

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

BREVE FRA OG TIL
RASMUS RASK

III

1. HALVBIND

MUNKSGAARD

BREVE FRA OG TIL
RASMUS RASK

Udgivet af
Det danske Sprog- og Litteraturselskab

BREVE FRA OG TIL RASMUS RASK

UDGIVET MED STØTTE AF
RASK-ØRSTED FONDET

III

Brevkommentar og håndskriftkatalog

VED
MARIE BJERRUM

1. halvbind

KØBENHAVN
MUNKSGAARDS FORLAG

1968

Tilsynsførende
Aage Hansen

Indhold

	Side
Forord	7
Oplysninger og forkortelser	10
Brevkommentar	13
Registrant over nyfundne breve	286
Personregister	291
Sagregister	455
Trykte værker af Rask omtalt i brevene	503
Supplement til bibliografien i UA III	512
Håndskriftkatalog	515
Supplement til håndskriftkataloget	579

Forord

I 1941 udsendtes Breve fra og til Rasmus Rask I-II udgivet ved Louis Hjelmslev. Under udgivelsesarbejdet havde Hjelmslev fra forskellig sågkyndig side samlet spredte oplysninger til brug ved kommenteringen; disse foreligger i korrespondancer i anledning af brevudgaven. Endvidere havde han opstillet en plan for kommentarbindets indretning, således at dette bind skulle indeholde: 1. kommentar til enkeltheder i brevene, 2. et alfabetisk register over de i brevene nævnte personer med udførlige oplysninger om deres liv og værker, for så vidt det var relevant for forståelsen af omtalen af dem i brevene, således at personregistret i sig selv kunne fungere som kommentar, 3. et alfabetisk ordnet sagregister, hvor de enkelte artikler i fornødent omfang var forsynet med oplysninger, således at også sagregistret i sig selv var kommenterende.

Da jeg i februar 1951 blev Hjelmslevs medarbejder ved udarbejdelsen af kommentarbindet, havde planens realisation nået det stade, at personnavnene var skrevet ud på sedler og forsynet med henvisninger til breve og brevsteder, og der var udarbejdet personregisterartikler til registrets første navne (a + noget af b); endvidere var sagregistret påbegyndt, idet alle brevregistrantens utrykte numre var skrevet på sagregistersedler, samt sidetal fra de første godt 100 sider i Breve I; desuden var kommentaren til enkeltheder i brevene påbegyndt, idet der var skrevet sedler (med eller uden oplysninger) til enkeltheder på de første godt 100 sider i Breve I. Jeg overtog hele materialet, også korrespondancerne og brevkopier og afskrifter af utrykte breve, og fortsatte arbejdet efter de i det foreliggende nedlagte retningslinjer. I 1956 var mit arbejde i hovedsagen afsluttet; jeg havde haft meget frie hænder og arbejdet selvstændigt og så at sige under eget ansvar, men dog kun som medarbejder. Det var Hjelmslev, der skulle stå som udgiver og med ansvaret for oplysningerne, således at det af mig ud-

arbejdede mere eller mindre skulle betragtes som materialesamling, spec. hvad angår registrenes oplysninger, men også i nogen grad med hensyn til enkeltkommentarerne. Forskellige omstændigheder, deriblandt først at jeg ønskede at have materialet til rådighed under udarbejdelsen af min disputats (Rasmus Rasks afhandlinger om det danske sprog, 1959) og senere Hjeltslevs sygdom, forhindrede ham i at få foretaget gennemsynet af det af mig udarbejdede.

Efter Hjeltslevs død fik jeg (foråret 1966) hele materialet tilbage og skulle efter opfordring fra Det danske Sprog- og Litteraturselskab træffe en beslutning med hensyn til udgivelse. Når man genser et arbejde 10 år efter at det er lavet, er der mangt og meget, man kunne ønske anderledes; det ændrer også forholdet, hvis man så står som den, der har ansvaret, og ikke som underordnet medarbejder, der arbejder efter en andens plan. En fuldstændig omarbejdelse ville imidlertid alene af tidsmæssige grunde have været mig umulig. Jeg har derfor valgt at lade kommentarbindet fremtræde i den oprindelig planlagte form og i den oprindelige udarbejdelse og har kun revideret i enkeltheder. Fremstillingen i selve brevkomentaren er strammet noget, men af hensyn til det store antal krydshenvisninger har jeg måttet gå forsigtigt til værks, og resultaterne af nyere undersøgelser er *ikke* indarbejdet (jfr. p. 11). Person- og sagregistrets råmateriale er redigeret, og hele stoffet er gennemset og renskrevet. Til en del mere specielle undersøgelser har jeg haft værdifuld hjælp af forskellige specialister, og jeg vil hermed gerne takke alle, der på et eller andet tidspunkt har måttet besvare spørgsmål fra mig om Rask; det gælder enkeltpersoner, og det gælder biblioteker og institutioner.

Det er mit håb, at denne brevkomentar trods sine mangler må have en mission. Den er ikke, hvad min læremester, Louis Hjeltslev, kunne have gjort den til, men jeg er ham tak skyldig, fordi han i sin tid ledte mig ind på arbejdet med Rask, og jeg føler det som min pligt nu på hans vegne at få afsluttet og afrundet brevudgaven med dette bind.

Sidst i bindet er trykt den meget værdifulde fortegnelse over Rask-manuskripter. Intet i den ud over nogle litteraturhenvisninger og udgiveranmærkninger er mit værk; den forelå i manuskript, da jeg kom til, og jeg har haft udbytte af den i arbejdet med det, jeg skulle lave.

Som supplement til den er trykt en liste over senere opdagede håndskrifter, udarbejdet ved cand. jur. Reitzel-Nielsen, der også har registreret M 148.

Måtte nu dette kommentarbind, herunder ikke mindst håndskriftkataloget, inspirere specialister inden for de mange felter, som Rask var kyndig på, til enkeltarbejder på de forskellige områder inden for Rask-forskningen! Hjelmlev var den sidste, der beherskede alle disse områder, og specialisters behandling af forfatterskabet er nu en nødvendig forudsætning for, at den Rask-monografi kan skrives, som Hjelmlev havde planlagt.

Til hans minde udgives Breve fra og til Rasmus Rask III.

Foråret 1967.

Marie Bjerrum.

Ved udsendelsen af dette afsluttende bind Breve fra og til Rasmus Rask ønsker Selskabet at bringe en hjertelig tak til bestyrelsen for Rask-Ørsted Fondet, som har bekostet udgaven.

Det danske Sprog- og Litteraturselskab

Oplysninger og forkortelser

I brevkomentaren er henvist til steder i Breve I med side- og linjetal alene, til steder i Breve II med romertal II + side- og linjetal. Til utrykte breve er henvist med Br + et tal (brevets nummer i brevregistranten i Breve II) og til trykte værker af Rask med Bb + et tal (værkets nummer i bibliografien i Udvalgte Afhandlinger III), jfr. fortegnelsen i nummerorden her p. 503 over trykte værker, hvortil der er henvist i brevene. Til manuskripter af Rask er henvist med M + et tal (manuskriptets nummer i håndskriftkataloget her).

I personregistret (forkortet P) er der henvist til brevregistrantnumre med et tal alene (* foran tallet betegner, at brevet er trykt, (*) foran tallet betegner, at noget af det er trykt) og til Breve I og II med romertal I og II (som dog ikke gentages ved flere på hinanden følgende henvisninger til samme bind) + side- og linjetal. Breve *fra* vedkommende person til Rask er angivet ved *fra* + brevregistrantnummeret, breve *til* vedkommende fra Rask er angivet med *til* + registrantnummer. Kilderne til oplysningerne om personerne er kun i særlige tilfælde anført, ikke når det drejer sig om leksika og biografiske håndbøger af forskellig art, selv om disse ofte har været ret specielle.

I sagregistret (forkortet S) er brugt samme henvisningssystem som i personregistret til brevregistrantnumre (som altid anføres først) og til Breve I og II. Desuden er der henvist til Bb-numre og til M-numre som i brevkomentaren.

I håndskriftkataloget er, foruden den løbende nummerering til venstre, ud for mange af håndskrifterne anført et RM-nummer i højre side. Det stammer fra en tidligere nummerering, hvortil der er henvist med RM + et tal i Udvalgte Afhandlinger I–III. – Henvisningerne til Breve I og II i håndskriftkataloget må af brugeren suppleres med henvisningerne ved de trykte værker (her p. 503 f.) om de pågældende emner, da det ofte har været svært at bestemme, hvilket håndskrift

eller håndskriftparti omtalen gælder, hvorfor der i brevkomentaren er henvist til trykte afhandlinger om emnerne.

Af forkortelser er anvendt følgende:

AM = Den arnamagnæanske Samling.

Bb = Bibliografien i UA III.

Br = Brevregistranten i Breve fra og til Rasmus Rask II.

ÍB = Hið íslenska Bókmentafélag.

Jy. Saml. = Jyske Samlinger.

KB = Det kgl. Bibliotek, København (forkortelsen KB er også anvendt om Kungliga Biblioteket i Stockholm, men det fremgår i så fald af sammenhængen).

Kbh. = København.

KDVS = Det kgl. danske Videnskabernes Selskab.

M = Manuskriptfortegnelse = Håndskriftkatalog.

ODS = Ordbog over det danske Sprog.

B. M. Ólsen = B. M. Ólsen, Rasmus Kristján Rask, Reykjavík 1888.

P = Personregister.

RA = Rigsarkivet, København.

Rasks dagbog = Ny kgl. Saml. 8° 389 ek I-II = M 167.

Rasks brevbog = Ny kgl. Saml. 4° 2085^h = M 163.

S = Sagregister.

SA = R. K. Rask, Samlede Afhandlinger I-III (udg. ved H. K. Rask), Kbh. 1834-38.

SAO = Svenska Akademiens Ordbok.

Schmidt = Ernst Schmidt, Briefwechsel der Gebrüder Grimm mit nordischen Gelehrten, 1885.

UA = Rasmus Rask, Udvalgte Afhandlinger I-III (udg. ved Louis Hjelmlev), Kbh. 1932-35.

UB = Universitetsbiblioteket, København.

N.B.: Der er af tidsmæssige grunde i selve brevkomentaren ikke taget hensyn til undersøgelsesresultater i Marie Bjerrum, Rasmus Rasks Afhandlinger om det danske Sprog (1959), Paul Diderichsen, Rasmus Rask og den grammatiske Tradition (1960) og Povl Skårup, Rasmus Rask og færøsk (Færoensia VI, 1964).

BREVKOMMENTAR

Registrant over nyfundne breve

Breve I

1.1 1805?] *læs* [1805?]; brevet synes at være skrevet før det af N. M. Petersen i SA I p. 4 citerede brev af 27/3 1805. – 1.25 Historie] nationalhistorie (omfattende mytologi, antikviteter, arkæologi), der ligesom geografi og kronologi har betydning for historien i almindelighed, universalhistorien. – 2.25 Mynster] trykfejl for Mynstere; Mynstere i Historien, dvs forbilledlige historiske værker. – 3.15 Boye etc.] Johannes Boye, Statens Ven I p. 71. – 3.26 Rejse] hjemrejse fra Fyn til København, jfr. 4.3. – 4.2 to Smaaböger] formodentlig E. Chr. Werlauff, Udkast til den nordiske Archæologies Historie (1807) og Bemærkninger i Anledning af den til de nordiske Oldsagers Samling og Opbevaring nedsatte Commission (1808). – 4.5 Thune] Mathias Martin Thune. – 4.7 min Farbroder paa Landet] muligvis Rasks værge, farbroderen Rasmus Chr. Nielsen Rasch, der i Br 35 omtales som langt fraværende (fra Brændekilde). – 4.10 hvad der forestod mig og Edda] J. v. Bülow har lovet at støtte en udgave ved Rask af Snorres Edda (Bb 25), jfr. Br *9. – 4.13 samlede en Del Almuesord] jfr. M 165 samt De fynske Bønders Sprog p. XXII. – 4.16 mit *andet* Arbejde] Bb 4. – 4.17 Urstrid] strid om præfikset ur-. Rasks indlæg er Bb 1–3. – 4.20 Abrahamson] W. H. F. von Abrahamson. – Thorlaciust] Skúli Thorlaciust. – 4.29 Trykfejl] Bb 4 p. 284.5 og 282.10. – 4.32 Prof. Thorlaciust] Børge Thorlaciust. – 4.33 To Islændere] Bjarni Thorarensen og Hallgrímur Schéving.

5.1 islandsk Sproglære] en prøve heraf er AM Rask 19 (jfr. Bb 27 p. XXIII). – 5.1 en Ordbog] Björn Halldórssons ordbog (Bb 235). – 5.2 Thorlaciust] Skúli Thorlaciust. – 5.4 Fortalen til Niálssaga] jfr. 112.13. – 5.5 Registret til Eigils Saga] jfr. 112.14 med komm. – 5.15 Brev] ikke bevaret. – 5.18 Kammerherren] C. Schöller von Bülow, J. v. Bülows kommissionær i København. – 5.19 Understöttelse] jfr. 4.10. – 5.27 Nyerups Oversættelse] af Snorres Edda (Bb 232). – 6.1 Skrive-

bøger] synes ikke bevarede. – 6.2 min Afskrift af Kodeks] M 7 3°, som er Rasks afskrift af Skúli Thorlacius' afskrift af Ísleifur Einarssons afskrift af hovedhåndskriftet, codex regius, af Snorres edda, som i tidsrummet 1794–1824 var forlagt og ansås for tabt (jfr. 7.1); jfr. ad 219.28. – 6.12 Digteren] citatet har ikke kunnet bestemmes. – 6.22 Snorre] Snorri Sturluson, Heimskringla. – 6.26 Skalda] fællesbetegnelse for de to afdelinger af Snorres edda, som nu almindeligvis kaldes Skáldskaparmál og Háttatal (jfr. indholdsfortegnelsen i Bb 25, hvor dog begyndelsen af Skáldskaparmál opføres for sig under betegnelsen Bragaræður). – 6.27 Ihre] se P Johan Ihre. – 6.33 den første Suhm] den beundrede mæcen P. F. Suhm (med ordene „den første“ antyder Rask, at Bülow som mæcen kan sammenlignes med Suhm, der udgav islandske sagaer på egen bekostning. – 7.1 den kongelige Kodeks etc.] se ad 6.2. – 7.1 Den vormske . . . den upsalske] se S Edda (Snorres). – 7.3 en blid Skjæbne etc.] der bestod på den tid krigstilstand mellem Danmark og Sverige. Jfr. 15.10, 18.21. – 7.4 flere er der ikke til] jfr. dog Br 16 og S Edda (Snorres). – 7.6 Vosses Homer] se P J. H. Voss, hvis Homer-oversættelse Rask havde fået som flidspræmie i Odense katedralskole 1805. – 7.10 Mitscherlichs . . . Ud gave af Horats] denne ud gave havde Rask fået som flidspræmie i Odense katedralskole 1804 (se i øvrigt P C. W. Mitscherlich). – 8.21 *udskrive* etc.] M 14. – 8.24 kun 12 ere trykte] i Edda Sæmundar hins Fróða. Sumptibus Legati Magnæani et Gyldendalii. Cum interpretatione Lat. Pars I, Havnæ 1787. – 8.30 Nyerup har skreven Provst Schade til] det drejer sig om kobberstikkene i Caspar Schade, Beskrivelse over Øen Mors. Værket understøttedes af J. v. Bülow, og R. Nyerup sørgede for aftegning af nogle af Schades til Oldsagssamlingen indleverede oldsager, som skulde stikkes i kobber til bogen, og fungerede som mellemmand mellem Schade og kobberstikkeren J. F. Clemens. Jfr. Schades brevveksling med Bülow i Samlinger til jysk Historie og Topografi 3. R. IV p. 334 f. og i Historiske Aarbøger for Mors VII p. 88 f. – Nyerups brev til Schade er ikke bevaret. – 9.2 Skrivelse af 18de Jan.] ikke bevaret. – 9.4 Abildgaard] N. A. Abildgaard. – 9.5 min Afskrift af cod. regius] M 7 3°, se ad 6.2. – 9.6 Eddas Ud gave] Bb 25, jfr. 5.28. – 9.6 den originale Afskrift] se ad 6.2. – 9.11 sin Oversættelse] Bb 232. – 9.22 Skjeppestenen] kæmpesten fra Idestrup sogn på Falster. Se Aarb. f. nord. Oldk. 1875 p. 420 f. og

1876 p. 147. Aug. F. Schmidt, Danmarks Kæmpesten 1932, p. 189. – 9.31 Werlaufs Böger] jfr. 4.2.

10.2 Bülow] C. Schöller v. Bülow, J. v. Bülows kommissionær. – 10.4 anden gang] jfr. 5.19. – 10.8 en af de to faste Stipendiariier] Árni Helgason, jfr. Br 6; den anden var Bjarni Thorarensen. – 10.11 en An-søgning] Br. 7. – 10.13 Udgaven af et islandsk Leksikon] Bb 235, jfr. 5.1. – 10.14 Udkast] Björn Halldórssons manuskript til et isl.-lat. leksi-kon, AM 422 fol. I. – 10.15 Petersen] Guðmundur Pétursson (i Br fejl-agtigt angivet som Sigurður Pétursson). – 10.17 Grettis Saga] en ud-gave ved den arnamagnæanske kommission af Grettis saga havde været på tale siden 1770erne, og der forelå visse forarbejder, men udgaven kom aldrig. – 11.2 en mere retfærdig af Eforerne] formodentlig Rask's ven Jón Ólafsson d. yngre, som dog ikke var efor, men almindeligt med-lem; de to eforer var på det tidspunkt Abraham Kall og J. Fr. V. Schlegel. – 11.7 et Brev til Kommissionen] Br 12. – 11.13 flere Velynderes Opmuntring] deriblandt rimeligvis R. Nyerup og P. E. Müller, jfr. 14.9. – 11.14 islandsk Sproglære] Bb 12. – 11.16 islandsk Grammatik] Jón Magnússons håndskrevne Grammatica Islandica, AM 1000, 4° (udkom aldrig). – 11.20 Læsebog] Bb 28 (omtalt i fortalen til Bb 12 p. LIII–LIV). – 11.29 Edda] Bb 25, jfr. 5.28. – 12.4 Det Brev] Br *11. – 12.11 Skrivelse] ikke bevaret. – 12.16 Mit sidste Brev] Br *13, spec. 11.27. – 12.19 islandske Sproglære] Bb 12. – 13.6 se Upsal] jfr. 7.3. – 13.17 Trykningen] af Bb 12. – 13.21 Bogtrykkeren] J. R. Thiele. – 13.24 en vis Mand] G. J. Thorkelin, jfr. 10.20–31, 11.14–28, samt ad 13.29. – 13.26 den gamle] jfr. 11.16 med komm. – 13.29 Fortalen til Egilssaga] G. J. Thorkelins fortale til den arnamagnæanske kommissions udgave af Egils saga 1809. – 14.9 Möller] P. E. Müller. – 14.20 den is-landske Ordbog] Bb 235, jfr. 10.13–11.11. – 14.23 Hr. Sysselmanden] Guðmundur Pétursson. – 14.26 den allerede for længe siden udarbej-dede islandsk-latinske Ordbog] Björn Halldórssons manuskript, jfr. ad 10.14. – 15.6 islandske Grammatik] Bb 12. – 15.10 Tilbud] sandsynlig-vis om at understøtte en rejse til Sverige for Rask med det formål at få en afskrift af cod. upsaliensis af Snorres Edda, jfr. 7.3, 9.15, 13.6. – 15.10 Freden med Sverrig] den sluttedes 10/12 1809 i Jönköping. – 15.12 Island etc.] Island blev 1809 erklæret for besat (med ophævelse af al dansk myndighed over landet) af den danske kaperkaptajn Jürgen

Jürgensen, se P. Jfr. Br 16. – 15.13 Sæbesyder i London] Samuel Phelps. – 15.23 Runemonument] J. v. Bülow lod i Sanderumgaard's have opstille et par monumenter, som han lod forsyne med runeindskrifter. – 15.28 Kursus] kursus var betegnelsen for universitetets halvårslige forelæsningsperioder (1. maj til beg. af okt. og 1. nov. til beg. af april). Rask havde i sommerhalvåret 1809 fulgt P. E. Müllers forelæsninger over den kristelige apologetik, Børge Thorlacius's exegetiske forelæsninger over det nye testamente og Jens Møllers forelæsninger over kirkehistorie samt over salmerne, hvilket fremgår af anbefalingerne til Br 14. – 15.29 Ficks] J. G. Chr. Fick. – Jfr. ad 20.5 og 136.10.

16.2 en god Ven] uvist hvem. – 16.21 Islænderne etc.] jfr. Bb 12 fortalen p. LIV nederst, som nøje svarer til dette brevsted. – 16.24 en stor Mængde Heltedigte] hermed mener Rask de islandske senmiddelalderlige og eftermiddelalderlige rímur, jfr. Bb 12 p. 235–236 og Finnur Jónsson, *Den oldnorske og oldisl. Litteratur's Hist.*² III p. 25–59 og 135–139. – 16.25 der kun ere alt for xxx] svarende hertil findes Bb 12 p. 236: Men rigtig nok ere de, formedelst Digternes Mangel paa Dan-nelse, ikke altid af den beste Smag. – 16.25 xxx] *læs. . .* – 16.27 den ene] Jón Þorláksson. – 16.28 den anden] Benedikt Grøndal. – 17.12 Nyerup] om Nyerups andel i oldsagssamlingens tilvejebringelse se R. Nyerups *Levnetssløb*, Kbh. 1829, p. 55–61 og Victor Hermansen, *Oprettelsen af Den kgl. Commission til Oldsagers Opbevaring i 1807* (Aarb. for nord. Oldk. 3. Række XXI 1931 p. 265–320). – 17.16 Fortegnelse eller videnskabelig Beskrivelse] det drejede sig iflg. Nyerups ansøgning (se komm. til 18.23) om udarbejdelse af et „systematisk og raisonneret katalog“ over oldsagssamlingen. – 17.21 Eddas] Bb 25, jfr. 9.15. – 18.5 Den islands-klatinske Ordbog] Bb 235, jfr. 10.13–11.11, 14.20–15.2. – 18.7 Sys-selman Petersen] Guðmundur Pétursson. – 18.7 endnu et Eksemplar] nu AM Rask 4; om det andet eksemplar se ad 10.14. – 18.8 Protografet] den første affattelse, in casu forfatterens egenhændige originalmanuskript. Jfr. Bb 12 p. XXXIX. – 18.11 det ene haandskrevne Eksemplar] AM 422 fol. I. – 18.13 ikke snart komme flere] trykt udgave ved Rask 1814 (Bb 235). – 18.14 Begreb om Grammatikken] jfr. 11.14. – 18.15 just ikke egentlig antikvarisk] Björn Halldórsson's ordbog er i hovedsagen nyislandsk, idet den kun i ringe udstrækning medtager stof fra den oldislandske poesi og sagadigtning (jfr. Bb 18). – 18.16 Biblioteket]

Universitetsbiblioteket, hvor Rask var volontør. – 18.20 min Grammatik] Bb 12. – 18.21 Freden med Sverige] jfr. 15.10. – 18.23 en Forestilling] Nyerup indgav 16/12 1809 en ansøgning til den kgl. Commission til Oldsagers Opbevaring om anbefaling til understøttelse fra Fonden ad usus publicos til ham selv og Rask til en rejse til Sverige og Norge (ansøgningen er trykt i Nyerups Levnetsløb, 1829, p. 63–65). – 19.9 Ansøgningen etc.] Oldsagskommissionens ansøgning for Rasmus Nyerup videresendtes af Danske Kancelli til Fonden ad usus publicos, som bevilgede den, jfr. 39.18 med komm. – 19.17 Eddas] Bb 25. – 19.24 Brev] Br *19 (21.15–22.13). – 20.5 den Sentens] den har Rask fra J. G. Chr. Fick, Englisches Lesebuch (p. 6), som han havde studeret kort før, jfr. 15.29. – 20.22 en god Ven] uvist hvem. – 20.27 Ansøgningen] jfr. 19.9 med komm.

21.13 det Brev] Br *18. – 21.17 Det sidste] Br *18. – 21.28 Vedkommendes] jfr. 18.28, 19.2. – 22.7 Isl. Gram.] Bb 12. – 22.12 Old Samlingen] se S Oldsagssamlingen. – 22.16 Botin] A. af Botin, Svenska språket i tal och skrift. – 22.26 mit Svar] Br *20 (med hensyn til de for Br *20 og det følgende resumé fælles punkter henvises til kommentaren til Br *20). – 23.9 Dagen] dagbladet *Dagen*; i bladets nr. 11, 1810, findes en redegørelse for udgifterne til befordring og logi ved rejser i Sverige. – 23.17 det beviste Udfald] dvs udfaldet af den bevidste (d.e. noksom bekendte) sag, jfr. 19.9. – 23.24 Det beviste Sprog] svensk, jfr. 22.15, 26.15. – 23.25 sammes Gram.] Bb 216a. – 23.32 Hr. ***] = 20.22 en god Ven. – 24.21 Drivehjulet] P. E. Müller, jfr. 49.14. – 24.23 en interessant Kuriositet] hermed sigtes formodentlig til Rasks sproglige interesser (på teologiens bekostning). – 24.24 Hr. . . .] amanuensis på Universitetsbiblioteket J. J. Krum (jfr. 86.9), se P. J. J. Keyser. – 24.27 den Sag] Universitetsbiblioteket, hvor Rask var volontør. – 24.29 Collegia] dvs forelæsningserne i teologi. – 24.29 Den gl.] underbibliotekar ved Universitetsbiblioteket H. H. Schiellerup. – 24.29 den fordrukne og hans Sön] uvist hvem. – 25.3 de Herrer] jfr. 18.28, 19.2. – 25.5 dette Puds] Rask sigter antagelig her til sin planlagte opgivelse af det teologiske studium. Jfr. 27.2, Br *33. – 25.6 den Mand] J. v. Bülow. – 25.18 Skrivelse af 7 Marts] ikke bevaret. – 25.21 det af 11 Jan.] Br *19. – 25.23 mit Svar] Br *20.

26.1 Forslag] jfr. 18.23. – 26.15 gennemgik jeg det svenske Sprogs

grammatikalske Indretning] jfr. 22.16, 23.24. – 26.16 Grammatik] Bb 216a, jfr. 23.25. – 26.24 Stjernekirgeren i Fædri Fabel] manden, der på en tur for at kigge stjerner faldt i en brønd, fordi han udelukkende havde blikket og sin opmærksomhed vendt mod stjernerne, og som af dem, der reddede ham op af brønden, fik bemærkningen: Medens du forsøger at udspejde himlens hemmeligheder, overser du de simple genstande, som ligger for dine fødder. Jfr. Bb 12 fortalen p. LV, hvor sammenligningen med stjernekirgeren er anvendt på samme måde som her. – Om Rasks forsøg på at oversætte Fædri fabler i skoletiden i Odense se N. M. Petersen SA I p. 9. – 27.19 et lidet Stykke] Bb 7–8. – 27.22 mit Svar] M 47. – 27.23 Udgiveren af Skilderiet] Salomon Soldin. – 27.26 Brev] af 7/3 1810 fra Bülow til Nyerup (KB Add. 17 fol.). – 28.1 Bjarne] læs Bjarni. – 28.1 mellem april 1810 og sommeren 1813] brevet synes at være fra foråret 1812, jfr. 109.23–110.16. – 29.29 Baggesen] citatet er fra slutningsverset af Baggesens digt Lydia (1783), senere kaldet Idealía (jfr. A. Arlauds udgave Baggesens Poetiske Skrifter IV p. 9–11 med anmærkninger): Men een Feil har dog min Pige, Som det alt fordunkle vil: Denne Uforlignelige Er desværre ikke til.

31.22 nubila mens est etc.] citatet, der også forekommer 160.24, har ikke kunnet bestemmes. – 32.9 Ordsprog] jfr. ODS *gro* sp. 112 l. 36. Jfr. 392.12. – 32.27 Bruun] Th. C. Bruun, hvis forelæsninger i engelsk Rask havde fulgt, jfr. 16.4, og som vinteren 1812–13 forelæste over Miltons Paradise Lost, jfr. 156.25. – 32.30 Miltons Englekrig] John Miltons beskrivelse i Paradise Lost af kampen mellem de onde og de gode engle; ærkeenglen Gabriel, som Milton lader berette om denne kamp, udtrykker bl.a. den tanke, at de himmelske ting lader sig ikke egentlig skildre, men de kan omskrives efter menneskelig fatteevne (Paradise Lost 5. bog vers 564 f.). – 34.20 ég verd óumflýanliga ad bidia um þessi blöd aptr] Rask fik ikke sin redegørelse tilbage, idet Bjarni Thorsteinsson efter Rasks død sendte den til H. K. Rask (se Dania IV, 1897, p. 134). – 34.24 Árna og Bjarna] Árni Helgason og Bjarni Thorsteinsson. – Både Árni Helgason, Bjarni Thorsteinsson og Grímur Jónsson boede på Regensen, da Rask kom til Kbh. i 1807. Med Helgason sluttede Rask venskab, inden denne 1808 rejste til Island; venskabet mellem Rask og Thorsteinsson stammer iflg. Thorsteinssons selvbiografi (Tímarit hins íslenzka bókmentafélags 24. árg. p. 125)

fra 1809, og venskabet med Grímur Jónsson synes først at være kommet i stand 1810. – 35.4 skotskansinum Kvintúsi] batteriet Quintus; Grímur Jónsson var officer i den danske hær. – 35.6 se] fejl for sé. – 35.8 hindrast] fejl for hindrist. – 35.9 undirstundum] næppe korrekt islandsk, = stundum. – 35.11 tækud] fejl for tækiuzt. – 35.17 skiemá] ikke korrekt islandsk, = máske. – 35.28 hugargrip] er en oversættelse af *begreb*, bruges ikke i senere isl., nu hugtak. – 35.30 undirstundum] se ad 35.9. – 35.31 búid] fejl for búnu.

36.3 mun] fejl for muni. – 36.3 kvædinu] citatet har ikke kunnet bestemmes. – 36.11 Don Kisjottar saga] Cervantes, Don Quijote de la Mancha. – 36.17 skémá] se ad 35.17. – 36.17 háskólans bókasal] universitetsbiblioteket. – 36.24 á] overflødigt; svara konstrueres med dativ – 36.24 kiærfengnu] i st. for kjærfenginn bruges sædv. kjærkominn. – 36.25 bréfi] ikke bevaret. – 36.27 Biarni] Bjarni Thorsteinsson. – 36.28 4da part Vegu] 4. del (Anleitung zur Hydrodynamik) af Georg von Vega, Vorlesungen über die Mathematik I–IV, 1782–1800. – 36.29 kiærfeinginn] se ad 36.24. – 37.2 Meinirs litla ávísun] Christoph Meiners, Anweisungen für Jünglinge, evt. i da. oversættelse, se P. C. Meiners. – 37.3 Próféssórnum] Rasmus Nyerup. – 37.4 Mullers rit] formodentlig John Muller, New System of Mathematics, 1769. – 37.4 á bókasalnum] i Universitetsbiblioteket. – 37.6 láni] fejl for lán. – 37.8 siedid] skal formentlig være sieud; rigtigst ville være erud og ligeledes er for sé i det flg. – 37.10 þessu] fejl for þetta. – 37.12 framvarpid] sigter til Br *25. – 37.16 hann] Magnús Stephensen. – 37.18 prentverkid] se S Trykkeriet i Island. – 37.20 fari] fejl for fer. – 37.20 þessu] fejl for þetta. – 37.23 hid vesælasta] jfr. Rasks nedsættende udtalelse om sproget i denne bog i Bb 12 p. 22 note. – 37.23 skemá] se ad 35.17. – 37.24 Reikningsbók Ólafs Ólafssonar] jfr. Rasks udtalelse i Bb 40 om sproget i denne bog (udgaven i UA II p. 53 noten). – 37.24 þad nya N. Testamenti] Þad Nya Testamenti, eftir þeirri annarri útgafu þess á Íslandsku, Kbh. 1807 (udg. ved G. J. Thorkelin og bekostet af det engelske bibelselskab). Jfr. 113.4. – 37.25 Árni] Árni Helgason, som i Lærde Efterretninger 1808 havde recenseret og kritiseret Thorkelins udgave. – 37.27 Biarna] Bjarni Thorsteinsson. – 38.12 verdi] fejl for verda. – 38.17 sé] fejl for er; sml. 37.8. – 38.18 Offrekt, oflítid etc.] fra et digt af Jón Þorláksson (oversat efter Baggesen), trykt i Magnús Stephensen, Skémti-

leg Vina-Gledi I, Leirárg. 1797, p. 243. – 38.25 man] fejl for muni. – 38.27 skemá] se ad 35.17. – 39.2 sé] fejl for er. – 39.3 Íslenzkunni] fejl for Íslenzkuna. – 39.6 hvad nær] fejl for hvenær. – 39.7 er gott] fejl for sé gott. – 39.11 Mullers rit] jfr. 37.4. – 39.11 næstri] fejl for næstu.– 39.18 Understøttelse] jfr. 19.9. Meddelelsen herom fra Fonden ad usus publicos til Oldsagskommissionen (dateret 25/4 1810 og approberet af Kongen 28/4 1810) er trykt i Fonden ad usus publicos II p. 147–148. – 39.20 sidste Brev] Br 23. – 40.4 den hele Sags Udførelse etc.] Rasks begrundelse for alligevel ikke at rejse med Nyerup til Sverige er meget vagt formuleret; den synes at dække over noget, som Rask ikke vil skrive rent ud til Bülow, og dette har været, at Rask, trods Bülows tilbud om understøttelse til rejsen, har manglet penge; det fremgår direkte af et brev til Grímur Jónsson af 1/6 1810 (Br 28), hvor Rask meddeler Nyerups afrejse og slutter: af minni ferð varð eckert, þvíáð nervus rerum gerendarum vantaði, og det fremgår indirekte af brevvekslingen med Bülow og Nyerup i anledning af rejsen (Br *20, *21, *22 og 23), hvor Rask lægger stor vægt på at få at vide, hvad Bülow mener med „Bidrag“ og „bidrage“ (se især 22.17–26, 27.10–18), og (i Br 23) på at fremhæve, at følgeskabet med Nyerup ikke kan spare ham ret mange udgifter (Rask havde, da han skrev Br 23, fået Bülows tilbud, som Bülow synes at have indrettet efter, at følgeskabet med Nyerup kunde spare Rask for en del udgifter). At Rask lettere, end man kunde vente, opgav Sverigesrejsen hænger sammen med, at han var i færd med at udføre en stor plan, som han havde fattet året før, og som han selv senere (se 108.1–5) karakteriserer som en plan om „efter samme system at bearbejde ganske fra ny af Grammatikken af alle Evropas Sprog eller idet mindste af alle dem der höre paa nogen Maade til den store gotiske Stamme“; udgivelsen af Snorres edda, for hvis skyld han skulde rejse til Uppsala, var ikke mere hans hovedinteresse. Når Hjelmlev i Nordisk Tidsskrift, 1933, p. 452 anfører, at Rasks store plan var „den virkelige grund“ til, at han opgav Sverigesrejsen i 1810, må dette modificeres derhen, at hans optagethed af den store plan var medvirkende til, at han kunde forsone sig med den virkelige årsag til at blive hjemme, hans pengemangel. Se i øvrigt Marie Bjerrum, Hvorfor kom Rask ikke til Sverige i 1810? (Festskrift til Peter Skautrup, 1956). – 40.6 Horatses Udtryk] citatet er fra 24. ode i 1. bog af Horatses oder, (jfr. 114.32,

170.23). – 40.12 Kursus] jfr. ad 15.28. – 40.16 Græter i Halle] F. D. Gräter i (Schwäbisch-) Hall. – 40.20 Program] Über eine griechische Nachbildung etc., se P F. D. Gräter. – 40.27 i Skilderiet] Rasks oversættelse af Hamarsheimt el. Prymskviða (Bb 233) blev ikke trykt i Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn, men i Idunna, en Nytaarsgave for 1812 (udg. af Nyerup), hvor l. 16–26 her er trykt som indledning.

41.1 kritiseret Grundtvigs Oversættelse] jfr. 27.19. – 41.19 Sproget forekommer mig af største Vigtighed etc.] om den af Rask i det følgende givne vurdering af det græske sprog og dets forhold til latinen jfr. Bb 208a, hvor Rask nærmere uddyber de her fremsatte meninger. – 42.2 Den latinske Grammatik] om Rasks arbejde hermed jfr. 46.12, 60.6. – 42.4 som det græske för Hemsterhuis] om Hemsterhuis's betydning for en ændret opfattelse af det græske sprogs grammatik, se P T. Hemsterhuis. Jfr. UA III p. 134–135. – 42.14 Badens lat. Deklinationssystem] i Jacob Badens latinske grammatik, se P. – 42.18 flere gode Sproglærere og Læsebøger] hermed tænkes vel især på S. N. J. Blochs egne græske grammatikker (1803 og 1807) og hans græske elementar-bog (1806); desuden måske på N. Lang Nissen, Kortfattet græsk Sproglære (1798, ny udg. 1807), Græsk Læsebog (da. udg. af 6. oplag af Fr. Gedikes læsebog), 1799, Græsk prosaisk Chrestomathie (1801), hans udgave af Gesners græske Chrestomathie (1802) og hans Græsk poetisk Anthologi (1799); bortset fra Lang Nissens sproglære, Blochs grammatik (1807) og hans elementar-bog (1806) havde Rask brugt disse lærebøger i Odense skole, hvor han desuden havde læst C. F. Siebelis, Hellenica seu antiquissimæ Græcorum historiae res insigniores, Lipsiæ 1800. – 42.25 Akademiet] dvs universitetet. – 42.28 Schneider] J. G. Schneiders græsk-tyske ordbog. – 44.19 Schn.] Schneider. – 44.22 δειπνον] gr. 'måltid'. – 44.25 Voss: zerlegte das Fleisch etc.] Odysseens 15. sang vers 139 (Odysseus II p. 52) i J. H. Voss's oversættelse af Homer. – 45.7 den Danske Ordbog] det kgl. danske Videnskabernes Selskabs ordbog II p. 50. – 45.24 den gl. Konjugationsteori] dvs den før-hemsterhuisiske, jfr. 42.4 og P T. Hemsterhuis. Schneider følger ellers i sin ordbog det hemsterhuisiske etymologiske princip.

46.5 dansk Efterretn. om udenl. Litteratur] Journal for udenlandsk Litteratur (udg. af J. F. W. Schlegel, Børge Thorlacius, P. E. Müller, L. Engelstoft, H. C. Ørsted og J. W. Hornemann), I–VII, Kbh. 1810–

16. Der havde 1800–1810 ikke været noget dansk organ til efterretninger om udenlandsk litteratur. – 46.12 Betænkninger om den lat. Sproglæres Forbedring] jfr. Bb 208c. – 46.19 [1811] brevet må være skrevet april 1811 ved Nyerups modtagelse af brev af 2/4 1811 fra P. A. Wallmark (se komm. til 47.25) og efter 6/4 1811 (jfr. komm. til 48.30). – 46.21 Rundhed] dvs rundhændethed, gavmildhed. – 46.21 Skrivelse] ikke bevaret. – 46.22 min Bog] Bb 12. – 46.23 Retskrivningen er nu en Ting, som der fældes saa ganske stridige Domme om] fremkomsten af Jacob Badens bog, Forelæsninger over det danske Sprog (1785, nye udg. 1792 og 1801), hvori forfatteren foreslår flere radikale retskrivningsændringer med en simpel, efter udtalen tillempet ortografi for øje, havde bevirket uenighed mellem de danske skribenter og ortografister angående retskrivningen. Særlig heftig blev striden mellem den gamle ortografis tilhængere og tilhængerne af Badens retskrivningsreformer omkr. og efter 1800, idet den gamle ortografi forsvaredes af bl. a. Johs. Boye (Om det danske Sprog, især dets Retskrivning, 1800), S. N. J. Bloch (Grundtræk til en dansk Retskrivningslære, 1805), M. F. G. Bøgh (Almindelig dansk ortografisk Undersøgelse, 1807) og F. Høegh-Guldberg (Dannersprogets Retskrivning og Toneklang, 1809), mens de såkaldte neografer, C. F. Dichman (Regler for Retskrivningen, 1799), H. H. Bärens (Dansk Grammatik for Indfødte, 1805) og J. J. Dampe (Forsøg til en Opløsning af Problemerne i den danske Retskrivning, 1811) fortsatte og uddybede de af Baden foreslåede retskrivningsreformer. Selv mange af den gamle ortografis tilhængere antog dog efterhånden efter for godt befindende en eller flere af de af Baden foreslåede ændringer, således at der efterhånden fandtes mange forskellige retskrivningsmønstre (jfr. R. Nyerup, Det danske Sprogs Retskrivningstheorier (1805) p. 37–78 og V. Boberg, Den danske Retskrivnings Historie (1895) p. 26–37). – Rasks retskrivning i Bb 12 stemmer på alle vigtige punkter overens med den af J. Baden foreslåede. – 46.29 jeg har alle de nordiske Sprogs Analogi for mig] med hensyn til den i det følgende omtalte enkeltskrivning af vokal jfr. Rasks nærmere uddybning af dette retskrivningsproblem i Bb 40 (udgaven i UA II p. 86–90), samt Bb 92–93 p. 131–159, hvor det her indtagne standpunkt fastholdes. – Om nydateringen af Bb 40 se Marie Bjerrum, Rasks Afh. om det da. Sprog, 1959. – 47.19 Højsgaard, har foreslaet] J. P. Høysgaard i Anden Prøve af den Danske

Orthographic (1743) og Accentuered og Raisonnered Grammatica (1747). – 47.22 forny dette Forslag] dette skete dog ikke. I Bb 92–93 i afsnittet om tonetegnene (p. 195–206) afviser Rask Høysgaards forslag som praktisk uigennemførligt og mener i øvrigt, at tonetegn (´´^´) kun bør bruges, når man derved kan forhindre betydningsforveksling. – 47.25 Brev til Prof. Nyerup fra Stockholm] brev af 2/4 1811 fra P. A. Wallmark (KB Add. 86, 4°). – 47.26 et lignende Forslag] A. G. Silverstolpe, Försök till en Bokstafverings-Teori för Svenska Språket, 1811. – 48.12 B.s] sandsynligvis G. L. Baden, som i sine skrifter praktiserede sin fader, Jacob Badens retskrivningsteorier, bl.a. enkeltskrivning af vokal, og hvis skrifter J. v. Bülow kendte godt på grund af venskabet mellem dem. – 48.14 Dr Blochs] Rask havde haft S. N. J. Bloch som lærer i dansk (og græsk) i Odense skole. – 48.20 hvorfra . . . er udgaaet] Snorri Sturlusons anskuelse i prologen til Edda og i begyndelsen af Ynglingasaga i Heimskringla. – 48.24 nogle andre meget gode Samlinger] der kan ikke med sikkerhed siges noget om, hvilke værker Rask kan have kendt. En fortegnelse over svenske runeværker og runemanskripter fra datiden findes i Liljegren, Runurkunder, 1833. – 48.27 Abildgaard] Søren Abildgaard. – 48.30 en Slump at skrive etc.] Rasks fader var død 5/12 1810. Ved skiftesamlingen 18/2 1811 ønskede skifteforvalteren oplyst, hvad Rasks uddannelse havde kostet faderen, og med Br 35 (6/4 1811) svarer Rask på en forespørgsel desangående (jfr. Da. Studier 1932 p. 154–155). – 49.3 Gédi vid Ydur blanda etc.] Háva-mál v. 45 (Bb 25 p. 16). – 49.7 til Sommer] jfr. 62.8. – 49.9 Kammerherren] C. Schöller v. Bülow, J. v. Bülows kommissionær i København. – 50.14 Ingen kan tjene etc.] Matth. 6, 24. – 50.26 Aanden er villig etc.] Matth. 26, 41.

51.10 Herre tag denne Kalk fra mig] Mark. 14, 36. – 51.31 S. E.] Seine Exzellenz Graf Hammerstein. – 52.2 8 eddische Lieder] 8 sange fra Sæmunds Edda, jfr. 61.29. – 52.24 einen Versuch] M 197. – 52.27 die Note] se M 197 slutningen; jfr. 53.16, 54.8. – 53.31 isl. Grammatik] Bb 12. – 54.2 Hauptkodex] se S Edda (Sæmunds). – 54.8 den Text auszugeben] Bb 26; jfr. 8.21. – 54.17 erst das Reich Gottes] Matth. 6, 33. – 54.19 Ausgabe] Bb 25. – 54.21 ein isländisches Lexicon von Björn Haldorson] Bb 235, jfr. 60.11 med komm. – 54.22 Vatzdælasaga] udgivet 1812 på Jacob Aalls bekostning af E. Chr. Werlauff sammen med

Finnbogasaga under titlen Vatnsdæla Saga ok Saga af Finnboga hinum Rama. – Iflg. brevstedet her har det formodentlig været på tale, at Rask skulde besørge udgaven. – 55.4 gar keine Gramm. noch Wörterb.] jfr. W. Grimms svar 58.13, 16 med komm. – 55.8 ein Zettel von dem Herrn Prof. Nyerup] omtalt Schmidt, Briefwechsel der Gebrüder Grimm, p. 37 note, hvor der siges, at Nyerups brev af 2/4 1811 er af omtrent samme indhold som det dér aftrykte brev af 1/2 1811. – 55.11 Ihren Brief] Br *34. – 55.15 Gr. H.] Graf Hammerstein. – 55.16 Clau- sel] jfr. 52.27 m. henvisn.

56.6 der erste gedruckte Theil] jfr. 8.24 med komm. – 57.4 des ersten Theils] den 8.24 og 56.6 omtalte trykte del af Edda Sæmundar. – 57.10 H. v. d. H.] Herr v. d. Hagen. – 57.11 eine Abschrift der Lieder nach dem dortigen Manusc.] ifølge v. d. Hagens breve til R. Nyerup (KB Add. 85, 4°) havde R. Nyerup for v. d. Hagen ladet udfærdige en afskrift af de ikke trykte sange i Sæmunds Edda efter Rasks afskrift (M 14) af codex regius, jfr. 62.30. – 57.13 H. Arendt] Herr M. F. Arendt; om dennes eddahåndskrift, af F. D. Gräter i udgaven af Helgakviða Haddingjaskata, 1811, kaldet codex vidalinianus, jfr. Irmgard Schwarz, F. D. Gräter (Nordische Studien 17), Greifswald 1935, p. 102–103 m. henvisn., samt Finn Magnússons brev til F. D. Gräter 18/1 1816 (Personalhistorisk Tidsskrift 5. Række V p. 184), hvor Finn Magnússon funderer over, hvad det kan være for en afskrift, Arendt er i besiddelse af. – 57.14 gegenw.] gegenwärtig. – Oplysningerne om Arendt er urigtige, se 63.1 (Schmidts note i Briefwechsel der Gebrüder Grimm p. 90 er altså urigtig). – 57.16 3 Lieder die von Helge Hundingsbane] de tre sange, Gräter havde skrevet af efter Arendts codex, var Helgakviða Haddingjaskata (nu almindeligvis kaldet Helgakviða Hjörvarðssonar), Helgakviða Hundingsbana I og Völuspá. – 57.17 eins davon in einem Programm etc.] F. D. Gräter, Helga-Quida Haddingia Scata, Hall 1811. – 57.30 über 20 Jahre] den arnamagnæanske kommissions udgave af de første 12 sange i Sæmunds Edda var udkommet 1787, jfr. ad 8.24. – 58.5 Eine neue Ausgabe der pros. Edda] jfr. 54.19. – 58.9 Grammatik] Bb 12, jfr. 53.31. – 58.11 per Runolphum Jonam] se P Runólfur Jónsson. – 58.13 G. d. n. S.] Geschichte der niederdeutschen Sprache. – 58.15 Reinicke Fuchs] Reineke de Vos (v. Hnr. v. Alkmar) met eener Verklaaring d. olden Sassischen Worde (v. G. G. Bredow), Eutin 1798.

– 58.16 mehrere Idiotikons] deriblandt [N. Chytraeus] Nomenclator Latino-saxonicus, Rostochii 1582 (4. udg. 1625); Versuch eines bremisch-niedersächsischen Wörterbuchs, herausgegeben von der Bremischen deutschen Gesellschaft I–V, Bremen 1767–71; J. C. Vollbeding, Kurzgefasstes Wörterbuch der platdeutschen oder niederdeutschen Mundart, Zerbst 1806. – 58.18 aufr. Hoch.] aufrichtigsten Hochachtung. – 58.20 maj 1811] brevet kan dateres til første halvdel af maj 1811, idet Rask i Br *39 (10/5 1811) skriver, at han nylig har set Gräters græske oversættelse af Skírnisfór, som han med brevet her sender til Bloch (se 59.4); jfr. at Bloch har besvaret brevet 16/5 1811 (omtalt i Br 40). – 58.22 islandske Grammatik] Bb 12. – 58.25 paa 3^{die} Aar] de første tre ark var sat sept. 1809 (jfr. Br 16), og okt. 1809 var seks ark trykt (jfr. N. M. Petersen i SA p. 12). – 58.25 Messekatalog] kataloget for Leipziger-messen, det årlige bogmarked ved påsketid. – 58.29 imod min Ret-skrivning] S. N. J. Bloch hørte til den gamle skole af ortografister, se ad 46.23 og jfr. 48.14. – 59.5 Græters græske Oversættelse af *Skírnisfór*] F. D. Græters med græsk titel trykte håndskrift *Σκιρνήρον ὁδοιπορία*, 1810, jfr. 63.8. – 59.6 udbedt sig] i brev af 17/2 1811 til R. Nyerup (KB Add. 87, 4°) sender Gräter det omtalte tryk med anmodning om kritik fra sagkyndige i græsk og eddasprog. – 59.9 Mine Anmærkninger] jfr. Br 38. – 59.14 med den græske Grammatik] jfr. Bb 208 b (M 152). – 59.17 en hel Kalfatring af Ordenen og Fremstillingsmaaden] jfr. Rasks fremstilling deraf i Br *42 (63.21–65.25). – 59.18 Sammenligning med Islandsken] jfr. 65.25–26. – 59.21 ikke . . . er ganske fulgt] jfr. 65.28–33. – 59.26 begge de sidste Gr.] se P S. N. J. Bloch. – 60.5 Afhandling om den lat. Konjugationsteori] Bb 208c (M 154); jfr. 42.6 og Br 10a. – 60.11 udgive et Lexikon] Bb 235; Guðmundur Pétursson, som i 1809 af den arnamagnæanske kommission havde fået overdraget arbejdet med udgivelsen af Björn Halldórssons isl.-lat. leksikon (jfr. 10.12–11.10, 14.19–15.2), var sommeren 1810 rejst til Island, og dermed lå leksikon-arbejdet hen. Iflg. den arnamagnæanske kommissions indberetning af 29/10 1811 (jfr. komm. til 112.4) havde P. E. Müller i brev af 7/1 1811 til kommissionen på de to norske videnskabsmænd, Jacob Aall og Carsten Ankers vegne tilbudt at udgive Björn Halldórssons leksikon, hvis kommissionen vilde gå med til det og tillade benyttelse af håndskriftet samt af Guðmundur Péturssons derved foretagne forbedringer. Kommis-

sionen modtog tilbuddet, og Rask har derefter fået overdraget arbejdet med tilrettelæggelsen af manuskriptet til udgivelse (jfr. hans bemærkning her 54.21). – 60.11 informere] Rask underviste bl. a. P. E. Müller, Grev Hammerstein og Jacob Aall i islandsk, jfr. 51.15, 54.32, 157.22. – 60.15 Teologien etc.] jfr. Br *33. – 60.17 det græske Leksikon] jfr. 41.8. – 60.22 Bresdorf] J. H. Bredsdorff. – 60.26 Schneider] jfr. 42.28.

61.1 Lange] Erik Harding Lange. – 61.1 Stybe] C.W. Stybe. – 61.11 Skrivelse af 10de April] Br *36. – 61.16 Greven] Hammerstein. – 61.16 den tilføjede Klausel] jfr. 52.27 med henvisn., 55.16. – 61.28 hele Edda] alle de utrykte kvad af Sæmunds Edda, jfr. 8.24. – 61.28 Gr.] Greven (Hammerstein). – 62.3 samme Cyklus] nemlig digtkredsen om Völsungerne og Gjukungerne. – 62.7 Udgaven af den islandske Ordbog] Bb 235, jfr. 60.11 med komm. – 62.7 Konditioner i Islandsk] jfr. 60.11 med komm. – 62.9 Teologien] jfr. Br *33 og 60.15. – 62.30 Afskrift af min Afskrift] jfr. ad 57.11. – 62.33 Arendt etc.] jfr. 57.13. – 63.6 Græters Udgave etc.] jfr. 57.17 med komm. – 63.7 Resension] trykt i Jenaische Allgemeine Literatur-Zeitung 1814, Ergänzungsblätter nr. 32 (underskrevet Rsk und v. d. H., jfr. flg. komm.). – 63.8 sendt bort, jeg tror til Berlin] Nyerup havde sendt Rasks recension til v. der Hagen i Berlin, som i brev af 26/5 1811 til Nyerup (KB Add. 85, 4°) takker for den og beder Nyerup spørge Rask, om han må oversætte den til Jenaische Allg. Lit.-Zeit.; recensionen omtales også i brev af 17/6 1812 til Nyerup (smst.), idet v. der Hagen fralægger sig skylden for, at den endnu ikke er trykt. – 63.8 Græters Σκισηρον οδοιπορια] jfr. 59.5, Br 38. – 63.12 Gjukungerne] dvs Gjukesønnerne, nogle af hovedpersonerne i digtkredsen om Völsungerne og Gjukungerne. – 63.19 Brev] S. N. J. Blochs i Br 40 omtalte svar på Br *37. – 63.21 mit græske Deklinationssystem] jfr. 59.14. – 64.1 Nevtra ere nemlig de simpleste etc.] angående genus- og kasusopstillingen i det følgende jfr. Br 10a. – 65.28 det er det jeg fortryder paa etc.] jfr. 59.20.

66.18 Konjugationens Maader, Tider, Tal og Personer] jfr. M 36 5° og 162. – 67.12 den Islandske] Bb 12. – 68.10 Ordbogen] jfr. 41.8, 60.17. – 68.13 Schneiders] jfr. 42.28, 43.29, 60.26. – 68.14 Septuaginta] den ældste og vigtigste græske oversættelse af det gamle testamente. – 68.30 det islandske Leksikon] Bb 235. – 68.31 henlagt en betydelig Sum] den nævnte bevilling blev 1805 givet til trykning af Björn Hall-

dórssons leksikon ved E. Chr. Werlauff, men blev ikke benyttet (se Fonden ad usus publicos II p. 97–98). – 69.3 privat Bekostning] Bb 235 bekostedes af jernværksejer Jacob Aall i Norge. Iflg. aftalerne herom i 1811 (se ad 60.11) skulle også konferensråd Carsten Anker, Norge, have bidraget til bogens udgivelse, men han måtte 1814 af økonomiske grunde frasige sig sin del af udgifterne. – 69.6 Villien til det gode etc.] Rom. 7, 18. – 69.8 Græsken] med hensyn til det flg. om accenter jfr. M 36 9°. – 69.31 det græske Leksikon] = 68.10. – 70.11 Bilag] ikke bevaret; brevet har indeholdt bemærkninger til Bb 12, idet de fleste af punkterne i Rasks svar har tilknytning til steder i denne bog. De samme punkter omtales af J. Grimm i hans anmeldelse af bogen i Allgemeine Literatur-Zeitung, Halle, I 1812 (jfr. kommentarer nedenfor). – 70.12 Brev] ikke bevaret, men det må være det brev til Rask, som W. Grimm nævner som vedlagt brev til Nyerup af 28/7 1811 (trykt i Schmidt, Briefwechsel der Gebrüder Grimm p. 41–42), hvori han med anerkendelse omtaler Rasks isl. grammatik, som han lige har fået. – 70.16 Brevet til Deres Hr. Broder] Br *46. – 70.17 om *gotisk* og *germanisk*] jfr. 73.22; udgangspunktet for meningsudvekslingen er Bb 12 p. VIII (slutningen af noten til p. VII). Jfr. Jacob Grimm i anmeldelsen sp. 261–64 og Rask i Bb 24 p. 70–72.

71.1 et brugt Ord] nemlig *gotisk*, jfr. 74.11. – 71.4 Fortrinnet mellem Tysk og Dansk] også omtalt af J. Grimm i anmeldelsen sp. 265–70. – 72.2 Eccards Bog] se P Fr. Ekkard. – 72.4 Angaaende liódstafr og hliódstafr] jfr. Bb 12 p. 211 note. I sin anmeldelse sp. 260 betvivler J. Grimm den af Rask opstillede forskel mellem *liód* og *hliód*, men Rask fastholder sin overbevisning, jfr. Bb 27 p. 250 noten. – 72.11 Rim] det danske ord rim i dets metriske betydning (jfr. Rasks anvendelse af det Bb 12 p. 211–217). – 72.14 denne betydning] den metriske. – 72.16 ikke brugte det] rytme i den græske betydning af ordet *ῥυθμός* findes ikke i den gamle nordiske poesi, hvis vigtigste kendetegn til forskel fra prosaen er anvendelsen af et bestemt stavelseantal kombineret med bogstavrim, linjerim og enderim (jfr. Bb 12 p. 211 f.). – 72.18 p. 213, Lin. 5 og flg.] i Bb 12. – Det i det følgende omtalte berøres af J. Grimm i hans anmeldelse sp. 260. – 72.26 Fodmaal] kvantitativt metrum. – 72.27 Det Lexicon etc.] Bb 235, jfr. 62.7. – 72.27 Supplementerne af Olafsen til Ihre] Jón Ólafsson d. yngres supplementer til Johan Ihre, Glossarium

sviogothicum. – 72.30 Indices af Olafsen] iflg. forordet til Bb 235 er det Jón Ólafsson den yngres isl.-lat. glossar til Knyttlinga saga (nu AM 393 fol.) og hans register til Heimskringla. – 72.31 lanzbruni og jóreykr] forekommer i 2. prosastykke i Helgakviða Hjörvarðssonar i Sæmunds Edda; *lanzbruni* 'nedbrænden af husene i et land'; *jóreykr* 'støvsky efter travende heste'. – J. Grimm drøfter disse ords betydning i sin anmeldelse af F. D. Gräter, Helgakviða Haddingjaskata 1811, i Heidelbergische Jahrbücher der Literatur, 1812, nr. 63. – 72.33 De færøiske Kjæmpeviser] omtalt af Rask i Bb 12 p. 240; afskrifter af Rask efter Svabos visehåndskrift (Gl. kgl. Saml. 2894, 4°) er M 12, M 17 og M 18 1°. – 73.1 indeholde sikkert ikke det mindste for Dem vigtigt eller interessant etc.] i brev af 17/9 1811 til R. Nyerup skriver J. Grimm, at den i det følgende her givne meddelelse fra Rask har gjort ham virkelig nysgerrig, og beder om afskrift af de til Nibelungen- og Karl den Store-cyklussen hørende færøske viser (Schmidt, Briefwechsel der Gebrüder Grimm, p. 50). – Rask kendte på det tidspunkt kun de 4 mindre vigtige viser om Sjúrdur, som findes i Svabos optegnelser, altså ikke de vigtigste viser med Nibelungen-stof. – 73.3 Niflunger] i heltedigtene i Sæmunds Edda er Niflunger synonym til Gjukunger (om denne betegnelse se 63.12 med komm.). – 73.6 Underretning] i førnævnte brev af 17/9 1811 takker J. Grimm Nyerup for underretning om den islandske Tristan (Schmidt, Briefwechsel der Gebrüder Grimm, p. 48); Nyerups brev til J. Grimm er ikke bevaret. – 73.13 min islandske Grammatik] Bb 12, jfr. 53.31, 58.8. – 73.14 Greven] Hammerstein. – 73.15 se Deres fordelagtige Dom] jfr. ad 70.12. – 73.16 Deres Resension] det blev J. Grimm, som recenserede Bb 12 (jfr. 125.8). – 73.19 en ny Udgave] udkom 1818 (Bb 27). – 73.22 Adelung og Gräter etc.] J. C. Adelung i 2. del af Mithridates 1809, jfr. Rask i Bb 5 (se spec. udgaven i UA II 104 f. med komm. UA III 193–199) samt i Bb 12 p. VIII (note til p. VII). – Gräter, jfr. 74.33 m. komm. – 73.31 efter dets nuværende Brug] uden for Tyskland betegnede germanisk som sprogvidenskabelig terminus på Rasks tid almindeligvis de germanske sprog med undtagelse af skandinavisk, jfr. Rask her 74.27–29, Bb 24 p. 36 og 65 og Bb 63 fortalen p. 13. Når Rask her anfører, at germanisk efter dets nuværende brug er enstydigt med udtrykket tysk, må han tænke på ordets anvendelse i al almindelighed som synonym til tysk og ikke på den specielle anvendelse

delse af ordet som sprogvidenskabelig terminus. – Jfr. Bb 24 p. 70 (udg. i UA I p. 85–86 med komm. UA III p. 82–83). – 74.10 Gotisk hvor findes det?] dvs hvor tales (eller har der været talt) gotisk? (Vestgoternes sprog, som nu normalt kaldes gotisk, kaldte Rask mæsogotisk). – 74.11 endel gode Forfattere i forskellige Sprog] deriblandt George Hickers, Fransiscus Junius og Johan Ihre. – 74.31 Adelung] C. J. Adelung, jfr. 73.22. – 74.33 Græter] F. D. Gräter kalder i undertitlen til *Συνομήρου ὁδοιπορία* (jfr. 59.5, 63.9) Skirnisför for forfattet i germanisk dialekt. – 75.8 min Resension] jfr. 63.7–8 med komm. – 75.10 R.] Resension; W. Grimm anmeldte i Heidelbergische Jahrbücher der Literatur IV, 1811, p. 774–794, P. E. Müller, Über die Ächtheit der Asalehre (1811), sammen med Nyerup, Om Edda (Skand. Lit.-Selsk. Skr. 1807, III p. 113–191) og Nyerups oversættelse af Snorra Edda (Bb 232). – 75.22 fejlende] dvs manglende (fejlende under påvirkning af tysk fehlenden). – 75.22 afskrevet] jfr. Br *34 og *36 samt 61.28, 63.11. – 75.25 Rejse] til Fyn og Jylland, jfr. 62.8, samt Br 44, som er dateret Frydendal (navnet på Rasks faders hus i Fjelsted på Fyn) og 77.19. – 75.26 Det islandske Lexicon] Bb 235. – 75.28 Grammatikken] Bb 12. – 75.30 Haandskrifterne] se S Edda (Sæmunds).

76.9 Universitetet i Norge er bleven bifaldet af Kongen] iflg. Frederik VI's reskript af 2. sept. 1811, trykt i Kollegialtidende 7/9 1811 p. 573–75. – 76.12 Brev] ikke bevaret; det har været svar på Br 43 fra Rask, hvori denne fortæller om de norske universitetsplaner. – 77.2 et tredie Universitet] det planlagte universitet i Norge; de to andre er Københavns og Kiels universiteter. – 77.3 mister sit tredie] nemlig Åbo akademi, som gik tabt for Sverige ved Finlands afståelse til Rusland 1809. – 77.9 Prof. her i Byen] C. F. Degen blev 1814 prof. i matematik ved Kbh.'s univ. efter J. Wøldike († 1813). – 77.11 Ferierne] sommerferien. – 77.14 to gamle og inderlig elskede Lærere] C. F. Degen, Rasks gamle matematiklærer, som prof. i matematik, og S. N. J. Bloch, Rasks gamle græsklærer, som prof. i græsk. Det sidste skete ikke, idet N. I. Schow blev Georg Sverdrups efterfølger som prof. i græsk. – 77.19 Tak for sidst] Rask har øjensynlig besøgt Degen på rejsen til Fyn og Jylland sommeren 1811. – 77.22 det levende døde Akademie i Sorø] 1793–1822 foregik der ingen undervisning på Sorø akademi, selv om akademiet ikke var nedlagt. Grunden var vanskelige økonomiske forhold og efter akademiets

brand i 1813 manglende lokaler. Jfr. S Sorø Akademi. – 77.27 Opgave] se UA I xvij. – 78.4 Det Sprog] dvs islandsken. – 78.8 hvad derover hist og her er ytret] jfr. UA I 12 med komm. – 78.12 Persisk, Sanskrit etc.] Rasks kendskab til teorier om de germanske sprogs slægtskab med persisk og sanskrit stammer vistnok i første række fra J. C. Adelung, Mithridates I (1806), jfr. komm. til Bb 24's fortale i UA III (ad 12.17 og 13.13). – 78.17 Fragment] dvs en prøve af afhandlingen. – 78.27 bekendtgjort sin beslutning] dette skete i Det kgl. danske Videnskaberne Selskabs „Bekjendtgørelse angaaende . . . 1811 . . . samt nye Priis-Opgaver for Aaret 1813“ (udkom nov. 1812), hvor der p. 3 meddeles, at Selskabet har samtykket i at bevilge forfatteren til den indsendte prøvebesvarelse udsættelse indtil udgangen af 1812. Foranlediget heraf skriver Rask 2/12 1812 Br 72, hvori han meddeler, at han af et af Selskabets medlemmer havde fået mundtlig forsikring om, at afleveringsfristen var udsat til 1813, og derefter forespørger, om Bekjendtgørelsens „1812“ er en trykfejl. I erklæring af samme dato fra KDVS's historiske klasse til KDVS (KDVS Prot. no. 945/1812) meddeles, at afleveringsfristen er udsat til udgangen af 1813 af hensyn til forfatteren af den indsendte prøve. – 79.3 Haldóri] Halldór G. Thorgrimsen, som var kommet til Danmark fra Island efteråret 1811. – 79.4 uppruna kvædisins] Finnur Magnússon's takkedigt til Rask for den islandske grammatik, jfr. 87.14–90.10. – 79.4 þar] fejl for það. – 79.11 marga frægdarmenn] deriblandt P. F. Suhm (jfr. 88.15). – 79.12 Grunnvík] N. F. S. Grundtvig. – 79.13 máttu] fejl for mættu. – 79.15 hvad júngfrú héti] denne anekdote findes ikke i Carl Behrens, Holberg-anekdoter (1936), men p. 42 fortælles, at i en kreds hos Sverdrup 16. april 1811 meddelte mandfolkene hinanden anekdoter og lystige indfald af Holberg og Wessel, og at også Grundtvig tog virksom del deri. – Det kan formodes, at Rask har været til stede ved denne lejlighed eller har hørt derom. – 79.15 í Pétri Þors] Peder Paars 2. bog 3. sang: ‘Jeg udi Paarses Bog den [katten Mons's bogstav i sandet] saa λ har fundet tegnet; Peer Degn den Bogstav har for gammel Islandsk regnet, thi den seer ud som O i Rune-Alphabet, han havde paa en Steen sliq Bogstav skreven seet’, hvortil flg. note: ‘Om det er en Rune-Bogstav eller ei, skal jeg ikke sige. Mig synes, at den seer ikke uliig en Katte-Klo’. (Carl S. Petersens udgave). – 79.18 I Visen . . . Idunne] ‘I Visen snakkes om en Mær, som hedde skal

Idunne' (fra Expectoratio til Læseren, 1810, trykt i „Idunna, en Nytaarsgave for 1811 af N. F. S. Grundtvig“ som indledning til den komiske fortælling Idunnas Æbler). – 79.19 seinustum] fejl for seinustu. – 79.20 færir inn etc.] 2. del af Grundtvigs Optrin af Kæmpelivets Undergang i Norden er med udeladelser, tildigtninge og ændringer en dramatiseret gengivelse af Völsungekvadene i Sæmunds Edda, idet Grundtvig betragter dem som en illustration af livsforhærdelsen i Norden, som man kun kan udholde ved at lade kristendommens lys skinne over den, hvorfor han lader Völsungekvadenes personer omvende sig til kristendommen. – 79.29 háttalykli] del af Snorres Edda, nu almindeligvis kaldet Háttatal; i Rasks udgave (Bb 25) hedder afsnittet Bragahættir eptir Háttalykli Snorra og udgør en afdeling af Skálda. – 79.30 Fornyrðalag] nu almindeligvis fornyrðislag, navn på eddaversemål (jfr. Finnur Jónsson, Lit.-Hist.² p. 105–107; Bb 12 p. 219). – 79.31 hættir] fejl for hættirnir. – 79.31 Hornklofi] skjalden Þorbjörn hornklofi. – 80.1 dróttmælt] nu almindeligvis kaldet dróttkvætt, skjaldedigtingens hyppigst forekommende verssmål (jfr. Finnur Jónsson, Lit.-Hist.² p. 402–406; Bb 12 p. 222). – 80.3 Gefion dró fra Gylfa] Ragnarsdrápa 13, citeret i Snorres edda, Bb 25 p. 17. – 80.5 Brági] fejl for Bragi. – 80.12 hafa] fejl for hafi. – 80.20 missa] skal være: ad missa. – 80.20 Búnadarbálks] se P Eggert Ólafsson. – 80.25 Paradísarmissir] se P Jón Þorláksson. – 80.32 höfundr Eddu] Eddas digter, Snorri Sturluson. – 80.32 balt er ad vera á Gimle] Finnur Jónssons udgave² af Snorres edda p. 65 (kap. 51), Rasks udgave Bb 25 p. 75. – 80.33 völuspá] Sæmunds edda Völuspá 64, citeret Bb 25 p. 21.

81.1 gimle (o: gimli) etc.] heri tager Rask fejl, idet gimle er neutrumsordet Gimlé, sammensat af gim 'ild' og hlé 'læ' (Finnur Jónsson i Lexicon poeticum under Gimlé). Ordet forekommer foruden de to af Rask anførte steder to gange i Snorres edda i nominativ i formen Gimle (Finnur Jónssons udg.² p. 11 og 24, Rasks udg. Bb 25 Gylfaginning p. 4 og 21). – 81.9 skyldu þeir lýdir etc.] Darraðarljóð 7 (Njáls saga kap. 157). – 81.13 Fróni] eddaord med betydn. 'land, jord', forekommer i nyisl. som poetisk ord og anvendes hos digterne og i fædrelandssange som navn på Island, en brug af ordet, som stammer fra isl. studenter i Kbh. o. 1763, jfr. Rasks anvendelse af ordet 91.23. – 81.15 markverdur draumr] fejl for markverdan draum. – 81.16 er] fejl for sie. – 81.16

meir/minna] meir må være det, der menes. – 81.17 getur] fejl for get. – 81.18 mikla] fejl for miklu. – 81.22 andsvar mit] se 90.25–92.17. – 83.9 Rigsþátr] andet navn på Rígs-mál, jfr. 83.17. – 83.10 Man óbundinn etc.] Hákonarmál 20. – 83.17 Abrahamson har oversat Rígs-mál] W. H. F. Abrahamsons danske oversættelse af Rígs-mál er trykt i R. Nyerup, Historisk-statistisk Skildring af Tilstanden i Danmark og Norge i ældre og nyere Tider I, Kbh. 1803, p. 39–47. – 83.30 Snorres Olaf Trygvesens Saga] Saga Ólafs konungs Tryggvasonar, en af kongesagerne i Snorres Heimskringla; Einnarr Skálaglamms digt Vellekla citeres her kap. 16, 18, 26, 27 og 45. – 83.32 á Vellēklu] brevet, såvel som Snorres tekst, har í V. – 84.5 Livius] den romerske historieskriver Titus Livius, som i sin romerske historie fortæller sagnet om den kyske Lucretia. – 84.13 Fejl mod Textens Mening . . . Udtalen] jfr. Bb 12 fortalen p. XLII. – 84.23 3 Vers af Hákonarm] 3. vers af Hákonarmál. – 84.29 höll] brevet har höll. – 85.7 brev] ikke bevaret. – 85.8 Molbechs Bog] Chr. Molbech, Ungdomsvandring i mit Fødeland, som J. v. Bülow havde støttet økonomisk. – 85.10 sættes i Klasse med Grundtvig] Grundtvigs og Molbechs forskelligartede syn på og beskrivelse af den samme ting findes i Grundtvigs digt „Gunderslev Skov“ og Molbechs prosastykke „Et Brev fra Sorø“, som indledte hans bog Ungdomsvandring i mit Fødeland. Begge har skildret en udflugt, de gjorde sammen til stendyssen ved Gunderslevholm, men mens Grundtvigs skildring er henrevet ekstatisk, er Molbechs en nøgtern topografisk beretning (se i øvrigt meningsudvekslingerne mellem dem desangående i Molbechs brevveksling med N. F. S. Grundtvig (ved Chr. K. F. Molbech og L. Schröder), 1888). Rask har øjensynlig over for Bülow kritiseret Molbechs nøgterne topografiske skildring i dette brev og i andre af bogens partier, hvad der kan have fået Bülow til at tro, at han var mere begejstret for Grundtvigs ekstatiske mysticisme.

86.11 havde gaet der] Rask var 6/7 1808 blevet antaget som volontør på Universitetsbiblioteket samtidig med Krum (dvs J. J. Keyser), men havde allerede inden den tid gjort tjeneste på biblioteket. – 86.13 faa hans Plads] Rask udnævntes 30/5 1812 til amanuensis på Universitetsbiblioteket med 100 rdlr i årlig gage, jfr. 127.8. – 86.23 ved Stiftelsen] iflg. universitetsfundatsen af 1732 indsattes som bibliotekarens medhjælper en famulus bibliothecæ; hans løn var i begyndelsen meget lav,

men forhøjedes ved reskripter af 13/10 1756 og 14/1 1785 til over 400 rdlr årlig. Betegnelsen *famulus bibliothecæ* var den officielle benævnelse indtil Rasks udnævnelse til *underbibliotekar* i 1814. – 86.24 den norske Universitetsfest] 11/12 1811 afholdtes i København i overværelse af kongen, Frederik VI, en fest i anledning af kongens resolution af 2/9 1811 om oprettelsen af et universitet i Norge; hovedtaler var prof. Niels Tresschow, og på det norske videnskabselskabs vegne talte Prins Christian Frederik (den senere Christian VIII). – 87.2 Mad. Fr.] Madam Frydendahl. – 87.6 Zinks yngste Søn] H. O. C. Zincks yngste søn, J. G. C. Zinck. – 87.11 Nyerups yngste Datter] Lovise Nyerup. – 87.15 en af mine islandske Venner] Bjarni Thorsteinsson, jfr. Br *49. – 87.20 endel andre citerede med Berømmelse] Bb 12 p. 239 nævnes af nyere islandske digtere Hallgrímur Pétursson, Eggert Ólafsson (også omtalt p. 2 og fortalen p. XXVI), Jón Þorláksson, Benedikt Grøndal (begge desuden omtalt fortalen p. LV) og Sigurður Pétursson (desuden citeret p. 234). – 87.22 ikke ganske i den gamle Verseform] jfr. 79.26. – 90.11 uforskammede] de to eneste rigtige anmeldelser af Bb 12 blev Jacob Grimms i *Allgemeine Literatur-Zeitung*, Halle, nr. 31–34, februar 1812 (jfr. her Br *45 med komm., 125.8 og 144.1–145.8) og Børge Thorlacius's i *Dansk Litteratur-Tidende* 1813 nr. 7–8 (begge er i hovedsagen anerkendende, men på mange enkeltpunkter kritiserende). – 90.15 modsat mig . . . at faa det trykt] jfr. 79.25. – 90.19 Mellemanden] Bjarni Thorsteinsson. – 90.24 en anden ældgammel Verseart] fornyrdislæg. – 93.3 Min Synd er stor etc.] de to første linjer af 2. strofe af salmen Til dig alene, Herre Christ (oversat fra tysk af Hans Thomis-søn og trykt i dennes salmebog 1569). – 93.8 begge Deres Breve] brevene findes ikke mere, men har sandsynligvis været fra Wilhelm Grimm (jfr. 93.9 „min Højstærede“ og Br *34, *36, *39, 41 og *46, som handler om den planlagte fælles eddaudgave, hvad de to tabte breve også har gjort). – 93.30 Verset] Helgakviða Hundingsbana II 45 (J. og W. Grimm's eddaudgave (1815) p. 116). – 94.1 *innfaldgt*] ordet angives af Finnur Jónsson i *Lexicon poeticum* at være neutrum af adj. *innfjalgr* med betydningen „indad-hed, brændende“, jfr. nyisl. *innfjálgur* „brændende“ (i overført bet., poetiske ord). Ernst Kock (*Arkiv for nord. Fil.* 38 p. 283): *innfjalgr* „trængende sig ind“, med henvisn. til oeng. *feolan* 'bane sig vej'. – 94.10 *ecka þrúngit*] iflg. Finnur Jónsson i *Lexicon poeti-*

cum under *ekki* hører *ekka þrungit* netop til *brjóst*. – 94.17 *óþjálgur*] findes kun i nyisl. (*óþjálgur*). – 94.31 Gudr. Kv.] Guðrúnarkviða. I Guðrúnarkviða III 9 (efter nutidig nummerering) forekommer *jarknasteinn* ‘ædelsten’; ordet er angelsax. låneord, ags. *eorcán-*, *eorclan-stán*. – 94.32 Jochant, Jachant] ohty. *jachant*, mhty. *jáchant* (med sideformerne *ja-*, *jô-*, *jechant*) betegner ædelstenen Hyacinth; ordet er lånt fra mlat. *iacintus*, lat. *Hyacinthus* (Lapis pretiosus). – 95.3 finde i] dvs finde, i. – 95.4 Skálholt] iflg. professor Jón Helgason er det umuligt at gennemskue, hvad der kan ligge bag. – 95.5 Kristni saga] se S. – 95.10 Afskrift] M 197, jfr. 52.24. – 95.12 Islænderen] jfr. 52.6. – 95.23 *Völundarkviða*] jfr. 62.3. – 95.32 Kongespejlet] Kongs-Skuggsio, utlögð a dansku og Latinu. Udg. af Halfdan Einersen, Sorøe 1768.

96.1 Eigla] den arnamagnæanske kommissions udgave af Egils saga, se S. – 96.3 Heimskringla Ynglingasaga] dvs Ynglingasaga i Heimskringla I, 1777, se P. G. Schöning (Finnur Jonssons udg. kap. 33: *Qnundr konungr lét brjóta vegu um alla Svihjóð . . . ; fyrir því var hann Braut-Qnundr kallaðr*). – 96.5 Melracki etc.] iflg. Finnur Jónsson i Lexicon poeticum egtl. ‘stenbankens hund’. – 96.7 *Ísagrímr*] Isengrim eller (i yngre form) Isegrim er navn på ulven i den nedertyske dyrefabel af samme navn; ordets sidste led hører sammen med ags., vn. *gríma* ‘maske, hjælm’, vn. *grímr* ‘maskeret person’, men ordet er til sin dannelselse og form tysk. – 96.14 vita Sæmundi] Vita Sæmundi multiscii; skrevet af Árni Magnússon (originalen AM 1029, 4°), trykt foran i Edda Sæmundar hins Fróða I, 1787. – 96.25 Skalda] jfr. 6.26. Her tænkes især på Háttatal, i Bb 25 kaldet Bragahættir eptir Háttalykli Snorra. – 96.30 *Völuspá*] Philosophia antiqvissima Norego-Danica dicta Wöluspa alias Edda Sæmundi. Ex bibliotheca Petri Joh. Resenii [editid Gudm. Andreae], Hafnia 1673, hvor de 8 korte verselinjer er trykt som 4 lange. – 96.33 Hákonarmál] Eyvindr Skáldaspillirs digt Hákonarmál. – 97.1 Snorres Heimskringla] Heimskringla edr Noregs Konga-sögur af Snorra Sturlusyni I 1777 (udg. af Gerhard Schöning). – 97.6 Gramm.] Bb 12. – 97.10 Höfutilausn i Eigla] Egill Skallagrímssons digt Höfuðlausn, trykt p. 427-456 i Egils-saga, Kbh. 1809. – 97.10 Olafsen om Nord. Digt.] Jón Ólafsson, Om Nordens gamle Digtekunst. – 97.23 Niála] Njáls-saga, se S. – 97.30 Kristni saga] se S. – 98.4 Afskriften] jfr. 75.22. – 98.6 Rabeks Antastelse] Knud Lyne

Rahbeks angreb på Wilh. Grimm i Sandsigeren 1811 p. 425-438 i anledning af W. Grimms anmeldelse i Heidelbergische Jahrbücher IV, 1811, af R. Nyerup, Axel Thorsen og Skjøn Valborg (Kbh. 1809). Rahbeks angreb samler sig om to hovedpunkter i indledningen til W. Grimms anmeldelse. For det første påstår Grimm, at der har været en 400-årig ufrugtbar periode i dansk litteratur, efter at denne havde skilt sig ud fra den fællesnordiske litteratur: „Ein Zeitraum - - -, der also noch gar nicht lang geendigt hat“ : en periode - - -, der altså først for ikke så længe siden har fundet sin afslutning (Rahbek oversætter: et tidsrum - - -, der altsaa endnu aldeles ikke længe er forbi, og han tror, at Grimm regner den ufrugtbare periode i dansk litteratur fra beg. af det 15. årh. og altså ser bort fra det 18. årh.'s og datidens rige danske litteratur); for det andet hævder Grimm, at i sådanne stilstandsperioder bør der være åbenhed for impulser udefra, og omtaler derved den danske nations lukken sig inde i sig selv og „die Ungeneigtheit derselben gegen Deutschland (die, wie man richtig bemerkt hat, jedes schwächere Volk gegen das mächtigere empfundet, und die darum nicht gegenseitig ist), und die daraus entspringende Geringschätzung der Deutschen Literatur, ohne sie zu kennen, die auch jetzt noch bei den unwissenden herrschen soll“. (Rahbek anfører herimod, hvorledes netop de uvidende danske foragter den *danske* litteratur og sværmer for dårlig tysk litteratur). I brev til R. Nyerup af 17/9 1811 forsvarer W. Grimm sig mod Rahbeks angreb, idet han uddyber sin argumentation for de nævnte to påstande (Schmidt p. 45-48). Nyerup takker i brev af 21/9 1811 (Schmidt p. 51) og i brev af 1/2 1812 (Schmidt p. 53) W. Grimm for den fortræffelige recension og anfører, at Rahbeks angreb skyldes en misforståelse. – 98.23 Tyskerne har lønnet os med Stolthed og Foragt] jfr. Br *45 og *46. – 99.3 havde vidst] Rask synes her at røbe kendskab til W. Grimms brev til Nyerup af 17/9 1811 (jfr. ovenfor komm. til 98.6), hvor Grimm udtrykkeligt fastsætter det digterløse tidsrum i da. litt. til tiden fra det danske riges genopståen under Valdemar III (1340-75) til Ludvig Holberg. – Rask har ret i, at Grimm i anmeldelsen udtrykker sig dunkelt på det punkt (jfr. ad 98.6). – 99.4 *én*] Rask gør her Grimm uret, idet denne i sin anmeldelse på ingen måde taler om „kun een“ historiebog, men blot nævner, at den gamle fællesnordiske litteratur er kommet til udtryk „in mannigfaltigen Liedern, Sagen, selbst in einem

grossen Geschichtbuch, in der Heimskringla (gegen welche wir Deutsche nichts aufzuweisen haben)“ . – 99.4 *Historiebog*] Snorri Sturluson, Heimskringla (i Schönings udgave kaldet Heimskringla eller Noregs Kongasögur). – 99.4 *Sager*] sagaer. – 99.6 *Æfi Danakonunga*] Æfi Danakonunga eða Knytlingasaga; den isl. tekst med lat. oversættelse blev trykt o. 1750 med Hans Gram og Bernh. Møllmann som udgivere, men værket blev aldrig publiceret. Et eksemplar af det er AM 20 k fol. – 99.7 *Sturlungasaga*] et samlingsværk, som beskriver islandske historiske og politiske forhold i 12. og 13. årh., og hvori kernen udgøres af Sturla Þórðarsons Íslendinga saga. Værket blev først trykt 1817–20. – 99.8 Snorres Noregskonungasögur] se ad 99.4. – 99.8 *Orkneyingasaga*] Orkneyinga Saga, sive Historia Orcadensium. Ex mss. legati Arna-Magnæani cum versione latina edidit Jonas Jonæus, Hafn. 1780. – 99.9 *Eigla*] Egils saga, se S. – 99.9 *Njála*] Njáls saga, se S. – 99.30 de 3 ny Ord] dvs nye betegnelser for oxygen (se 100.7 Ilt), hydrogen (se 101.3 Brind) og alkali (se 101.25 Ætse); H. C. Ørsted har øjensynlig besøgt Rask for at rådspørge ham angående de nye betegnelser, jfr. 109.11. I Tentamen nomenclaturæ chemicæ (1814) foreslår H. C. Ørsted ilt (med tilknytning til ild) som betegnelse for oxygen (til afløsning af den ældre danske betegnelse surstof), brint (med tilknytning til brænde, brinna) som betegnelse for hydrogen (ældre betegnelse: vandstof) og æsk (med tilknytning til aske) som betegnelse for alkali. Tentamen nomenclaturæ chemicæ er iflg. Mar. Kristensen (Da. Studier 1904 p. 49–64) en udvidelse af H. C. Ørsteds til det kgl. danske Videnskabernes Selskab i 1812 el. 1813 indgivne forslag til nye navne i kemien. Det er formodentlig ved forberedelsen af dette forslag, at H. C. Ørsted har søgt Rasks bistand. – 100.32 Peter Peter] læs Peter.

101.19 beholde -stof] i de gamle navne surstof og vandstof. – 102.1 en Punkt] jfr. Bb 40 (udgaven i SA I p. 193, i UA II p. 54). – 102.2 Hauch] A.W. Hauch i Begyndelsesgrunde til Naturlæren (1794). – 102.16 Nyerups svenske Rejse] jfr. 17.11, 18.22, 25.29, 39.16. Nyerup besøgte på rejsen, der varede fra 29/5 til 11/7 1810, Stockholm og Uppsala, men nåede ikke, som planlagt, til Norge også. Hans dagbog fra rejsen blev med bilag trykt 1816 i Rejser til Stockholm i Aarene 1810 og 1812. – 102.17 Oldsagskommissionens Tidsskrift] Antiquariske Annaler; deri findes intet af Nyerup om Sverigesrejsen 1810, men et uddrag af hans til

Oldsagskommissionen indgivne beretning om den antikvariske rejse til Sverige (omtalt Antiqv. Ann. I p. 342) er trykt som bilag til dagbogen (se foregående komm.). – 102.18 Afhandling om gamle tyske Almuesromaner] R. Nyerup, Schwedische ungedruckte Übersetzungen altdeutscher Gedichte in der königlichen Bibliothek zu Stockholm (Museum für altdeutsche Literatur II, Berlin 1810, p. 321–35). Om samme emne handler Romantiske Digtninger i Manuscript i det kongl. Bibliothek i Stockholm (trykt som bilag til dagbogen, se ad 102.16). – 102.25 sin Afhandling] P. E. Müller, Antiqvarisk Undersøgelse over de ved Gallehus fundne Guldhorn (1806). – 102.29 Anmærkninger imod Müllers Afh.] P. Thams afhandling, Anmärkningar i anledning af Herr Prof. Müllers Afhandling om Guldhornene, findes i Nationalmuseets 1. afdelings bibliotek (København). – 103.3 en udførlig Erklæring] synes ikke bevaret. – 103.10 for at indrykkes i dets Skrifter] dette skete ikke. – 103.11 den Aften] iflg. Det skandinaviske Litteraturselskabs protokol (KB Ny kgl. Saml. 768d fol.) og iflg. Dansk Litteratur-Tidende 1812 nr. 4 p. 64 oplæste P. E. Müller ved Det skandinaviske Litteraturselskabs møde 11/12 1811 et udtog af Thams bemærkninger om guldhornsafhandlingen, samt det lundensiske filosofiske fakultets erklæring dertil og sine egne bemærkninger. – 103.11 et Slags Forsvar] synes ikke bevaret. – 103.14 Jeg skrev op] M 190. – 103.25 Fortalen] Bb 12 p. XXVIII om runeindskrifterne: „I øvrigt er den gamle islandske Grammatik bestandig nøjagtig fulgt, ligesom og alle Ordene ere islandske“. – 103.26 Müllers Afhandling] = 103.11 et Slags Forsvar. – 104.31 Sager] dvs. sagaer. – 105.24 ny Udgave af Grammatikken] en ny udgave af Bb 12 udkom 1819 i Stockholm, Bb 27. Jfr. 73.19. – 105.25 selvstændig udarbejdet Ordbog] i stedet for den af Rask besørgede udgave af Björn Halldórssons ordbog (Bb 235). Rasks samlinger hertil findes M 2–3 og M 198. – 105.26 nyt Arbejde over den gamle Poesi] til afløsning af Jón Ólafsson d. yngres prisskrift, Om Nordens gamle Digtetekunst, dens Grundregler, Versarter, Sprog og Foredragsmaade, Kbh. 1786, hvilket arbejde Rask i Bb 12 p. XXXVI havde karakteriseret som „ikke uforbedeligt“. Jfr. Bb 12 p. 211–236, Bb 23 p. 108–129 og Bb 27 p. 249–271, hvor Rask på flere punkter korrigerer Jón Ólafsson.

106.4 alle gamle Sager og Omstændigheder] striden mellem Molbech

og Rask 1808 om præfikset ur-, jfr. 4.17. Se P Christian Molbech. – 106.11 Brev] ikke bevaret. – 106.25 men ak! jeg vaagner etc.] citatet har ikke kunnet bestemmes. – 107.6 Byrgers] Gottfried August Bürger. Citatet er begyndelsen af 1. strofe af digtet Die Entführung (Gedichte, Göttingen 1778, p. 304). – 107.12 mine to Timer for 40 Rd^r om Aaret] som volontør på Universitetsbiblioteket, jfr. 86.15, 21. – 107.25 Hiccesii Grammat.] se P George Hicces. – 107.27 bearbejde den angels. Sprog-lære] Bb 23. – 108.4 den store gotiske Stamme] de germanske sprog. – 108.6 Lappisk] Bb 199. – 108.6 Svensk] Bb 216a. – 108.6 Engelsk] Bb 200. – 108.6 Hollandsk] M 77. – 108.7 Angelsaksisk] Bb 23. – 108.7 Portugisisk] M 82. – 108.7 Tysk] Bb 216 m. – 108.8 Fransk] Bb 216 v. – 108.8 Italiensk] Bb 101. – 108.8] Mösogotisk] M 59. – 108.8 Græsk] Bb 208b. – 108.8 Latin] Bb 208c. – 108.26 Krum] jfr. 86.9. – 109.2 en Stats Hemmelighed] jfr. ad 116.2. – 109.3 en Rejse i Sverrig] jfr. 115.28. – 109.11 Ørsted] H. C. Ørsted, jfr. Br *53. – 109.17 min Broder] Rasks halvbroder H. K. Rask. – 109.18 min Stedmoder] se P Rasks stedmoder. – 109.18 Bondekarl] se P Rasks første stedfader. – 109.23 En af mine Venner] Bjarni Thorsteinsson, jfr. Br *24 og 177.18. – 110.3 det selv] dvs forsynet. – 110.6 gik hjem] fra Bjarni Thorsteinsson, jfr. 28.2. – 110.16 min Gjenstand] forsynsproblemet, jfr. 28.2.

111.8 fornyet Bekjendtskab . . . med Molbech] jfr. Br * 55 og *56. – 111.20 Helgesen] Árni Helgason. – 111.23 min Strid med Molbech] jfr. ad 106.4. – 111.26 næste Skilderi] Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn 1808 nr. 68; Grundtvig betvivler i sit midvers Rasks evne til indtrængen i den nordiske mytologi og kalder ham en ordkløver og pedant (i anledning af hans indlæg i striden om præfikset ur-). – 111.27 Molbech havde givet mig et] Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn 1808 nr. 67. – 112.1 en vis Mand] uvist hvem. – 112.1 da jeg sidst besøgte Dem] på rejsen til Fyn og Jylland 1811, jfr. 62.8, 75.25. – 112.4 Kollegialtidenden] Collegialtidende for Danmark og Norge 1812 nr. 6–8 (8.–22. febr. 1812): Offentlig Indberetning fra den arnamagnæanske kommission, dateret 19/10 1811. – 112.5 Statstidenden] Den til Forsendelse med de Kgl. Rideposter privilegerede Danske Statstidende 1812 nr. 12 (10/2), nr. 14 (17/2) og nr. 16 (24/2). – 112.12 Alt hvad der er udrettet i 20 Aar etc.] de følgende punkter 1–3 er udtryk for Rasks private viden om den arnamagnæanske kommissions arbejde og ikke referat af kommissionens

indberetning. – 112.13 en Fortale *paa 4 Ark* til Njála] tilrettelæggelsen af Njáls saga til trykning og udarbejdelsen af lat. oversættelse, kommentar og register var fuldført på P. Fr. Suhms bekostning og trykningen påbegyndt allerede 1791; 1796 var sagaen færdigtrykt på fortalen og et par ark af registret nær, og 1799 overgik oplaget til den arnamagnæanske kommission, som overdrog Skúli Thorlacius at forfatte fortalen; jfr. 5.4. Først 1809 udkom sagaen, se S. – I kommissionens ovennævnte indberetning anføres blot, at Njáls saga er „bragt for Lyset og udgivet i Trykken“. – 112.14 en Fortale til *Eigla paa 2 Ark . . . korrigeret nogle og 20 Ark* af Eigla] trykningen af Egils saga var på P. Fr. Suhms bekostning påbegyndt allerede i 1780-erne, og der var trykt 69 ark, da den arnamagnæanske kommission 1801 efter Suhms død købte oplaget. 1809 udkom sagaen (ialt ca. 100 ark) med fortale af G. J. Thorkelin (jfr. 13.29). De udarbejdede registre og glossaret (jfr. 5.4) blev på grund af værkets størrelse og de høje papirpriser ikke trykt i udgaven (de findes AM 407 fol.). – I kommissionens ovennævnte indberetning anføres blot, at Egils saga er blevet „tilendebragt og udgivet“. – 112.18 *2de smaa norske Love*] hermed må Rask mene de to redaktioner af Gulatingsloven (den ældre eller Hakon Adelstens Gulatingslov, og den yngre eller Magnus Lagabøters Gulatingslov), som i kommissionens indberetning anføres som afskrevne, konfererede og oversatte på latin inden branden ved englændernes bombardement på København 2.–5. sept. 1807. Som ødelagt ved branden anføres tekst, latinsk og dansk oversættelse af Magnus Lagabøters lov, samt ordregister med latinske forklaringer til de gamle love, og som udarbejdet efter 1807 anføres Hakon Adelstens lov med latinsk og dansk oversættelse. – Se S Gulatingsloven. – 112.24 i Kommissoriet] iflg. kgl. reskript af 24/9 1772 (trykt i *Fundation for det Arna-Magnæanske Legat*, Kbh. 1813) var den arnamagnæanske kommission forpligtet til hvert år at afgive offentlig indberetning om sit arbejde. – 112.26 Anmærkninger] ikke bevarede. – 112.27 den kongelige Erklæring] Frederik VI's svar af 12/11 1811 på den arnamagnæanske kommissions indberetning (trykt i *Collegialtidende* 1812 nr. 8 umiddelbart efter indberetningen), hvori kongen bifalder kommissionens arbejde og tilsiger den sin støtte til udgivelse af Gulatingsloven. – 112.31 fra en meget sikker Haand] har ikke kunnet bestemmes. – 112.33 Islandsrejse] denne rejse realiseredes 1813. – 113.1 islandske Oversættelse

. . . af Miltons Paradis] se P Jón Þorláksson. – 113.2 det eneste haandskrevne Eksemplar] III. bog af Jón Þorlákssons Paradisar-missir findes som Rask 46b og IV.–XII. bog som Rask 46c i den arnamagnæanske håndskriftsamling. I.–II. bog var trykt i Íslenzka Lærdoms-Lista Félags Rit XIII–XIV, 1794–96, jfr. 16.30, og III. bog var trykt i samme skrifs bind XV, som aldrig udkom. – 113.4 der bliver intet af] oversættelsen blev først udgivet 1828 af det isl. litterære selskab. – 113.6 det isl. ny Testamente] jfr. ad 37.24. – 113.8 Lærde Tidende] Rask sigter til Árni Helgasons anmeldelse af Thorkelins udgave 1807 af det nye testamente på islandsk (Kjøbenhavns lærde Efterretninger 1808 nr. 31 p. 491–96; svar fra Thorkelin i samme tidsskrift nr. 32 og gensvar fra Helgason i nr. 33). – 113.8 *det gamle Testamente*] i Biblia, þad er, Øll Heilög Ritning, vtlögd a Norrænu. Prentud eptir þeirri Kaupmannahafnsku Utgafu 1747, Kb. 1813 (udg. på det engelske bibelselskabs bekostning). Jfr. 152.19. – 113.9 rettede] det isl. nye testamente 1807 er et revideret optryk af det nye testamente i den islandske bibeloversættelse af 1747. – 113.10 Min Kontubernal] P. D. Stybe. – 113.13 Selskab for den nyere islandske Literatur] under sit ophold på Island 1813–15 arbejdede Rask ivrigt for at virkeliggøre denne plan, og selskabet, Det islandske litterære Selskab (Hið íslenzka Bókmenntafjelag), stiftedes 1816. – 113.14 i gode Hænder] der sigtes her ironisk til den arnamagnæanske kommission. – 113.18 Goddædige Dumhed etc.] citat fra 1. strofe af P. M. Trojel, Ode til Dumhed (Udvalgte Digte af Brødrene P. M. og P. K. Trojel, udg. af K. L. Rahbek, 1801, I p. 78), jfr. 271.12. – 113.21 „leve vi saa trygge og vel“] har ikke kunnet bestemmes. – 113.29 Indskriften paa Guldhornet etc.] se Br (*)54. – 114.26 det rostgaardske Professorat] gehejmearkivar Fr. Rostgaard († 1745) testamenterede til Kbh.'s universitet sit bibliotek og et legat til aflønning af en professor i nordisk historie og oldsager (den såkaldte professor rostgardianus); professoratet trådte dog først i kraft 1833, og dets første indehaver blev H. M. Velschow (1796–1862), som 1835 fik titlen professor rostgardianus. – 114.28 Molbech etc.] Molbech blev ikke professor i historie i Christiania og synes heller ikke officielt at have været på tale som emne, selv om Moldenhawer i 1813 arbejdede for at skaffe ham en sådan ansættelse (jfr. M. Borup, Chr. Molbech, 1954, p. 176). Professoratet blev først besat 1816 og da med nordmanden C. E. Steenbloch. – 114.32

levius fit etc.] Horats Oder I 24.19 (jfr. her 40.6, 170.23). – 115.27 sidste Brev] Br *57. – 115.28 den tilbudte Rejse] jfr. 109.2.

116.2 have Navn af] lige siden Sveriges angreb på Norge 1808 havde Danmark-Norge trods fredsslutningen 1809 følt sig truet af svensk angreb på riget, og for at få besked om svenske stemninger og forhold sendte den dansk-norske regering mænd som Nyerup, Rask og Molbech, som rejste med videnskabelige formål for øje, til Sverige (jfr. Nyerups indberetning til kongen af 26/6 1812 (trykt i Meddelelser fra Krigsarkiverne 5 p. 327–29), hvori Nyerup fremhæver den danskvenlige stemning i svenske videnskabelige og handelskyndige kredse, men samtidig betoner de stærke svenske ønsker om at få Norge i stedet for det i 1809 mistede Finland). – 116.6 Tschjerning] oberstløjtnant E. P. Tschjerning ledede hele den danske efterretningstjeneste i Sverige. – 116.8 Koret] = korpset. – 116.11 Bülow] F. C. von Bülow. – 116.27 forrige Rejse] jfr. 17.21, 18.25, Br *20–*22, 23 og 39.20. – 117.4 Skruller] en skrulle er et omfangsrigt eller vidtløftigt skrift af ringe værdi, se ODS I Skrolle. – 117.4 lappisk] svensklappisk. – 117.6 Sproglære] Bb 199, jfr. 108.6. – 117.7 eneste her tilgængelige] nemlig gennem Knud Leems lappiske grammatik og leksikon, se P Knud Leem. – 117.13 indsendte etc.] se Br *48. – 117.26 de to Lappiske] dvs norsk-lappisk og svensklappisk, i Bb 24 kaldet finlappisk og laplandsk. – 117.28 at disse Nationer för Asernes Ankomst etc.] jfr. Bb 24 (udg. i UA p. 13.16 med komm., 129.13 og 176.3; se UA I p. lij f.). – 117.32 meget er kommet etc.] jfr. Bb 24 p. 107–112. – 119.2 Afrejsen] jfr. 122.2. – 119.7 Hr. Kammerherren] Christopher Schöller von Bülow. – 119.8 Brev] ikke bevaret. – 119.10 det første Brev] Br *57. – 119.12 sidste Brev] ikke bevaret. – 119.24 de sendte 300 Rd] jfr. 116.26, 118.6. – 120.9 forrige Brev] Br *57, lig med hvad Rask 121.9 kalder „næstforrige Brev“. – 120.15 en Kjöbmand] formodentlig J. Schartau, som havde familie i Lund og livlig forbindelse med Sverige i kraft af sin stilling som handlende. – 120.19 Krig mellem Frankrig og Rusland] trods idelige diplomatiske forhandlinger mellem Frankrig og Rusland i det første halvår af 1812 udbrød der 24/6 1812 krig mellem de to stormagter. – 120.30 lapp. er beslægtet med det grønlandske] jfr. Bb 24 p. 116–118.

121.9 næstforrige Brev] Br *57, lig med hvad Rask 120.9 kalder „forrige Brev“. – 122.4 den svenske Minister] jfr. 120.13. – 122.10 de

300 Rd^r] jfr. 119.24. – 122.12 min Gjæld] jfr. 118.12, 119.27. – 122.17 alle de sidste] formodentlig Br *58, *59 og *61. – 122.18 det første] Br *57. Det i Br *60 omtalte brev fra Bülow har blot været en kort meddelelse med pengene og med løfte om senere svar på Br *57 (jfr. 128.24 og 152.2 med komm.). – 122.19 Krejdal] jfr. 115.19. – 122.20 underrette] jfr. 115.20. – 123.6 Rejsen i sig selv] varede fra 7/4 til 15/4; om rejseruten for denne del af rejsen og for rejsen i det hele taget se Nyerups dagbog i Rejser til Stockholm i Aarene 1810 og 1812. – 123.18 svensk Subscriptionsplan] Bb 14. – 123.20 en af mine Bekjendtere] A. A. Afzelius. – 123.23 begynde at öve sig] Afzelius havde allerede 1811 udgivet en svensk oversættelse af Hervara saga. – 123.26 Bibliothekaren] P. A. Wallmark, bibliotekar ved Kungliga Biblioteket i Stockholm, var som prins Oskars lærer i svensk i Örebro under rigsdagen der sommeren 1812, jfr. 130.19. – 123.26 Rigsdagen] den svenske rigsdagssamling 13/4–17/8 1812. – 124.15 Edda] dvs codex upsaliensis af Snorres edda. – 124.15 Ulfilas] se P. Jfr. Bb 20. – 124.22 brev af 9de Maj] ikke bevaret. – 124.28 utarbета något stycke färdigt] nemlig af eddaafskriften, jfr. 75.22, 98.4. – 124.28 völundarkvída] jfr. 95.23. – 124.29 en af mina vänner] formodentlig N. M. Petersen, jfr. 118.27. – 125.4 brevet af 1 Maj] ikke bevaret. – 125.8 Recensionen] J. Grimms anmeldelse af Vejledning til det Islandske eller gamle Nordiske Sprog i Allgemeine Literatur-Zeitung, Halle, I nr. 31–34, februar 1812, jfr. 144.2. – 125.14 1 början af April] jfr. 122.2. – 125.24 er skrivelse af 9. d.] ikke bevaret. – 125.24 svara] i brev af 14/9 1812 (trykt Schmidt p. 58–60) til W. Grimm anfører Rasmus Nyerup, at han har fået W. Grimms brev af 12/7, hvad der på den kraftigste måde har mindet ham om at svare på det ældre brev af 9/5; dette brev af 9/5 1812, som også omtales i brev af 26/12 1812 fra Nyerup til W. Grimm (trykt Schmidt p. 60–61), har sandsynligvis ledsaget Jacob Grimms brev til Rask af samme dato; noget svar fra Nyerup på et brev fra Jacob Grimm af denne dato kendes ikke og omtales ikke i brevet til W. Grimm. – 125.29 de 300 Rd^r] jfr. 119.24, 121.13.

126.4 Svensk-tyske Lexikon] se P Johann G. P. Möller. – 126.8 Runesten] jfr. 48.17. – 126.10 I Stockholm var vi længst] stockholmsopholdet varede fra 15/4 til 1/6 1812, afbrudt af et besøg i Uppsala 23/5–26/5. – 126.12 Edda] jfr. 124.15 med komm. og 125.16. – 126.12 eksserperede]

Rasks ekscerpter synes ikke bevaret; læsemåder fra cod. upsaliensis af Snorres edda er anført i Bb 25, men snarest efter den afskrift af dette håndskrift, som Rask tog dec. 1816 (M 7 1°). – 126.15 nogle Dage] 10/6–15/6 1812. – 126.17 Höjskole] dvs universitet, jfr. 76.9 – 126.18 Forskjellen imellem Nordmændene og de Svenske] jfr. 131.1. – 126.21 Paa Tilbagerejsen] jfr. 132.11. – 126.22 Ved et Skifte] dvs et sted, hvor der skiftedes skyds, jfr. 132.12. – 126.26 I Varberg] jfr. 132.16. – 126.30 paa Oprejsen] hermed må Rask mene oprejsen til Kristiania, jfr. 132.19. – 127.4 kom tilbage] hjemkomsten fandt sted 22/6 1812. – 127.8 ud-nævnt til Amanuensis] jfr. 86.13 med komm. – Udnævnelsesbrevet er ikke bevaret. – 127.25 N.] Rasmus Nyerup. – 127.32 giver den ud] Rasmus Nyerup udgav 1816 sin dagbog fra rejsen i „Rejser til Stockholm i Aarene 1810 og 1812“. – 128.6 Mange højst interessante Bekjendtskaber] Rasmus Nyerup havde på sin Sverigesrejse i 1810 stiftet bekendtskab med bl.a. C. B. Rutström, P. A. Wallmark og Jonas Hallenberg; endvidere havde han siden okt. 1811 brevvekslet med L. Hammarsköld, hvem han på grund af dennes bortrejse fra Stockholm ikke havde truffet i 1810. Gennem Nyerup stifter Rask 1812 bekendtskab med disse mænd foruden med F. M. Franzén, som Nyerup kendte fra dennes besøg i København tidligere, og med A. A. Afzelius, hvis fætter, juristen A. E. Afzelius, var Nyerups ven fra Uppsalabesøget i 1810. – 128.8 Interesse for den Islandske og Danske Literatur] interessen for den isl. litteratur manifesterede sig i svenske oversættelser fra islandsk, fx A. A. Afzelius's oversættelse af Hervara-saga (1811) og af Völuspá (1812) og J. Adlerbeths oversættelse 1811 af Nyerups danske oversættelse af Snorres Edda, og især i stiftelsen af Götiska Förbundet 1811 med dettes tidsskrift „Iduna, en Skrift för den Nordiska Fornålderns Älskare“, hvis formål var at udbrede kendskabet til den gamle nordiske litteratur og historie. – Interessen for den danske litteratur viste sig bl.a. i L. Hammarskölds plan om at skrive en svensk „Allmän Lärdomshistoria“, hvori der skulde tages vidtgående hensyn til den danske litteratur (se uddrag af brevveksling mellem Nyerup og Hammarsköld i K. Warburg, Rasmus Nyerups svenska brevväxling (1894) p. 11–12), i læsning og oversættelse af da. digtere, fx Oehlenschläger, hvis skuespil Axel og Valborg 1811 oversattes til svensk af J. Dillner, samt i en almindelig beundring for dansk litteratur og forskning, som kommer til

udtryk bl. a. i indledningsartiklen i 1. hefte af Iduna og i brevvekslingen mellem Nyerup og Hammarsköld. – 128.9 den tyske mystiske Filosofi] den tyske romantiks filosofi, som fra 1803 doceredes i Uppsala af filosofiprofessoren Benjamin Höijer, der derved kom til at præge den nye, romantiske skole i svensk litteratur, på hvis program desuden stod en genoplivelse af den gamle nordiske litteratur, jfr. foregående komm. – 128.11 overalt] jfr. Rasks syn på N. F. S. Grundtvig 79.19, 85.10, 111.28 og 160.16. – 128.13 Subscriptionsplan] Bb 14, jfr. 123.18. – 128.15 et andet lille Stykke] Bb 13, jfr. Meddelelser fra Krigsarkiverne V p. 323. – 128.21 Professoren] Rasmus Nyerup. – 128.24 et lovet Svar] jfr. 122.18 og 152.2 med komm. – 128.29 den litterära förbindelsen oss emellan] af Rasmus Nyerups brevveksling med svenske lærde (KB Add. 86 4° (breve fra svenskere til Nyerup) og KB Ny kgl. Saml. 1642 fol. (afskrift af breve fra Nyerup til svenskere)) fremgår, hvor vanskeligt og langsommeligt det var at sende bøger fra Danmark til Sverige og omvendt, og Nyerup og hans svenske venner diskuterer mulighederne for større kontakt mellem de to landes bogmarkeder. Under Nyerups og Rasks besøg i Stockholm 1812 er det øjensynlig blevet besluttet at gøre et alvorligt forsøg på at få oprettet en fast litterær forbindelse mellem de nordiske lande. – 128.30 Kristiania] jfr. 126.15 med komm. – 129.5 tills Universitetet kommer istånd] jfr. 76.9. – 129.9 vår plan] om en fast litterær forbindelse og regelmæssig bogudveksling mellem Danmark, Norge og Sverige. I de flg. år arbejdedes der både fra svensk og dansk side med planen, og 1815 var der anstrengelser i gang for at få etableret en årlig nordisk bogmesse i Göteborg, men der synes ikke rigtig at være kommet noget ud af anstrengelserne, og nogen regelmæssig litterær forbindelse kom ikke i stand (jfr. Nyerups i komm. til 128.29 omtalte brevveksling). – 129.18 Norrska Expressen] Danmarks hurtigpostforbindelse med Norge, som gik gennem Sverige. – 129.25 Brors Bekant i Götaborg] uvist hvem (muligvis Georg Lövegren). – 129.29 den andra] = 129.25. – 130.3 Skilderiet] Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn. – 130.6 Journal for udenlandsk Litteratur] jfr. 46.5 med komm. – 130.9 Skandinavisk Littert.] Det skandinaviske Litteraturselskabs Skrifter. – 130.9 Antiquitets annalerna] Antiquariske Annaler, udg. af Oldsagskommissionen 1812–27. – 130.13 Örebro] i anledning af rigsdagen dér 13/4–17/8 1812 var Örebro og omegn afspærret område, hvor ingen udlændinge

måtte komme. Nyerup og Rask havde i Stockholm iflg. Nyerups dagbog fra rejsen (se komm. til 127.32) forsøgt at få pas til ophold i Örebro eller til Kristiania. Ingen af delene var muligt i Stockholm på grund af kongens og statsmændenes fravær fra byen i anledning af rigsdagen. De fik imidlertid et pas til Helsingborg, og på det rejste de 1/6 til Örebro, hvortil de ankom 2/6; den flg. dag var Nyerup i audiens hos statsministeren Baron v. Engeström, hos hvem han fik pas til at rejse til Kristiania og samtidig en opfordring til at forlade Örebro samme dag, idet han blev gjort opmærksom på, at kun hans berømted havde forhindret en arrestation allerede ved ankomsten til Örebro. Afrejsen fandt dog først sted tidlig om morgenen 4/6. Blandt de mænd, som Nyerup gerne vilde have truffet i Örebro, anfører han i sin dagbog Per Tham og F. B. v. Schwerin.

131.1 skillnaden emellan de Svenske och Norrske] jfr. 126.18. – 131.14 senaste Kriget] krigen mellem Danmark og Sverige 29/2 1808–10/12 1809; under den fandt der foråret og sommeren 1808 nogle træfninger sted mellem norske og svenske styrker øst for Kongsvinger og Frederikshald, hvor den norske øverstkommanderende, prins Christian August, med held ledede kampen mod svenskerne og sommeren 1808 fordrev dem fra norsk jord. – 131.20 Commendanten] Andreas Samuel Krebs. – 132.11 nästan öfveralt] jfr. 126.21. – 132.12 På ett ställe] jfr. 126.22. – 132.16 på ett annat ställe] jfr. 126.26. – 132.19 emellan Stockholm och Örebro] jfr. 126.30. – 132.25 Prof. Nyerups og min Edda] Bb 232. – 132.27 Prof. Ruhs] Professor Chr. Fr. Rüh. – 132.28 en Anmärkning] Rüh., Die Edda p. 7 noten. – 132.28 om Namnet *germanisch*] dvs udtrykket *germanisk* som fællesbetegnelse for de germanske sprog, således som det var anvendt af J. C. Adelung i Mithridates II, 1809; Rask havde kritiseret denne anvendelse i Bb 5 og Bb 12 (p. VIII note) og i stedet foreslået betegnelsen *gotisk*; jfr. Br *45–*46, hvor Rask med stor vægt forsvarer sit standpunkt i denne sag over for brødrene Grimm. – 133.1 und zu den besten Erwartungen etc.] fejl-citat for: und der zu den besten Erwartungen berechtigt, angesteckt von etc. – 133.3 billig] det efterfølgende komma er meningsforstyrrende og findes ikke hos Rüh. – 133.5 Vejledning til det Isl. Sprog XXXII] det sted i Vejledning etc. (Bb 12), hvor Rask kritiserer Adelungs brug af betegnelsen *germanisk*, er p. VIII (slutn. af noten til p. VII), jfr. her

134.5. – 133.10 Stamme] Rüh's: Stämme. – 133.13 die Hr. Rask vorschlägt] Bb 12 p. VIII. – 133.17 Seite XXIV] i Bb 12. – 133.20 in andern germanischen Dialecten] Rüh's anfører eksempler fra nederty., gotisk, angelsaksisk og højty. og tilkendegiver dermed, hvad han mener med „in den übrigen Dialecten der deutschen Mundart“ (ovenfor l. 15); jfr. Rasks sarkastiske note 4. – 133.22 *Rask's übrigen* Behauptungen] i Bb 5, jfr. 134.1. – 133.24 von Adelung herrührt] se P. J. C. Adelung. – 133.33 radix] dvs den form af et ord, af hvilken bøjningsformerne dannes ved hjælp af bøjningsendelser; imperativ er fx radix i verberne i isl., neutrum nom. sg. er radix i den græske genusbøjning og kasusbøjning, se Br 10a. Jfr. 64.30. – 134.2 et tyskt polemiskt Stycke] Bb 5, jfr. Br 16. – 134.8 Asalærens Ægthed] omtales i Rüh's, Die Edda p. 121–22 og 127 og kritiseres stærkt p. 133 noten. – En anmeldelse af P. E. Müller af Rüh's Edda er trykt i Dansk Litteratur-Tidende 1813 nr. 9 og 10. – 134.9 Grundtvig] dennes Nordens Mytologi (Kbh. 1808) kritiseres i Rüh's, Die Edda p. 150 f. – 134.10 den nordiska mythologien] Rüh's, Die Edda p. 120–160. – 134.11 poesien] Rüh's, Die Edda p. 61–120. – 134.15 Franzoserna och Ryssarne] jfr. 120.19 med komm. – 134.17 det Norrska infall i Sverige och affairen ved Strömstad] forholdet mellem Sverige og Danmark blev mere og mere spændt i løbet af 1812 efter Sveriges forbund med Rusland i april og krigsudbruddet den 24. juni mellem Rusland og Frankrig, som Danmark var i forbund med. Den spændte situation gav anledning til allehånde rygter om angreb og angrebsplaner fra begge sider, jfr. 147.22 m. komm. – 134.21 skrifva honom] der er ikke bevaret noget brev fra Rask til C. B. Rutström. – 134.30 af Nyerup fik at höre] Hammersköld havde sendt Nyerup et brev af 18/8 1812, hvori omtales et ophold i Småland (KB Add. 86 4°). – 135.4 stokholmske Venner] jfr. 134.18–20 og komm. til 128.6. – 135.5 andre steder] nemlig i Uppsala og Kristiania. – 135.12 et langt Brev] Br *66. – 135.23 en svensk Sproglære] Bb 216a, jfr. 23.25, 108.6. – 135.26 Samlinger til en græsk Grammatik] Bb 208b, jfr. 59.14, 63.21, 108.8. – 135.29 Dahls] se P. Christopher Dahl. – 135.32 en Lærerplads] Rask fik nogle undervisningstimer i Efterslægtsselskabets skole, jfr. 146.11.

136.3 skaanske Lov] Chr. Molbech fik ikke udgivet skånske lov, men havde endnu i 1814 planer derom. – 136.4 skriftlig om ikke personlig]

Chr. Molbech berejste Sverige april–nov. 1812 og besøgte på denne rejse Hammarsköld i Småland. – 136.10 but that was not my chance etc.] citat fra J. G. Chr. Fick, *Englisches Lesebuch*, Erlangen 1803 p. 99 (Goldsmith, *The Story of a Disabled Soldier*). Jfr. ad 20.5. – 136.15 Diener] læs Dilner (dvs J. Dillner). – 136.25 i Brevet til Afzelius] se 128.27–130.11. – 136.28 et tilkommende Professorat] et sådant oprettedes ikke, selv om der i visse kredse med tilknytning til igangsættelsen af det nyoprettede norske universitet var interesse for det (jfr. P. E. Müller i fortalen til *Om det islandske Sprogs Vigtighed*, 1813). Da der i 1816 skulde oprettes et professorat i historie ved universitetet i Christiania, var der uofficielt forslag fremme om, at den nye professor tillige skulde være docent i islandsk, men det blev ikke realiseret; Steenbloch blev professor i historie uden hensyn til oldsproget. Om de rygter, der havde verseret om Rask som emne til et docentur eller professorat i islandsk ved det norske universitet, skriver Steenbloch 12/7 1817 (Br 172) til Rask: „Man talte engang om, at De skulde blive Professor her ved Universitetet, og jeg glædede mig inderlig derover; formodentlig har Statsraad Treschow anmodet Dem derom, og faaet Afslag. – Prof. Magnussen skrev mig til, at De vilde gjøre en Reise til Caucasus. Hvis saa er, var det Synd at trække Dem til Norge.“ – Der har ikke officielt og næppe heller underhånden været rettet en sådan henvendelse til Rask, da den uvilkårligt vilde have været omtalt et eller andet sted i Rasks omfattende korrespondance fra og om denne tid, hvor problemet om en fast stilling i Danmark eller andetsteds optog ham så meget, hvilket tydeligt fremgår af brevene. – Først fra 1828 blev der ved universitetet i Christiania undervist i islandsk, idet J. R. Keyser da blev docent i historie og statistik, spec. „Fædrelandets Historie, dets Oldsprog og Antikviteter“ (se *Det kgl. Frederiks Universitet 1811–1911*, I–II, 1911). – 136.30 Universitetets Tilblivelse] jfr. 126.17. – 137.3 klager over] i brev af 12/7 1812 til Rasmus Nyerup beder W. Grimm Nyerup hilse Rask og bede ham skrive. I brev af 14/9 1812 meddeler Nyerup derpå Grimm, at Rask skriver på et udførligt brev til ham (se Schmidt p. 55–57 og 58–60). – 137.4 min Tilbagekomst] fra Sverige 22/6 1812; jfr. 125.19. – 137.10 Læsemaader til Edda] jfr. 54.8, 55.7, 56.15, 62.5, 76.2 og 98.2. – 137.21 Af de övrige Eddiske Sange] jfr. 75.22, 98.4 og 124.28. – 137.26 de oppgivne Ord] hermed menes nogle

isl. ord og tekststeder i heltedigtene i Sæmunds edda, som brødrene Grimm i breve af 1/5 og 9/5 1812 til Rask (omtalt 124.22, 125.4; ikke bevarede) har bedt om oplysninger om, jfr. at W. Grimm i brev af 10/8 1812 til R. Nyerup (trykt Schmidt p. 57–58) meddeler, at han har fået et kort brev fra Rask i Stockholm (Br *64) og samtidig omtaler, at Rask skylder at svare på mange vigtige spørgsmål m. h. t. det gamle sprog. – Om Rasks oplysninger se 139.32–141.30. – 137.29 Edda] jfr. 132.25. – 137.30 uforkammet Medtagelse] jfr. 132.26–134.7. – 137.31 sin sidste Rejse] rejsen til Sverige 1810. – 138.5 har jeg siden hört] formentlig af R. Nyerup, som 1810 traf Rühs i Stockholm. – 138.11 min Mening p. XXIV i Fortalen] jfr. 133.16 (med Rasks note til 133.20). – 138.12 was war sie vorher] Nyerups og Rasks oversættelse p. 6: hvad var der tilforn. – 138.13 keine Wohnung hat] N. og R.'s overs. p. 7: som ikke der har Bopæl. – 138.13 Monegarmr] N. og R.'s overs. p. 15: Maanegarmr, Bb 25 Mánagarmr. – 138.13 mit feiger Männer] N. og R.'s overs. p. 15: med fejge Mænds (Liv), Bb 25 (fjörvi) feigra manna. – 138.14 ob Gott] N. og R.'s overs. p. 19: hvad (o: hvilken) Gud, Bb 25 hverr drótt. – 138.19 Teksten] det stykke, hvorfra dette og de følg. eks. anføres, findes ikke i N. og R.'s overs. – 138.21 Krieg auf dem Eise] såvel dette som 138.22 Adilsi og 138.23 Berserkernes Tilnavne er fra Rühs, Die Edda p. 252. – 138.26 Engla helm etc.] Rühs, Die Edda p. 85: Gott, der Engel Helm(o: Gud kan på angelsaksisk hedde der Engel Helm (Engla Helm)). – 138.28 Alpelinga helm] trykfejl for Aepelunga helm. Rühs, Die Edda p. 85: Der Fürst, der Edlen Helm (o: fyrsten kan på ags. hedde der Edlen Helm (Aethelunga helm)). – 138.31 falde Dem ligesaameget i Øjnene som mig] jfr. at W. Grimm i brev til Nyerup af 12/7 1812 (trykt Schmidt p. 55–57) kritiserer det saglige i Rühs indledning til eddaoversættelsen. – 138.33 Runoniekaj] Rühs, Die Edda p. 62 noten. – 139.2 laulun] Rühs, Die Edda p. 62 noten. – 139.4 Saistäja] Rühs, Die Edda p. 68. – 139.9 dedicerer] jfr. 134.13. – 139.11 en Ulv heder Wolf] jfr. 133.20. – 139.13 Uvidenhed i de germaniske] jfr. 133.15. – 139.14 excellente Beviser] jfr. 132.28–133.13. – 139.19 angelsaksisk Sproglære] Bb 23, jfr. 107.24, 108.7. – 139.21 Tysk Sproglære] Bb 216 m, jfr. 107.28, 108.7. – 139.23 det adelungiske Chaos] J. C. Adelungs fremstilling af den tyske grammatik i hans tyske grammatiske værker, se P. – 139.24 Engelsk, Hollandsk] jfr.

108.6. – 139.25 Mösog.] Mösogotisk, jfr. 108.8. – 139.27 et lille Svar] i brev af 14/9 1812 til W. Grimm (trykt Schmidt p. 58–59) meddeler Nyerup, at Rask arbejder på en besvarelse af Rühs' angreb. – 140.2 ud. Tv.] uden Tvivl. – 140.3 indic. Landnámsbókar] indices Landnáma-bókar, se S Landnámabók. – 140.4 Niálæ] Njáls saga, se S. – 140.7 A G.] Atlamál hit Grœnlenzka. – 140.11 Gramm.] Vejledning etc., Bb 12. – 140.14 Str.] strofe, nemlig Atlamál hit Grœnlenzka strofe 71. – 140.16 F.] Fáfnismál. – 140.19 vid. Indic. Landn.] vide indices Landnáma-bókar. – 140.22 *afkár*] ordet forekommer i fem. sg. i Atlamál hit Grœnlenzka (Bb 26: AG strofe 70). – 140.23 Björn Haldorsson] dvs Björn Halldórssons manuskript til en isl.-lat. ordbog (Bb 235). – 140.25 III, 19. *Alvittr*] *alvittr* forekommer i Helgakviða Hundingsbana II 19 i brødrene Grimms Lieder der alten Edda. III må være udtryk for en af praktiske hensyn foretaget nummerering af de tre digte Helgakviða Hjörvarðssonar, Helgakviða Hundingsbana I og Helgakviða Hundingsbana II. – 140.28 *amsat*] sandsynligvis læsefejl for *auisat*, som forekommer i Atlamál 13. – 140.28 A.] *Atlakviða*. – 140.29 Olafsens Mening] Jón Ólafsson d. yngre i prisskriftet Om Nordens gamle Digtekonst p. 77, hvor *arin-greiþr* anføres med betydningen 'krum som Ørne-Neb'. – 140.31 G.] Guðrúnarkviða I.

141.1 R.] Regismál. – 141.5 (II, 15.) *beit*] forekommer i Helgakviða Hundingsbana I 23 i brødrene Grimm, Lieder der alten Edda. Med II menes det andet Helgakviða, jfr. ad 140.25. – 141.6 Snorre 3.] 3. bind af Snorri Sturlusons Heimskringla (Schönings udgave); Finnur Jónssons udg. p. 457. – 141.8 *beidr*] forekommer Atlamál hit Grœnlenzka (Bb 26: strofe 94). – 141.11 S.] Sigurðarkviða hin skamma. – 141.16 Olafs. de poesi.] Jón Ólafsson d. yngre, Om Nordens gamle Digtekonst, reg. – 141.22 N. 13. *bóka*] bóka findes Guðrúnarkviða II, Bb 26: Godrúnar-Harmr (med undertitlen Niflúnga-Lok) 14. – 141.25 III, 10. *busti*] *busti* forekommer Helgakviða Hundingsbana II 10 i brødrene Grimm, Lieder der alten Edda; om III jfr. ad 140.25. – 141.26 N. 15. *byrdu*] *byrdu* forekommer Guðrúnarkviða II, Bb 26: Godrúnar-Harmr (Niflúnga-Lok) 16. – 141.28 *dafa darradar*] forekommer *Atlakviða*, Bb 26: strofe 15. – 141.31 d. 25. Des.] jfr. ad 142.20. – 142.8 Læsemaader og videre Bidrag] jfr. 137.10. – 142.12 litterære Sysler] Rask har arbejdet med den isl. ordbog, Bb 235 (jfr. 146.3), samt med prisskriftet

(Bb 24) og andet, se 158.4-7. - 142.13 en lille Rejse] rejsen til Island, jfr. 146.25, som er skrevet 5/10 1812, mens dette først er skrevet 25/12 1812. - 142.20 Deres sidste Brev til Prof. Nyerup] brev af 10/8 1812 fra W. Grimm (trykt Schmidt p. 57-58), hvormed fulgte et udhængsark til Nyerup og et til Rask af brødrene Grimms udgave af de to ældste tyske digte, das Fragment von Hildebrand und Hadubrand og das Fragment aus dem Wessobrunner Codex. Nyerup fik først dette brev 24/12 1812, hvilket han meddeler W. Grimm i et brev af 26/12 1812 (trykt Schmidt p. 60-61), hvori tillige anføres, at resultatet af Rasks studium af Hildebrand og Hadubrand-fragmentet følger med brevet. Det er da øjensynlig brevet til Nyerup og det medfølgende udhængsark, som har sat Rask i gang med 25/12 1812 at fuldende dette, allerede 22/9 påbegyndte brev til brødrene Grimm. - 142.22 saa saare lidt af Anmærkningerne] udhængsarket har omfattet bogens første 8 sider med gengivelse af Hildebrand-fragmentet, dettes tekst i normaliseret form, en ordret og en fri oversættelse til tysk samt anmærkninger til fragmentets første linje. Rasks kommentarer og kritik her p. 142.30-143.26 er altså baseret udelukkende på teksten og den tyske oversættelse. - 143.32 Deres venskabelige Løfte] i brevet af 10/8 1812 til Nyerup (jfr. ad 142.20) lover W. Grimm, at han, så snart hele skriftet er udkommet, ved første sikre lejlighed vil sende både Nyerup og Rask et eksemplar. - 144.2 Recens. af min Gramm.] J. Grimms anmeldelse af Bb 12 i Allgemeine Literatur-Zeitung, Halle, I nr. 31-34 febr. 1812. - 144.3 endnu ikke] jfr. 125.8. - 144.4 Endelsernes Selvlyd forandres efter Ordets etc.] J. Grimms anmeldelse sp. 245-246; J. Grimm antog senere Rasks opfattelse af omlyden. - 144.5 mod Sprogets Aand] angående Rasks betragtning af sproget som en naturgenstand, der i sig selv rummer princippet for sin beskrivelse, jfr. 63.24, 66.1 og 108.13. - 144.14 mener] J. Grimms anmeldelse sp. 245. - 144.19 spørger] J. Grimms anmeldelse sp. 258. - 144.26 æ] nyisl. æ [udtale ai] svarende til oldisl. æ (i-omlyd af á) og oe (i-omlyd af ó); Rask skriver i Bb 12 æ for både æ og œ, idet han retter sig efter den nyisl. udtale og skriveform. - 144.29 Deklinationssystemets Indretning og Orden] Rask sætter i Bb 12 neutrumsordenes deklinationer først som de simpleste bøjningsmåder, derefter maskulinumsordenes deklinationer og til sidst feminimumsordenes deklinationer, og han opstiller ialt 8 forskellige dekli-

nationer i islandsk; J. Grimm foreslår i sin anmeldelse sp. 249 at sætte maskulinumsordene først, derefter femininerne og til sidst neutra og vil desuden indskrænke antallet af deklinationer til 6, jfr. her 145.5. – 144.33 p. 28 og 29] Adamovičz forsvarer her sin opstilling af substantivernes deklinationer i polsk med, at neutrumsordene er stillet først, fordi deres deklination er den letteste, derefter femininumsordene og til sidst, som de vanskeligste, maskulinumsordene; herved, mener han, lettes tilegnelsen, idet undtagelserne for hver kategori bliver færre. – 145.5 8] i den svenske udgave af den islandske grammatik (Bb 27) fastholder Rask det i Bb 12 opstillede system af 8 deklinationer med henvisning til angelsaksisk og gotisk (Bb 27 p. 66); dog mener han, at man kan betragte 5. og 6. samt 7. og 8. deklination som to forskellige klasser i hver sin deklination. Da 5.–8. deklination i Bb 27 svarer til 4.–5. og 7.–8. deklination i Bb 12, er dette altså delvis i overensstemmelse med J. Grimms opfattelse i anmeldelsen (den nye nummerering af deklinationerne i Bb 27 skyldes, at de 3 deklinationer, hvor nom. ender på vokal, er samlet i en gruppe for sig med neutrumsordene først, derefter maskuliner og til sidst femininer, mens de 5 deklinationer, hvor nom. ender på konsonant, udgør en anden hovedgruppe, ligeledes med neutrumsordene først). – 145.11 Deres ivrige Ven B.] formodentlig juristen Herman Bech, som på sin studierejse til Tyskland 1812 havde stiftet bekendtskab med W. Grimm, og som ved hjemkomsten medbragte et brev fra W. Grimm til Nyerup (dateret 12/7 1812, trykt Schmidt p. 55–57), jfr. Nyerups svar af 14/9 1812 på dette brev (trykt Schmidt p. 58–60), brev af 26/12 1812 fra Nyerup til W. Grimm (Schmidt p. 61) og brev af 13/2 1813 fra W. Grimm til Nyerup (Schmidt p. 62). W. Grimm har sandsynligvis over for Bech omtalt sin længsel efter at høre fra Rask, og Bech har så ved hjemkomsten opsøgt Rask. – 145.17 de tilsendte Böger] foruden den i det flg. omtalte bog af Henneberg om guldhornene (jfr. 102.21) formodentlig Caspar Schades Morsbeskrivelse (den var færdigtrykt 1811, men udkom først sommeren 1812, jfr. Bülow's breve til Schade i Jy. Saml. 3. R. 4. bind p. 334 f.). Begge bøger var bekostet af Bülow, og begge er registreret i kataloget over Rasks efterladte bøger, se S Bogsamling.

146.3 den islandske Ordbog] Bb 235. – 146.11 Efterslægtsskolen] Efterslægtsselskabets skole, jfr. 135.32. – 146.21 Attestats] teologisk em-

bedseksamen, som Rask ellers for længst havde opgivet at tage, jfr. ad 25.5, Br *33 og 60.15. – 146.27 endel af mine beste Venner] deriblandt Halldór Guðmundsson Thorgrimsen, hvem Rask fulgtes med til Island sommeren 1813. – 146.29 det græske Studium] jfr. 135.25. – 146.30 Mit Klaverspil] jfr. 87.8. – 147.3 et lille Brev til Grundtvig] Bb 15. – 147.6 biløbig] Grundtvig nævner ikke den frisindede ateist Th. C. Bruun, men hentyder til ham med flg. passus: Skulde derfor en velbekendt Forfatter virkelig have i Sinde at udgive sine liderlige og ugudelige Bøger paa ny, tør Man haabe, at han enten betænker sig ved at kaste et Øie paa Loven [Trykkeloven af 1799, hvor Straf sættes for Angreb paa Religion og gode Sæder] eller kommer til udvortes at føle den velfortjente Straf, som alle Retskaftne nedbede over ham, naar han fremturer i sine afskyelige Idrætter. – 147.17 I de svenske Aviser] Sverige var på det tidspunkt i forbund med Rusland, jfr. ad 147.22. – 147.18 en god Ven] uvist hvem. – 147.19 i Moskva] Napoleon I og hans hær nåede 14/9 1812 Moskva; 18/10 samme år kom russernes modangreb, og Napoleon måtte tiltræde tilbageslaget. – 147.21 Tab] da Napoleon overskred den russiske grænse 24/6 1812, talte de korps, som skulle nå frem til Moskva 280.000 mand; da han stod ved Moskva var der 90.000 tilbage. Russernes tab var også betydelige, men dog langt fra så store som Napoleons. – 147.22 I Sverrig etc.] iflg. april-aftalerne af 1812 mellem Sverige og Rusland skulle Rusland hjælpe Sverige med militære styrker ved det angreb på Danmark, som skulle skaffe Sverige Norge som erstatning for det i 1809 til Rusland afståede Finland. Derefter skulle Sverige hjælpe Rusland mod Napoleon i Tyskland. Angrebet på Danmark var ansat til maj måned 1812, men forbundsfællen Englands tøvende holdning, den svenske rigsdag sommeren 1812 og Åboaftalerne i august 1812 mellem Sverige og Rusland (om gensidig militær hjælp) udsatte det hele tiden. Da Napoleon i sept. 1812 nærmede sig Moskva, kunde Rusland ingen tropper afse til Sverige, og angrebet på Danmark, som skulle have fundet sted i beg. af oktober, udeblev. Det planlagte svenske angreb på Napoleon i Nordtyskland blev derfor heller ikke til noget. – 148.10 de to] ikke bevaret. – 148.11 Planen til min græske Sprogl.] jfr. Rasks sidste brev til Hammersköld (Br *68) p. 135.26. – 148.12 den stik modsatte af Din] Hammersköld arbejdede på en græsk sproglære; den udkom 1818. Jfr. 149.23. –

148.15 et helt *Udkast* . . . omtrent færdig] Bb 208 b, jfr. 108.8. – 148.16 Indretningen af Systemet] jfr. 59.14 og især 63.27–66.8, hvortil afsnittet her (–149 nederst) nøje svarer. – 148.16 den Islandske] Bb 12. – 149.24 Jeg fortryder etc.] jfr. 65.28. – 150.2 Arbejde over den svenske Litteratur] Udsigt over den svenske Digtekunsts Skiæbne i de nyeste Tider, 1804. – 150.8 ny Forelæsninger] jfr. 135.21. – 150.11 gamle (franske) Partie] de svenske franskprægede digtere fra den gustavianske periode 1772–92, især Kellgren og Leopold. – 150.14 mine Subskriptionsplaner] Bb 14. – 150.16 den] en subskriptionsplan på Hammarskölds poetiske værker, jfr. 161.27. – 150.21 polit.] om det politiske forhold mellem Danmark og Sverige jfr. 134.17 og 147.22 med komm. – 150.24 mit Kommunikationsprojekt] jfr. 128.29–130.11. – 150.30 Molbech] jfr. 136.3.

151.2 et historisk Bibliotek] G. L. Baden, Dansk-Norsk historisk Bibliothek, Odense 1815. – 151.7 Efterretningen om Lövegren] boghandler Georg Lövegren i Göteborg havde tilbudt at være den skandinaviske bogudvekslings kommissionær dér (jfr. brev af 30/5 1815 fra Hammarsköld til Nyerup (KB Add. 86 4°), delvis trykt i K. Warburg, R. Nyerups svenska brevväxling). – 151.13 Tyskernes Foragt] jfr. 98.6 m. komm. – 151.18 Krestomath.] Rasks planlagte islandske krestomati, jfr. Bb 14. – 151.20 græsk Forfatter] jfr. 161.23. – 152.2 sidste Brev] dette brev er ikke bevaret, men det har været det af Rask p. 122.18 og 128.24 omtalte lovede svar fra Bülow på Br *57. – 152.6 A. K.] Abraham Kall; det drejer sig om det af Kall forberedte Kobberværk til den norske Histories Oplysning, som aldrig udkom. Kall havde opr. planlagt at belyse hele den nordiske historie i sit kobberværk, og 1807 var 39 kobberplader færdige, men under bombardementet blev en del tegninger og plader stjålet, og Kall ændrede derefter planen, således at værket kun skulle omfatte de norske oldsager, hvoraf en del kobberstik var blevet reddet ved bombardementet. Det er formodentlig i anledning af Kalls indbydelse til subskription på dette norske kobberværk, at Rask og Bülow brevveksler om det (denne indbydelse angives i Engelstoff og Møller, Historisk Calender III, 1817, p. 78 at være kommet for „nogle år siden“). – 152.17 Th.n] Thorkelin. – 152.18 K.] Abraham Kall. – 152.19 Th.n] Thorkelin, jfr. 113.4. – 152.20 Engelske Penge] den isl. bibeludgave 1813 bekostedes, ligesom det var tilfældet med den

isl. udgave af det nye testamente 1807, af det engelske bibelselskab; jfr. 113.8. – 153.10 100 Rd^r om Aaret] jfr. 127.9. – 153.11 Klosterbiblioteket] Kommunitetets bibliotek, se S. – 153.12 3 til 4 Regnetimer daglig] på Efterslægtsselskabets skole og som privatundervisning, jfr. 146.11, 157.30. – 153.13 sed urget sæva necessitas] frit efter Horats Carm. 1, 35, 17. – 153.15 min Plan] jfr. 108.1. – 153.20 uden Øl og Mad er Helten ingen Ting] fra Mads's replik i Wessel, „Kærlighed uden Strømper“ 5. optog 3. optrin slutn.: Mod en forhadet Rival jeg maa udrustes først med høist fornødne Vaaben. Jeg har ei Bidden smagt, jeg har ei drukket Draaben i denne gandske Dag, og uden Øl og Mad er Helten ingen Ting (Levins udgave 1878 p. 44). – 153.28 min Engelsklæsen] jfr. 15.28, 26.32, 60.15, 156.24. – 153.28 min Islandske Rejse] jfr. 146.25. – 153.29 Det Græske] jfr. 146.5, 29. – 155.1 Den anden Plan] studieplanen, i modsætn. til planen for livet 154.18. – 155.1 Deres Eksellense vêd] jfr. 117.10. – 155.7 skrevet] jfr. 108.2, 117.10. – 155.18 samlet til dem begge] jfr. Bb 208 c og 208 b. – 155.19 meget mere] jfr. 108.5. – 155.20 man holder for etc.] se ad 78.12. – 155.23 ars longa vita brevis] latinsk oversættelse af den første sætning i den græske læge Hippokrates' aforismer. – 155.31 islandsk Kjöbmand] Gísli Símonsson, som efteråret 1812–sommeren 1813 opholdt sig i Kbh.

156.18 ikke gaa i Land i Skotland] jfr. dog ad 184.32. – 156.25 Brun] prof. i engelsk Th. C. Bruun. – 157.4 Gramm. og Leksika] se P Hicckes og Lye, jfr. 107.25, 139.20, 142.26. – 157.6 et helt Udkast] jfr. 107.24. – 157.13 Understöttelse af Kongen] jfr. Br 76. – 157.17 erindrer] omtalt af Rask i Br *58, jfr. 117.9. – 157.19 indleveret] jfr. Br *48. – 157.21 Udsættelsen bevilget] jfr. 78.27 m. komm. – 157.22 en Gang] Rask havde 1811 under Jacob Aalls besøg i Kbh. læst islandsk med denne. Fra samme besøg stammer aftalerne om J. Aalls bekostning af udgivelsen af Björn Halldórssons ordbog, jfr. 69.3 m. komm. – 157.29 Regnetimerne] jfr. 153.12. – 158.4 Prisaftandling] Bb 24. Aftandlingen blev ikke færdig før rejsen til Island. Rask fuldendte den på Island og nedsendte den 1814 til Videnskabernes selskab, jfr. 172.23. – 158.5 det islandske Leksikon] Bb 235. Ordbogen var ikke helt færdig ved Rasks afrejse; arbejdet fuldførtes af Jón Finsen og Finnur Magnússon. – 158.5 den svenske Grammatik] Bb 216 a, jfr. 135.23. – 158.6 Katalog over Klosterbiblioteket] jfr. 153.11. Se S. – 158.7 udgive] Jacob Aall

udgav 1820 sin egen oversættelse af Laxdœlasaga i tidsskriftet *Saga* og havde allerede 1816 i *Saga I* udgivet en prøve af oversættelsen. En udgave af sagaen ved J. Aall med oversættelse af P. E. Müller foreligger ikke, men P. E. Müller skrev fortalen til den arnamagnæanske kommissions udgave af Laxdœlasaga 1826 (se S). – 158.14 Hávamál] citatet er fra Hávamál 121. – 158.21 1813] brevet må være skrevet efter Nyerups modtagelse af W. Grimms brev af 13/2 1813, jfr. komm. til 159.6. – 158.26 et temmelig vidtløftigt Brev] Br *69. – 158.27 et mindre fra Prof. Nyerup] Nyerups brev til W. Grimm af 26/12 1812 (trykt Schmidt p. 60–61). – 159.1 5 Ark af Edda] jfr. 61.28, 63.11, 75.22, 98.4, 124.28, 137.21. – 159.6 en vis noget illiberal Mand] formodentlig G. J. Thorkelin. Af brev af 13/2 1813 fra W. Grimm til Nyerup (trykt Schmidt p. 62–64) fremgår, at Grimm har kendskab til den af G. J. Thorkelin forfattede og af den arnamagnæanske kommission 1812 udsendte offentlige beretning (omtalt her 112.5), hvor 2. del af kommissionens eddaudgave anføres mellem de værker, som enten er færdige til trykning eller så vidt færdige, at de uden stort arbejde vil kunne udgives (beretningen er refereret i *Allgemeine Literatur-Zeitung*, Halle 1812, nr. 247, 8/10 1812). Ængstelig for sin egen påbegyndte eddaudgave anmoder Grimm i brevet Nyerup om at fortælle ham, om det drejer sig om en nært forestående eller endnu blot fremtidig udgave. I samme brev omtaler W. Grimm Rühss' svar på hans recension af Rühss' eddaoversættelse, se ad 159.25. – 159.12 tænkt og ønsket] jfr. 54.7, 56.15, 62.5, 93.26, 98.1, 142.8. – 159.14 Thorlacii] se P Skúli Thorlacius. – 159.19 Bech] Herman Bech fungerede som en slags kommissionær i Kbh. for brev- og bogudvekslingen mellem R. Nyerup og W. Grimm, jfr. ad 145.11. – 159.20 Vatndæla etc.] *Vatnsdæla Saga* ok *Saga af Finnboga hinum Rama*, med dansk Oversættelse og Anmærkninger. Bekostede af Jacob Aall. Udg. af E. Chr. Werlauff, Kbh. 1812. Jfr. 54.22. – 159.23 Magnus Lagabæters Guletingslov] den udkom 1817, se S Gulatingsloven. – 159.25 Rühsses Svar] i *Allgemeine Literatur-Zeitung*, Halle 1812, nr. 318 (22/12 1812). – 159.25 Deres Recens. over hans Edda] W. Grimms recension af Rühss, *Die Edda*, står i *Heidelbergische Jahrbücher der Litteratur* 1812 nr. 61–62. En recension af Jacob Grimm af samme bog findes i *Leipziger Literatur-Zeitung* 1812 nr. 287–288 (17.–18. nov.), men den er iflg. brev af 9/1 1813 fra J. Grimm til F. D.

Gräter (Briefwechsel zw. J. Grimm und F. D. Gräter, herausgeg. v. H. Fischer 1877, p. 59) først trykt efter fremkomsten af Rühs' svar på W. Grimms anmeldelse. – 160.4 Brev] ikke bevaret. – 160.5 Begivenhederne paa Verdens Skueplads] Napoleons store nederlag i Rusland og hans derpå følgende flugtagtige tilbagetog, som kostede de fleste af hans soldater livet; jfr. 147.18–22 med komm. – 160.10 M.] Chr. Molbech. – 160.10 den nyudkomne Historie af Grundtvig] Kort Begreb af Verdens Krønike i Sammenhæng, Kbh. 1812. Jfr. 160.16. – 160.14 især nulevende] af på den tid endnu levende danske forfattere omtaler Grundtvig Th. C. Bruun, som fordømmes hårdt (jfr. her 147.7), Jens Baggesen, Kristian Bastholm, P. A. Heiberg, Nic. Edinger Balle og Thomas Thaarup. – 160.23 nogen sand Filosof] jfr. Rasks udtalelser om Grundtvig 85.10, 111.28. – 160.24 Nubila mens est etc.] jfr. 31.22. – 160.28 den nyeste svenske Literatur] jfr. 128.9.

161.3 en ivrig Ven] jfr. 111.20. Venskabet mellem Grundtvig og Chr. Molbech stammede fra 1808, da de mødtes i begejstring for Oehenschlägers digtning, den danske natur og det danske sprog. Molbech var da midt i ur-striden med Rask, jfr. 4.17, og Grundtvig tog Molbechs parti i denne strid, jfr. 111.26. Venskabet kølnedes dog allerede i løbet af 1811 på grund af forskellen i deres religiøse indstilling, og først på året 1813 kom det til et brud imellem dem på grund af Grundtvigs 1812 udkomne Verdens Krønike (jfr. brev fra Molbech til Grundtvig af 26/1 1813 (trykt i Chr. F. Molbechs udgave af brevvekslingen mellem Chr. Molbech og Grundtvig p. 98–100) og den offentlige meningsudveksling mellem de to i Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn og i forskellige småskrifter, se P Chr. Molbech). – 161.7 et Eksemplar af Dahls Gr.] Christopher Dahls græske grammatik, jfr. 135.29. – 161.12 sende dig] se Br *71. – 161.17 de gamle urimelige phantasmata] den gamle vilkårlige opstilling af det græske konjugationssystem hos Theofilus Golius i Grammatica græca (1644, københavnske udg. 1735, 1766 og 1775) og hos C. F. Munthe i Det græskiske Sprogs Grammatica (1744). S. N. J. Bloch fremhæver på disses bekostning det hemsterheuiske etymologiske princip for opstilling af det græske sprogs konjugationssystem, som betød en stærk simplificering af systemet i forhold til den gamle opstilling. – 161.21 Det græske nyfundne Værk] jfr. 151.20; det har ikke kunnet bestemmes. – 161.21 Stokholmsposten] ikke det samme

som 151.20 Stokholms Posttidning. Se S. – 161.27 Subscribenter] jfr. 150.16, 32. – 162.5 N. Petersen] N. M. Petersen. – 162.14 Badens Liste] jfr. 151.1 og komm. til 151.2. – 162.15 den færøiske Vise] en afskrift ved Rask af visen Rujma i Svabos færøiske visehåndskrift (Gl. kgl. S. 2894 4°, udgaven p. 115) er trykt som variant til den svenske folkevise Den underbara Harpan (nr. 17) i Geijer og Afzelius, Svenska folkvisor I 1814. Efter visen er trykt 3 noter, hvis indhold i hvert fald til dels må skyldes Rask. – 162.21 en vakker Samling] nl. af folkeviser. Største-parten af de i Svenska folkvisor trykte viser er optegnet efter mundtlig overlevering i forskellige egne af Sverige, flest dog fra Västergötland. – 162.22 de andre Viser] i Svenska folkvisor findes foruden egentlige folkeviser (ballader) også nogle folkelige viser med religiøst eller historisk indhold, enkelte af navngivne forfattere. – 162.23 Nyerups] Udvalgte danske Viser fra Middelalderen, udg. af Abrahamson, Nyerup og Rahbek I–V, 1812–14. Ved nytårstid 1813 var 2½ bind færdigtrykt, men endnu intet udkommet (jfr. brev af 26/12 1812 fra Nyerup til W. Grimm, trykt Schmidt p. 60–61). – 162.23 han] dvs Afzelius; om hans arbejde med isl. jfr. 123.20. – 162.31 á Þýzkalandi eda í Danmörku] efter tilbagoet fra Moskva vinteren 1812–13 lykkedes det efter et par sejre Napoleon at standse russernes forfølgelse ved Elben, og 4. juni 1813 sluttedes en våbenstilstand. Frederik VI havde i febr. 1813 erklæret Danmark for neutralt, og der var derefter fra russisk side udfoldet bestræbelser for at få Danmark med i koalitionen mod Frankrig, men da det ikke kunde sikre Danmark det af Sverige attråede Norge, sagde Frederik VI nej, og iflg. traktat af 10/7 1813 valgte han at slutte sig til Napoleon, når kampene igen begyndte efter våbenstilstandens udløb 16/8 1813. Dermed var Danmark i krig med Rusland, Sverige og England foruden med Østrig, som havde sluttet sig til Napoleons modstandere, og et dansk korps sendtes til Tyskland for at hjælpe Napoleon. Efter dennes nederlag ved Leipzig (18/10 1813), som tvang ham til at rømme Tyskland, måtte Danmark alene forsvare sin sydgrænse, og svensk-russiske angreb tvang landet til freden i Kiel 14/1 1814 med afståelse af Norge til Sverige. – 163.8 Gísli] Gísli Símonsson. – 163.13 ádan] fejl for ádur. – 163.17 lofad mër] jfr. 155.31. – 163.20 sókti] fejl for sækti. – 163.22 og saa har Legen Ende] citatet har ikke kunnet bestemmes. – 163.24 biskupinn] Geir Jónsson Vídalín.

– 163.25 Haldór ockar] Halldór Guðmundsson Thorgrimsen, jfr. 79.3; han var kommet til Island med samme skib som Rask. – 163.26 Sigurdr] Sigurður Thorgrimsen. – 163.26 Torfi] Torfi Guðmundsson Thorgrimsen, biskop Vídalíns stedsøn. – 164.1 Biarni Þor.] Bjarni Thorarensen. – 164.3 Haldorsonar] Gunnlaugur Halldórsson. – 164.3 nafni þinn] Bjarni Thorarensen. – 164.8 taka skal gææs] isl. talemåde: grípa (el. taka) gæsina, meðan hún gefst ‘benytte lejligheden, når den er der’. – 164.9 Þá eik skal fága] isl. ordsprog: fága þá eik, sem undir skalt búa ‘hyg om det sted, hvor du skal bo’. – 164.10 Landfógetinn] jfr. 163.26. – 164.11 Árni] Árni Helgason, jfr. ad 34.24 og her 164.23. – 164.13 gèta eg] korrekt ville være: gèta ad eg. – 164.16 málfæðibókina] Bb 12 (Rask annotationseksemplar er M 19). Rask arbejdede til stadighed på at forbedre sin islandske grammatik i dens enkeltheder og håbede på en ny udgave af den (jfr. 65.28, 73.17 105.24 149.25); denne udkom på svensk i Stockholm 1818. – 164.18 mun] fejl for muni [bis]. – 164.23 Sra Árna] sira (o: pastor) Árni Helgason, som da var præst i Reynivellir i Kjósar syssel. Der har Rask påbegyndt dette brev. – 164.27 om] danisme for um. – 164.29 Haldóri] Halldór Guðmundsson Thorgrimsen fulgte Rask til Reynivellir. – 164.33 Landf.] landfogeden Sigurður Thorgrimsen. – 165.1 Símonsyni] Gísli Símonsson. – 165.2 Haldór] Halldór G. Thorgrimsen. – 165.2 mig] fejl for mér. – 165.4 hafdi] fejl for hefði. – 165.4 búid var ad klára] jfr. 163.11. – 165.8 Odda] til Steingrímur Jónsson. – 165.8 Um] fejl for Eptir. – 165.11 kom] fejl for kæmi. – 165.12 hafdi] fejl for hefði. – 165.14 Geisirs . . . Alþingis] Rasks besøg ved Islands største varme kilde Geysir og på Altinget på Tingvellir er udførligt beskrevet i Br 79, hvor Rask også omtaler et besøg hos Vigfús Þórarinsson på Hlíðarendi. – 165.17 upp á Reynivöllu] til Árni Helgason. – 165.17 í vik] til Reykjavík. – 165.18 og 19 kom] fejl for kæmi. – 165.23 fá] fejl for fáu. – 165.24 Sim.] Gísli Símonsson. – 165.26 aptur] tilbage til Kbh. – 165.26 hafdi] fejl for hefði. – 165.32 hefi] fejl for hafi.

166.3 svo flíótt sem hann kémr og þú gètr] Bjarni Thorsteinsson fik først dette brev foråret 1814 (jfr. ad 170.14) og har således ikke været i stand til at opfylde Rasks bøn ved Gísli Símonssons ankomst til Kbh. efteråret 1813. – 166.8 erat mér etc.] citat fra Skírnisför 22; de her l. 30–31 anførte varianter er Rasks egne ironiske bemærkninger til for-

klaring af citatets anvendelse på hans situation: han mangler ikke papir (o: pengesedler, en hentydning til de dårlige danske pengeforhold efter statsbankerotten i beg. af 1813) eller andel i fyrstens gods (en hentydning til hans ved kgl. resolution bevilgede rejsestipendium, jfr. komm. til 169.28; *jöfurr* og *fylkir* er poetiske ord for 'fyrste'). – 166.11 Steingrím] Steingrímur Jónsson. – 166.11 Ólaf] Ólafur Hannesson Finsen. – 166.12 Jón] Olafs broder, Jón Hannesson Finsen, hvem Rask havde lært at kende i København; jfr. ad 158.5. – 166.13 frá Odda sudr í vík] den 165.13–17 beskrevne tur. – 166.20 hit] fejl for hitt. – 166.22 einginn skapadr hlutr etc.] krigsudbruddet 1807 mellem Danmark-Norge og England medførte en midlertidig standsning af handelsforbindelsen mellem Danmark og Island. Danmark havde på det tidspunkt monopol på handelen med Island, men englænderne ophævede dette og tillod 1809 fri handel, hvilket dog i hovedsagen vilde sige, at det var engelske (og enkelte amerikanske) købmænd, der handlede på Island; dog fik enkelte danske skibe engelsk licens til at besejle landet. De økonomiske forhold på Island var overordentlig dårlige, idet der kom alt for få og ofte unyttige og dårlige varer til landet, samtidig med at de danske pengesedler kun havde ringe værdi; den eneste form for handel blev efterhånden byttemandel på højst ufordelagtige vilkår for Island. Jfr. her 169.29, 171.13. Den nye danske pengeordning af 5/1 1813 indførtes først ved forordning af 20/3 1815 på Island; derfor kan Rask ikke bruge de danske rigsbankdalersedler. – 167.2 Landfógëtanum] jfr. 163.26. – 167.4 kona hans] Maria Dorothea Thorgrimsen. – 167.5 skipid fer] jfr. 165.25. – 167.5 han] Halldór G. Thorgrimsen, jfr. 163.25, 165.2. – 167.11 las med hönum engelsku] Rask havde læst engelsk med Gísli Símonsson under dennes ophold i Kbh.; jfr. 165.30. – 167.16 rejsuna] Gísli Símonsson havde tilbudt Rask fri rejse til Island, jfr. dog 163.17 m. komm. – 167.16 hefur] fejl for hafi. – 167.28 bókina] jfr. 165.30. – 168.2 hveriu sem helst] fejl for neinu. – 168.6 kiaptinum] fejl for kiaptinu. – 168.10 Eitt] fejl for Einu. – 168.21 hinum sonum biskupsins] biskop Vídalíns to stedsønner, Torfi Guðmundsson Thorgrimsen og Þorgrímur Guðmundsson Thorgrimsen. Den tredje var Halldór, som fulgtes med Rask til Island. – 168.27 vinnukonu] fejl for vinnukona. – 168.27 biskupsfrúin] Sigríður Halldórsdóttir. – 168.27 Jfrú Jónsen] sandsynligvis Sigríður Jónsdóttir Vídalín, biskop Vídalíns broderdatter.

– 169.4 í Norvegi] Rask besøgte Jacob Aall på Nes jernværk i nærheden af Arendal i Norge på rejsen til Island. Skibet har snarest lagt til i Arendal (ikke som formodet af B. M. Olsen, Rasmus Kristján Rask, i Mandal), og efter besøget hos Aall er Rask og hans rejsefæller redet til Kristianssand for der atter at gå om bord; i Br 81 og 82 fortæller Rask kort om opholdet i Norge. – 169.9 Gröndal] Benedikt Jónsson Gröndal, hvem Bjarni Thorsteinsson havde været i huset hos en stor del af sin skoletid i Reykjavík. – 169.11 mèr] fejl for mig. – 169.12 gat] fejl for gæti. – 169.14 konu hans] Gröndal var gift med Þuríður Ólafsdóttir, en slægtning af Bjarni Thorsteinssons moder. – 169.14 báðar dætur] Helga og Ragnhildur Benediktsdóttir. – 169.19 Narfa] Sigurður Péturssons festspil Narfi. – 169.20 Rólf ferdaman Ásgrímsson ad nordan] Sigurður Péturssons festspil Hrólfur, hvor hovedpersonen er Hrólfur Ásgrímsson ferðamaður at norðan. – 169.24 Sýslumanninum] Sigurður Pétursson. – 169.25 upphvetia] foran i det eksemplar af Holbergs Peder Paars, som Rask forærede Sigurður Pétursson, havde han skrevet et isl. vers, hvori han opfordrer Sigurður Pétursson, som han kalder Holbergs maki, til at digte om Björn í Mörk (Björn hvíti Kaðalsson i Njáls saga) på samme måde som Holberg havde digtet om Peder Paars (se B. M. Olsen, Rasmus Kristján Rask, p. 47 note 2). – 169.26 Kètil í Mörk] Ketill ór Mörk Sigfússon i Njáls saga. – 169.28 Engilstoftar] Laurids Engelstoft, sekretær i Directionen for Universitetet og de lærde Skoler, som Rask havde ansøgt om understøttelse til islandsrejsen (Br 76). Iflg. kgl. resolution af 16/4 1813 blev der for to år bevilget ham en årlig understøttelse på 700 rbd sølvværdi, hvoraf de 500 skulde udredes af det videnskabelige Fond under Finanskollegiet, mens de 200 skulde udredes af Kommunitetets kasse (RA Univ.-Dir. Ref. og Resol. 3. J^l 1813–1817 nr. 77). Disse sidste fik Rask efter ansøgning (Br 77) udbetalt forskudsvis efter den da gældende parikurs. – Det her omtalte brev til Engelstoft er ikke bevaret, men Bjarni Thorsteinsson, som var Rasks kommissionær i København, havde allerede 7/9 1813 på Rasks vegne ansøgt Universitetsdirektionen om, at rejseunderstøttelsen måtte udbetales Rask i sølv, da sedler var værdiløse på Island (RA Univ.-Dir. Ref. og Resol. 3. J^l 1813–1817 nr. 229). Direktionen resolverede udsættelse, indtil man erholdt kundskab om, hvornår skib ville afgå til Island. Desuden ansøgte Bjarni Thorsteinsson på Rasks vegne Finanskollegiet om godt-

gørelse af det ved kursansættelsen af 1/8 1813 opståede kurstab på de 500 rbd fra det videnskabelige Fond; i skrivelse af 18/1 1814 bevilger Finanskollegiet denne godtgørelse for halvdelen af beløbet. 12/4 1814 ansøger Bjarni Thorsteinsson under henvisning til Finanskollegiets skrivelse Universitetsdirektionen om godtgørelse af kurstabet på de 200 rbd fra Kommunitetskassen (RA Univ.-Dir. Ref. og Resol. 3. J¹ 1813-1817 no. 285); 23/4 1814 anmoder Direktionen som svar herpå det teologiske fakultet om at udbetale Thorsteinsson kurstabet på halvdelen af beløbet (RA Univ.-Dir. 5. Kopibog 1814 no. 241). - 169.30 varla] jfr. 166.22 med komm. - 169.31 verd] skal være verd èg. - 170.4 Engèlskir etc.] jfr. ad 166.22. - 170.7 í ödru húsi] Rask boede efteråret 1813 hos Bjarni Thorarensen i Reykjavík og spiste hos Halldór G. Thorgrimsen, jfr. 164.1 (dette er også omtalt i Br 82). - 170.14 vidlögd brèf] hverken brevet til Bjarni Thorsteinsson eller de vedlagte breve (hvoriblandt muligvis Br 81-82) nåede til København dette efterår, idet Rask foråret 1814 fik dem tilbage fra Østlandet, hvor de var kommet for sent til det sidste efterårsskib (omtalt i Br 85). - 170.16 bródur mínum] Rasks halvbroder, H. K. Rask, jfr. 109.17. I breve af 4/7 og 24/7 1814 til Bjarni Thorsteinsson (Br 85-86) beder Rask denne betale degnen hr. Boye, som har hans lille broder. Rask har altså sørget for, at broderen fik noget undervisning, og han har i sit fravær overdraget Bjarni Thorsteinsson at ordne det med betalingen (idet denne til sin rådighed havde de penge, som Rask havde i understøttelse fra Kommunitetet, jfr. Br 85) og pr. korrespondance føre en slags tilsyn med broderen. - 170.18 Margt fer ödruvísi en ætlad er] meget går anderledes end det var hensigten. - 170.23 Horatses Regel] citatet er fra Horats, Oder I 24.19, jfr. 40.6, 114.32. - 170.26 Ansögning] Br 76.

171.6 A. Helgason] ved juletid 1813 flyttede Rask fra Reykjavík ud til Árni Helgason på Reynivellir (dette er omtalt i Br 85). - 171.7 Stiftamtmanden] J. C. T. Castenskjold. - 171.13 Dyrtid] jfr. ad 166.22. - 171.15 Direksjonen] Den kgl. Direction for Universitetet og de lærde Skoler; Rasks ansøgning (Br 83) anbefaledes af Universitetsdirektionen og ved kgl. resolution af 20/3 1815 fik Rask den ønskede forlængelse. Brevet til Engelstoff, som var sekretær i Universitetsdirektionen, er ikke bevaret. - 171.18 Kassen] jfr. ad 169.28. - 171.26 ti i et fremmed Land etc.] citat fra Holberg, Peder Paars, 1. bog 2. sang (Festudgaven 1922

p. 40). – 172.1 de 200 Rigsbankdaler af Klosterkassen] den del af Rasks rejseunderstøttelse, som skulle udredes af Kommunitetets kasse, jfr. ad 169.28. – 172.9 paa Sönderlandet] den sydvestlige del af Island; om Rasks rejser her eftersommeren 1813 se 164.23, 165.13 og Br 79. – 172.10 *studeret Sproget*] jfr. M 32 4°. – 172.10 *den nyere Litteratur*] M 9, 15, 16 1°–2°. – 172.11 *Bidrag til Ordbogen*] Rask gennemgik vinteren og foråret 1814 på Island Björn Halldórssons ordbog (Bb 235) for at foretage rettelser og tilføjelser. Jfr. M 2. – 172.11 *Grammatikken*] Bb 12, jfr. 164.16. – 172.12 *dansk islandsk Leksikon*] manuskriptet ikke bevaret, men se M 5. – 172.16 *den gamle Poesi*] dvs den no.-isl. skjaldedigtning og eddadigtningen, jfr. M 4 og 7 2° (i slutningen af 7 2° bemærkninger om versene i Ynglingasaga i Snorri Sturlusons Heimskringla). Jfr. 187.10, 222.6. – 172.18 en Prøve] uvist hvad Rask hermed kan tænke på. – 172.19 for noget siden] Rask prædikede 2. pinsedag 1814 i Árni Helgasons kirke på Reynivellir, hvilket han omtaler i Br 85. – 172.23 min Afhandling om det islandske Sprogs Oprindelse] Bb 24, jfr. 158.4. – 172.32 Prisen] Rask fik 1815 Det kgl. danske Videnskabernes Selskabs guldmedalje for besvarelsen. – 173.2 Selskabets Skrifter] Rasks afhandling blev ikke trykt i Videnskabernes Selskabs skrifter, men udkom 1818 med kgl. understøttelse som selvstændig bog. – 173.8 Finsens] Jón Hannesson Finsen, som på det tidspunkt var i København. – 173.13 En vis anden fornem Mand] Magnús Stephensen. – 173.15 4, 5 af hans Brodersønner] Rask gør sig vist her skyldig i en overdrivelse. I Br 85 (4/7 1814 til Bjarni Thorsteinsson) skriver Rask, at han siden jul har undervist drengene hos Árni Helgason i eng., tysk og geografi, deriblandt tre sønner af amtmanden på Hvítárvellir. Amtmanden er Stefán Stephensen, broder til Magnús Stephensen, og de tre sønner er Magnús, Pétur og Hannes Stefánsson Stephensen. – 173.29 Beskrivelse] udkom ikke og er heller ikke bevaret i manuskript; jfr. 240.32 med komm. – 174.3 Norge og Sverrig] på rejsen dertil sommeren 1812. – 174.8 láta svo skèika ad sköpuðu] isl. talemåde: láta skeika at sköpuðu 'lade skæbnen have sin gang', 'lade lykken råde'. – 174.13 det første Brev] Br 85. – 174.15 det andet] Br 86. – 174.17 det sendte Penge etc.] dvs det sendte, Penge etc. („Penge og alt efter dit Brevs Lydende“ står i brevet som marginalnote); om pengene jfr. ad 169.28. – 174.17 dit Brevs] Thorsteinssons brev er ikke bevaret. – 174.20 min Rejse hele

Østerlandet omkring] da Rask forlod Árni Helgason på Reynivellir i beg. af juli 1814 (jfr. 171.6 med komm.) for at rejse til Nordlandet, havde han allerede tænkt på fra Nordlandet at rejse gennem hele Østisland tilbage til Sønderlandet, men flere, deriblandt Árni Helgason, havde frarådet ham det. Under opholdet på Nordlandet besluttede han imidlertid at gennemføre sin plan og var 24/7 1814 parat til at tiltræde rejsen til Østlandet (alt dette iflg. Br 86 og 88). – 174.24 i Øfjorden] her besøgte Rask præsten og digteren Jón Þorláksson på Bægisá, bonden Þorlákur Hallgrímsson på Skríða i Hörgadal og amtmand Stefán Þórarinnsson på Möðruvellir, som gav ham hjælp til Østlandsrejsen. Desuden besøgte han på en tur fra Möðruvellir sysselmanden og historieskriveren Jón Espólin på Viðvík i Skagafjord. – Under en omtale af islændingene skriver Rask i Br 96: De læse endnu deres gamle Sagar med inderlig Interesse, og have endnu deres Skalde som digte i den nationale Aand, ja paa Nordlandet er næsten enhver Bonde tillige Skald, og nogle meget sindrige. – 174.30 paa andre Steder af indfødte Nordlændere] den 175.20 omtalte præst på Østlandet, Árni Þorsteinsson, var født og opvokset på Nordlandet. – 175.4 Thora-rensens] Stefán Þórarinnsson. – 175.17 Sra Árni] pastor Árni Gíslason. – 175.20 Sra Árni] pastor Árni Þorsteinsson. – 175.21 Sigfús] Sigfús Árnason. – 175.27 Flóamadr] mand fra Flói i Árnæssyssel; bønderne der havde ord for at være dumme og sløve, jfr. det isl. udtryk *flóafífl* 'nar'. – 175.31 Sra Jóni á Hn.] præsten Jón Jónsson i Meðallandsþing; han boede á Hnausum. – 175.31 viss manns] Steingrímur Jónsson. – 175.33 konan] Dómhildur Jónsdóttir.

176.28 Medall.] Meðalland. – 176.28 Sigríður] Sigríður Þorsteinsdóttir. – 176.29 en ung vakker Mand] Árni Jónsson. – 176.33 mange Börn] Sigríður Þorsteinsdóttir havde med sin første mand, Magnús Ólafsson á Herjólfstöðum, 5 børn, nemlig sønnerne Bjarni, Þorsteinn og Ólafur og døtrene Helga og Guðríður. – 177.13 Kongsjord] dvs fæstegård under kronen; i året 1800 var der i København blevet nedsat en kommission til at taksere det danske krongods på Island og fastsætte vilkårene for salg af dette til de tidligere fæstere, hvorefter krongodset efterhånden overgik til private, jfr. Jón Jónsson, Fæstebondens Kaar paa Island i det 18. Aarh. (Historisk Tidsskrift VI række 4. bind). – 177.18 et Forsyn] jfr. Br *24 og 109.23. – 177.19 den indtrufne Kata-

strophe i Frankerig] Frankrigs nederlag og Napoleons fald foråret 1814. – 179.5 Klædet] jfr. 170.2. I Br 85 beder Rask Thorsteinsson skaffe ham noget klæde og andet til en kjole. – 179.7 10 eller 12 Grammatiker] 10 el. 12 eks. af Rasks islandske grammatik (Bb 12). I Br 85 havde Rask bedt Thorsteinsson om at sende sig nogle eksemplarer af bogen. – 179.7 det øvrige] Rask havde i Br 85 bedt Bjarni Thorsteinsson om at købe forskellige ting, som han ville bruge som takkegaver til Geir Vídalín, Árni Helgasons kone, Ólafur Finsen o. a., samt noget skrivepapir. – 179.8 Boye] degnen Boye, hos hvem Rasks halvbroder H. K. Rask opholdt sig, jfr. ad 170.16. – Hverken brevet til Boye eller brevet til Nyerup er bevaret. – 179.12 saa vidt mig i dette elendige Liv etc.] citatet har ikke kunnet bestemmes. – 179.15 Grími] Grímur Jónsson. I Br 86 omtaler Rask, at han har fået brev fra Grímur Jónsson, Jón Finsen og Vigfús Eiríksson (ingen af disse breve er bevaret). – 179.21 unævnt] brevet er et cirkulære til islandske præster, lærere og andre, som kunde formodes at være interesserede i dannelsen af et selskab for islandsk sprog og litteratur. Et cirkulære af samme indhold sendtes til islændinge og danske venner af Island i København (Br 91). Allerede foråret 1812 havde Rask planer om at danne et sådant selskab (jfr. 113.13), og tanken udvikledes yderligere ved samtaler mellem Rask og Árni Helgason vinteren og foråret 1814, da Rask boede hos Helgason på Reynivellir. På sin rejse sommeren 1814 til Nord- og Østlandet talte Rask med folk, hvor han kom frem, om at støtte det planlagte selskab, og foråret 1815 udsendtes så cirkulæret til islændinge i Reykjavík og nærmeste omegn samt, ledsaget af et cirkulære fra biskop Geir Vídalín, til alle Islands provster, hvem Geir Vídalín bad om at opmuntre deres præster til at støtte selskabet; på sin rejse på Vestisland sommeren 1815 talte Rask det nye selskabs sag, og inden Rask forlod Island eftersommeren 1815, havde Árni Helgason på Rasks anmodning indvilliget i at være formand for den isl. afdeling af selskabet, som skulde have en afdeling både i Reykjavík og i København. På hjemvejen over Leith i Skotland sendte Rask derfra et cirkulære til englændere om at støtte selskabet, Br *93 (jfr. Br *94), og efter hjemkomsten til Danmark arbejdede han for selskabet i København. 1/1 1816 udsendte han et cirkulære til islændinge og islandsvenner i København (Br 95a) om at danne en københavnsk afdeling af selskabet, og 27/3 1816 lod han i

Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn trykke en opfordring til at støtte selskabet (Br 97a). 30/3 1816 grundedes den københavnske afdeling af Íslenzk Bókmenntafjelag med Rask som formand, Grímur Jónsson som kasserer og Finnur Magnússon som sekretær. 13/4 1816 vedtoges selskabets love i den københavnske afdeling, og 15/8 1816 stadfæstedes disse love i den islandske afdeling, som skulde være selskabets hovedafdeling (jfr. Hið íslenzka Bókmenntafjelag 1816–1916, Minningarit 1916).

181.2 Sra Steffáns] síra Stefán Ólafsson. – 181.4 Paradísarmissir Sra Jóns Þorlákssonar] jfr. 16.27, 80.25; se P. – 183.5 unævnt] Rask sendte iflg. Br * 94 brevet til Joseph Banks og afskrifter deraf til John Stanley og George Mackenzie. – 184.1 translation of Milton's Paradise lost] af Jón Þorláksson, se P. – 184.4 invited] i Br *90. – 184.9 in considerable number] på cirkulæret, som udsendtes i Reykjavík og nærmeste omegn noteredes 25 navne med tilsagn om bidrag på næsten 200 rd ialt. – 184.15 Anglosaxon Grammar] Bb 23. – 184.25 The subscribers] i Br 127 (28/12 1816) meddeler Finnur Magnússon Rask, at der iflg. et brev fra George Mackenzie ikke er megen tilslutning at vente fra England til det islandske litterære selskab, især da Joseph Banks (se Br *94) er alvorligt syg. Af engelske og skotske medlemmer fik selskabet dog flg. to i hvert fald: Ebenezer Henderson og George Mackenzie. – 184.29 Arne Helgason] jfr. ad 179.21. – 184.32 Leith] Rask opholdt sig en måneds tid i Leith og Edinburgh i Skotland på hjemvejen fra Island 1815 (omtalt i Br 95–96). – 185.7 the plan inclosed] Br *93. – 185.26 dit interessante Brev] brevet er desværre ikke bevaret; det har indeholdt et tilbud til Rask om midlertidig, lønnet undervisningsvirksomhed i Sverige, hvor han skulde undervise i islandsk, jfr. 186.13, samt indbydelse til under opholdet i Stockholm at bo hos Afzelius, jfr. 196.20. At dømme efter Rasks svar her synes der ikke at have stået noget om Afzelius' planlagte udgaver af Snorres og Sæmunds edda, hvortil Afzelius ønskede Rasks bistand, men at Afzelius har haft dem i tankerne, da han skrev til Rask, fremgår af et brev fra Afzelius til Rasmus Nyerup af 21/4 1817 (KB Add. 86, 4°), hvor Afzelius bl.a. skriver: Jag är viss att Professoren med alla Vänner af Nordfolkenes Litteratur gläder sig att inom några månader se båda Eddorne i vackra Typer och utan egen nytta utkomma. Detta arbete var ändamålet med

min hitbjudning til Rask, utan hvars biträde äfven våra redige afskrifter af Eddiska Sångerne blifvit fulla af fel af mig utgifne. Nu får verden en ren, fast utan långa anmärkningar, felfri Text. Rask får för egen del utgifva den prosaiska Eddan och Skalda, hvartill han med goda fick Forläggare, sedan jag garanterat Forläggaren mot all förlust inom en viss tid. Ifrån den stund Forsynen satte mig i Tillstånd erbjuda Rask mitt hus för detta vigtiga arbetes fulländning skull och att kunna uppoffra kostnaden till ett Forlag, som Bokhandlare ej förstå värdet af och derföre refusera, var detta beslut taget. Jag har beslutat att i Texten [til Sæmunds edda] följa våra MSⁿ, att, om en gång den Köpenhamnska utkommer, man må ega tillfälle att se alla Läsarter; Rask, som läser de tvenne sista korrektoren ensam, tillsätter då Varianter af sina samlingar. Skulle Forsynen under de farliga resorne som förestå beröfva oss denna hoppfulle verksamme Man, är ju väl, att dette arbete blifvit fulländadt?

186.6 den forhaabede Fortjeneste ved min Islandsk] jfr. 186.13. – 186.10 Første Underbibliotekariat] Rask var under sit ophold på Island 18/3 1814 blevet udnævnt til første underbibliotekar ved Universitetsbiblioteket i Kbh. med en løn af 200 rbd. årlig. – 186.18 en lille Broder] Rasks halvbroder H. K. Rask, jfr. 109.17, 170.16 med komm. – 186.29 Min Prisafhandling] Bb 24, jfr. 221.1 (bogen udkom først 1818). – 186.30 Angelsaksiske Grammatik] Bb 23, jfr. 220.27 (bogen udkom i Stockholm 1817). – 186.30 Svenske Grammatik] Bb 216 a, først trykt efter Rasks død. – 186.30 Islandske Krestomati] Bb 28, udkom i Stockholm 1819. Rask havde allerede 1812 i Stockholm udgivet subscriptionsplan til denne, Bb 14. Jfr. 220.23. – 186.32 Stridsskrifter, Kjøvlerier o. desl.] Rask tænker hermed sikkert bl.a. på den litterære fejde mellem Baggesen og Oehlenschläger med medkombattanter, som på det tidspunkt havde nået et højdepunkt i heftighed. – 186.33 en Recension] af P. E. Müller, se P. – 187.9 Tillæg til den isl. Ordbog] jfr. 172.11 m. komm. – 187.9 Rettelser til min Grammatik] M 19, jfr. 164.16 m. komm., 172.11. – 187.10 Ordregister over Versene i Snorre] M 4; med Snorre menes Snorri Sturlusons Heimskringla, jfr. 172.16 med komm. – 187.15 anonym Rec.] Børge Thorlacius anmeldte anonymt Bb 235 i Dansk Litteratur-Tidende 1816 nr. 2 p. 17–32. Rask svarede på denne anmeldelse i Bb 18, hvor de i det flg. her nævnte en-

keltheder er behandlet. – 187.18 Fortsættelsen af Snorre] dvs Noregs Konúnga Sögur IV–VI, 1813–26, udg. på kgl. bekostning. Jfr. P Gerhard Schöning. – 187.20 Græsk Grammatik] jfr. 155.14. – 187.21 Sanskrit] jfr. 155.21. – 187.23 Brev] Br 97. – 187.25 Rüh[s] Chr. Fr. Rüh[s], Über den Ursprung der Isländischen Poesie aus der Angelsächsischen, 1813. – 187.28 Beulewitz] har ikke kunnet bestemmes. – 188.3 Franzên] jfr. 123.14–15. – 188.10 6. maj 1816] brevet har 1816, men det skal være 1817 iflg. brevets indhold (spec. 189.6: 6/5 1816 var Rask i Kbh. og ikke i Stockholm). – 188.11 brev] dette brev er tabt. – 188.12 den åtföljande Recensionen öfver Asarne af Ling] i manuskript, jfr. Br *141 (18/2 1817), hvori Gumælius foreslår Rask at gøre alvor af at anmelde Lings digt (jfr. 207.3). – 188.13 den sednare tryckt] Bb 21. – 188.15 nu varande stridigheterna innom Svenska Vitterheten] striden mellem den gamle franskrægede sengustavianske skole og den nye tyskrægede romantiske skole i svensk litteratur, jfr. 211.11 m. komm. og 283.6 m. komm. – Rask skriver i sin dagbog mellem jan. og sept. 1817: Jeg havde ondt ved at holde mig imellem de literære Partier i den svenske Literatur, hvor Stridighederne gik til det ækle og afskyelige især mellem Walmark som udgav almänna Journalen og Atterbom som redigerede den upsalske Literaturtidning, hvilken Strid endogså efter dennes Afrejse til Tyskland [foråret 1817] fortsattes med megen Bitterhed, især af Walmark, formodentlig tildels for at fylde hans Blad. – 188.25 recens. öf Jomsvikinga Sagan] Rasks recension af Hammarskölds udgave af Jómsvikinga saga, Bb 22 (denne er fejldateret i Bb, idet den står i Svensk Literatur-Tidning nr. 14 5/4 (ikke 5/7) 1817. Jfr. Br * 151 (15/4 1817), med hvilket Gumælius sender Sw. Lit.-Tidn. med Rasks anmeldelse. – 189.17 utveckling af Grefve Ehrensvärds Konst Philosphi] afhandlingen blev *ikke* trykt i den omtalte 3. udgave af Ehrensvärds skrifter, se i øvrigt P Atterbom. – 189.26 En Historia om Svenska Skaldekonsten från Stjernhjulm till v. Dalin] P. A. Sondén, In Historiam Poëseos Svecanæ Hypomnemata, Uppsala 1817. – 189.28 Munken Odorici resa etc.] se P C. E. Aurivillius. – 189.30 En Theologisk Disputation] I. H. Kinnander, De Mysticismo Scholasticismi in Ecclesia I–III, Uppsala 1817. – 189.33 sända] dette skete med Br 169 (18/6 1817). – 190.2 de subscriberandes namn] de navne på abonnenter på Hið íslenska bókmentafélags udgave af Sturlungasaga og på P. E. Müllers

Sagabibliothek, som Gumælius sendte Rask med Br *151. Om trykningen af navnene på abonnenterne på det første værk jfr. ad 224.33; angående trykningen af navnene på abonnenterne på Sagabibliotheket se 231.16, 234.2. – 190.7 Björn Haldorsens Lexikon] Bb 235. Om de svenske abonnenters vanskelighed med at få dette værk jfr. 197.12, 200.27, 207.23. – 190.12 Litteratur-Tidningens redigerande] se S Svensk Literatur-Tidning. – 190.14 Recensioner] Bb 21 og Bb 22. – 190.15 sista nummern] Svensk Literatur-Tidning 1817 nr. 18 (3/5) med Bb 21. – 190.15 Wiborg] boghandler Anders Wiborg. – 190.29 en Tidskrift för vetenskap och konst] med Gumælius som redaktör påbegyndtes 1818 udgivelsen af Svea, tidskrift för vetenskap och konst. Initiativtagerne til dette tidsskrift var en kreds af romantikerne blandt Uppsalaakademikerne. – 190.31 Litteraturens nuvarande brytning i Sverige] jfr. ad 188.15.

191.16 afhandling etc.] Rask har ikke ydet noget bidrag til tidsskriftet Svea. – 191.26 Petrifikaterna] forsteninger af fortidige dyr og planter; om Wahlenbergs afhandl. se P. – 192.3 dit gode Brev] ikke bevaret. – 192.4 min fynske Rejse] Rask har efter afsendelsen af Br *98 (18/4 1816) været en tur på Fyn for at få ordnet forholdene for sin halvbroder H. K. Rask (jfr. 186.18 og 187.7 samt flg. kommentar). På samme rejse har han besøgt J. v. Bülow på Sanderumgaard og over for ham omtalt Afzelius' tilbud til ham om at komme til Stockholm og mod betaling give undervisning i islandsk, jfr. 192.12. – 192.5 mine egne Familiesager] med hensyn til broderen H. K. Rask havde Rask fået det ordnet sådan, at han mod betaling fra Rask skulle være i huset hos N. M. Petersen, der da var seminarielærer på Bernstorffsminde ved Brahetrolleborg på Fyn, og dér modtage undervisning. Iflg. Br 208 (20/10 1817) og Br 233 (15/12 1817) har han imidlertid ikke været der ret længe, idet Rask i det første omtaler, at han for længe siden er kommet derfra, og i det sidste udtrykker sin sorg over alligevel ikke at have kunnet gøre noget for ham, selv om han, så vidt det var muligt, havde gjort sin broderpligt (en plan om at få venen P. D. Ibsen til at tage sig af ham (jfr. ad 268.12) var også mislykkedes). – Med hensyn til halvsøsteren Maren har der også været planer om at sætte hende i skole, idet Rask i Br 113 (14/10 1816) meddeler hjemmet, at Juliane Marie Jessen har lovet at optage hende i det kvindelige Velgørenheds-

selskabs skole i Kbh. – 192.6 min Ansøgning] Br *104, hvor Rask ansøger om at få orlov fra underbibliotekembedet; jfr. 186.9. I Br 112 bevilges ansøgningen. – 192.8 min Lønning] jfr. ad 186.10. – 192.9 offentlig Understøttelse] i Br. 112 får Rask på grundlag af Br *104 bevilget en rejseunderstøttelse på 200 rbd. i to år uden speciel ansøgning derom. – 192.10 en Rejse i Sverrig] rejsen til Sverige og Norge 1812, jfr. 116.13. – 192.11 Rejsen . . . til . . . Kaukasus] det var den almindelige opfattelse på Rasks tid, en opfattelse, som også Rask delte, at de gamle skandinaver stammede fra egnene omkring Don og Kaukasus ved Sortehavet (jfr. her 117.28 m. komm.). I sit prisskrift om det gamle nordiske sprogs oprindelse sluttede Rask med at udlede islandsk af det græske sprog som repræsentant for det gamle trakiske sprog, der efter hans mening måtte være grundsproget for græsk og latin, men han antyder, at der i Østeuropa og Asien kan findes sprog, som ligger endnu nærmere ved det grundprog, ud fra hvilket man ville kunne forklare alle de indoeuropæiske sprog i Europa. Dette sammenholdt med antagelsen af teorien om Asernes herkomst fra Kaukasus forklarer på naturlig måde et ønske fra Rasks side om at studere de kaukasiske sprog, og at han har næret et sådant ønske synes at fremgå af Br 97 (12/2 1816 til L. Hammarsköld), hvor Rask bl.a. skriver: „Naar du taler med hans Majestæt Kejser Alexander; saa kunde du nok sige ham at jeg kunde have Lyst til at foretage en lille Rejse til Kaukasus for at undersøge de der boende Natsioners Sprog grammatikalsk og overtude mig og Verden om ikke det har sin Rigtighed hvad jeg meget formoder at alle den kaukasiske Menneskeraces Sprog ere af en stor Familie, og bestemme de slaviske Sprogs Plads i dette store Stamtræ, deres sande Oprindelse og Slægtskab med andre Sprog &c. Ti den svensknske Regjering har vel ikke Lyst til at bekoste en saadan Tur? Den kunde dog vel ellers ikke blive saa forskrækkelig kostbar for en enkelt Person. Alvorlig talt! vilde jeg hvis jeg havde Penge meget gjerne foretage en saadan Tur, ja jeg kunde snart faa Sind til at foretage den uden Penge *à la Arent*, dersom ikke Nyttens gik forloren derved; jeg tror nu at besidde de behørige Forkundskaber og Erfaringer og er vant til at taale Ubekvemmeligheder paa Rejser.“ – Grunden til, at Rask i februar 1816 kunde tænke sig at rejse ud for at skaffe sig oplysninger om de kaukasiske sprog er sikkert følgende: 1) Finn Magnusen havde i Indledning til

Forelæsninger over den ældre Edda (trykt Athene VI (februarheftet) p. 101–140) fremsat ønske om at få undersøgt Asernes stammefrænder i Kaukasus, osseternes sprog og historie og har vel i den anledning drøftet disse ting med Rask og fået ham til at tænke på prisskriftets fortsættelse. 2) Rask havde ikke i København den fornødne litteratur til studiet af disse sprog. 3) Han havde ikke efter hjemkomsten fra Island 1815 fået nogen universitetsansættelse, som han havde søgt om (jfr. 193.14 med kommentar). 4) Han havde vanskeligheder med at få sine arbejder frem (jfr. 186.27–187.21). Grunden til at han ikke realiserede sit rejseønske har været pengemangel, og først Afzelius' tilbud om lønnet arbejde i Stockholm (jfr. ad 185.28) har åbnet ham mulighed for at påbegynde rejsen, samtidig med at Johan v. Bülow's tilbud om rejseunderstøttelse (jfr. Br 115) i nogen grad muliggjorde en fortsættelse af rejsen videre fra Stockholm. – *Ideen* til Kaukasusrejsen synes efter ovenfor anførte brev til Hammarsköld at være Rasks egen, selv om ønsket om at rejse sandsynligvis har stået i skygge af ønsket om at få en betrygget stilling ved universitetet, hvilket fremgår af hans ansøgning om orlov fra bibliotekembedet (Br *104), som slutter med en fornyet forespørgsel om stilling i Kbh. – Sammenlign hermed Louis Hjelmslev, Rasmus Rask og Sverrige 1812–1818 (Nordisk Tidskrift IX, 1933), spec. p. 455: Bülow hjalp Rask med at komme til Sverige „*under forudsætning af, at rejsen „ad Aare“ kan gå videre til Kaukasus*“, og Holger Dyggve, Finn Magnusen og Rasks store Rejse (Danske Studier 1933 p. 17–22): det er Bülow, der opfordrer Rask til at foretage rejsen. Se i øvrigt Marie Bjerrum, Hvorfor rejste Rask til Kaukasus og Indien? (Danske Studier 1957). – 192.15 den der har sat Musik til de sv. Viser] Peter Grønland. – 192.23 en Maaned's Tid i det mindste] Rask kom først af sted 25/10 1816; forsinkelsen skyldtes, at han måtte vente på svar på sin anmodning om orlov fra biblioteket (Br *104), jfr. 196.14. – 192.26 2^{den} Del af Edda Sæmundi] 2. del af den arnamagnæanske kommissions udgave af Sæmunds edda, jfr. 159.7. Den udkom 1818. Om Rasks andel i arbejdet jfr. 222.18. – 193.2 Vølsungerne] de fra sagnkongen Vølsungr nedstammende konger og helte, hvis skæbne fremstilles i heltedigte i Sæmunds edda, i Vølsungasaga og i den tyske Nibelungendigtning. Der findes enkelte svenske folkeviser med emne fra denne sagnkreds, fx visen Herr Hjelmer med emne fra Helgakviða

Hundingsbana; denne vise er trykt i Arwidssons Svenska Fornsånger, hvortil bl. a. er benyttet L. F. Rääfs folkevisesamlinger. – 193.6 de danske] viserne Sivard Snarensvend, Sivard og Brynild, Frændehævn og Grimilds Hævn (Danmarks gl. Folkeviser nr. 2–5) har emne fra sagnene om völsungerne. – 193.9 Sagabibliotek] i dettes 2. del behandles sagaerne om völsungerne, hvortil P. E. Müller henregner Völsungasaga, Nornagests saga og Vilkinasaga. – 193.14 Beretning] i Universitetsdirektionens protokol (RA Univ.-Dir. Referater og Resolutioner I D 1813–1817 nr. 642) er under 26/11 1815 noteret, at Rask har indsendt beretning om sin rejse i Island og ansøgt om ansættelse ved Universitetet. Beretningen er ikke bevaret. Rask fik intet svar på sin ansøgning, jfr. 240.1. – 193.19 privat Velynder] Johan von Bülow, jfr. 192.12. – 193.22 en Ven i Stokholm] A. A. Afzelius, jfr. 185.26 m. komm. – 193.26 uden at opgive min Post] Rask beholdt stillingen som første underbibliotekar under sin lange rejse 1816–23; Br 112 indeholder meddelelse om fritagelse fra de til stillingen hørende forpligtelser i to år fra 1/10 1816 at regne. Jfr. 196.14. – 194.1 erfare] herpå fik Rask ikke noget svar, jfr. 240.15. – 194.7 150 RBD S.V. aarlig] Rask havde som første underbibliotekar en normeret gage på 150 rbd. årlig + tillæg fra Kommunitetet og legatpenge, ialt 200 rbd. årlig. – 194.8 Rejseomkostningernes Bestridelse] som svar på Br *104 fik Rask Br 112, som, foruden meddelelsen om fritagelse fra underbibliotekarhvervet, indeholdt meddelelse om en rejseunderstøttelse på 200 rbd årligt i to år, men intet om en eventuel fremtidig ansættelse. – 194.24 Arborelii] O. U. Arborelius. – 194.25 Formodning] jfr. UA I 79.20 m. komm.; sammenlign Bb 12 fortalen p. VII note. – 195.30 Brevet til Prof. Nyerup] brev af 13/7 1816 fra J. H. Schröder til R. Nyerup (KB Add. 86 4°).

196.3 give behørig Oplysning] dette er formodentlig sket i brev af 3/9 1816 fra Molbech til Schröder (Uppsala Univ. Bibl. Ms G 263 h). Med brev af 6/12 1816 (Upps. Univ. Bibl. Ms G 360) har Molbech sendt J. H. Schröder sin beskrivelse over Det kgl. Bibliotek. – 196.4 tilskrive] der er ikke bevaret breve fra Nyerup til J. H. Schröder fra før 1818. – 196.14 skriftlig Communication] Br 112, jfr. ad 194.8. – 196.15 Tilladelsen til at rejse] jfr. ansøgningen herom af 9/7 1816, Br *104. – 196.18 min Afrejse] Rask gik om bord i skibet 25/10 1816. – 196.20 Gjestfrihed] jfr. 185.26 m. komm. – 196.29 et af Grönlands Stykker etc.]

komposition af P. Grönland. – 197.3 Böcks Pindar] se P Ph. A. Böckh. – 197.9 Subskriptionsplanen] til P. E. Müllers Sagabibliotek. – 197.13 det islandske Leksikon] Bb 235. – 197.24 Addressavisen] Kgl. allene privilegerede Kiøbenhavns Adresse-Contoires Efterretninger. – 197.28 Sagar] Sagaer. – 198.2 en Mand] muligvis Jonas Hallenberg. – 198.4 Olafssens] P Eggert Ólafsson. – 198.5 Poulsens] P Bjarni Pálsson. – 198.5 Hejmskringla] Gerhard Schönings udgave, se P. – 198.9 den svenske Flateyjarbók] jfr. 201.27 og komm. til 201.29 Berg Abbeds Bog. – 198.18 Prisopgaven om Sagarne] Kgl. Svenska Vitterhets, Historie och Antikvitets Akademien udsatte 1788 en prisopgave med den nedenfor 198. 22–27 anførte titel; der kom ingen besvarelse, og da en genudsættelse af opgaven det følgende år gav samme negative resultat, blev emnet slettet som prisopgave (se Henrik Schück, Kgl. sv. Vitterhets, Historie och Antikvitets Akademien IV, 1943, p. 115). Emnet blev taget op igen i 1805 under titlen Fullständig förteckning på de Isländska Sagor, som röra Nordiska Historien med uppgift om deras ålder och författare. Der kom ingen besvarelse, og en genudsættelse af opgaven for det flg. år indbragte kun en ikke fyldestgørende besvarelse, hvorefter emnet efter en debat om dets ordlyd blev slettet som prisopgave (se anførte værk VII, 1943, p. 163–166). – 198.28 en Rejsende] Pehr Gustaf Cederschiöld, jfr. 199.8. – 198.31 min Afhandling om Ottar og Ulfsten] Bb 17; afhandlingen, som Rask havde foredraget ved et møde i Det skandinaviske Litteraturselskab jan. 1815, og som er trykt i selskabets skrifter for året 1815, udkom først 1816, og Rask nåede ikke at få den inden sin afrejse til Sverige. – 198.32 min Ansøgning] Br 116, jfr. 201.3, 210.26 og 233.6 m. komm. – 198.33 Prof. Ørsted] H. C. Ørsted. – 199.1 det Svar fra Direksjonen] Br 112, jfr. ad 194.8. – 199.6 min Pris] jfr. 172.32 m. komm. – 199.12 den Anseelse] jfr. 193.14 m. komm. og 194.8 m. komm. – 199.21 Russisk] under opholdet på Dalarön (jfr. ad 200.7) studerede Rask russisk efter Ehrström og Ottelin, Rysk språklära (1814) og opfandt et system til „at udtrykke russisk med lutter græske Bogstaver“ (iflg. dagbogen mel. 13/11 og 20/11 1816, hvor systemet er gengivet). Jfr. M 84. – 199.21 Persisk] efter at have fået Hallenbergs bog (jfr. 199.22) begyndte Rask iflg. dagbogen at studere arabisk og især persisk, hvortil han af Hallenberg lånte flere bøger. Jfr. ad 265.29. – 200.7 Kalmar og Dalaröen] Rasks rejse til Stockholm fore-

gik med skib gennem Østersøen. Efter et ophold i Kalmar (8–10/11 1816; jfr. Br *360) ankom skibet 12/11 1816 til Dalarön, hvor Rask fik et ufrivilligt ophold på 8 dage, fordi hans pas ikke var påtegnet af den svenske minister i København, og han derfor måtte afvente indrejsetilladelse fra den sv. minister for udenlandske affærer, von Engeström; denne fik han takket være A. A. Afzelius mellemkomst 20/11 1816 og kunde derefter fortsætte rejsen ad landvejen til Stockholm. – Af de omtalte breve er bevaret Br 1065. – 200.9 ubehagelig] Rask meddeler i dagbogen (mel. 4/11 og 8/11 1816), at skibet havde modvind mellem Møen og Bornholm og hårdt vejr mellem Karlskrona og Öland, samt at han ikke var synderlig søsyg, men blot en lille smule upasselig. – 200.10 den Keltring] M. F. Arendt. Rask omtaler i Br 1065 et besøg af Arendt og skriver i sin dagbog mel. 22/11 og 7/12 1816: Arndt (den ênjødede eller gale) var i Staden ved min Ankomst, strax et Par Dage efter lod han indrykke i Almännas Journalen at han om kort Tid vilde lade indrykke en Prospectus til Vinterforelæsninger om det gamle nordiske Sprog hvilken og snart paafulgte. (Om Arendts anmeldelse af forelæsningerne, som der i øvrigt ikke blev noget af, se Allmänna Journalen 1816 nr. 273 og 281). – 200.21 Skrivelse af 13de Dec:] Br *123. – 200.27 Med Schubothe etc.] jfr. 197.12.

201.1 Viborg] boghandler Anders Wiborg. – 201.3 Angaaende Deres Prisaafhandling] jfr. 198.32 med henvisninger. – 201.12 Hvad Deres Præmie angaar] jfr. 199.6 og Br 160. – 201.15 Selskabets Kasserer] Schmidt-Phiseldeck. – 201.18 Kommissionair] Asmus Larsen. – 201.24 Ansættelse ved Universitetet] jfr. 193.14 m. komm., komm. til 194.8 samt 199.12. – 201.27 den svenske Flateyjarbog] jfr. 198.9 og 201.29 m. komm. – 201.29 Berg Abbeds Bog] pergamenthåndskriftet Holm. 1 fol. (fra o. 1400) i det kgl. bibliotek i Stockholm; håndskriftet kaldes Bergsbók eller Bergs ábóta bók på grund af dets indledning: Hèr byrjar søgo Ólafs konúngs Tryggvasónar, er Bergr ábóti snaradi (anført af Rask her 203.12); hvem Bergr ábóti er, vides ikke; man har urigtigt villet identificere ham med den islandske abbed Bergr Sökkason († 1345), jfr. Finnur Jónsson, Litteraturhist. III p. 92. Grunden til, at P. F. Suhm kalder Bergsbók den svenske Flateyjarbók, er, at håndskriftets hovedindhold er det samme som hovedindholdet af Flateyjarbók, Gl. kgl. Saml. 1005 fol. (fra slutn. af 14. årh.), nemlig en bearbejdelse af Snorri

Sturlusons Olafssagaer (Heimskringlas Olav Tryggvasons saga og Olav den helliges saga) med tilføjelse af derhen hørende fortællinger og digte. Om Flateyjarbók se Finnur Jónsson i Aarbøger for nord. Oldkyndighed III R. XVII (1927) p. 139–190. – 201.30 Annaler af Orm Snorresen] Orm Snorrasons bok, en nu tabt membran, som kom til Sverige i slutn. af middelalderen og ofte citeres af det 17. årh.'s svenske oldforskere (se Arkiv f. nord. Fil. 24 (1907–08) p. 42–66 og dér citeret litteratur, samt Anders Grape, Ihreska handskriftsamlingen i Uppsala universitetsbibliotek (1945) I p. 74, II p. 72). Jfr. P Ormr Snorrason og Magus Jarl, samt 233.16. – 202.1 denne Titel] Vilkinasaga er titel på et afsnit af Didrik af Berns saga; denne sagas første udgiver, Peringskiöld, kaldte sin svenske udgave af Didrik af Berns saga fra 1715 for Vilkinasaga eller Historien om Kong Thiderich af Bern (se Didriks saga ved H. Bertelsen I, Kbh. 1905 p. lvij). Jfr. 204.8. – 202.3 Efterretningen om den svenske Prisopgave] jfr. 198.18. – 202.6 som jeg troede slet ikke udkom paa Tydsk] i brev af 4/7 1816 til Wilhelm Grimm meddeler P. E. Müller, at 1. del af hans sagabibliotek snart vil udkomme på tysk i oversættelse ved C. Lachmann. I brev af 5/11 1816 til samme udtrykker han sin ærgrelse over, at værket alligevel ikke udkommer på tysk, idet han har fået manuskriptet tilbage fra Berlin uden skriftlig besked af nogen art og opfatter dette sådan, at forlæggeren alligevel ikke vil lade det oversætte og udgive. Herpå har W. Grimm øjensynlig svaret med at sende titelbladet til den tyske oversættelse, jfr. her l. 8. P. E. Müller takker i brev af 13/4 1817 Grimm for dennes brev af 27/11 forrige år og undskylder sin tøven med at svare herpå med, at han lige siden har ventet på sine eksemplarer af oversættelsen, som han nu har fået (de tre breve trykt Schmidt 136–142). – 202.9 Othars og Vulfstans Reise] Bb 17, jfr. 198.31 m. komm. – 202.11 den angelsaxiske Grammatik] Bb 23. Rask havde med Br 116 ansøgt om penge til trykning også af denne bog (foruden af prisskriftet). Dette punkt i ansøgningen blev imidlertid aldrig aktuelt, idet Rask inden ansøgningens behandling (jfr. ad 233.6) havde fået forlægger til bogen i Stockholm (jfr. 210.23). – 202.12 i Rusland] jfr. 199.14. – 202.13 Undersøgelse om de nordiske Sprogs Oprindelse] Bb 24. – 202.20 Skrivelse af 28 Des.] Br *128. – 202.23 tvende Lejligheder] angående den ene af disse jfr. 198.28; den anden kendes ikke. – 202.25 at tale med Ørsted etc.] jfr. 201.4. – 202.30

Smidt Phiseldeck] se Schmidt-Phiseldeck. – 203.2 Kall] A. Kall. – 203.2 og som han] dvs og så meget mer som han (H. C. Ørsted). – 203.9 Berg Abbeds Bog] jfr. 201.29 m. komm., samt M 170. – 203.20 Hrekstefia] digt af Hallar-Steinn, se P. – 203.22 Lilia] digt af Eysteinn Ásgrímsson. – 203.26 leitar, finnr etc.] fra Lilja 46⁴⁻⁷; de to forsvundne blade har altså ikke som formodet af Rask indeholdt slutningen af Lilja og begyndelsen af et nyt digt om Jomfru Maria, men fortsættelsen af Lilja indtil strofe 46³. – 203.28 . . . ins má orð ok bænir] Eins má orð ok bænir, 1. linje af digtet „Geisli“ af Einarr Skúlason. – 204.5 samme Ord som Ole Tryggvesens om Har. haarf.] se 203.14. – 204.6 Prisopgaven om Sagarne] jfr. 198.18, 202.3. – 204.8 Vilkina saga] jfr. 202.1 med komm. – Det ældste håndskrift af Didrik af Berns saga er Holm. 4 fol. (13. årh.), hvor begyndelsen mangler. Det er først bearbejdet af Johan Bureus († 1652), hvis manuskript findes KB Stockholm, isl. papirhåndskrifter nr. 53–54 4°; derefter er det udgivet 1715 af Johan Peringskiöld. – 204.20 visse Omstændigheder i Kjh.] jfr. Br *104 med komm. og p. 199. – 204.21 det vedlagte Blad] prøveblad af fortalen til Rasks udg. af Snorres edda (Bb 25). Rask havde i beg. af dec. 1816 ved Afzelius' medvirken truffet aftale med bogtrykker Jurén i Stockholm om udgivelsen. – 204.22 Skalda] jfr. 6.26 m. komm. – 204.25 i saa mange Aar] Rask begyndte at forberede udgaven af Snorres edda allerede 1808, jfr. Br *9. – 205.3 brevet] ikke bevaret. – 205.3 den medföljande intressanta boken] Bb 17 (Ottars og Ulfstens korte Rejseberetninger). – 205.17 anm. (c) om Manheim og Godheim] anm. e Bb 17 p. 69 f. – 205.19 Föreläsningar öfver detta ämne] jfr. E. G. Geijers behandling af Sveriges ældste historie i Svea rikets häfder, 1825. – 205.25 er annan gång] der findes ikke i de bevarede breve fra Gumælius yderligere om dette emne. – 205.28 typerne Ð ð] Bb 17 p. 6–7 omtaler Rask forskellen på ags. Ð ð og D d og nævner, at bogtrykkeren har anskaffet sig de særlige typer Ð og ð til trykningen af afhandlingen. – Gumælius har øjensynlig ikke forstået Rasks motivering for at trykke Ð ð, nemlig at ags. Ð ð er forskellige fra ags. D d.

206.1 anmärkning] Rask omtaler Bb 17 p. 11 Grundtvigs anmærkninger til G. J. Thorkelins udgave af Beovulf-kvadet. – 206.2 Etats R. Thorkelin] etatsråd G. J. Thorkelin. I brev af 17/1 1817 til Rask (Br 134) takker Gumælius Rask for Thorkelins angelsaksiske digt, som Rask

altså øjensynlig gennem Geijer har sendt Gumælius. – 206.7 Angelsachsisk Grammatica] Bb 23, omtalt i Bb 17 p. 7 og 11. – 206.18 den Isländska Grammatican] Bb 12; forholdet mellem islandsk og angelsaksisk er her behandlet i fortalen p. XVI–XVII og XXI–XXII. I Bb 17 gør Rask p. 10–11 opmærksom på sine i Bb 12 fremsatte meninger om forholdet mellem ags. og isl. og bebuder en nærmere belysning af spørgsmålet i fortalen til Bb 23. – 206.21 Biörn Haldorsens Lexikon] Bb 235. – 206.22 Verelii] se P Olof Verelius. – 206.22 Gudm. Andreæ] se P Guðmundur Andrésson. – 206.23 Jon Arnesen] se P Jón Árnason. – 206.24 Utgifv.] nemlig Rask. – 206.31 Rec. öfver Jomsvikinga Sagan] i brev af 17/1 1817 til Rask (Br 134) beder Gumælius Rask om at anmelde L. Hammarskölds udgave af Jomsvikinga-Saga til Svensk Literatur-Tidning; denne anmodning efterkom Rask dog ikke; han skriver i sin dagbog (mel. 3/1 og okt. 1817) flg. om sagen: Hammarsköld anmodede mig selv om at anmelde hans Jomsvikingasaga i Literaturtidenden, da jeg ikke vilde indlade mig på en Anmodning af de upsalske Herrer. Jeg sagde ham at den ikke kunde blive fordelagtig, men da han blev ved at trænge på mig, resenserede jeg den tilsidst, imod min Villie så lemfældig som mulig, og leverte Recensionen til ham selv ved et Aftenbesøg. Hans Utilfredshed viste sig derved at han ikke sendte den til Upsala for at trykkes. Længe efter da mine upsalske Venner spurgde efter den for at drive på mig, henviste jeg dem til ham og han udleverte den omsider til at trykkes efter nogle få Forandringer vare gjorde i nogle Udtryk. – Rasks recension, Bb 22, blev trykt i Svensk Literatur-Tidning nr. 14 (5/4, ikke 5/7 som angivet i bibliografien (UA III) over Rasks trykte skrifter) 1817; jfr. Br 105. – 207.1 Palmblad] V. F. Palmblad, udgiver af Svensk Literatur-Tidning. – 207.3 recenserandet af *Asarne*] herom skriver Rask i dagbogen i forbindelse med det under 206.31 citerede om anmeldelsen af Jomsvikingasaga: Ling trængte også på mig at anmelde hans Asar, hvilket jeg endelig gjorde endnu mere uvillig og invita minerva. I den blev også af mine upsalske Venner gjorde adskillige Forandringer i Udtryk, som de sagde mig vilde støde begge Partier. – Om denne anmeldelse, Bb 21, se 188.12. – 207.17 Bruzelius] Emanuel Bruzelius. – 207.18 subskriptionslistorna] på P. E. Müllers Sagabibliotek, jfr. 197.9, og på Hið íslenska bókmenntafélags udgave af Sturlungasaga. – 207.24 Björn Haldorsens

Lexikon] Bb 235. – 207.24 hvilket aldrig kommit subscribenterne i Upsala tillhanda] jfr. 197.13, 200.27. – 207.27 Deres Spørgsmaal] hvad Rasks spørgsmål nøjagtigt har gået ud på, kan ikke vides, da hans brev til Nyerup ikke er bevaret, men det har vedrørt hans udgivelse af Snorres og Sæmunds edda (Bb 25 og 26) i Sverige. Meddelelserne herom (vel Rasks egen omtale af det i Br 136 og 137) havde vakt harme i Danmark (jfr. 209.5, 212.18, 215.4, 225.21, 231.23, 234.20), hvor man øjensynlig betragtede det som en national opgave at udgive de gamle islandske håndskrifter. – 208.2 Balle sagde om mig etc.] Nyerup havde i Iris og Hebe, jan. 1797 p. 116–117, kritiseret biskop Balles religionsblad, Bibelen forsvarer sig selv. I Religionsbladet I nr. 5 1797 svarer Balle på denne og en anden kritik, idet han indleder: Allerbedst, jeg gaaer i mit Arbeide, kastes mig fra tvende Sider en Hob Gruus for Fødderne, som maa skuffes til Side, om jeg ellers skal komme videre (hvorpå Nyerup svarede med Nyt Grus kastet for Fødderne af Biskop Balle, Kbh. 1797). Ligesom den unge Nyerup dér var kommet i vejen for selveste biskop Balle, således er iflg. Nyerup unge Rask med sine udgaver gået den enemægtige arnamagnæanske kommission i bedene. – 208.3 Edda Resenii] P. H. Resens udgave af Snorres edda. – 208.4 den i sin Tid udkommende kjøbenhavnske] allerede i 1780erne spekulerede man i den arnamagnæanske kommission på at udgive Snorres edda, og 1812 stod iflg. kommissionens indberetning til kongen (jfr. 112.4) en udgave af den hidtil utrykte del, Skálda, på programmet, men endnu i 1835 var man ikke nået længere end til at påtænke en udgave. Jfr. dog 215.7 og 246.22. – 208.6 Voluspa] et af digtene i Sæmunds edda, jfr. Bb 26. Udgivet af Finnur Magnússon i Edda Sæmundar hinns Fróða. Pars III, 1828. – 208.8 den Mand] Børge Thorlacius, der som medlem af Oldsagskommissionen ivrigt havde støttet Nyerups anstrengelser for at skabe et antikvarisk museum, og som var en af dem, der var mest forbitret over Rasks udgivervirksomhed i Sverige, jfr. 217.4, 17. – 208.9 Bülow] at Johan von Bülow var misfornøjet med Rasks udgivesarbejde fremgår af nogle bemærkninger fra Finnur Magnússon i Br (*)148, jfr. 255.20 og Br *277. – 208.10 Fr: VI og B:] Frederik VI og J. v. Bülow. Rask havde haft kgl. understøttelse både til Sverigesrejsen 1812 og Islandsrejsen 1813–15, ligesom han til rejsen til Sverige i 1816 af kongen fik bevilget en rejseunderstøttelse, jfr. Br 112. Bülow havde

ved flere lejligheder støttet Rask økonomisk, bl. a. i 1808, da Rask på hans bekostning skulle tilrettelægge Snorres edda til udgivelse (jfr. 5.18, 10.4), i 1812, da han støttede Rask med penge i anledning af Sverigesrejsen (jfr. 119.8, 24), i 1814, mens Rask var på Island (omtalt i Br 86), samt i 1816, da han tilsagde Rask sin støtte til Kaukasusrejsen (jfr. Br 115). – 208.12 Afz:] A. A. Afzelius, hos hvem Rask boede under opholdet i Stockholm 1816–18, og som hjalp ham med at få bogtrykker og forlægger til Bb 25 og 26 (den sidste udgivet i Afzelius' navn). – 208.23 et Sagabibliothek] Nyerup hentyder til Hammarskölds ikke særlig gode udgave af Jómsvikingasaga. – 208.23 Rasmus Müllers] P. E. Müllers Sagabibliotek, hvis første bind 1816 var udkommet på tysk. – 208.25 en Recension] Hammarsköld anmeldte Nyerups bog i Svensk Literatur-Tidning, Uppsala 1817, nr. 30 (26/7 1817)–35 (30/8 1817). – 209.2 þitt góða bréf] Br 137. – 209.6 fyrítæki] Rasks udgivelse af Snorres edda i Stockholm (Bb 25) og hans medarbejderskab ved Afzelius' udg. af Sæmunds edda (Bb 26). – 209.6 Avertissement i Statstidende] i Danske Statstidende 21/3 1817 annoncerer Rask „den nærforestaaende Opfyldelse af Prof. Nyerups inderlige Ønske i Indledningen til hans Bibliotheksforelæsninger (i Athene), og den uformodede Afhjælpelse af et Savn i Litteraturen, som flere Videnskabsmænd længe have følt, nemlig en fuldstændig Udgave af hele Snorras Edda og Skalda efter danske og svenske Codices samt Bidrag, som Udgiveren selv har bragt med sig fra Island“, samt A. A. Afzelius' Udgave af Sæmunds Edda. Han meddeler desuden, at teksten til bedste for islænderne og dem, der kender Snorres edda fra oversættelsen, udkommer for sig selv med varianter, men at der vil fremkomme svenske oversættelser af begge værker, samt oplyser, at subscriptionsplan og prøveark findes i den gyldendalske boghandel. – 209.10 bókina] Bb 25. – 209.11 Isl.] Íslenzkunnir. – 209.16 Dmörku] Danmörku. – 209.24 stormenni] Rasmus Nyerup (jfr. Br *142), Børge Thorlacius (jfr. 217.4, 17), P. E. Müller (jfr. 231.23) og J. v. Bülow (omtalt i Br (*)148). – 210.3 Cochlaei vita Theodorici] jfr. 201.31, 204.15. – 210.13 Min Edda] Bb 25, jfr. 204.21–29. – 210.15 Den anden Edda] Bb 26. – 210.18 specimina Litteraturæ Islandicæ] Rasks islandske læsebog (Bb 28). – 210.20 et Slags Forelæsninger] Rask havde oprindeligt planlagt at begynde to forelæsningsrækker i islandsk, en om Island og den islandske litteratur og en om

sproget, den sidste med 4 ugentlige timer (omtalt i dagb. under 17. og 18. dec. 1816), men opgav disse planer og indskrænkede sig til at holde nogle forelæsninger over isl. sprog med benyttelse af de færdigtrykte ark af den islandske læsebog, jfr. ad 239.2. – 210.22 Prof. Magnusen] Finnur Magnússon; jfr. Br 127. – 210.24 angels. Grammat.] Bb 23. – 210.24 sidste gode Skrivelse] Br 128. Med „Vink“ hentyder Rask til 202.12. – 210.25 Prof. Ørsted] H. C. Ørsted. – 210.26 Ansøgning] Br 116. – 210.26 Sagen] sagen angående Rasks ansøgning om understøttelse til trykning af Bb 24. Jfr. 198.32, 201.3, 202.26.

211.5 Læsebogen] Bb 28. – 211.5 Edda] Bb 25. – 211.6 Sekr. Deichmann] sekretær og forlægger Jacob Deichmann. – 211.7 Brev til Prof. Nyerup fra Fant] synes ikke bevaret. – 211.11 Striden imellem den gamle og ny Skole] striden mellem den gamle franskprægede sengustavianske og den nye tyskprægede romantiske retning i svensk litteratur, jfr. 188.15 m. komm. Den gamle skoles repræsentant P. A. Wallmark havde 1816 i decembernumre af sit blad, *Allmänna Journalen* (nr. 280 + 8 flg. numre) indrykket en afhandling: *Försök att bestämma Egenskapen af de Religionsbegrepp, som innehållas i wissa nyare Skrifter*. Afhandlingen var et angreb på den romantiske skole, og en repræsentant for denne, P. D. A. Atterbom, påbegyndte et udførligt svar i *Swensk Literatur-Tidning* 1816 nr. 52, fortsat i samme blad 1817 nr. 2–3, 6–9, men derefter afbrudt på grund af Atterboms Tysklandsrejse. P. A. Wallmark fornyede sit angreb på den romantiske skoles religiøse anskuelse i en artikel i *Allmänna Journalen* 1817 nr. 63–68, 71–73 (17.–22. og 27.–29. marts): *Formärkas inom wår Litteratur några Symtomer af en wiss Utländsk Skolas regressiva bemödanden, och hwilka äro de?*, og striden fortsattes senere på året, jfr. 283.3 m. komm. – 211.25 Græken] Grækenland. – 212.3 Skrivelse af 27de Januar] Br 136. – 212.4 Viborg] boghandler Anders Wiborg. – 212.9 Ham . .] Hammarsköld; det pågældende brev må være Hammarskölds brev til Molbech af 24/1 1817 (KB Ny kgl. Saml. 2336 4°), på hvilket Molbech har svaret med brev af 7/4 1817 (Stockh. KB Hammarskölds brevvexling III–VI). – 212.14 . . nska Folkvisor] Geijer og Afzelius, *Svenska folk-visor* I–III, 1814–16. – 212.18 Plan] den på svensk affattede subscriptionsplan til Bb 25 og 26, jfr. ad 209.6 slutn. – 212.20 den prosaiske Edda og den hidtil utrykte Skalda] dvs Snorres edda i sin helhed; om Skálda se 6.26

m. komm. – 212.22 Eddaerne] Snorres edda og Sæmunds edda. – 212.24 Edda] Snorres edda. – 212.28 dets Lærde fra hiin Tid] svenske forskere fra det 17. årh., som var islandskkyndige, var især Olof Verelius, Johan Hadorph og Johan Peringskiöld. Af disse har Verelius (med bistand af islændingen Jón Jónsson Rúgmann) og Peringskiöld (med bistand af islændingen Guðmundur Ólafsson) udgivet islandske og gammelnorske håndskrifter, se P. Endvidere var islændingen Ísleifur Þorleifsson en kort tid ansat ved Antiquitetskollegiet i Stockholm. – 212.28 pløiede . . . med *islandske* Kalve] angående udtrykket „pløje med en andens kalv“ (fra Dom. 14, 18) jfr. ODS Kalv sp. 1128 l. 59. – 212.31 Udgiven af Jomsvikinga Saga] ved L. Hammarsköld 1816, jfr. 206.31 med komm. – 212.32 temmelig ufuldkommen og ukritisk Skikkelse] den samme opfattelse kommer til udtryk hos Afzelius i et brev til Nyerup af 21/4 1817 (KB Add. 86 4°), se ad 185.26, hvor brevet er citeret. – 213.1 Prospecten] dvs subscriptionsplanen. – 213.3 Hvilke . . . og hvorledes etc.] jfr. Rasks svar 221.29–223.6 samt det ad 212.32 omtalte brev fra Afzelius til Nyerup, hvor Afzelius skriver, at han i udgaven af Sæmunds edda (Bb 26) følger de svenske håndskrifter, for at „om en gång den Köpenhamnska utkommer, man må ega tilfalle att se alla Läsarter; Rask, som läser de tvenne sista korrektoren ensam, tillsätter då Varianter af sina samlingar“. – 213.5 een Deel] i den arnamagnæanske kommissions udgave, Edda Sæmundar hinns Fróða, I, Kbh. 1787 (2. del udkom 1818). – 213.7 5te Bind af Snorre og ha . . . ere] dvs Noregs Konúnga Sögur V, udg. af Børge Thorlacius og E. Chr. Werlauff 1818. Noregs Konúnga Sögur IV–VI 1813–26 indeholder norske kongesagaer fra tiden efter Snorri Sturluson og udkom som fortsættelse af G. Schönings udgave af Heimskringla edr Noregs Konga-sögur af Snorra Sturlusyni I–III, 1777–83. Jfr. 187.18. – 213.16 Proces] se P Peder Hjort og Jens Baggesen. – 213.17 Trylleharpen] opført 30/1 1817 i anledn. af Frederik VI's fødselsdag (28/1) samt 31/1 1817; sidste opførelse blev modtaget med en blanding af klappen og piben, hvorefter Baggesen trak stykket tilbage (Th. Overskou, Den da. Skueplads IV p. 460–65). – 213.20 et Slags Aristophanisk Komedie] Julespøg og Nytaarsløier, udg. december 1816. Se P J. L. Heiberg. – 213.22 behandlet] hermed hentydes til Grundtvigs angreb på J. L. Heiberg i „Riimbrev til Bernhard Ingemann“ (Dannevirke II p. 100–117). – 213.23 omtrent

som P. E. Müller] i anledning af P. E. Müllers anmeldelse af Grundtvig, Prøver af Snorros og Saxos Krøniker i en ny Oversættelse, se P Grundtvig. Jfr. 186.32. – 213.28 Forandringen i Universitets Directionen] se S Direktionen for Universitetet og de lærde Skoler. – 213.30 En af deres eget Samfund] Laurids Engelstoft. – 213.31 Frue Kirkes Capellan] Jakob Peter Mynster. – 214.1 Sorø Academies forestaaende Regeneration] se S Sorø akademi. – 214.5 tilskrevet] Nyerup sender med Br (*)¹⁴² nogle punkter fra Chr. Molbech om bogforsendelsen. – 214.6 de svenske Bøger] det drejer sig om en sending svenske bøger til Det kongelige Bibliotek i København. Jfr. Br 126 og 136. – 214.17 nogle Linier] Rask skrev til Molbech 21/4 1817, Br (*)¹⁵³. – 214.18 tilskrev] brev af 27/12 1816 (Stockh. Kgl. Bibl.; Samlade Autografer, Danska). – 214.26 tilskrif frá 7^d Feb^r] brevet findes i Þjóðskjalasafn Íslands ligesom et tidligere brev af 22/11 1816, se Br 1065–66 i suppl. til Br her. – 214.28 *Fundinn Noregr*] afsnit i pergamenthåndskriftet *Flateyjarbók* (Flat. I 219–20), som handler om, hvorledes Norge blev befolket. Dette afsnit, der står som indledning til *Orkneyingasaga*, er uddrag af den lille þáttur *Hversu Nóregr byggðisk*, Flat. I 21–24. Begge disse afsnit af *Flateyjarbók* er trykt i Bb 25 (p. 357–72) som tillæg til Snorres Edda. – Rask havde iflg. Br 145 (21/3 1817 til Asmus Larsen) bedt Finnur Magnússon om en afskrift af *Fundinn Noregr* (i Br 1066 7/2 1817 til F. Magnússon). – 215.3 ad lestrarbókin kemr ei út] Rask havde i brevet af 7. febr. 1817 skrevet om den langsomme trykning af Bb 28; om F. Magnússons interesse for bogen jfr. Br 127 samt 210.18–23. – 215.3 svo mikid sem fyrir henni hefr verid haft] allerede mens Rask udarbejdede sin islandske grammatik, tænkte han på at udgive også en læsebog, jfr. 11.20 med komm.; 1812 udsendte han i Sverige subskriptionsplan til bogen (Bb 14), og både før og efter rejsen til Island 1813–15 arbejdede han på at få forlægger til den, jfr. 220.22–27. – 215.5 Snorra Edda] Bb 25. – 215.6 útleggíngu] jfr. ad 209.6; se P A. J. D. Cnattingius. – 215.7 samháttar fyriræki hér] hermed tænker F. Magnússon sandsynligvis på den arnamagnæanske kommissions plan om at udgive Snorres Edda, jfr. ad 208.4. Muligvis har han og Rask sammen haft planer om at forestå denne udgave, hvilket vilde kunne forklare F. Magnússons bemærkning her l. 4–5, jfr. 246.22. – 215.8 St. T.] *Statstidende*, jfr. 209.6. – 215.14 háskólans nýu stiórnar] jfr. 213.28 og S Direktionen for Universitetet

og de lærde skoler. – 215.15 Prof. E: O:] professor extraordinarius. – 215.18 aungvanvegin vacant] indehaver af professoratet i dansk historie og antikviteter var fra 1812 E. Chr. Werlauff. – 215.20 framkomid med líka bón] i Br *104. Jfr. ad 194.8 og Rasks svar i Br 1068 a–b. – 215.25 senda þér ádr] de med Br 127 sendte yngre isl. tekster til brug for Rask til udvælgelse af tekster til Bb 28. – 215.30 hann] Nyerup. – 215.32 meinad] formodentlig af den arnamagnæanske kommission, evt. spec. Børge Thorlacius, jfr. 217.4, 17. – 215.33 Gräter] i Personalthistorisk Tidsskrift 5. række bind 5 p. 177–206 er trykt 9 breve fra Finnur Magnússon til F. D. Gräter i tiden 1815–23; i intet af brevene fra før 1817 nævnes dog det af Finnur Magnússon her 216.1 omtalte.

216.3 þeim] deriblandt især J. v. Bülow, men også Børge Thorlacius, som var meget vred over Rasks udgivervirksomhed, jfr. 217.4, 17. – 216.10 bréf] Br 143. – 216.11 fréttabl.] fréttablaðinu, nemlig Statstidende, jfr. 209.6. – 216.14 200 sp.] 200 spesíudalir = 400 rbd, den sum Rask havde fået i rejseunderstøttelse, jfr. Br 112. – 216.18 hid annad] Bjarni Thorsteinsson spørger i Br 143 om, hvornår Rask kommer tilbage til Kbh., og om han ønsker at blive ansat ved universitetet. – 216.20 Direct.] Direktionen for Universitetet og de lærde Skoler. – 216.21 ferdar skírslu] Br *104. – 216.22 Pr.] prófessor. – 216.23 án minstu ávæningar] jfr. 194.8 m. komm., 240.15. – 217.1 málfraði] Bb 12. – 217.1 orðabók] Bb 235. – 217.2 Eddu] Bb 25. – 217.2 Sturlúngu] Sturlunga-Saga edr Íslendinga-Saga hin mikla. Nu útgengin á prent ad tilhlutun hins íslenzka bókmentafélags eptir samanburd hinna merkilegustu handarrita er fengist gátu, I–IV, Kph. 1817–20. – Denne udgivelse blev besluttet på et møde i det isl. litterære selskab 22/7 1816, og Bjarni Thorsteinsson, som blev udpeget til at forestå udgivelsen, omtaler i sin *Æfisaga* (Tímarit hins íslenzka bokmentafélags 24. bind) p. 140 Rasks stadige opmuntring og tilskyndelse under udgivelsen. Angående brevvekslingen om Sturlungasaga se S. – 217.2 Sæmundareddu] Bb 26. – 217.3 Arnam. nefndin] den arnamagnæanske kommission; efter at denne 1809 havde udgivet *Njáls saga* og *Egils saga*, gik dens udgivervirksomhed i stå indtil 1815 (bortset fra, at den i 1813 udgav fundatsen). 1815 udkom ved E. Chr. Werlauff *Anecdoton historiam Sverreri regis Norvegiae illustrans*, og samtidig forelå færdigtrykt 50 ark af *Gulatingsloven* (udkom 1817) og 10 ark af 2. del af *Sæmunds edda* (udkom 1818).

– 217.4 hinn] Børge Thorlacius. – 217.9 hafi ek giört illa etc.] frit citat af Joh. 18.23. – 217.12 Grími] Grímur Jónsson. – 217.17 Byrg.] Børge Thorlacius. – 217.21 seinasta brefi] Br 139, hvori der intet står om kundgørelse af Bb 25 i Sagnablöð; derimod foreslår Rask i Br 137 (til Grímur Jónsson) en sådan bekendtgørelse. – 217.24 ecki sakar sannleika þó hann verdi misskilinn eda óskilinn] sigter formodentlig til et eller andet klassisk visdomsord. – 217.25 mèr] fejl for mig. – 217.28 sá sem gerir skyldu sína hans er það ad höndla opinbert fyrir öllum heimi] synes at være et eller andet oversat visdomsord. – 217.33 Sr. Jón] síra Jón Þorláksson (i beskrivelsen af Djævelen i begyndelsen af 2. bog af den islandske oversættelse af Milton, Paradise lost). – 218.3 nóg] fejl for nógu. – 218.10 föreläsningar] jfr. ad 210.20. – 218.14 Isländska och Angelsaksiska Grammaticarna] Bb 27 og Bb 23. – 218.17 af Thorkelin utgifna Angelsaks. Poemet] jfr. 206.2. – 219.2 bréf] Br (*)144. – 219.11 Eddu] Bb 25. – 219.12 Eddu og Skáldu] jfr. 212.20. – 219.15 skyldyrði] jfr. 234.21. – 219.19 det er Løgn etc.] litterært anvendt udtryk, findes bl. a. hos Holberg og Wessel. – 219.20 Eddu] Snorres edda. – 219.21 B.] J. v. Bülow, jfr. 4.10. – 219.26 Sk. Thorlacii] Skúli Thorlacius. – 219.26 Olafs.] Jón Ólafsson den yngre, der havde en afskrift af codex regius af Sæmunds edda, jfr. 222.5. – 219.27 keypt fyrir hreint silfr eda feingid ad giöf] nemlig på Islandsrejsen; disse håndskrifter findes nu i den arnamagnæanske samling i en særlig afdeling, som bærer Rasks navn (se bl. a. Kaalunds katalog over den arnamagnæanske samling). – 219.28 Skúla sáluga] afdøde Skúli Thorlacius; om Rasks afskrift af hans afskrift af codex regius af Snorres edda (M 7 3°) jfr. 9.4. I fortalen (p. 7–8) i Bb 25 oplyses, at Thorlacius' afskrift er skrevet af efter Ísleifur Einarssons afskrift af codex regius. – 219.31 hefdi] fejl for hefdir el. hefir. – 220.5 Sra Eggerti] Eggert Jónsson. – 220.5 uppskrift af Cod. Wormianus] nu Rask 7 i AM. Codex Wormianus (AM 242 fol.) er et af hovedhåndskrifterne til Snorres edda; jfr. 9.14. – 220.6 Gunnar P.] Gunnar Pálsson. – 220.7 meira smávegis] hvad det kan være fremgår ikke af kataloget over den arnamagnæanske samling (jfr. ad 221.24). – 220.7 allt það af Eddu] i fortalen (p. 7) til Bb 25 omtales to isl. afskrifter af håndskrifter af Snorres edda, som Rask ikke har fået. – 220.10 Hundatyrknum í Alsíraborg] til hundetyrkerne i Algier, dvs pokker i vold. De menneskeædende hundetyrker boede iflg. fablerne og

eventyrene om dem i de sydlige, varme lande og foretog derfra togter mod nord; så sent som i 1813 havde der i Norge været en reel frygt i befolkningen for disse dyremennesker (se ODS Hundetyrk). – 220.12 Serkland] dvs Saracenernes land, Afrika. – 220.18 Edda] Snorres edda, jfr. 212.18 (brevet her er svar på Br *147). – 220.19 ên Gang blevet skuffet i et sikkert Haab] jfr. 219.21 m. komm. – 220.23 isl. Læsebog] Bb 28, jfr. 186.30, 215.3 m. komm. – 220.24 paa ny] i Br 95 (1/1 1816) skriver Rask til Hammarsköld, at han vil udgive sin isl. læsebog, og at han nu (efter Islandsrejsen) håber, at han vil kunne gøre det langt bedre end før; og i et brev til Gräter af 18/1 1816 skriver Finnur Magnússon, at Rask arbejder på at få trykt Sýnishorn (Personalthist. Tidsskr. 5. række V p. 187). – 220.28 angels. Gram.] Bb 23. Om den planlagte trykning af dette værk hos Seidelin i 1816 jfr. indledn. til Bb 17, hvor Rask nævner, at Seidelin har anskaffet typerne Ð og ð til brug ved trykningen af Bb 23 og Bb 17. – Jfr. 186.30. – 220.30 Bülow] J. v. Bülow. Der vides ikke noget nærmere om dette tilbud, som ikke er nævnt i den bevarede korrespondance mellem Rask og Bülow, men Rask tilgævede Bülow den angelsaksiske grammatik, da han 1817 fik den trykt i Stockholm.

221.1 Prisaafhandling] Bb 24. – 221.3 Thiele] Hans Henrik Thiele. – 221.7 Sturlungasaga] Hið íslenska bókmenntafélags udgave af Sturlungasaga, jfr. 217.2. – 221.17 Edda Sæmundi] den arnamagnæanske kommissions udgave af Sæmunds Edda, hvoraf del I udkom 1787, del II 1818 og del III 1828. – 221.18. Heimskringla] Gerhard Schöninghs udgave af Heimskringla, hvoraf I.–II. del udkom 1777–78 og III. del 1783 ved Skuli Thorlacius, og som fortsattes i Noregs Konunga Sögur ved Børge Thorlacius og E. Chr. Werlauff IV 1813, V 1818 og VI 1826. – 221.20 som ikke engang kunde blive stipendiarus] jfr. 10.11 – 221.21 Bibliothekar for dens Mscr.] iflg. den arnamagnæanske kommissions protokoller er der ikke udbetalt løn til nogen bibliotekar fra 1800 og indtil 1823, da Rask som underbibliotekar ved universitetsbiblioteket får 25 rdl. og derefter årligt indtil 1830 20 rdl.; Rasks forgænger som underbibliotekar, H. H. Schiellerup, synes altså ikke at have haft hvervet som bibliotekar ved den arnamagnæanske samling. – 221.24 Samlingen paa Taarnet] den arnamagnæanske håndskriftsamling i Universitetsbiblioteket på Trinitatis kirkeloft med indgang fra Rundetårn.

Rasks på Island indsamlede håndskrifter samt en del af hans egne skrifter købte den arnamagnænske kommission 1833 af Rasks arvinger. Rask havde selv i sit foreløbige „testamente“ 1819 (Br 388) bestemt, at Universitetsbiblioteket skulle have hans isl. håndskrifter. – 221.28 Papirscod. af Edda Sæmundi] nu Rask 7 i den arnamagnænske håndskriftsamling, jfr. 220.5 – 221.29 tre fuldstændige Papirscodices her] Codex Holm. fol., Codex Holm. Gudmundi 4° og Codex Holm. 8° Isl. nr. 5 (iflg. Bb 26). – 222.1 Prof. Magnussens Ide] i Indledning til Forelæsninger over den ældre Eddas mythiske og etiske Digte (Athene VI, 1816, p. 101–140, februarheftet) havde Finnur Magnússon fremsat den idé, at Snorre, med Sæmunds edda som udgangspunkt, til denne har føjet sin prosaoversigt over den nordiske mytologi (Gylfaginning) efter datidig tradition eller måske gamle, nu tabte digte; en tredje forfatter skulle så senere have tilføjet prologen og Skálda. – 222.3 Fortalen] til Bb 26 (p. 4). – 222.5 den poet. Edda] afskrifter af Rask af Sæmunds edda er M 14 og M 197. – 222.5 den gamle Olafsens Cod.] Rasks gamle ven, Jón Ólafsson den yngres afskrift, jfr. ad 219.26. – 222.7 Grimm] Wilh. Grimm. Til brødrene Grimms Die Lieder der alten Edda (1815) havde Rask bidraget med en afskrift af og en vejledende dansk oversættelse (begge dele i M 197) til alle digtene i Sæmunds edda ud over de i den arnamagnænske kommissions udgaves 1. del (1787) trykte 12 mytologiske digte. Jfr. Br *34, *36, *39, 75.22, 98.4, 124.28, Br *69 og 159.1. – 222.11 den Kjøbenhavnske Udgate] jfr. 8.24 og foregående komm. her. Denne udgave indeholdt foruden de 12 mytologiske digte også det religiøse digt Sólurljóð (fra det 12. årh.), som ligeledes findes som tillæg i Bb 26. – 222.13 anden Del] = 222.15 den under Trykning værende Del; den udkom 1818. – 222.19 Magnusens Fraværelse paa Island] Finnur Magnússon foretog sommeren 1816 en rejse til Island. Jfr. 192.26. – 222.25 Thorl.] Børge Thorlacius. – 222.28 Commentar over anden Del af Edda] allerede 1786 havde den arnamagnænske kommission besluttet at påbegynde arbejdet med tilrettelæggelsen af 2. del af Sæmunds edda til udgivelse, og der arbejdedes derefter indtil slutn. af årh. på den af Guðmundur Magnæus og Jon Johnsonius; 1798 blev det overdraget Jón Ólafsson den yngre at føre tilsyn med udgaven, skrive fortaler og gennemse det hele; senere foreligger imidlertid oplysning om, at Magnæus' og Johnsonius' forarbejder er bortkommet, og

arbejdet kom først rigtig i gang, da Finnur Magnússon 1813 blev medarbejder. – 222.31 Golis] P Jacob Golius. – 223.10 spørger] jfr. 213.4. – 223.10 Edda] Sæmunds edda, Bb 26. – 223.13 den svenske Liste] den 212.18 og 213.1 omtalte på svensk affattede subskriptionsplan. – 223.16 *efter stockholmska Codices* etc.] jfr. 213.2. – 223.21 bréfi af 3 apr. p. a.] Br (*)149. – 223.21 lærdu nefndarinnar] Direktionen for Universitet og de lærde skoler. Om Rask syn på dennes behandling af ham, se 216.20–24. – 223.28 skilnad Noregs frá Danmörku] efter freden i Kiel 14/1 1814. – 224.2 stjórnin] dvs ríkisstjórnin, Danmarks konge og hans regering, jfr. Br 112. – 224.6 þínu fyrirtæki í Stockholmi] udgivelsen af Bb 25 og medarbejderskabet ved Bb 26. – 224.14 svo litid ad verkum giört hingad til] om Rasks mening herom se 221.16. – 224.17 reyst med kongligum styrk í Islandi] jfr. Br 76, 77 og 83. – 224.19 náþúar vorir, sem valla etc.] svenskerne, med hvem Danmark-Norge havde været i krig 1808–09 og slutn. af 1813. Den mellemliggende periode havde været præget af gensidig mistillid og planer fra svensk side om erobring af Norge, som ved freden i Kiel 1814 måtte afstås til Sverige, hvad der ikke for Danmarks vedkommende bidrog til at forbedre nabovenskabet mellem de to folk. – 224.30 því fyrirtæki] ansættelsen af en islandsk litteratør i Sverige. I Br 139 meddeler Rask Bj. Thorsteinsson, at man i Sverige ønsker, at han skal blive der eller vende tilbage dertil; Rask foreslår imidlertid Árni Helgason til stillingen og opfordrer i øvrigt Thorsteinsson til at betragte det meddelte som en hemmelighed. I Br 143 fraråder Thorsteinsson Rask at iværksætte planen med at få Árni Helgason til Stockholm, da det vil vække uvilje i København og måske også være Árni Helgason selv imod. I Br (*)149 beder Rask Thorsteinsson om endelig ikke at røbe Rasks plan med Árni Helgason over for nogen, heller ikke over for Helgason selv, da han vilde have svært ved at tilgive den, der kom til at ødelægge denne plan for ham, så meget som han selv har opofret for den; kun hvis skæbnen eller Helgason selv bevirkede, at planen ikke kunde udføres, vilde Rask kunne finde sig i det. Jfr. 242.7, Br (*)181 og 285.28; se S Ansættelse af isl. litteratør i Sverige. – 224.33 prenta] allerede i brev af 28/12 1816 (Br 129) foreslår Bjarni Thorsteinsson at lade være med at trykke subskribenternes navne i det isl. litterære selskabs udgave af Sturlungasaga. I brev af 7/2 1817 (Br 137) til Grímur Jónsson meddeler Rask sin uenighed med Bjarni Thorsteins-

son på dette punkt og hævder, at abonnenternes navne skal trykkes, ligegyldigt om der bliver flest svenske eller flest danske. Denne mening fastholder han i Br (*)149, idet han der foreslår at trykke abonnenternes navne i alfabetisk orden, og fremhæver, at der såmænd ingen er, som vil give sig til at granske deres nationalitet. – 225.8 Sturl.] Sturlungasaga. – 225.10 Frettablödin] Íslenzk Sagnablöð. – 225.13 vildarm̄m̄] vildarmönnum. – 225.15 þitt exempl.] jfr. Br 165. – 225.21 R. Müller] Peter Erasmus Müller. – 225.23 uppteikna] efter den af Rask i Br 149 til Bjarni Thorsteinsson givne fortegnelse. – 225.24 hækkun á þínu ferða stipendii] jfr. 233.11, Br 247. – 225.27 því Íslenzka Litterat. Felagi] se S Lærdómslistafjelagið. Selskabet, hvis formand var G. J. Thorkelin, holdt sit sidste møde april 1817; på dette besluttedes at tilbyde Hið íslenzka Bókmentafélag (ÍB), hvis formand Bjarni Thorsteinsson på det tidspunkt var, selskabets ejendom og formue. 20/6 1817 oplæstes ved et møde i ÍB's københavnsafdeling selskabets brev til ÍB desangående, og denne svarede i et brev selskabet (omtalt 251.17), at afgørelsen måtte træffes af ÍB's hovedafdeling i Reykjavík. Denne samtykkede 3/8 1817, og københavnsafdelingen indvilligede derefter 3/11 1817 i at modtage tilbuddet. 28/4 1818 modtog ÍB restoplaget af selskabets skrifter og 29/5 1828 dets kassebeholdning, en obligation på 200 rbd og nogle kontanter (jfr. Br 789). Jfr. Br 150, 161, 168, 171, 203, 219, 227, 232.

226.1 Postskipsins] jfr. 250.24, 260.1. – 226.3 Gulþingslögin Thork.] den arnamagnæanske kommissions udgave af Magnus Lagabæters Gulþingslög 1817 med fortale af G. J. Thorkelin. – I Br 149 beder Rask Bjarni Thorsteinsson om at sende Gulatingsloven til assessor Lewin. – 226.6 Eddurnar] Bb 25 og Bb 26. – 226.6 málfærdis- og lestrarbókina] Bb 27 og Bb 28. – 226.7 Sn. Sturlu . . .] Snorra Sturlusyni. Thorsteinsson hentyder til den af Rask i Br 122 omtalte svenske udgave af Snorri Sturlusons Heimskringla: Konunga-Sögur af Snorra Sturlusyni I–III, Holmiæ 1816–29. – 226.18 bref] findes som nr. 141 i Uppsala Univ. Bibl. G 263 1 bd. 12. – 226.28 Ottars och Ulfstens Rejseberetninger] Bb 17. – 227.1 rem acu tetigisti] latinsk talemåde (skal stamme fra Cicero). – 227.5 Editorer och Commentatorer] anført af Rask Bb 17 p. 2–5. – 227.6 Cottonska Pergaments Codex] hovedhåndskriftet af Alfred den Stores angelsaksiske oversættelse af Orosius' verdenshistorie,

hvoraf beretningen om Ottars og Ulfstens rejse er et brudstykke. – 227.10 i Inledn.] Bb 17 p. 3. – 227.13 strödda anmärkningar] bl. a. i J. F. Neikter, *Observationum historico-geographicarum particula*, 1802, hvortil Rask henviser i Bb 48. – 227.19 Runsten] Bergagård-stenen, Skultuna sogn, Norrbo herred, Vestmanland, nr. 1002 i J. G. Liljegren, *Run-Urkunder*, 1833, med henvisning til J. Peringskiölds samlinger i manuskript og N. H. Sjöborg, *Samlinger för Nordens Fornälskare I–III* (1822–30). Stenens tekst gengives af Liljegren således: Ihvaltr liet resa. stain. þinsa iftir. Kerfast. sun. sin. trik kuþan. auk vas. farin til Eklans. Hiolbi. Kuþ. salu. hans. – 227.29 meddela mig dina tankar] jfr. Rasks svar 230.3. – 227.31 den Prosaiska Eddan] Bb 25. – 227.33 lista] liste over subskribenter. Gumælius omtaler i Br (*)¹⁵¹ den ham og Schröder tilstillede subskriptionsliste som allerede forsynet med ca. 30 navne. – 228.1 *Scriptores Rer. Svecic.*] *Scriptores rerum svecicarum medii aevi*. 1. bind udkom 1818 udgivet af † E. M. Fant, E. G. Geijer og J. H. Schröder, jfr. 195.32. – 228.4 ännu en gång] Rask havde ved juletid 1816 været i Uppsala for at afskrive Gylfaginning (i Snorres edda) efter codex upsaliensis. Han havde da stiftet bekendtskab med J. H. Schröder, G. W. Gumælius, E. M. Fant, V. F. Palmblad, P. D. A. Atterbom m. fl. (alt iflg. dagb.). – 228.7 Inneliggande Bref] har muligvis været til Cnattingius, idet J. H. Schröder med Br 169 til Rask sender brev til denne. – 228.12 Lucubrationer] Bb 23 og 25–28. – 228.13 F: M.] Finnur Magnússon. – 228.13 den Visse] Børge Thorlacius. – Rasks mistanke om, at F. Magnússon muligvis er smittet af Børge Thorlacius' vrede over Rasks udgivelse af eddaerne i Sverige, skyldes sandsynligvis F. Magnússons bemærkning 215.30–216.3. – 228.16 skylder ham jo meget mere end jeg] jfr. 208.7 med komm. og 216.1–3 m. komm. – 228.17 Deres forrige Skrivelse] iflg. Br 145 (21/3 1817 til Asmus Larsen) har Rask samme dag skrevet til Nyerup med anmodning om afskrift af visse stykker af Örvarodds saga. Brevet er ikke bevaret. – 228.18 Orvarodds saga] Örvar-Odds saga, en af de islandske fornaldersagaer. – 228.18 vor herlige gamle Codex] må være AM 343a 4° el. 344a 4°. – 228.20 denne Sagas udgiver] Rask selv i Bb 28 p. 33–134. – 228.21 paa Taarnet] dvs i Universitetsbiblioteket på Trinitatis kirkeloft med indgang fra Rundetårn. – 228.25 brevet af 29. Apr.] Br *156. – 228.26 Thomsen] Chr. J. Thomsen. – 229.4 antiqvariska Commissionen] Kom-

missionen til Oldsagers Opbevaring. – 229.14 skrifer honom till] J. H. Schröder har besvaret Chr. J. Thomsens brev (af 20/3 1817) omkring midsommer 1817, hvilket fremgår af Thomsens næste brev til Schröder (af 9/10 1817, Upps. Univ. Bibl. G 263 I bd. 12 nr. 142). – 229.17 Ottar och Ulfsten] Bb 17. – 229.20 Wilkins] se P David Wilkins. – 229.29 Går det så med de gröna trån etc.] Luc. 23.13, jfr. ODS grøn¹) (sp. 266 l. 35). – 229.30 Neicters disputationer] jfr. 227.11. – 230.3 Runstenen] jfr. 227.19 m. komm. – 230.29 trende] Br *138 og Br *146 foruden et nu tabt brev, som har indeholdt listerne med svenske abonnenter på P. E. Müllers Sagabibliothek. Derved forklares de steder i Br *159, som ikke er svar på noget i de to andre breve fra Rask (nemlig 231.15 og 234.3 om trykningen af abonnenternes navne) samt P. E. Müllers bemærkning om Gumælius 249.11. Det tabte brev må være skrevet efter Rasks modtagelse af Gumælius' brev af 15/4 1817 (Br *151), hvormed G. sender Rask listerne over uppsaliensiske abonnenter på sagabiblioteket.

231.3 Abonnenter] jfr. 197.9, 210.6, 225.23. – 231.6 Ansøgning] Br 116, jfr. 198.32, 201.3, 202.26, 210.26. – 231.6 syg] jfr. 213.27. – 231.20 islandsk Chrestomathie] Bb 28; jfr. 210.18. – 231.21 den angelsaxiske Grammatik] Bb 23; jfr. 210.24. – 231.22 på Latin] bogen blev trykt på dansk. – 231.23 udgiver begge Eddaerne] Bb 25 og Bb 26; jfr. 204.21, 210.13. – 231.24 adskillige i Kiøbenhavn] deriblandt især Børge Thorlacius, jfr. 217.4, 17; jfr. desuden Rasmus Nyerup i Br *142. – 231.26 Subskriptionsplan] jfr. 209.6 med komm. – 231.33 anden Deel af Sæmunds Edda] anden del af den arnamagnæanske kommissions udgave af Sæmunds edda; udkom 1818; tredje del udkom først 1828, selv om arbejdet med den påbegyndtes umiddelbart efter anden dels afslutning. – 232.5 Et Udtryk i et af Deres Breve] Br *146 (211.13). – 232.10 Forelæsninger] jfr. 210.20 m. komm. – 232.13 blottet for al Fædrelandskierlighed] en udfyldende baggrund for denne prædiken om fædrelandskærlighed danner P. E. Müllers afhandling Om Fædrelandskierligheds moralske Værd (Skandinavisk Museum hefte I, 1800), hvor han fremhæver pligtfølelsen over for medborgerne som en hovedbestanddel i fædrelandskærligheden. – 232.23 Bondens Søn] Rasks fader var ikke bonde, men skrædder; jfr. Rasks bemærkning (241.25 med fodnote) i svaret på dette brev. – 232.25 Fædrelandets Mænd understøttede Dem]

P. E. Müller tænker formodentlig på de stipendier, Rask har fået i Odense skole, og på den økonomiske bistand, han i studietiden i Kbh. havde fra J. v. Bülow. – 232.26 Fædrelandets Indretninger] Regensen, hvor Rask havde fribolig fra 1808, Kommunitetet, hvorfra han havde understøttelse fra samme tidspunkt, og Universitetsbiblioteket, hvor han blev volontør 1808. – 232.28 Fædrelandets Konge] Frederik VI. Om den kgl. understøttelse til Islandsrejsen jfr. ad 169.28. – 233.2 Pontecorvo] den svenske tronfølger Karl XIV Johan. – 233.6 Kongen har i disse Dage bevilget] Frederik VI bevilgede ved resolution af 3/5 1817 Rask den nævnte understøttelse til trykningen af Bb 24 (Fonden ad usus publicos II p. 247) på grundlag af forestilling af 30/4 1817 fra Fonden ad usus publicos, hvori omtales præsidenten for Videnskabernes Selskab, Grev Schimmelmans henvendelse til fondet om understøttelse til trykning af Rasks prisafhandling og henvises til fondets egne midlers utilstrækkelighed (RA Fonden ad usus publicos 3, 1107). Om Rasks ansøgning, Br 116, jfr. her 198.32, 201.3, 202.26 og 210.26. – 233.9 Schubart] det blev ikke C. F. Schubart, men H. F. Popp, som kom til at trykke Bb 24. – 233.11 temmelig sikkert Haab etc.] jfr. Br 247. – 233.14 jeg bad Dem at eftersee] jfr. 201.30, 204.15, 210.3. – 233.17 p 73 K 32] i Johan Peringskiöld, Vita Theodorici henvises p. 269 til p. 74 i Orm Snorrasons annaler og p. 270 til p. 75 og 76 kap. 34 sammesteds. – 233.21 Vilkinasaga] jfr. 202.1 og 204.8 med komm.; sagaen er forfattet i begyndelsen af 13. årh. (se Piðriks Saga ved H. Bertelsen I, 1905, p. LVI). – 233.28 Den tydske Oversættelse af den første Deel af mit Sagabibliothek] jfr. 202.5. – 233.30 Trykfeil og Oversættelsesfeil] herom skriver P. E. Müller i brev til W. Grimm af 13/4 1817 (Schmidt p. 141). – 234.5 I H: af Sturlunga] første hefte af Hið íslenska Bókmentafélags udgave af Sturlunga saga, jfr. ad 217.2. – 234.5 Magnus Lagabæters Lov] den arnamagnæanske kommissions udgave af Magnus Lagabæters Gulapingslög, jfr. 226.3. – 234.6 Hagen Hagensens Saga] dvs Noregs Konúnga Sögur V, udg. ved Børge Thorlacius og E. Chr. Werlauff, 1818; også med titel Saga Hákonar Hákonarsonar hins gamla etc.; jfr. 213.7. – 234.9 ville med ham udgive digtet] jfr. Br 106, Bb 237. – 234.10 Strid med Heiberg] om N. F. S. Grundtvigs strid med J. L. Heiberg jfr. 213.22 og P. – 234.11 Juleaftensspøg] J. L. Heiberg, Jule-spøg og Nytaarsløjer. – 234.20 seinast] i Br(*) 144. – 234.21 útgáfu

Eddu] Bb 25. – 234.21 misskyld mig] se Br(*) 152, Rasks svar på Br(*) 144. – 234.24 Dmörku] Danmörku. – 235.9 eirn] Børge Thorlacius, jfr. 217.4, 17. – 235.11 Sv.] Svíar. – 235.11 thi udi mellem os er gammel Jalousie] frit citat efter L. Holberg, Peder Paars 2. bog 2. sang vers 234 (Festudgaven 1922 p. 112). – Jfr. 224.19 med komm. om forholdet mellem danske og svenske. – 235.21 svo er madurinn kynntur] Børge Thorlacius havde (iflg. E. Chr. Werlauff, Arni Magnussons Levnet p. 162) skænket 1000 rbd. til udgivelsen af 2. del af den arnamagnæanske kommissions udgave af Sæmunds edda (udkom 1818). Ligeledes lovede han ved stiftelsen af Hið íslenzka Bókmentafélag 1816 at støtte dette med 100 rbd. årlig, så længe udgivelsen stod på, hvis selskabet ville udgive Sturlungasaga, hvilket skete 1817–20.

236.3 med þessum hlaupara] uvist hvem. – 236.6 málfræðibók á sv.] Bb 27, omarbejdelse og oversættelse til svensk af Bb 12. – 236.8 Finnur] Finnur Magnússon. – 236.8 Grímr] Grímur Jónsson. – 236.10 bréf af 5ta apr.] Br 150. – 236.11 félagsins] Hið íslenzka bókmenntafélag, hvis regnskab Thorsteinsson redegør for i Br 150. – 236.12 sendt til Islands] det drejer sig om forskellige bøger, som Rask har bedt Bjarni Thorsteinsson sende til Þorvaldur Böðvarsson, Þorður Þorsteinsson, Páll Hjálmarsson og Eggert Jónsson som tak for modtagne bøger og håndskrifter eller udvist gæstfrihed på Islandsrejsen 1813–15, jfr. Thorsteinssons afskrift af sine breve til disse fire mænd i Br 155. – 236.14 þeir góðu menn] de i foregående komm. nævnte fire. – 236.16 kassinn] Rasks kasse hos hans kommissionær Asmus Larsen. – 236.16 þitt miklu seinna bréf] Br (*) 155. – 236.18 mitt fyrri] Br (*) 149. – 236.18 skrifaði etc.] se 216.13. – 236.22 láta adra erfida] jfr. 224.12. – 236.26 neitt loford af Dir. nè sókt um prófessórsdæmi] jfr. 223.25. – 236.28 optar] Rask har skrevet om dette i Br (*) 149 (216.21). – 236.29 í Indíunum og í perlum og demöntum] Bjarni Thorsteinsson var blevet sekretær i den i begyndelsen af året 1817 nedsatte kommission til undersøgelse af det kgl. octroyerede dansk-asiatiske Compagnies handelsforhold, specielt dets handel på Kina, hvilket han havde meddelt Rask i Br 143. – 237.8 Deres sidste Brev] Br *159. – 237.11 Ihre] Albrecht Ihre, søn af Johan Ihre. – 237.12 Ihres Lexicon] Johan Ihre, Glossarium Suiogothicum i to foliobind. Nogen ny udgave fremkom ikke. – 237.15 Olafsens Supplémenter] Jón Ólafsson den yngre, Supplement til Ihres Glossarium

Sviogothicum. – 237.25 Plan] jfr. at det var P. E. Müller, der i 1824 foreslog Videnskabernes Selskab ved Rask at lade udarbejde en dansk etymologisk ordbog, se ad II 118.9. – 237.28 Ordsproget] jfr. ad 32.9. – 238.3 den anden Post om Eddaerne o.s.v.] jfr. P. E. Müllers brev 231.23. – 238.8 min Anmeldelse af Subskriptionsplanen til Edda] i Danske Statstidende 21/3 1817, jfr. ad 209.6 og P. E. Müllers brev 231.26. – 238.11 sidst og tydeligst] Rasmus Nyerup, Første Times Forelæsning over Historien af den nordiske Mythologies Studium (Athene VIII, 1817, p. 37–53). – 238.14 Edda] Snorres edda. – 238.17 Dnm.] Danmark. – 238.17 den arn. Kom.] den arnamagnæanske kommission, jfr. 208.4 med komm. og 215.7 med komm. – 238.18 fortjene den bitreste Satire] P. H. Resen på grund af sin slette udgave, jfr. 5.29, og den arnamagnæanske kommission på grund af sin efterladenhed og mangel på evne til at gennemføre sine planer, jfr. ad 208.4 og 215.7. – 238.19 Sæm. edda] anden del af den arnamagnæanske kommissions udgave af Sæmunds edda. – 238.19 Prof. Magnusen sidste og eneste Efterretning] Finnur Magnússon i Br (*)¹⁴⁸. – 238.28 glemmes] jfr. P. E. Müllers brev 232.4. – 238.30 saa længe forgæves havde arbejdet på det etc.] jfr. 204.25, 219.19, 220.18. – 238.31 mig selv] jfr. 232.9. – 238.32 foreløbige Forslag etc.] Rask skriver herom i dagbogen (mel. 3/1 og okt. 1817): Afzelius og mine andre Velyndere talte meget om at ville beholde mig i Sverrig enten ved det kongelige Bibliotek i Stockholm, hvor de isl. Håndskrifter forvares eller som Professor ved Universitetet i Upsala; jeg svarte ikke synderlig hertil, men lod dem snakke. Dog havde jeg måske antaget et af disse såre smigrende og fordelagtige Tilbud, hvis de havde arbejdet alvårlig på at sætte dem i Virkelighed, men det blev ved en utrolig Snakken derom og Rygtet udspredte sig til Lund og København fra hvilket sidste det forårsagede mig Ubehageligheder i Brevvekslingen med Bw. [p: Bülow] og Prof. P. E. Müller, som allerede anså mig for Fædrelandets Forræder på samme Tid, som jeg af Mangel på Penge og Midler til at fortsætte Rejsen tænkte på at blive Bogtrykkersvend og rejse som Svend. – Disse forslag er forskellige fra den i komm. til 224.30 omtalte plan om ansættelse af en isl. litteratør i Sverige. – 239.2 indskrænket mine forelæsninger etc.] Rask skriver herom i dagbogen (mel. 3/1 og okt. 1817): Imidlertid ønskede, som det hed, en Del unge Herrer i Kanselliet at høre Forelæsninger over Island eller Islandsken, Ling

og Afzelius ordnede Sagen. Afzelii/den förste Idé var på Börssalen at give et Slags Beskrivelse over Landets og Folkets Beskaffenhed, Leve-måde, Literatur o.s.v. hvilket vist nok vilde været det interessanteste men da det forekom mig mindre passende for en Dansk i Sverrig drejede jeg det på Sproget. Canselliråd og Bibl. Walmark vilde være med, men da jeg mærkede det var ligesom for at unde mig en Skilling og ikke for sagen, viste jeg ham slet ikke Listen. Tilhörerne bleve 12 eller 13 og en Bataillonsprædikant indrømmede sit Værelse dertil. Jeg gennemgik Begyndelsen af Læsebogen (Specimina Literat. Isl. & c.), hvormed til den Ende blev truffen den Indretning, at den kunde ud-tages Halvarkvis hos Mag. og Boghandler Viborg. Men det forekom mig som det ikke var nogen af disse Herrer Tilhörerers egentlige Hensigt at lære Sproget, hvorover vi snart kjedede os på begge Sider og de varede ikke meget længe. Det hele var uden Tvivl mere en Virkning af mine Velynderes Iver for mig og måske for Sagen end af nogen almindelig følt Trang til Kundskab i denne Videnskabsgren, hvilken slet ikke syntes at være levende der i Byen. – Om forelæsningerne jfr. i øvrigt 210.20, 218.10. – 239.8 bruge hvad jeg har kjøbt, fået foræret etc.] jfr. 219.25–28. – 239.12 man] dvs velynderne i Sverige. – 239.21 min Synd stor og ganske svar] jfr. 93.3 med komm. – 239.25 Edinborg] Rask opholdt sig en måneds tid i Leith og Edinburgh på hjemrejsen fra Island efter-sommeren 1815 (omtalt i Br 95 og 96, jfr. Br *93 og *94). – 239.26 Prof. Müllers Skrift] P. E. Müller, Antiquarisk Undersøgelse over de ved Gallehuus fundne Guldhorn, 1806, oversat til tysk samme år af W. H. F. Abrahamson. – 239.31 Fædrenelandet etc.] jfr. P. E. Müller 232.20. – 240.1 Indberetning til Directionen] jfr. 193.14 med komm. – 240.6 E.] Laurids Engelstoft, sekretær i Directionen for Universitetet og de lærde Skoler. – 240.12 min sidste Ansøgning] Br *104. – 240.16 svaret] jfr. ad 194.8. – 240.17 sagde] formodentlig at Rask burde have en universitetsansættelse, jfr. 201.23. – 240.20 Dir.] Directionen for Uni-versitetet og de lærde Skoler. – 240.29 E.] Laurids Engelstoft. – 240.31 som Isl.] som den for det islandske sprogs vedkommende i Bb 12 anvendte. Jfr. 155.1–23 med henvisninger og komm. til 192.11. – 240.32 isl. Rejsebeskrivelse] jfr. 173.28. I Br 97 (12/2 1816 til Hammarsköld) skrev Rask efter at have omtalt forholdene på Island: Min Rejse-beskrivelse kommer vel sent eller aldrig; ti dels var mit Formaal især

Sproget, dels har man meget tungt ved at faa Forlægger til nogen Ting her nu, dels endelig har jeg ikke synderlig Fritid til sligt.

241.3 uden videre Rejse] jfr. 200.25, 232.12. – 241.5 alle mine Forsøg] Bb 23, 25, 26, 27 og 28. Om vanskelighederne ved at få forlægger i Kbh. jfr. 220.18–221.3. – 241.8 et Arbejde] Rasks prisafhandling, Bb 24, jfr. 233.6 m. komm. – 241.11 efter Nyerups Formodning] i Første Times Forelæsning over Historien af den nordiske Mythologies Studium (Athene VIII, 1817, januarheftet p. 37–53) hedder det: I Aaret 1787 udkom 1ste Tome af Sæmunds Edda, og nu vi skrive 1817 – altsaa efter 3 Decenniers Forløb – er den 2den Tome endnu ikke færdig . . . Da nu Værket sandsynligvis ikke bliver sluttet med 2den Tome . . . men de saa vigtige mythiske Oder . . . komme til at udgøre en tredie Tome, hvis Udgivelse atter kan medtage nogle Decennier: saa er det nok uvist, om Nogen af os oplever den Dag, at der begyndes med at bearbejde den saakaldte Snorros Edda. – 241.23 som Forsynet, er der noget] jfr. Br *24, 109.23 og 177.18. – 241.25 Bondeknolde] jfr. P. E. Müllers brev 232.23. – 241.27 enhver Sag har to Hanker] om denne talemåde jfr. ODS Hank⁸). – 242.1 ærgerlige og tildels ulykkelige Efterretninger] jfr. Br *142, 143, (*)144, *147, (*)148, 150, (*)155, (*)157, *159. – 242.7 en Plan] planen om at få Árni Helgason ansat som islandsk litteratør i Sverige, jfr. 224.30 m. komm. og Br (*)181. – 242.22 Deres højprisværdige Prisafhandling] Bb 24; om trykningen jfr. 233.6. – 242.24 Magnusen] Finnur Magnússon; om korrekturlæsningen på Bb 24 jfr. Br (*)166, 170, 176, 177, 182, *183, 184, 187, 193, 214, 221, (*)229, 1068b, 1069a, 1071. – 242.27 Thiele] H. H. Thiele (her anført som et eks. på bogtrykkeres syn på antallet af korrekture; det var H. F. Popp, der trykkede Bb 24). – 243.3 sine Verker] det Nyerup tilsendte værk er *Disquisitio de nominibus in Lingua Suiogothica Lucis et Visus I–II*, 1816, hvoraf Hallenberg med brev af 29/5 1817 (Add. 86 4°) havde sendt Nyerup 6 heftede og 10 uheftede eksemplarer til fordeling blandt danske interesserede. – 243.9 Skrive] dette brev synes ikke bevaret. – 243.11 den] P. H. Lings bog *Asarne* (1816); der synes ikke at foreligge nogen recension af denne bog ved S. S. Meisling. – 243.15 Brev] synes ikke bevaret. – 243.16 Thorstensen] Bjarni Thorsteinsson. – 243.17 *D* med Circumflexer] i Bb 25 anvender Rask tegnet ð (mens det tilsvarende store bogstav dér skrives D), i Bb 28 både ð og Ð. – 243.18

Grundtvig] N. F. S. Grundtvig i anmeldelsen af G. J. Thorkelin, *De Danorum rebus gestis . . . Poema Danicum dialecto Anglosaxonica* i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn* 1815 nr. 60 og 63–66 (spec. nr. 65 sp. 1030n.). – 243.18 Rüh[s] Chr. Fr. Rüh[s] i *Die Edda* (1812) og i *Über den Ursprung der Isländischen Poesie aus der Angelsächsischen* (1813). – 243.29 „ihob[“] bogstavret dansk oversættelse af det svenske (hänga) ihop (med) o: hænge sammen med. – 244.3 Ordbogscommission] det kgl. danske Videnskabernes Selskabs kommission til udgivelse af *Dansk Ordbog*, se S. – 244.6 Reformationsjubilæet] 300-års-festen for Reformationens opståen, som almindeligvis dateres til 31/10 1517, den dag Luther opslog sine 95 teser på kirkedøren i Wittenberg. – 244.11 Privatmand] denne var Jacob Brønnum Scavenius (se P) og ikke som formodet af Nyerup grosserer Andreas Nielsen. – 244.18 Grundtvig] jfr. 234.7, se P. – 244.25 Hall: Litt: Zeit:] *Allgemeine Literatur-Zeitung*, Halle. – 244.32 Snibben til Sjöborg] i det nævnte skrift p. 6–9 angriber Hallenberg Sjöborg for nogle udtalelser i *Försök til en Nomenklatur för Nordiska fornlemningar*, 1815. – 245.3 þín mörgu góðu bréf] i *Þjóðskjalasafn Íslands* findes breve fra Rask til Finnur Magnússon af 8/5 1817 og 2. pinsedag, 26/5 1817 foruden et udateret brev fra maj 1817 (afsluttet 15/5), se Br 1067a, 1067b og 1068a. – 245.5 vísur úr Eddu] på et med Br (*)166 følgende blad giver Finnur Magnússon Rask lat. oversættelse og kommentar til nogle vers i Snorres edda, nemlig Bb 25 p. 95 vers af Hávarðr halti, Refr og Glumr Geirason og p. 96 et vers af Kormákr. – Der er således ikke, som angivet i brevregistranten, tale om en afhandling fra Finnur Magnússons hånd. – 245.6 skrifad] i Br (*)148: 215.19. – 245.14 bréf þitt til U.D.] Br *104 (til Universitetsdirectionen). – 245.19 í för minni hédan til Íslands] jfr. 215.12. – 245.21 bréf U.D.] Universitetsdirektionens afslag på Finnur Magnússons anmodning om at blive ekstraordinær professor, jfr. 215.16. – 245.25 jöfri] Kongen, Frederik VI. – 245.25 nafnbótina] udnævnelsen 1815 til titulær professor. – 245.26 Eddurnar] Sæmunds edda og Snorres edda. Foruden at være medarbejder ved den arnamagnæanske kommissions udgave af Sæmunds edda havde Finnur Magnússon fra beg. af 1816 holdt forelæsninger på universitetet over dette værks mytiske digte med inddragelse af Snorres edda til belysning, samtidig med at han arbejdede på sit prisskrift om Eddalæren og dens Oprin-

delse med udgangspunkt i de to eddaer. – 245.30 stipendiu] således brevet.

246.12 frá Molbech] Rask havde med Br (*)¹⁵³ sendt nogle ark af Bb 28, som han beder Molbech tilstille Finnur Magnússon. – 246.18 Snorra-Eddu] Bb 25. – 246.22 áqvardad] jfr. ad 215.7. – 247.2 bref af 3^{dia} i Hvitasunnu] Br (*)¹⁶², hvormed Rask, foruden det 236.6 nævnte første ark af Bb 27, sendte to halvark af Bb 28 og 1 ark af Bb 25 med anmodning om, at arkene af Bb 28 og 25 måtte gives videre til Finnur Magnússon. – 247.8 synishorn] se foreg. – 247.13 mínum fyrri brefum] Br 150 og (*)¹⁵⁵. – 247.30 Begiæringen fra den svenske Bogtrykker Scheutz] jfr. 237.10. – 247.31 Deres Skrivelse af 29 Mai] Br *¹⁶³. – 248.1 Brev til Videnskabernes Selskab] synes ikke bevaret. – 248.5 Udgivelsen af et Etymologicum Danicum] arbejdet hermed blev i 1824 overdraget Rask, se ad II 118.9. – 248.8 den anden Gienstand] jfr. 238.2. – 248.11 Udgivelsen af Eddaerne] Bb 25 og 26. – 248.11 den desangaaende bekiendtgjorte Anmeldelse] jfr. 209.6, 231.26, 238.8. – 248.17 mit Brev] Br *¹⁵⁹. – 248.17 sub hypothesi] jfr. 232.9. – 248.31 Repetent] underordnet lærer ved universitetet. – 249.1 Borkens Kollegium] Borchs Collegium (om formen Borkens jfr. ODS IV sp. 353 l. 7), se S. – 249.1 et Decanat paa Klostret] en stilling som dekan ved Kommunitetet, se S. – 249.4 Deres Reiseplan] denne efterlyser P. E. Müller allerede i Br *¹²⁸ (28/12 1816), men uden resultat, idet Rask hverken i Br *¹³⁸, *¹⁴⁶ el. *¹⁶³ meddeler noget herom. – 249.7 udvirke hos Kongen] jfr. 233.10. – 249.10 Schulz] J. F. Schultz. – 249.12 Gumelius] om Gumælius' iver for at skaffe subskribenter på P. E. Müllers Sagabibliothek jfr. 190.2, 207.18 m. komm. og Br (*)¹⁵¹. – 249.13 en enkelt] L. v. Engeström, jfr. 285.3. – 249.15 de vigtigste Sagaer] nemlig om Völsunger og Gjukunger (om disse to benævnelser jfr. 193.2 m. komm. og 63.12 m. komm.). – 249.20 Hroars Saga etc.] = 234.14. – 249.20 Kommissionens Edda] 2. del af den arnamagnæanske kommissions udgave af Sæmunds edda (den udkom dog først 1818). – 249.21 Magnus Lagabæters Gulathing Lov] jfr. 234.5 m. komm. – 249.21 femte Bind af de norske Kongers Krønike] Noregs Konúnga Sögur V, jfr. Hagen Hagensens Saga 234.6 m. komm. – 249.28 þān Aug. 1817] brevet er fra 15. aug. 1817, idet Bjarni Thorsteinsson på Rasks brev af 27/5 1817 (Br (*)¹⁶²) har noteret: Besvaret 13. juni (Br *¹⁶⁶) og

15. aug. 1817. – 249.29 Turni] Tårnet, dvs Universitetsbiblioteket på Trinitatis kirkes loft med opgang gennem Rundetårn. – 249.29 skruddu-num hans Arn Magnússonar] dvs Árni Magnússons håndskriftsamling i Universitetsbiblioteket. – 249.30 frá þér heyrt] det sidste brev, Rask havde skrevet til Bjarni Thorsteinsson var Br (*)162 (27/5 1817), jfr. 257.2. – 250.2 handan fyrir Sundid] dvs fra Sverige. – 250.3 létir gánga 7 pressur í Stockhólmi, og prenta bækur í 7 málum] Rask havde på det tidspunkt 5 arbejder i trykken, Bb 23 og 25–28; jfr. Rasks svar 257.11. – 250.16 N.] Rasmus Nyerup. – 250.21 Carl 12^{ti}] den svenske konge Karl XII; efter nederlaget ved Narva 1700 i kampen mod Rusland rykkede Karl XII i de flg. år sejrrikt frem i Polen og besluttede derefter overmodigt at gå mod Moskva, men blev slået i slaget ved Poltava 1709 og fordrevet til Tyrkiet. – 250.24 Eingin skip] jfr. 226.1, 260.1. – 250.27 Tyrkinn frá Alsír] hentyder til fablerne om de menneskeædende hundetyrker, jfr. ad 220.10. – 250.30 Sturlunga] Hið íslenzka Bókmentafélags udgave af Sturlunga-Saga 1817–20, hvis 1. bind var udkommet foråret 1817, jfr. 225.13, Br 165 og 171. – 250.32 Landaskipunarverkid] Almenn landaskipunarfræði, útgefin at tilhlutun og á kostnad hins íslenzka Bókmentafélags. 1. partrinn. Med 5 kortum. Kph. 1821. – 2. partrinn. Med 1 korti, Kph. 1827 (1. bind med særligt titelblad: Almenn Jarðarfræði, 1821, og 2. binds 1. del med særligt titelblad: Almenn Jarðarfræði eðr Geographia, 1822).

251.9 allir] udgivelsen af en almindelig geografi på isl. (jfr. 180.24) blev besluttet på ÍB's andet møde (13/4 1816), og stud. teol. Gunnlaugur Oddsson fik overdraget at forfatte den. 6/1 1817 meddelte han, at han ikke ville gøre det alene, og til medforfattere valgtes 4 islændinge, som intet foretog sig. ÍB's kasserer, Grímur Jónsson, gav sig da til at skrive bogens 1. del (jfr. Br 1072), og ved hans afrejse til Island 1819 overtog Þórður Sveinbjörnsson arbejdet, stadig med Gunnlaugur Oddsson som tilrettelægger af manuskriptet. – 251.12 nockrar línur] Br 171. – 251.14 subscriptions exempl. af Sturlungu] eksemplarer til de svenske abonnenter på 1. bind af Hið íslenzka Bókmentafélags udg. af Sturlungasaga. – 251.17 ockar *besta* vin] Grímur Jónsson Thorkelin. – 251.17 brefid til Lærdomslista Felagsins] jfr. ad 225.27. – 251.20 stjórn á enda] nemlig som formand for Københavnsafdelingen af Hið íslenzka Bókmentafélag. – 251.21 Borgmeistarinn í Hamborg] Ludvig Holberg,

Den politiske Kandestøber (1723) akt V sc. 7: „Her henger Bormester von Bremenfeld. Som i sit hele Bormesterskabs Tiid intet Minut sov.“ – 251.24 Professorinn] Finnur Magnússon. – 251.26 tilgéta] jfr. Rasks svar 270.19. – 252.1 prentverkinu] se S Trykkeriet i Island. – 252.7 Sturlunga] Hið íslenska Bókmentafélags udgave af Sturlungasaga 1817 –20. – 252.19 Gulþingslögum] den arnamagnæanske kommissions udgave af Magnus Lagabæters Gulatingslov 1817. – 252.20 Sigurd^r] læs Sigurd^z (Sigurdur). – 252.21 aptur etc.] Sigurður Pétursson, Stellu Rímur 3. ríma vers 20: þat legg eg á og þad eg mæli: þrautir hardni aptur gáangi öld ad morgni, svo aldrei dreyra flódid þorni. – 252.23 utgáfu laganna] dvs útgáfu Gulþingslaganna, jfr. 252.19. – 252.27 Reformationshatídina] jfr. ad 244.6. – 252.27 svo etc.] Sigurður Pétursson, Stellu Rímur 3. ríma vers 13: Láttu verda' ad liki þjóðum ljóma skeidar svo ógnarlegar eggjahridar er aldrei spurdu fyr né sídar. – 252.29 Sigurd^r] læs Sigurd^z (Sigurdur). – 252.29 leidi eg minn Aristophanes þar frá] meningen má være, at stridighederne er af en sådan art, at de ville egne sig til at blive behandlet af en satiriker; da brevskriveren ikke har evner i den retning, afholder han sig fra nærmere beskrivelse. – 252.31 Hver hefur verid etc.] den nærmere baggrund for det i det følgende udtalte ønske kendes ikke. – 253.8 Breiðh:] Breiðholt. – 253.14 bref af 9da Maji] dette brev er ikke bevaret, men det har indeholdt Rasks anmodning til Árni Helgason om at modtage en stilling som islandsk litteratør i Sverige, jfr. komm. til 224.30 og 242.7. – 253.15 brefi frá Professor Magnussen] dette brev fra Finnur Magnússon synes ikke bevaret. – 253.16 hañ] landfoged Sigurður Thorgrimsen. – 254.7 þeim Herra] sandsynligvis Jacob Adlerbeth, jfr. 285.28–286.8. – 254.22 óvild milli nábuá ríkiána ad hér] jfr. 224.19 med komm. – 254.26 Jöfur] Kongen, Frederik VI. – 254.30 Fadir miñ] Helgi Einarsson. – 254.32 Sigrídi] Sigríður Helgadóttir. – 255.2 Godheima] gudernes hjem, dvs Asien, specielt egnene fra Sortehavet og nordpå, jfr. Snorri Sturluson, Heimskringla (se registret Goðheimar). – 255.7 sero in coelum abeas] Horats: serus in coelum redeas. – 255.10 Bárðar Snæfellsáss] Bárðr Snæfellsáss er den halvmytiske hovedperson i Bárðar saga Snæfellsáss. – 255.12 Einar] Einar Helgason. – 255.17 Brevet af 29de Julii] ikke bevaret. – 255.20 B:] Johan v. Bülow. – 255.24 F:] Finnur Magnússon, jfr. 215.14, 245.23. – 255.28 Musicalia fra Grøn-

land til Afzelius] det drejer sig om Peter Grønlands udsættelser af svenske folkevisemelodier.

256.1 Recension] i Dansk Litteraturtidende 1817 nr. 33-35. - 256.5 Baggenses Antagonist] jfr. 213.15 og P Jens Baggese og Peder Hjort. - 256.8 Hattalykil] jfr. ad 79.29. - 256.9 en Hattalykil fra Uppsala] J. H. Schröder, Hátta-Lyckill Lopts Gutorms Sonar, 1.-3. hefte, Uppsala 1816-17. Loptr Guttormsons Hattalykill er et senmiddelalderligt elskovsdigt i forskellige gamle versemål (deraf navnet Hattalykill 'versemålsnøglen') og altså en anden Hattalykill end den, Rask arbejder med. - 256.9 Konungasögur] 1. bind af den svenske udgave af Snorri Sturlusons Heimskringla: Konunga-Sögur I-III, Holmiæ 1816-29 (udgiveren synes at måtte være J. G. Richert). - 256.11 5 forskjellige Arbejder] Bb 23 og 25-28. - 256.13 Egede Saabyes Bog] med Br 135 havde J. v. Bülow sendt Rask Hans Egede Saabye, Brudstykker af en Dagbog holden i Grønland, Odense 1816, og bedt Rask om at sørge for en oversættelse af den til svensk. - 256.14 Deres Prisaflhandling etc.] det drejer sig om Bb 24, på hvilken Finnur Magnússon og R. Nyerup besørgede korrekturlæsningen, jfr. 242.24. F. Magnússon havde indtil da med Br 170 og 176 sendt Rask de fem første ark af Bb 24. - 256.16 50 Rd^r] Rask havde i Br 121 bedt Asmus Larsen udbetale F. Magnússon og Nyerup hver 50 rdl. for korrekturlæsningen på Bb 24. F. Magnússon afslår i Br (*)166 at modtage pengene, idet han dog på grund af øjeblikkelige økonomiske vanskeligheder beder om at måtte betragte dem som et lån indtil videre. - 256.28 Væri eg ecki vitlaust svín etc.] citat af 1. strofe i versificeret brev fra Jón Þorláksson til Þorlákur Hallgrímsson (trykt Þorláksson, Íslenzk Ljóðasafn II p. 465). Rask havde under sit besøg hos Þ. Hallgrímsson i 1814 taget en afskrift af dette brev (omtalt Br 88, jfr. B. M. Ólsen p. 97 note 1). - 257.2 þitt bréf] Br *179. De to andre ubesvarede er Br (*)168 og 171. - 257.5 Hervör gamla] i Hervarar saga ok Heiðreks konungs. - 257.6 fregnin um mig á Turni] jfr. 249.29. - 257.7 Holbergs snjallmæli] i Peder Paars 2. bog 2. sang vers 327-332: Saa er det med en Løgn: Den, som hos Folk ved Stranden Er kommen i Fortræd, ved Vartov mist har Haanden, Ved Volden begge to, ved W. faet Hiertestød, i Roeskild-, Kiøge-Kro er allerede død. I hver en Kiærlings Huus i Thisted eller Kiøge man seer ham gaa igien og allerede spøge (Festudgaven 1922 p. 116). - 257.8 Gamla torgi] Gammel-

torv i København. – 257.9 Vartó] se S Vartov. – 257.9 portid] nemlig Vesterport i København. – 257.10 pöckum] muligvis fejl for pöktum. – 257.11 fimm eru þau verk etc.] nemlig Bb 23 og 25–28. – 257.11 tværr útleggíngar] nemlig A. J. D. Cnattingius's svenske oversættelse af Snorres edda og A. A. Afzelius's svenske oversættelse af Sæmunds edda. – 257.13 annara hlaupandi smávegis útréttinga] Rask tænker her muligvis bl. a. på sit tilsyn med den svenske oversættelse af Saabyes grønlandske dagbog, jfr. 277.24 med komm., samt sit arbejde med at samle rettelser til Bb 24 i anledning af denne bogs trykning. – 257.16 eingils. málfraedi] Bb 23. – 257.16 ný íslenzk] Bb 27. – 257.17 Eddur báðar] Bb 25 og 26; selv om Afzelius stod som udgiver af Bb 26, var det Rask, der på grund af den vanskelige tekst og Afzelius's mangel på indgående kendskab til oldislandsk måtte gøre næsten hele arbejdet, jfr. 271.23. – 257.18 sá hlaut skellin er skyldi] isl. ordsprog: den fik pryglene, som havde fortjent dem. – 257.19 stendr.] skal være stendr. – 257.19 lestrarbókin] Bb 28. – 257.25 textanum] fejl for textann. – 257.26 þeirri eingils. málfraedi] Bb 23. – 257.28 Sæmundareddu] Bb 26. – 257.28 ör] Rask bruger ordet ark som neutrum. – 257.28 hinn] dvs Snorres edda, Bb 25. – 257.30 Háttal.] Háttalykill, jfr. 256.8 og komm. til 79.29. – 257.30 ísl. málfraedibók] Bb 27. – 257.31 lestrarbókin] Bb 28. – 257.33 qvem penes arbitrium est etc.] Horats, De Arte Poetica, vers 72. – 258.1 qvo fata trahunt etc.] Virgil, Æneiden 5. bog vers 709. – 258.4 kostir 'ro betri etc.] Skirnisför v. 13 (Bb 26 p. 83). – 258.8 kunningja vorn á fróni] Árni Helgason på Island, jfr. ad 224.30. Om Frón jfr. ad 81.13. – 258.9 skrifaði] i Br 139 og (*)149. – 258.10 Bækrnar] de svenske subskriptionseksemplarer af 1. bind af Hið íslenzka Bókmentafélags udgave af Sturlunga saga, jfr. 251.11, Br 171. – 258.15 corpus hist. isl. eins og þú umgetr] jfr. 252.6–11. – 258.16 Arna M. nefndinni] den arnamagnæanske kommission. – 258.17 riti Jóns Espólins] Jón Espólins islandske annaler. – 258.18 Paradisarmissir] Jón Þorlákssons Milton-oversættelse, Paradisarmissir. – 258.19 það sem þú skrífir um jöfnudin ámilli beggja félagsparta] jfr. 251.31. – 258.21 prentsm.] prentsmiðju, jfr. 252.1 med komm. – 258.22 múkalettri] dvs gotiske bogstaver; Rask havde gjort sig store anstrengelser for at få gennemført, at de af Hið ísl. Bokmentafélag udgivne skrifter blev trykt med latinske bogstaver. – 258.23 á ganga] skal være á að ganga. – 258.23–24 hægra

til nè vinstra] skal være hægri nè til vinstri. – 258.25 landaskipunar-qveríð] jfr. 250.32 med komm. – 258.26 steinstúngan dugi] jfr. 251.2. – 258.28 Skarlottuborg] se S Charlottenborg. – 258.31 Grími] Grímur Jónsson. – 258.31 Finni] Finnur Magnússon. – 259.1 stjúpu minnar] se P Rasks stedmoder. – 259.2 skrifadi] brevet er ikke bevaret. – 259.11 elskul] dvs elskulega. – 259.11 Bréf af 22 þ. m.] Br *185. – 259.13 höfud atríði í því fyrra brefi minnu] Br *179, spec. 250.16. – 259.14 atkerum lettia] isl. atkeri = akkeri 'anker'. – 259.18 lestrarbókina] Bb 28, jfr. 257.19, 31. – 259.18 Eddurnar] Bb 25 og 26, jfr. 257.17, 28. – 259.19 matmodir þína] jfr. 257.14. – 259.21 kortiñ til landaskipunarverksins] jfr. 250.32, 258.25. – 259.27 Félaginu] Hið íslenzka Bókmentafélag. – 260.1 postskipid] jfr. 226.1, 250.24. – 260.4 tveir landzmenn] disse var, iflg. Jón Espólin, Íslands Árbækur XII, Bjartmarr, son Hnausa-Bjarnar, og Jón úr Snæfellsþingi. – 260.6 Jón Jonsson yngri] Jón Jónsson (1779–1817). Iflg. Jón Espólin, Íslands Árbækur XII p. 93, var Jón Jónsson på vej til Danmark for at søge præstekaldet i Breiðabólstaður i Fljótshlíð, jfr. 261.9. – 260.8 den hænges ei etc.] spil på ordsproget og talemåden: den drukner ej, som hænges skal. – 260.10 fyskiabli] dvs fiskafli. – 260.12 Drottinn] Magnús Stephensen. – 260.13 Sr Arni] síra Árni Helgason. – 260.13 tíðindin ockar] Hið íslenzka Bókmentafélags tíðsskrift Íslenzk Sagnablöð, hvis første nummer var udkommet for året 1817 samtidig med 1. del af selskabets udgave af Sturlungasaga. – 260.17 Félagsmenn] medlemmerne af Hið íslenzka Bókmentafélags hovedafdeling i Reykjavík. – 260.18 bibliufélagid] se S Det islandske Bibelselskab. – 260.24 í hans seinni brefum] jfr. Br 220. – 260.25 Prentverkinu á Isl.] se S Trykkeriet i Island. – 260.26 fylgiandi] i Jón Jónsson Borgfirðingur, Söguágrip um prentsmiðjur og prentara á Íslandi, 1867, findes p. 46 en noget udførligere liste over bøger trykt i Beitistaðir 1816–17; dog mangler dér den her i det flg. som c anførte tryksag. – 260.30 Epitaphium Sig. Thordi (?)] uvist hvad og hvem der hermed menes.

261.3 Byrni Arngrímssyni] se P Bjarni Arngrímsson. – 261.4 *konungl. isl. Vísinda Stiptunar*] se S Landsuppfræðingarfélagið. – 261.10 S^{ra} Þorhalls] síra Þorhalli Magnússon. – 261.10 Biskupinn] Geir Jónsson Víðalín. – 261.10 Canc.] det danske Kancelli. – 261.11 leggja til Reikiavíkur kalls etc.] dette skete ikke; kaldet varetoges 1816–18 af kapellan

Tómas Guðmundsson og besattes 1818 med præsten Torfi Jónsson († 1834). – Jfr. 260.6 med komm. – 261.12 Arna] Árni Helgason. – 261.15 Conferensr.] konferensråd Magnús Stephensen, jfr. 260.12. – 261.15 Stiptamtmadurinn] J. C. Th. Castenskjold. – 261.16 Greifinn] H. Schack Knuth. – 261.17 sól og túngl til upplýsing^r islandz málefna] nemlig i den i 1816 nedsatte kommission til undersøgelse af de islandske handelsforhold; Bjarni Thorsteinsson var sekretær i denne kommission. – 261.19 Þeir stærri etc.] citat fra Sigurður Péturssons digt Loka helrædi vers 18: þá smærri þeir stærri að þorskarnir svelgi, er lagi nærri. „já! já!“ – 261.21 Thorars.] Bjarni Thorarensen. – 261.21 í líkum ásetningi sem fyrr etc.] for at få afgjort giftermålet med kusinen Guðrún (en datter af Bjarni Thorarensens farbroder, Stefán Þórarinsson på Möðruvellir på Nordlandet). Bjarni Thorarensen havde fået nej ved et frieri 1814 (pigens navn kendes ikke) og forsøgte derefter at blive gift med kusinen Guðrún, med hvem han blev trolovet 1816; på grund af hendes modvilje trak sagen imidlertid ud, og 1818 kom det definitive afslag; 1819–20 var han så forlovet med Elín Stefánsdóttir Stephensen, men heller ikke det blev til noget, og sept. 1820 blev han gift med Hildur Bogadóttir. – 261.23 sitt er hvad gjæfa eda gérfíleiki] isl. ordsprog: það er sitt hvad gjæfa og gervíleiki „gode evner og god lykke følges ikke altid“. – 261.24 Lucilia] en eller anden fornem romersk dame. Brevskriveren troede, at de fornemste damer ville kappes om Bjarni Thorarensen, men nu får han det ene nej efter det andet. – 261.26 Castensch.] J. C. Th. Castenskjold, for hvem Bjarni Thorarensen 1814–15 havde varetaget stiftamtmandsembedet og nu igen 1817 fik overdraget dette. – 261.27 Einars.] Ísleifur Einarsson; var 1815–16 konstitueret stiftamtmand for Castenskjold. – 261.28 frá Odda] fra Þórunn Hannesdóttir Finsen, steddatter af Steingrímur Jónsson, præst i Odda. Þórunn var Bjarni Thorsteinssons forlovede. – 262.3 Sturlunga etc.] svar på Rasks spørgsmål 258.13. – 262.4 Lærdum tíðindum] Dansk Litteratur-Tidende. – 262.6 Framhaldid af Sturl.] dvs Jón Espólíns annaler, som Hið íslenzka Bókmentafélag efter Rasks mening burde udgive, når selskabets udgave af Sturlungasaga var afsluttet (jfr. 258.16). – 262.12 gothiskum stöfum] jfr. Rasks bemærkning 258.21. – 262.18 þau expl. af Sturl.] jfr. 258.10 med komm. – 262.21 optar enn naudsynligt er] jfr. Rasks bemærkning 257.3. – 262.24 landkortin] jfr. 259.21. – 262.24 steinstungu-

manninum] Bierfreund, jfr. 259.25. – 262.26 Stiúpu þinni] jfr. 259.1. – 263.4 Skrivelse] Br (*)₁₅₃. – 263.5 Bøgenes Afsending] det drejer sig om en samling svenske bøger til det kgl. Bibliotek i København, jfr. 214.6 med komm. og Br 153, hvor Rask i den her ikke trykte del redegør for bøgernes afsendelse (emballage, assurering m. m.). – 263.8 Hammarsköld] et brev fra Chr. Molbech til L. Hammarsköld af 31/8 1817 findes i det kgl. bibl. i Stockholm (Hammarskölds brevveksling III–IV). – 263.11 Geh. R. Bülow] Gehejmeråd Johan von Bülow. – 263.15 Bülow] Christopher Schöller von Bülow. – 263.17 2den Deel af Commissionens Udgave af Edda] 2. del af den arnamagnæanske kommissions udgave af Sæmundar edda. – 263.20 aarlig Gage af 600 Rdlr.] jfr. 245.26. – 263.24 Kongen] Frederik VI. – 263.28 Deres Priiisskrift] Bb 24. – 263.31 Reformationstesten] jfr. 244.6 med komm. – 264.3 Estrup] Peder Jungersen Estrup. – 264.4 K. Rosenwinge] J. L. A. Kolderup-Rosenvinge. – 264.5 Adler] Christian Lenthe Adeler. – 264.5 Claussen] Henrik Nicolai Clausen. – 264.6 Heiberg] Johan Ludvig Heiberg. – 264.10 Professores Consistoriales] professores ordinarii, som samtidig er medlemmer af Konsistorium (iflg. kgl. reskript af 18/7 1817 fastsattes antallet af Konsistoriums medlemmer til 16 mod tidligere 14, jfr. Kollegialtidende 1817 p. 667–678). – 264.10 Mynster] Ole Hieronymus Mynster. – 264.11 Krog Meyer] se P Peter Krog Meyer. – 264.11 Ørsted] Hans Christian Ørsted. – 264.13 den Rang] rang nr. 8 i 5. klasse. – 264.16 min sv. Reise] jfr. 244.23, 249.18, 255.29. – 264.18 nyt Bind af det Skand. Litt. Selskabs Skrifter] Det skandinaviske Litteraturselskabs Skrifter 12. og 13. aarg. 1816 og 1817, Kbh. 1817. – 264.19 Et. R. Ørstedes vigtige Eunomia] etatsråd Anders Sandøe Ørsted, Eunomia II, 1817. – 264.21 Nyerups Forfatterlexikon] 1. bind af Rasmus Nyerup, Dansk-norsk Litteraturlæxicon I–II, 1818–19. – 264.21 Schulz] J. F. Schultz. – 264.25 Hjort] Peder Hjort. – 264.27 Kongen og Dronningen] Frederik VI og dronning Marie. – 264.29 de holstenske Stænders Organisation] efter oprettelsen af den tyske forbundsstat i 1815 havde Holsten, som samtidig med at være en del af det danske monarki blev medlemsstat i det tyske forbund, krav på en egen landsstændersk forfatning i lighed med de andre tyske forbundsstater, og Frederik VI nedsatte 1816 en kommission til udarbejdelse af en holstensk forfatning. Imidlertid krævede man fra holstensk side, at forfatningen også skulde

omfatte Slesvig, og det holstenske ridderskab gjorde sig store anstrengelser for at få effektueret dette krav, især i 1816 og begyndelsen af 1817; det slesvig-holsten-lauenborgske kancelli afviste inidlertid kravet, og 1819 henlagdes hele forfatningsspørgsmålet (jfr. Sønderjyllands Historie IV p. 96–107). – 264.31 Dahl] F. P. J. Dahl. – 265.2 en arabisk Historiker] Kemaloddin Muhammed. – 265.3 interessante Efterretninger] i Br (*)153. – 265.3 Deres Udgave af Edda] Bb 26. – 265.4 Deres Udlæg for Bøgernes Afsending] jfr. 263.5 m. komm.; i den ikke trykte del af Br (*)153 beder Rask om, at hans udlæg ved afsendelsen af bøgerne må anvises på hans regning hos Deichmann eller betales til Rasks kommissionær, Asmus Larsen. – 265.5 C. R.] konferensråd. – 265.7 et modtagen Hskr af Iduna m.m.] brevet har: de modtagne Hefter af Iduna, m.m.; det drejer sig iflg. et udateret brev fra Afzelius til Molbech (KB Ny kgl. Saml. 2336 4°), sendt med major Thersner (den samme som medbragte Br (*)153 fra Rask) om 3 hefter af tidskriftet Iduna, samt 1 hefte af Afzelius' Tidskrift för Religionens Vänner. – 265.15 skriver] der er ikke bevaret andre breve fra Rask af 19/10 1817, men i sin dagbog noterer han under denne dato, at han skrev breve til København den hele dag og aften. I Br 216 takker Bülow for et brev af 19/10, og de øvrige adressater har været R. Nyerup, P. D. Ibsen og Rasks stedmoder, jfr. 268.22. – 265.17 sidste kjærkomne Skrivelse] Br. *175 (22/7 1817). – 265.18 Brev fra Prof. Magnusen] Br 176 (24/7 1817). – 265.19 Angaaende mig selv etc.] jfr. 248.8. – 265.20 Balle] jfr. 248.30. – 265.23 Ansøgning om Tilladelsen at rejse] Br *104, jfr. komm. til 194.8 samt 240.12. – 265.28 Hr. Prof.s Sagabibl.] 1. bind af P. E. Müllers Sagabibliothek, 1817, jfr. 249.9. – 265.30 Persisk] Rask var allerede nov. 1816 begyndt at studere persisk og havde iflg. sin dagbog i den anledning af Hallenberg lånt Palæstra linguarum orientalium (jfr. ad 269.27) samt Hallenbergs egen håndskrevne analyse over hvert ord i de 4 persiske kapitler med en kort persisk sproglære. Desuden benyttede han W. Jones' persiske grammatik og Hallenbergs uddrag af Meninski's persiske grammatik (i Thesaurus Linguarum Orientalium); derimod havde han iflg. en bemærkning i dagbogen ikke Richardson's persiske leksikon. – 265.30 Arabisk] jfr. 269.24–270.5.

266.2 ingen egen Døm] jfr. 249.17. – 266.3 paa Dansk] 1. bind af P. E. Müllers Sagabibliothek var allerede 1816 udkommet i tysk over-

sættelse. – 266.11 forrige Brev] Br *175: 249.10. – 266.14 Hr. Scavenius] Peder Brønnum Scavenius. – 266.16 mine mange møjsommelige Arbejder] Bb 23 og 25–28. – 266.22 Festens] 300-års-festen for reformationens opståen, jfr. 244.6 med komm. – 266.27 Visen] folkevisen (Da. Stud. 1968). – 266.29 Den Hærskarers Mangfoldighed etc.] i anledning af Reformationens 300-års fest udkom 50–60 forskellige skrifter; i Dansk Litteratur-Tidende 1817 findes p. 667–72 en fortegnelse over disputater og disputer i anledning af festen; p. 698–700 og 749 fortegnelse over skoleprogrammer og p. 701–04, 710–11 og 748 en fortegnelse over andre skrifter i festens anledning. – 267.3 Deres Prisskrift] Bb 24. – 267.3 Commissionens Edda] 2. del af den arnamagnæanske kommissions udgave af Sæmunds edda. – 267.5 Arket O] dvs 14. ark; i Bb 24 er endnu anvendt den gamle signering af trykarkene med alfabetets bogstaver. – 267.8 samtlige Deres Lucubrationer] Bb 23 og 25–28. – 267.16 Høst] J. Kragh Høst; ved en henvendelse til den svenske konge havde Høst forsøgt at blive professor ved det nye universitet i Christiania, hvilket havde skaffet ham flere uvenner (bl.a. den daværende indenrigsminister Niels Rosenkrants), idet man beskyldte ham for at have svenske forbindelser, hvad der var meget ildeset i Danmark på det tidspunkt (omtalt i J. K. Høst, Erindringer om mig og mine Samtidige, 1835). – 267.17 den unge Hejberg] Johan Ludvig Heiberg. – 267.18 Provst Clausens Søn] Henrik Nicolai Clausen, søn af Henrik Georg Clausen. – 267.19 Hallgrim Johnsen Scheving] skal være Hallgrímur Hannesson Schéving. – 267.26 dedicerer] Rask dedicerede J. v. Bülow Bb 23, jfr. 277.17. – 267.27 Malling] Rask efterkom ikke denne opfordring til at dedicere Ove Malling et af sine arbejder. – 267.27 Kongen] Frederik VI, hvem Rask dedicerede Bb 24. – 267.29 Brevet af 9de October] 9de er formodentlig skrivefejl for 19de, således at brevet er det 265.15 og 268.22 omtalte; brevet er ikke bevaret. – 267.30 Brevet] ikke bevaret; om pakken jfr. 255.27. – 268.3 Lemmings Disputats] jfr. 255.27. – 268.5 W:] formodentlig P. A. Wallmark (i anledning af hans stadige strid med romantikerne, jfr. ad 188.15, 211.11 og 283.2 f.). – 268.9 allgem: (:hallischen:) Litteraturz: 1817] dvs Allgemeine Literatur-Zeitung, Halle 1817. – 268.12 Ouwaroff] S. S. Uvarov. – 268.13 Recensenten] uvist hvem, da recensionen er anonym. – 268.21 Brev] ikke bevaret, men Rask skriver i sin dagbog 25/10 1817,

at han har fået brev fra Asmus Larsen om, at sagen vedrørende udbetalingen til Larsen af Bülow's understøttelse til Rask nu er i orden. – 268.21 mit store Brev] Br 208. – 268.22 Bülow] jfr. ad 265.15. – 268.22 Müller] det indlagte brev til Müller har været Br *207. – 268.22 Nyerup] brevet er ikke bevaret, men har formodentlig været det 267.29 omtalte. – 268.22 Ibsen] brevet, som ikke er bevaret, har iflg. Br 208 drejet sig om Rasks halvbroder, H. K. Rask, som Rask gerne vilde have Ibsen til at tage sig af, mens han var borte. Det lykkedes iflg. Br 233 ikke. – 268.22 min Stedmoder] se P Rasks stedmoder; brevet er ikke bevaret. – 268.23 B.] Johan von Bülow (i modsætning til dennes kommissionær i København C. Schöller von Bülow). – 268.24 Modtagelsen] af de første 500 rbdlr af den understøttelse på 2000 rbdlr, som Johan von Bülow med Br 115 lovede Rask til rejsen til Asien. Begyndelsen af Br 180 (3/8 17 fra Asmus Larsen) er en kopi af et brev af 5/7 1817 fra J. v. Bülow til Asmus Larsen, hvori Bülow anviser de 500 rbdlr til udbetaling hos stiftamtmand Chr. Schöller von Bülow, hvorefter Larsen fortæller om sine vanskeligheder med at få pengene hos stiftamtmanden. Jfr. Br 184 og komm. til 268.21. I Br 216 og 217 meddeler Johan v. Bülow Rask, at han har bedt stiftamtmanden om at udbetale de næste 500 rbdlr pr. december termin 1817. – 268.29 Egilsen] Sveinbjörn Egilsson; fra ham havde Rask (iflg. dagbogen 25/10 1817) med det 268.21 nævnte brev fra Asmus Larsen modtaget det af Egilsson udarbejdede katalog over Rasks bøger, jfr. Br 178, 182 og 201. – 269.4 Magn:] Finnur Magnússon. – 269.11 lidt vel langt om de korte Vinterdage] hentyder til L. Holberg, Ulysses von Ithacia 5. akt scene 2: Vi ere fra et Land, som hedder Monomotapabrasiliadelpia. – Hvordan Land er det? Hedder det ligedan om Vinteren, naar Dagene ere korte? – 269.21 þrjú elskulig bréf þín] af disse er de to bevarede, nemlig Br 199 og Br 203. – 269.24 arabiskan raptus] herom vidner Rasks dagbog for okt.–nov. 1817. Blandt de værker han læser, anfører han G. Knös's udgave af *Historia decem Vezirorum*, Göttingen 1807, og hans latinske oversættelse deraf med anmærkninger, Uppsala 1815. Jfr. Br 204 og 206. – 269.27 heil. ritning á arab.] heilög ritning à arabisku, dvs *Palæstra linguarum orientalium hoc est 4 cap. Geneseos hebr. chald. syr. samar. arab. æthiop. & pers. cum versione lat. cura G. Othonis*, Frankfurt 1702 (som Rask sammen med andre arabiske

bøger havde lånt af Hallenberg). – 269.28 beiskr ertu nú drottinn minn] mundheld, som tilskrives en gammel kone, der ved en fejltagelse fik brændevin, da hun var til alters. – 269.29 enten du krivler etc.] den berusede Molbos udbrud, da han forsøger at spise en skrubtudse i den tro, at det er en spegesild (alm. molbohistorie, jfr. ODS *krable* 1 sp. 226 l. 57). – 270.5 *mæð og án þúnkta*] dvs med og uden vokalbetegetnelser. I sin dagbog skriver Rask mellem 7/11 og 10/11 1817 bl.a. følgende: Det arabiske Alfabet er et af de fuldkomneste i Verden i Henseende til Konsonanterne. Vokalerne kunde blive det ved følgende ringe Forandring: a) De Sproglærdes Paafund med den saakaldte Nunnation og alt andet, som ikke tilhører det virkelige Sprog forkastes aldeles. b) Selvlydstegnene udfyldes efter Syrisk, dog saa at de alle kommer til at staa over (aldrig under) Linien og blive følgende [tegn anføres] hvilke betyde a e i o u y ø, og i sig selv ere korte, men hvile naar de skulle være lange, eller rettere sagt understøttes med et hvilende Bogstav [eks. anføres] . . . c) Selvlydstegnene udelades aldrig, men (‘) som da ikke behøves, anbringes blot over stumme Bogstaver [eks. anføres]. d) Afdelingstegnene kunde være følgende [der anføres tegn] som betyde , : ( ) ? Svar! . [osv.]. – 270.6 omne tulit punctum &c.] dvs omne tulit punctum qui miscuit utile dulci (Horats *Ars poetica* V. 343). – 270.10 sá sem er trúr í því litla etc.] Matth. 25, 21. – 270.12 gudspjallimaðrinn] fejl for gudspjallamanninum. – 270.13 tunga af eldi] jfr. Apostlenes Gerninger 2, 3. – 270.15 félaginu] hið íslenska Bókmentafélag. – 270.16 skrifa] jfr. 251.20. – 270.17 stjórna] fejl for stjórnninni. – 270.19 yfirgefa Höfn] jfr. 251.25, 261.29. – 270.20 unnustuna] Þórunn Hannesdóttir Finsen. – 270.20 Finni] Finnur Magnússon. – 270.23 ritgerðinni minni] Bb 24, som Finnur Magnússon læste korrektur på; jfr. Br 214. – 270.25 innlagða bréfið] Br *181, som Bjarni Thorsteinsson sender sammen med Br 203. – 270.25 það efni] spørgsmålet om ansættelse af en islandsk litteratør i Sverige, jfr. ad 224.30. – 270.28 Rasmus og ég] dvs jeg (humoristisk-emfatisk), jfr. ODS jeg sp. 786 øverst. – 270.29 harðkjaþr. þeig, o.s.fr.] citat af Jón Þorlákssons digt *Far vel, Leirgerður, drambsöm drilla* (Íslensk ljóðabók Jóns Þorlákssonar 1842–43).

271.1 H.] Ebenezer Henderson, som i begyndelsen af sept. 1817 opholdt sig i Stockholm for derfra at rejse over Kristiania og København til London. – 271.4 það sem hann veit sjálf] Rask havde bedt Hender-

son om at købe to sanskritgrammatikker til sig i London, jfr. 334.25–30, 368.16–18. – 271.6 Lundúna] London. – 271.10 Brev] Br *211. – 271.12 Goddædige Dame etc.] jfr. 113.18 med komm. – 271.19 Arbejder] Bb 23 og 25–28. – 271.22 poet. Edda] Bb 26. – 271.24 Titel og Fortale] af A. A. Afzelius. – 271.25 M.] Finnur Magnússon; Rask hentyder til Finnur Magnússons arbejde med 2. og 3. del af den arnamagnæanske kommissions udgave af Sæmunds Edda, jfr. ad 208.6 og P Finnur Magnússon. – 271.27 mit Prisskrift] Bb 24. – 272.1 det om Viderne] det pågældende stykke om folkebetegnelsen Viderne (UA I p. 12.6–15) blev ikke trykt i Bb 24. Det indeholder en tilbagekaldelse af den af Rask Bb 24 p. 157 hævdede opfattelse, at Viterne skulde være lig med Juterne, og i stedet formodes, at Viderne er et navn på Letterne. Stykket skulde have stået Bb 24 p. VIII l. 8 efter *Omstændigheder*. – 272.5 min Kommissionær] Asmus Larsen. – 272.8 den Kgl. Understøttelse] det Rask med Br 112 bevilgede rejsestipendium på 200 rbd. årligt i 2 år. – 272.12 Ansøgning] Br *104. – 272.13 100 Spes.] 100 speciedaler, dvs 200 rbd. Rask havde på det tidspunkt endnu kun fået udbetalt det første års stipendium. Jfr. 216.15. I Br 208 beder Rask sin kommissionær Asmus Larsen om, eventuelt ved P. E. Müllers bistand, at søge at få udbetalt de 200 rbd. for det andet år. – 272.16 bréf Ydar dags. 4da Nov.] dette brev er ikke bevaret, men jfr. 268.29. – 272.18 bókalistinn] det af Sveinbjörn Egilsson udarbejdede katalog over Rasks bøger i København, jfr. ad 268.29. – 272.21 stúngid *d*] dvs ð (Ð), jfr. ad 243.17. – 274.20 Austanmönnum og Nordlendingum] dvs folk fra Øst- og Nordlandet på Island. – 274.25 vestra] på Vestlandet på Island. – 274.28 ferd ydar etc.] Rasks rundrejse til Nord-, Øst- og Vestlandet på Island somrene 1814 og 1815. – 275.4 Sigurdr Stephánsson] Sigurður Stefánsson Thorarensen, Egilssons kontubernal på Regensen. – 275.8 Merkilegan póst etc.] angående den flg. meddelelse om kafirerne jfr. 339.28–341.26. – 275.8 Berlinartíðindum] Berlinische Nachrichten von Staats- und gelehrten Sachen, almindeligvis kaldet Haude- und Spenersche Zeitung, udg. 1740–48 af boghandler A. Haude, derefter indtil 1826 af boghandler J. K. Spener. – 275.13 Alexanders M.] Alexander Magnus, se P Alexander den Store. – 275.23 Mámentstrú] den muhammedanske tro. – 275.29 f . . .] f[leiri].

276.1 þvím . . .] þvím[idur]. – 276.2 á . . .] á[dur]. – 276.10 leita

skeria og villieya í sudurhafinu] der hentydes til Rumancevs bekostning af Kotzebues jordomsejling 1815–18. – 276.15 trykte Sager] iflg. be-
gyndelsen af brevet sender F. Magnússon udhængsark af Bb 24. –
276.18 Titel, Dedicats og Fortale] til Bb 24, jfr. 271.27. – 276.19
P:E:M:] P. E. Müller. – 276.20 allerhøjeste Vedkommende] dvs Kon-
gen, Frederik VI; jfr. 233.10, 272.5. – 276.29 i seneste Brev] formodent-
lig senere end Br *223, hvormed Rask sender titel, dedikation og fortale
til Bb 24; Nyerups indledningsord 276.18 kunde tyde på, at Rask i et
senere brev har forespurgt om det sendtes ankomst og trykning. –
277.5 komme tilrette dermed paa egen Haand] Nyerup tænker sig, at
Rask vil give ham en dansk oversættelse af det pågældende skrift. –
277.6 Ordsproget] „Det er Jul, i hvad vi gjør,“ sagde Kællingen, hun gav
Manden paa Øret (ODS *Jul* sp. 897 l. 60). – 277.8 Öllagen] En helt Ny
och Lustig Öhla-Lag, Samt äfwen En ny och ganska nöjsam Gästabuds-
Lag. Jämte en annan rolig Öhl-Wisa. Gefle, Tryckt hos E. P. Sundqwist
1792. – 277.8 Bocklåden paa Jacobs Torg] hentyder til titlen på en mod
den romantiske skole i Sverige rettet kritisk og satirisk afhandling af
P. A. Wallmark i *Allmänna Journalen* 1816 nr. 78, 79 og 81: Bocklådan
på Jacobs Torg. Nyerup var meget begejstret for denne afhandling, hvil-
ket fremgår af hans omtale af den i *Dansk Litteraturtidende* 1817 nr. 35
i anmeldelsen af Molbechs svenske rejse (hvori Molbech havde kritiseret
Wallmark), samt af hans breve til Wallmark (kopi KB Ny kgl. Saml.
1642 fol.). – 277.9 Baden i Odense] G. L. Baden. – 277.15 Brev, af 13^e d.]
jfr. Br 233; brevet er ikke bevaret. – 277.16 Angelsaxiske Sproglære] Bb
23, som er dediceret Johan von Bülow. – 277.21 Molbechs Breve fra
Sverrig] Chr. Molbech, Breve fra Sverrige i Aaret 1812 I–III, 1814–17.
– 277.23 Sproglære] Bb 23. – 277.24 Oversættelsen af Saabyes Dagbog]
Rask havde efter J. v. Bülows anmodning sørget for en svensk over-
sættelse af Hans Egede Saabye, Brudstykker af en Dagbog holden i
Grønland, Odense 1816, idet han foruden at skaffe en forlægger og en
oversætter også selv havde gennemlæst den svenske oversættelse inden
trykningen. Jfr. 256.13 og Br 135 og 216, i hvilket sidste Bülow beder
om at få tilsendt 10 eksemplarer af bogen. – 277.28 Lovtalen over Steen-
bock] L. M. Enberg, Åreminne öfver grefve Magnus Stenbock, se P
L. M. Enberg. – 277.30 Deres Co[m]missionair] Asmus Larsen. – 278.2
Sproglære] Bb 23. – 278.2 St:] Stockholm. – 278.3 Kiøb:] København.

– 278.8 Carl G:] Karl X Gustav. – 278.11 blive i Sverrig] jfr. 255.21 samt endvidere P. E. Müller 232.9 og Rasks svar derpå 238.31. – 278.26 Magnus:] Finnur Magnússon. – 278.30 Colleg:] kollegium, dvs forelæsninger. – 279.3 Sæmunds-Eddas 2 D:] 2. del af den arnamagnæanske kommissions udgave af Sæmunds Edda, 1818 (med fortale af professor Børge Thorlacius). – 279.4 5te T: af den Norske Konge-Historie] Noregs Konúnga Sögur V, 1818 (udgivet af Børge Thorlacius og E. Chr. Werlauff). – 279.6 sidste Brev] Br 217 (12/11 [1817]) er formodentlig det sidste brev fra J. v. Bülow til Rask før dette, og deri findes intet om den her nævnte prisopgave. – 279.8 Præmie Æskningen] 1816 udsatte Videnskabernes Selskab efter anmodning af Johan von Bülow og på hans bekostning flg. prisopgave: Sammenhængen imellem de gamle Nordboers især Skandinavernes og de Indisk-Persiske Nationers Religion ønskes historisk-critisk oplyst ved Sammenligning af disse Folkeslags Traditioner, Sprog og Monumenter. Afleveringsfristen, som først var ansat til udgangen af året 1817, forlængedes dec. 1817 til slutn. af marts 1818. – 279.15 Odense L: Sk:] Odense lærde skole. – 279.16 Skole Dis:] Skoledisciplene. – 279.17 i Christiania] som lærer ved det nyoprettede universitet i Kristiania. – 279.19 det ny Beviis] J. v. Bülow var blevet ridder af elefanten, jfr. 267.24. – 279.28 Vor gode Biskop] Frederik Plum, biskop over Fyns stift. – 280.4 Bülow] læs J. Bülow. – 280.9 þær seinaz medteknu lagfæringar] det drejer sig om rettelser til Bb 24. – 280.10 töblunnar] tavlen til p. 303 i Bb 24. – 280.19 شور] UA I 324.17. – ترئر] UA I 324.18. Grunden til, at fejlen ikke findes i prisskriftet, fremgår af 281.2 nedenfor. – 280.21 geymi flest þín bréf] af breve til Finnur Magnússon havde Rask foruden de i komm. til 214.26 og 245.3 nævnte skrevet breve juli 1817, 10/8 1817, aug.-sept. 1817, 21/11 1817 og 2/12 1817, se Br 1068 b, 1069 a, 1069 b, 1070 og 1071.

281.3 vid N.] Rasmus Nyerup og jeg. – 282.8 Helsíngiaeyrar] Hel-singør. – 282.12 eptirgrenslun etc.] i anledning af den 279.9 omtalte prisopgave, som Finnur Magnússon besvarede. – 282.19 umbodsmanni þínum] Asmus Larsen. – 282.21 ep[tir]leidis. – 282.22 skuldbundi[nn]. – 282.23 tvær af bókum þínum] Bb 24, som er dediceret Kongen, og Bb 23, som er dediceret Johan von Bülow. – 282.25 rit þitt um íslenzkuna] Bb 24. – 282.26 eptir ósk þinni] jfr. 272.5. – 282.27 Gräter]

F. D. Gräter; om udgaven af Völuspá jfr. 279.2. – 282.28 Codice Vidaliniano] jfr. 57.13 med komm. – 282.29 ekki fengid bréf] breve fra Gräter til Finnur Magnússon findes i Rigsarkivet Finn Magnusens Arkiv A 2; breve fra Finnur Magnússon til Gräter er trykt i Personallistorisk Tidsskrift V Række bind 5. – 283.2 Univ: Bibl:] Universitetsbiblioteket. – 283.2 alm. Journalen] Allmänna Journalen, udgivet af P. A. Wallmark. – 283.3 Nummerne qvæstionis] Allmänna Journalen 1817 nr. 279–281 (2.–4. dec. 1817), som indeholder en artikel af P. A. Wallmark: Påmindelser och Anmärkningar i anledning af den i Stockholms-Posten N:o 267 fällda Dom öfver våra Litterära Antagonismer: att de båda hafwa orätt. – De litterære antagonismer er den gamle franskprægede sengustavianske skole og den nye tyskprægede romantiske skole. Jfr. 188.15 m. komm. og 211.11 m. komm. – 283.3 W: gjør mig den Ære etc.] P. A. Wallmark, som i sin artikel hidsigt forsvare den gamle skole, som han mener alene har ret, henviser Allmänna Journalen 1817 nr. 281 (dec.) p. 1 note e til en anmeldelse af Chr. Molbechs Breve fra Sverrige i Aaret 1812 I–III (Kbh. 1814–17) i Dansk Litteratur-Tidende for Aaret 1817 nr. 33–35, hvor den anonyme anmelder (som er Rasmus Nyerup) nr. 35 p. 552–553 forsvare Allmänna Journalen og dens redaktør P. A. Wallmark i anledning af Molbechs stærke angreb på bladet (i Breve fra Sverrige III p. 311). – Den nye skoles svar på Wallmarks artikel blev artiklen Ord och Afsked till Allmänna Journalen i Svensk Literatur-Tidning 1818 nr. 1–3, hvor den anonyme forfatter til anmeldelsen i Dansk Litteraturtidende for 1817 nr. 33–35 angives at være J. K. Höst (omtalt i Br 241). – 283.6 den gamle Fejde] striden mellem den nye og den gamle skole i 1810ernes svenske litteratur. Denne strid begyndte 1810 mellem på den ene side det af stockholmerromantikerne med J. K. Askelöf som redaktør 1810–12 udgivne tidsskrift Polyfem og det af uppsalaromantikerne 1810–13 udgivne tidsskrift Phosphorus og på den anden side det af P. A. Wallmark 1809–13 udgivne tidsskrift Journal för Litteraturen och Teatern, og den fortsattes fra 1813 mellem romantikernes organ Svensk Literatur-Tidning og P. A. Wallmarks dagblad Allmänna Journalen. De ivrigste kombattanter blandt romantikerne var L. Hammarsköld og – til at begynde med – J. K. Askelöf i Stockholm og P. D. A. Atterbom i Uppsala, mens den gamle skole især repræsenteredes af P. A. Wallmark. Med Atterboms afrejse til Tyskland

i beg. af 1817 hendøde striden for en tid fra romantikernes side, mens P. A. Wallmark ivrigt fortsatte. – 283.6 Er Hr Hagberg så stor en Mand] den i P. A. Wallmarks ovenfor omtalte indlæg nævnte artikel i Stockholmsposten har sit udgangspunkt i en tale af C. P. Hagberg på et møde i det svenske bibelselskab. – 283.7 A:] P. D. A. Atterbom. – 283.7 G:] Erik Gustaf Geijer; Geijer havde i 1812 været i heftig polemik med P. A. Wallmark i anledning af sin afhandling Om Historien och dess Förhållande til Religion, Saga och Mythologi (Iduna II 1811). – 283.8 H:] L. Hammarsköld. – 283.9 død] som kombattant; Askelöf gik ud af striden med „Polyfem“s ophør i 1812. – 283.11 Prisskrift] Bb 24. – 283.13 Fortalen] Bb 24 p. VII. – 283.14 Correcteurerne] Rasmus Nyerup og Finnur Magnússon. – 283.14 Magnusens Ballance eller Subtractionsstykke] se 281.6. – 283.17 R: Müller] P. E. Müller. – 283.18 Expedition paa højere Steder] jfr. 276.19 og 20 med komm., 284.16. – 283.20 Edda] 2. del af den arnamagnæanske kommissions udgave af Sæmunds edda (1818). – 283.20 norske Love] den arnamagnæanske kommissions udgave af Magnus Lagabæters Gulapingslög 1817 (den er altså først udkommet i beg. af 1818). – 283.21 Kongens Geburtsdag] Frederik VI's fødselsdag, 28/1. – 283.24 der besad en „Hestehukommelse“] N. F. S. Grundtvig, Norges Konge-Krønike af Snorre Sturlesøn I p. 3 (oversættelse af *minnigr*). – 283.26 Kjøge-Høns] jfr. ODS Høns sp. 1252. Det dér citerede Grundtvigsted (Poet. Skr. IV 581) stammer fra et fragment [Besøget hos Nornegjæst] fra 1817. Jfr. desuden J. Brøndum-Nielsen, Fra Sprogets danske Verden (Nationaltidende 20/9 1937) om Køge i udtrykket Køge Høns. – 283.28 Comoedier] „koge“ („kaage“) forekommer Jean de France II.6, Erasmus Montanus II.5 og 11. Juni III.6 i betydn. „kige“, jfr. ODS kaage. – 283.30 Tirstedske Runesten] Tirstedstenen (fra Fuglse herred, Maribo amt) var 1815 blevet flyttet fra Nysted på Lolland til København på foranledning af Kommissionen til Oldsagers opbevaring; den blev da foreløbig anbragt i Søkvæsthuset, men overførtes 27/12 1817 til Trinitatis kirkegård (se Danmarks Runeindskrifter sp. 261–64). – 283.31 Runde-Kirke-gaard] kirkegården ved Rundekirke (Trinitatis kirke ved Rundetaarn i København). – 284.7 Øllagen] jfr. 277.8 med komm. – 284.16 Prisskrift] Bb 24. – 284.18 mod Nytaarstide bestemtes etc.] jfr. 233.10 – 284.21 indgive mit Forslag skriftlig] jfr. 293.21 med komm. – 284.22

Universitetsdirectionens Betænkning] betænkning fra Directionen for Universitetet og de lærde skoler angående udnævnelsen af Rask til titulær professor. Jfr. 293.23. – 284.23 udnævnt til Professor] jfr. Br 252 a. – 284.24 Reisestipendium] jfr. Br 247. – 284.28 Sagabibliothekets Forlægger] J. F. Schultz, jfr. 249.9. – 284.28 tvende Friexemplarer] jfr. 249.10, 266.8. – 284.29 den svenske Magister] G. W. Gumælius. – 285.2 faae Exemplarer paa Skrivpapir] jfr. 266.5. – 285.7 Sæmunds Edda] 2. del af den arnamagnæanske kommissions udgave af Sæmunds edda. – 285.16 Skrivelse] Br *249. – 285.17 den hele Sag] udvirkelsen af professortitlen og rejseunderstøttelsen til Rask. – 285.24 Direktionen] Directionen for Universitetet og de lærde skoler. – 285.25 efter $\frac{1}{2}$ Aars Betænkning] Rask tænker her på Directionens svar, Br 112 (12/10 1816) på hans ansøgning om rejsesorlov og om videnskabelig ansættelse, Br *104 (9/7 1816). Jfr. ad 194.8. – 285.28 Rigsdag] den svenske ekstraordinære rigsdagssamling 20/11 1817–21/7 1818. – 285.28 en ikke ubetydelig Mand] Jacob Adlerbeth.

286.2 en anden Ven og Velynder] formodentlig A. A. Afzelius, jfr. 339.2. – 286.3 aldeles ikke] jfr. 224.30 med komm. – 286.5 bidrog] med M 195, et anonymt brev fra Rask til Jacob Adlerbeth, hvori Rask foruden at argumentere for indkaldelse af en isl. litteratør til Sverige også imødegår forskellige indvendinger, som fremsattes mod planens udførelse af L. Hammarsköld og C. F. Rothlieb under debatteringen af forslaget. – 286.6 Brev] Br *181. – 286.8 Helges.] Árni Helgason. – 286.8 for noget siden] 5/1 1818 oplæstes Jacob Adlerbeths forslag på Ridderskabets og Adelens plenarmøde under den svenske rigsdag 1817–1818. 10/1 1818 debatteredes forslaget sammesteds og henvistes derefter, sammen med de af L. Hammarsköld og C. F. Rothlieb fremsatte indvendinger og Jacob Adlerbeths svar derpå, til Rikens Ständers Statsutskot (jfr. Ridderskapets och Adelns Protocoll (vid Riksdagen i Stockholm 1817 og 1818) II p. 223–27 og 614–627). – 286.10 B.] Johan von Bülow; om understøttelsen jfr. Br 115. – 286.10 efter Løfte] i Br 216 og 217. – 286.12 Brev] Br *239. – 286.14 angels. Sprogl.] Bb 23. – 286.23 min Kommissionær] Asmus Larsen. – 286.26 Palliativ] egtl. lægemiddel til helbredelse af en sygdoms symptomer, men uden indvirkning på sygdommens årsag, in casu: stipendiet løser Rasks øjeblikkelige økonomiske vanskeligheder, men fjerner ikke disses årsag, nemlig savnet af en

vellønnet stilling i København. – 287.4 en udførligere og oprigtig Efterretning] denne får Rask i Br *270. – 287.9 spørger] Rasks brev er ikke bevaret. – 287.9 Affairen] Rasks udnævnelse til professor, jfr. 284.23. – 287.10 den ældste] Rasmus Nyerup selv. – 287.11 den anden] Peter Erasmus Møller. – 287.11 den tredje] Rasmus Rask. – 287.16 Herrens] Kongen, Frederik VI, jfr. 284.21. – 287.17 vedkommende Collegiums] Directionen for Universitetet og de lærde skoler, jfr. 284.22. – 287.20 Prisskriftet] Bb 24. – 287.21 Engelstoft og . . . Malling] begge medlemmer af Universitetsdirectionen. – 287.23 Grammatiken] Bb 23. – 287.24 Bearbejdelsen af det angelsaxiske Digt] Rasks medarbejderskab ved N. F. S. Grundtvigs oversættelse af Bjowulfs Drape til dansk (Bb 237); jfr. Br 106, 234.8, 244.20. – 287.26 Prisskrift] Bb 24. – 287.27 Grammatik] Bb 23. – 287.28 i Grammatiken] Bb 23 p. 18, hvor Rask nævner Rüh's tyske oversættelse af „Prof. Nyerups og min danske Oversættelse af Snorres Edda“. – 287.28 vor Edda] Bb 232. – 288.1 Prisskriftet] Bb 24. – 288.4 Præmie etc] jfr. Br 216. – 288.6 vunden] ingen af de tre her nævnte vandt præmien; vinder blev Peter Tetens. – 288.9 Slaget ved Svarteraa] slaget ved Svartrå i Halland, hvor Daniel Rantzau 20/10 1565 slog en overlegen svensk hær; begivenheden omtales af Jens Møller i Mindeskrift over Daniel Rantzau (1818) p. 68–76 med henvisning til en udførlig note (p. 117–124) om forskellige historiskriveres opfattelse af styrkeforholdet mellem svenskerne og danskerne i slaget. – 288.10 „Rüh'sen“] Chr. Fr. Rüh's, som i sin Geschichte Schwedens III p. 316 hævder, at de danske efter slaget ved Svartrå trak sig ufortøvet tilbage, samt at de ingen anden fordel havde af slaget, end at det gav dem lejlighed til overdrevne pralerier. Jens Møller tilbageviser skarpt begge dele i sit Mindeskrift p. 124. – 288.11 i den angelsachsiske Fortale] Bb 23 p. 17–30, hvor Rask retter et angreb på Rüh's påstand om den islandske poesis oprindelse af den angelsaksiske (i Die Edda, 1812, og Über den Ursprung der Isländischen Poesie, 1813). – 288.16 Kongens Geburtsdag] 28. januar. – 288.17 Thune] E. G. F. Thune. – 288.18 Rosenvinge] J. L. A. Kolderup-Rosenvinge. – 288.18 Petersen] F. Chr. Petersen. – 288.19 Bang] O. L. Bang. – 288.21 Skrivpapirs Exemplarer] af Bb 24. – 289.1 C's Oprejse] P. A. Castbergs rejse til Stockholm. – 289.2 „Lunte“] svensk ord med betydningen 'pakke' (af papirer, dokumenter o. lign.), jfr. SAO Lunte sp. 1206. – 289.4 „jeg

tår igjen min Skada“] det er uvist, hvad Nyerup hermed hentyder til; udtrykket var almindeligt i datidens svensk. – 289.5 Det 3^{die} store offentlige Bibliothek i Odense] Odense Garnisons Officersbibliothek (stiftet 1/2 1818); de to andre er Fyns Stiftsbibliothek i Odense (stiftet 1813) og Odense katedralskoles bibliothek. – 289.9 Runesten] Tirstedstenen, jfr. 283.30 med komm. – 289.10 den gale Arndt] M. F. Arendt. – 289.11 Forfatterlexiconnets] Dansk-norsk Litteraturlexikon. – 289.12 Guldbergs] F. Høegh-Guldberg (han udgav 1813 Kongarnes Seder, oversat af Svensk). – 289.15 en ny Comoedie] F. Høegh-Guldberg, Aften er ikke Morgen liig, som blev dårligt modtaget ved de to første opførelser og ved den tredje opførelse (31/1 1818) fuldstændig udpebet. – 289.16 Gunløggen] Björn Gunnlaugsson. – 289.22 februar 1818?] brevet må ifølge sit indhold være skrevet omkring fastelavn 1818, dvs o. 1/2 1818. – 290.17 Ygdrasil] Yggdrasil, den nordiske mytologis „verdenstræ“, hvis top er i himlen, og ved hvis tre rødder menneskene, jætterne og dødsrigets gudinde Hel bor. – Dahlgren hentyder vel også hermed til Rasks forestående rejse til Kaukasus for at finde asernes hjemsted og dermed asken Yggdrasils vokseplads.

291.10 någon Aurora] Dahlgren havde 1815 udsendt en roman med titlen Aurora eller Den Norrska Flickan. – 292.1 thjernor] stjärnor. – 292.2 res flor] dvs rejseflor, solens slør på natrejsen. – 292.18 Celtiberiska] hermed mener det poetiske gemyt Dahlgren vel blot et selv for sprogforskeren Rask ret uforståeligt sprog. – 292.20 Deichmanns meget opbyggelige Ord] jfr. 288.32. – 292.21 Prisskriftet] Bb 24. – 292.23 Luntent] jfr. 289.2 med komm. – 292.26 epistola prima] Br *257. – 292.26 Friderik 3^{ties} Krønike] R. Nyerup, Efterretninger om Kong Friderik den Tredie, Kbh. 1817. – 293.2 Skrivelse af 23 Jan.] Br *255. – 293.3 Kongens Bevaagenhed] jfr. 284.21. – 293.5 Deres videnskabelige Bane var bleven forstyrret] jfr. 286.15. – 293.6 et meget fristende Tilbud] tilbuddet om stillingen som islandsk litteratør i Sverige, jfr. 285.28. – 293.8 Forlangende] jfr. 286.22. – 293.10 ønskede at vide] jfr. 287.4. – 293.11 Deres ønske var] jfr. 272.5. – 293.12 Prisskriftet] Bb 24. – 293.12 jeg paatog mig dette Hverv etc.] jfr. 276.19, 284.16. – 293.16 Understøttelse til Prisskriftets Trykning] jfr. 233.6 med komm. – 293.21 skrev da til Cabinettet] P. E. Müllers ansøgning til Kongen om, at Rask måtte få titel af professor, og at der måtte tillægges ham et

rejestipendium på 300 à 400 species i 2 à 3 år, videresendtes ved re-skrift af 23/12 1817 til Fonden ad usus publicos. Denne indstiller i forestilling af 31/12 1817 til Kongen, at Rask måtte bevilges 800 rbd sølv årligt i to år i rejseunderstøttelse, og bevillingen gives 13/1 1818 (se Fonden ad usus publicos II p. 261–262). – 293.22 Jessen] P. C. Jessen, sekretær i Kongens kabinet. – 293.23 Universitetsdirectionens Erklæring] jfr. 284.22 og 287.9 med komm. – 293.25 den dobbelte Resolution] jfr. 284.23 og 24 med komm. – 293.26 B:] Johan von Bülow, jfr. 286.9. – 294.2 det Petersborgske Videnskabers Selskab] det kejserlige Videnskabernes akademi i St. Petersburg. – 294.8 angelsaxiske Grammatik] Bb 23. – 294.10 islandske Grammatik] Bb 12. – 294.12 anden Deel af Edda] 2. del af den arnamagnæanske kommissions ud-gave af Sæmunds Edda (1818). – 294.14 Gulethingsloven] den arna-magnæanske kommissions udgave af Magnus Lagabæters Gulapingslög. – 294.16 Hagen Hagensens Saga] dvs Noregs Konúnga Sögur V, udg. ved Børge Thorlacius og E. Chr. Werlauff, 1818; også med titel Saga Hákonar Hákonarsonar hins gamla. – 294.17 Lyngby etc.] se P H. Chr. Lyngbye. – 295 Br *271] jfr. Carl S. Petersen, Fra Rasks Ungdom (Danske Studier 1909), H. Fussing, Raskiana (Danske Studier 1932) og R. J. F. Henrichsen om Rasks skoleliv i Indbydelsesskrift til Examen i Odense Cathedralskole, Odense 1861. – 295.3 R. R.] Rasmus Rask. – 295.4 undertecknade] Rasmus Rask. – 295.6 Niels Rask] se P Rasks fader. – 295.9 Seland] Sjælland. – 295.9 Slesvig] landsdelen Slesvig, dvs landområdet mellem Ejderen og Kongeåen. – 295.10 min styf-moder] se P Rasks stedmoder. – 295.12 Hans morfar etc.] den følgende slægtshistorie gælder sandsynligvis ikke Rasks faders moderfader, men formodentlig Rasks faders oldefader, som synes at have deltaget i kri-gen mod svenskerne i Skåne 1675–79, hvis ikke den er sammenstykket af flere forskellige slægtshistorier, jfr. Fr. Rasmussen, Prof. R. K. Rasks Forfædre (Aarvog for hist. Samfund for Odense og Assens Amter XXI, 1933, p. 351–58). – 295.30 sin andra hustru] se P Rasks moder. – 295.32 första hustrun] se P Rasks fader.

296.1 I dotter] se P Rasks halvsøster Mette Marie. – 296.1 sista giftet] se P Rasks stedmoder. – 296.2 bror] se P Rasks halvbroder Hans Kri-stian Rask. – 296.2 syster] se P Rasks halvsøster Maren. – 296.4 min yngra syster] Christiane f. 8/2 1793, † marts samme år. – 296.5 mina

ældre full/helsyskon] Maren, f. 20/1 1781, † 24/5 1796, og Hans Christian, f. 4/1 1783, † 21/5 1796. – 296.28 Prästen i byn] Peter Jacobsen. – 297.11 Lectie] den gamle betegnelse for skoleklasse. – 297.14 Thune] P. A. Thune. – 297.22 en fattig bondflicka] se P Rasks stedmoder. – 297.33 förändrad] ved skolereformen af 1809, som allerede nov. 1802 forsøgsvis indførtes ved de lærde skoler i København, Christiania og Odense. – 298.13 den gamla skalden] Palladas; citatet Hele livet er en scene og et legetøj, lær enten at lege, idet du sætter iveren til side, eller bær smerterne! er et af hans epigrammer i *Anthologia Palatina*. – 298.21 Schöningens upplaga af Sturleson] Gerhard Schöning, *Heimskringla* edr Noregs Konga-sögur af Snorra Sturlusyni, I–II, 1777–78, og III (ved Skuli Thorlacius), 1783. – 298.32 Hiccesii thesaurus] George Hicces, *Linguarum veterum septentrionalium thesaurus grammatico-criticus et archæologicus*, 1703–05. – 299.10 Vejledning til det Islandske Sprog] Bb 12; udkast hertil er M 45. – 299.12 Isl. Ordsamling] dette ordbogsudkast, som ikke er bevaret, har været forløberen for den isl. ordbog, som N. M. Petersen omtaler p. 6 i sin Rask-biografi (i SA I 183), og som Rask her hentyder til med den omarbejdede ordsamling (I. 13); denne er bevaret som de ældste dele af M 3. Af de 3 afskrifter af den (se N. M. Petersen anf. sted) findes N. M. Petersens egen afskrift som de ældste dele af AM 251 8°. I M 3 er der tilføjelser af Rask, som er yngre end N. M. Petersens afskrift, og i AM 251 8° er der senere tilføjelser af N. M. Petersen (om N. M. Petersens manuskript se E. Jónsson, *Oldnordisk Ordbog 1863* fortalen p. XXXVII). – 299.15 en af mina lärare] muligvis Suhr, eventuelt historielæreren Trojel. – 299.16 en annan] muligvis rektoren L. Heiberg, som underviste Rask i latin. – 299.19 Vejledning] Bb 12, som har fig. motto (fra P. Syv): Nogle maaskje mene, at der var vel andet i det latinske og græske Sprog, hvorpaa jeg heller burde at anvende Tiden; men mig bør jo først at vide mit Fædreland og dets Sprog nogen Ære. – 299.20 Bedas histor. eccles.] Beda, *Historiae ecclesiasticae gentis Anglorum libri quinque*, 1722. – 299.22 Zahns Ulphilas] Ulphila's gotische Bibelübersetzung, udg. af J. Chr. Zahn, 1805. – 299.23 Sturleson] Schöning's udgave af *Heimskringla*, jfr. 298.21 med komm.; denne udgave (alle tre bind indbundet i et) fik Rask foråret 1805 som flidspræmie på Odense katedralskole (tildelingen besluttet 29/11 1804). – 299.24 Nyköping] Ny-

købing på Falster. – 299.26 állanzhafi] Ålandshavet. Singaskär er iflg. Br 273 navnet på en stor gård. – 299.27 Segðu þat etc.] digtet er en spøgende parafrase over Vafþrúðnismál og Gestumblindis gáder i Heiðreks saga; sml. 306.16–25. Det skildrer iflg. Rasks dagb. 25/2 1818 og Br 273 Rasks ophold på skæret Grisland (således dagb.) el. Gisland (således afskrift af Br 273) natten mellem 25/2 og 26/2 1818 på vej til Finland, jfr. 306.12 f. – 299.27 Segðu þat it fyrsta] denne og de tilsvarende formler 300.5 og 300.14 er dannet efter Vafþrúðnismál 20.1, 22.1 og 24.1. – 299.28 allz þic fróþan qveða] = Vafþrúðnismál 26.2, 28.2. – 300.4 grund] nemlig sneen på isen. – 300.6 allz þit æþi dugir] = Vafþrúðnismál 20.2, 22.2. – 300.7 hvað ec drack] nemlig sne. – 300.8–11 = Heiðreks saga p. 59 (udg. v. Jón Helgason, Kbh. 1924). – 300.12 hirðprest hálarðr] dvs Afzelius (Gestumblindis gáder har på dette sted Heiðrekr konungr). – 300.13 hyggðu að gátu] den sædvanlige slutformel i Gestumblindis gáder. – 300.15 allz þic svinnan qveða] = Vafþrúðnismál 24.2, 30.2, 32.2, 34.2 og 36.2. – 300.16 hvaða hljórn] nemlig stormen. – 300.27 Danska Ministern] Hans Krabbe-Carisius. – 300.29 Konungens] Karl XIII. – 300.30 Edda] Bb 26 og den svenske oversættelse af Sæmunds edda.

301.1 Hammarsköld var hängfärdig] Rasks isl. læsebog, Bb 28, var på det tidspunkt under trykning i L. Hammarskölds bogtrykkeri. – 301.1 gaf honom ingen fred] fru Hammarsköld, som ved sit giftermål med L. Hammarsköld medbragte en betydelig formue, stod for forvaltningen af hjemmets pengekasse, og Hammarsköld havde anlagt sit trykkeri, som gik dårligt, uden hendes vidende. – 301.3 taga hand om saken] jfr. 350.9 – Hammarsköld selv skriver 18/4 1818 til Chr. Molbech: Rask är nu herifrån afrest. Hans uppförande mot mig var til slutet sådant, att jag väl kunde hafva skjäl att deröfver beklaga mig, om ej hans härvarande omgifning, till någon del förklarar det. – Afzelius är emedlertid af honom mera intagen än någonsin och har låtit här gravera hans Porträtt, hvilket skal sättas framföre den nya upplagan af Eddan. Han tar sig ej bra ut i Kopparstick (Borup, Molbechs brevsling med svenske Forfattere I p. 199). – 301.4 slut och Företal] til Bb 28. – 301.5 portrait] det billede af Rask, som Afzelius havde ladet stikke til Bb 26. Med brev af 9/4 1818 til R. Nyerup (KB Add 86 4°) sender Afzelius to billeder til Nyerup og to til Asmus Larsen. – 301.9

Holsten] den danske legationssekretær i Stockholm A. C. Holsten (-Charisius). – 301.10 böcker] det drejer sig om forsendelse af nogle af Rasks bøger til København, jfr. 324.15, Br 278. – 301.12 texter] Bb 25 og 26. – 301.13 öfversättning] Afzelius' svenske oversættelse af Sæmunds edda. – 301.15 texten] Bb 25. – 301.17 correcture] af titel, dedikation og beg. af fortalen til Bb 25, jfr. 310.13. – 301.18 Sophie] fru Sofia Ottiliana Afzelius, som Rask iflg. sin dagbog (27.2 1818) og Br 273 skrev til fra Grislehamn; brevet er ikke bevaret. – 301.18 Adlerbeth] Jacob Adlerbeth; behandlingen af hans forslag om ansættelsen af en islandsk litteratør i Sverige (jfr. 285.28 og 286.8 med komm.) i Rikens Ständers Statsutskott resulterede i en udtalelse af 16/2 1818 om, at man anbefalede forslaget, men ikke mente det muligt på nærværende tidspunkt at bevilge de fornødne midler til dets gennemførelse, hvorfor man enten foreslog udsættelse af sagen eller en henvendelse til kongen om bistand til dens gennemførelse. Statsutskottets betænkning diskuteredes derefter på Ridderskabets og adelens plenarmøde 2/3 1818, hvor grev F. B. von Schwerin afviste forslaget og fik forsamlingens tilslutning til udsættelse af sagen, mens bonden Anders Danielsson på Bondestandens plenarmøde samme dag varmt anbefalede forslaget. Sagen genoptoges på Jacob Adlerbeths initiativ på Ridderskabets og adelens møde 19/3 1818, hvor Adlerbeths indlæg fik tilslutning fra flere sider. (Jfr. Ridderskapets och Adelns Protocoll (vid Riksdagen i Stockholm 1817 og 1818) IV.1 p. 81–94 og IV.2 p. 274–79, Bondeståndets Protocoll III p. 245–50). – 301.20 pros.] den prosaiske edda, Bb 25. – 301.20 poet.] den poetiske edda, Bb 26. – 301.21 F st. St. F.] *St.* og *F.* er håndskriftbetegnelser, se Bb 26 forordet p. 5. F st. findes ikke i Bb 26 og har formodentlig været en (senere rettet trykfejl for *F. St.*, hvilke to håndskriftbetegnelser ofte forekommer ved siden af hinanden i variantapparatet til Bb 26. – 301.22 á sp] *á sp.* Bb 26 p. 3 note 4, p. 9 etc., = *á spáz.* Bb 26 p. 1 note 2, p. 2 note 3 etc., = *á spáziunni* Bb 26 p. 61 note 1, dvs *á spássiunni* 'i margin'. – 301.23 I Lördags förlorade Åhlström etc.] uvist hvad der hermed hentydes til. – 301.27 Rasmus Nyerup (?)] der er ingen tvivl om, at brevet er til Nyerup, idet det må være det brev, Afzelius videresender med et brev af 2/5 1818 til Nyerup (KB Add. 86 4°), hvilket er omtalt i Br 278 her (om den nærmere datering af Br 278 se komm. dertil). – 301.28 ti Mile] dvs 10 svenske mil,

godt 100 km. – 301.28 Sverrigs forrige Grænse] grænsen mellem Sverige og Rusland fra 1743–1809; den fulgte elven Kymi. – 301.30 „a maa la mej te“] L. Holberg, Jacob von Thyboe 2. akt. 2. scene: „jeg forstaaer over 10 Sprog; jeg kan for Exempel sige Dig paa 10 Slags Maal de Ord: Jeg maa lave mig til“. Det hedder paa Svensk: Jag musten lage mæg til. Paa Norsk: Æg maa lage meg til. Paa Jydsk Ame lame til. Paa Fransk: Allons etc.“ – 302.3 naar de kommer etc.] efter J. H. Wessel: For Kierlighed er Viin En daarlig Medicin; Thi, naar de komme sammen, Forøges altid Flammen; Og, naar de sammen kommer, Saa blier der dobbelt Sommer (Levins udgave 1878 p. 249). – 302.16 som var eneste Barn] dvs som kun var et barn, jfr. Rask, De fynske Bønders Sprog p. 17 og ODS eneste sp. 405. – 302.23 Åbo] her opholdt Rask sig 1.–18. marts 1818 og læste finsk hos Gustaf Renvall, jfr. 303.10. – 302.28 min Vertinde] må ifølge Rasks dagbog være Rasks værtinde i Nummela mellem Åbo og Tavastehus. – 303.4 en Præst] ifølge Rasks dagbog sandsynligvis J. G. Florin i Tavastehus. – 303.13 i min Prisaafhandling] Bb 24 p. 97–99. – 303.18 Afhandling] Rask fik ikke skrevet den påtænkte afhandling om det grønlandske sprogs oprindelse, med mindre hans manuskript eller udkast dertil skulde være gået tabt, men han har flere steder strejfet emnet, jfr. flg. komm. – 303.19 i Prisaafhandlingen] Bb 24 p. 116–118; jfr. også 120.30. Om Rasks fortsatte beskæftigelse med studiet af det grønlandske sprogs slægtskabsforhold se også 314.10, 386.3–25, Br 381 og II 13.28; jfr. Bb 205 h p. 179, 185, samt især Bb 205 c (UA II p. 239 f.). – 303.21 opnaae min Hensigt] Rask besøgede for bekendte i Åbo en pakke til landshøvdingen i Viborg og et brev til digteren og statsmanden baron Nicolaj, „dog uden at gjöre Lykke med nogen af Delene“ skriver han i sin dagbog (24/3 1818). Rask havde øjensynlig håbet på invitationer som tak, og da han ikke opnåede det og heller ikke havde held med sin aftale om undervisning i finsk, jfr. flg. komm., kedede han sig og besluttede at rejse videre. – 303.22 studere Finsk videre] da Rask 23/3 1818 var ankommet til Viborg satte han sig i forbindelse med Jacob Judén, som på det tidspunkt havde en finsk grammatik og en finsk ordsprogssamling under udgivelse. Rask abonnere på disse værker og fik en aftale med Judén om undervisning i finsk. Denne aftale holdt Judén ikke, og Rask besluttede sig så 25/3 til at rejse den flg. dag; 25/3 om aftenen lykkedes det ham dog at

få fat i Judén, som gav ham hjælp og oplysninger med hensyn til finsken (dette iflg. Rasks dagbog 23/3–25/3 1818). – 304.3 hosgående blad til Prof. Nyerup] Br* 280. – 304.8 Kusin] fru Sofia Ottiliana Afzelius, som var født og opvokset i Finland. – 304.9 mes] fi. mies. – 304.10 canon-pojke] fi. kananpoika. – 304.10 han] fi. hän. – 304.10 nei] fi. niin. – 304.10 piano] fi. pian. – 304.10 saatan] fi. saatan 'jeg fører, bringer'. – 304.12 brevet til Nyerup] Br *280 (302.15). – 304.12 I Viborg] jfr. 303.21 med komm. – 304.20 midtemot Fersiska palais-et] dvs i Afzelius' bolig, Stora Blasieholmstorget nr. 7 i Stockholm. – 304.20 Adlerbeths förslag] jfr. ad 301.18. – 304.21 Brännvinsmålet] spiritusforbudet. – 304.22 på klippan om natten] på skæret, hvor Rask overnattede mellem 25/2 og 26/2 1818 (se ad 299.27); dér drak han iflg. Br 273 resten af en flaske brændevin, som fru Afzelius havde givet ham med. – 304.23 mina brev från Singaskär och Eckerö] brevet fra Singaskär er Br *272; brevet fra Eckerö er ikke bevaret. – 304.24 läsboken] Bb 28; det islandske brev er trykt p. 255–56. – 304.24 från Åbo] Br 273. – 304.25 skref til Sekret. Kamstrup] Br 274. – 304.26 Läsboksprojektet] Bb 28, hvoraf 31. ark var færdigtrykt ved Rasks afrejse fra Stockholm, men med hvis fortsatte trykning hos L. Hammarsköld der var vanskeligheder, jfr. 301.1–4. – 304.26 Edda] Bb 25. – 304.29 mitt löfte beträffande Skalda] Rask må ved afrejsen fra Stockholm have lovet at sende en parafrase af sidste del af Skálda til brug for Cnattingius' svenske oversættelse af Bb 25, jfr. 311.15 m. komm. – Om Skálda se 6.26 m. komm. – 305.8 Hólmgarði] må her betyde Petersborg (se i øvrigt S). – 305.10 Háæruverðugum, Háeðla etc.] gammel brev- og diplomstil. Rask ønsker på en humoristisk måde at underrette sine islandske venner om sin rejse fra Stockholm til Petersborg (se spec. 306.5–307.21). – 305.17 gerzkum] dvs russiske (jfr. navnet Garðaríki). – 305.19 Georg Pomerovits] opdigtet navn. – 305.27 Eddu] Snorres edda. – 305.28 Ormseddu] codex wormianus af Snorres edda. – 305.28 Uppsalaeddu] codex upsaliensis af Snorres edda. – 305.28 Kóngseddu] codex regius af Snorres edda. – 305.29 Volfenbüttelseddu] et håndskrift af Snorres edda af dette navn findes ikke, men Rask hentyder med navnet muligvis til, at der i Wolfenbüttel findes gamle håndskrifter, f. eks. dele af den gotiske bibeloversættelse i Codex Carolinus.

306.1 það] der menes að það. – 306.1 Snorrónis Sturl.] Snorri Sturlu-

son. – 306.5–307.21] efterligning af de gamle håndskrifers skrivemåde. De herved benyttede ligaturer og forkortelser har af typografiske grunde for en dels vedkommende måttet opløses i nærværende gengivelse; opløsningerne er tilkendegivet ved kursiv. – 306.5 *Ferþ Þórs í Jötunheima*] dvs Rasks rejse til Finland (og Rusland) fra Stockholm (*Ásgarðr*); i Snorres edda betegner *Jötunheimar* dog nærmest landet øst for den finske bugt. – 306.6 *Ásgarð*] fejl for *Ásgarði*. – 306.8 þagat til *sjárín tók við*] dvs til Grislehamn. – 306.13 *skerí*] dvs skæret Grisland, se ad 299.27. – 306.16–25] *Sml. 299.27–300.19 m. komm.* – 306.24 *herrar hálarðúr*] dvs adressaterne, jfr. 300.12. – 307.3 *Állanzeyjom*] dvs *Ålandsøerne*. – 307.9 *borg mikla*] dvs *Åbo*. – 307.19 *í land etc.*] dvs *Rusland*. – 307.22 *hætta*] jfr. II 12.21 om fortsættelsen. – 307.27 *den Usynlige*] vel Ludvig Holbergs komedie af dette navn. – 307.28 *Euphrosine und Coradin*] efter *Le tyran corrigé*, komisk opera af Méhul (Paris 1790). – 308.2 *Odense tyske Theater*] dvs de tyske skuespilleres forestillinger på Odense teater 1809–14, se S. – 308.2 *Hr. Frank*] se P Görbing Franck. – 308.16 *Ret som en Snegel etc.*] citat af L. Holberg Peder Paars 2. bog 3. sang v. 477–78 (*Festudgaven 1922 p. 139*). – 308.18 *Fændrikken*] hentyder til L. Holberg Peder Paars 4. bog 2. sang v. 246–256 (*Festudgaven 1922 p. 219–220*). – 309.4 *nil est ab omni parte beatum*] citat fra Horats, *Oder 2.16. 27–28*. – 309.7 *Adelung*] Friedrich von Adelung. – 309.8 *Polemik*] Bb 5 og Bb 12 p. VIII (noten til p. VII), hvor Rask polemiserer mod J. C. Adelung, der var Fr. v. Adelungs farbroder, *ikke* hans fader. – 309.9 *Rühs Alarmblæst*] Chr. Fr. Rühs i *Die Edda*, 1812, jfr. 132.24–134.14, 139.14–31. – 309.12 begge *Udgaver af den store Almindelige Ordbog*] se P Peter Simon Pallas. – 309.21 *B. Haldorsens Lexicon*] Bb 235. – 309.25 *skrive derom til Prof. Müller*] Br *295. – 309.27 *begge mine Breve*] breve til Finnur Magnússon af 15/4 1818 og 3/5 1818 (Br 1074 og 1075) med bestillinger fra Rómancev på islandske sager, jfr. 334.11–14, 392.4–5. – 309.28 *Prisafhandling*] Bb 24. – 309.29 *isl. Lexicon*] Bb 235. – 309.29 *de grønlandske Sager*] det drejer sig iflg. Br 275 om Otto Fabricius' grønlandsk grammatik, ordbog og nye testamente på grønlandsk, samt sammes afhandling om grønlandsk og labradorsk i Videnskabernes selskabs skrifter, „hvis den er blevet trykt“ (om den sidste se UA II 283 m. komm.). – 309.30 *bestilt*] i Br 275 (12/3 1818) beder Rask Asmus Larsen sende 10 eks. af Bb 24 samt to

eks. af hvert af de nævnte grønlandske værker; derimod nævnes Bb 235 først i Br 285 (2/5 1818), hvor Rask gentager bogkommissionerne fra Br 275. Asmus Larsen har på brevet noteret: Besvaret 19. Juni 1818. – 309.32 min egen Adresse] Rask boede i Petersborg først en kort tid hos en svensk restauratør Bergman, derefter hos skrædder Luther på den svenske kirkegård, indtil han 18/11 1818 flyttede hen til Lobjoko. – 310.1 to Breve] de to breve fra Asmus Larsen er ikke bevaret. Det ene har været svar på Br 267, på hvilket Asmus Larsen har noteret: Besvaret 15. marts 1818. – 310.11 Adlerbeths förslag] Jacob Adlerbeths forslag om ansættelse af en islandsk litteratør i Sverige, jfr. 285.28, 286.8 m. komm. og 301.18 m. komm. – 310.12 efterlämnade arbeten] Bb 25–28. – 310.13 Edda] Bb 25, hvis 1. halvark omfatter titelblad, dedikation og noget af fortalen, jfr. 301.17. – 310.15 fortsättningen] dvs korrektur af resten af fortalen til Bb 25 (bogens 2. halvark). – 310.16 två bref] Br *277 og 278. – 310.19 de två köpenhamnska] de to 310.1 omtalte breve fra Asmus Larsen. – 310.19 hans ena bref] ikke bevaret. – 310.20 svarat] brevet er ikke bevaret. – 310.21 vidlagda] jfr. 321.10 med komm. 311.9 meddela] Br *271. – 311.15 återstoden af Hatta Lyckill] den af Rask lovede parafrase af Håttalykill til brug for Cnattingius svenske oversættelse af Bb 25. Om Håttalykill jfr. 79.29 med komm. – 311.15 Det föregående af Skalda] i Cnattingius' svenske oversættelse af Bb 25. Om Skálda jfr. 6.26 med komm. – 311.17 ner åt landet] dvs til Östergötland, jfr. 338.21. – 311.18 Boktr.] Boktryckaren. – 311.18 Texten] Bb 25. – 311.19 vi] A. A. Afzelius og Cnattingius. – 311.19 Poet. Eddan] Bb 26. – 311.20 dess öfvers.] A. A. Afzelius' svenske oversættelse af Sæmunds edda. – 311.21 Ditt företal] til Bb 25, jfr. 310.15 med komm. – 311.23 Riksdagen] den svenske ekstraordinære rigsdagssamling 20/11 1817–21/7 1818. – 311.23 gör hinder] ved at lægge beslag på trykkerierne med trykning af rigsdagsindlæg og rigsdagsdebatter. – 311.25 Carl Johan] Karl XIV Johan. – 311.30 Älskare af Grundlighet] har ikke kunnet bestemmes. – 311.32 Din Krestomatí] Bb 28. – 311.33 ett halftark, hvarmed pjesen slutades] halvark 32 med slutningen af Sigurður Péturssons festspil Auðun Lögréttumaðr, samt det 304.24 omtalte islandske brev. – 312.1 Grammatiken] Bb 27. – 312.4 Edda] formodentlig den 301.17 og 310.13 omtalte korrektur af 1. halvark af Bb 25. – 312.16 missnöjd] jfr. 310.15. – 312.17 Saken som af Adlerbeth drefs] Jacob

Adlerbeths forslag om ansættelsen af en islandsk litteratør i Sverige, jfr. 285.28, 286.8 med komm., 301.18 med komm. og 310.11. – 312.19 öfversättningen af poet. Eddan] A. A. Afzelius' svenske oversættelse af Sæmunds edda. – 312.21 Texten] Bb 26. – 312.21 Kamsterup] Hans Kamstrup. – 312.23 Ramsay] Carl August Ramsay. – 312.24 Eddarne] Bb 26 og Afzelius' svenske oversættelse af denne. – 312.25 Isl. Grammatiken] Bb 27. – 312.27 Isländska Läsboken] Bb 28. – 313.2 Arndt] M. F. Arendt. – 313.3 Göthiska Förbundets Exposition] Göthiska Förbundet arrangerede 19/5 1818–30/6 1818 en udstilling af de kunstværker med emne fra den nordiske mytologi, som var indsendt til den i 1817 udskrevne konkurrence derom. – 313.5 framdeles] Afzelius havde i Br 290 lovet at sende udstillingens katalog. – 313.6 mins ej etc.] Afzelius havde omtalt dette i Br. 290. – 313.6 poetiska Eddans text] Bb 26. – 313.8 Beken] J. L. Beeken. – 313.8 den Larsen] Asmus Larsen. – 313.8 skrifvit] formodentlig i det tabte brev fra Eckerö, jfr. 304.23. – 313.9 annan person] N. M. Petersen, jfr. 320.10. – 313.10 Delén] C. E. Deleen. – 313.11 Företalet] til Bb 25, jfr. 310.15 med komm.; Afzelius havde allerede med Br 290 troet at kunne sende denne korrektur. Jfr. 311.21. – 313.14 Sophie och pojken] Afzelius' hustru Sofia Ottiliana A. og sønnen Oriel A. – 313.17 min Rejse] rejsen til Kaukasus. – 313.29 Angels. Sprogl.] Bb 23 p. 123–125. – 313.29 de trakiske Sprog] dvs græsk og latin. – 314.1 Allit.] Alliterationen. – 314.1 Runerne] de gamle finske folkedigte (fi. *runo* pl. *runot*). – 314.2 Rimaer] fordanskning af det islandske rímur, episke digte (som oftest versificerede sagaer) i versemål med alliteration og enderim. – 314.4 det meningsforstyrrende semikolon efter Alliteration skal læses som komma. – 314.8 Olafsen] Jón Ólafsson den yngre i prisskriftet Om Nordens gamle Digtekunst, Kbh. 1786. – 314.9 Prisafhandling] Bb 24 p. 116–118. – 314.14 Adel. Mithr.] Adelung, Mithridates. – 314.20 den *kaukasiske* Stamme] dvs den sarmatiske race = de indoeuropæiske sprog; 385.21 kalder Rask de pågældende sprog for den kaukasiske klasse inden for den skytiske race. Jfr. forklaringen 419.22 f. – 315.1 Chunsay] læs Chunsag; der sigtes vel til befolkningen i og omkring Chunsach, hovedstaden i Avarien i Transkaukasien. – 315.5 Denne (vor) Race inddeler jeg således] jfr. 384.16. – 315.26–27 mit tatar. Ny Testament] *Novum Testamentum lingua Tatarica*, Karassa 1813. – 315.33 Ihre] Johan Ihre.

316.2 Vennelaiset] den rigtig form af ordet findes 437.14, jfr. UA III 174. – 316.14 Sviþjóð in mikla] jfr. 370.19 f. – 316.16 de gl. hedenske Poeter] bergdanir forekommer i eddadigtet Hymiskviða og skjaldedigtet Haustlǫng (af Þjóðólfr ór Hvini) som betegnelse for jætter (efter Rasks mening = finner), mens der i andre digte er brugt udtrykket bergrisar. – 316.18 *Hálf-tröll*] efter Rasks mening halvfinne, idet ordet tröll brugtes om jætte. – 316.25 Snedorff] det omtalte er behandlet af Fr. Snedorff i Forelæsninger over Fæderlandets Historie (Samlede Skrifter, udg. af A. Birch 1794–1798, IV 1) p. 18 noten: Men det synes aabenbar, at Navnet Dansk, Danus, ligger i dette Ord Codanus, og at den Stavelse Co, allene for Vellydenhed er tillagt af Romerne, eller og Sinus Codanus, er den Bugt som laae Co o: ved de Danske. – Det er Sneedorffs forklaring, der må anses for den rigtige. – 316.31 i min Prisafh.] Bb 24 p. 112 – En nærmere redegørelse for de fremsatte tankegange findes i Bb 205 d. – 317.4 „ligesom et utidigt Foster“] citatet er bibelsk, Jobs Bog 3,16. – 317.16 Vedaerne] den gamle indiske Vedareligions og den ældste Brahmanismes på sanskrit affattede hellige bøger. – 317.21 Rejsestipendium] jfr. Br 247. – 317.33 Josva Dommerne &c. trykt i Serampore paa rigtig Sanskrit 1811] Libri historici Veteris Testamenti Samscrdamice, Serampore 1811. – 318.2 Sørejse tilbage, eller Hjemsendelse af vigtige Bøger eller Papirer, o. desl.] står i brevet som marginalnote til indføjelse efter Sygdom. – 318.5 i alle Fald] dvs under alle omstændigheder, hvilken rejserute jeg end skal følge. – 318.7 Dog kanskje . . . mest] står i brevet som marginalnote. – 318.7 skriver til Bülow] det fremgår af 335.4, at Rask har skrevet det påtænkte brev til J. v. Bülow, af hvem han havde understøttelse til rejsen til Kaukasus (jfr. Br 115). – 318.8 De] dvs P. E. Müller selv og R. Nyerup. – 318.9 mine 3 hidtil udgivne videnskabelige Forsøg] Bb 12, 23 og 24. – 319.1 procurera] med Br 287, i hvilket Rask anbefaler Rumancev at understøtte udgivelsen af et finsk leksikon ved G. Renvall. – 319.4 skriftvit] brevet er ikke bevaret; Renvalls svar på det er Br 291, hvor han takker for Rasks brev af 17/5 1818. – 319.17 Achates] egtl. navn på en trojaner, som i Vergils Æneide optræder som Æneas' ledsager ved vigtige foretagender, deraf humoristisk „fidus Achates“ om en persons uadskillelige ledsager. – 319.24 førevetter] rejsen blev ikke til noget, jfr. Br 304. – 320.3 Ramsay] C. A. Ramsay. – 320.4 dit bref af 23 maj] Br 290. –

320.6 det sista af 5te Juni] Br *292. – 320.8 de vänner i Khmn] jfr. 313.7. Også omtalt i Br. 290. – 320.9 Edda] Bb 26. – 320.9 den hvars namn du icke ihågkommit] jfr. 313.9. – 320.12 utan honom hade jag icke kommit att deltaga betydligt i någon Svensk upplaga] Rasks største betænkelighed ved at efterkomme Afzelius' tilbud 1816 om at komme til Stockholm og undervise i islandsk var hensynet til halvbroderen H. K. Rask, jfr. 186.18. Denne vanskelighed hjalp N. M. Petersen Rask ud af ved at påtage sig halvbroderens undervisning og opdragelse, jfr. ad 192.4–5. – 320.13 den prosaiska] Bb 25. – 320.14 begge öfversättningar] A. A. Afzelius' svenske översættelse af Bb 26 og Cnattingius' svenske översættelse af Bb 25. – 320.15 ett ex.] af Bb 26; i Br 357 meddeler Afzelius, at han for længst har sendt bogen til Gräter. – 320.16 recensera] den anonyme anmeldelse af Bb 26 i Göttingische gelehrte Anzeigen 1820 III 7/9 p. 1433–45 er ikke af brødrene Grimm. Det kan muligvis være Gräter, der har skrevet den. – 320.17 brevet från den Isl. flickan] Bb 28 p. 255–56. Den isl. pige hedder Sigga [Sigríður] og skriver fra gården á Vattarnesi; brevet har formodentlig været til Finnur Magnússon. – 320.17 sista correcturet af läsboken] Bb 28 halvark 32, jfr. 311.33 med komm. – 320.18 bref från Eckerö] nu tabt. – 320.19 förr] Br *283 (304.23). – 320.20 de renytryckta bladen] af Bb 28. – 320.21 pros. Eddan] Bb 25, som ved Rasks afrejse fra Stockholm var trykt til og med p. 320. – 320.22 början af den poet.] titel og fortale til Bb 26. – 320.28 boklåda] i Br. 290 (23/5 1818) meddeler Afzelius, at den kasse med Rasks bøger, som H. Kamstrup skulde besørge sendt fra Stockholm til Rask i St. Petersborg (herom Br 274), snart vil afgå med skib. I Br 293 (5/6 1818) meddeler Kamstrup, at Rasks bogkasse er afsendt. – 320.30 lemnat åt Kamstrup] jfr. 312.21.

321 1816] læs 1818. – 321.1 läsboken] Bb 28. – 321.3 Miltons paradise lost] Jón Þorlákssons isl. översættelse af Milton, Paradise lost. Et stykke af denne översættelse er trykt Bb 28 p. 257–263. – 321.4 företal] jfr. 312.26. – 321.10 det korta brevet] Br *288. – 321.10 ett till Hallenberg] dette brev fra Rask til J. Hallenberg af 19/5 1818 (jfr. 310.21) er Br 424 (* foran tallet i Br er forkert, da brevet ikke er trykt), hvis datering hermed er sikker (se komm. til Br 424). – 321.17 Friherrinnan] Sofia Ottiliana Afzelius. – 321.17 Oriel] Afzelius' søn. – 321.18 toto coetui magistrorum] dvs lærerne ved Afzelius' skole i Stockholm, hvor-

iblandt var A. J. D. Cnattingius, C. F. Dahlgren, Anders Fryxell og P. A. Sondén, som Rask kendte fra sit ophold hos Afzelius. – 321.21 det nytryckta] af Bb 25, 26 og 28. – 321.24–28 Afzelius har øjensynlig ikke ønsket nogen af disse to ting eller ikke ment, at det kunne nås at få dem trykt; de findes i hvert fald ikke i Bb 28. – 322.3 Ditt brev] ikke bevaret. – 322.5 Hattalyckill] jfr. 311.15 m. komm. – 322.7 Dina Arbetens tryckning] trykningen af Bb 25, 27 og 28. – 322.8 swar] formodentlig Br *288. – 322.9 hans första brev] Br *277. – 322.10 Ditt brev til Honom] formodentlig Br *283. – 322.11 skref jag] Br *289. – 322.13 skickade] formodentlig med Br *292. – 322.13 2^a korrekturet af företalets sista halfark] det drejer sig om korrekturark nr. 2 af fortalen til Bb 25, nemlig fortalens sidste halvark. Jfr. 310.13 m. komm., 310.15 m. komm., 311.21, 313.11. – 322.14 brev från mig] ikke bevaret. – 322.14 angl] angelägna. – 322.16 afsändt Din Boklåda] jfr. ad 320.28. – 322.18 Säm. Edda] Bb 26. – 322.18 Pbrg] Petersborg. – 322.19 brev] formodentlig Br 293. – 322.20 en familie] dvs med sin kone, Sofia Ottiliana A., og sin søn, Oriel A. – 322.24 Arendt] M. F. Arendt. – 322.26 Karlevi Runstenen på Öland] Danmarks Runeindskrifter, Text sp. 471–76. – 322.27 föret. till Angl. S. Gram.] Bb 23 p. 27, hvor Rask – uden tolkningsforsøg – nævner Arendts læsning af indskriftens strofe. – 323.15 Isl. Gram.] Bb 27. – 323.16 Magister Pxxx.] der står i brevet Magister Prom., dvs Magisterpromotionen. – 323.16 kronprinsen] se P Oskar. – 323.16 ss.] såsom. – 323.19 biografiska anteckningarne] i Br *271. – 323.23 B. Bror!] Bäste Bror! – 323.24 riksdagsgräl] de langtrukne diskussioner på den svenske ekstraordinære rigsdag 20/11 1817–21/7 1818. – 323.25 gräla etc.] i anledning af trykningen af Afzelius's svenske oversættelse af Bb 26. – 323.25 lemnade jag den 23 Juni Stockholm] for at rejse på besøg hos fru Afzelius' familie i Finland. – 323.27 öfversättningen af Eddan] Afzelius' svenske oversættelse af Bb 26. – 324.3 Eddan] Bb 26. – 324.3 present Exemplar] gaveeksemplar. – 324.6 Adlerbeths riksdagsfråga] J. Adlerbeths forslag på rigsdagen om ansættelse af en isl. litteratør i Sverige, jfr. 285.28, 286.8 m. komm., 301.18 m. komm. og 312.17. – 324.7 Kungens] Karl XIV Johan. – 324.11 August Ramsay] Carl August Ramsay. – 324.13 din Boklåda] jfr. 320.28 m. komm. – 324.15 nyckln och Kofferten med böckerna til Köpenhamn] jfr. 301.10. Denne forsendelse af nogle af Rasks bøger til Kbh. er også

omtalt i Br 278. – 324.20 Tackarby] trykfejl for Jackarby. – 324.20 Julij 1818] brevet må være skrevet efter rigsdagens afslutning 21/7 1818 (jfr. 325.5), men dog så tidligt, at Rask har fået det inden 28/7 1818, idet han i brev af denne dato (Br 307) takker for det. – 324.22 mina 2^{ne} bref] det ene er Br *300; det andet, som må være skrevet mellem 1/7 1818 (Br *300) og dette brev affattelsesdato, er ikke bevaret. – 324.24 ditt sista bref] dette brev, som må være skrevet efter Rasks modtagelse af Br. *300 (af 1/7 1818), er ikke bevaret. – 324.25 Läsboken] Bb 28. – 324.26 Af ren ledsnad etc.] jfr. 323.24. – 324.26 odrägliga långsamhet] med trykningen af Afzelius' svenske oversættelse af Bb 26. – 324.27 Riksdagslitteraturen] jfr. 311.23 med komm. – 324.30 mina 2^{ne} sista] jfr. 324.22. – 324.30 Cnattingii] Br *298. – 325.2 din låda] jfr. 320.28 med komm.; Rask må dog have fået bogkassen inden afsendelsen af det 324.24 omtalte brev, hvormed han sender noget manuskript til Bb 28, jfr. 321.3. – 325.3 St^m] Stockholm. – 325.4 Sophie] Afzelius' hustru, Sofia Ottiliana A. – 325.5 Riksdagen] den svenske ekstraordinære rigsdagssamling 20/11 1817–21/7 1818. – 325.5 en resa til Petersbg.] som svar på Afzelius' opfordring om at komme til Finland (324.12) har Rask øjensynlig i sit sidste brev (jfr. 324.24 med komm.) bedt Afzelius om at komme til St. Petersburg i stedet for. – 325.7 Fac valeas etc.] latinsk brevformel, bl.a. kendt fra Ciceros breve. – 325.10 anmärkt felen i Latinska Företalet] blandt de trykte ark, som Afzelius fra Finland har sendt Rask (jfr. 322.19) har været Afzelius latinske fortale til Bb 26. I sit sidste brev til Afzelius (jfr. 324.24 med komm.) har Rask omtalt, at han har fundet nogle fejl i denne, men ikke nærmere gjort rede for disse; i Br 307 giver han en udførlig oversigt over disse fejl, som især findes på fortalens p. 2, og Afzelius lod så senere fortalens 1. ark omtrykke (omtalt Br 357). – 325.11 öfversättningen] Afzelius' svenske oversættelse af Bb 26. – 325.12 de Exemplar etc.] jfr. 313.6, 320.8, 324.3. – 325.20 Brev af 11 Juni] Br *295. – 325.23 den dobbelte Reiseplan] jfr. 317.6. – 325.25 De begiærede Passer] jfr. 317.25 og 318.4, samt især 336.33 m. komm. – 325.26 Reisepenge] jfr. 317.21.

326.1 ansøge] P. E. Müllers ansøgning af 16/7 1818 til Directionen for Universitetet og de lærde Skoler findes RA Univ.-Dir. Ref. og Resol. 1 a 581 Br 870/1823. – 326.4 Medlemmerne] Ove Malling, A. B. Rothe, L. Engelstoft og J. P. Mynster. – 326.7 Til Efteraaret] jfr.

367.12 m. komm. – 326.8 Hans Majestæt] Frederik VI. – 326.10 den større Plan] jfr. 317.9.–326.17 før] nemlig på grund af det danske pengevæsens dårlige forfatning, selv efter pengereformen efter statsbankerotten i 1813. Først i løbet af 1818 bedredes kursforholdet mellem sedler og fast mønt, jfr. 327.20. – 326.23 en Fallit i hans Familie] jfr. 367.21 og P Christopher Schöller von Bülow. – 326.29 Hertugen af Gotha] se P August Emil Leopold. – 326.33 Smeden Vølund] se P Völundr. – P. E. Müller arbejdede på det tidspunkt med anden del af sit Sagabibliotek, som bl. a. indeholder en afhandling om de nordiske myters historiske baggrund. Jfr. 327.11. – 327.12 have en fysisk Betydning] dvs har deres oprindelse i visse i en fjern fortid oplevede naturfænomener eller historiske begivenheder (hvorudfra de kan forklares), hvorfor de ikke bør anses som fri opdigtning (havende en åndelig betydning), jfr. P. E. Müllers redegørelse for forholdet mellem de mytiske og de historiske sagaer i Sagabibliothek III p. 1 f. – 327.12 femte Deel af de norske Kongers Krønike] Noregs Konúnga Sögur V, Kbh. 1818 (udg. af B. Thorlacius og Chr. E. Werlauff). – 327.14 sidste Deel] Noregs Konúnga Sögur VI; den udkom 1826. – 327.15 den gamle Olavsens Forklaring over Sangene] Jón Ólafsson d. yngre, Explicatio carminum Heimskringlæ (UB Add. 27 4°). – 327.17 Estrup] H. F. J. Estrup. – 327.18 Clausen] H. N. Clausen. – 327.18 Brun] R. E. Bruun. – 327.20 Pengevæsnets daglige Forbedring] dvs bedringen i kursforholdet mellem sedler og fast mønt; møntreformen efter statsbankerotten i 1813 havde ikke helt fået den tilsigtede virkning, idet pengesedlerne de følgende år stadig faldt i kurs; først i løbet af 1818 stabiliseredes de igen i deres værdi i forhold til sølv mønten. – 328.2 skrev] Br *295. – 328.5 Svar] P. E. Müllers svar på Br *295, nemlig Br *306 har Rask altså på det tidspunkt endnu ikke modtaget. – 328.27 de to største Biblioteker] formodentlig det kejserlige offentlige bibliotek og Eremitagebiblioteket. (Desuden ejede det kejserlige Videnskabernes Akademi et stort bibliotek.) – 329.3 en tysk lærd Adelsmand] muligvis en hr. von Götze, som Rask i sin dagbog omtaler med foragt på grund af hans hovmodige adelsstolthed (dagb. mel. 1/4 og 13/10 1818 og mel. 21/1 og 9/6 1819). – 329.24 Det er aldeles ikke at haabe at Tyskerne skulde lade vort Sprog og Litteratur vederfares Ret] jfr. Br *45, *46 og slutn. af Br *52. – 330.2 Lærde Tidender] Dansk Litteratur-Tidende, hvoraf P. E. Müller

var redaktør (dette tidsskrift havde 1811 afløst Lærde Efterretninger). – 330.3 Nyerups Fortegnelse over Skandinav. Bøger] den af J. Deichmann med forord af Nyerup udgivne Fortegnelse over de Bøger, som i Aarene 1814–16 ere udkomne i de tre nordiske Riger, Kbh. 1815–17. – 330.7 ogsaa vore Skolebøger etc.] jfr. 438.23. – 330.12 Skand. Selskab] Det skandinaviske Litteraturselskab, hvis sekretær P. E. Müller på det tidspunkt var. Lobjoko synes ikke at være blevet medlem af dette selskab. – 330.19 Badens tyske Ordbog] se P H. Chr. Amberg. – 330.22 sine Kataloger] dvs den gyldendalske boghandels kataloger: Alfabetsk Fortegnelse paa Skrifter, som sælges i den Gyldendalske Boghandel, Kbh. 1814, 1816. Verzeichnis neuer Bücher, die in der Gyldendalschen Buchhandlung zu haben sind, Kbh. 1816, 1817. Fortsetzung 1816–21. Desuden den nordiske bogfortegnelse, se P Gyldendal.

331.3 tre til F. Magn.] jfr. 309.27; det ene af disse tre breve til Finnur Magnússon må være brevet af 3/5 1818 (Br 1075). Det vides fra Br 242 (2/1 1819, ved fejlskrivning dateret 1818), at F. Magnússon dec. 1818 har modtaget brevet fra Rask af 15/4 1818 (Br 1074). – 331.3 2 til Nyerup] Br *280 og *286. – 331.3 flere til min Kommissionær] bevarede breve fra Rask til Asmus Larsen efter Rasks afrejse fra Stockholm og indtil dette brevs affattelsesdato er Br 275, 285 og 308. – 331.4 mange Bestillinger er af Bøger] til de i komm. til 309.30 nævnte bogbestillinger følger Rask i Br 285 Nyerups Fortegnelse over de Bøger, som . . . ere udkomne i de tre nordiske Riger, samt P. E. Müllers Sagabibliothek (begge til A. J. Hipping). I Br 308 gentager Rask bestillingerne på de i Br 275 nævnte grønlandske sager, på eks. af Bb 24 og Bb 235 og på Nyerups bogfortegnelse, samt tilføjer bestillinger på G. L. Baden, Dansk-norsk historisk Bibliotek, Antiqvariske Annaler og Skandinaviske Litteraturselskabs Skrifter. – 331.5 Stærke] C. G. Sterky. – 331.9 to samtidige gamle Breve fra min Kommissionær] om disse to nu tabte breve fra Asmus Larsen til Rask jfr. 310.1, 19. – 331.11 et Brev fra Oldsagkommissionen] Br 294. – 331.15 Min Kommissionær] Asmus Larsen. – 331.19 Hr. Professorens Sagabibl.] den tyske oversættelse af 1. del af P. E. Müllers Sagabibliotek, se P P. E. Müller. – 331.21 den isl. Læsebog] Bb 28 p. 33–134. – 331.21 Magnusen] Finnur Magnússon, hvem Rask havde sendt de trykte ark af Bb 28, efterhånden som de blev færdige. Jfr. 210.22, 246.11–12 med komm. og komm. til 247.2. – 331.22

snart blive sluttet] Rask bygger her på Afzelius' udsagn i Br *301 (324.25), men det varede længe, inden Afzelius igen tog sig af Bb 28 (jfr. 362.25), og først i Br 357 (18/2 1819) kan han meddele, at han har fået korrektur på et nyt halvark (33. halvark) af Bb 28. – 331.22 jeg troede ikke det havde lykkets at faa den udgivet] Rask udsendte subskriptionsplan til Bb 28 i Stockholm 1812 (Bb 14) og forsøgte derefter både før og efter sin islandsrejse 1813–15 at få bogen trykt i København, jfr. 186.30 med komm., 215.3 med komm. og 220.23. I Stockholm lykkedes det Rask at få forlægger til bogen, og trykningen begyndte først på året 1817, idet bogen tryktes halvarksvis til brug for Rask ved undervisningen i islandsk. 1. sept. 1817 var trykningen ifølge Rasks dagbog nået til ark 24, og o. 1. okt. var ark 26 trykt, men 10. nov. noterer Rask i sin dagbog, at trykning af Bb 28 hos Hammarsköld (jfr. 301.1 med komm.) er gået helt i stå. Ved Rasks afrejse fra Stockholm 23/2 1818 var der trykt 31 ark af bogen, og derefter tryktes kun halvark 32 (jfr. 338.26), hvorefter arbejdet standsede indtil 1819, jfr. foregående komm. – 331.25 senere] jfr. 365.9–23. – 331.27 sista brefvet] Br 307. – 331.27 rättelserna till Företalet] i Bb 26, specielt til dennes p. 2, jfr. 325.10 med komm. – 331.28 det *omen sinistre*, jag nämde] i Br *301 (324.27). Rask havde i Br 307 svaret følgende derpå: Min resa har blifvit uppskjuten en månads tid och således äfven de onda *omina* afvända! emedlertid är jag sysselsatt dag och natt med Ryska &c. – 332.2 den fråga] i Br 307, hvori Rask skriver: Jag skulle nu snart skicka det sista Mscr. till läsboken [Bb 28] nl. det som bör inskjutes emellan det redan i Stockh. lemnade och det härifrån afskickade, om jag kunne få veta om Bror erhållit det isl. brefvet från flickan, som jag skickade från Eckerö, hvarom jag visst 4 ell. 5 gånger frågat, men hvarpå jag ännu intet svar erhållit. – Jfr. 304.23, 320.17. – 332.3 tackade dig för verserna] jfr. 324.25. – 332.6 tryckt] Bb 28 p. 255–56. – 332.6 det halfark etc.] Bb 28 halvark 32, jfr. 311.33 med komm. – 332.7 Frågan] i Br 307 skriver Rask: Dernäst har jag äfven ofta frågat huru det förhåller sig med tryckfelslistan til Sturlesons Edda om jag lemnat den före afresan från Stockh. eller ej. Derpå har jag ännu intet svar erhållit. – Jfr. 320.25. – 332.7 Eddan] Bb 25. – 332.9 på hvad af oss klåpare blifvit corrigeradt] Afzelius og Cnattingius havde læst korrektur på Bb 25 p. 321 f., jfr. 320.21 m. komm. – 332.9 Det börjar blåsa vind

god] Afzelius og hans familie befinder sig på et skib på hjemrejse fra Finland. – 332.16 skrev jeg Prof. Müller til] Br *309. – 332.16 min Sejer over Burman] hentyder til Ludvig Holberg, *Epistola Holigeri Dani ad Burmannum* (*Journal littéraire de l'Europe* 1727, på dansk udgivet af Holberg selv: *Holger Danskes Brev til Buurman*. Kbh. d. 31. Januar 1727). Holbergs skrift, som hentyder til folkevisen og folkebogen om Holger Danske, som vandt sejr over Burmand, er skrevet imod professor Pieter Burman i Leiden, som i et fejdebrev til Capperonnier i Paris havde berømmet danskeren Johannes Rhodius med de ord, at skønt denne var indfødt dansk, var han dog en virkelig lærd mand, fri for alt pedantisk hovmod (hvormed Burman havde til hensigt at rose den beskedne danske lærde i modsætning til den indbildske franskmand). Holberg opfattede ytringen som fornærmelig og indleder sin epistel, som er et varmt forsvar for den danske nation, med at hver gang vi får en Burman på halsen, skal en Holger Danske byde ham spidsen (jfr. N. M. Petersen, *Den danske Literaturs Historie*² IV p. 448–449). – 332.18 Skipper fra Aalborg] jfr. 337.16. – 332.25 som Adelong udtrykker sig] *Mithridates II* p. 175, jfr. Rask Bb 5 p 17 b. – 332.28 Angelsax. Sproglære] Bb 23. – 333.11 det saakaldte *fri Selskab*] Det frie selskab af den russiske litteraturs venner i Petersborg. – 333.12 en Kjöbenhavner ved Navn Jessen] har ikke kunnet bestemmes. – 333.19 et nordisk Selskab] jfr. 365.9–23. – 333.30 et dobbelt fra min Kommissiønær] om de to breve fra Asmus Larsen jfr. 310.1, 19. – 333.31 det officielle fra Oldsagkommissionen] Br 294. – 333.32 uendelige Kommissiønær] Rasks kommissioner til Asmus Larsen i Br 275, 285 og 308 er dels anmodning om ordning af forskellige pengesager (veksler til Rask, forsendelse af 100 rbd til Rasks kommissionær i Stockholm, H. Kamstrup), dels besked om forsendelse af værker af Rask (Bb 23 til Odense skoles og Odense stifts bibliotek, Bb 25 og 26 og disses oversættelser til N. M. Petersen, efterhånden som de udkommer) o. lign. Desuden beder han i Br 285 Asmus Larsen om at lade en student, fx Sveinbjörn Egilsson, afskrive Templers afhandling i *Videnskabernes Selskabs skrifter XII*, 1779, om „Sammenligning af Ligheden mellem de slaviske og gotiske Sprog“ og sende den hurtigst muligt. – 333.33 Bogbestillinger] jfr. ad 331.4. – 333.33 skreven og skreven igjen] jfr. 331.3 m. komm. – 334.2 skrive] Asmus Larsen havde skrevet et brev til Rask 5/4 1818 og desuden 19/6

1818 besvaret Br 275 (jfr. ad 309.30); Rask takker i Br 320 for brevet af 5/4. – 334.4 er gaaet forloren] herom skriver Rask i Br 308, at han ved, at en pakke breve til Danmark er gået tabt, idet den rejsende, som skulle besørge dem til Kamstrup, Rasks kommissionær i Stockholm, iflg. denne ikke har afleveret dem. – 334.11 Magnusen] Finnur Magnússon, jfr. 331.3. – 334.15 Oldsagskommissionen] Kommissionen for Oldsagers Opbevaring; Rasks brev til denne er Br 302. – 334.15 Thomsen] Chr. J. Thomsen; Rasks brev til ham er Br 303. – 334.15 de medfølgende Kobbere] iflg. Antiquariske Annaler III, 1820, p. 374 har Rask til Oldsagskommissionen sendt „26 Kobbertavler, forestillende Kostbarheder og Antiquiteter, som findes i det kejserlige Kunstkammer i Petersborg“ med bemærkningen: da værket aldrig er udkommet, har det hverken tekst eller titel. – 334.19 for noget siden skrevet] Br *295. – 334.20 det senere Brev] Br *309. – 334.21 Hans Sagabibliotek har gjort meget Gavn her] jfr. 331.19. – 334.26 en Sanskrit Grammatika] Wilkins, A Grammar of the Sanskrita Language, jfr. 348.28. – 334.29 sent og endda kun halv har udrettet] Rask havde under Hendersons besøg i Stockholm sept. 1817 bedt ham købe to sanskritgrammatikker til sig i London, jfr. 271.4 m. komm. Henderson købte imidlertid kun én, jfr. 368.16–18. – 335.3 tre Breve] ingen af dem er bevaret, men i Br 323 takker Bülow for flere breve fra Rask. – 335.11 Brev] Br *306. – 335.14 Texten til Anquetils Zendavesta] den tekst af den persiske religionsbog Zendavesta, som Anquetil du Perron havde lagt til grund for sin avestaoversættelse, se P Anquetil du Perron. – 335.16 Richardsons . . . Indvendinger] i A Dissertation on the Languages, Literature and Manners of Eastern Nations i 1. bind af Dictionary of Persian, Arabic and English (hvoraf Rask kendte og ejede 4°-udgaven). – 335.16 Meninskys Indvendinger] dvs indvendingerne mod Anquetil i fortalen til 2. udgaven af Meninski's Thesaurus Linguarum Orientalium, se P.

336.1 Magnusens Afhandling] Finnur Magnússons prisskrift om Edalæren og dens Oprindelse . . . i udførlig Sammenligning . . . med Grækere, Persere, Indere . . . mythiske Systemer. – 336.7 Vedaerne og de buddhistiske Böger] jfr. 317.16. – 336.8 Udgave af Teksten til Zendavesta] Rask spekulerede selv senere på at lave en sådan udgave, jfr. II 118.15, men udførte ikke sin plan, og en udgave kom først 1852–54 ved N. L. Westergaard (Zendavesta I. The Zend Texts). – 336.10

Smeden Völundr] jfr. 326.33. – 336.11 Båhuslehn] se S Bohuslän. – 336.12 Vennern] se S Vänern. – 336.12 Niðáð] se P Niðuð. – 336.13 qvenisk Baad] dvs båd af den type som kvænerne brugte. – 336.16 Dædalus] se P Daidalos. – 336.17 Efterretningen om Magnusens Afhandling] jfr. 327.2. – 336.19 indeholde et *System*] jfr. 327.6. – 336.21 det halve] Rask hentyder til de 900 foliosider 327.4. – 336.23 to saadanne Systemer] Rask tænker på P. E. Müllers disputats, *De hierarchia et studio vitæ asceticæ in sacris et mysteriis Græcorum Romanorumque latentibus*, Kbh. 1803, og hans bog, *Christeligt Moralsystem*, Kbh. 1808. – 336.24 5te Del af Snorre] jfr. 327.12 med komm. – 336.26 min Kommissionær] Asmus Larsen. – 336.27 to Breve] deraf er det ene Br 285, det andet er ikke bevaret. – 336.28 Afskrift] den i Br 285 bestilte afskrift af Templers afhandling i Videnskabernes Selskabs skrifter XII, jfr. slutn. af komm. til 333.32. – 336.29 nogen Bog som jeg har bestilt] jfr. ad 309.30 og 331.4. – 336.31 Marts Maaned] Asmus Larsens svar af 15/3 1818 på Br 267, jfr. komm. til 310.1. Rask har altså endnu ikke på dette tidspunkt modtaget Larsens breve af 5/4 og 19/6 1818, jfr. ad 334.2. – 336.31 de sidste Breve] deraf er det ene Br 308; det andet (de andre) er ikke bevaret. – 336.32 Professorens Brev] Br *306. – 336.33 de 3 Pas] nemlig et rejsepas på latin udstedt af Kancelliet på Kongens vegne 7/7 1818, en anbefalingsskrivelse på engelsk til konsulere, handelsfolk etc. udstedt af Generaltoldkammer- og Kommercekollegiet 14/7 1818 samt et rejsepas på fransk udstedt på Kongens vegne af stats- og udenrigsminister N. Rosenkrantz 18/7 1818. Alle tre findes KB Ny kgl. Saml. 2063 fol. – 337.3 Egilsen] Sveinbjörn Egilsson. – 337.4 Afskrift] = den 336.28 omtalte afskrift, jfr. slutn. af komm. til 333.32. – 337.4 skrive] Rask brev til Sveinbjörn Egilsson (jfr. 358.4) er ikke bevaret. – 337.5 sit Svar til Lobjkov] jfr. 333.14–15. – 337.9 Prisaafhandling] Bb 24. Jfr. 309.28. – 337.10 de övrige Sager] jfr. 309.29 og 30 m. komm., 331.4 m. komm. – 337.12 Gymnasium] det kejserlige gymnasium i Petersborg. – 337.14 to Breve] det ene må være Br *309; det andet synes ikke bevaret. – 337.15 Brev til Nyerup] formodentlig Br *311. – 337.22 sit Brev] Asmus Larsens svar på Br 308, på hvilket han har noteret: *Besvaret 27. August 1818*; brevet er ikke bevaret. – 337.25 Foræring] en fuldstændig fortegnelse ved J. L. Rasmussen over denne donation er trykt i *Dansk Litteratur-Tidende* 1819 nr. 7–10.

En fortegnelse over donationens sanskritværker er R. Nyerup, *Catalogus librorum Sanscritorum*, Havnæ 1821. – 337.27 3 forskellige Grammatiker over Sanskritsproget] nemlig H. T. Colebrooke, *A Grammar of the Sanscrit Language*, Calcutta 1805; W. Carey, *A Grammar of the Sungskrit Language*, Serampore 1806; Charles Wilkins, *A Grammar of the Sanskrita Language*, London 1808. – 337.28 Sanskrit-Lexicon] Cosha, or Dictionary of the Sanscrit Language by Amera Sinha, with an English Interpretation and Annotations by H. T. Colebrooke, Serampore 1808. – 338.6 Bülow] Johan von Bülow; om prisopgaven jfr. 279.8 med komm. – 338.10 Hans Afhandling etc.] jfr. 327.2. – 338.11 skjønne Vid: Selskab] Selskabet til de skjønne Videnskabers Forfremmelse. – 338.12 Eloge . . . over Daniel Ranzov] jfr. Br 216, 288.4 og Br (*)317, i hvilket sidste meddeles, at ingen af de 5 indkomne lovtaler (hvoriblandt en af Jens Møller) fik prisen. – 338.15 Forfatterlexicon] Nyerup, *Dansk-norsk Litteraturrexicon*. – 338.18 vi] dvs Afzelius selv, hans kone, Sofia Ottiliana A., og hans søn, Oriel A. – 338.19 resa] rejsen til Finland, jfr. 322.19, 323.25, 332.9. – 338.20 Prosaiska Eddan] Bb 25; om trykfejlslisten jfr. 320.25, 332.7. – 338.21 komma til gagns] ifølge Rasks bemærkning II 7.6 kunde det se ud, som om han har fået sendt en trykfejlsliste, men der er ikke trykt nogen i Bb 25, så den er muligvis kommet for sent. – 338.23 Hipping] Rasks kommissionær i St. Petersborg. – 338.24 dina *posthuma*] Bb 25, 27 og 28. Om udtrykket *posthuma* jfr. 310.12. – 338.24 Öfversättningen] Afzelius svenske oversættelse af Bb 26. – 338.25 få kringända öfver allt Exemplaren] af Bb 26 og af oversættelsen, jfr. 325.10. – 338.27 det sista halfarket] dvs halvark 32 af Bb 28. Rask havde Br *297 (320.20) og Br 307 anmodet om at få dette at se. – Om Hammarskölds andel i trykningen af Bb 28 se komm. til 301.1. – 339.2 våra Nordlitteraira aspecter] udsigterne for Jacob Adlerbeths plan om ansættelse af en islandsk litteratør i Sverige, jfr. 285.28, 286.8 med komm., 301.18 med komm., 310.11, 312.17 og 324.6. – 339.8 Heppnari] end de 5, som til Selskabet for de skjønne Videnskabers Forfremmelse indsendte lovtaler over Daniel Rantzau uden at vinde den af Johan von Bülow derfor udsatte præmie, jfr. 338.12 med komm. – 339.8 verdlauna rit] jfr. 327.2, 338.6. – 339.25 árum saman] prisopgaven udsattes allerede 1816, jfr. 279.8 m. komm. Om Magnússon's arbejde med den jfr. Br 182, 214, 264. – 339.28 skrifadi] Br (*)229

(10/12 1817). – 339.29 þýðskum blöðum] jfr. 275.8 m. komm. – 340.11 *Rýh's* vors] Chr. Fr. Rüh's; om hans tyske oversættelse af Mountstuart Elphinstones bog jfr. P og nedenfor 340.30. – 340.22 Kaffrar] dvs kafirer.

341.23 Snorra í Ynglingasögu] Snorri Sturluson i Ynglingasaga i Heimskringla (Finnur Jónssons udgave p. 4 og 6). – 341.27 skrifadi] Finnur Magnússon omtaler i den utrykte begyndelse af brevet her et brev fra ham til Rask af 18/6 1818; det er det, han her hentyder til igen (brevet er ikke bevaret). – 341.28 *Arndt*] se P Chr. G. v. Arndt. – 342.1 *Wards* etc.] se P William Ward. – 342.11 framhalds ritgjördarinna] jfr. 327.9. – 342.13 Hindu-Pantheon] Edv. Moor, Hindu Pantheon, London 1810. – 342.13 Amera Cosham] Cosha, or Dictionary of the Sanscrit Language by Amera Sinhu, with an English Interpretation and Annotations by H. T. Colebrooke, Serampore 1808. – 342.15 frá Dr. Wallich] om denne donation til Universitetsbiblioteket jfr. 337.25 med komm. – 342.21 Kancellisins] det danske Kancelli. – 342.22 Ølenslæger etc.] om Oehlenschlägers strid med Baggesen i anledning af bogen *En Rejse fortalt i Breve til mit Hjem I–II*, 1817–18, jfr. P A. G. Oehlenschläger og Jens Baggesen. – 342.25 útleggia þau á þýzku] dette skete dog ikke, idet Baggesen kom til at trække det korte strå i striden med Oehlenschläger. – 342.25 Proft] trykfejl for Proft, se P H. Chr. G. Proft. – 342.29 medfylgjandi Pjesa] G. L. Badens genmæle mod Finnur Magnússon, *Historisk-antiquariske Bemærkninger om de hedenske Nordboers Kultur og Karakter*, se P. – 342.29 ad nýu] F. Magnússon hentyder hermed til *Rasks* strid med G. L. Baden i 1810 om „de gamle Nordboers Raahed“, se Bb 9–11. – 342.31 framhald minna athugasemda] fortsættelse af den i komm. til 342.29 nævnte afhandling med gensvar til G. L. Baden. – 343.4 fornleifanefndinni] Oldsagskommissionen. – 343.8 skrifa eitthvad] dette blev ikke til noget, jfr. flg. komm. – 343.9 gamla Greifa Moltkes] Joachim Godske Moltke havde i 1817 skænket Oldsagskommissionen 4 brakteater (jfr. *Antiquariske Annaler III*, 1820, p. 366–67). I anledning af hans samtidig udtrykte ønske om et arbejde om brakteater fik man (på forespørgsel) tegninger og aftryk fra bl. a. Sverige og Rusland (jfr. Br 294 og 302–303 samt her l. 11). Arbejdet skulde efter planen have været trykt i *Antiquariske Annaler III*, 1820, med tekst af Børge Thorlacius og billedmateriale ved C. J.

Thomsen, men på grund af, at der stadig kom nyt materiale, blev det udsat (jfr. Antiquariske Annaler IV, 1827 p. V–VII og 7). Jfr. II 119.15 med kommentar. – 343.11 ritlings um þau svensku í seinustu deild af *Idunni*] J. H. Schröder, Archäologiska Anteckningar rörande de i Svensk jord tid efter annan funne Guld-Bracteater, *Iduna* VII 1817 p. 160–181. – 343.30 sednaste Skrifvelse] ikke bevaret. – 344.2 den goda saken] det drejer sig om udgivelsen af en finsk ordbog, hvortil der i Åbo fandtes et betydeligt utrykt forarbejde, nemlig Chr. Gananders håndskrevne finske leksikon i 9 bind med Porthans anmærkninger. Rask havde med Br 287 (maj 1818) foreslået Rumancev at understøtte udgivelsen af et sådant leksikon med G. Renvall som redaktør, og ved sin tilbagekomst fra sit landophold eftersommeren 1818 godkendte Rumancev de af Rask, J. Ph. Krug og Renvall udarbejdede planer for ordbogen og lovede at bekoste den. Rask har meddelt Renvall dette i brevet af 2. sept. gl. st., og Renvall er derefter gået i gang med arbejdet. Jfr. desuden Br 291, 299, 314, 328, 335, 338, 343 a, 346, 355, 365 og 373. – 344.7 Academien] Åbo akademi, se S. – 344.11 att Svenskan deruti fått intaga det rum, som nu är ämnadt åt Tyskan] det var Rasks ønske fra begyndelsen, at ordbogen skulde affattes på latin for at være så brugbar for udenlandske videnskabsmænd som muligt. Andre, især ærkebiskop Jakob Tengström, som 1817 uden held sammen med G. Renvall havde arbejdet på at få udgivet Chr. Gananders ordbog, mente, at affattelsessproget burde være svensk, og kun hovedbetydningerne tillige angives på latin (herom Renvall i Br 291); Renvall lod sig overbevise af Rasks synspunkt, idet det dog tillige bestemtes at anføre hovedbetydningerne på tysk. Dette vandt Grev Rumancevs bifald, og arbejdet blev påbegyndt. Oktober 1818 skrev ærkebiskoppen imidlertid iflg. Rasks dagbog et brev til Grev Rumancev om, at Rask havde villet overtale Renvall til at udarbejde ordbogen på latin, men at det finske folks ønske var, at affattelsessproget skulde være svensk, med latinske tilføjelser for udlændinges skyld. Greven og J. Ph. Krug, som havde bistået ved udarbejdelsen af planerne for ordbogen og var gået stærkt ind for dens udgivelse i forhandlingerne med greven, samt Rask vedtog imidlertid, at der ikke kunde tages hensyn til ærkebispens brev, da arbejdet allerede var påbegyndt efter den vedtagne plan. – 344.12 icke kunnat hålla saken tyst] jfr. 318.27. – 344.23 de mig utlof-

vade 300 Rub. Silfver] Renvalls løn for udarbejdelsen af ordbogen var 300 rubler sølv årligt, det samme beløb som han havde som sekretær ved Skolereguleringskommissionen, hvilken stilling han måtte opgive for at få tid til ordbogsarbejdet. – 344.27 Krugs] om J. Ph. Krugs medvirken ved leksikonplanens udførelse jfr. ad 344.11 og Br 291, 299 og 314. – 345.1 Judéns Finska Språk Lära] se P Jacob Judén; jfr. komm. til 303.22. – 345.3 accentuationssystem] af Br 291 fremgår, at Rask i sit brev til Renvall af 17/5 1818 (jfr. ad 319.4) har foreslået at betegne de finske lange vokaler ved accenter i stedet for ved dobbeltskrivning, altså á, é, í, ó, ú, ä, ö, ü. Renvall finder betegnelsesmåden god, men nærer i Br 299 visse betænkeligheder med hensyn til dens praktiske gennemførelse, idet han bl. a. henviser til den herfra afvigende brug af accenttegnet i andre sprog (jfr. her 346.4–14) samt påpeger de typografiske vanskeligheder med accentuerede former af ä, ö, ü (jfr. her l. 16). – 345.23 trycker de långa med æ, œ, ü, de korta deremot med ä, ö, y] Renvall har her misforstået Rask, idet han i Br 328 (14/10 1818 til Rask) anfører, at han først efter modtagelsen af Rasks brev af 28/9 1818 (ikke bevaret) *rigtig* har forstået Rasks forslag om accentuering af de lange vokaler, nemlig at bruge ä, ö, ü som accentuerede former af æ, œ, y, og Renvall tager dermed sin udtalelse om inkonsekvens i betegnelsen (her l. 26–30) tilbage.

347.3 Skrivelse] formodentlig et brev (ingen af Rasks breve til Renvall er bevaret). – 347.9 Böckerne] det drejer sig om 5 eksemplarer af Bb 23, som Renvall i Br 314 meddeler, at han har købt til Rask, men endnu ikke har kunnet få lejlighed til at sende. – 347.9 återstoden af penningarne] uvist hvad der hermed hentydes til. – 347.10 ytterligare exemplar af samma Bok] Renvall meddeler i Br 328, at han vil sende Rask flere eksemplarer af Bb 23, men beklager i Br 330, at han kun har kunnet skaffe ét eksemplar, som han oversender med brevet. – 347.18 Brev fra min Kommissionær] dette brev fra Asmus Larsen er ikke bevaret; det har været svar på Br 308, på hvilket Larsen har noteret: Besvaret 28. August 1818. – 347.19 de först bestilte Böger] jfr. 309.28–30 med komm. – 347.20 en Kaptejn] en kaptajn Nissen. – Om hele denne affære jfr. også Br 320. Rask fik iflg. sin dagbog ikke denne bogforsendelse før november 1818. – 347.30 auri sacra fames] den usalige hunger efter guld. – 348.1 det skandinaviske Katalog for 1817] nogen fort-

sættelse for 1817 af den af Jacob Deichmann med forord af Rasmus Nyerup udgivne Fortegnelse over de Bøger, som i Aarene 1814–16 ere udgivne i de tre nordiske Riger, Kbh. 1815–17, udkom ikke. – 348.4 medfølgende Brev] ikke bevaret. – 348.8 Prisaftandling] Bb 24. – 348.9 vare med den ovennævnte Skipper] Rask har endnu ikke fået disse bøger, jfr. 347.20, men han har øjensynlig fået regningen. – 348.13 Sedel fra Prof. Nyerup] Br *315. – 348.13 Larsens Brev] jfr. ad 347.18. – 348.13 Bibliotekets indiske Acquisitioner] N. Wallichs bog-gave til Universitetsbiblioteket. – 348.17 Skjoldungedigtet] G. J. Thor-kelin, De Danorum rebus gestis Seculo III. et IV. Poema Danicum dialecto Anglosaxonica. – 348.17 Angels. Sprogl.] Bb 23. – 348.18 isl. Gramm.] Bb 12. – 348.18 Björn Haldorson] dvs Bb 235. – 348.18 Saga-biblioteket] P. E. Müllers Sagabibliothek. – 348.18 Sturleson] G. Schö-nings udgave af Heimskringla edr Noregs Kongasögur af Snorra Stur-lusyni I–III, Kbh. 1777–83, og dens fortsættelse Noregs Konúnga Sögur IV–V, Kbh. 1813–18, se P G. Schöning. – 348.19 Edda] den arnamag-næanske kommissions udgave af Sæmunds edda I–II, Kbh. 1787–1818. – 348.19 oversat . . paa engelske Vers] A. S. Cottle, Icelandic Poetry, or The Edda of Saemund, translated into English verse, Bristol 1797. – 348.22 Vort Grönlandske Apparat] se P O. Fabricius. – 348.23 det N.T.] det grønlandske nye testamente, udgivet af O. Fabricius. – 348.24 den store Samling i Kalkutta] den store samling af bibeloversættelser, især til østerlandske sprog, i College of Fort-William i Kalkutta. – 348.24 Flora Danica] det store botaniske billedværk, hvoraf bind I–VII ud-kom 1766–99, bind VIII–XI (ved J. W. Hornemann) 1810–29 i både dansk, tysk og latinsk udgave. – 348.28 erholdt] gennem E. Henderson, jfr. 334.25. – 348.28 Wilkins Sanskrit Gramm.] se P Charles Wilkins. – 348.28 Stykker af Biblen etc.] jfr. 317.33 med komm. – 349.1 en dansk Sanskritgrammatik] M 103. – 349.2 min isl. og angels. Sproglære] Bb 12 og Bb 23. – 349.3 en Læsebog] M 110. – 349.4 et nyt System etc.] udført i M 103. – 349.5 Devanagarikarakterer] sanskritskrifttegn. – 349.7 min Prisaftandling] Bb 24. – 349.11 Vedaerne og Buddhisternes Bøger] jfr. 317.16. – 349.16 min forrige Plan] jfr. 317.9 og 325.23. – 349.16 Bülow] J. v. Bülow, af hvem Rask havde fået understøttelse til rejsen, jfr. 318.7 m. komm. – Om Bülows holdning til den ændrede rejseplan se ad 355.24. – 349.21 med næste Post] jfr. 355.24. – 349.26

Brev til Oldsagskommissionen] Br 302, jfr. 334.15. – 349.26 en Samling antikvariske Kobbere] jfr. 334.15. – 349.27 et Par Breve eller 3] Br *309 og *313; jfr. desuden ad 337.14. – 349.28 et Par Breve til Prof. Nyerup] Br *286 og *311. – 349.29 Brev til Prof. Ørsted] fra Pantzner med vedlagt brev fra Rask, jfr. 358.9, 394.1–2; brevene synes ikke bevaret. – 349.30 Wormskjold] Peter Wormskjold. – 350.4 ett bref] i Br 331 takker Cnattingius Rask for et brev af 3/9 1818; dette er ikke bevaret. – 350.6 Eddarne] Sæmunds edda og Snorres edda. – 350.8 O. posthuma] opera posthuma, dvs Bb 25 og 27.–28. Om udtrykket opera posthuma se 310.12 og jfr. 338.24. – 350.8 min öfversättning] Afzelius' svenske oversættelse af Bb 26. – 350.10 läsboken] Bb 28; om Hammarskölds andel i trykningen, jfr. 301.1 med komm. – 350.11 sista halfarket] halvark 32 af Bb 28, jfr. 338.27 med komm. – 350.12 skriver Cnattingius] Br 331. – 350.16 Valeas meq mutuo diligas] alm. brevformular, kendt fra Ciceros breve. – 350.20 et af mine Breve] dvs et af mine breve til dig. – 350.21 et til ham igjen] Br *327. – 350.21 Begge dine sidste] ikke bevarede; det første af dem må være Asmus Larsens svar af 27/8 1818 på Br 308, på hvilket han har noteret: Besvaret 27. August 1818; det sidste må være det, hvori Rasmus Nyerups brev til Rask af 22/9 1818 (Br 318) var indlagt, jfr. 358.2. – 350.22 besvaret . . . over Sverrig] Br 320. – 350.26 Min Stedmoder] se P Rask stedmoder. – 350.27 det forlangte 100 Rd^r] allerede i brevene af 3/2 og 12/2 1818 (Br 260 og 267) beder Rask Larsen om at sende Rasks stedmoder 100 Rbdr, idet han dog i det sidste brev tilføjer, at det ikke haster så meget, blot det ikke glemmes og sker engang til foråret. I Br 320 skriver Rask om denne sag: Angaaende min Moders Brev kan det begjærte 100 Rigsd. gjerne laanes paa en 1ste Prioritetsobligat. i Huset Frydendal i Ryskoven, kun at den tinglyses og alle Formaliteter nøje iagttages. Min Hensigt hermed er at jeg gjerne vilde have Haand i Hanke med den gode Hr. Peder, som min Stedmoder ulykkeligvis er bleven gift med efter min Faders Död, og som uafbrudt har arbejdet paa at öde hvad der fandtes i Huset og endogsaa haft Spekulation paa at sælge Huset, hvorved han vilde gjøre min Stedmoder saavel som sig selv aldeles ulykkelig . . . Renter skal du naturligvis ikke tage af denne Kapital, men er det nödvendigt i Obligats. for Tinglynsningen o.s.v. saa opføres de der i sædvanlig lovlig Form. – 350.29 mit forrige Brev] Br 320.

351.1 gjort et rent Udlæg etc.] E. Hendersen havde i London købt en sanskritgrammatik til Rask og sendt den til ham i Petersborg, jfr. 334.25. – 351.3 Den første Pakke Böger] jfr. 347.19. – 351.6 sprunget Byen om etc.] om Rasks og Hippings anstrengelser for at få fat i den nævnte bogsendning fortælles også i Br 320. – 351.10 St.] C. G. Sterky. – 351.16 Kaptejn Kölla eller Hölle] se P Kølle; denne kaptajn medførte den anden bogforsendelse for Rask fra København til Petersborg; den nåede frem før den første med kaptajn Nissen. – 351.21 min Prisafhandling] Bb 24. – 351.22 den norske Guletingslov] den arnamagnæanske kommissions udgave af Magnus Lagabæters Gulapingslög 1817 (med fortale af G. J. Thorkelin). – 351.22 anden Del af Sæmunds Edda] anden del af den arnamagnæanske kommissions udgave af Sæmunds edda, 1818. – 351.25 St.] Sterky. – 351.30 om Gullandsloven] Karl Schildener, Guta Lagh, Greifswald 1818. – 351.31 om de skandin. Love] det har ikke kunnet konstateres, hvad det er for et værk; forfatteren er snarest Jacob Grimm. – 352.1 de Böger . . . hvorom jeg har skreven fra Stokholm] må betyde: de bøger fra Stockholm, som jeg har skrevet om, nemlig i de breve, som Finnur Magnússon svarer på med Br 242, jfr. 391.29 m. komm. – 352.7 vêd jeg] fra Afzelius, jfr. 313.6. – 352.8 de] må være Afzelius og Kamstrup, som besørgede forsendelsen af Rasks sager fra Stockholm til København efter Rasks afrejse fra Stockholm. – 352.10 Lobjkos Sager] de til Lobjko i brevene til P. E. Müller og Nyerup bestilte bøger, jfr. 337.15, 349.27 og 361.31. – 352.11 en reel Mand] Rask hentyder her til affæren med skipper Nissen, jfr. 347.20. – 352.16 om en dansk Mand Veinsang] jfr. 330.26 (Br *309, 5/8 1818 til P. E. Müller). – 352.24 Mit forrige Brev] Br *321. – 352.26 det sidste etc.] Br *270. – 352.28 Sagens Sammenhæng etc.] jfr. 293.9. – 352.30 Edda] anden del af den arnamagnæanske kommissions udgave af Sæmunds edda, 1818; jfr. 294.12. – 352.30 Snorre] Noregs Konúnga Sögur V, 1818 (også med titel Saga Hákonar Hákonarsonar hins gamla), jfr. 294.16. – 353.1 min Bortrejse fra Stokholm] jfr. 293.30. – 353.5 hvilke Tilbud] jfr. 238.32, 285.28–286.4 og P. E. Müllers brev 293.6. – 353.6 Dedikationens Udfald] udfaldet af dediceringen af Bb 24 til kong Frederik VI, nemlig udnævnelsen til professor og rejsestipendiet, jfr. Br *249. – 353.8 mine Velyndere] deriblandt i hvert fald Afzelius, jfr. komm. til 238.32, og Jacob Adlerbeth, jfr. 285.28–286.4.

Muligvis har også Ling været virksom i denne sag; det fremgår i hvert fald af Rasks dagbog (mel. 3/1 og okt. 1817), at det var Ling, der opfordrede Rask til at skrive til Árni Helgason. – 353.8 St.] Stockholm. – 353.12 ikke at tale noget om den hele Sag] jfr. 293.8. – 353.12 det Forslag] nemlig at ansætte Árni Helgason som islandsk litteratør i Sverige, jfr. 286.6. – 353.13 i to Henseender] formodentlig for Árni Helgasons og for den gode sags skyld. – 353.16 Sagen] Jakob Adlerbeths forslag på den svenske rigsdag 1817–18 om at ansætte en islandsk litteratør i Sverige, jfr. 285.28, 286.8 med komm., 301.18 med komm., 310.11, 312.17 og 324.6–10. – 353.16 de sidste Breve fra St.] Br *292 og *300 fra A. A. Afzelius. – 353.19 min sidste Plan etc.] jfr. 349.8. – 353.21 Sanskritsproglære] M 103, jfr. 349.1. – 353.21 Læsebog] M 110, jfr. 349.3. – 353.25 de *hellige Bøger*] Vedaerne og de buddhistiske religiøse skrifter, jfr. 317.16, 349.11. – 353.27 Tatar.] tatarisk, se S. – 353.27 Tungus.] tungusisk, se S. – 354.1 derfor] selv om Rask tog tilbage til København et års tid for at udarbejde de nævnte værker og derpå tog til Indien ad søvejen. – 354.3 München (for Harmonia Cottonia's Skyld)] i München befandt sig det 1794 i Bamberg fundne håndskrift (codex monacensis) af den oldsaksiske evangelieharmonie Heliand; dette skrift kendtes ellers kun fra codex cottonianus i British Museum i London, som blev fundet af Franciscus Junius (se P), og hvoraf stykker var udgivet af Georges Hickes (se P) og af R. Nyerup (efter Klopstocks afskrift) i *Symbolae ad literaturam Teutonicam antiquiorem*, Kbh. 1787. Jfr. J. A. Schmeller. – 354.3 Meiland] Mailand, dvs Milano, hvor de såkaldte *codices ambrosiani* af Ulfilas gotiske bibeloversættelse fandtes. Jfr. P. C. O. Castiglione og A. Mai. – 354.4 er det] *løs* er der. – 354.4 det Tillæg etc.] jfr. 326.1. – 354.9 Lpz. Literaturtidende] Leipziger Literatur-Zeitung 23. maj 1818, hvor det meddeles, at den danske konge har bevilget Rasmus Rask og flere andre et toårigt rejsestipendium på 800 Rbdr sølv. – 354.18 Humboldt] se P Alexander von Humboldt. – 354.26 Nyerups Efterretninger om Bibliotekets indiske Tilvækst] jfr. Br *315. – 355.5 Søvejen] tilbage til København. – 355.8 efter første Bestemmelse] den oprindelige plan om Kaukasusrejsen, jfr. Rasks forslag 317.8. – 355.10 tre fire ny latinske Figurer] jfr. 349.4. – 355.9 Sanskritsagerne] jfr. 353.21. – 355.12 skrive] P. E. Müllers svar på dette brev er Br *342, men allerede i Br *334 (svar på Rasks brev af

28/9 1818, Br *321) giver P. E. Müller udtryk for sin mening om Rasks forslag at tage tilbage til København og derefter ad søvejen til Indien. – 355.17 to ny Breve fra min Kommissionær] om de to breve fra Asmus Larsen jfr. 350.21. – 355.18 Hbr. Bco] Hamburger Banco. – 355.19 Uheldet med den første Bogforsendelse] jfr. 347.19 og Br 320. – 355.24 tilskrevet Bülow] dette brev fra Rask til Johan von Bülow er ikke bevaret; det har iflg. Bülows svar (Br 323) været dateret 11. okt., idet Br 323 ved skrivefejl er dateret 4. okt. i stedet for 4. nov. (Bülow skriver der om Rasks brev af 11. f. M., som må være det her omtalte). Samtidig med at Bülow har skrevet Br 323 til Rask, har han oversendt Rasks brev af 11. okt. til P. E. Müller, hvilket fremgår af et brev til P. E. Müller fra Bülow af 4. nov. 1818 (KB Ny kgl. Saml. 3747 4°), hvori Bülow ligesom i Br 323 til Rask udtaler, at han intet har imod, at Rask ændrer sin rejseplan, men henstiller til P. E. Müller alene at træffe afgørelsen. P. E. Müller havde imidlertid, inden han fik Bülows brev, allerede 30/10 1818 skrevet til Rask om sin holdning til den af Rask foreslåede ændring i rejseplanen og afvist Rasks forslag (Br *334), således at Bülows positive indstilling over for en ændring i Rasks rejseplan ikke fik nogen indflydelse på P. E. Müllers holdning.

356.4 Deres to sidste og eneste Breve] Br *315 og 318. – 356.7 interessante Efterretninger] hermed tænker Rask især på meddelelsen om N. Wallichs donation af persiske, arabiske og indiske værker til Universitetsbiblioteket, jfr. 337.25. – 356.9 mit sidste over Sverrig skikkede Brev] Br *321, hvori Rask foreslår P. E. Müller at rejse tilbage til København for et år og benytte de nye hjælpemidler til udarbejdelse af sanskritgrammatikken og sanskritlæsebogen. – 356.11 ved denne Lejlighed] af Br *326 til P. E. Müller (jfr. 353.19). – 356.13 angels. Sprogl.] Bb 23. – Oversættelsen synes ikke at være trykt i det pågældende tidsskrift, i hvert fald ikke under Rasks navn, se ad II 66.4. – 356.14 Sjurnal] se S Det frie Selskab af den russiske Litteraturs Venner i St. Petersburg. – 356.14 frit, litterært Selskab] det frie Selskab af den russiske Litteraturs Venner. – 356.17 sperantende] jfr. ODS spirantende(s). – 356.20 Skandin.] det skandinaviske Litteraturselskab. – 356.24 Schubart] Fr. Th. von Schubert. – 356.32 Vormskjold] Morten Wormskjold. – 357.1 i forrige Brev] i Br *321 til P. E. Müller nævner Rask ikke noget herom. – 357.4 den goddædige Gudinde] jfr. 113.18 med komm., 271.12. –

357.4 Tröjel] P. M. Trojel. – 357.7 Nogle tyske Professorer] deriblandt C. M. Frähn, Chr. F. Gräfe og Fr. v. Adelung. Af andre tyske lærde omgikkes Rask især J. Ph. Krug og P. v. Köppen. – 357.9 Tre franske Lærde] formodentlig professorerne Charmoy og de Mange, samt en fransk lærd Huet, som iflg. Rasks dgb. underviste Rask i fransk en kort tid i Petersborg. – 357.12 Franskmanden i Sverrig etc.] den samme historie bruger Rask i Br 388 til en skildring af universitetet i Moskva: „det er en brilliant bygning, men der er ingen inde, som Franskmanden sagde om den tomme Vinflaske da man bad ham skænke.“ – 357.16 mit förste Brev fra Petersb.] Br *286. – 357.19 Ifigenia i Aulis] formodentlig C. W. Glucks opera Iphigénie en Aulide. – 357.21 trak Vagten fra Læret] om udtrykket trække fra læret (o: læderet) ‘drage sit sværd, sin sabel, kniv etc.’ jfr. ODS II Læder sp. 316 l. 26. – 357.24 Runebommerne] lappernes magiske trommer, jfr. ODS Runebomme. – 358.2 2 fra Prof.] Br *315 og 318. – 358.2 2 fra Larsen] jfr. 350.21 med komm. – 358.3 fra Prof. Müller med udenlandske Passer] Br *306. – 358.3 besvaret] med Br *313. – 358.3 fra Hr. Egilsen] Sveinbjörn Egilssons brev er ikke bevaret; det har ledsaget den 337.4 omtalte afskrift. – 358.4 besvaret] Rasks svarbrev er ikke bevaret. – 358.4 fra Oldsagkommissionen] Br 294. – 358.5 fra Thomsen] Chr. Jürgensen Thomsens brev til Rask er ikke bevaret. – 358.5 begge besvarede] Rasks svar til Kommissionen for Oldsagers opbevaring er Br 302; Rasks svar til Chr. J. Thomsen er Br 303. – 358.5 til Kommissionen sendt etc.] jfr. 334.15 med komm. – 358.9 Brev til Prof. Ørsted fra Pantzner og mig] om dette brev til H. C. Ørsted jfr. 349.29. – 358.10 Wormskjold] Peder Wormskjold, jfr. 349.30. – 358.27 de östersöiske Provinser af Rusland] dvs Estland og Livland (begge russiske provinser fra 1721), samt Kurland (russisk provins fra 1795). Estland stod 1219–1346 i tilhørsforhold til Danmark, som samtidig med Estlands erobring 1219 uden held havde søgt at underlægge sig Livland. 1553 havde Danmark ved køb erhvervet Kurland samt øen Øsel, men kun Øsel forblev en tid dansk. – 359.2 aldeles ingen Hjælp ellers har erholdt fra Kjöbenhavn] jfr. Br 320 og Br *321. – 359.7 Efterretning] hvorvidt Molbech har leveret en sådan vides ikke, men i Br 242 (2/1 1819, fejlagtigt dateret 1818) meddeler F. Magnússon Rask, at der iflg. Molbechs og Werlauffs udsagn ingen russiske håndskrifter findes i Det kgl. Bibliotek ud over et fra det 18. årh.

– 359.15 alt hvad jeg siden min Hidkomst har forskreven] jfr. 331.4 m. komm. – 359.16 tilskreven begge disse, Prof. Müller og flere] bevaret er brevet til Asmus Larsen (Br *325), brevet til P. E. Müller (Br *326) og brevet til Nyerup (Br *327) samt et brev til Finnur Magnússon (Br 1076). – 359.18 En herværende russisk Lærd etc.] I. N. Lobjko, jfr. 330.2. – 359.19 lærde Efterretninger] dvs Dansk Litteratur-Tidende, se S. – 360.3 Skrivelse af 28 Sept:] Br *321. – 360.6 den paatænkte Forandring] jfr. 349.8. – 360.7 ansøge] jfr. 293.17–22, spec. ad 293.21. – 360.9 udnævntes til Professor og erholdt kongeligt Stipendium] jfr. 284.23–24 m. komm. – 360.10 tilskrev] Br *295 (317.6–25). – 360.11 ansøgte] jfr. 326.1 m. komm. I denne ansøgning af 16/7 1818 ansøger P. E. Müller på Rasks vegne om 200 specier årligt i 1819 og 1820 af kommunitetets kasse og udtrykker tillige ønske om, at der stilles en vis sum til rådighed for Rask til indkøb af orientalske håndskrifter til Universitetsbiblioteket. I resolution af 2/9 1818 forlanger Universitetsdirektionen betænkning fra kommunitetets bestyrelse om stipendiet og betænkning fra universitetets bibliotekskommission gennem konsistorium om håndskriftkøbet (RA Univ.-Dir. Ref. og Resol. 1 a 581). 24/9 1818 svarer det teologiske fakultet, at kommunitetet kan udrede den ønskede understøttelse (smst. 1 a 654). 20/9 1818 forelå de orientalske professorers udtalelse om køb af orientalske håndskrifter (jfr. 412.6–413), som gennem bibliotekskommissionen og konsistorium indsendtes til Directionen for Universitetet og de lærde Skoler, der resolverede indstilling til kongen om udbetaling til Rask af 200 specier årligt i to år og 200 à 300 specier til indkøb af håndskrifter (RA Univ.-Dir. Ref. og Resol. 1 a 688 Br 870/1823). Jfr. videre slutn. af komm. til 367.13, 367.18, 410.10 og meddelelsen om tildelingen 410.17–411.4. – 360.17 de orientalske Professorer] J. L. Rasmussen og N. C. Kall. – 360.20 det kongelige Stipendium . . . forøget i det mindste forlænget] jfr. 326.7, 367.12–19. – 360.24 Kollegierne] Direktionen for Universitetet og Finansdeputationen. – 360.30 Bülow] Johan von Bülow, af hvem Rask havde understøttelse til Kaukasusrejsen, jfr. Br 115.

361.7 udbrede Kundskab om dansk Literatur i Petersborg] jfr. 347.22. – 361.8 Deres Reises egentlige Maal] at skaffe oplysninger om de kaukasiske folkestammers sprog med henblik på en sammenligning af disse med de nordiske sprog. – 361.11 skrive Bøger] hentyder til det af Rask

348.31–349.7 omtalte arbejde med sanskritgrammatik og -læsebog. – 361.14 mener] 349.13. – 361.21 Hvad Boghandler Deichman angaaer] jfr. Rasks udtalelse om denne 347.30–348.4. – 361.26 Vallich] N. Wallich; om dennes donation af indiske, arabiske og persiske bøger til Universitetsbiblioteket jfr. 337.25–338.2. – 361.26 som et Slags Gien-gield] en oversigt over de til Kalkutta sendte bøger findes i Dansk Litteratur-Tidende 1819 nr. 7 (p. 106–107), hvor der ud over de her nævnte anføres flg.: E. Chr. Werlauff, Anecdoton ad historiam Sverreri; Rasks prisafhandling (Bb 24); Antiquariske Annaler I–II og III 1. hefte, samt J. L. Rasmussen, Historia Arabum ante Islamismum. – 361.27 de arnamagnæanske Udgaver] i oversigten i Dansk Litteratur-Tidende (jfr. foregående komm.) anføres denne post som: „de fleste i Kjøbenhavn udgivne Sagaer, ni Bind“. De af den arnamagnæanske kommission udgivne sagaer var på det tidspunkt Kristni-Saga (1773); Sagan af Gunnlaugi Ormstungu (1775); Hungurvaka (1778); Eigils-Saga (1809); Nials-Saga (1809). Desuden var i Kjøbenhavn udgivet Islands Landnamabók (1774); Viga-Glums Saga (af Guðmundur Pétursson, 1786); Eyrbyggja-Saga (bekostet af P. F. Suhm, 1787); Vatnsdæla Saga (af E. Chr. Werlauff, 1812). – 361.28 Snorro] Snorri Sturlusons Heimskringla og dennes fortsættelse, jfr. ad 348.18 Sturleson. – 361.28 Edda] jfr. ad 348.19 Edda. – 361.28 Haldursons Lexicon] Bb 235. – 361.29 Deres Grammatik] Bb 12. – 361.29 de tvende Beskrivelser over Kongens Møntsamlinger] Beskrivelse over danske Mynter og Medailler i den kgl. Samling, Kbh. 1791 (med tillæg, Kbh. 1794) og Chr. Ramus, Catalogus numorum veterum Græcorum et Latinorum Musei Regis Daniæ I–II, Kbh. 1816. – 361.32 de forlangte Bøger] jfr. ad 352.10 samt 330.1. – 362.10 Brevet og Kobberne til den arnamagnæanske Kommission] det må dreje sig om det af Rask 349.26 nævnte brev til Oldsagskommissionen (Br 302) og den til samme sendte samling antikvariske Kobbere (jfr. komm. til 334.15). – 362.11 de til mig skrevne] jfr. 349.27. – 362.12 de øvrige Breve] de af Rask 349.28–30 nævnte breve. – 362.15 B. Broder!] Bästa Broder! – 362.17 ett bref] ikke bevaret. – 362.17 ditt förra bref] ikke bevaret. – 362.19 Min Öfversättning af Poetiska Eddan] Afzelius' svenske oversættelse af Bb 26. – 362.25 Läsbokens] Bb 28. – 362.27 Adlerbeths far] Jacob Adlerbeths fader Gudmund Adlerbeth. – 362.28 ner] dvs i Småland. – 362.28 Kungen] Karl XIV Johan. –

362.30 Exposition] Göthiska Förbundets udstilling 1818, jfr. 313.3 med komm. – 363.2 ämnen för täflingen] 27/11 1818 udsatte Göthiska Förbundet seks præmier for behandling i skulptur, maleri eller tegning af emner fra den nordiske mytologi og heltedigtning. – 363.9 Skrivelse af 30 Okt.] Br *334. – 363.12 et senere Brev fra mig] Br *326. – 363.14 Planen] planen om at rejse til Indien, jfr. 317.9, og ikke, som først bestemt, standse ved Kaukasus, jfr. 317.8. – 363.15 begge Maader] at vende tilbage til København og derefter gå ad søvejen til Indien *eller* at rejse fra Rusland over land til Indien. – 363.21 de indiske Sager paa Univers. Bibliot.] N. Wallichs donation af indiske bøger til Universitetsbiblioteket, jfr. Br *315. – 363.22 Ind.] Indiens. – 363.25 Sörejsen vilde koste fuldt saa meget] jfr. 361.18. – 363.29 ikke bør skrive Böger] jfr. 361.10. – 364.9 mit arab. og pers. Lexicon (Golius og Hopkins)] dvs J. Golius, *Lexicon Arabico-Latinum*, og David Hopkins, *Vocabulary of Persian, Arabic and English*. – 364.16 Dagen til Afrejsen var bestemt i Sommer] Rask havde regnet med at rejse videre fra Petersborg i løbet af juli måned 1818, jfr. Br *297 (321.12–15) samt Afzelius' udtalelser i Br *301 (324.27, 325.15), som er svar på et (ikke bevaret) brev fra Rask fra juli 1818, jfr. ad 324.24; desuden meddeles Rask i Br 307 (28/7 1818), at hans rejse er blevet opsat en måneds tid. Om den planlagte afrejse jfr. endvidere 317.7. – 364.18 noget at afgjøre med Grev Rumänzov] ifølge sin dagbog havde Rask 22/10 1818 skrevet en ansøgning til Rumancev om understøttelse til på sin rejse at besøge de finno-ugriske folk i Rusland sammen med den finske student A. G. Nordblad. Da Nordblad imidlertid umiddelbart derefter forlod Petersborg, blev ansøgningen (Br 281) først indgivet 16/11 1818 efter hans tilbagekomst. 30/11 1818 var Rask hos Rumancev, „men han [Rumancev] opgav at tale om Hovedsagen“; 5/12 var Rask atter hos Rumancev: „Han gav mig tydelig og bestemt Afslag paa min Forestilling at besøge de finniske Folk med Nordblad paa min Rejse.“ – 364.23 Adelung] Fr. v. Adelung. – 364.24 faa ham til at lade udarbejde og trykke et nyt fuldstændigt *Lexicon Fennico-latino-germanicum*] jfr. ad 344.2. – 364.28 foreslaaet et nyt System af Casus og Deklinationens Indretning med ny Benævnelser] under sit ophold i Åbo 1.–18. marts 1818 læste Rask finsk hos Gustaf Renvall og fandt da i dennes manuskript til en ny finsk grammatik den samme opstilling af det finske deklinations- og

konjugationssystem, som han selv havde brugt i Bb 24 (jfr. 303.11–15 m. komm.). Med hensyn til kasussystemets opstilling har Rask formodentlig ved samme lejlighed fremført sit forslag til opstilling og inddeling af de 6 kasus i finsk, som betegner stedforhold, jfr. Renvall i Br 314: *Min Finska språklära är numera till det mesta utarbetad, till och med Prosodien. Jag bör tacka Herr Prof. för de nya denominationerna på språkets casus, hvilka jag vid närmare pröfning funnit vara lämpligare, än de af mig förut i min disputation föreslagna. För övrigt har jag i det mesta bibehållit den af ålder brukliga Grammatikalska terminologien. – Den omtalte sproglære er ikke den her l. 29 nævnte, men det ovenfor omtalte manuskript, udgivet som Finsk Språklära 1840. Om Rasks kasussystem og Renvalls antagelse deraf i indledningen til *Lexicon linguæ finnicæ*, jfr. i øvrigt Bb 199 p. 33–34 og Renvall i *Lexicon linguæ finnicæ* I p. XII, samt komm. til II 258.9 her. – 364.29 en Sproglære som forudskikkes] i Renvalls *Lexicon linguæ finnicæ* I p. I–XVI findes en kort oversigt over finske dialektforskelle, bemærkninger om lydbetegnelsen og ordafledningen i finsk samt (p. XII–XVI) en kort gennemgang af nominal- og verbalbøjningen. – 364.32 *Mit Arbejde for dansk Litteratur*] jfr. P. E. Müllers udtalelse derom 361.5. – 365.10 *oprette et nordisk Selskab*] denne plan blev ikke realiseret. – 365.23 *Skandinav. Selskab*] det skandinaviske Litteraturselskab i København. – 365.23 *skandin. Katalog*] det af boghandler Jacob Deichmann 1815–17 udsendte katalog over danske, svenske og norske bøger, se P. Jfr. ad 348.1. – 365.30 *skreven til Nyerup og Deichmann*] ikke i noget af de bevarede breve fra før den tid, derimod nok i senere, fx Br 343.*

366.3 *Finland . . . Forfatning*] ved fredsslutningen i Frederikshavn 17/9 1809 mellem Sverige og Rusland afstod Sverige hele Finland, hvis østgrænse da var elven Kymi, til Rusland, men i stedet for at indlemme Finland i det russiske rige lod den russiske kejser Alexander I Finland beholde den svenske forfatning, dog med visse af omstændighederne nødvendiggjorte modifikationer, og gjorde landet til en selvstændig stat under den russiske kejser. 1811 indlemmedes Viborgs len, som Sverige 1721 (for den østlige dels vedkommende) og 1743 (for restens vedkommende) havde afstået til Rusland, i det finske statsområde. – 366.4 *egget Universitet*] universitetet i Åbo. – 366.12 *corresponderende Medlemmer af Skandin. Selskab*] Lobjoko synes ikke at være blevet medlem af det

skandinaviske Litteraturselskab. Derimod udnævntes Hipping til medlem 3/1 1821, efter at han til selskabet havde indsendt afhandlingen om A. B. Sellius, jfr. II 35.24–29. – 366.15 skand. Selskabs Skrifter] det skandinaviske Litteraturselskabs Skrifter 1.–13. årg. 1805–17, som Rask i Br 308 (28/7 1818 til Asmus Larsen) beder om at få sendt til Hipping (sammen med Antikvariske Annaler og G. L. Baden, Dansk-norsk historisk Bibliotek). P. E. Müller var sekretær i det skandinaviske Litteraturselskab. – 366.24 Humboldt] Alexander von Humboldt, se P. – 366.27 Wallichs Foræring til Bibl.] N. Wallichs donation af indiske, persiske og arabiske værker til Universitetsbiblioteket, jfr. 337.25–338.2. – 367.3 Brev af 12 Oct.]: Br *326. – 367.4 Svar] Br *334. – 367.4 Brev af 28 Sept.]: Br *321. – 367.5 den forandrede Reiseplan] Rasks plan om at vende tilbage til København for et år og udgive sanskritgrammatik og -læsebog og derefter gå ad søvejen til Indien, jfr. 349.8, 353.19 og 360.5. – 367.9 har meldt dem] i Br *306 (326.1), jfr. 360.11 med komm. – 367.13 Ansøgning] denne ansøgning af 16/11 1818 (RA Fonden ad usus publicos 4, 271) indsendte P. E. Müller til Universitetsdirektion med anmodning om dennes anbefaling af den til direktionen for Fonden ad usus publicos. 25/11 1818 videresendtes den af Universitetsdirektionen med den ønskede anbefaling og tilføjelse om, at man i tilfælde af tilståelse af det ansøgte vil indstille Rask til en rejseunderstøttelse på 200 Specier årlig i 3 år fra Kommunitetet (RA Univ.-Dir. Ref. og Resol. 1 a 717). Jfr. videre 408.4. – 367.14 det derfra tilstaaede kongelige Stipendium] jfr. Br 247. – 367.21 Bülow] Christopher Schöller von Bülow. – 367.23 senere Breve] Br *321 og *326. – 367.31 forrige og nuværende Plan] den forrige plan om fra Kaukasus at rejse gennem Persien til Indien (jfr. 317.9) og den nuværende plan om fra Petersborg (jfr. 349.8) eller fra Kaukasus (jfr. 354.1) at vende tilbage til København og derefter gå ad søvejen til Indien. – 368.15 til Astrachan] Henderson, som på dette tidspunkt ivrigt studerede tyrkisk og andre østerlandske sprog, havde af det engelske bibelselskab fået som opgave at være medarbejder ved bibeloversættelsesarbejderne i Astrakan med fast ophold dér. – 368.16 den ene Sanskritgrammatika] må være W. Carey's el. H. T. Colebrooke's sanskritgrammatik. – 368.17 De havde ønsket] jfr. 271.4 med komm. – 368.18 en mindre dyr] Charles Wilkins, Grammar of the Sanskrita Language, London 1808, jfr. 334.26. –

368.19 Boghandleren] Anders Wiborg, jfr. 266.3. – 369.1–12 i dansk oversættelse:

Naadige Herre

Højstærede Hr. Statsraad!

Jeg var hos Dem for nogle Dage siden for at tage Afskjed med Dem, men da jeg ikke havde den Lykke at træffe Dem hjemme, sender jeg Dem nu disse Linier gjennem en Ven. Jeg takker Dem hjerteligt for al Deres Venskab, Elskværdighed og Belæring, og beder Dem ydmygt om at betragte disse 100 Rubler som et lidet Tegn paa min Taknæmmelighed. Det er unødigt at fortsætte, De ved ret vel hvor svært det er for mig at udtrykke mig paa Russisk; derfor tilgiv mig, min bedste Herre! Gud bevare Dem. Lev vel for stedse.

Rask.

– 369.1 1819?] beg. af juni 1819; Rask forlod Petersborg 12/6 1819. – 369.1 tilføj: (Koncept.) – Udkast til et brev til formodentlig J. Ph. Krug. – 369.13 Til Rasmus Nyerup [1819]] dette brev må være førsteudkastet til et svar fra Rask på Br *350 (18/1 1819) fra Nyerup (jfr. ad 405.30), sammenlign 369.23 med 396.26, samt 372.19–374.10 med 402.18–403.12. Br *360 er Rasks egentlige svar til Nyerup. – 369.14 Skrivelse] Br *350. – 369.23 Min Hensigt etc.] jfr. 364.1, 396.26–28. – 370.18 hele det russiske Rige] dette kender Rask ikke af selvsyn, da han endnu ikke har været uden for Petersborg. Hans viden må være litterær, jfr. det 370.30 angivne værk. – 370.20 Snorres Beskrivelse over *Svíþjóð hin mikla* etc.] Snorri Sturluson i 1. kap. af *Ynglingasaga* i *Heimskringla* (Finnur Jónssons udg. p. 4): En norðan at Svarta-hafi gengr Svíþjóð in mikla eða in kalda; Svíþjóð ina miklu kalla sumir menn eigi minni en Serkland it mikla, . . . inn nørðri hlutr Svíþjóðar liggir óbyggðr af frosti ok kulða, svá sem inn syðri hlutr Blálands er auðr af sólarbruna. I Svíþjóð eru stórheruð mǫrg; þar eru ok margs konar þjóðir ok margar tungur; þar eru risar ok þar eru dvergar, þar eru blámennt, ok þar eru margs konar undarligar þjóðir; þar eru ok dýr ok drekar furðuliga stórir.

371.15 en mild og velgørende Regjering] nemlig kejser Alexander 1., som hyldede oplysningstidens og den franske revolutions frihedsideer, og som, trods heftig modstand fra de russiske politikere, gennemførte flere deraf inspirerede reformer, fx ophævelse af den hemmelige dom-

stol for politiske forbrydelser, ophævelse af livegenskabet i de russiske østersøprovinser, mildning af censuren og anlæggelse af nye universiteter. – 371.20 *skytiske*] jfr. 385.6–30, samt S. – 371.21 *sarmatiske*] jfr. 384.16–385.3, samt S. – 371.24 *tatarisk*] jfr. 385.23–28, samt S. – 371.29 *finniske*] jfr. 385.9, samt S. – 371.30 *verkhoturiske*] = den uralske 385.11, jfr. S. – 372.15 *de egentlige Finner*] hertil hører også beboerne i Estland, Ingermanland, Karelen, Livland og Kurland. – 372.16 *Fenni*] om finnar (isl.) og fenni (lat.) som benævnelse for lapperne, fra hvem navnet senere skulde være overført på de „egentlige“ finner, jfr. Rask Bb 205 d p. 78 og anmærkningerne til Bb 17 (udgaven i SA I p. 351). – 372.25 *under forskjellige Herrer*] Finland havde 1323–1809 hørt under Sverige og blev derefter en selvstændig stat under Rusland. Om Estland se ad 372.27 og om Ingermanland se ad 373.19. – 372.27 *Estland beherskes af tyske Adelsmænd*] under Estlands skiftende tilhørsforhold (1219–1346 til Danmark, 1346–1561 til den tyske ridderorden, 1561–1710 til Sverige og derefter til Rusland) havde den reelle magt over den indfødte bondebefolkning hele tiden været i hænderne på den tyske adel, som underkuede esterne, der efterhånden sank ned i fuldstændigt livegenskab. Fra svensk side var der blevet gjort forsøg på at begrænse det tyske adelsvælde og truffet forberedelse til ophævelse af livegenskabet, men med Ruslands overtagelse af landet vendte alt tilbage til det gamle, og først Alexander I ophævede livegenskabet i Estland, jfr. 373.17–18. – 373.6 *da Enevoldsmagten udrev os fra en lignende Tilstand*] enevældens indførelse i Danmark 1660 gjorde en ende på adelens magt over kongen og gjorde det dermed muligt for den enevældige konge at indføre reformer, som var imod adelens interesser, men til gavn for de lavere stænder. Dette mener Rask har reddet det danske sprog fra fortyskning og derigennem den danske nation og den danske litteratur. – 373.10 *skænkede af den danske Kong Valdemar*] se Bunge, *Das Herzogthum Estland unter den Königen von Dänemark*, Gotha 1877. – 373.17 *Den regjerende Kejsers Forordning om Esternes personlig Frihed*] Alexander I's forordning om ophævelse af livegenskabet i Estland. – 373.19 *Ingrerne*] dvs den finske befolkning i Ingermanland, som i det 12. årh. blev en del af den russiske republik Novgorod og udsat for stærk russisk kolonisation, hvorved jorden kom i hænderne på russiske stormænd og den græsk-katolske kirke. I 16. årh. begyndte

kirken at drive missionsvirksomhed i landet, og de fleste finske indbyggere antog den græsk-katolske lære, men bevarede deres finske sprog. 1617–1721 hørte Ingermanland under Sverige, og der blev drevet protestantisk missionsvirksomhed i landet, men en stor del af befolkningen holdt fast ved den græsk-katolske religion; dog var der i 1721 28 protestantiske menigheder i landet. Den russiske overtagelse af Ingermanland i 1721 betød nedgang og fornyet underkuelse for ingrerne. – 373.22 dog bruges den finske Bibel og prædikes ren finsk] dette kan kun gælde de protestantiske menigheder, jfr. foregående komm. – Om den finske bibeloversættelse jfr. ad 405.30. – 373.30 i senere tider] en stor del af ingrerne var også fra gammel tid græsk-katolske, jfr. ad 373.19. – 374.1 i det Viborgske] i Viborgs len i Finland; dette len havde Sverige 1721 for den sydøstlige dels vedkommende og 1743 for restens vedkommende måttet afstå til Rusland. – 374.3 Finlands forrige Grænse (Kymmene-elv)] elven Kymi var Finlands østgrænse fra 1743–1811. – 374.9 forenet dette Guvernement med det øvrige Finland etc.] 1811 indlemmede den russiske kejser Alexander I Viborgs len i Finland, som fra 1809 var en selvstændig stat under den russiske kejser med sin egen forfatning, hovedsagelig den gamle svenske, og sin egen regering, jfr. ad 366.3. – 374.11 Eschschoff] skal være Eschscholz. – 374.14 Unternehmungen] Rask undersøgelse over aleutisk (Bb 229) på grundlag af optegnelser efter to aleuter, som 1818 var kommet til Petersborg med Kotzebues jordomsejlingsskib „Rurik“. Eschscholz, der som læge og naturforsker havde deltaget i Rurikekspeditionen, havde gjort nogle optegnelser efter de samme to aleuter (jfr. UA III p. 258–259), samt samlet til andre af de nordlige sprog. – 375.10 Markel] den yngste af de to aleuter. – 375.13 Matwec] den ældste af de to aleuter.

376.8 Koräken] korjakerne, en palæasiatisk stamme, som bor i Sibiriens nordøstlige hjørne mellem floden Anadyr og halvøen Kamčatka; deres sprog udgør sammen med čukčisk og kamčadalsk en egen sprogæt, som er forskellig fra den eskimoiske sprogæt, hvortil aleutisk hører. – 376.10 der ansässigen Tschuktschen] čukčererne, en palæasiatisk stamme i Sibiriens nordøstlige hjørne nord for floden Anadyr og langs med Ishavet til vest for floden Kolyma's udløb, er efter deres levevis delt i to grene, idet nogle lever bofast ved kysten som sæl- og hvalfangere, mens andre lever som rensdyrnomader i indlandet. Både kystčukčererne

og indlandsčukčerne taler imidlertid čukčisk, selv om de første har antaget den eskimoiske kultur. Der er således ikke, som af Eschscholz formodet, et særlig nært slægtskabsforhold mellem kystčukčernes sprog og det eskimoiske sprog i modsætning til forholdet mellem indlandsčukčernes sprog og eskimoisk, jfr. 376.12; čukčisk tilhører en fra eskimoisk forskellig sprogæt, jfr. foregående komm. Dog er der enkelte eskimoboplader langs Čukčerhalvøens øst- og nordkyst, og det kan muligvis være dem, Eschscholz har stiftet bekendtskab med. – 376.11 Norton-sund, Kotzebuessund, St. Lorenzinsel und Kadjak] beboerne her var eskimoer og talte eskimoisk, hvormed aleutisk er beslægtet. – 376.14 Markel] jfr. 375.10. – 376.18 Eschschoff] læs Eschscholz. – 376.19 Ihren Brief] ikke bevaret. – 376.25 Degen skriver aparte] Br *351 (jfr. 356.22). – 376.26 Brevet til mig af 16 Dec: 1818] Br 343. – 376.27 Commissioner] det drejer sig om nogle kommissioner for Rumancev, bl. a. besøgelse af en udskrift af De Scra van Nougarden, jfr. 392.6. – 377.4 Breve fra danske Rejsende] tidsskriftet udkom heftevis fra juli 1819 under titlen Magazin for Rejseiagttagelser. Rasks bidrag til Magazin for Rejseiagttagelser I–III, 1820–25, er helt eller delvis Br *360, 381, *386, *390, 400, 405, *414, *421, 422, 427, *433. – 377.7 Bülow] J. v. Bülow var meget interesseret i dette tidsskrift, hvilket fremgår af brevvekslingen mellem ham og Nyerup, og Nyerup dedicerede ham 1. bind af tidsskriftet. – 377.8 dem som rejse for hans Penge] deriblandt var (foruden Rask) på det tidspunkt J. H. Bredsdorff, H. N. Clausen, P. Lemming og J. F. Schouw. – 377.12 Vor Oversættelse af Snorro-Edda] Bb 232. – 377.24–379.12 i dansk oversættelse:

Kjøbenhavn den 19. Januar 1819.

Min kjære Ven!

Det vil vel forekomme Dem at være en latterlig Ting, at en Dansk skriver eller taler Russisk til en anden Dansk; og De ved at Deres gamle Lærer let og hurtigt hænger i, skjønt han ikke gjerne bliver hængende; ligeledes er det Dem bekjendt, at for ham er intet Sprog urørligt. Men alligevel! hvad betyder dette? For Deres sjældne Begavelse har hvert Sprog aabenbaret sig forlængst med sin Karakter og Særkjende og Deres Flid vil anvende denne herlige Evne til Gavn for Videnskaberne og til Ære for vort Fædreland.

Jeg har tit, kjære Rask! forhørt mig om, hvor De end har opholdt Dem, hvor De var rejst hen og hvorledes det gik med Dem.

Det som vor Ven P. E. Müller har krævet af mig, har jeg ikke formaaet at opfylde, nemlig at give en Bedømmelse af Deres Besvarelse af vort Selskabs Opgave, eftersom jeg ingenlunde kan magte dette. Og til en tør Bedømmelse er Deres Værk alt for dyrebart.

Om Deres Kolleger, Professorerne Nyerup og Bloch, kan jeg oplyse Dem, at de lever særdeles vel, da det nu er blevet lettere at leve af sine Indtægter.

Fra Rom har vor Landsmand Brøndsted for nylig meddelt at der i Konstantinopel er opdaget en Oversættelse af en Bog af Aristoteles (*περι πολιτειας, βιβλια β'*) til Arabisk. Paa denne Maade er den høj lærde Niebuhrs Ønske gaaet i Opfyldelse, (i hvert Fald til Hælvtten.)

Deres Opholdssted har, min utrættelige Ven, saaledes som det fremgaar af Breve, været ukjendt for de ærværdige og høj lærde Mænd, de Herrer virkelige Statsraader Fuss og Schubert, uagtet deres Søgen. Af denne Aarsag beder jeg Dem om mundtligt at overbringe mine ærbødige Hilsener og anbefale Deres Ven til dem paa bedste Maade. Hav den Godhed at beskrive mig disse Mænds Karakteristika, for at min Fantasi kan tegne et Billede af disse berømte Mænd, hvorledes ser Eulers Svigersøn ud, hvorledes er denne Forsker af Himmellegemernes Bane, hvilken Fysiognomi har Etymologen Adelung? etc. etc. Alt dette bevæger mig i den Grad, at jeg ikke kan lade en gunstig Lejlighed fare.

Jeg og min Sofie tænker meget ofte paa Dem, kjære Ven, ligesom vi smigre os selv med, at De aldrig vil glemme os. Vort bestandige Ønske vil være, at Gud maa skjærme Dem altid og alle Vegne, at Han maa vel-signe Deres Forehavende, Deres Iver for Videnskaberne og Deres Møje.

Farvel, min kjære Ven, og skriv saa hurtigt som muligt, et Svar, der i høj Grad vil glæde Deres meget hengivne Ven

C. F. Degen.

377.28 Deres gamle Lærer] jfr. 77.14 med komm. – 377.29 for ham er intet Sprog urørligt] C. F. Degen var, foruden at være en stor matematiker, en sjælden sprogbeğavelse; han har bl.a. oversat værker fra italiensk og tysk til dansk og fra fransk og dansk til tysk (se Erslews

forfatterlexicon). – 378.7 Deres Besvarelse] Bb 24. – 379.2 Eulers svigersøn] Nikolaus v. Fuss. – 379.2 denne Forsker etc.] F. Th. v. Schubert. – 379.3 Adelung] Fr. von Adelung. – 379.5 Sofie] fru Sofie Degen. – 379.20 Skrivelse] Br *342. – 379.22 ufortrødne Møje med mine Sager] jfr. 367.8–31. – 379.24 Sagen] rejsen gennem Rusland over Kaukasus og Persien til Indien. – 380.2 den Plan og Hensigt, De har billiget] jfr. 361.8–13. – 380.3 Sanskrit-Sproglære] M 103, jfr. 349.1, 353.21 og P. E. Müllers bemærkning 361.10–11. – 380.5 Prisaftandling] Bb 24; en fortsættelse af dette værk er Br 381 (jfr. Bb 35 med henvisninger i bibliografien i UA III), samt Bb 205 h. – 380.8 Perser] Ab-ul Turab. – 380.11 indfødte Armeniere] Khudobašev og Joannes. – 380.13 de her-værende franske Professorer] de Mange (jfr. 317.27) og Charmoy. – 380.17 Kommissionær] Asmus Larsen. – 380.18 Universitetets Kom-mission til Bogkjøb i Indien] jfr. 360.15; afskrift af den findes 412.6–413.32. – 380.24 *ποδροβνια καρα*] sandsynligvis det russiske kortværk, hvoraf Rask hjemsendte et blad fra Petersborg, jfr. ad 438.13. – 380.29 Det danske og svenske Vokalsystem etc.] se Paul Diderichsen, R. Rask og den gram. Tradition p. 77. – 380.31 det græske, isl. og angelsaks.] om Rasks opstilling af det græske vokalsystem og parallelisering deraf med det islandske se Bb 208 b p. 15 og 33; om hans opstilling af det islandske vokalsystem se desuden Bb 24 p. 57 og Bb 27 p. 40; om hans opstilling af det angelsakiske vokalsystem se Bb 23 p. 4–5.

381.1 det naturlige System etc.] den her angivne opstilling og ind-delning af vokalerne i de skandinaviske sprog har Rask for de danske og svenske vokalers vedkommende også anvendt i Bb 92 (p. 41) og Bb 216 a (p. 5); jfr. desuden Bb 216 b. – 381.5 höre . . . hör] der bør læses höre . . . hör (Rask har først skrevet höre . . . hör, men har der-efter rettet ö til ø begge steder). – 381.8 blöd . . . haard] om disse be-tegnelser jfr. Bb 92 p. 41, samt her II 190.28. – 381.12 *ä*] dvs tegnet å (brevstedet er af Rask selv rettet fra: rettere at antage *å* end *aa*). – 381.18 Grundtvigs System] det af N. F. S. Grundtvig anvendte system for g-, k-, henholdsvis gj-, kj-skrivning i bl.a. Optrin af Kæmpelivets Undergang i Norden (1809–1811), jfr. Bb 92 p. 237. – 381.18 Badens] G. L. Baden, jfr. Bb 92 p. 237. – Jfr. i øvrigt hele Rasks kapitel om j efter k og g i Bb 92 (p. 229–243), hvor han nærmere udvikler og hi-storisk begrundet den her fremsatte mening. – 381.18 Adskillelsen mel-

lem *ö* og *ø*] jfr. 381.4–5 samt Rasks kapitel herom i Bb 92 (p. 169–174). – 381.19 *ä*] jfr. Rasks kapitel herom i Bb 92 (p. 159–169). – 381.26 Brugen af *e* for kort *æ* og *o* for *ä*] dvs anvendelsen af *e* i skriftsproget til betegnelsen af talesprogets korte *æ* og anvendelsen af *o* i skriftsproget til betegnelsen af talesprogets korte *ä*, se herom Rask i Bb 92 p. 175–186. – 381.27 ligger i Sprogets/enes Oprindelse af Isl. og Tysk] jfr. Rasks udtalelser herom i Bb 92 p. 101–103, 175–177. – 381.29 Antagelsen af de franske Aksenter etc.] således at *é*, *ó* er skriftsprogets betegnelser for talesprogets *e*, *o*, mens *è*, *ò* betegner *æ*, *ä*, jfr. Rasks forslag til et sådant accentueringsystem Bb 216 b, samt hans omtale deraf Bb 92 p. 199–204. – 381.31 *kör*] ‘sygeleje’.– *kjör*] ‘valg’. – *görn*] ‘tarm’. – 382.1 *gjörn*] adj. fem. ‘begærlig’. – Disse fire sidste eks. anføres også Bb 92 p. 233 f. – 382.3 dette er maaskje först ved Omgang med Angelsakserne etc.] af Bb 27 (trykt 1818) §§ 73, 82 og 96 ser det ud, som om Rask var klar over, at nyisl. *æ* (udtalt *ai*) svarer til både oldisl. *æ* (opstået ved i-omlyd af *á*) og oldisl. *æ* (opstået ved i-omlyd af *ó*), og på det rene med, at det sidste, *æ*, svarer til sv. (og da.) *ø*. Sagen er imidlertid, at han betragter det oldisl. *æ* udelukkende som en skriveform for *æ* (udtalt *ai*), en skriveform, som i de oldisl. tekster kunne anvendes i de tilfælde, hvor *æ* svarer til *ó* enten i andre bøjningsformer af samme ord eller i beslægtede ord, i hvilke tilfælde dansk og svensk jo har *ø*. Da han anså isl. – og det vil sige et sprogtrin med samme udtale som nyisl., altså med udtalen *ai* af skriftegnene *æ* og *ø* – for at være grundsproget for dansk og svensk, måtte han finde en uden for islandsk liggende årsag til overgangen af nyisl. *æ*[*ai*] til *ø* i de nyere sprog; han antog da påvirkning fra oldeng., som har *é* svarende til isl. *æ* i de tilfælde, hvor dette også kan skrives *æ*, og hvor det svarer til da. og sv. *ø* (jfr. Bb 23 (trykt 1817) p. 13: oldeng. *fédan*, nyisl. *fæða* [oldisl. *fæða*], da. føde; om Rasks teori om betydelig oldeng. påvirkning på dansk i tiden efter danskernes erobring af England 1013 se Bb 24 p. 67. Om den sproglige og fonetiske mulighed af en modsvarighed oldeng. *é* til sv. og da. *ø* jfr. hans udtalelse 381.10 om den tyske udtale *é* af *ø*. – Endnu i Bb 175 (trykt 1830) betragter Rask oldisl. *æ* som et skriftegn for *æ* (*ai*) parallelt med nyisl. *y* for *i* (udtalt *i*) og nyisl. *ey* for *ei* (udtalt *ei*), tegn, som kunde bibeholdes i skriften, selv om udtalen af dem faldt sammen med udtalen af andre skriftegn (in casu henholdsvis *æ*, *i* og *ei*). Først i Bb 197 (trykt 1832) er

Rask klar over, at der i det ældste isl. må have været en forskel i udtalen af *æ* og *æ*, *i* og *y*, *ei* og *ey*; hans argument er, at forskellen er opretholdt i færøsk. At forskellen mellem et *æ* og et *æ* i grundsproget også er opretholdt i den danske og svenske forskel mellem *æ* og *ø* havde altså ikke bragt Rask på sporet af den antagelse, at skrifttegnene *æ* og *æ* i oldisl. repræsenterer forskellige sproglige størrelser, selv om han i Bb 27 havde konstateret, at vi i svensk har *ø* i de tilfælde, hvor oldisl. kan have skrifttegnet *æ*. – 382.7 ny System etc.] jfr. også Bb 205 c p. 4–6. – 382.9 det linæiske i Botaniken] se P Carl von Linné. – 382.22 Striden om vore Sprogs Slægtskab med den nedergermaniske Sproggen] jfr. 328.25 og 332.25. Jfr. desuden Bb 5 (udgaven i UA II p. 108 og 111), Bb 23 p. 10–11, samt (angående „gotisk“ som betegnelse for de germanske sprog) Bb 12 p. VIII, Bb 24 p. 70 og Br *45–46. – 382.24 Afhandling] Bb 24. – 382.28 følgende Raser] jfr. 315.12. – 382.30 hvoraf hver to og to høre sammen den ene subjektiv den anden objektiv] om Rasks inddeling af de indoeuropæiske sprogs kasus i subjektive og objektive kasus jfr. her 420.12–17, Bb 205 c p. 17 og Bb 27 p. XXVII. – 383.6 Deklination med . . . ophørende] jfr. Bb 205 c p. 17. – 384.6 siger] anførte værk p. 414. – 384.16 Den sarmatiske Rase] jfr. 315.5. – 384.21 Disse to etc.] dvs de i det foregående nævnte to sprogklasser b og c (*Disse . . . Kreolsk* står i brevet som marginalnote til klasserne b og c). – 385.6 Den skytiske] jfr. 371.26. – 385.7 Arndt über den Ursprung etc.] Chr. G. v. Arndt, Ueber den Ursprung . . . der europäischen Sprachen (1818) p. 19–24. – 385.12 Tybecker] se S. – 385.21 den kaukasiske Klasse] jfr. 314.19 f. og 419.22 f. – 385.22 Klaproths Archiv] dvs Klaproth i afhandlingen Kaukasische Sprachen i Archiv für asiatische Literatur, Geschichte und Sprachkunde I, 1810, p. 9 ff.

386.3 at de tatar. Sprog høre til Polarrasen] jfr. 314.10. – 386.12–15] jfr. UA II 36.12–16. – 386.16] jfr. UA II 36.19. – 386.17–18] jfr. UA II 37.8–10. – 386.24 Prisaafhandling] Bb 24; jfr. 303.17. – 386.25] jfr. UA II 41.13. – 386.29 Mitridat] Adelung, Mithridates. – 387.8 følgende ny System] jfr. M 157. – 387.8 Vink fra Hallenberg] jfr. ad 265.30. – 387.9 min Perser] Ab-ul Turab. – 389.1 skrevet en Gang forhen] Br 295 (314.9–315.34). – 389.6 interesserede sig etc.] i Det danske Sprogs Retskrivningstheorier, 1805, p. 30 omtaler R. Nyerup med tilslutning flere af nordmanden Chr. Kølles forslag til retskrivningsændringer, der-

iblandt indførelsen af et særligt tegn å for aa. Om Nyerups velvillige indstilling til dette tegn se desuden smst. p. 59 note, jfr. her II 189.23 med komm. Om Kølle se P. – 389.13 Hvad H. M. har ytret] om Hans Majestæt Frederik VI's udtalelse se 368.10. – 389.15 skriftlig] brevet er ikke bevaret. – 389.22 det sidste Brev 15. Desbr.] Br *342. – 389.23 mit Svar] Br *339. – 389.23 Deres forrige Skrivelse] Br *334. – 389.29 Deres Ønske] om at fortsætte rejsen over Kaukasus til Indien og ikke vende tilbage til København for derefter at tage søvejen til Indien. – 389.30 Deres Plan i Kjøbenhavn] P. E. Müllers ansøgning om rejsestipendier til Rask, jfr. 367.9–19. – 390.3 skrev jeg Dem et Par Ord til, saavel som til det islandske Selskab, Prof. Magnusen og Müller og Thorsteinsson] ingen af disse breve (til R. Nyerup, Hið íslenska Bókmenntafélag, Finnur Magnússon, P. E. Müller og Bjarni Thorsteinsson) er bevarede, jfr. 391.9–11 (bortkomsten af dem er også omtalt af Rask i Br 354). – 390.6 indlagte Kommission fra Grev Rumänzov] formodentlig de 411.11 f. omtalte spørgsmål om kong Rurik etc. – 390.8 Magn.] Finnur Magnússon. – Rask havde foruden brevet af 12/10 1818 (Br 1076) også skrevet 21/11 1818 (Br 1077). – 390.11 tilskrevet Müller] Br *352. – 390.12 en ortografiske Spekulation] se 380.29–382.5. – 390.14 Deres Nordmands] Chr. Kølle, jfr. 389.7. – 390.17 nyt System for den almindelige Linguistik] se 382.6–387.3. – 390.17 ny Konjugationsteori i Persisken] se 387.4–388.33. – 390.20 „*omnibus numeris absoluta tabula*“] ved sin afrejse fra Petersborg forærede Rask et eksemplar af dette tryk til universitetsbiblioteket i København, jfr. ad 438.13. – 390.31 Jeg Navnet har forglemt etc.] frit efter Ludvig Holberg, Peder Paars I. Bog 3. sang vers 409–10: Jeg Textens Ord har glemt, dog det vil intet sige; Det kan jeg sværge, at den haver ei sin Lige. – 390.32 Antijyde] dvs antidansk alias særnorsk (Chr. Kølles retskrivning var meget norskpræget). Udtrykkene antijyde, antijysk brugtes bl. a. om tilhængerne af den norske selvstændighedsbevægelse, som i årene 1807–14 fik vind i sejlene på grund af krigen og den deraf følgende isolation af Norge (jfr. ODS jy(d)sk, samt, med specielt henblik på Rasks anvendelse af ordet her, Nyerup i Br 157 (3/5 1817): Den forresten [o: i øvrigt] ivrige Antijyde, Justitiarius Berg, gjør dem sine Landsmænd latterlige som affectere at benævne deres Sprog norsk; han paastaer, at der er som om en Preusser eller Schweizer vilde kalde deres Bogsprog Preussisk eller Schweizisk – i steden for Tydsk.

391.3 ind. og pers. og arab. Bøger] N. Wallichs donation til Universitetsbiblioteket, jfr. 337.25–338.2. En fortegnelse over denne donation, udarbejdet af J. L. Rasmussen, blev trykt i Dansk Litteratur-Tidende 1819 nr. 7–10, jfr. 409.12, og det blev således ikke nødvendigt at lade udarbejde en sådan på Rask bekostning. – 391.5 Larsen] Rask beder i Br 354 Asmus Larsen om at lade affatte en fortegnelse over Wallichs donation. – 391.7 skrevet] jfr. ad 390.3. – 391.19 russk. Minister i Khavn] Paul von Nicolaj. – 391.21 skreven] breve fra Fr. Adelung til Fr. Münter findes KB Ny kgl. Saml. fol. 1698. – 391.27 Holstein] A. C. Holsten (-Charisius). Om pakkerne jfr. 301.9. – 391.29 Bogkoffert] jfr. 301.10, 324.15. – 391.29 spurgt derom to tre Gange] af Br 242 (2/1 1819 (ved skrivfejl dateret 1818) fra Finnur Magnússon til Rask) fremgår, at Rask i Br 1077 af 20/11 1818 (samt i et tidligere brev, Br 1076, som F. Magnússon ikke har modtaget) har forespurgt om sine fra Stockholm sendte sager. Jfr. desuden 352.1 m. komm. – 391.31 Thomsens] Chr. J. Thomsen. – 392.4 Rumänzovs gamle Anmodninger til Magnusen] for punkterne 1 og evt. 2's vedkommende jfr. 309.27 m. komm. og 334.11–14, samt komm. til 331.3. F. Magnússons svar på Rumancevs ved Rask fremsendte anmodninger er Br 242 (ved fejlskrivning dateret 1818 i stedet for 1819), hvor han takker for breve fra Rask af 15/4, 12/10 og 20/11 1818 (Br 1074, 1076 og 1077). – 392.6 det Lovstykke] det drejer sig om en afskrift af håndskriftet *De Scra van Nougarden* i Det kgl. Bibliotek. I Br 343 beder Rask Nyerup om at lade besørge en afskrift af denne (evt. ved Sveinbjörn Egilsson) til Rumancev. Jfr. 376.27 m. komm., 411.12. – 392.9 et gammelt Brev] Br *257. – 392.11 det angels. Digt] *Beovulf*, jfr. ad 287.24. – 392.12 imens Græsset gror *dør Koen*] ordsprog, jfr. ODS under gro sp. 112 l. 36. Jfr. 32.9. – 392.17 Deres gode Skrivelse] Br *351. – 393.9 Wenn irgend nun ein Rang etc.] har ikke kunnet bestemmes. – 393.12–13] Holberg, Jacob von Tyboe 5. akt scene 6: at saadan Karl, en Philosophus, en Grammaticus, en Pedantus tør understaae sig at - - -, samme 2. akt 2. scene: hvor est du Pedantus, Pedanta, Pedantum! – samme 5. akt 8. scene: en Tychonius, et Blækhorn, en Pennefær, en Pedantus, en Grammatica, en Schulfuchs mod en Mand, hvis Navn er bekiendt i Holland, Frankrig etc. – 393.21 de russiske *acta*] *Mémoires de l'Académie Impériale des Sciences de St. Petersbourg* (I–XI, 1809–30). – 393.23 Ørsted] H. Chr. Ørsted. – 393.31

islandsk Brev til Chirurgus Svend Paulson] Rasks brev til Sveinn Pálsson er Br 312. – 393.33 вы видите etc.] De ser, hvor høfligt og behageligt for mig dette blev sagt! – 394.1 til Prof. Ørsted . . . endelig skrev Pantzner] jfr. ad 349.29 og 358.9. – 394.8 min Kommissionær] Asmus Larsen. – 394.16 Katrine den 2.] Katharina II, som rundhåndet understøttede til Rusland indkaldte fremmede videnskabsmænd for at ophjælpe russisk videnskab og kultur. – 394.17 mongolsk Afhandling etc.] af I. J. Schmith. – 394.26 at the shock tumbling down in the ocean of oblivion] frit citat efter et sted i fortællingen *The Hill of Science* (anonym) i Th. C. Bruun, *Engelsk Accentueret Læse-Bog*, Kbh. 1802, p. 46–57. I denne fortælling skildres i en vision menneskenes bestræbelser for at nå „the temple of Truth“ på toppen af „the hill of Science“. Vejen går gennem „the gate of Languages“, „the wood of Error“, „the bowers of the Muses“, „the fields of Fiction“ etc., og alle steder er der nogle, der giver op, men den farligste frister er „Indolence“, som overtaler sandhedens søgere og videnskabens dyrkere til, om ikke just at opgive, så dog at opsætte deres forehavende. Derved glider de, umærkeligt for dem selv, men uhjælpeligt ned ad „the stream of insignificance“, som „falls into a dead sea, where startled passengers are awakened by the shock, and the next moment buried in the gulph of Oblivion“. – Jfr. 16.4, 60.15 og 156.25 om Rasks studium af engelsk under Bruun. – 394.28 anden Gang] første gang var juli 1818, jfr. 364.16 m. komm. – 395.1 marts 1819] brevet er skrevet efter Rasks modtagelse af Br *364 (6/3 1819), jfr. 407.2, samt efter at Rask havde afsendt sin anmeldelse af Liljegren, *Fornålderns Hjertesagor* (Bb 29–30) til Uppsala (jfr. her 407.30). Denne anmeldelse er dateret 20/3 1819. Brevet her er svar på Br *350 fra Rasmus Nyerup, og et førsteudkast til dette svar er Br *345, jfr. ad 369.13 og ad 405.30. – 395.4 ønskede] i Br *350. – 395.5 Oversættelsen af Snorres Edda] Bb 232. – 395.6 den døende Mand i Fabelen] fabelen om bonden, der skal dø og kalder sine børn til sig og siger: „Jeg har ikke noget her i huset, børn, som I ved; alt hvad jeg ejer har jeg skjult i urtegården“, findes i islandsk oversættelse ved Hannes Finsson i Rasks islandske læsebog (Bb 28). – 395.8 Udgave af hele Teksten] Bb 25 (Stockholm 1818). – 395.8 et fuldstændigt Eksemplar] bogen var endnu ikke udkommet (jfr. Br 279 med komm.), men Rask havde fået tilsendt de enkelte ark, efterhånden som de var færdige, jfr. II 7.6. –

395.19 Mallets etc.] P. H. Mallets franske oversættelse i *Monuments de la mythologie et de la poésie des Celtes et particulièrement des anciens Scandinaves*, 1756. Denne oversattes til tysk 1765 af Georg Schütze og til engelsk 1770 af Thomas Percy. (Derimod er J. Göranssonss svenske oversættelse i hans udgave af Snorres edda *ikke* baseret på Resens udgave.) – 395.20 1808] da udkom Bb 232. – 395.26 Snorres Edda] dvs den egentlige Snorres edda (jfr. fortalen til Bb 25 p. 5–6), hvoraf i hvert fald dele af Gylfaginning efter Rasks mening må være forfattet af Snorri Sturluson. – 395.27 Brages Beretninger] i Bb 25 Bragaræður, hvis indhold er guden Brages beretning om digterdrikkens tilblivelse og historie. Dette afsnit regnes nu almindeligvis som indledningskapitel til Skáldskaparmál, jfr. ad 6.26. – 395.27 Skalda] jfr. ad 6.26. Snorri Sturluson må efter Rasks mening være uden andel i affattelsen af dette afsnit (jfr. fortalen til Bb 25 p. 5–6).

396.2 Angaaende Navnenes rigtige islandske Former etc.] i overensstemmelse med, hvad der fremgår af det flg. her, havde Rask udtalt sig i Bb 21 (udgaven i SA I p. 118–119). – 396.3 Registret] til Bb 25. – 396.5 Sæmunds edda] Bb 26. – 396.17 Sandvig] B. Chr. Sandvig i Forsøg til en Oversættelse af Sæmunds Edda I–II, Kbh. 1783–85. Versene i den af Rask og Nyerup i Bb 232 oversatte del af Snorres edda er for de flestes vedkommende citater fra digtene i Sæmunds edda, og Sandvigs oversættelse er på det punkt grundlaget for Rasks og Nyerups oversættelser i Bb 232. – 396.18 sv. Oversættelse af Sæmunds edda] Afzelius' svenske oversættelse. – 396.20 den forbedrede Tekst af begge Eddaerne] Bb 25 (Snorres edda) og Bb 26 (Sæmunds edda). – 396.22 Fjerdingårsskrift] Magazin for Rejseiagttagelser (jfr. 377.1–11). Subskriptionsplanen er aftrykt foran i 1. bind af tidsskriftet. – 396.27 ikke agter at udgive nogen Rejsebeskrivelse i Tiden, men kun samler Materialier til allehånde Sprogarbejder] jfr. 364.1, 369.20–30. – 396.32–33] Joh. Herm. Wessel, *Brodne Potter i alle Lande* v. 11 (Levin's udg. 1862 p. 225): „Svensken jeg slet intet ændser; Han for nær er vore Grændser.“ – 397.2 meddele nogle Efterretninger] den følgende beretning (indtil 402.14) bygger Rask på sine dagbogsoptegnelser for 8.–10. nov. 1816, idet han dog udelader de fleste navne på dalevende personer og nogle få mindre vigtige enkeltheder (personernes navne og en enkelt af disse enkeltheder gives i kommentaren til det følgende efter Rasks dagbog). Desuden

disponerer han stoffet en smule anderledes og giver det en lidt mere omhyggelig sproglig udformning, men følger ellers, især i beskrivelsen af Kalmars seværdigheder, dagbogens optegnelser meget nøje. Større indskud i forhold til dagbogen er 397.18–21, 398.5–16, 399.15–28, 400.23–29, 401.8–19 og 401.27–31. – 397.3 Rejse til Stockholm 1816] denne foregik med skib gennem Østersøen med ophold i Kalmar, jfr. ad 200.7. – 397.5 Molbech] på sin Sverigesrejse 1812 (beskrevet i Breve fra Sverrige i Aaret 1812 I–III, Kbh. 1814–17). – 397.8 Kaptejnen] S. Palmgren. – 397.8 den ene af Rederne] Carlsson. – 397.9 den anden] Holmstrøm. – 397.15 Zander] C. J. Zander sen. – 397.15 en meget elskværdig og dannet Familie] nemlig foruden skibsklarerer C. J. Zander og hans kone, Beata Zander, deres to sønner C. J. Zander jun. og Josua Zander. – 397.20–21] L. Holberg, *Peder Paars* I 2 (Carl S. Petersen's udg. 232, 5 ff.): „hvilke Love / Regiering, Politie, Guds Tiens-te og Tro / Er blant det gode Folck, som denne Øe beboe.“ – 397.22 en af de ældre Lektorer] Johan Ahlberg. – 398.17 nogle Breve] iflg. dagbogen et brev til Rasmus Nyerup, jfr. her 200.7 (brevet er ikke bevaret), og et til Afzelius (Br 120). – 398.28 en Sön af Verten] C. J. Zander jun. – 399.11 anden Sön] Josua Zander; om indledningen til bekendtskabet med ham fortæller Rask i sin dagbog: Mag. Sander spurgte om jeg ikke havde lagt mig efter Islandsk og skrevet en Gramm. derover, hvilket jeg besvarede med ja, hvorpaa han fortalte han kjendte den og sagde mig en Del Artigheder. – 399.14 skadesløs etc.] i dagbogen skriver Rask efter at have omtalt bekendtskabet med husets to sønner og den af dem mod ham udviste artighed: Desuden kom jeg til at spise i Selskab med Consistorie Notarien Jakobson, der fortalte han havde været i Kjöbenhavn og var bleven saa vel og redelig behandlet overalt, hvilket alt rigelig erstattede mig Middagens Ubehageligheder. – 399.15 næste dag] iflg. dagbogen ved en middag for samme selskab som den første dag, „dog med mindre og ubetydelige Sjikaner“. – 399.16 Værtens Sön] C. J. Zander jun. – 399.16 i så mange år] Johan Ahlbergs besøg i København skulde iflg. Rasks omtale i dagbogen af bekendtskabet med ham have fundet sted 1793. – 399.19 en meget fornem Broder] Daniel Ahlberg. – 399.23 Indbydelse] fra A. A. Afzelius, jfr. Br *98. – 399.25 de følgende Dages Ophold] Rask forlod Kalmar den følgende dag d. 10. nov. om morgenen, og besigtigelsen af Byen fandt da også

iflg. dagbogen sted d. 9. nov. om eftermiddagen under ledelse af de to sønner i huset. – 400.10 Edinborg] som Rask besøgte på hjemrejsen fra Island 1815. – 400.10 Dronning Marias] Marie Stuart.

401.21 det Sted] på Stensö, et par kilometer fra Kalmar. – 401.24 den nu afsatte svenske Konges] Gustav IV Adolf. – 401.31 hans Sön] Gustav, prins af Vasa. – 402.11 en ny By] i den hensigt at ophjælpe Ölands handel og økonomi fik fiskerlejet Borgholm 1816 byprivilegier. – 402.18 Foreningen med Rusland] 1809, jfr. komm. til 366.3. – 402.21 Svenskernes Behandling af Finnerne] Finland havde 1323–1809 hørt under Sverige. – 402.31 Ingermanland] stod 1617–1721 under svensk herredømme, men hørte derefter under Rusland. Jfr. Rasks beskrivelse af ingrerne 373.19–374.1. – 402.33 Estlænderne] jfr. Rasks beskrivelse af disse 372.27–373.5. Estland hørte 1561–1710 under Sverige, derefter under Rusland; den reelle magt over den indfødte befolkning havde dog lige siden middelalderen været i den tyske adels hænder. – 403.6 forenet med] 1811, jfr. ad 366.3. – 403.8 finsk Oversættelse] den svenske landslov blev 1601 oversat til finsk af præsten Ljungo Thomasson (trykning af denne oversættelse påbegyndtes 1610, men fuldførtes ikke, og oversættelsen i sin helhed blev først trykt 1852). – 404.25 unge håbefulde Lærde] Fredrik Bergbom og J. G. Linsén. – 404.26 de i Sverrig herskende literære Partier] den gamle fransksprægede sengustavianske skole, som bekrigede den nye tysksprægede romantiske skole, jfr. ad 211.11 og 283.6. – 404.29 de i Åbo nedsatte Kommissioner] foruden salmebogskommissionen også en skolereguleringskommission, jfr. 344.6. – 404.32 Frenkel] se P. J. C. Frenckell. – 405.12 to (højt tre) Deklinationer] jfr. Bb 24 p. 97. – 405.14 flere Former, men færre Böjningsmåder] jfr. Bb 24 p. 99. – 405.30 Biblen, Loven og en Del Folkepoësier ere allerede anførte] Rask omtaler 403.7 den svenske lov i finsk oversættelse og 403.29 og 404.2 digte på finsk af J. Judén, men han omtaler ikke noget sted i dette brev den finske bibeloversættelse. Det gør han derimod 373.22 (Br *345), og da der også i øvrigt findes korrespondenser mellem dette brev og Br *345 (jfr. ad 369.13), ligger det nær at antage, at Br *345 har været et førsteudkast til det svar til Nyerup, som brevet her er. Rask er altså med bemærkningen om bibelen sig selv uafvidende kommet til at henvise til en bemærkning i udkastet (373.22), som han ikke har fået med i selve svaret her, hvor det skulde have stået under om-

talen af ingrerne 402.31. – Den første finske bibel udkom 1642; derefter findes fra 1685 Henrik Florinus' oversættelse, som er grundlaget for udgaverne Åbo 1758 og 1776, Reval 1776 og Åbo og Petersborg 1817.

406.2 Erasmi Roterodami etc.] se P Erasmus af Rotterdam. – 406.5 Ganander] Christfrid Ganander. – 407.1 mit Brev til Müller] Br *352 (381.4 f., jfr. 389.5, 390.11). – 407.2 hans Brev] Br *364. – 407.5 af Sparsommelighed ikke har skikket mig Fortegnelsen over de indiske Bøger fra Wallich] jfr. 409.12–15. – 407.7 bedet flere af mine Venner] P. E. Müller (366.26–27), R. Nyerup (391.3–7), og Asmus Larsen (Br 354). – 407.15 Bøgerne] jfr. 330.1–4. – 407.17 Lærde Tidender] dvs Dansk Litteratur-Tidende, jfr. 330.2. – 407.26 Thorsteinssons to Breve] Br 348 og 361. – 407.30 en Recens. Liljegrens over] læs en Recens. over Liljegrens; recensionen, der er af Rask, er Bb 29–30. – 407.32 A. Helgesen] Árni Helgason. – 408.3 sidst tilskrev] Br *342 (15/12 1818). – 408.5 Ansøgningen om forøget Reisestipendium] jfr. 367.13 med komm. – 408.8 Brev] Br *362. – 408.11 Beretning om de Arbejder] P. E. Müller anfører i sin ansøgning, at Rask ud over den lærdom, som hans allerede udgivne skrifter vidnede om, ved sit ophold i Sverige og Rusland havde „erhvervet sig nøie Bekiendtskab til det lappiske det finniske og adskillige nordasiatiske Sprog, for ei at tale om de slaviske Mundarter. Han har desuden i Petersborg udarbejdet en Sanskritgrammatik, der meget afviger fra alle de hidtil i Engelland og Indien udkomne.“ – 408.13 den første Plan for Deres Reise] at foretage en videnskabelig rejse gennem Rusland til Kaukasus for at undersøge de derboende folkestammers sprog med henblik på en sammenligning af disse med de nordiske sprog. – 408.16 de 800, som deraf allerede var Dem tillagt] iflg. Br 247. – 409.4 Deres Gage] som underbibliotekar, jfr. 367.20, 410.22. – 409.6 Det nordiske Selskab] jfr. 365.10–22. – 409.12 Katalog over Vallichs Donation] J. L. Rasmussens fortegnelse over N. Wallichs donation til Universitetsbiblioteket af indiske, persiske og arabiske bøger i Dansk Litteratur-Tidende 1819 nr. 7–10. (Rask havde i Br *339 (366.26) bedt P. E. Müller om en fortegnelse over donationen). – 409.20 anskaffe russiske Bøger] jfr. Rasks ønske herom 380.20–26. – 409.20 Indkiøb af Haandskrifter til Universitetsbiblioteket] jfr. 380.18. – 409.23 ei kan trænge over Kaukasus] jfr. 367.24–30. – 409.26 Bemærkninger over Sprogenes Slægtskab] i Br *352 (382.6–387.3). – 409.33 tredie Deel af

Sæmunds Edda] 3. del af den arnamagnæanske kommissions udgave af Sæmunds edda (udkom først 1828). – 410.10 Universitetsdirectionens Indstilling etc.] jfr. 408.24–409.1. – 410.11 den Understøttelse] jfr. 408.7–21. – 410.14 mit forrige Brev] Br *364. – 410.17 Vi] dvs kongen, Frederik VI.

411.7 Professores lingvarum orientalium] N. C. Kall og J. L. Rasmussen. – 411.11 Spørgsmaalene om Rurik] formodentlig den 390.6 nævnte kommission fra grev Rumancev. – 411.12 Afskriften af den Novgoroder Skra] jfr. 392.6 med komm.; håndskriftet blev udgivet i København 1828 under titlen *De Scra van Nougarden, d. i. die Handels-, Gerichts- und Polizei-Ordnung des deutschen Handels-Hofes zu Novgorod* (v. H. Behrmann). – 411.14 Kataloget over de orientalske Manuskripter] jfr. ad 409.12. – 411.18 Efterretningen om det kongelige Stipendiums Forhøjelse] Br *364. – 411.19 Vexlerne] jfr. 412.5. – 411.21 den oldnordiske Literaturs Venner i Tydskland] brødrene Grimm, F. D. Gräter og F. H. von der Hagen, som P. E. Müller alle korresponderede med. – 411.26 sidste Deel af de norske Kongers Krønike] Noregs Konúnga Sögur VI, udgivet af B. Thorlacius og E. Chr. Werlauff, Kbh. 1826. – 411.28 Thattr] isl. *þáttir* (pl. *þættir*) 'kortere beretning om historisk eller sagnhistorisk person'. Om Repps oversættelse se P. – 412.2 fandt Asien tilgængelig] jfr. 367.24–30. – 412.4 Kommissionær] Asmus Larsen. – 412.5 Deres Brev] Br 368. – 412.7 Bibliothekscommissionens ærede Skrivelse] jfr. ad 360.15. – 412.17–18 *Calila wa Damna*] *Kalila wa-Dimna*, navn på en arabisk oversættelse fra 8. årh. af en fra Indien stammende fabelsamling, som i 6. årh. var blevet oversat fra sanskrit til pehlevi; i 12. årh. oversattes *Kalila wa-Dimna* til hebræisk. – 412.18 Anvari Scheili] *Anwār-i-Suhaili*, navn på en persisk oversættelse fra o. år 1000 af den arabiske *Kalila wa-Dimna* (se foregående komm.). – 412.18 denne saavel i Orienten, som i Occidenten noksom bekiendte Bog] den hebræiske oversættelse af *Kalila wa-Dimna* blev 1270 oversat til latin under titlen *Directorium vitae humanae*. En græsk oversættelse fra o. 1080 blev i det 16. årh. oversat til italiensk. Desuden findes oversættelser til tyrkisk, syrisk m. fl. orientalske sprog, jfr. Silvestre de Sacy, *Calila et Dimna ou Fables de Bidpai en arabe, précédées d'un mémoire sur l'origine de ce livre et sur les diverses traductions qui en ont été faites dans l'Orient*, Paris 1816. – 412.24 V. T.] *Vetus Testamentum*, dvs det gamle

testamente i Bibelen. – 412.27 Sady] se P Saadi. – 412.27 Dschami] se P Djami. – 412.27 Fetahi] se P Fettahi. – 412.29 Fardausi's Schahnameh] se P Firdausi. – 412.30 fra Calcutta] med N. Wallichs donation til Universitetsbiblioteket i Kbh. af indiske, persiske og arabiske bøger, jfr. 337.25–338.1. I fortegnelsen over denne donation i Dansk Litteraturtidende 1819 nr. 7–10 findes: Firdusi, Schahnameh, Bind 1 (7 bind skal følge), Kalkutta 1811. – 413.4 Soscorum] formodentlig betegnelsen for det oldpersiske achæmenidedynastis konger, som havde deres residens i Susa, oldtidsby i det sydvestlige Persien. – 413.6 Elphistones] Mountstuart Elphinstone. – 413.11 Sassanidiske] mønter prægede under det persiske sasanidedynasti (3.–7. årh.). – 413.26 Samanidiske cufiske Mynter] mønter med indskrifter i kufisk (arabisk) skrift, prægede under det persiske samanide-dynasti i 10. årh.; sådanne mønter brugtes som betalingsmiddel ved Sortehavshandelen, hvorved mange førtes bl.a. til Skandinavien. – 414.6 såsom alldeles okänd] Sjögren havde til sin store sorg ikke haft lejlighed til at stifte personligt bekendtskab med Rask under dennes ophold i Åbo 1.–18. marts 1818, jfr. Danske Studier 1932 p. 141–142, hvor der citeres steder fra Sjögrens dagbog (ms i Universitetsbiblioteket i Helsingfors), som giver udtryk for hans store beundring for Rask og hans misundelse på kammeraten Savenius, hvem Rask ofte besøgte. – 414.22 er] læs är. – 415.14 beskrifning på Svensk Literatur-Tidning för 1813 N° 35] J. H. Schröder, Bibliographiska Anteckningar om de Slavonska Manuscripter, som förvaras på Kongl. Gymnasii Bibliothek i Westerås. – 415.28 won] læs mon.

416.23 deltagande] Sjögren hentyder her til Rasks anstrengelser for at få udgivet et finsk leksikon, jfr. ad 344.2. – 416.27 den ende] Sjögren må dog have omtalt sine planer også over for G. Renvall, idet denne i Br 373 anbefaler ham til Rask. – 417.2 vistande i Åbo] 1.–18. marts 1818 på vejen fra Stockholm til Petersborg. – 417.6 bref] Br *371. – 417.15 Kondit.] Konditioner. – 417.16 M. H.] Min Herre. – 417.23 en resande Servier] Vuk Stefanović Karadžić. – 417.25 finska ordboken] den af G. Renvall på Ruñancevs bekostning udgivne finske ordbog, jfr. 344.2 med komm. – 417.27 resan till de med Finnarne beslågtade folkstammarne] i Br 287 omtaler Rask, som baggrund for sin anmodning til Ruñancev om at støtte udgivelsen af en finsk ordbog, et tilbud fra denne om at bekoste en rejse for G. Renvall og E. G. Ehrström til

udforskning af slægtskabet mellem de finske stammer i det indre Rusland, et tilbud som disse to ikke havde kunnet og sandsynligvis heller ikke vilde blive i stand til at benytte. I Br 281 ansøger Rask selv Rumancev om understøttelse til en sådan rejse til de finno-ugriske folk i Rusland for sig og A. G. Nordblad. men fik ifølge dagbogen for 5/12 1818 bestemt afslag, jfr. ad 364.18. – 418.7 Nya Universitetet] det nystiftede universitet i Petersborg. – 418.20 planen för asiatiska akademien] jfr. 268.11. – 419.3 ganska snart] Rask kom først af sted 13/6 1819. – 419.14 tvende Breve] Br *364 og *369. – 419.20 det ny System i den Russiske Sproglære] jfr. M 83. – 419.22 den kavkasiske Race . . . den sarmatiske Æt] jfr. 314.20 og 384.16. – 419.24 den skytiske Æt] jfr. 385.6. – 419.25 Arndt] jfr. ad 385.7. – 419.29 Undersøgelse etc.] Bb 24 p. 120 f.

422.13 lånt etc.] jfr. 315.23 f. – 423.11 det russ. Akademies [sprog-lære]] Rossijskaja grammatica, sočinnennaja Imperatorskoj rossijskoj akademiej, 1802 (2. udg. 1809). – 423.25 seneste udførlige Skrivelse med samt Bidrag etc.] Br *360, hvoraf størstedelen blev trykt i 1. hefte af Nyerups Magazin for Rejseagttagelser (jfr. Bb 34). – 423.30 Johnsen] Grímur Jónsson. – 423.30 Moltke] E. C. L. Moltke. – 424.2 det skjønnne Vid: Selsk:] Selskabet til de skjønnne Videnskabers Forfremmelse. – 424.4 Frøken Jessen] Juliane Maria Jessen. – 424.4 en af mig] Danmarks Pris, Kbh. 1819. – 424.5 Prisen, som Bülow udsatte etc.] jfr. Br 216, 288.4, Br (*)317, 338.12. – 424.7 Fader] Gerhard Tetens. – 424.9 Krog Mejer] Peter Krog Meyer. – 424.13 den unge Clausen] H. N. Clausen. 424.16 prosaiske Edda] Bb 25 var endnu ikke udkommet, jfr. Br 279 og II 7.12. – 424.16 islandske Chrestomathie] Bb 28 var endnu ikke udkommet, jfr. II 7.12. – 424.18 Til P. E. Müller] se ad Br *385. – 424.19 havde ønsket] i Br *378. – 424.20 ikke andet] det Rask har sendt er sidste halvdel af Br 381, hvis første halvdel har været sendt til Asmus Larsen med Br 384, jfr. 428.12–14 med kommentar; i Br 388 skriver Rask til Asmus Larsen om sin afhandling om den finske folkefamilie „hvoraf Hælften var adresseret til dig, Hælften til Müller“. – 424.30 „Die schwankenden etc.] Gesenius, *Lehrgebäude* p. 6 f. – 425.13–14 „Das Alphabet &c.] Gesenius, *Lehrgebäude* p. 7. – 425.29 fē og ýr] runer for f og r. 426.1 Runen hagl] runen for h. – 427.5] jfr. UA II 37.8. – 427.7–8] jfr. UA II 37.13. – 427.9–10] jfr. UA II 36.12–15. – 427.20 Jeg må her anmærke etc.] jfr. 385.6 f. – 428.4 et af mine allersidste Breve] Br *352

(382.6–387.3). – 428.7 det udførlige Brev] Br 381 (Bb 205 c). – 428.12 mit sidste trestykkede Brev] trestykkede må være fejl for tvestykkede, jfr. i øvrigt ad 424.20. – 428.14 Afrejses] afrejse fra Petersborg mod Kaukasus. – 428.15 i Stadsarkivet i Kallundborg] hentyder til L. Holberg, Peder Paars 1. bog 3. sang vers 381–82: Jeg veed, at Acterne i Callundborg nok findes; i Stads-Archivet jeg dem saae, om jeg ret mindes (i anledning af domshandlingen over kokken Niels Hansen for flugtforsøg før kampen). – 428.16 betænkt at rejse med Slædeføre til Moskau] i løbet af marts 1819; i Br 359 (23/2 1819) skriver Rask, at han rejser om et par uger; i Br 368 (23/3 1819), at tøjvej havde forhindret afrejsen. Jfr. desuden 394.28. – 428.18 min Commissionair] Asmus Larsen. Rask ventede efterretning om sine pengesagers tilstand, derunder også om udfaldet af P. E. Müllers ansøgning om forhøjelse og forlængelse af rejsestipendiet (jfr. 367.9–19); hans fortvivlelse og harme over uvisheden om sine økonomiske forhold kommer stærkt til orde i et brev til Asmus Larsen af 23/2 1819 (Br 359). – 428.23 en Armenier] ifølge Rasks dagbog Alexander Markarovič Khudobašev. – 428.25 en Officeer] Grabarič. – 429.8 den danske Konsul] Louis Pezzer. – 429.32 Stephanovitsh] Vuk Stefanovič Karadžič. – 430.6 Afhandling om den finniske Folkefamilies Inddeling] Bb 205 c. – 430.8 forrige Brev] Br 381; jfr. ad 428.12. – 430.18 min Vært] Rask boede på det tidspunkt (vistnok sammen med Lobjoko) i det dimidovske stræde i Petersborg, men det fremgår ikke af hans dagbog eller andetsteds fra, hvem der var hans vært.

432.13 mine bedste Venner. A. . . B.] iflg. Rasks dagbog Hipping og Lobjoko. – 432.19 C.] iflg. Rasks dagbog en handelsmand Schilling, som havde undervist Rask i russisk, og med hvem Rask havde sluttet venskab. – 433.14 De foregaaende mislykkede Forsøg paa at afrejse] juli 1818 (jfr. komm. til 364.16) og marts 1819 (jfr. komm. til 428.16). – 433.18 en tredie] Denis Denison. – 433.26 *sit fides penes autorem*] findes hos Sallust (Jug. 17.7), Seneca (Nat. quaest. 4, 3, 1) og Plinius (Nat. hist. 17, 93). – 433.29 vid. descriptionem etc.] se beskrivelsen af filosofernes land i salig Niels Klims rejsebeskrivelse. Niels Klim, hovedpersonen i Ludvig Holberg, Nicolai Klimii Iter Subterraneum, skildrer i sin rejsebeskrivelse rejsen til „det philosophiske Land, som Indbyggerne, der aldeles have fordybet sig i Philosophie og de høie Videnskaber,

kalde det“: Jeg brændte ret af Længsel efter at see dette Rige, som jeg forestilte mig maatte være alle Musernes sande Sæde, og Middelpunktet for alle Videnskaber; jeg ventede ikke at see Agre og Enge, men

Een eneste uoverseelig Have,
 Hvor Konsten ikke med Naturen stred,
 Men begge favnedes i begge værdig Fred –

Og med Hovedet fuldt af denne Forestilling skyndte jeg mig af alle Kræfter derhen, og talte hvert Minut paa Veien. Jeg fik baade besmurte og saarede Ben ved denne Leilighed; thi Landeveiene vare fulde af Stene og Huller, og så gjennemskaarne af Grøfter og Moser, at jeg snart maatte trampe over Steendynger, snart traske igjennem Moradser, da der ingensteds var Broer at finde. Men jeg udstod kjækt alle disse Besværligheder, naar jeg tænkte paa, hvad der ventede mig, vel vidende, at man ikke løber til Himmerig paa Roser. Da jeg i en Times Tid havde møisomt kjæmpet mig igjennem, mødte jeg en Bonde som jeg bød god Dag, og spurgte, hvor langt jeg havde tilbage endnu, før jeg kom til Maskattia, eller det philosophiske Land? – „Du maatte hellere spørge,“ svarede han, „hvor langt du har tilbage, før du kommer ud af det igjen; thi du er lige midt deri.“ (Jens Baggesens danske oversættelse, J. Baggesens danske Værker ved A. Baggesen XII p. 253–54). – 434.6 altså heller ikke Aser] jfr. 117.28 med komm. og begyndelsen af komm. til 192.11. – 434.10 herfra og til 436.8 må være skrevet 5/8 1819, den dag Rask ankom til Sarepta. – 434.14–17 frit citat af J. H. Kellgren, Dumboms Leverne: På sina resor han fornam, – hur väl försynens nåd reglerat, – som floder överallt placerat – där stora städer stryka fram. – Också – om ej hans dagbok ljuger – skall på gästgivargårdarna – i Småland ätas mycket bra – ifall man matsäck har, som duger. – 434.17 f. e. a. g.] fortsättning en annan gång. – 434.20 den svenske, vi gjorde tilsammen] Rask og Nyerups rejse til Stockholm (og Kristiania) 1812. – 434.21 forrige Nat] natten mellem 4. og 5. august 1819. – 434.22 Kvas] russ. квасъ, en syrlig øllignende drik. – 434.23 Tvind] tyndt øl, jfr. ODS under Tving sp. 1162 l. 30–43. – 435.8 Stege i Fyn] må være landsbyen Stige nordvest for Odense. – 435.23 den tyske Colonie Sarepta] den af tyske Herrnhutter i 1765 grundede koloni i nærheden af Sarpas udløb i Volga. – 435.27–32 frit citat af P. H. Friman i romancen

Axel Thordsen og Skjøn Valborg: Mer ilende fløj Pilen ej – i Luften hen fra Buens stramme Sene – end Axel paa sin længselsfulde Vej – flyr hastende forbi dens ønskede Milestene. – Sin raske Fod den lette Ganger hæver – den grønne Hede flyr og ved dens Fodslag bæver.

436.11 af Generosité etc.] citat fra Ludvig Holberg, Peder Paars, 1. bog 3. sang vers 278 (Festudgaven 1922 p. 61). – 436.19 hoslagte Seddel til Prof. Nyerup] Br *390. – 436.28 Afzelii] A. A. Afzelius, hos hvem Rask boede under opholdet i Stockholm nov. 1816–febr. 1818. – 437.5 ti, ak! etc.] frit citat af L. Holberg, Peder Paars 4. bog 1. sang vers 13–14: Men ach! Man maatte da med største Sorg fornemme, at det var ei det Land, hvor Dorthe havde hiemme (om Paars og hans følge, da de lander i Randers i stedet for i Aarhus, hvor Dorthe, Paars' kæreste, bor). – 437.9 faldr] isl. betegnelse for den gifte kvindes topformet opsatte hovedtøj (jfr. Valtýr Guðmundsson, Island i Fristats-tiden p. 87). – 437.12 hagliga á höfuð typpom!] Þrymskviða 16: *hagliga of höfuð typpum*, dvs lad os kunstfærdigt sætte top omkring hovedet, give ham (Thor der skal forklædes som Freya) den topformede hovedpynt på. – 437.14 Snorre] Snorri Sturluson i 1. kap. af Ynglingasaga i Heimskringla (Finnur Jónssons udg. 1911 p. 4). – 437.15 vissi han vel fram sem Vanir aðrir] Þrymskviða 15; stedet er imidlertid ikke, som Rask formoder, bevis på, at Heimdallr var af vanernes slægt, da *sem vanir aðrir* betyder 'som vanerne ellers' (jfr. Lexicon poeticum *annar*) og *ikke* 'som de andre vaner'. – 437.16 Ase] således i brevet; må være hastværksfejl for As. – 437.16 þá kvað þat Heimdallr, hvítastr ása] Þrymskviða 15. – 437.20 tilforn] Br *295 (11/6 1818 til P. E. Müller), 316.1–4. – 437.21 svensk Recension over Liljegrens Gange-Rolfs-Saga] Bb 29–30. – 437.23 Upsala Literaturtidning] Svensk Litteratur-Tidning (Uppsala) nr. 14 (3/4 1819) og nr. 16 (17/4 1819). – 437.23 bestilte] i et ledsagebrev med anmeldelsen til Svensk Litteratur-Tidning; dette har iflg. Br 375 været tilstillet Gumælius. – 437.24 to Ex. deraf skulde skikkes Nyerup] jfr. 407.30–31. – 437.24 Helgesen i Reykevíg] Árni Helgason i Reykjavík. – 437.26 mit lille Stykke i Wiener Jahrbücher der Literatur] Bb 31. – 437.29 tilskrevet min Kommissionær to Gange på Rejsen] kun det ene af disse breve er bevaret, nemlig Br 388. Heri ønsker Rask et officielt bevis på engelsk på, hvad han har til gode af rejsepenge, samt meddeler sit testamente (= punkterne 1 og 4 i det følgende her). Det

andet brev til Asmus Larsen er muligvis aldrig kommet frem, jfr. 455.5–6. – Det ønskede kreditiv oversendes Rask med Br 407, og Rask takker i Br 419 for modtagelsen af det. – 437.31 de til Bogindkøb bestemte Penge] de 500 rbd, som var bevilget Rask til indkøb af orientalske håndskrifter, jfr. 410.25–27. Det Rask med Br 407 oversendte kreditiv har ikke omfattet disse penge, jfr. II 18.24. – 438.9 det islandske Literaturselskab] dvs det islandske litterære Selskab, Hið íslenska Bókmentafélag (*ikke* det islandske Litteraturselskab, Lærdómslistafélagið). – 438.10 Æresmedlem] Rask var 28/4 1818 blevet udnævnt til æresmedlem af Københavnsafdelingen af Hið íslenska Bókmentafélag, jfr. Br (*)317, 332, 348 og 361. – 438.12 har jeg ladet sende hjem etc.] jfr. Br 395. – 438.13 Nogle få sjældne Pjecer] det drejer sig om 13 forskellige bøger og småtryk fra Petersborg og Moskva; en fortegnelse over dem af R. Nyerup findes i dennes Magazin for Rejseiagttagelser I, 1820, p. 298–299: Som Tillæg til Hr. Professor Rask's her indførte Skrivelse fra Petersborg, synes det Redacturen af Rejseiagttagelserne ikke upassende, at hid-sætte Liste over nogle af ham til vort Universitetsbibliotek fra Petersborg hidsendte Smaasager, nemlig:

- 1) Omnibus numeris absoluta Tabula 214 classibus, in qvas distribuunt Sinenses characteres seu litteras. Eet Blad i Patentformat.

Herom skriver Indsenderen: „Denne Tabel over de 214 Grundtegn, hvoraf den kinesiske Skrift bestaaer, er ordnet paa kinesisk Vis efter Penselstrøgenes Antal i de enkelte Figurer. Forfatteren, Baron Schilling i Petersborg, i hvis Stentrykkerie den er forfærdiget, anseer den endnu i denne Skikkelse for ikke aldeles nøjagtig, uagtet han har anvendt stor Møje og lang Flid paa at rette endog de mindste Afvigelser fra de indfødte Kineseres virkelige Skrift. Meningen med „omnibus numeris absoluta“ er, at den er fuldstændig, og at der ingen flere Grundtegn gives i den kinesiske Skrift, men at alle andre ere sammensatte af disse, ligesom hos os Ordene betegnes ved Sammenstilling af flere enkelte Bogstaver.“

- 2) En Tale af den kinesiske Kejser. Et Folioblad in patenti.
- 3) Det ny Testamente paa Kinesisk i 8 Hæfter in 8vo.
- 4) Matthæi Evangelium paa Kalmukkisk.

- 5) En mongolsk Afhandling om Christendommen, af Hr. Smith i Petersborg.
- 6) Det ny Testamente paa Hebraisk. London 1813. 8vo.
- 7) En Prøve af Jødernes tatariske Bibeloversættelse, omsat fra Hebraisk til sædvanlig arabisk Skrift.
- 8) En georgisk Sproglære (paa Russisk). Petersborg. 1802. 8vo.
- 9) A. Flerovs sirjæniske Sproglære (paa Russisk) *ibid.* 1813. 8vo.
- 10) Et Kort over Mellemasien med tilhørende Fortsætning, og Fortegnelse over den hele Samling, som er tilkjøbs i det Petersborger Kort-depot.
- 11) G. Fischers Beschreibung eines Huhns mit menschenähnlichem Profile. Moskva 1815. 8vo.
- 12) Ejusd. Essai sur la Turquois et sur la Calaité. Seconde edition. *ibid.* 1818. 8vo.
- 13) Ejusd. Essai sur la Pellegrina ou la Perle incomparable des Freres Zozima. *ibid.* eod. 8vo.

438.17 Afrejse fra Petersborg] 13/6 1819. – 438.18 Fortegnelsen over den Wallichske Foræring] J. L. Rasmussens fortegnelse i Dansk Litteratur-Tidende 1819 nr. 7–10 over N. Wallichs donation til Universitetsbiblioteket af indiske, persiske og arabiske bøger, jfr. 337.25–338.5. – Rask havde gentagne gange bedt om en fortegnelse over denne donation, jfr. 366.26, 391.3–7, 407.5–10, 409.12–15, 411.14–16. – 438.19 De fleste af mine andre Sager etc.] det drejer sig sikkert om de af Rask eller ved hans bistand i Stockholm udgivne værker Bb 25–28, hvoraf dog ingen var udkommet ved Rasks afrejse fra Stockholm (Bb 26 udkom foråret 1818, Bb 25 først sommeren 1819 og Bb 27–28 ikke før efteråret 1819), samt om den finske ordbog (ved G. Renvall), hvis udgivelse var kommet i stand ved Rasks hjælp, jfr. 344.2 med komm. – 438.22 Herre! lad din Tjenere fare i Fred] Lukas 2.29. – 438.24 som Lobjoko erholdt] jfr. 330.7, 361.32. Rask noterer i sin dagbog sommeren 1819, at det ved et møde i den militære skolekommission dagen før Rasks afrejse (13/6 1819) blev vedtaget, at Lobjoko skulde oversætte A. Jørgensens Forstandsøvelser til russisk, hvilket også skete, se P A. Jørgensen. – 439.2 gav sig den Titel] jfr. Rasks omtale af ham 332.20, 337.15. – 439.3 „men den Umage da han kunde have sparet“] Holberg, Paars 2. b. 2. s. v.

160. – 439.7 rådspurgt] iflg. dagbogen af en tysker fra Lifland Maksim Karlovič v. Zeimern, som ville lære dansk og svensk for at kunne forstå de nordiske dokumenter i arkivet i Moskva. – 439.8 en tysk Embedsmand] iflg. Rasks dagbog en tysker ved navn Schilling; Rask beretter i dagbogen om den her følgende episode på omtrent enslydende måde. – 439.24 Bonniers Kataloger] dvs boghandlerkatalogerne fra G. Bonniers boghandel. – 439.24 fandt jeg i Grev Rumänzovs Bogsamling] Rask havde i foråret 1819 ordnet de nordiske bøger i Rumänzevs bibliotek efter forfattere og indhold og skriver derom i sin dagbog (mel. 21/1 og 9/6 1819): „det var en fortræffelig Samling af den hele nord. Literatur især den historiske Gren af samme, også det øvrige af hans Bibliotek syntes at være en skøn Samling af det beste i de fleste europæiske Sprog, det fyldte 7 eller 8 små Værelser og kan vel anslæes til $\frac{1}{2}$ eller $\frac{1}{3}$ af Københavns Universitetsbibliotek, da jeg var færdig foreslog jeg ham at forskrive Fortsættelserne og nogle ny, hvilket han alt billigede og forærede mig til Afskjed for min Umage en Guld-daase af omtrent 225 eller 250 Rublers Værdi; jeg havde tænkt mig at udbede mig et Ex. af de Samlinger af gamle Russ. Sager, som han har udgivet på sin Bekostning, men da han ikke spurgte om hvad jeg skulde have kunde jeg ikke anbringe det Papir hvorpå jeg havde skrevet det [Alle betydelige Forhandlinger med Greven måtte skje skriftlig, da han hørte overmåde ilde, skriver Rask et andet sted i dagbogen (mel. 1/4 og 13/10 1818)]. – 439.26 alle de] dvs den gyldendalske boghandels kataloger (jfr. ad 330.22) og Deichmanns nordiske katalog (se P). – 439.29 Skandinav. Selskabs Skrifter] det skandinaviske litteraturselskabs skrifter, jfr. 366.15. – 439.31 Halvdelen af Nyerups Literaturleksikon] iflg. Br 359 drejer det sig om sidste halvdel af R. Nyerup, Dansk-norsk Litteraturlexikon. Denne sidste halvdel udkom imidlertid først 1819. – 440.18 Stedets Præst] J. M. Nitschmann.

441.6 Sareptas Brødre-menighed] indbyggerne i Sarepta var efterkommere af de tyske Herrnhutter, som 1765 grundlagde byen. Herrnhutternes missionsvirksomhed bestod, foruden i religionsforkyndelse, især i at lære den indfødte befolkning nyttigt arbejde og i at undervise den i at læse og skrive. – 441.8 de Aleuter, som jeg gjorde Bekjendtskab med i Petersborg] jfr. Br *347. – 441.12 mine aleutiske Optegnelser] M 145; jfr. Bb 229–230. – 441.13 Khavn] København. – 441.18 min

Kommissionær] Asmus Larsen, jfr. 437.29 m. komm. – 441.26 brev þitt frá Petursborg til mín af 23^{dia} Martz þ: a:] dette brev er ikke bevaret. – 441.28 þau] vistnok skrivfejl for þú. – 441.29 So fyrnast ástir sem fundir] isl. ordsprog: lang skilsmisse gør kold kærlighed. – 442.4 godheima] jfr. 255.2. m. komm. – 442.7 Alexander M:] Alexander Magnus, se P Alexander den Store. – 442.10 Ásgard gamla] jfr. 117.29. – 442.10 Vanaheim] vanernes hjem i Don-området nord for Sortehavet (Snorri Sturluson, Heimskringla: Vanaheimar). – 442.15 Sæmundar Eddu] Bb 26. – 442.18 Afzelius etc.] jfr. 301.5 med komm. – 442.19 neðarundir] læs neðanundir. – 442.22 Mikid hefr þú eñ á ný adgért til ad útvega mér frama erlendis] der hentydes her til Rasks arbejde for at få Árni Helgason ansat som islandsk litteratør i Sverige. Jfr. om Rasks tidligere anstrengelser herfor 224.30 med komm., 242.7 med komm. og Br(*)181. – 442.24 Resentióinina] Bb 29–30, som er dateret 20/3 1819, altså 3 dage før det 441.27 omtalte brev til Árni Helgason. – 442.27 Mannheima] dvs Sverige (Snorri Sturluson, Heimskringla: Manheimar). – 442.29 þángad] til Sverige. – 442.30 Ritgiörd þina um uppruna Islendskuñar] Bb 24. – 442.32 Snorra Eddu] Bb 25. – 442.32 lestrabókina] Bb 28. – 442.33 Angelsaxnisku Gramat:] Bb 23. – 443.1 ad útkomi Snorri i Holmum] det drejer sig om Konunga-Sögur af Snorra Sturlusyni I–III, Holmiæ 1816–29. – 443.2 su mikla Hafnar útgáfa] Heimskringla edr Noregs Konga-sögur af Snorra Sturlusyni I–II, 1777–78 (ved G. Schöning) og III, 1783 (ved Sk. Thorlacius) og fortsættelsen deraf: Noregs Konúnga Sögur IV–VI, 1813–26 (ved Børge Thorlacius og E. Chr. Werlauff). – 443.5 þecktir] på islandsrejsen 1813–15. – 443.6 V. Þorarinns.] Vigfús Þorarinsson. – 443.6 Biarna] Bjarni Vigfússon Thorarensen. – 443.7 Stephens] Magnús Stephensen. – 443.8 ritkorn] En kortfattet Historie om Reformationens Begyndelse og Fremgang i Tydskland til 1555. – 443.10 Konferenser:] Konferenseráðinn, dvs Magnús Stephensen. – 443.12 Prentverkid] se S Trykkeriet i Island. – 443.14 Felag vort] Hið íslenzka Bókmentafélag. – 443.16 tilia] læs telia. – 443.20 hinum] læs hinum. – 443.25 útgéfa Safnkorn] på et møde i Reykjavík-afdelingen af Hið íslenzka Bókmentafélag 27/7 1818 besluttedes det at udgive en samling af islandske digte fra reformationstiden og fremefter, og en komité bestående af Árni Helgason, Bjarni Thorsteinsson og Hallgrímur Schéving foretog et udvalg og sendte efteråret 1821 manuskriptet til

Københavnsafdelingen. Denne besluttede imidlertid, at det ikke skulle udgives, og vedtog i stedet at udgive Stefán Ólafssons digte som første del af en almindelig islandsk digtsamling, *Ljóðmæli*, i flere bind, hvoraf de to første skulle indeholde digte fra 16. og 17. årh.; der udkom imidlertid ikke mere end 1. bind: *Kvæði Stefáns Ólafssonar, 1823. – 443.25 landafræðibókin*] jfr. ad 250.32. – 443.28 *latinsk málfræðibók*] denne latinske grammatik, som Árni Helgason udarbejdede til brug ved sin undervisning ved den lærde skole på Bessastaðir, blev aldrig trykt; den findes i manuskript i Landsbókasafn (LBS 2176 4°), og sammesteds findes en af Árni Helgason selv skrevet afskrift (LBS 1569 8°). – 443.30 *Grasafræðin*] Oddur Hjaltalín, *Íslenzk Grasafræði* udkom først 1830 (udg. af Hið ísl. Bókmentafélag). – 443.32 Moltke] E. C. L. Moltke. – 444.9 *Kona mín*] Guðný Högnadóttir. – 444.13 mellem 13/8 og 1/10 1819] Br *393 må være det brev fra Rask til P. E. Müller, som i Dansk Litteratur-Tidende 1819 p. 783 omtales som dateret Astrachan d. 22/9 1819, idet referatet af dettes indhold dér passer på Br *393. – 444.17 hid] til Astrakhan, hvortil Rask ankom 13/8 1819, og hvor han opholdt sig indtil 1/10 1819. – 444.26 *sysselsat mig med Persisk*] iflg. sin dagbog (mel. 15/8 og sept. 1819) læste Rask persisk i Astrakhan sammen med missionærerne ved det engelske bibelselskabs afdeling dér, deriblandt John Mitchell og pastor Glen, og med den tyske lutherske præst E. W. Delin. Han gennemgik selv W. Jones' persiske sproglære og lånte af pastor Glen Richardsons persiske ordbog. – 444.28 *let Levested*] se 446.21 – 445.8 *Krigen med Engellænderne*] det engelske ostindiske kompagni måtte på det tidspunkt, under sine anstrengelser for at befæste sin stilling i Indien og underlægge sig stadig større dele af landet, næsten uafbrudt føre krige mod indfødte indiske fyrster, især i Nordindien; samtidig bekæmpede flere af de indiske fyrster hinanden og svækkede derved sig selv og åbnede vejen for Englænderne. Jfr. II 13.19. – 445.19 *Pistoler*] dem havde Rask iflg. sin dagbog købt i Sarepta, så kuskens megen snak om røvere (se her 433.30–434.6) har gjort et vist indtryk på ham. – 445.22 *vender jeg ikke tilbage ved Kaukasus*] dette var planen hvis det skulde vise sig at være umuligt at komme over Kaukasus videre til Indien, jfr. 367.24–28.

446.9 *adskillige Breve på Hidrejsen til Hr. Larsen og fl.*] bevaret er Br 388 (til Asmus Larsen), Br *390 (til R. Nyerup) og Br *391 (til

P. E. Müller). Desuden har Rask skrevet endnu et brev til Asmus Larsen, jfr. ad 437.29. – 446.10 ønsket] jfr. 438.1–3, desuden formodentlig i det tabte brev til Asmus Larsen, jfr. 437.29 med komm. – 446.14 adskillige Breve] deriblandt Br 242 og *378 (om F.M.'s forlovelse). – 446.21 de engelske Missionærer etc.] Rask boede under sit ophold i Astrakhan, inviteret af de engelske missionærer, i det engelske bibelselskabs hus i nogle værelser, der var bestemt for selskabets missionær E. Henderson, hvis ankomst til byen var blevet udsat, jfr. ad II 4.13, 17. Blandt disse missionærer var John Mitchell, med hvem Rask senere brevvexlede, og pastor Glen. Sin mad fik Rask hos den tyske præst E. W. Delin. – 446.26 R.] Russerne, jfr. 454.14–18. – 447.8 die Adresse] Rask medbragte iflg. dagbogen (13/8 1819) et brev fra Chr. M. Frähn til Voločkov. – 447.10 um seine Gelehrsamkeit recht zu benutzen] Rask begyndte under opholdet i Astrakhan at læse persisk hos Voločkov og skriver derom i sin dagbog (mel. 15/8 og sept. 1819): „Volotschkof vilde læse Tatarisk med mig, men jeg foretrak Persisk, hvilket han ikke var saa stærk i. Til Gjengjæld skulde jeg give en engelsk Timeundervisning for en Persisk ell. Tatar. men dette blev dog ikke til synderlig Nytte paa nogen af Siderne. Volotschkof talte ogsaa egentlig blot den kuzanske Sprogart og syntes ikke ret stærk i Udtalen, ej heller at have noget tydeligt Begreb eller Oversigt af de forskjellige tat. Sprogarters indbyrdes Forholde.“ – 447.13–14 mein rasches Schichsal etc.] fra soldaternes slutningssang i Wallensteins Lager (1. del af trilogien Wallenstein): Das rasche Schicksal, es treibt ihn fort, Seine Ruhe lässt er an keinem Ort. – 447.28 похлебка] suppe. – 447.30 engl. Missionärs] jfr. ad 446.21. – 448.17 Devanagari] jfr. ad 349.5. – 448.25 Fr.] Chr. M. Frähn. – 448.33 Mithridat] J. C. Adelung, Mithridates oder allgemeine Sprachkunde. – 449.4 meine Eintheilung der ganzen finnischen Sprachfamilie] Bb 205 c. – 449.6 erhalten] Hipping må formodes at have haft en afskrift eller et resumé af Rasks afhandling (som Rask havde sendt til R. Nyerup (som Br 381) til trykning i Magazin for Reiseiagttagelser). – 449.7 Adelung] Fr. v. Adelung. – 449.9 der Graf] N. P. Rumancev. – 449.9 zurückgekommen] fra sit sommerophold på landstedet i Homel. – 449.10 die Votjackische Grammat. des Adelung] det må dreje sig om en votjakkisk grammatik, som Rask har lånt af Fr. v. Adelung, jfr. ad II 247.23. – 449.21 eines Briefchens an Sie vom 2 Septemb.] ikke be-

varet. – 449.22 Ihre liebe Zuschrift] Br *394. – 449.27 einen wesentl. Umstand] uvist hvad det kan være. – 450.2 bei Hanway Lib. III, Cap. LV] Jonas Hanway, An Historical Account of the British Trade over the Caspian Sea I p. 372 (o: I 3. del kap. 55). – 450.16 Der Reichs-Kanzler] N. P. Rumancev.

451.2 Schreiben aus Astrakhan] ikke bevaret. – 451.16 General-Gouverneur von Georgien] A. P. von Ermolov. – 451.25 Ihr Brief an Hrn. Hipping] ikke bevaret, men efter Hippings svar på Rasks breve at dømme har Rask været meget utålmodig efter at få sine penge. – 451.32 einen sehr dicken Brief] Br 404. – 452.4 zurück] jfr. 449.9. – 452.9 Fraehne] Chr. M. Frähn. – 452.15 Antikritik] kritik af Rasks anmeldelse (Bb 29–30) af Liljegren, Skandinaviens Fornålderns Hjeltesagor I, Sthlm 1818. – 452.16 Aufsatz über die Skandinavische Literatur] Bb 31. – 452.19 Wuk] Vuk Stefanović Karadžić; om hans rejse jfr. 417.23 og 429.32. – 453.8 önskede] jfr. 437.28–29, 438.1–3, 446.7–12. – 453.14 Osernes (Ovsernes)] dvs osseternes, se S. – 453.16 Richardsons 4to Lexicon] John Richardson, Dictionary of Persian, Arabic and English I–II, 2. udg. ved Charles Wilkins i kvartformat 1806–10. – 453.27 nærmeste Hensigt efter den sidste Plan] i Indien at studere de gamle indiske sprog, sanskrit og pali. – 453.29 skreven] Br *393. – 454.1 den højeste danske Øvrighed i Trankebar] det danske guvernement i distriktet Trankebar, som 1616–1845 var i dansk besiddelse. – 454.2 den danske Konsul i Madras] iflg. den danske Hof- og Statskalender for 1819–20 var der ingen dansk konsul i Madras på det tidspunkt. – 454.5 den øverste russ. Generalstatholder] A. P. v. Ermolov; han var fraværende på grund af krigsførelsen mod lesgierne, et kaukasisk bjergfolk, jfr. II 2.7–8. – 454.8 Forlængelse] af de Rask af Fonden ad usus publicos og Kommunitetet tilståede rejsestipendier, jfr. Br 362 (afskrift i Br *364, 408.9–21) og Br *369 (410.17–411.4). Om resultatet jfr. II 20.10–23. – 454.11 Forhøjelse] anmodningen gentages i Br 419; om resultatet se II 20.10–16. – 454.16 R.] russerne, jfr. at Rask i Br (*)414 anmoder Nyerup om, at brevet om afrejsen fra Petersborg (Br *386) indtil videre ikke trykkes, da Rask muligvis kan komme til at rejse gennem Rusland tilbage. – 454.17 Afhandlingen om den finniske Sprogfamilie] Bb 205 c. – 454.23 skrevet herom flere Gange] jfr. 437.29–438.3 m. komm. og 446.10 m. komm. – 454.23 Breve til Gehejmer.

Bülow o. a.] det omtalte brev til J. v. Bülow er ikke bevaret og måske aldrig nået frem, jfr. 455.5. Bevarede breve fra tiden mellem Rasks afrejse fra Petersborg og opholdet i Tiflis er Br 388 (til Asmus Larsen), Br *390 (til R. Nyerup), Br *391 og *393 (til P. E. Müller) og Br 400 (til Finnur Magnússon). Rask har desuden til Asmus Larsen skrevet mindst ét brev til (jfr. 437.29–30 m. komm.). – 455.4 ofte skrevet] jfr. 454.23 m. komm. – 455.4 min Kommissionær i Petersborg] A. J. Hipping; brevet må være Br 395, hvori Hipping meddeler at have modtaget et brev fra Astrakhan, men ellers ikke andre fra rejsen end et brev fra Moskva til viderebesørgelse til Asmus Larsen (Br. 388). – 455.5 intet af hvad jeg skrev imellem Moskov og Astrakan er kommet til sin Bestemmelse] dette gælder ikke helt idet de to breve fra Sarepta, Br *390 og Br *391, har nået adressaterne R. Nyerup og P. E. Müller. – 455.9 et gammelt Brev] må være Br *280 el. Br *360, der begge er trykt i 1. hefte af Nyerups Magazin for Rejseiagttagelser, som udkom juli 1819. – 455.14 *Freygangs Briefen* etc.] den tyske oversættelse 1817 ved H. v. Struve af Lettres sur le Caucase et la Géorgie (par madame Frederika Freygang) suivies d'une Relation d'un Voyage en Perse, en 1812 (par Wilhelm Freygang), Petersborg og Hamborg 1816, jfr. P Freygang. – 455.18 den tyske Oversætter] Heinrich von Struve. – 455.20 Forfatterindens] dvs medforfatterinden Frederika Freygang, jfr. ad 455.14.

456.17 Rejsebeskrivelse] Klapproth, Reise in den Kaukasus und nach Georgien I (Halle 1812) og II (Berlin 1814). – 456.18 osiske] dvs ossetiske.

Breve II

1.1 Til Rasmus Nyerup] se ad Br *414. – 1.5 Kronscole] offentlig skole. – 1.11 die Bruderliebe] formodentlig Die Bruderliebe, oder der verzeihende Joseph. Ein Trauerspiel. Der Bruderhass, oder Kain und Abel. Ein Singspiel, Solothurn 1770 (udg. anonymt af Joseph Ignaz Zimmermann). – 1.22 fra Petersborg og Moskou] jfr. 438.13 med komm. – 2.8 Lesgieerne] østkaukasisk folk boende i Daghestan. – 2.12 Vyrtemberg og Svaben] de tyske stater Würtemberg og Schwaben. – 2.20 Stilling] se P J. H. Jung-Stilling. – 3.7 Arendt] M. F. Arendt. – 3.8 god Ven] uvist hvem. – 3.23 i Dag den 11te] må være 11. februar 1820; af den utrykte slutning af brevet, som er skrevet den 16., fremgår nemlig, at Rask har fået Hippings brev af 25/12 1819 (Br 413) med meddelelse om udsendelse af Bb 25, 27 og 28 i Stockholm, og dette brev har Rask modtaget efter 7/2 1820, jfr. brev af denne dato fra Rask til Árni Helgason (Br *418, spec. II 7.10–14). Desuden meddeler Rask i brev af 14/2 1820 til P. E. Müller (Br 419), at han sender brev til R. Nyerup, og det kan kun være dette, og endelig har Rask iflg. sin dagbog o. 10/2 1820 været beskæftiget med at skaffe sig pas, sabel, tøj osv. til den videre rejse ind i Persien, jfr. her l. 23–31. – 3.29 Tjener] Fr. Winterfelt. – 3.30 som vel er lang og stiv etc.] citat fra Ludvig Holberg, Peder Paars 1. bog 2. sang vers 459–60: Til Lykke fandt man en [3: en bådshage at bruge som våben], som var vel lang og stiv Og tienlig Fienden at holde fra sit Liv. – 4.3 letter of the 2d inst] ikke bevaret. – 4.5 Bishop of Sarepta] F. B. Reichel, som i Br 396 havde tilbudt at være Rask behjælpelig med at få sine penge sendt videre fra Petersborg ved at fungere som mellemmand, da han havde forbindelse til Petersborg. Jfr. også Br 409. – 4.7 The letter which you mention, from Professor Frähn] et ikke bevaret brev fra Frähn af 2/9 1819 (jfr. 449.21, II 5.20), som Rask gennem Hipping (Br 395) vidste var afsendt. – 4.9 write] Br *416. – 4.11 the dialogues] det drejer sig om nogle dialoger på persisk

med latinsk oversættelse. John Mitchell har iflg. Br 411 en til Rask bestemt afskrift, hvori den latinske oversættelse mangler, og spørger i brevet, om Rask ønsker denne tilføjet, hvilket Rask må have svaret bekræftende på. – 4.13 among Dr Henderson's books] E. Henderson ventedes til Astrakhan for at deltage i bibeloversættelsesarbejdet der, jfr. ad 368.15. Hans bøger ankom dertil, mens Rask 13/8–1/10 1819 opholdt sig i byen og boede i de til Henderson reserverede værelser i det engelske bibelselskabs hus. – 4.17 been very poorly in his health] på rejsen gennem Sverige sommeren 1819 på vej til Rusland med Astrakhan som mål havde Henderson ved Göteborg et uheld med sit køretøj og kvæstede sin højre arm slem, hvad der forsinkede hans rejse flere måneder. Han opholdt sig derefter i Petersborg i over et år, og imens ændredes hans planer, således at han aldrig kom til Astrakhan som medarbejder ved bibeloversættelserne, jfr. P. – 4.22 The German Pastor] E. W. Delin. – 4.32–33 Til Hans Velbårenhed, den nådige Herre Hr. Professor Rask hos den tyske Skrædder Winterfeldt ved den russiske kirke på Basaren i Tiflis. – 5.2–6.14 i dansk oversættelse:

Naadige Herre! –

Af Deres Brev til Hr. Mitchell har jeg erfaret, at De er naaet vel frem til Tiflis. For mig har denne Underretning været særdeles behagelig, thi jeg har altid haft en særlig Glæde i at mindes Deres Bekjendtskab, og jeg er aldrig ophørt med at følge Dem i Tankerne, idet jeg af hele mit Hjerte ønsker Dem alt Held paa Deres Rejse.

Hr. Akademimedlem Frähn, der mente, at De endnu befandt Dem i Astrachan, og som tænkte, at De ikke saa hurtigt havde kunnet forlade denne By, har bedt mig overrække Dem medfølgende Brev; men paa Grund af Deres Bortrejse har jeg ikke alene været ude af Stand til at opfylde dette, men end ikke kunnet sende dette til Dem, eftersom Deres Opholdssted har været mig ukjendt uagtet mine Forespørgsler, thi hverken den tyske Hr. Pastor eller Hr. Mitchell har hidtil vidst noget herom. Jeg beder Dem ydmygst gøre mig den Ære at underrette mig om Modtagelsen af mit Brev, for at jeg kan meddele dette til Hr. Frähn.

Jeg finder det videre fornødent at fortælle, at jeg under Deres Ophold i Mozdok har sendt Dem et andet Brev, modtaget fra Hr. Frähn, og samtidig dermed har jeg selv skrevet til Dem. Men jeg har ikke hidtil

erfare, om De har modtaget dette Brev. Brevet havde jeg sendt gennem en vis Armenier, som havde forsikret mig om, at han ganske bestemt vilde besørge det. Det vil glæde mig meget at erfare, hvorvidt det rigtigt er naaet Dem i Hænde.

Til Slut har jeg en personlig, meget indtrængende Bøn til Dem. – I disse Dage har jeg fra Hr. Frähn modtaget et Brev, hvori han søger at overtale mig til at rejse til St. Petersborg og tilbyder mig et ret fordelagtigt Embede. Jeg har besluttet mig til absolut at følge dette hans Raad og har den Hensigt om kort Tid at begive mig dertil. De har under Deres Ophold i Astrachan været saa elskværdig at love mig anbefalingsskrivelser til Deres Venner i St. Petersborg. De ved uden Tvivl, hvor nødvendigt og nyttigt det er at have Bekjendte, især i en By hvor man næsten slet ingen kjender. Derfor tillader jeg mig at haabe, at De ikke vil afslaa denne min meget ydmyge Bøn, og jeg vil være Dem særdeles forbunden, hvis De vil give mig Lejlighed til at stifte saadanne Bekjendtskaber i St. Petersborg.

Lad mig til Slut ønske Dem, at Fortsættelsen af Deres Rejse maa blive lige saa vellykket som Begyndelsen, et bonis avibus incœptum iter, melioribus exeat.

Jeg har den Ære at være med virkelig Agtelse og Hengivenhed naadige Herre,

Deres ydmygste Tjener

Petr Voločkov

10/22 Januar 1820

Astrachan.

5.3 Brev] jfr. II 4.3. – 5.5 mindes] jfr. 447.10 med komm. – 5.10 medfølgende Brev] Br *397. – 5.15 den tyske Hr. Pastor] E. W. Delin. – 5.20 et andet Brev] jfr. 449.21. – 5.21 selv skrevet] brevet er ikke bevaret.

6.8 et bonis avibus incœptum iter, melioribus exeat] citatet har ikke kunnet bestemmes. – 6.23 skrifað] i Br *392. – 6.23 Etatsrådsins/Konferenrådsins á Viðey] se P Magnús Stephensen. – 6.26 Konferenráðið] Magnús Stephensen. – 6.27 sú svenska] Konunga-Sögur af Snorra Sturlusyni I–III, Holmiæ 1816–1829. – 7.3 kaupá smárit min] må hentyde til Árni Helgasons udtalelser 442.30–443.1. – 7.4 norskum manni] H. Kamstrup, Rasks kommissionær i Stockholm, hvem Rask havde overdraget at besørge Rasks i Stockholm udgivne værker (Bb 23, Bb

25–28) sendt til Árni Helgason. – 7.4 nú er öldin önnur öll of trygðum snauð] fra digtet Island beztum blóma af Finnur Magnússon (se Nordæla, afmæliskeveðja til . . . Sigurður Nordals, 1956, p. 168 f.). – 7.5 Snorra-eyða] Bb 25. – 7.7 bréfkorni frá Nýerúpi próf.] et ikke bevaret brev fra R. Nyerup til Rask af 2/10 1819 (omtalt af Rask i Br (*)₄₁₄). – 7.8 lestrarbókinni] Bb 28. – 7.9 Ísl. málfæðibókinni] Bb 27. – 7.10 bréf frá umboðsmanni mínum í Péttersborg] Br 413 fra A. J. Hipping. – 7.12 Ísländska sprákláran (*les* Ísländska sprákláran)] Bb 27. – 7.12 läseboken] Bb 28. – 7.12 Eddan (Snorraeyða)] Bb 25. – 7.14 svensku bókaskrift-artíðindunum (*les* bókaskriftar-tíðindunum) að Uppsölum] Svensk Litteratur-Tidning, Uppsala, 1819 nr. 48 (20/11) sp. 753–761, hvor Bb 27 og Bb 28 er anmeldt anonymt. – 7.15 látínsku málslistina þína] jfr. 443.28 med komm. – 7.18 týna saman málfæðisorð á ísl.] manuskriptet hertil er to blade i M 149, som tydeligt er skrevet med den angelsaksiske grammatiks liste over grammatiske betegnelser (Bb 23 p. 40–43) som udgangspunkt; de to blade i M 149 har igen været materialesamling til den liste over islandske grammatiske betegnelser, som Rask sendte G. Jónsson i Br 266. – I kommentaren til l. 25 flg. nedenfor sammenlignes de tre redaktioner, idet der dog ikke tages hensyn til eventuelle afvigelser i betegnelsernes stavemåde. – 7.20 Engil-saxnesku málslistarbókina] Bb 23; fortalen er sandsynligvis skrevet i sept. 1817, idet Rask i sin dagbog har noteret, at der i slutningen af september 1817 begyndtes på trykningen af fortalen til Bb 23. – 7.22 eg varð] i listen over grammatiske betegnelser i Bb 23. – 7.25 Málslist] Br 266: málslist (málfæði?), M 149: Málfæði, málslist. – 7.25 Hnei-gíngarfræði] Br 266, M 149: d. s. – 7.26 orðsmíðafæði] Br 266, M 149: orðsmíðisfræði. – 7.27 teingíngarfræði] Br 266: orðtengingarfræði, M 149: orðteingingarfræði. – 7.28 hendíngarfræði] má svare til Br 266: bragarfræði (eða ljóðafæði), M 149: bragarfræði, ljóðafæði. – 7.28 málsbreytíngarfræði] Br 266, M 149: málbreytíngarfræði. – 7.29 orða-floclr] Br 266: orðaflokkur, M 149: orðafloclr (málsgreinir). – 7.29 nöfn] Br 266, M 149: nafn [sg.]. – 7.30 viðrnöfn] Br 266: viðurnafn [sg.], M 149 viðrnafn [sg.]. – 7.30 fyrirnöfn] Br 266: fyrirnafn (fornafn?) [sg.], M. 149: fyrirnafn [sg.]. – 7.30 sagnir] Br 266, M 149: sögn [sg.]. – 7.30 viðrsagnir] Br 266: viðursögn [sg.], M 149 viðrsögn [sg.]. – 7.31 teingdarorð] Br 266: tengingarorð, M 149 teingdarorð [med overstreget

sidsteled yrði, sögn]. – 7.31 sambandsorð] Br 266: d.s., M 149: d.s., men med overstreget sidsteled yrði, sögn. – 7.31 úthrópunarorð] Br 266: upphrópanir, upphrópunarorð, M 149: upphrópun, anir. – 7.32 hnei­gíng] Br 266, M 149: hnei­gíng (flexio). – 7.32 nafnahnei­gíng] Br 266: nafnahnei­gíng (declinat.), M 149: nafnahnei­gíng. – 7.32 sagnahnei­gíng] Br 266: sagnahnei­gíng (conjugatio), M 149: sagnahnei­gíng. – 7.33 hnei­gíngarform] Br 266: hnei­gíngardæmi (paradigma), M 149: hnei­gíngardæmi, paradigma. I M 149 anføres desuden hnei­gíngarform, declin. conjug., i Br 266 hnei­gíngarform (eru svo og svo mörg), hvor hnei­gíngarform øjensynligt har samme betydning som det samme ord i M 149. – 7.33 nafnbreytíngar casus (elligar *sambanzbreytíngar* elligar eintómis *breytíngar*] Br 266: breyting (forma), sambandsbreytingar or­ðanna (casus), M 149: breytíngar (forma vocabuli), sambandsending, breytingar. – 8.2 nefnandi] Br 266: nefnibreyting (nom.), M 149: nefnandi -nn, nefniending. – 8.2 úthrópandi] Br 266: upphrópunar­breyting, M 149 upphrópandi, upphrópunarendíng. – 8.2 averkandi] Br 266: áhrifabreyting, M 149: áhrifandi -nn, ahrifaending. – 8.2 til­lítandi] Br 266: tillitsbreyting, M 149: tillítandi, tillitsending. – 8.3 eignandi] Br 266: eignarbreyting, M 149: eignandi, eignarendíng. – 8.6 persónulig] Br 266: persónuleg fyrirnöfn, M 149: persónulig. – 8.7 aptrvísandi] Br 266, M 149: d.s. – 8.7 eignandi] Br 266, M 149: eignarlig. – 8.7 ákvarðandi] formodentlig = Br 266, M 149: avísandi, idet det ikke kan være = Br 266: ákvörðunarorð (artikuli), og M 149: artikuli, aqvörðunaryrði. – 8.7 avísandi] formodentlig = Br 266, M 149: heimfærandi. – 8.8 spyrjandi] Br 266: spyrjandi (spurnarleg?), M 149: spyrjandi, spurnarlig. – 8.8 svarandi (elligar óákvörðuð] Br 266: ótil­tekin (ótilteknar tölur), M 149: ótiltekin (nar tölur). – 8.9 teljandi] Br 266: tölurorð (töluleg fyrirnöfn), M 149: tölur (tölurorð). – 8.9 niðrraðandi] Br 266, M 149: orðutölur. – 8.9 margfaldandi . . . útbý­tandi] hertil findes, så vidt jeg kan se, ingen modsvarigheder i Br 266 og M 149. – 8.13 skilyrðisháttur] Br 266, M 149: fororðsháttur. – 8.13 skipunarháttur] Br 266, M 149: d.s. – 8.13 nafnsháttur] hertil svarer vístnok Br 266, M 149: persónulausi hátturinn. – 8.14 viðrnafnsháttur] Br 266: sagnarlegt viðurnafn (particip.), M 149: orð/sagnarlegt viðr­nafn. – 8.14 teingdarháttur] Br 266: sagnarlegt nafn (gerundium) eða nauðsynjarbreyt., M 149: orð/sagnarlegt nafn, gerundium/verbalt,

nauðsynjarbreyting. – 8.15 viðsagnarháttr] Br 266: sagnarleg viðursögn (supinum), M 149: orð/sagnarlegt viðursögn [overstreget sidsteled orð]. – 8.22 Bröder] Rask tænker her formodentlig på Chr. G. Bröder, Kleine lateinische Grammatik, 1795 (den danske oversættelse med titlen „Bröders mindre latinske Grammatik“ ved Georg Sverdrup (1803) er noteret i kataloget over Rasks efterladte bøger). – 8.23 Badenii] se P Jacob Baden. Rask tænker formodentlig på 4.-udgaven 1812 af J. Baden, Grammatica Latina, som er noteret i kataloget over hans efterladte bogsamling. – 8.24 Ihre] se P Thomas Ihre. – 8.27 stríð] mellem russerne og kaukasiske bjærgfolk. – 8.29 Fyrr mun enn, bródir etc.] reminiscenser fra et vers i sidste del af Heiðreks saga: Blikna mun fyrr, bróðir etc. – 9.5 gerzki hirðstjórinn eðr jarlinn í Georgíu] den russiske hærfører og statholder i Georgien A. P. von Ermolov. – 9.6 fjallbúa . . . á austanverðu fjalli] lesghierne, jfr. II 2.8. – 9.8 Naðir skák] se P Nadir Shah. – 9.12 Margir þjóðverjar etc.] jfr. II 2.11 f. – 9.13 Vurtembergi] den tyske stat Würtemberg. – 10.22 opinberunarbókinni] Johannes' Åbenbaring. – 10.22 Stilling] se P J. H. Jung-Stilling. – 10.25 /mageren/] læs /mageren. – 10.31 Húsbóndi minn] Fr. Winterfelt. – 10.33 Persalanz] Persien.

11.2 móta] fejl for mæti. – 11.3 því höldar etc.] citat fra Sigurður Pétursson, Stelli Rímur 1. ríma vers 6: höldar kalla huglaust grey er hikar í fyrsta spori. – 11.6 Kalkúttuborgar] Kalkutta. – 11.16 bréf] Br 398. – 11.16 þackr] skal være þackir. – 11.19 umboðsmanni mínum] Asmus Larsen. – 11.20 hi^m vild^r mannin^m] P. E. Müller. – 11.21 vini mínum í Pétursborg] A. J. Hipping. – 11.22 einn] nemlig den gulddåse, som Rask fik af grev Rumancev for at ordne den nordiske afdeling af hans bibliotek, jfr. ad 439.24, og som han ifølge sit testamente i Br 388, som Bjarni Thorsteinsson har fået at se hos Asmus Larsen, vil lade sælge til fordel for Hið íslenzka Bókmenntafjelag, jfr. 438.9. – 11.24 hvað skruddunum mínum viðkèmr] Rask havde i sit testamente i Br 388 bestemt, at de af hans bøger, som vilde blive dubletter på Universitetsbiblioteket, skulde tilfalde Hið íslenzka Bókmenntafjelag, jfr. 438.8–10. – 11.25 bókahirzlu háskólans] Universitetsbiblioteket i København. – 11.28 bókahirzla verði hafin í Reykjavík] Bjarni Thorsteinsson havde i Br 398 skrevet om C. C. Rafns grundlæggelse af et bibliotek på Island. – 12.3 prestrinn í Hvammi] Jón Gíslason. – 12.7 Þorvaldsson]

Bertel Thorvaldsen; Bjarni Thorsteinsson havde i Br 398 meddelt, at Thorvaldsen var kommet hjem fra Italien, hvad der har fået Rask til at mindes præsten i Hvam og hans altertavle. – 12.13 [þá nýju isl. málfræði á svensku] Bb 27. – 12.14 [lestrarbók] Bb 28. – 12.14 [Snorra eddu] Bb 25. – 12.14 [umboðsmaðr minn í Pétursborg] A. J. Hipping i Br 413. – 12.16 [recenseraðar] jfr. II 7.13–14 med komm. – 12.21 [annað brotið af Edda Pomerovitsiana] hentyder til Br *284, hvor Rask formulerer sin beskrivelse af rejsen fra Stockholm til Petersborg som et eddafragment, der angives at være fundet i Georg Pomerovits' bibliotek. – 12.25 [Brevet til min Stedmoder] dette brev til Rasks stedmoder, Anne Cathrine Henriksdatter, er ikke bevaret. – 13.14 [om Armenisk] Rask skriver i sin dagbog, at han i Tabriz har truffet mange armeniere, som kan tale russisk. – 13.19 [Krig imellem Engellænderne og de Indfødte] jfr. 445.8 med komm. – 13.29 [i al Undersøgelse om Grönlandsken] jfr. 120.30–121.8, 303.15–20, 314.9–18 og 386.3–25. – 14.2 [skrevet ham til etc.] jfr. Br *352 (386.3–387.2) og Br *385 (426.7–428.2) til P. E. Müller. – 15.2 [de tre Sprog-Raser etc.] jfr. 383.5 og 383.10 samt 382.29. – 15.14 [komme og se for at vinde og komme tilbage] spil på Cæsars sejrsmelding efter slaget ved Zela år 47 f. Kr.: *veni, vidi, vici* (jeg kom, jeg så, jeg sejrede). – 15.18 [fra Teheran skal jeg skrive til Prof. Müller] dette gjorde Rask dog ikke; i stedet for skrev han fra Teheran Br 422 til R. Nyerup, idet han, som han skriver i dette brev, formodede, at det, som han havde at fortælle om, nemlig sine rejsebesværligheder, vilde interessere Nyerup mere end P. E. Müller; dog beder han Nyerup meddele P. E. Müller Br 422. – 15.25 [Peder Madsens Gang] en kun 5 alen bred gade i det gamle København; forsvandt i 1870erne for at give plads for Ny Østergade.

16.3 [La ci-jointe] Br 417, jfr. II 32.11. – 16.21 [et Brev] Br 422. – 16.23 [danske Gesandt i Vien] J. F. Bernstorff. – 16.27 [forlod Tiflis] 5/3 1820. – 17.2 [Forhøjelse] jfr. 453.22, 454.11–14, Br 419. Det lykkes P. E. Müller at opnå en fordobling af Rasks rejsestipendium fra Fonden ad usus publicos, jfr. II 20.10–16. – 17.24 [min Tjener] Fr. Winterfelt. – 18.15 [min tyske Tjener] Fr. Winterfelt. – 18.21 [sassanidske (pehlviske)] nemlig mønter. Jfr. 413.11. – 18.22 [De Sacy] se P Sacy. – 18.24 [Kreditiv etc.] jfr. ad 437.29 og 437.31; det med Br 407 til Rask oversendte kreditiv indeholdt iflg. Br 419 ikke anvisning på hans løn

som 2. bibliotekar ved Universitetsbiblioteket og heller ikke på den ham af Kommunitetet tilståede sum af 500 rbd. til bogindkøb på rejsen. Heller ikke anmodningen her resulterede i det ønskede kreditiv, jfr. P. E. Müllers svar her II 20.31. – 18.31 vedlagte Brev] Br 425. – 19.2 tilskreven] af de fire breve haves brevene til Asmus Larsen (Br *421) og til R. Nyerup (Br 422), mens brevene til A. J. Hipping og Johan v. Bülow ikke er bevaret. – 19.29 den danske Gesandt i Vien] J. F. Bernstorff. – 20.4 Breve fra Tiflis, Theheran og Ispahan] Br *406 og 419 fra Tiflis, Br 422 til R. Nyerup (jfr. ad II 15.18) og Br *426. – 20.5 fra Tauris] Br *421. – 20.6 fra Persepolis] Br 427. – 20.9 erfarede] af Br 419. – 20.10 ansøgte] i en ansøgning af 14/5 1820 til Kongen (RA Fonden ad usus publicos 4, 608) anmodede P. E. Müller om en forhøjelse for 1821 på 1000 rbd. af det Rask af Fonden ad usus publicos tilståede rejsestipendium (jfr. 408.9–21), om forlængelse af det forhøjede stipendium for to år (1822 og 1823) og om udbetaling af det årlige beløb forskudsvis $\frac{1}{2}$ år forud for forfaldsdagen på grund af den langvarige forsendelsestid. Ved kgl. resolution af 4/7 1820 bevilgedes den nævnte forhøjelse samt forlængelse for året 1822. – 11/11 1822 ansøgte P. E. Müller om forlængelse for året 1823, hvilket bevilgedes ved kgl. reskript af 12/11 1822. Jfr. Fonden ad usus publicos II p. 262. – 20.11 Forhøielse og Forlængelse] Rask havde i Br *406 (454.8–14) og i Br 419 anmodet indstændigt herom. – 20.16 De 200 Species fra Kommunitetet] jfr. 410.17–411.4. – 20.18 Gage] Rask havde som andenbibliotekar ved Universitetsbiblioteket på det tidspunkt 200 rbd årlig. – 20.28 Deres Brev fra Ispahan] Br *426 (II 17.3–5). – 20.29 engelske General Konsul i Konstantinopel] John Cartwright. – 20.32 Indkiøb for Universitetsbibliotheket] jfr. II 18.24 med komm.

21.2 den sidste Remisse] jfr. II 33.9. – 21.4 Deres Kommissionær] Asmus Larsen. – 21.10 vedkommende Kiøbmand] jfr. II 34.1. – 21.15 I Persien klages over Kornmangel] hentyder til II 17.13–23. – 21.19 en ny Transport indisk Litteratur] denne donation er omtalt i Dansk Litteratur-Tidende 1823 p. 366 samt i R. Nyerup, Catalogus librorum Sanskritanorum etc., 1821. Angående N. Wallichs første donation af indisk litteratur til Københavns universitetsbibliotek jfr. ad 337.25. – 21.21 atter herfra sendt] om den første forsendelse se 361.26–29 m. komm. – 21.22 adskillige af Deres Skrifter] deriblandt Bb 12, 24 og 235

(jfr. II 32.26), som var sendt til Indien 1818, jfr. 361.26–29. – 21.26 Svendbiørnsen] Þórður Sveinbjörnsson. – 21.27 Grågaasen] den islandske lovbog Grágás. – 21.29 Oversættelse af Biowulfs Drape] se P N. F. S. Grundtvig og Bb 237. – 21.30 Fortalen] p. xxxii. Om Rasks medarbejderskab jfr. desuden her Br 106, 234.7–10, 244.18–22, 287.23–25, 392.9–13. – 21.33 angelsaxiske Grammatika] Bb 23 (er ikke oversat til tysk). – 21.33 Prisskriftet om det nordiske Sprogs Oprindelse] Bb 24 (er delvis oversat til tysk i Bb 45). – 22.8 Hyperboræerne] folkene hinsides nordenvindens bolig i de thrakiske bjerge. Fra hyperboræernes land, hvor der var evig sol, stammede iflg. de græske sagn bl.a. solguden Apollon, Artemis og Leto, og derfra kom de hvide svaner. – 22.10 Zoroasters] se P Zarathustra. – 22.11 Menus] se P Manu. – 22.24 Darii Toge] se P Darius. – 22.25 Herodot] i Perserkrigenes historie, se P. – 22.26 Kolchierne ved Pontus Euxinus] indbyggerne i landskabet Kolchis ved den østlige ende af Det sorte Hav (oldtidens Pontus Euxinus). – 22.29 Cimmerierne] et oldtidsfolk, som oprindelig synes at have boet nord for Det sorte Hav (på Krim). – 23.2 levne Professor Nyerup nogen Plads] til Br *429. – 23.9 Epistlen etc.] Br 427. – 23.15 To indiske Bogtrykkerier] det ene er A. W. v. Schlegels trykkeri i Bonn; det andet formodentlig et trykkeri i Berlin. – 23.16 to Professorer /: en i Berlin og en i Bonn :/] Franz Bopp i Berlin og A. W. v. Schlegel i Bonn. – Dertil kom 1821 Othmar Frank som professor i sanskrit og persisk i Würzburg. – 23.24 mit svage Syn] jfr. II 21.17–18. – 23.24 Bibliotheket] Nyerup var første-, Rask andenbibliotekar ved Universitetsbiblioteket. – 23.26 Finansministerens] J. S. v. Møsting. – 23.28 Som gammel Regentsianer] Rask havde boet på Regensen fra efteråret 1808 og indtil han sommeren 1813 rejste til Island og derefter igen fra hjemkomsten fra Island efteråret 1815 og indtil afrejsen til Sverige efteråret 1816. – 23.29 Jubilæum] 200 års jubilæet for Regensens indvielse 1623. – 24.1 Molbek] Chr. Molbech. – 24.3 Embede i Kjøbh:] se P R. Frydensberg. – 24.3 gifter vel Prof: Magnusen sig snart] Finnur Magnússon var forlovet med R. Frydensbergs datter Nicoline Dorothea Barbara. – 24.6 Brødrene Badens] Torkel og G. L. Baden; om striden mellem dem og Finnur Magnússon se P. – 24.8 Torvaldsen] Bertel Thorvaldsen, jfr. Br 398. – 24.8 Baggesen, som nu er tilovers i Kjøbenhavn] efter sit nederlag i den litterære fejde med A. G. Oehlenschläger,

jfr. 342.22–25. – 24.9 Messecatalogen] jfr. II 21.32 med komm. – 24.10 Grammatik] Bb 23, jfr. II 21.33. – 24.10 Sprogenes Oprindelse] Bb 24, jfr. II 21.33. – 24.14 Bombay] hertil var Rask ankommet 29/9 1820 med skib fra Persien. – 24.18 forstrakt mig med Penge] iflg. dagbogen havde Rask efter ordre fra den engelske guvernør i Bombay, Mountstuart Elphinstone, af det engelske statholderskab fået udbetalt 600 rupier, som han ikke skulde tænke på at betale tilbage. – 24.20 som rejste i Kabul] Mountstuart Elphinstone havde tidligere været britisk gesandt i Kabul og havde udgivet en rejsebeskrivelse derfra, se P. – 24.30 opdrive saa mange Penge] Rask havde til købet af håndskriftsamlingen måttet låne penge privat, jfr. II 27.20–21. – 25.15 Ormiad] sikkert fejllæsning (ved udgivelsen i SA II) for Ormuzd, som er den form, Rask ellers bruger (se f.eks. UA II 182). Manuskriptet til brevet er ikke bevaret.

26.9 Anquetil] Anquetil du Perron i den her II 25.13 nævnte afhandling. – 26.18 Richardsons Synsmåde etc.] i A Dissertation on the Language, Literature and Manners of Eastern Nations i 1. bind af hans Dictionary of Persian, Arabic and English (se P). – 26.20 Zoroaster] se P Zarathustra. – 27.3 mit yngste Brev] dvs det sidste hjemmefra modtagne brev (muligvis Br 402). – 27.4 på den anden Side Havet] dvs i Persien. – 27.16 Memoires . . . Tom. 30] = II 25.14 (dvs 30 er fejl for 31). – 27.18 erholdt Understøttelse til min Rejse af det eng. Statholderskab] jfr. II 24.18 med komm.; rejsen er turen over land gennem det nordlige Indien til Kalkutta. – 27.20 Lån af en privat Mand] iflg. sin dagbog måtte Rask låne 1000 rupier af Hr. Shotton for at købe håndskriftsamlingen. – 27.21 Universitetsbibl.] Universitetsbiblioteket i København. – 27.23 et Brev til denne sidste] Br *431. – 27.26 den parisiske] den af Anquetil du Perron til Paris hjembragte samling af håndskrifter på zend og pehlevi. – 27.27 D. E.] Deres Excellence. – 27.27 har Penge tilovers] Rask havde til Asien-rejsen haft en understøttelse på 2000 rbd. fra Johan von Bülow, jfr. Br 115. Den sidste rate af disse penge har han fået udbetalt under opholdet i Petersborg. I Br 419 skriver han til P. E. Müller, at han ikke har skrevet til Bülow om penge, da den ham af Bülow tilståede understøttelse for længst er udløbet „og jeg fra ham ikke kan vente saa meget at det kan gjøre nogen betydelig Forskjel for mig her. Han havde vel mundtlig lovet mig Hjælp aparte om jeg

skulde komme i Forlegenhed ved et eller andet uforudseeligt Tilfælde i Rusland, men at det ikke har skjet og at jeg til Datum ikke har været i nogen Mangel har jeg i mit sidste Brev underrettet ham om. Fremtidens Fornødenheder derimod har jeg ikke berørt, saameget mindre som jeg véd hvad han har lidt og tabt ved sin Kommissionær i Khavn“ (dvs ved Chr. Schöller von Bülow's fallit, se P). – 28.16 her på Vejen] Rask havde dagen før, 21/11 1820, tiltrådt rejsen gennem det nordlige Indien til Kalkutta. – 29.3 til Prof. Müller] Br *431. – 29.3 min Kommissionær Hr. Larsen] Br 430 til Asmus Larsen. – 29.5 mine Sager] Rask tænker her især på sine pengesager og købet af den II 24.22–30 og II 27.9–12, 17–27 omtalte håndskriftsamling. – 29.7 Penge at låne fra et privat Hus i Bombay] jfr. II 27.20–21 med komm. – 29.7 Afrejse] afrejsen fra Bombay 21/11 1820. – 29.9 omtalte i det Brev til Müller] jfr. II 24.22–30. – 29.14 Anquetil etc.] se P Anquetil du Perron. – 29.24 denne Opdagelse] opdagelsen af zend- og pehlevisprogenes bygning og indretning, jfr. II 25.10. – 29.25 mit Brev til Müller] Br *431 (II 25.20–26.16). – 30.3 den Instrux etc.] aftrykt 412.6–413.32. – 30.15 Fortegnelse over Samlingen] en sådan findes Bb 201 p. 28–30 (genoptrykt SA III p. 4–9). – 30.26 Understøttelse fra det engelske Statholderskab] jfr. II 24.18 med komm. – 30.27 skrevet til Müller og Larsen] i Br *431 til P. E. Müller og Br 430 til Asmus Larsen.

31.1 den gamle Mahrattiske Hovedstad] hovedstad i mahratternes rige, som 1818 erobredes af englænderne og indlemmedes i præsidentskabet Bombay. – 31.2 Sindias] Sindhia er den indiske betegnelse for fyrsten i staten Gwalior, som fra 1803 var vasalstat under britisk overhøjhed; statens hovedstad var byen Gwalior. – 31.29 anmodet] jfr. 438.4, 454.2 og II 28.20. – 32.2 Scindeahs Hof] i Gwalior, jfr. II 31.2 med komm. – 32.11 Brev fra Petersborg] Br 417. – 32.13 De fleste af mine Breve fra Persien og Bombay] Br 422, Br 425, Br *426, Br 427, Br 430 og Br *431, samt det II 36.21 omtalte brev fra den persiske havbugt. – 32.14 to] Br *432 og Br *433. – 32.26 islandsk Sproglære] Bb 12. – 32.27 Ordbog] Bb 235. – 32.27 Undersøgelse om det islandske Sprogs Oprindelse] Bb 24. – 32.28 blandt andre Sager] jfr. 361.26 med komm. – 32.29 Foræring] jfr. 337.25–338.2. – 33.7 fra Ispahan d 24 Mai 1820] Br *426. – 33.8 Det næstsidsste Brev] ikke bevaret. – 33.10 Mit sidste Brev] Br *428. – 33.16 for silde] Rask havde forladt Persien i slutn. af august 1820. –

33.17 Deres Brev] Br *426. – 33.18 Deres foregaaende Breve til Nyerup og mig] Br *406 og 419. – 33.19–22 erfarede . . . 1822] jfr. II 20.9–19 med komm. – 33.27–29 Næste Aar . . . Prolongation] jfr. II 20.21–26. – 34.1 ved et engelsk Handelshuus . . . 1820] jfr. II 20.26–28. – 34.5 en Tidlang] Rask fik vistnok først den første vekslel 1/4 1821 i Benares. – 35.6 Folio-Udgaven af de norske Kongesagaer] Noregs Konúnga Sögur I–VI, Kbh. 1777–1826. – 35.7 udkommer med Enden af dette Aar] dette 6. og afsluttende bind af Noregs Konúnga Sögur udkom først 1826, men P. E. Müllers afhandling var udsendt i særtryk 1820, se P. – 35.10 agter den arnamagnæanske Kommission at udgive] denne udgave kom 1826. – 35.11 Sæmunds Edda] Edda Sæmundar hinns Fróða, Havnæ 1787–1828 (udgivet af den arnamagnæanske Kommission). – 35.12 Fostbrødræsa] Fóstbrædra-Saga, udgivet af Gunnlaugur Oddsson, se P. – 35.13 Thiele] H. H. Thiele. – 35.16 Finn Magnussens Edda] om denne og den i det følgende omtalte strid med Torkel Baden se P Finnur Magnússon. – 35.21 Øhlenschläger] se P A. G. Oehlenschläger. – 35.23 Dæmisagaerne] de mytiske fortællinger i Snorra edda, jfr. indelingen af den islandske tekst i P. H. Resens udgave (Edda Islandorum, 1665) i dæmesögur (i den danske oversættelse i samme: fabler) og J. Göransson's inddeling af den svenske oversættelse i sin udgave (se P) i dæmisagor (smlg. ODS Dæmesaga). – 35.27 Afhandlingen] den er trykt i Det skandinaviske litteraturselskabs skrifter XVIII, 1822.

36.9 Kjørulf] P. S. Kierulf. – 36.9 Wallich] W. L. Wallich. – 36.10 Decanus i det filosofiske Facultet] H. C. Ørsted. – 36.12 Digteren] Vergil; citatet er fra Georgica 4. bog vers 169. – 36.18 Butman] Ph. Buttman. – 36.18 Schneider] F. K. L. Schneider. – 36.18 Blochs ny danske og Ejusd: ny græske] S. N. J. Bloch, Fuldstændig dansk Sproglære I², 1817, og Det græske Sprogs Grammatik, 1820. – 36.21 Brevet fra den persiske Havbugt] ikke bevaret. – 36.24 Hiccesii Grammatik] se P George Hicces. – 36.25 Grimms] Jacob Grimm. – 36.27 Doctor Johns efterladte Sanskritbibliothek] Christoph Samuel Johns samling af håndskrifter på sanskrit, jfr. P. – 36.29 Alexander] se P Alexander den Store. – 37.9 de Larsenske Pakker] jfr. II 36.10. – 37.9 Wallichs] W. L. Wallich. – 37.10 Strid etc.] striden mellem Finnur Magnússon og G. L. og Torkel Baden, jfr. II 24.5–7, II 35.17–21. Se P. – 37.11 Skilderiet] Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn. – 37.13 G: L: B:] G. L. Ba-

den. – 37.14 Thorlacii] se P Børge Thorlacius. – 37.15 Rejseiagttagelsesmagazinet] det af R. Nyerup udgivne Magazin for Rejseiagttagelser. – 37.17 Rosen] se P David Rosen. – 37.19 vort Bibliotheks Velgjører Doctor A: Locket] se ad II 38.3. – 38.2 Udgave af vore *Gadeviser*] Udvalg af danske Viser fra Midten af det 16. Aarh. til henimod Midten af det 18., I–II, Kbh. 1821. – 38.3 Sanskritbog] Catalogus librorum Sanskritanorum, qvos bibliothecæ Universitatis Havniensis vel dedit vel paravit N. Wallich, Havnæ 1820. – 38.3 babylonisk Sten] stentryk af en babylonisk kileindskrift. Stenen med denne kileindskrift var foræret til Universitetsbiblioteket af Abraham Locket i Kalkutta og sendt sammen med N. Wallichs boggave. – 38.8 Regentsens Jubilæum] jfr. II 23.29. – 38.11 et Brev] Br *436. – 38.13 som Bibliotekar] ved Universitetsbiblioteket, hvortil N. Wallich havde skænket eller formidlet en stor gave af østerlandske værker, jfr. 337.25–338.2, II 21.19–22. – 39.29 preface to the Anglosaxon Grammar] Bb 23 fortalen p. 24. – 40.7 Deres . . . Skrivelse tillige med Prof. Nyerups af 5te Okt. 1820] Br *428 og Br *429. – 40.9 den eng. Gesandt i Teheran] Henry Willock; brevet er ikke bevaret. – 40.10 den eng. Consul i Konstantinopel] John Cartwright, jfr. II 20.29–30. – 40.21 Guvernøren i Serampore] Jacob Kræfting. – 40.23 lånt 1000 Rupier, for at betale de persiske Håndskrifter] jfr. II 24.22–30, 27.9–10, 17–26, 29.6–24. – 40.24 Veksel] en veksel, som Rask 1/4 1821 i Benares modtog fra Forbes og Compagni i Bombay, jfr. P. E. Müllers meddelelse til Rask II 20.26–28 om åbning af kredit i Bombay, Madras og Kalkutta. – 40.28 Pundit] pundit er den indiske titel for en lærd mand eller lærer.

41.9 göre nogen Brug heraf] til Magazin for Rejseiagttagelser, hvor brevet dog ikke blev trykt. – 41.11–45.12 jfr. Bb 47, 91 og 203, samt UA II p. 150 f. og 151 f. noterne. – 41.14 Zendav. Tom. 2] Zendavesta II p. 424. – 41.14 Memoires de l'Acad. des belles Lettres Tom. 31] Sur les anciennes Langues de la Perse (Histoire de l'Académie royale des Inscriptions et Belles-lettres, avec Mémoires de Littérature XXXI, Paris 1768) p. 358, 399 f. – 44.28 det *achæmenidiske* Navn] navnet på perserkongen Dareios, der hørte til achæmenideslægten, som regerede i Persien fra 550 f. Kr. til 330 f. Kr. – 45.13 upasselig] Rask plagedes af bylder og led af forfølgelseshallucinationer på rejsen gennem Indien, især på den sidste del af den fra Agra til Calcutta. Han har i sin dagbog

nedskrevet bemærkninger om sin tilstand på rejsen; en del af disse citeres af Carl S. Petersen i *Et Bidrag til Rasks Levned* (Dania X, 1903, p. 155-170). Jfr. Br *443-*445. - 45.15 i Benares] her var Rask iflg. sin dagbog fra 30/3 til 3/4 1821. - 45.19 en Månedes Tid] iflg. sin dagbog opholdt Rask sig i Serampore fra 1/5 til 21/6 1821, dog med undtagelse af et besøg i Kalkutta 17/5 til 22/5 1821. - 45.20 til Madras] hertil var Rask ankommet 25/7 1821. - 45.28 her] i Madras, hvor Rask blev indtil 17/10 1821. - 45.30 de sydlige ind. Sprog] jfr. M 113-118.

46.2 i et ældre Brev fra Rusland] *352. - 46.31 tilskreven] Rask havde været inde på det omtalte emne i Br *421 til Asmus Larsen. - 47.20 komme tilbage som jeg troede jeg skulde] Rask boede hos Christopher Mundt under sit ophold i Serampore 1/5-21/6 1821; sidstnævnte dag havde han forladt Mundts hus for at rejse til Kalkutta efter at have meddelt Mundt, at han ville komme tilbage den følgende dag. Dette sidste fortæller Mundt selv i et brev til Danmark om sit bekendtskab med Rask (trykt Dania X p. 156 f.), hvor han også meddeler, at han allerede et par dage i forvejen havde vidst, at Rask ville forlade Serampore for fra Kalkutta at rejse videre med skib til Madras. Det fremgår da også af Rasks dagbog, at han allerede i slutningen af maj 1821 med Fr. Mansbachs hjælp var begyndt at træffe forberedelser til at rejse videre til Madras og Trankebar, og det er således ikke rigtigt, når han her siger, at han troede, han skulde vende tilbage. - Som grund til at han ikke kunne blive i Serampore anfører Rask i dagbogen, at han ikke kunne få ro til at arbejde i Mundts hus. Sagen var, at han følte sig udsat for ondskabsfuld forfølgelse fra de indfødte tjeneres side og mistænkte Mundt for at være i ledtog med tjenerne, da han ikke på Rasks anmodning havde kunnet standse forfølgelsen, hvilket havde sine gode grunde, da forfølgelsen var indbildning fra Rasks side og beroede på sygelige vrangforestillinger. Dette fremgår tydeligt af det ovenfor omtalte brev fra Mundt, hvor han detaljeret redegør for Rasks (med dagbogen samstemmende) beretning til ham om, hvorledes han allerede på rejsen fra Benares til Serampore havde følt sig udsat for ondsindet forfølgelse fra sine tjeneres og bådsmands side, og om, hvorledes denne forfølgelse fortsatte i Mundts hus. Forfølgelsen, som efter Rasks mening bestod i, at der blev lavet støj for at genere ham, at der var blevet hvisket onde ord imod ham, og at han i øvrigt blev chikaneret

på enhver tænkelig måde, fik Rask til at rejse uden at sige noget derom hverken til Mundt eller til sine tjenere, idet han håbede derved at blive uvæsenet kvit. Den eneste, han betroede sig til, var Fr. Mansbach. (Om forfølgelsesforestillingerne som symptom på begyndende sindssyge hos Rask jfr. Mogens Ellermann, *Geni og Sindssyge*, Kbh. 1936). – 47.20 den sidste Seddel] ikke bevaret. – 47.22 til Madras] hertil afrejste Rask med skib fra Kalkutta 26/6 1821. – 48.17 durum sed levius fit patientia etc.] Horats, *Oder I* 24, jfr. 40.6, 114.32 og 170.23. – 48.20 min Tjeners skjendige Utroskab] dette sted kommenteres af C. Mundt (*Dania X* p. 165) således: Professoren hørte ham nemlig, som jeg siden fik at vide, at udtale alle de fatale Ord til Giestgiveren, han skulde boe hos; og det medens han selv var tilstede. – Dette må være foregået 21/6, da Rask ankom til Kalkutta; næste dag gik han ombord på skibet, som skulde føre ham til Madras og noterer i sin dagbog: „jeg sendte Gulam Hussein bort med Breve. Hans Opførsel om Aftenen før.“ – 49.3 den Seddel] Br *443. – 49.4 hvad der vil blive behageligt, eller rettere hvad der var nødvendigt for os begge] Rasks bortrejse fra Christoffer Mundts hus, jfr. ad II 47.20. – 49.28 da jeg skrev til ham] dette brev er ikke bevaret, men iflg. dagbogen har Rask skrevet til Fr. Mansbach samme dag, som han skrev Br *443. – 49.31 Mansb.] Fr. Mansbach. – 50.9 Nizami] formodentlig et bind (el. håndskrift) af denne digters værker. – 50.11 underrettet] der findes ikke i de bevarede breve fra Rask i Persien noget herom. – 50.19 Fra Christopher Mundt 24/6 1821] dette brev er Mundts svar på Br *443. – 50.28 fortalt] af Rasks fortrolige, Fr. Mansbach, jfr. Mundts føromtalte brev (*Dania X* p. 161–162), hvor han nævner, at Mansbach har meddelt ham Rasks beklagelser over ham.

51.6 behandlede vore Landsmænds Character] i sin afskrift af dette brev (*Dania X* p. 165 f.) føjede Mundt til dette sted flg. note: Han [dvs Rask] beklager sig endnu i sine Breve, med Hensyn til denne usynlige Forfølgelse, over hvor slet han er bleven behandlet af sine Landsmænd. – Der findes ikke i noget bevaret brev fra Rasks hånd beklagelser over landsmænd i Indien, men vi ved fra hans dagbog, at han har skrevet flere breve til Jacob Kræfting og Mansbach, og deri kan han muligvis have beklaget sig over Mundt og andre. – 51.17 General Morris's „bryd Dem om intet“] da Rask på rejsen fra Benares til Serampore kom til den engelske militærstation Berhampore kunne han ikke holde sine

indfødte tjeneres og bådsmands „forfølgelse“ ud længere, men havde klaget sin nød til den engelske general Morris. Denne havde talt med folkene og derpå sagt til Rask, at han ikke skulle bryde sig noget om det, men lade som om han intet mærkede (Mundts brev, Dania X p. 158). – 52.4 Rejse fra Madras over Trankebar, og Jafna] Rask var sejlet fra Madras 17/10 1821 og havde på vejen til Colombo gjort ophold i Trankebar 28/10–5/11 1821 og i Jafna 12/11–22/11 1821. – 52.15 den malebar. Kyst] Malabarkysten på Forindiens vestkyst. – 52.21 besøge Bagindien] jfr. 317.10, 24, II 21.5, II 34.20 og II 40.30. – 52.31 Palenkin] Palankin, indisk lukket bærestol. – 53.3 Prof. Nyerup savner mig, og ønsker mig snarere] jfr. R. Nyerups brev, Br *429 (spec. II 23.23–24). – 53.6 på noget Brev fra Persien] det er ikke rigtigt. Rask takker i Br *442 for Br *428 fra P. E. Müller, hvori denne meddeler at have modtaget breve fra Rask fra Teheran og Isfahan (Br 422, (jfr. ad II 15.18) og Br *426), og for Br *429 fra R. Nyerup, hvori denne takker for brev fra Persepolis (Br 427). – 53.15 Medlem af Asiat: Society] Rask synes ikke at være blevet medlem af Asiatic Society of Bengal; han var også på grund af sin sygdom kun nogle få dage i Kalkutta, jfr. ad II 45.19. – 53.18 Doctor Johns Sanscritbibliotek] jfr. II 36.27. – 53.19 Zend- og Pelvi-Bøgerne] dvs Rasks i Bombay indkøbte samling af håndskrifter på zend og pehlevi, som han ønskede at sælge til Universitetsbiblioteket i København, men som han ville se sig nødsaget til at sælge til englænderne i Indien, dersom Universitetsbiblioteket ikke vilde købe den, jfr. II 27.8–27 og Br *433. – 53.26 Kjærulf] P. S. Kierulf. – 53.30 Göthe] J. W. Goethe. – 54.1 Brødrene Schlegel] A. W. og Fr. von Schlegel. – 54.2 Grimmerne] Wilhelm og Jacob Grimm. – 54.3 Ottmar Franck] Othmar Frank. – 54.15 Wallich] N. Wallich, jfr. II 38.13 med komm. – 54.16 Rosen] David Rosen, jfr. II 37.15–18. – 54.23 Breve fra Ispahan Bombay] Br *426 fra Isfahan, Br *431 fra Bombay. – 54.24 Qvaliur paa Veien til Maratterne] P. E. Müller husker fejl; Rask havde passeret Mahratternes land, inden han kom til Gwalior. Der er ikke bevaret noget brev til P. E. Müller fra Gwalior; muligvis har P. E. Müller læst Br 439 fra Gwalior til Asmus Larsen og Br *433 til Rasmus Nyerup, hvor Rask angiver sin rejserute fra Kundala til Puna, som er den gamle mahrattiske hovedstad, og derfra til Gwalior. – 54.25 Brev] Br *428. – 54.25 til Kalkutta] dvs modtaget det til Kalkutta. – 54.26 den Forhøielse

i Deres Reisestipendium] jfr. II 20.9–16. – 54.29 Stipendiet fra Universitetet] jfr. II 20.16–18. – 55.1 Udgangen af 1823] med hensyn til dette årstal og årstallet 1824 55.4 og 1823 55.22 må P. E. Müller huske fejl. Ifølge hans egne oplysninger i Br *428 og Br *436 og ifølge sagens akter i RA Fonden ad usus publicos 4, 679 og Fonden ad usus publicos II p. 262 var Rasks rejsestipendium juli 1820 blevet forlænget og forøget for årene 1821 og 1822. Derfor må der 55.1 og 22 skulle stå 1822 og 55.4 1823. Med hensyn til forlængelsen på eet år, som P. E. Müller mener at kunne udvirke (her l. 2), foreligger der det, at P. E. Müller nov. 1822 søgte og fik denne forlængelse for året 1823 (jfr. RA Fonden ad usus publicos 4, 1152 og Fonden ad usus publicos II p. 262). – 55.16 Den Samling af Haandskrifter etc.] jfr. II 53.19 med komm. – 55.16 Vedkommende] Directionen for Universitetet og de lærde Skoler. – 55.20 Deres Kommissionair] Asmus Larsen. – 55.23 de 250 Specier etc.] jfr. 410.23–27. – 55.26 mit forrige Brev] Br *436.

56.12 til Prof. Müller] Br *446. – 56.16 Udkast] M 119. – 58.28 den malebariske Kyst] Malabarkysten på vestsiden af Forindien. – 59.1 min første Ankomst] Rask havde fra Serampore aflagt besøg i Kalkutta 17/5–22/5 1821 og opholdt sig der desuden 21/6–26/6 1821, mens han ventede på skibets afgang til Madras. Om hans helbred på det tidspunkt jfr. ad II 47.20. – 59.15 endnu ikke været en Måned på dette Sted] Rask var ankommet til Colombo 31/11 1821. – 59.16 en Uge i Trankebar] 28/10–5/11 1821. – 59.22 Bloch] O. D. Bloch, 2. underbibliotekar ved Universitetsbiblioteket, hvor Rask var 1. underbibliotekar og R. Nyerup bibliotekar. – 60.3 For lang Tid siden] Rask var 30/3 1822 afsejlet fra Colombo, men kom ikke længere end ud for Galle på sydkysten af Ceylon hvor skibet strandede, og hvorfra Rask efter at være reddet i land vendte tilbage til Colombo. – 60.5 min Kommissionær] Asmus Larsen. – 60.15 min Haandskriftsamling i Pali og Singal] fortegnelse over denne samling, som Rask ved sin hjemkomst skænkede til det kongelige bibliotek i København (jfr. dog Br 497 og Br 537), findes Bb 201 p. 31–33 (genoptrykt SA III p. 10–15). – 60.16 Regjeringen i Trankebar] det danske Guvernement i Trankebar, jfr. Br *453. – 60.19 Begyndelsen af næste Uge] Rask afrejste med skib fra Colombo 19/8 1822. – 60.20 Dunsfelt] H. Duntzfheldt. – 60.23 Stykke om at læse Singalesisk og Pali] Bb 44; skriftets titelblad, som skyldes H. K. Rask (jfr. SA III 41),

bærer urigtigt årstallet 1821. – 60.27 min latinsk-indiske Retskrivning] M 126; denne afhandling er iflg. Rasks dagbog udarbejdet i Colombo 29/12 1821–15/2 1822 til trykning i det derværende litterære selskab, Literary and Agricultural Society's skrifter (Rask var 20/12 1821 blevet æresmedlem af dette selskab). Afhandlingen indsendtes til selskabet 15/2 1822 (jfr. Dansk Litteratur-Tidende 1823 p. 375: I Selskabet for Literatur og Landbrug i Colombos Skrifter skal trykkes en Afhandling af Rask om den bedste Maade at udtrykke de indiske Lyde med europæiske Bogstaver); men trykningen blev ikke til noget, se håndskriftkataloget M 126. – 60.28 Sammenligner] således i brevet; *læs* Sammenligninger. – 60.32 min Gæsteven] Rask boede en del af tiden i Colombo hos Clough og hjalp ham med at alfabetisere 2. del af hans singalesiske ordbog, samt skrev et udkast til kapitlet om udtalen i hans Pali-sprog-lære. Clough hjalp Rask med at få ordnet sine økonomiske forhold, og der bestod et hjerteligt venskab mellem de to.

61.14 september 1822] brevet må iflg. Rasks dagbog være skrevet mellem 1. og 6. sept. 1822 i Trankebar. – 61.17 den mig tilsendte Understøttelse] i sin dagbog har Rask under 25/5 1822 noteret, at han har modtaget „Brev fra Kofoed i Trankebar med Kreditiv for 2000 Madr. Rupier.“ Jfr. II 60.16–17. Jens Koefod var på det tidspunkt fungerende guvernør i Trankebar, se P. – 61.19 Skibbrudet etc.] jfr. II 60.7–13. – 61.24 af Regjeringen billigede] ved den dertil ydede rejseunderstøttelse, jfr. Br *104 og Br 112. – 61.25 Tanais] jfr. 117.29. – 61.26 vore Forfædre] dvs aserne. – 61.30 anmodede] jfr. 317.6–318.5. – 62.7 to Års Forlængelse og en mere klækkelig Understøttelse] jfr. 408.9–21, 410.17–411.4. – 62.8 Rejsepasser til Indien samt offentlige Anbefalelsesbreve] jfr. 317.25, 325.25, samt 336.33 med komm. – 62.14 samle parsiske Håndskrifter] jfr. II 24.22–30, II 27.8–26 og II 29.6–24. – 62.16 Håndskrifter i Pali og Singal] jfr. II 60.15. – 62.22 et dansk Skib] „Johanne Marie“, ført af H. Duntzfeldt, med hvilket Rask havde til hensigt at rejse til Danmark. – 62.28 Afrejse til Bengalen] Rask forlod Trankebar 6/9 1822; han var ankommet dertil 1/9 1822 fra Colombo. – 62.30 Guvernementets gunstige Beslutning] Rask fik iflg. Br 454 som svar på denne henvendelse udbetalt 1000 rupier og erholdt åben ordre til det danske råd i Serampore (Frederiksnagor) om yderligere understøttelse, jfr. Br 455. – 63.4 Hjemkomst] fra Indien; Rask havde forladt Kalkutta

1/12 1822 efter at have opholdt sig der fra 3/11 1822. – 63.9 Gillelege] Gilleleje. – 63.10 Brev] Br *447. – 63.12 i Madras] her opholdt Rask sig 9/9–5/10 1822 på vej fra Trankebar til Kalkutta. – 63.16 skrev] brevet, som iflg. Rasks dagbog er skrevet 25/4 1823 fra Dover, er ikke bevaret. – 63.21 Ankomst] til Danmark og København efter den store Indiensrejse, der var begyndt allerede 1816 med opholdet i Stockholm. – 63.22 din gamle Ungdomsven] N. M. Petersen og Rask havde været skolekammerater i Odense og studiekammerater i København. – 63.26 en Bekymring] det kan næppe være Rasks sygdom, N. M. Petersen tænker på, da han på det tidspunkt sikkert ikke har haft kendskab til Rasks sindslidelser. Der er ikke noget, som tyder på, at Rask og N. M. Petersen har brevvekslet under Rasks lange rejse, efter at Rask havde forladt Sverige; tværtimod er der to ting, som tyder på, at de ikke har skrevet til hinanden: for det første at der ikke er bevaret breve fra N. M. Petersen til Rask fra denne tid (at der ikke er bevaret breve fra Rask til N. M. P., er ikke mærkeligt, da N. M. P. har tilintetgjort *alle* breve fra Rask); for det andet at Rask ikke en eneste gang i sin dagbog efter 31/12 1816 har noteret, at han har skrevet til N. M. P. (hvorimod han ofte har noteret, at han har skrevet til andre). Grunden til, at Rask ikke skrev til N. M. P., har sikkert været, at denne ikke, som han havde lovet, har taget sig af Rasks yngre halvbroder i Rasks fravær (se ad 192.5), og det er formodentlig følelsen af at have svigtet Rask på dette punkt og frygten for dermed at have ødelagt deres venskab, som N. M. P. her omtaler som en bekymring, der først vil forsvinde, når han igen ser Rask personlig. – 64.21 Kommissionær] J. N. Lund eller J. Chr. Lund, begge svogre til N. M. Petersen. – 64.22 mit ringe Arbeide] skuespillet *Coelibatet*. – N. M. Petersen ville gerne være digter og havde allerede i skoletiden skrevet vers og skuespil; senere fik han trykt forskellige småting i aviser og tidsskrifter, men da *Coelibatet*, som han 1823 udgav på eget forlag, forblev uanset, opgav han sine poetiske aspirationer. – 64.29 Meget du foer, meget du fristed] allusion til *Vafþrúðnismál* 3: *Fjölð ek fór, fjölð ek freistaðak*. – 64.31 Plan til en nye-seelandsk Republik] iflg. N. M. Petersen i *Raskbiografien* i SA I p. 10 (jfr. det af Paul Diderichsen i *R. Rask og den gram. Tradition* p. 206 f. udgivne udkast hertil) havde Rask i skoletiden i Odense udkastet en plan om sammen med N. M. Petersen og andre skolekammerater at

drage til Ny Zeeland og starte en europæisk kolonisation, som med tiden skulle brede sig over hele Australien også; sproget i denne koloni skulle være islandsk. Rask studerede med disse planer for øje ivrigt engelsk, og der blev læst rejsebeskrivelser, lavet udkast til koloniens love osv. – 65.25 understøtte mig] jfr. Br *104 og Br 112. – 65.27 næsten syv Aar] Rask afsejlede 4/11 1816 til Sverige og vendte 5/5 1823 hjem til København fra Indien.

66.4 paa Russisk trykte Smaaskrifter] jfr. 356.12. – Desuden forekommer i Rasks dagbog (M 167) følg. bemærkning 30–31/10 1818: Jeg skrev til Romänzov paa Spørgsmaalet om Jaroslav 1 [vel Jaroslav I (1015–54), der nævnes i sagaerne som Jarisleif] forekommer i danske og norske Krøniker under Navn af Odin, en lille Note, hvilken Lobjko for sin Sjurnal oversatte paa Russisk. – Der findes (iflg. meddelelse fra V. Berkov i Leningrad) i tidsskriftet udg. af Det frie Selskab af den russiske Litteraturs Venner 1819 nr. 2 og 12 en artikel, Historien om Odin, men den er undertegnet Iv. Brykov. – 66.8 Samling af zendiske og pehleviske Haandskrifter] jfr. II 24.22–30, II 27.8–26, II 29.6–24. – 66.9 besluttede at købe til Universitetsbiblioteket] jfr. II 53.19–23, II 55.16–20. – 66.12 Rejsen i Sverrig og Island] rejsen til Sverige 1812 og til Island 1813–15. – 66.17 fordelagtige Tilbud i Stockholm, Upsala og Petersborg] tilbud om ansættelse som bibliotekar ved det kgl. bibliotek i Stockholm, som professor ved universitetet i Uppsala eller som isl. litteratør i Sverige, jfr. 238.32 med komm. samt S Ansættelse af isl. litteratør i Sverige. Hertil kom et tilbud om ansættelse som bibliotekar ved Ruñancevs bibliotek i Petersborg (jfr. Br 366, Br 399 og 439.24. – 66.20 Lønning] som underbibliotekar ved Universitetsbiblioteket, til hvilken stilling Rask var blevet udnævnt 18/3 1814. – 66.22 *islandsk Sproglære*] Bb 12. – 66.23 *Undersøgelse om det gamle Sprogs Oprindelse*] Bb 24, for hvilken Rask 1815 havde fået tilkendt Videnskabernes Selskabs guldmedalje. – 66.25 *angelsaksisk Sproglære og Læsebog*] Bb 23. – 66.26 *Udgaven af Björn Haldorsons islandske Ordbog*] Bb 235. – 66.28 *begge de islandske Eddaer*] Bb 25 (Snorres Edda) og Bb 26 (Sæmunds Edda). – 66.29 Afhandlinger paa Dansk, Svensk, Tysk og Engelsk] på dansk: Bb 1–4, 6–11, 15, 17–20, 38, 40; på svensk: Bb 13–14, 21–22, 29–30, 39; på tysk: Bb 5, 31; på engelsk: Bb 203 (jfr. II 70.18 med komm.) og M 126 (jfr. II 60.27 med komm.). – 66.32 vilde forunde mig en fast

Ansættelse] Universitetsdirektionens svar på denne henvendelse blev ikke den ønskede faste ansættelse, men dog visse økonomiske forbedringer i Rasks hidtidige stilling, se Br 502. – 67.7 Hermes for 1820] Hermes oder Kritisches Jahrbuch der Literatur V, Leipzig 1820, p. 1–53. – 67.11 mine Arbejder og Foretagender] W. Grimm omtaler i den nævnte artikel Bb 12 (p. 9), Bb 235 (p. 9–10), Bb 24 (p. 32–36), Bb 23 (p. 40) og Bb 17 (p. 40). – 67.19 Hammarskölds Jómsvíkingasaga] L. Hammarskölds udgave af M. Adlerstams oversættelse af Jómsvíkingasaga, 1815. Jfr. Rasks anmeldelse Bb 22. – 68.2 hans for Ungdommen på Svensk udgivne Sagaer] Skandinaviska Fornålderns Hieltesagor I–II, Sthlm. 1818–19. Jfr. Rasks anmeldelser Bb 29–30 og Bb 39. – 68.3 tysk Resension] i Allgemeine Literatur-Zeitung, Ergänzungsblätter, 1823 sp. 289–301 (uden navn). – 68.8 hos Ihre] i Johan Ihre, Glossarium Suio Gothicum under ordet *wiking*. – 68.23 *det islandske literære Selskab*] Hið íslenzka Bókmenntafjelag. – 68.29 Sturlunga] Sturlunga-Saga I–IV, Kbh. 1817–20. – 68.32 *Íslands árbækr*] Jón Espólin, Íslands Árbækur í söguformi I–IX udkom 1821–30. – 68.33 *det islandske Literatur Selskab*] Hið íslenzka Lærdóms-lista Félag. – 69.10 to skønne medicinske original-Afhandlinger] den ene af disse var Sveinn Pálsson, Om de i Island dødelige Sygdomme. – 69.13 De to første Bøger etc.] se P Jón Þorláksson; 3. del af Miltonoversættelsen var trykt i det II 69.8 omtalte 15. bind. – 69.19 overdraget det ny Selskab dets Penge og Bøger] jfr. ad 225.27. – 69.22 stiftet i Island 1815] jfr. Br *90, Br 91 og Br *93 samt komm. til 179.21. – 69.25 B. Þorsteinsson] se P Bjarni Thorsteinsson. – 69.27 tiltrådte min Rejse til Sverrig] oktober 1816; Rask havde da været formand for selskabets Københavnsafdeling siden dennes stiftelse 30/3 1816. – 69.28 Finn Magnusen] se P Finnur Magnússon. – 69.33 *Københavns Skilderi*] Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn. – 69.33 Forsetaheimt] Arnór Jónsson, Forsetaheimt, 1821. – 70.2 De svenske Eddaer] Bb 26 og Afzelius's oversættelse af denne samt Cnattingius's oversættelse af dele af Snorres edda. – 70.4 *Anvisning til Isländskan* etc.] Bb 27. – 70.6 *Vejledning til det Islandske*] Bb 12. – 70.7 *Snorra-edda ásamt Skáldu* etc.] Bb 25. – 70.12 *Den ældre Edda* etc.] se P Finnur Magnússon. – 70.14 tredie Del af den store latinske Kvartudgave] den arnamagnæanske kommissions udgave af Sæmundar Edda I–III, 1787–1828. – 70.18 *A letter on the antiquity and authenticity of the Zend language*] denne

afhandling (Bb 203) skrev Rask på sin rejse i Indien, efter købet af Zend- og Pehlevihåndskrifterne i Bombay november 1820, som svar på W. Erskine, *On the Sacred Books and Religion of the Parsis*. In a letter to John Malcolm (*Transactions of the Literary Society of Bombay* II p. 295–341). Rask afsluttede sin afhandling 11/10 1821 i Madras og sendte den til Mountstuart Elphinstone til trykning i *Transactions of the Literary Society of Bombay*, men afhandlingen blev ikke trykt i denne skriftserie, hvad Rask altså endnu i 1823 må have været uvidende om. Jfr. UA III p. 200 f., spec. p. 202. – 70.21 den danske Literaturtidende] *Dansk Litteratur-Tidende* 1823 p. 373–381. – 70.24 Broder] Jacob Grimm. – 70.27 Grev v. Hammerstein] H. G. von Hammerstein havde i 1811 været mellemmand mellem Rask og W. Grimm i anledning af det planlagte samarbejde om en udgave af Sæmunds edda, jfr. Br *34, *36, *39, 75.22–76.4, 95.9–98.5 og 124.22–125.13.

71.3 aldeles förgätit] Rask havde iflg. sin dagbog 25/10 1817 i Stockholm stiftet bekendtskab med Arwidsson, som var på gennemrejse til Uppsala, og som lånte Rask Strahlmanns finske sproglære. I juleferien samme år opholdt Arwidsson sig i Stockholm og læste islandsk og angelsaksisk hos Rask. Om deres bekendtskab jfr. desuden Br 262. – 71.10 *Rühs Finland*] Chr. Fr. Rühs, *Finnland und seine Bewohner*, 1809. – 71.10 ny upplaga] bogen var tidligere oversat til svensk: *Finland och dess invånare I–III*, Stockholm 1811–13; Arwidssons reviderede udgave af denne oversættelse udkom under samme titel 1827 i to bind. – 71.23 nyare skrifter] se P. – 71.25 bekant] Rask havde truffet Ottelin i Åbo under sit ophold dér i marts 1818. – 72.4 Horna Gerts] fejlslæsning; brevet har Norna Gest; se P. – 72.14 Einar] se P Einar Helgason. – 72.14 ur Reykiavík] ud til Breiðholt uden for Reykjavík, hvor Árni Helgason boede. – 72.17 Simonsen] Gísli Simonsson. – 72.17 sá Indiafari] skibet „Johanne Marie“ ført af H. Duntzfheldt. – 72.20 Sivertsen] Bjarni Sivertsen. – 72.21 bref] ikke bevaret. – 72.25 punktummet efter kalt læses som komma. – 72.25 reist hefur um Island] 1813–15. – 72.26 heilan vetur i Onlausu húsi] vinteren 1814 da Rask fra juletid af boede hos Árni Helgason i Reynirvellir; jfr. Rasks beskrivelse af Helgasons hus i Br 79: Hans Præstegård er, hvad Huset angår, næppe så bekvem og god, som min Faders jordløse Hus i Fyn var. Den er med Jordvægge og Tørvtag, uden Kakkelovn; Ildhuset (Køkkenet) er for sig selv, og

ligeså lidt, som vore Bryggerser, skikket til Studerekammer [efter N. M. Petersen i SA I p. 24]. – 73.11 Tilbagekomst] fra Indien med skibet „Johanne Marie“ ført af kaptajn H. Duntzfeldt. – 73.12 Deres Bekiendtere her] på hjemvejen fra Island 1815 opholdt Rask sig en månedstid i Leith og besøgte derfra mange gange Edinburgh, hvor han bl.a. stiftede bekendtskab med John Jamieson og Robert Jamieson. – 73.15 tilskrive] jfr. II 90.26. – 73.15 Bog om de Skotske Høylande] det har ikke været muligt at finde ud af, hvad der hermed tænkes på. – 73.18 Reisebeskrivelse] Rask ville ikke udgive nogen rejsebeskrivelse, jfr. 363.30–364.1, 369.20–23, 396.26–28. – 73.28 en af de meest populære Journaler] New Monthly Magazine. – 74.3 Subscribent Liste] formentlig på A. A. Feldborgs værk Denmark delineated, se P. – 74.6 Bloch] O. D. Bloch, hvem Feldborg havde haft som lærer på Metropolitanskolen. – 74.13 lángferdinni] rejsen til Indien. – 74.16 óskudud mér sigursins frá Petursborg seinast] dette brev fra Rask til Sveinbjörn Egilsson (muligvis det 358.4 omtalte) er ikke bevaret. Det har indeholdt gode ønsker for Egilssons teologiske embedseksamen. Jfr. Br 370. – 74.19 allsar] læs allrar. – 74.24 Helgu Benediktsdóttur ass. Gröndals] Helga Benediktsdóttir, datter af assessor Benedikt Gröndal. – 74.26 Eddu sem þer höfdu látid prenta í Stockhólmi] Snorres edda (Bb 25). – 74.29 dálitla ordbók] begyndelsen til Sveinbjörn Egilssons Lexicon poëticum. – 74.30 þeim frá Hólum] flg. to samlinger: Nockrer margfrooder sögu-þættir Islendinga ad forlage Biörns Marcussonar, Hoolum 1756, og Agiætar fornmannna sögur, ad forlage Biörns Marcussonar, Hoolum 1756. – 75.2 skrifad upp] iflg. Sveinbjörn Egilsson i Br 615 efter Rasks samling til det islandske poetiske sprog (M 4). – 75.3 Þórsdrápu] Eilífr Goðrúnarsons digt Þórsdrápa (Bb 25 p. 115–118). – 75.9 Biörns Hítðælakappa] dvs Bjarnar Saga Hítðælakappa. – 75.10 Gísla Súrsonar] dvs Gísla Saga Súrssonar. – 75.11 á turni] i Universitetsbiblioteket på Trinitatis kirkes loft med indgang fra Rundetårn. – 75.13 útlagdi átiandu bókina af Homeri Iliade] jfr. II 114.16–115.16. – 75.20 1823?] brevet må dateres til 1825. Det værk, der omtales i det må være Bb 224, og manuskriptet dertil (M 159) kan ad ortografisk vej dateres til 1825. Endvidere findes der (KB Add. 16 fol.) et brev fra Bülow til Rasmus Nyerup af 19/10 (uden år), hvori Bülow bl.a. udtaler, at det er ham kært, at Rask tænker på at udgive et skrift, der passer

bedre til orientreisen end hans grammatikker [Bb 49 og 63], men samtidig udtrykker frygt for, at Rasks *å* skal spille for megen tid for ham; dette brev må efter sit indhold være fra 1825. – 75.21 nyt Arbeide] Bb 224. – 75.30 siger etc.] brevet er ikke bevaret, men har sandsynligvis været svar på Br *608 fra Bülow.

76.14 Indbydelsesskrift] Forsøg til en berigtiget Fremstilling og sikker Begrunding af det græske Conjugationssystem, 2. hefte (Indbydelsesskrift til den offentlige Examen i Roeskilde Kathedralskole i September 1823). – 76.15 Personen og Tingen] jfr. Br *31, Br *37 og Br *42, hvor Rask drøfter græsk leksikografi og grammatik med sin gamle græsklærer og ven, S. N. J. Bloch. – 76.17 første Del] Bidrag til Beviserne for Gavnigheden af det etymologiske Conjugationssystems Anvendelse i den græske Sproglære, 1. hefte, 1812 (skoleprogram). – 76.17 Bloch] O. D. Bloch. – 76.23 „ydmyst at göre en liden Bemærkning på Grammaticæ Vegne“] spiller på flg. replik fra skolemesteren til dommeren i Ludvig Holberg, *Det lykkelige Skibbrud* 5. akt, 6. scene: I Steden for at sige hiertelig gjerne bør han at sige hierteligen gjerne; thi hiertelig er et Adjectivum og hierteligen et Adverbium. Jeg beder ydmyst, at Eders Prudentz ikke tar ilde op, at jeg paa Grammaticæ Vegne gjør denne Erindring. – Jfr. UA II 53.17, III 188–89. – 76.25 ny Danske Sproglære] Fuldstændig dansk Sproglære I² (1817) hvor Bloch p. 193 opstiller 3 konjugationer i dansk (typer: elske, læse, rive), dog med den bemærkning, at da de to første ligner hinanden så meget, kunne man måske slå dem sammen, så man kun fik to konjugationsarter i dansk. – 77.3 Prisaafhandling] Bb 24. – 77.6 ny System i Græsken etc.] jfr. M 36 6° og 152. – 77.28 Isl. Språklära Stockh 1818] Bb 27. – 77.29 den angels. ib. 1817] Bb 23. – 78.1 större Sproglære af 1803] *Det græske Sprogs Grammatik*, 1803. – 78.2 Den sidste] *Det græske Sprogs Grammatik*, 1820. – 78.27 1823?] brevet må dateres til 1825, se ad II 75.20. – 79.3 Værk] Bb 224. – 79.4 dullce] trykfejl for dulce. Jfr. ad 270.6. – 79.14 m. G.] brevet har v. G. – 79.17 Wiederum] der er ikke bevaret korrespondance mellem J. S. Vater og Rask, som er ældre end dette brev, men der har øjensynligt på dette tidspunkt været vekslet mindst to breve mellem dem, et fra Vater til Rask og et svar fra Rask på dette. Vaters første brev har muligvis været i anledning af hans oversættelse af afsnittet om de trakiske sprog i prisskriftet for at advisere Rask om til-

sendelsen af denne oversættelse (Bb 45). – 79.17 Wuk's Wörterbuch] Vuk Stefanovič Karadžič's serbiske ordbog med ty. og lat. oversættelse, som var udkommet 1818. – 79.18 neuen Liedern] det først udgivne bind (bind III) af Leipzigerudgaven af Karadžič's serbiske folkesange. – 79.18 Schrift eines Ungar. Magnaten über die Wlachen] har ikke kunnet bestemmes. – 79.19 seinen Brief] dette brev fra Karadžič til Rask er ikke bevaret. – 79.20 schrieb] neml. det første brev, som ikke er bevaret. – 79.21 seiner persönlichen Bekanntschaft mit Ihnen] Rask havde truffet Karadžič i Petersborg, jfr. 417.23, 429.32, og været sammen med ham i Moskva under opholdet der juni-juli 1819. – 79.22 Um seine Volkslieder drucken zu lassen] det drejede sig om en ny forøget udgave af de i Wien 1814-15 trykte samlinger; denne udgave udkom i fire bind i Leipzig 1823-24. – 80.6 Grimm] Jacob Grimm. – 80.6 Göthe] J. W. Goethe. – 80.13 mein erwachsener Sohn] Friedrich Vater. – 80.33 Wilkins] Charles Wilkins.

81.10 Grimm] Jacob Grimm. – 81.11 Wuks serbischer Grammatik] se P Vuk Stefanovič Karadžič; jfr. ad II 88.8. – 81.14 schreiben] brevet er ikke bevaret. – 81.16 Aufsätze] Über die finnische Sprache und ihre Literatur, 1821. – 81.16 Strahlmannschen Kritik desselben] Johann Strahlmann, Über Erwartungen in Betreff der finnischen Sprache, 1822. – 81.28 die versprochenen . . . Bücher] formodentlig eksemplarer af de af Rumancev bekostede værker; jfr. II 91.28-92.3. – 82.1 Briefe an Hipping] ikke bevaret; også omtalt II 84.4. – 82.5 meinen längst gehegten Wunsch] at studere Finlands historie og som forudsætning derfor at stifte bekendtskab med de folks sprog, som Finland fra gammel tid har haft forbindelse med, jfr. 414.17-415.34, II 82.25-26. – 82.7 der Kayser] Alexander I. – 82.32 Auszug] findes ikke sammen med brevet. – 82.33 Rehb.] Rehbinder. – 83.21 december 1823 eller januar 1824] brevet må være skrevet tidligere, nemlig efter Rasks modtagelse af det II 79.20 omtalte brev fra J. S. Vater, som Rask har svaret så tidligt, at Vater har haft svaret, inden han 9/11 1823 skrev sit næste brev til Rask (Br *498), jfr. ad II 79.17. – 83.25 Reise] Karadžič's rejse i de sydlige slaviske lande for at indsamle oplysninger om de sydlige slavers historie og litteratur, jfr. 417.23-25. – 84.2 geschrieben] i det II 79.20 omtalte brev. – 84.3 Rückkunft] fra Indien (5/5 1823). – 84.4 geschrieben] Rasks brev af 16/5 1823 (iflg. Hippings svarbrev, Br

542) er ikke bevaret. – 84.5 Antwort] formodentlig i det II 81.14 omtalte brev fra A. J. Sjögren. – 84.8 Beweis] dette får Rask med det II 79.19 omtalte brev, på hvilket han svarer med Br *510. – 84.17 Brief] ikke bevaret; omtalt II 79.19. – 84.18 beyden Büchern] den serbisk-tyske ordbog og samlingen af serbiske folkesange, jfr. II 79.18. – 84.19 unsere Gespräche in Petersburg und Moskow] jfr. ad II 79.21. – 84.29 Sammlung von serbischen Sprichwörtern] en sådan udgav Karadžić 1836. – 85.1 *deutsch-serbisches*] en af Karadžić udarbejdet tysk-serbisk ordbog udkom efter hans død, se P. – 85.13 eines Petersburgers etc.] Rask karakteriserer i sin dagbog (mel. 1/4 og 13/10 1818) von Köppen som „en underholdende og duelig ung Mand“, og han besøgte ham ofte under opholdet i Petersborg. – 85.15 den Nordgestaden etc.] Alterthümer am Nordgestade des Pontus, Jahrbücher der Literatur XX, Wien 1823. Efter en kort omtale af de gamle nordboeres kendskab til egnen omkring Pontus (hitt svarta haf) skriver v. Köppen p. 287: Freund Rask, der nach einem fast dreyjährigen Aufenthalte in Island jetzt Ostindien bereiset, und dessen Hauptwunsch es war, die Normänner bis in ihre Ursitze zu verfolgen, wird in dieser Hinsicht hoffentlich ein entscheidendes Wort reden dürfen, und jeder Verehrer der Geschichte muss sich und ihm Glück wünschen zu diesem rein wissenschaftlichen Unternehmen. – 85.19 die] *læs* diess. – 85.22 eine ganze Ladung von kleinen Schriften] formodentlig nogle af de af v. Köppen i Wien 1822–23 udgivne skrifter, se P.

86.5 meinen Brief] ikke bevaret. – 86.6 Bassora] Basra. – Rasks dagbog har meget knappe oplysninger om den sidste del af rejsen gennem Persien og sejlturen til Indien, men iflg. den ser det ud, som om Basra har ligget uden for rejseruten. – 86.28 Nordgestaden] jfr. II 85.15 med komm. – 87.3 Deres Lykønskning] Rasks brev er ikke bevaret. – 87.4 den mig nyligst beviste Kongelige Naade] udnævnelsen til at have rang med geheimestatsministre. – 87.8 det Beviis] Bb 49. – 87.12 mit sidste Brev] Br 506. – 87.25 Fr: Jessen] frøken Juliane Maria Jessen, hvem Bb 49 var dediceret. – 88.5 Deres gode og venskabelige Breve] brevet fra Jacob Grimm af 24/11 1823 (Br 1080 a) er trykt i Anzeiger für deutsches Altertum XXIV, 1898. – 88.8 Efterretninger om den serviske Sproglære på Tysk] J. Grüners oversættelse til tysk af Vuk Stefanović Karadžić's serbiske grammatik fra 1814 i dens udvidede og omarbejdede

skikkelse i den serbisk-tyske ordbog fra 1818. Jacob Grimm havde søgt for forlægger til bogen, jfr. II 81.10, og skrev selv forordet til den. – 88.11 søgt at opmuntre ham til at udgive en *tysk-servisk* Ordbog] jfr. II 84.30–85.7. – 88.15 Fortale] til den tyske oversættelse af Karadžić's serbiske grammatik. – 88.17 udgivet de spanske Kæmpeviser] J. Grimm, *Silva de romances viejos españoles*, 1815. – 88.18 min spanske Sproglære] Bb 49. – 88.19 Deres Domē etc.] jfr. II 110.4–6. – 88.23 Alemanisk] dette sprog var Rask begyndt at studere allerede juni 1823 iflg. sin dagbog. – Jfr. M 62–64. – 88.23 Frankisk] jfr. M 65–66. – 88.26 min Adskillelse af þ og ð] Bb 27 p. 15–16, som er det sted, J. Grimms bemærkning har været rettet imod, jfr. II 108.19–109.19, II 143.9–144.22. – 88.32 begge *mine* Eddaer] Bb 25 og Bb 26. – 89.1 *Örvarodds-saga*] Rasks udgave af *Örvarodds-saga* i Bb 28. – 89.2 samme Pergamentsbog] cod. Holm. 7 4°. – 89.3 mine *Synishorn*] Bb 28. – 89.3 *Jómsvíktngasaga*] *Jomsvikinga saga, útgefin eptir gamalli kálfskinnsbók í hinu konúngliga bókasafni í Stockhólmi* (ved C. C. Rafn), 1824 (udgivet efter M 8, Rasks afskrift af cod. Holm. 7 4°). – 89.5 *Njáls-saga*] *Nials-saga. Historia Niali et filiorum. Sumtibus P. Fr. Suhmii et legati Arna-Magn., Havnæ* 1809. – 89.10 *Idunna*] *Iduna. En Skrift för den nordiska Fornålderns Älskare, I–X, Uppsala* 1811–24, og XI, Uppsala 1845 (udg. af Götiska Förbundet). – 89.16 Thomsen] Chr. J. Thomsen. – 89.17 *Liliegrens Skrift om Runerne*] den af det kgl. Vitterhets- och Vetenskapsakademi i Stockholm 1821 prisbelønnede afhandling *Anmärkningar öfver Runorna och Runminnesmärkerna*; den blev først trykt 1832 under titlen *Runlära*. – 89.18 *Afhandling i Skandinav. Selskabs Skrifter*] *Anteckningar rörande versar, skrefne med runor* (Skandinaviske Litteratur-selskabs Skrifter 1820). – 89.20 Blichers *Böjtastene*] St. St. Blichers digtsamling *Bautastene*. – 89.21 *Nyerups*] *læs Nyerup*. – 89.21 skriver] brev af 27/3 1824 til Jacob Grimm (trykt Schmidt p. 82–83). – 89.22 det islandske Literaturselskab] *Hið íslenzka bókmöntafélag*; om denne hilsens særlige karakter jfr. Br 522 og II 108.1, II 111.2. – 89.29 Brev af 13 August f. A.] ikke bevaret; det har formodentlig været Rasks svar på Br *477. – 90.1 erindrer] Rask og A. Andersen Feldborg havde truffet hinanden i København 1816 (iflg. Br 127). – 90.5 endnu engang] jfr. II 73.17–29. – 90.9 R: Jamieson] Robert Jamieson, jfr. II 73.13–16. – 90.9 en *Pakke Bøger*] indeholdt bl. a. *Illustrations of Northern Anti-*

quities (ved R. Jamieson, H. Weber og W. Scott), jfr. II 196.16–18. – 90.14 Angelsaxiske Sproglære] Bb 23. – 90.15 Priisafhandling etc.] Bb 24. – 90.16 Hr. Lose] jfr. II 74.1. – 90.19 Angelsaxisk Grammatik] J. Bosworth, Elements of the Anglo-Saxon Grammar, 1823. – 90.23 Deres Svenske Omarbeidelse af den Islandske Grammatik] Bb 27. – 90.26 Brev fra Hr. Jamieson] dette brev fra Robert Jamieson (jfr. II 73.15) er ikke bevaret. – 90.29 Virkekreds med klækkelige Indkomster] Rask må i det II 89.29 nævnte brev have omtalt sin stilling og sine økonomiske forhold (jfr. hans ansøgning til Directionen for Universitetet og de lærde Skoler om en fast ansættelse (Br *471), som først besvaredes 12/12 1823 (Br 502); Rask fik ikke en fast ansættelse, men dog visse forbedringer i sine økonomiske forhold).

91.1 Subscriptions Plan] jfr. II 74.3 med komm. – 91.3 min Bog om Danmark] Denmark delineated I–III, Edinburgh 1821–24. – 91.7 Bloch] O. D. Bloch. – 91.10 Jamieson] Robert Jamieson. – 91.10 Northern Antiquities] Illustrations of Northern Antiquities, 1814 (ved R. Jamieson, H. Weber og W. Scott). – 91.19 la lettre] ikke bevaret. – 91.20 N. S.] nouveau style, dvs ny tidsregning. – 91.20 un essay sur la gramaire Espagnol] Bb 49. – 91.23 Dictionair Lapon ou des Finemarks] Knud Leem, Lexicon lapponicum. – 91.25 Schegreen] A. J. Sjögren; om rejsen jfr. Br *499. – 91.30 les 3. vol. des chants] formodentlig de 3 første bind af Karadžič's serbiske folkesange, se P Karadžič. – 92.1 Dictionair Finoi] G. Renvall, Lexicon linguae Fennicae I, 1823. – 92.8 le voyage] Indiensrejsen. – 92.17 med sine Særheder og med sin Dansk] om sit bekendtskab med Lobjoko skriver Rask i sin dagbog (mellem 1/4 og 13/10 1818): Denne fortræffelige, unge, muntre Mand ikke uden gode Kundskaber og Opdragelse og et ædelt Hjærte sluttede jeg snart nøje Venskab med. Han havde en uendelig Higen efter at underrette sig om de nordiske Litteraturer, og vilde også lære Dansk. Vi delte Tiden således at hveranden Aften gav han mig, hveranden jeg ham Undervisning, dog blev det hele næsten til en blot Samtale ell. Underholdning om den nord. Literatur og de nordiske Folk så at min Russisklæren gik sent fra Hånden. Han var heller ikke nogen stor Kjender af sit eget Sprog, men samlede Bemærkninger og forsøgte hypotetiske Regler under de russ. Timer. Han anviste mig ikke heller gode Hjælpemidler, så at jeg næsten allene var beskæftiget med at undervise ham, hvilket altid

var mig yderst interessant. – Rask læste desuden en overgang vinteren 1818–19 græsk med Lobjko (sammen med hvem han boede fra 18/11 1818 og vistnok indtil sin afrejse fra Petersborg 13/6 1819) og forsøgte at sætte Lobjko ind i sit system for en slavisk sproglære med græske bogstaver (angående det sidste jfr. M 84), hvilket Lobjko havde til hensigt at benytte i en russisk grammatik (dagb. mel. 21/1 og 9/6 1819). Om Lobjkos russiske oversættelser af arbejder af Rask jfr. II 66.4. – 92.20 Deres ny Post] Lobjko var fra 1822 professor i russisk historie og litteratur i Wilna. – 92.21 gift og har glemt den Pige etc.] jfr. II 102.24 II 117.20–118.3. – 92.28 vore grønlandske Sager] se P Otto Fabricius og P. Hansen Egede. – 92.30 Hjemkomst] fra Indien 5/5 1823. – 92.30 en spansk Sproglære] Bb 49. – 93.2 en Landsmand] J. R. Lachendorph. – 93.4 Deres slavoniske Sager] ifølge Rasks dagbog forærede Lobjko Rask alle sine slavoniske og makedonske sproglærere kort før Rasks afrejse fra Petersborg 13/6 1819. – 93.6 Ordbogen] = II 92.27. – 93.8 Dobrowsky's slavoniske Grammatik] J. Dobrovský, Institutiones linguæ slavicæ dialecti veteris, 1822. – 93.9 den bøhmiske] J. Dobrovský, Ausführlisches Lehrgebäude der böhmischen Sprache. – 93.21 Höjskolen] universitetet i Wilna. – 93.22 arbejder her dygtig på de nordiske Oldsager] om Oldsagskommissionens arbejde og Oldsagssamlingens tilvækst i disse år se Antiquariske Annaler IV, 1827. – 93.23 vort antikvariske Musæum] Oldsagssamlingen, se S. – 94.4 Deres spanske Sproglære] Bb 49. – 94.8 Brev] Br 523. – 94.14 Deres forrige grammaticalske Arbejder] Bb 12, Bb 23, Bb 27 og Bb 40. – 94.31 de sammensatte Tempora bør beholde de enkeltes Navne] Bb 49 § 267 udtrykker Rask den mening, at da de sammensatte tider er de sædvanlige tidsformer af hjælpeverbet sammenstillet med præt. partc. af hovedverbet, så bør man i deres benævnelse beholde de usammensatte tiders navne, men tilføje noget der kan udtrykke det „forgangenhedsbegreb“, der ligger i præt. partc.; hertil foreslår han ordet *för*, således at de sammensatte tiders navne bliver förnutid, fördatid osv. – 94.32 Læren om Verberne] Bb 49 p. 89–154. – 95.2 Accentlæren] Bb 49 p. 9–18. – 95.3 Prosodie etc.] Rask beklager i brevet til Heiberg (Br 523), at han på grund af manglende tid ikke i Bb 49 har kunnet give en udsigt over den spanske verselære. – 95.6 §§ 31 og følg.] Bb 49 § 31–36. – 95.7 Forstavelser] det drejer sig om de græske præpositioner ana-, epi-, hiper- (α: hyper-), meta-

sin- (o: syn-) o.lign. Rask anfører selv i slutningen af paragraffen, at da disse forstavelser kun bruges sammen med de gamle græske rodord, hvormed de er indkommet i sproget, så kan de næppe betragtes som andet end døde og meningsløse bestanddele af fremmede ord. – 95.12 [Sammensætningsstavelser] dvs præpositioner som første led i sammensætninger, om hvilke Rask anfører, at de ofte antager en ældre skikkelse, end de normalt har i spansk som præpositioner, idet de fremtræder i den gamle latinske form; som eksempler nævnes bl. a. *tras-* (lat. *trans-*), *sobre-* (lat. *supra-*), *so-* (lat. *sub-*). – 95.13 § 162] Rask opstiller her et system på 4 kasus for spansk, fx for ordet *pan* (brød): nom. *pan*, akk. *pan*, dat. *á pan*, gen. *de pan*. – 95.14 [tilsvarende] til kasus i andre sprog svarende. – 95.16 § 295] Rask omtaler her adverbier, præpositioner, konjunktioner og interjektioner som dannes „ved Omskrivning eller, måske rettere sagt, ved Sammenstilling“ af flere ord, men da de ikke „forandres eller bøjes ved Omskrivning, kunne de ikke her [o: i formlæren] komme i betragtning“. – 95.17 [Anmærkning] om at tillægsord i de romanske sprog ikke kan siges at rette sig efter navneordene i kasus, fordi navneordene egentlig ingen kasus har, men „erstatter dem alle med Forholdsord“, og disse gentages ikke foran et tilføjet tillægsord. – 95.19 de i 169 og 294 angivne Comparativer og Superlativer] Bb 49 § 169 handler om den „uregelrette“ komparation i adjektiver (fx gammel – ældre – ældst) og § 294 handler om det samme i adverbier. – 95.23 [min danske Formlære] J. L. Heiberg, *Formenlehre der dänischen Sprache*, Altona 1823, § 307–309, der handler om anormale komparativer og superlativer, fx ældre, ældst til gammel. – 95.24 § 162] jfr. komm. til 95.13. Rasks regel for omskrivning med *á* ved akk. er, at *á* bruges, når genstanden er et personligt væsen (fx *á Pedro*), men mangler, når genstanden er en ting eller et upersonligt væsen (fx *pan*). – 95.31 [den Sprogprøve, De har givet som Anhang] Bb 49 p. 209–233 (*Solis y Ribadeneira, Historia de la conquista de Mejico* 3. bog kap. 11). – 95.32 [*halláron prevenido etc.*] *halláron prevenido un banquete regalado . . . y muchos Indios de servicio* „(de) fandt forberedt et delikat måltid . . . og mange indianere til at servere“.

96.1 [ved Haanden] J. L. Heiberg citerer i det følgende sin disputats *De poëseos dramaticæ genere hispanico præsertim de Petro Calderone de la Barca*, hvortil disse citater er hentet fra flg. udgave: *Comedias del*

célebre poeta español Don Pedro Calderón de la Barca, I–XI, Madrid 1760–63. – 96.3 1. No nos faltaba etc.] J. L. Heibergs disputats p. 67. – „Nu manglede der os ikke andet end at have tilføjet en fjerde dame til romanen (el. novellen).“ – 96.7 2. Desde aquellos etc.] J. L. Heibergs disputats p. 52. – „Fra hine balkoner (gallerier), som med den højeste skønhed gør havet til en have af skum og haven til et hav af blomster.“ – 92.12 3. Dexadme y buscad etc.] J. L. Heibergs disputats p. 39. – „Forlad mig og søg den herre, I tilhører, mine glæder.“ – 96.14 4. . . . yo assí etc.] J. L. Heibergs disputats p. 36. – „saaledes har jeg forestillet mig solen.“ – 96.3 5. Que no ví etc.] J. L. Heibergs disputats p. 37. – „Solen så jeg ikke, jeg så en stjerne.“ – 96.10 6. Para vencer etc.] J. L. Heibergs disputats p. 18. – „At ville overvinde ham? (hende? den?) for at sejre over kærligheden.“ – 96.19 § 269] Bb 49 § 269 giver Rask en redegørelse for brugen af datid ved beskrivelse af noget, der er sket inden for et udløbet tidsrum, og brugen af førnutid ved beskrivelse af noget, der er sket inden for et endnu løbende tidsrum. – 96.20 Bemærkninger mod Raynouard i § 377] Rask refererer i Bb 49 § 377 til F. J. M. Raynouards afhandling i Journal des Savants, 1818, p. 589, hvor denne iflg. Rask siger, at eftertiden i de romanske sprog dannes ved en sammentrækning af fremsættende datid (*havia*) føjet til navneformen, ligesom fremtiden ved fremsættende nutid (*he*) føjet til navneformen. Rask indvender 1) at hjælpeverbet ikke føjes til navneformen alene, idet der nemlig indskydes et *de*, 2) at betydningen eftertid og fremtid er knyttet til dette *de* og til hjælpeverbets rod, og 3) at hjælpeverbet i det første tilfælde ikke er *havia*, men det sædvanlige uregelmæssige hjælpeverbum *haber*, og at hjælpeverbet i det sidste tilfælde ikke er *he*, men bøjningsformen af et *ir*, svarende til lat. eo. – 96.25 angelsachsiske Grammatik] Bb 23; jfr. dennes fortale p. 39 n.–43 om Rasks danske betegnelser for grammatiske termini. Disse betegnelser anvendte han også 1825 i den frisiske sproglære, Bb 63, jfr. dennes fortale p. 30–33. – 96.32 har bemærket etc.] Vorschule der Aesthetik 2. del § 84 begyndelsen (om sprogrensningen). – 97.29 Ihre werthen Zeilen] dette brev fra Rask, som har været svar på Br *515, er ikke bevaret. – 98.1 eine spanische Grammatik] Bb 49. – 98.3 Sanscrit-Grammatik] Franz Bopp, Ausführliches Lehrgebäude der Sanskrita-Sprache, 1827 (påbegyndt 1824). – 98.4 noch nicht im Druck erschienen] værket udkom først 1848, se P

J. Phillip Krug. – 98.5 Meiner ersten Sendung] jfr. II 85.22. – 98.5 eine andere] med P. v. Köppen, Alterthümer am Nordgestade des Pontus, jfr. II 86.28–30, og evt. andre skrifter, jfr. II 110.26. – 98.7 Beylage] den i foregående kommentar nævnte bog, jfr. II 86.30–31. – 98.8 für . . . Bischoff Münter] breve fra v. Köppen til Fr. Münter findes KB Ny kgl. Saml. fol. 1698. – 98.15 Wir sind einander so nahe] jfr. II 85.13 med komm. – 98.20 Exemplar des Verzeichnisses meiner Slawisch-Russischen Sāmlung] Verzeichnis russischer Alterthümer, Moskau 1822. – 99.1 Der Reichskanzler] N. P. Ruñancev. – 99.2 geschrieben] Br *525. – 99.4 slawischen Manuscripte] jfr. Br *333. – 99.8 „Annales des voyages“] Nouvelles annales des voyages, de la géographie et de l'histoire XVIII (Paris 1823) p. 428 findes en meddelelse om Rasks hjemkomst fra Indien, hvori også omtales hans hjembragte håndskriftsamling, samt til slut anføres, at han har foretaget undersøgelser over kileskriften i Babylon og Persepolis. – Det sidste er ikke helt rigtigt; Rask har *set* indskrifterne ved Persepolis, men ikke studeret dem på stedet (omtalt i Br 427). Hans viden om kileskriften er litterær, såvel i Br *442 som senere i Bb 91. – 99.12 Brev af 27 April] Br *528. – 99.17 Juni 1819] Rask forlod 13/6 1819 Petersborg og Lobojsko, sammen med hvem han havde boet siden november 1818. – 99.24 Dobrovski] J. Dobrovský, Institutiones linguæ slavicæ dialecti veteris, 1822. – 99.26 Nestor] se P Nestor. – 99.27 Schlözers] L. Schlözers udgave af Nestors krønike, se P. – 99.27 Karamzins] Karamzins russiske historie, se P. – 100.1 det grodnovske, minske og vittepske] dvs distrikterne omkring byerne Grodno, Minsk og Vitebsk. – 100.3 wasserrussisch] dvs hvide-russisk. – 100.6 de] dvs den indfødte befolkning og den polske adel. – 100.6 Ester og Tyske] jfr. Rasks beskrivelse 372.27–373.18 af forholdet mellem den indfødte estniske befolkning og den indvandrede tyske adel. – 100.6 Finner og Svenske] dvs den indfødte befolkning i Finland og den indtil 1809 herskende svenske overklasse; denne havde dog ikke som den tyske og polske adel i Estland og Litauen underkuet den indfødte befolkning, jfr. Rasks udtalelse 402.21. – 100.23 den finske Ord-bog] Gustaf Renvall, Lexicon linguæ Fennicæ.

101.22 Olof Dalin] det her (II 101.13–21) anførte er referat af Olof von Dalin, Svea rikets historia I kap. 13 § 10–11, kap. 17 § 1 og 13 og kap. 18 § 1. – 101.25 Rigskantsleren] Ruñancev. – 101.31 den spanske

Sproglære] Bb 49. – 102.7 vejledet mig i Studiet af det danske Sprog] jfr. ad II 92.17. – 102.9 min danske Bogsamling] om Lobjkos interesse for og køb af dansk litteratur jfr. 328.15, 329.28–330.23, 333.1–23, 355.12, 361.31, 407.14, 438.23, 439.31. – 102.11 danske Ordbog] H. Chr. Amberg, Tysk-dansk og dansk-tysk Ordbog I–III, jfr. 330.18. – 102.12 Suhms Historie] P. F. Suhm, Historie af Danmark. – 103.14 Den russiske Ordbog] jfr. II 92.25–27. – 103.14 Den grønlandske Sproglære] sikkert Otto Fabricius's grønlandske grammatik; jfr. II 92.28. – 103.15 Schlözers Nestor] L. Schlözers udgave af Nestors russiske krønike, se P Nestor. – 103.21 den islandske Ordbog] Bb 235. – 103.21 Sproglære] Bb 12. – 103.21 den angelsaksiske] Bb 23. – 103.22 Dobrovskis Slavoniske Sproglære] jfr. II 99.24. – 103.32 Deres Bemærkning] II 93.7–17. – 104.3 under mit Foredrag får det gennemgået] jfr. II 99.23–24. – 104.5 to Bedømmelser af hans Bog] J. Grimm har anmeldt J. Dobrovský, Institutiones linguæ slavicæ, i Göttingische gelehrte Anzeigen, 1823, p. 337–352. Desuden har Kopitar anmeldt den i Wiener Jahrbücher 17, 1822, p. 66 f.; det er muligvis disse to bedømmelser, Lobjko tænker på. – 104.23 en Afhandling om Biavlten] Cyprian Niezabitowski's litauiske oversættelse af Xav. Kljuk's lille skrift om bierne. – 104.25 den finniske Ordbog] jfr. ad II 100.23. – 104.28 Vor Rigs-kantsler] Rumancev. – 104.29 en littavisk Ordbog] dette arbejde blev ikke iværksat inden Rumancevs død 1826. – 105.1 wasserrussisch etc.] dvs hviderussisk. – 105.2 de forrige polske Provinser etc.] det gamle Østpolen, dvs guvernementerne Vitebsk, Smolensk, Mohilev, Minsk samt Vilna og Grodno, som ved Polens delinger i 1772, 1793 og 1795 kom under Rusland. – 105.4 Nestor] Nestors russiske krønike, skrevet på oldkirkeslavisk. – 105.11 tage vore Fyrster og Stormænd og vor tidligere Dannelse fra Skandinavien] jfr. II 101.13–21. – 105.18 Akademiet] det kejserlige Videnskabernes akademi i St. Petersborg. – 105.24 Pitiscus] se P Samuel Pitiscus. – 105.27 Rigs-kantsleren] Rumancev. – 105.32 engang skrev ham til] dette havde Rask allerede gjort 10/4 1824, jfr. II 91.20.

106.3 Brev af 18de April] Br *524, jfr. II 90.19–23. – 106.5 Jamieson] Robert Jamieson. – 106.7 Bloch] O. D. Bloch. – 106.12 Overbibliothekar etc.] jfr. II 90.29. – 106.25 Stats Kalenderen] Kongelig dansk Hof- og Stats-Calender. – 106.25 det Skandinaviske Selskab] det skandina-

viske Litteraturselskab. – 106.28 Murray's Bog] A. Murray, History of the European Languages, or Researches into the Affinities of the Teutonic, Greek, Celtic, Slavonic, and Indian Nations, I–II, 1823. – Rask synes ikke at have recenseret dette værk. – 107.4 höra af Mag. Guldbrand] magister G. Guldbrand besøgte København i begyndelsen af juli 1824. Jfr. Br 556. – 107.4 ankommen til Sverige] da Arvidsson 12/6 1823 skrev til Rask (Br *473), var han forvist fra Åbo til Borgå, jfr. II 71.20–24 og P. – 107.7 nya finnska stammer] jfr. Arwidssons spørgsmål herom i Br *473 (II 71.11–14). – 107.8 att Finnarna äro nära släkt med tatariska folksstammen etc.] se Bb 35; 314.9–315.3; 371.19–372.1; 385.6–387.2; 426.7–428.2. – 107.17 vet] jfr. II 84.3–6. – 107.27 brief vom 27 merz] Br *521. – 107.29 den zweiten vom 29 merz] Br 522. – 108.1 der isländischen gesellschaft] Hið íslenska Bókmentafélag, hvoraf J. og W. Grimm 27/10 1823 var blevet udnævnt til æresmedlemmer. – 108.4 ich] Jacob Grimm. – 108.6 die gotischen palimpsesten] de fragmenter af Ulfilas gotiske bibeloversættelse, som A. Mai og C. O. Castiglione 1817 havde fundet i det ambrosianske bibliotek i Milano, og hvis udgivelse de havde påbegyndt 1819. – 108.19 Bei den lingualwortableitungen etc.] Deutsche Grammatik II, 1826, p. 193–276 (lingvaler er Grimms betegnelse for t, d, þ, ð, s). – 108.20 neulich berührten] i det ad II 88.5 anførte brev, som Rask svarer på med Br *521 (om þ og ð II 88.25–89.9). – 108.21 wiederum] i Deutsche Grammatik I² (1822) p. 315 havde Grimm udtrykt tvivl om rigtigheden af Rasks regel i Bb 27 § 34 for forekomsten af ð og d i isl., men dog fulgt den. I Deutsche Grammatik II (1826) p. 225–226 afviser han Rasks regel, som efter Grimms mening ikke kan gælde oldislandsk, idet der derved bliver uoverensstemmelse mellem oldeng. og oldhøjty. over for got. og oldisl. med hensyn til den udlydende konsonant i fx oldeng. *mid*, ohty. *mit*, got. *miþ*, oldisl. *með*, og selv overensstemmelsen mellem got. og oldisl. svigter efter Grimms mening i got. gards over for oldisl. garðr. – 108.23 in besonderen abschnitten] i Bb 27. – 109.3 deutscher (oder gothischer, wie wir es nennen wollen)] gotisk er Rasks fællesbetegnelse for de germanske sprog, mens J. Grimm i Deutsche Grammatik bruger deutsch for dette begreb. Jfr. Rasks udtalelse om udtrykkene gotisk og germansk i Bb 12 p. VIII note til p. VII (Bb 27 p. VI note) samt i anledning deraf i Br *45 og Br *46 til J. og W. Grimm, begge dateret 20/8 1811. –

109.5 Ulfilas] Ulfila, forfatteren af den gotiske bibeloversættelse. – 109.20 das althochdeutsche näher betrachten] jfr. Rask i Br *521 (II 88.22–25). – 109.21 Ihre] Johan Ihre i fortalen til Glossarium Suiogothicum I p. XXXI. – 109.22 Otfrieds reimkunst] i den oldhøjtske evangeliharmonie, se P Otfrid. – 109.24 deutscher] her i J. Grimms betydning af ordet: germansk (jfr. Deutsche Grammatik II p. 98). – 109.26 in Ihrem briefe] II 88.22–25. – 109.27 meiner gram. I] dvs Deutsche Grammatik I² (1822). – 109.31 I 584] Deutsche Grammatik I² (1822); i førsteudgaven af Deutsche Grammatik I, som kom 1819, og som var færdigtrykt, inden Grimm stiftede bekendtskab med Rasks prisskrift, viser Grimm ikke noget kendskab til den germanske lydfor skydning, som det er Rasks fortjeneste at have opdaget og for første gang fremstillet i prisskriftet, jfr. UA I p. XLII–XLVIII. – 109.32 eine andere regel, die vom ausfall der spiranten] angående denne regel om bortfald af spirant i roden foran visse konsonanter i afledningsendelsen og deraf følgende konsekvenser for den germanske lydfor skydnings forekomst se Deutsche Grammatik II p. 259–60 og 393–94. – 110.1 meinen satz etc.] Deutsche Grammatik I² (1822) p. 594. – 110.3 einer spanischen grammatik] Bb 49. – 110.5 geschenk] jfr. II 88.17–20. – 110.8 die schwedische Idunna] jfr. II 89.10 med komm. – 110.9 ausgedrückt] i det ad II 88.5 anførte brev, som Rask svarer på med Br *521. – 110.10 die altschwedischen romane der königin Euphemia] en af de såkaldte eufemiaviser (se P Eufemia), nemlig visen om Hertug Frederik af Normandi, er trykt i Iduna, en skrift for fornålderns älskare, 9. hefte 1822 p. 134–188 og 10. hefte 1824 p. 99–178. – 110.14 Arendt] M. F. Arendt. – 110.17 seine Eddahandschr.] den såkaldte codex vidalinianus, se 57.13 med kommentar samt 282.28. – 110.20 die blosse reisebeschreibung] Rask vilde ikke udgive en sådan, jfr. 363.30–364.1, 369.20–23, 396.26–28, og han har ikke over for brødrene Grimm ladet sig forlyde med, at han havde i sinde at udgive en beskrivelse af sin Indiensrejse. Jacob Grimm havde derimod selv i det ad II 88.5 anførte brev udtrykt en formodning om, at Rask vilde udarbejde en sådan. – 110.21 Bopps und A. W. Schlegels ausgaben etc.] se P Franz Bopp og A. W. Schlegel. – 110.25 die adj. auf-röenn in Ihrem § 375] i Bb 27. – 110.26 beiliegendes blättchen] dette er ikke bevaret. – 110.26 päckchen von Köppen] sendt med Br 526 fra Jacob Grimm; jfr. II 98.5. – 110.26 meine serb. gramm.]

Vuk Stefanović Karadžić's serbiske grammatik i tysk oversættelse med forord af Jacob Grimm, som Jacob Grimm sender Rask med Br 526, jfr. Rasks ønske om at få den II 88.8–11. – 110.27 ein Wörterbuch Wuks] Jacob Grimm tænker her på Vuk Stefanović Karadžić's serbisk-tyske ordbog, men det, Rask gerne vilde have, er en tysk-serbisk, jfr. II 85.1–7, II 88.11–16. – 110.29 vorrede] i den tyske oversættelse af Karadžić's serbiske grammatik. – 110.30 gött. anz. d. j. n° 84] Göttingische gelehrte Anzeigen, 1824, nr. 83, sp. 820–26 (en anmeldelse af grammatikken i forbindelse med en anmeldelse af de 3 første bind af Karadžić's serbiske folkesange 1823–24). – 110.30 meine erklärung der slavischen jer und jerr] p. 32–39 i fortalen til den tyske oversættelse af Karadžić's serbiske grammatik forklarer J. Grimm de slaviske bogstaver ѣ og ѥ som tegn for henholdsvis oprindeligt u og oprindeligt i, jfr. Rasks tilslutning hertil II 145.20.

111.2 das übersendete Diplom] for æresmedlemskab i Hið íslenska bókmenntafélag, jfr. II 107.29–108.1. – 111.3 Ihr Brief] Br *521. – 111.4 Liljegrens Schrift] jfr. II 89.17 med komm. – 111.7 Nordiska Fornlemningar] J. G. Liljegren og C. G. Brunius, Nordiska fornlemningar I–II, 1819–23, jfr. II 89.14–17. – 111.9 den Weg nach Ihnen eingeschlagen] Kopp besøgte iflg. Rasks dagbog København omkring midten af juli 1824 for at studere nordisk Palæografi, derunder runer. Rask og han sås ofte, og Rask beskæftigede sig i den anledning en del med runestudier, jfr. Br 543, M 210 21°. – 111.12 eine Karte] med bogbestillinger, jfr. II 145.9. – 111.27 Skrivelse] ikke bevaret. – Rask havde i marts 1824 anmeldt nogle skrifter om stavning af Gamborg (Bb 50), vel ud fra sin interesse for forholdet mellem retskrivning og udtale i anledning af arbejdet med Bb 92. Dette er muligvis anledningen til korrespondancen mellem dem. Gamborg støttede senere Rask i retskrivningsdebatten, se Bb 70. – 112.7 Bogen] det arbejde, Gamborg søger vejledning til, er formodentlig Syllabarium Minervæ, ou Cours de Lecture, où l'on apprend à lire sans épéter, avec la moral de J. C., 1828 (anmeldt af Rask i Literaturbladet 1828 nr. 13). – 112.20 min Måde at opstille Paradigmer i Lat. og Gr.] jfr. 59.13 f. og 63.21 f. – 112.25 Denne Orden er indført i alle indiske Sprog af Braminerne] jfr. 420.9 f. – 112.29 accesoriske] tillægs-. – 113.2 i Angelsaksisk] Bb 23. – 113.3 svenske Udg. af min isl. språklära] Bb 27. – 113.10 og] jfr. ODS

under og 11.6–7. – 113.21 línu] Rasks brev, som har været svar på Br *479, er ikke bevaret. – 113.23 Gamans og alvöru 2^{ad} B. óinnbundid, Hjálmar á Bjargi, Legords- og Sættakverid] se P Magnús Stephensen. – 113.27 Arna-postillu] Árni Helgason, Helgidaga-Predikanar I–II, 1822. – 113.27 K̄lpóstinn frá Conferentsr.] bladet Klausturpósturinn fra dets udgiver, konferensråd Magnús Stephensen. – 114.2 inn] dvs hjem til Island i 1819. – 114.6 Kórmáks – G. Súrssonar – og Biörns Hítðelakappa sögum] Kormákssaga, Gísla Saga Súrssonar og Bjarnar Saga Hítðelakappa, jfr. ad II 75.8–10. – 114.7 beiddi etc.] i Br *479 (II 75.10). – 114.8 tók Drottinn hann til sín] Jón Brynjólfsson var død 14. dec. 1823. – 114.13 Gunnlaugi Oddssyni] se P Gunnlaugur Oddsson. – 114.14 Oddinn] præstegården Oddi, som blev ledig ved Steingrímur Jónssons udnævnelse til biskop 12/5 1824. – 114.17 18^{du} bokinni í Ilias] 18. bog af Homers Iliade, jfr. II 75.13. – 114.19 einhvörn lærdan mann hér] muligvis Hallgrímur Schéving. – 114.23 sá er kalladur vinur etc.] isl. ordsprog. – 114.29 Voss þýsku útleggingu] i J. H. Voss, Homers Werke, se P. – 114.29 Clarkes útgáfu] se P Samuel Clarke. – 115.1 revidera útleggingu af N.T.] i anledning af det islandske bibelselskabs nyudgivelse Hið Nýa Testamenti Dróttins vors Jesú Krists, Viðeyar Klaustri 1827, hvortil Egilsson har oversat Johannes' Åbenbaring. – 115.17 Þuridur] se P Þuríður Sveinbjörnsdóttir. – 115.19 kona mín] Helga Benediktsdóttir. – 115.23 Tengdaforeldrum] Benedikt og Þuríður Grøndal.

116.5 Skrivelse af 11te Marts d. A.] i anledning af, at Rask 1823 var blevet valgt til medlem af det norske Videnskabernes Selskab i Trondhjem, havde han i en skrivelse af 22/11 1823 til selskabet takket for udnævnelsen samt tilbudt selskabet forskellige arbejder til dets skrifter og lovet at sende nogle af sine udgivne værker til selskabets bibliotek (brevet er ikke bevaret, men referat findes i selskabets journal). Efter at selskabet 22/1 1824 i en skrivelse havde takket for Rasks tilbud (skrivelsen er ikke bevaret, men afskrift findes i selskabets kopi-bog 1811–29), meddeler Rask i brev af 11/3 1824 til selskabets præses Chr. Krogh (ikke bevaret, referat i selskabets journal), at han med skib har afsendt adskillige af sine skrifter som foræring til selskabet, samt tilbyder selskabet en afhandling om det lappiske sprogs oprindelse (Bb 208 d) og udtaler sig om vilkårene for dette tilbud. – 116.16 Sp.] specier. –

117.13 Brev] Br *535. – 117.16 daglige Selskab] jfr. ad II 92.17. – 117.20 Den Pige, vi talte om] jfr. II 92.21–22, II 102.24–29. – 117.25 Frøken Jessen] Juliane Maria Jessen. – 118.4 Hjemkomst] fra Indien 5/5 1823. – 118.5 de oldtyske Sprog] alemannisk og frankisk, jfr. II 88.22, samt oldsaksisk, som Rask iflg. sin dagbog begyndte at studere allerede juni 1823 (jfr. M 68 og 69). – 118.6 Oldfrisisk og Nordfrisisk] af Rasks dagbog fremgår, at han juli 1824, foranlediget af et af A. Leth til Rasmus Nyerup oversendt manuskript til en nordfrisisk grammatik af B. Bendsen (jfr. ad II 121.27), arbejdede med sin oldfrisiske sproglære, Bb 63, som han var begyndt på 1817 (jfr. Bb 63 p. 25), for at udgive den tillige med et uddrag på dansk af B. Bendsens på tysk skrevne grammatik, som han af forfatteren fik tilladelse til at benytte frit mod at sende manuskriptet tilbage. 21. aug. 1824 forhandlede han iflg. dagbogen med J. L. Beeken om trykning af Bb 63, som dog kun kom til at omfatte oldfrisisk (jfr. Bb 63 p. 29), og 27. aug. 1824 indleverede han begyndelsen af manuskriptet til sætning hos Beeken. – Jfr. M 71–74 og 150. – 118.9 ts] *læs* et. – 118.9 Etymologicon Danicum] i en skrivelse af 5/3 1824 til det kgl. danske Videnskabernes Selskab (dettes arkiv prot. nr. 2816/1824) anmoder P. E. Müller selskabet om ved Rask at lade udarbejde en dansk etymologisk ordbog med henvisning til en vedlagt prøve, Specimen Etymologici Danici (M 187) fra Rask; selskabet vedtog P. E. Müllers forslag, hvorefter ordbogen efter indhentede oplysninger fra Rask skulle kunne udarbejdes i løbet af 3 år, jfr. Br 530, samt Br 531 og 532. – Rask fik 1824–26 udbetalt 500 rbd., men arbejdet blev aldrig fuldført; hans efterladte manuskript er M 186. – 118.9 Ihres Glossarium Sveogothicum] Johan Ihre, Glossarium Sviogothicum I–II, 1769. – 118.11 en yngre Broder] Rasks halvbroder, H. K. Rask, som Rask efteråret 1823 satte i Borgerdydskolen i Kbh., for at han kunne blive student. Rask havde også tidligere taget sig af sin broders opdragelse og undervisning, jfr. 170.16 m. komm., 186.18–26, 192.5 m. komm. og komm. til 268.22, men kunne under sin store udenlandsrejse 1816–23 ikke gøre noget for ham, efter at han 1818 havde forladt Sverige. H. K. Rask var da hjemme hos moderen på Fyn og lærte skrædderhåndværket; at det ikke var hans største lyst fremgår af flg. bemærkning, som han forsommeren 1823 har nedskrevet på bagsiden af det regnskabsbogsblad, hvorpå Rasks fader i sin tid havde noteret

udgifterne ved Rasks indsættelse i Odense skole: „Til Ferien kommer min Broder Professor Rask hjem at besøge os. Gud give han vilde hjælpe mig fra Skrædderen, thi skal jeg henslide min Tid som Skrædder til den Alm. . . .“ (jfr. Fyns Hjemstavn VIII, 1935, p. 19). – Rask begyndte iflg. sin dagbog at undervise sin broder i græsk, da han juli 1823 besøgte sin familie på Fyn, og tog ham derefter med til Kbh. og forberedte ham i latin til optagelse i Borgerdydskolen. – 118.16 udgave Zendavesta i Grundtexten] jfr. Rasks plan om en avesta-udgave 1818, da han (i Br *313) beder P. E. Müller om fra Paris at skaffe en afskrift af Anquetil du Perrons avesta-tekst, om muligt med en udgave for øje. Rask tvivler på det tidspunkt om, at han selv vil kunne komme i besiddelse af avesta-håndskrifter, men han erhvervede i Bombay 1820 en betydelig samling, som 1821 købtes af Universitetsbiblioteket i København. Da disse for en stor dels vedkommende var ældre end Anquetil du Perrons, var der hermed skabt et godt grundlag for en udgave, men en sådan kom aldrig fra Rasks hånd. – 118.16 bleven Professor i de østerlandske Sprog] det har øjensynlig været Rasks håb, at han som svar på sin anmodning 26/5 1823 til den kgl. Direktion for Universitetet og de lærde Skoler om en fast videnskabelig ansættelse (Br *471) måtte blive udnævnt til professor i østerlandske sprog. Direktionens resolution var i første omgang udsættelse, og en slags svar kom først 12/12 1823 med meddelelse om kgl. resolution om gageforhøjelse som underbibliotekar og tillæggelse af et extraordinarium af finanskassen (Br 502). – 118.25 hos Prof. Nyerup] i dennes lejlighed på Regensen. – 118.31 det Foretagende] det drejer sig om det kgl. nordiske oldskriftselskabs udgivelse af Fornmanna Sögur I–XII, 1825–37 med særskilt latinsk og dansk oversættelse, se S Det kgl. nordiske Oldskriftselskab. – 118.32 en Prøve] C. C. Rafns udgave af Jómsvíkingasaga (1824), der kom som prøve på det gennem den bebudede store sagaværk, Fornmanna Sögur. – 119.12 isl. Avis, som trykkes på Klosteret Vidø (Viðey) i Island] Magnús Stephensens blad Klausturpósturinn. – 119.13 en anden isl. Avis] Íslenzk Sagnablöð útgefin at tilhlutan hins íslenzka bókmentafélags I–II (1.-10. del), 1816–26. – 119.15 Kobbere over Brakteater] de kobberstik over brakteater, som C. J. Thomsen havde ladet udarbejde i anledning af det af Oldsagskommissionen planlagte værk om brakteaterne, jfr. 343.8 med komm. Dette værk udkom først 1855 ved

C. J. Thomsen, se P. – 119.19 Formanden for dette Hus] J. Nicolai Kriegsmann. – 119.21 C. Thomsen junior] Chr. Jürgensen Thomsen. – 119.26 Efterretninger om Sprogarterne i Littauen og Deres hele Egn] jfr. II 99.27–100.18. – 119.27 Mjelke] se P Mielcke. – 119.28 Biblen] Biblia, Séno ir Naujo Testamento Lietuwisskay, Til’zeje 1824. – 119.31 det finske Ordbog-Arbejde] Gustav Renvall, Lexicon linguae Fennicae I, 1823. Om Lobjkos bedømmelse jfr. II 100.22–30, II 104.25–28. Også over for grev Ruñancev havde Lobjko kritiseret ordbogen (omtalt Br 540). – 119.31 eftergivende med Dobrovsky’s slav. Sproglære] jfr. II 103.22–104.12. – 119.32 Udbytte af Finsken for Deres Littauisk] jfr. II 104.25–28. – 120.1 anfører] jfr. II 100.30–101.6. – 120.2 Jem] jfr. II 101.5. – 120.6 Vore Forfædre (Skandinaverne) er indvandrede] jfr. Bb 205 d. – 120.10 Undersøgelse etc.] Bb 24 p. 112–116. Jfr. desuden Bb 205 d. – 120.12 Med Overkongen i Upsal etc.] jfr. II 101.13–21. – 120.26 søgubrot] Sögubrot om Braavallaslaget (i værkets 3. bind hefte 1). – 120.30 det andet Foretagende etc.] jfr. II 118.31 med komm.

121.3 spanske Sproglære] Bb 49. – 121.3 Engeströms Huslæge] J. R. Lachendorph, jfr. II 93.2. – 121.23 die beiden Sprachlehren] Bb 23 og Bb 12? – 121.27 Brief] Rasks brev fra juli 1824 til B. Bendsen er ikke bevaret; det har bl.a. indeholdt en del spørgsmål (se M 73) angående frisisk i anledning af Rasks arbejde med dette sprog, som igen var foranlediget af, at A. Leth med brev af 18/6 1824 (findes M 73) havde sendt R. Nyerup et manuskript til en nordfrisisk sproglære af B. Bendsen med anmodning om understøttelse til forfatteren. Jfr. ad II 118.6. – 122.16 Die doppelte Aussprache des friesischen ö] jfr. Rask om de to frisiske ø-lyde i Bb 92 p. 36. – 122.29 sperrig] velnæret, voluminøs. – 123.33 *Falk*] Niels Nicolaus Falck. – 124.9 Krugs] J. F. A. Krug. – 124.18 die fünffache Aussprache] jfr. II 138.32.

128.19 Oken] i tidsskriftet Isis 1824 I sp. 49 ff. findes en artikel af J. Heinrich Keller, Ueber Sitten und Sprache der Angler und Friesen im Herzogthum Schleswig, hvor lignelsen om den fortabte søn er trykt (sp. 51 f.) bl.a. på frisisk, efter forfatterens eget udsagn dialekten i Fresenhagen sogn og omegn i Kær herred. Fresenhagen er imidlertid ikke noget sogn, men et gods i Læk sogn. Fejlen går igen i indledningen til et aftryk af den frisiske tekst i Paul und Braune, Beiträge 48, 1924,

p. 12-13. - 128.22 von einem Pellwormer Friesen] tekstens sprog kan ikke være Pellwormer frisisk, hvorimod det godt kan være Kær-herreds dialekt. - 128.24 in jeder Rücksicht so schlecht und mittelmässig] vist en noget hård og forhastet dom. - 128.27 Bewillkommungsliede] et velkomstdigt til Frederik V i anledning af dennes besøg i Frisland 21/6 1748 (trykt i Flensborg 27/9 1748, gengivet Nordelbingen IV, 1925), jfr. Sønderjyllands Historie I p. 104, 106. Aftrykt efter originaltrykket og behandlet i Paul und Braune, Beiträge (1924) p. 1-6; omtalt og trykt i Fragmente aus dem Tagebuch eines Fremden, Kopenhagen 1800, p. 361-375. - 128.27 das einzige] ud over de af B. Bendsen nævnte ting fandtes flere frisiske digte fra 17. og 18. årh. samt skuespillet Der Geitzhals auf der Insel Silt (af J. P. Hansen, trykt 1809), jfr. Sønderjyllands Historie I p. 104-107)

132.28 Gliv] = glib, fiskeredskab. - 133.21 ab î] aber nicht. - 134.1 der Kog] inddiget marskland. - 134.15 Deegbüll] trykfejl; læs Deezbüll. - 135.13 Falk] N. N. Falck.

138.17 Ihr 2ter Brief] ikke bevaret; iflg. sin dagbog har Rask skrevet til Bendsen 7/9 1824. - 140.6 Wuks Lieder Saml. I u. II] 1. og 2. del af Vuk Stefanović Karadžić's slaviske folkesange (Leipzigerudgaven). - 140.7 Uebersetzung einiger Stellen des N.T.] Versionis Novi Testamenti Serbicae Specimina (med forord af J. S. Vater). - 140.9 Petersburger Bibelsocietät] Petersborg-afdelingen af det engelske bibelselskab. - 140.9 seine Uebersetzung . . . verhunzen lässt] Karadžić's serbiske oversættelse af det nye testamente, som bibelselskabet i Petersborg i 1819 havde overdraget ham at udarbejde, blev af bibelselskabet i manuskript tilsendt den serbiske lærde A. Stojković til gennemsyn; han omarbejdede oversættelsen i et russisk-slovensk blandingssprog, hvorefter bibelselskabet 1824 lod hans omarbejdelse trykke og forkastede Karadžić's oversættelse. Denne blev først trykt i Wien 1846. - Stojković var ikke Priester. - 140.13 Spanische Grammatik] Bb 49. - 140.17 dass Kandy etc.] jfr. II 175.20-23. - 140.25 La lettre] ikke bevaret.

141.3 essai sur la langue des Frisons] Bb 63. - 141.6 les Variaghs] se S Varægerne. - 141.8 un dictionnaire de la langue samogitienne] jfr. II 104.28-31. - 141.11 M. Schmidt] Monsieur I. J. Schmidt. - 142.1 Bink] brevet har Buck. - 142.8 schrieb] brevet er ikke bevaret. - 142.15 Laboika] Lobjoko. - 142.17 Dimitow Pereulok] dvs det dimidovske

stræde; her boede Rask (vistnok sammen med Lobjoko) under den sidste del af opholdet i Petersborg, jfr. 430.18. – 143.4 skrev] Br *521. – 143.5 en lille Tur i Lund] Rask var i Lund 21/9–23/9 1824. – 143.6 skrive til Island] foruden Br 567 til Bjarni Thorsteinsson har Rask iflg. sin dagbog skrevet til Magnús Stephensen, Árni Helgason, Einar Helgason og Sveinbjörn Egilsson. – 143.8 Deres Skrivelse] Br *544. – 143.9 Angående det isl. ð og d] jfr. Jacob Grimm II 108.19–109.19. – 143.15 isl. Språklära (34.)] Bb 27 § 34. – 143.28 hvad have vi længer Vidnesbyrd behov?] Bibelcitater; Lukas 22.71 (jfr. Matth. 26.65, Marcus 14.63). – 143.32 *den isl. Njála*] = II 89.5. – 144.2 isl. Språklære] Bb 27 (§ 34). – 144.4 *Deres angels. d*] hentyder til II 109.7. – 144.6 Kofod Ankers Udgave] se P Peder Kofod Ancher. – 144.7 I, 58... 2, 9... 2, 10] dvs 1. bog kap. 58, 2. bog kap. 9 og 2. bog kap. 10. – 144.9 t.] tysk. – 144.11 Rosenvinges Udgave] se P Kolderup-Rosenvinge. – 144.11 I, 2] dvs 1. bog kap. 2. – 144.12 2, 9] dvs 2. bog kap. 9. – 144.13 Skånske Lov I] dvs Johan Hadorph, Skånelagen (1776) (1. bog) kap. 1. – 144.14 *mäth gothä*] dvs *mäth, gothä*. – 144.14 2. *mothär*] dvs (1 bog) kap. 2; her står i Hadorphs udgave *mother*, men andetsteds, fx kap. 3 og 4 har han *mothär*. – 144.14 6.] dvs (1 bog) kap. 6. – 144.17 Schildeners Udg.] se P Schildener. – 144.17 2.] dvs kap. 2. – 144.23 Om Selvlydene *a i u*] jfr. II 110.1–2. – 144.25 isl. Språkl. (72)] Bb 27 § 72. – 144.28 Om Endelsen *-rænt* etc.] jfr. II 110.25–26; de i det flg. her anførte bemærkninger om ohty. *ostrono-wint* gælder J. Grimms udtalelser på det II 110.26 omtalte vedlagte blad. – 145.6 den svenske Iduna] jfr. II 89.10, II 110.8–12. – 145.9 bestilte med Kopp] om Kopps besøg i København og om W. Grimms bogbestillinger i den anledn., jfr. II 111.4–12. – 145.18 Deres Oversættelse af Wuks serviske Sproglære] den tyske oversættelse af Vuk Stefanović Karadžić's serbiske grammatik, udgivet med forord af Jacob Grimm, 1824, jfr. II 81.10–11, II 88.8–11, Br 526 og II 110.26–27. – 145.20 Forklaring af ѣ og ѥ] jfr. II 110.30 med komm. – 145.30 *Broder*] Wilh. Grimm.

146.5 Nordiska Språkens Coryphée] dvs Rask; under Lidfors' besøg i Kbh. i dagene forud for 21/9 1824 og Rasks derpå følgende besøg i Lund 21/9–23/9 1824 må der være blevet drøftet svensk grammatik, og Rask har vel derunder omtalt sit udkast til en svensk sproglære (M 55). I et nu tabt brev af 24/9 1824 fra Malmø på hjemrejsen til

Kbh. har han givet Lidfors i kommission at skaffe P. Mobergs og C. U. Broocmans svenske grammatikker, som Lidfors oversender med brevet her. – 146.6 den del af Svenska Språk-Areopagens handlingar etc.] C. G. af Leopold, Afhandling om Svenska stafsättet (Svenska Akademiens Handlingar Ifrån År 1796, I, Stockholm 1801). – 146.10 *Svensk Grammatik, utgifven af E. Rask*] Rask fik ikke fuldendt sit arbejde om den svenske grammatik (M 55); noget af det blev i Rasks egen omarbejdelse udgivet af H. K. Rask i SA (Bb 216 a). – 146.11 brevet af den 27 Sept.] ikke bevaret. Med dette brev har Rask oversendt, dels sin bog gave til Academiska Bibliotheket i Lund, jfr. II 146.20–24, dels hefter af C. C. Rafns udgave af Jómsvíkingasaga, der kom som prøve på det kgl. nordiske Oldskriftselskabs store sagaværk, Fornmanna Sögur. Rask havde selv haft prøvehefter af Jómsvíkingasaga med til Lund, hvorfra han sendte eksemplarer til J. Hallenberg (jfr. Br 563) og J. H. Schröder (jfr. Br 564); andre har han ladet ligge hos Lidfors, jfr. II 146.14, og i brevet af 27/9 1824 har han bedt denne distribuere disse og de med brevet oversendte hefter. – 146.17 kronprinsens] se P Oskar, prins af Sverige. – 146.18 paqvett] muligvis til N. H. Sjöborg. – 146.21 de 2^{ne} böcker] Bb 49 og Magnús Stephensen, Ræður Hjálmars á Bjargi, 1820; jfr. Lunds konsistoriums takkeskrivelse ved F. Cederschiöld, Br 571. – 146.23 Academiens Rector] F. J. Cederschiöld. – 146.31 brevet af 24 Sept.] ikke bevaret. Rask har med dette brev sendt Lidfors 3 rd, for hvilke han har bedt ham skaffe de i komm. til II 146.5 nævnte svenske grammatikker. – 147.2 Lutze] fejllæsning; brevet har Leche, dvs præsten professor V. J. Leche, hvem Rask iflg. sin dagbog besøgte på vejen fra Lund til Malmø på hjemrejsen til København. – 147.4 Adj. Hylander] adjunkt Sven Hylander; både ham, Lindfors og Tegnér havde Rask stiftet bekendtskab med i Lund. – 147.10 Danska Aftonbladet] skal være Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn, se P Munck af Rosenschöld. – 147.21 Skrivelse] Br *557 fra C. Krogh. – 147.29 Værk over det lappiske Folks eller i Almindelige den finniske Stammes Sprog og Slægtskab] Bb 208 d, jfr. ad II 116.5. – 148.9 Udarbejdelsen af et Etymologicon linguæ danicæ] jfr. 118.9 med komm. – 148.20 Lærebygning om den danske Retskrivnings-teori] jfr. Bb 92–93. – 148.21 Svenska Akademiens] jfr. II 146.6–8 med kommentar. – 148.27 Pontoppidan Ped. Syv, Højsgård] E. Pontoppidan i Grammatica Danica, 1668, p. 48, Peder

Syv i Betenkninger om det Cimbriske Sprog, 1663, p. 9–10, og i Den danske Sprogkunst eller Grammatica, 1685, p. 3 og 71, samt Høysgaard i den første og anden ortografiske prøve (se P) og i afsnittet om ortografi i Accentuered og raisonnered Grammatica, 1747. – Den i disse værker fulgte grundsætning for dansk ortografi er i hovedsagen, at skriftsproget skal være et adækvat udtryk for talesproget (man bør skrive, som man taler), jfr. Rask her II 187.29 samt Bb 93 p. 1–24. – 148.30 spanske Sproglære] Bb 49. – 150.4 Auftrag Ihnen] brevet har Auftrag, Ihnen. – 150.5 beiliegendes Schreiben] muligvis Br *565. – 150.5 H. Schmidts] Herrn Schmidts dvs I. J. Schmidt, jfr. II 141.12–16. – 150.6 hätte] brevet har hoffe. – 150.7 Schriftsgelegenheit] brevet har Schiffsgelegenheit. – 150.8 Kopenhagen Schriften] brevet har Kopenhagener Schiffer. – 150.12 hieselbst die Nachricht] brevet har hieselbst, die Nachricht. – 150.13 Wallfahrt] rejsen til Indien. – 150.18 nur] brevet har mir. – 150.23 Bischof Münter] breve fra Frähn til Fr. Münter findes KB Ny kgl. Saml. 1098 fol. – 150.24 Rasmussen] breve fra Frähn til J. L. Rasmussen findes KB Add. 311 a fol.

151.3 Skrivelse af 4de f: M:] Br *573. – 151.7 angaaende det lappiske Folks eller i Almindelighed den finniske Stammes Sprog og Slægtskab] Bb 208 d. – 151.21 Lærebygningen om den danske Retskrivnings Theorie] Bb 92–93. – 152.22 Bang] C. G. Bang. – 152.23 Møller] Chr. A. Møller. – 152.28 an Hr. Rafn schreibe] brevet er ikke bevaret, men på et brev fra C. C. Rafn til Jacob Grimm af 20/9 1824 (trykt Schmidt p. 146–147) har J. Grimm noteret: beantw. 3. jan. 1825. – 153.1 Idunna] det svenske tidsskrift Iduna, jfr. II 89.10, II 110.8–12, II 145.6–8. – 153.6 brief vom 3. octob.] Br *568. – 153.11 in meiner grammatik] Deutsche Grammatik II (1826) p. 225–226. – 153.13 ungefähr wie Reuchlin, während ich dem erasmischen system zugethaner wäre] Reuchlin hævdede for græskens vedkommende, at man burde anvende den nygræske udtale også når det drejede sig om oldsproget, mens Erasmus af Rotterdam stod som forkæmper for en konstrueret udtale af oldgræsk, der omtrent stemmer med den nu hævdvundne skoleudtale. – 153.20 meiner vorrede zur serb. gram̄.] Jacob Grimms fortale til den tyske oversættelse af Karadžić's serbiske grammatik, jfr. II 145.18–20. – 153.23 Ihres aufsatzes über die dän. sprache] Bb 40. – 153.24 der schriften der gel. gesellschaft] gel. 3: gelehrten; der menes det skandinaviske

Litteraturselskabs skrifter. – 153.26 unsere bibl.] landsbiblioteket i Kassel. – 153.28 Wilhelm] Wilhelm Grimm. – 154.7 Tillæg] til bibliotekar-gagen som var 400 rigsdaler om året. – 154.8 Resolution af 6 Decbr 1823] jfr. Br 502. – 154.11 Brev fra D. Irving] Br 1088. – 155.9 die eingeschlossene Arbeit] det drejer sig om et manuskript til en tysk orddannelseslære, jfr. II 160.1. – 155.12 meiner Armuth wegen] jfr. Bendsens beskrivelse af sine økonomiske forhold II 136.33–138.8.

156.14 angelsächsische Sprachlehre] Bb 23; nogen tysk oversættelse udkom ikke. – 157.2 weniger Gebrauch machen, als bisher] Bendsen havde 1820–23 fået trykt forskellige afhandlinger om magnetiske behandlinger i Kieser's Archiv für thierischen Magnetismus, jfr. II 137. 2–5. – 157.13 friesischen Sprachlehren] Bb 63, M 150, jfr. II 118.6. – 157.14 Korte Jessen] J. Chr. Korte-Jessen. – 157.15 Verleger] J. L. Beeken. – 157.23 Ihren letzten Brief] ikke bevaret. – 157.25 Frederick Denker] Fr. E. Dencher. – 157.29 ifølge allerhøieste Befaling] Kongen havde 22/2 1825 fra Directionen for Universitetet og de lærde Skoler forlangt betænkning i anledning af Br *584. – 158.11 de 400^{rbd} Sølv aarlig] Rasks gage som underbibliotekar. – 158.14 Resolution af 6te December 1823] jfr. Br 502. – 158.24 Ansættelse i Skotland] jfr. II 154.11–17. – 159.3 Mynster] J. P. Mynster. – 159.5 C. Kall] J. Chr. Kall. – 159.9 Skrivelse . . . af 16de April] Br *594. – 159.13 Tilbud] se ad II 154.11. – 159.16 tilskrevet Dr. Irving] brevet er ikke bevaret. – 159.19 Udførelse] jfr. Br 601 (om gagen, II 158.11), Br 602 (om udnævnelsen til professor i litterærhistorien og om eventuel gratifikation fra Fonden ad usus publicos, II 158.6–10, 17–22) og Br 604 (om det ekstraordinære tillæg, II 158.12–17). – 159.26 Deres sidste Skrivelse] Rasks brev, som har været svar på Br *592 fra Bendsen, er ikke bevaret. – 160.1 min tydske Orddannelsesmaade] i det med Br *592 oversendte manuskript. – 160.6 overtydsk] dvs oberdeutsch (sydtysk). – 160.32 mit fris. Arbeide] Bendsens manuskript til en nordfrisisk sproglære, jfr. ad II 118.6 samt Br *560. Det kgl. danske Videnskabernes Selskab bevilgede 6/5 1825 penge til trykning af bogen, jfr. ad Br 581.

161.5 Hædersgave] Rask havde i Br 581 anmodet det kgl. danske Videnskabernes Selskab om, at der udbetaltes B. Bendsen et passende honorar for hans manuskript til en nordfrisisk sproglære. I Br 644 anmoder han om udbetaling af dette honorar, og i sin dagbog noterer han

7/2 1826, at han af Videnskabernes Selskab har fået udbetalt 100 rdlr til Bendsen. – 161.7 Bøgerie] dvs Bücherei (bibliotek). – 161.13 den forskjellige Udtale af Bogstavet ö] jfr. II 122.16 f. – 162.22 Saltflod] dvs Saltflåd, en kronisk, stærkt væskende eksem. – 163.9 Gliv] se ad II 132.28. – 163.31 de 2 Blade] Kjøbenhavns Morgenblad for 19/3 1825 (med Bb 59) og 1. nr. af Hermod (Bb 238). – 164.1 Brev til Bergraaden] Bb 59. – 164.2 see å og ø at komme i Brug] i første nr. af Hermod har Rask anvendt å-tegnet samt skelnet mellem de to ø-tegn, ø og ö. – Trods sin udtalelse i det følgende her anvender Krejdal kun på dette sted ø-tegnet og skriver ellers sit normale ö (hvilket desværre ikke fremgår af trykket, hvor der altså overalt ellers bør læses ö for ø); anderledes i Br *639 og Br *685, hvor han skelner mellem ø og ö, jfr. ad II 176.16. – 164.21 Hermod] Hermod. Det nordiske Oldskrift-Selskabs Tidende. Besørget af R. Rask (Bb 238). – 164.21 Fornmanna Sögur] det nordiske Oldskriftselskabs sagaudgave Fornmanna Sögur (1825–37). – 164.22 Diplom] som medlem af det nordiske Oldskriftselskab. Krejdal havde været med i den lille private sammenslutning af yndere af fædrelandets oldhistorie (dannet 1824), som 26/1 1825 stiftede det nordiske Oldskriftselskab. – 164.27 Humboldt] Alexander von Humboldt. – 164.28 de] dvs A. v. Humboldt og Bonpland. – 165.4 Avancement til Professor] om Rasks udnævnelse til professor i litterærhistorien med særdeles hensyn til den gamle asiatiske litteratur jfr. Br *594 og Br 602. – 165.10 Danske Prosodie af Præsten Peder Jensen] Peder Jensen Roskilde, *Prosodia danicæ linguæ*, nu KB Add. 472 4°. Rask har ønsket at se dette manuskript i anledning af sine undersøgelser over å-tegnets historie, idet han i E. Pontoppidan, *Grammatica danica* (1668) p. 16 har fundet en henvisning gående ud på, at P. Jensen Roskilde for å bruger tegnet å i sin prosodi. Jfr. (Bb 60 og 73 samt) Bb 92 p. 101 og 164. – 165.11 Langebeks trykte Fortegnelse o. . . det Kongel. Danske Selskabs Haandskrifter m.m.] i Det Kongelige Danske Selskabs Begyndelse og Tilvext i de tre første Aar, Kbh. 1748, p. 92 f. – 165.12 den skrevne Catalog etc.] Catalog for Det Kongelige genealogisk-heraldiske Selskab (ved kammerjunker Benzon) findes RA Det kgl. danske Selsk. for Fædrelandets Historie og Sprog F. 2 nr. 10. – Benzons katalog er iflg. Werlauff, *Det kgl. da. Selsk. f. Fædrel. Hist. og Spr.*, 1847, ikke fuldstændig og nøjagtig, og håndskriftet kan derfor godt endnu på det tidspunkt have været i selskabets eje.

166.7 bref] Br 570. – 166.12 min Fars] Matthias Gottlund, se P. – 166.27 öfversättning] Henrik Florinus' finske bibeloversættelse fra 1685, som havde været grundlaget for de fra 1758–1817 udgivne finske bibler, se ad I 405.30 slutn. – 167.2 Lheems (?) lappska lexicon] Knud Leem, *Lexicon lapponicum*. – 167.3 Renvalls Finska Lexicon] G. Renvall, *Lexicon linguae fennicae I–II*, 1823–26. – 167.4 Beckers Finska Grammatika] R. von Beckers finske grammatik, 1824. – 167.17 frisiske Sproglære] Bb 63. – 167.28 Deres ny Befordring] udnævnelsen til professor i litterærhistorien med særdeles hensyn til den gamle asiatiske litteratur, jfr. Br *594 og Br 602. – 168.3 Deres sidste Brev til Løjtnant Rafn] et brev af 24/6 1825 (trykt Schmidt p. 147–150), hvori J. Grimm i begyndelsen skriver: „Rasks zurechtweisungen [i Bb 58] wegen meiner anzeige [af *Jómsvíkinga Saga* (udg. af C. C. Rafn, 1824) i *Göttingische gelehrte Anzeigen* 1825 p. 25–36] sind zum theil gegründet, in einigem glaube ich gegen ihn recht zu haben, sein unfreundschaftlicher ton will mir nicht gefallen. Fast thut er, als hätte ich seine isl. gramm. nicht gelesen, wenigstens nicht begriffen. Ich wusste gar nicht einmal, dass er bei dem buche [*Jómsvíkinga Saga*] im spiel war, durch dessen etwas eilfertige, aber aufrichtig gemeinte belobung ich Ihnen und den andern herausgebern einen dienst zu erweisen dachte; in zukunft will ich mich besser hüten.“ J. Grimm gentager derefter hovedpunkterne i sin anmeldelse med stillingtagen til en del af Rasks bemærkninger i Bb 58 og slutter: „Herrn Rasks grosse verdienste um unsere sprache erkenne ich mit freuden an und es versteht sich von selbst, dass ich ihm den flüchtigen aufsatz, der mir bloss veranlassung zu gegenwärtigem briefe gibt, nicht im geringsten nachtrage. Grüssen Sie ihn auf das herzlichste.“ – 168.5 min Modkritik i Hermod] Bb 58 (modkritik imod Jacob Grimms anmeldelse af *Jómsvíkingasaga* (Kbh. 1824) i *Göttingische gelehrte Anzeigen* 6/1 1825). Slutningen, Bb 61, havde J. Grimm ikke fået, da han skrev det før omtalte brev til C. C. Rafn. – 168.14 de unge Begyndere] Gísli Brynjólfsson, Thorgeir Guðmundsson og C. C. Rafn havde besørget den islandske tekst, C. C. Rafn med bistand af G. Brynjólfsson den danske oversættelse af *Jómsvíkingasaga*. – 168.22 Modbemærkninger] sådanne synes J. Grimm ikke at være fremkommet med undtagen i før omtalte brev til C. C. Rafn. – 169.5 I tredje Nr. af Hermod] i Hermod 3, juli 1825, p. 31–38 har Rask en afhandling om å-tegnet (en

fortsættelse af Bb 60), hvor han i slutningen (a. st. p. 36–38) refererer J. Grimms bemærkninger om dansk retskrivning i Deutsche Grammatik I², 1822. – 169.8 den frisiske Sproglære] Bb 63. – 169.9 Modsigelser] Bb 63 p. 26–28 kritiserer Rask J. Grimms genus- og kasusopstilling i Deutsche Grammatik I² 1822. – 169.11 Amicus Plato, amicus Socrates, sed magis amica veritas] den Platon tillagte udtalelse (*φίλος μὲν Σωκράτης ἀλλὰ φιλότατη ἢ ἀλήθεια*) suppleret med talemådens yngre form (amicus Plato, sed magis amica veritas). – 169.16 skrive] det første bevarede brev fra C. C. Rafn til Jacob Grimm efter denne dato er fra 19/11 1826 (se Schmidt, Briefwechsel der Gebrüder Grimm etc.). – 169.16 Hr. Broder] Wilhelm Grimm. – 169.19 vort Selskabs Tidsskrift] Tidsskrift for Nordisk Oldkyndighed. Udgivet af det nordiske Oldskriftselskab. Første bind indeholder Rasks retskrivningslære (Bb 92). – 169.20 et Nr. af Lidskjalf] ugeskriftet Lidskjalf nr. 4 med Rasks anmeldelse af Fr. M. Franzén, Julie de St. Julien, eller Frihetsbilden (Bb 68); Rask har der indsat å og ö i de mange og lange citater fra det anmeldte værk.

171.29 Ihr letztes schreiben] Br *612. – 172.1 anticritik] Bb 58. – 172.7 amicus Plato] jfr. II 169.11. – 172.9 geschenke] jfr. II 169.8, 19–21. – 172.10 friesische grammatik] Bb 63. – 172.13 recension] J. Grimm anmeldte Bb 63 i Göttingische gelehrte Anzeigen 1826 p. 81–107. – 172.17 diplom] som medlem af det nordiske Oldskriftselskab, hvortil J. Grimm var blevet valgt 28/4 1825. – 172.22 meine schuld für die neun hefte der Iduna] jfr. II 89.10–13, II 110.8–12, II 145.6–9, II 152.30–153.5. – 172.25 Wilhelm] Wilhelm Grimm. – 172.25 was er durch Ihre güte gleichfalls empfangen hat] jfr. II 89.14–17, II 111.6–7, II 145.9. – 172.27 f.] für; (i håndskrifterne findes skrivemåderne góz, góðz og gots). – 172.27 bei Biörn] i Björn Halldórsson, Lexicon Islandico-Latino-Danicum (Bb 235). – 173.2 Afhandling i Skandin. Litteratur. Skrifter] Bb 40. N. M. Petersen havde i Br 629 bedt om at måtte låne denne afhandling i anledning af sit arbejde med den danske ord-dannelseslære (jfr. Br 631). – 173.4 Oprindelsen til den Forandring som det første Ord lider ved Sammensætningen] Rask omtaler Bb 40 § 5 gamle genitivformer som første sammensætningsled. – 173.8 det forhen tilsendte] det drejer sig om en halv snes eksemplarer af 1. og 2. hefte af Bb 92, som Rask på N. M. Petersens anmodning havde sendt ham

til uddeling blandt eleverne på Bernstorffsminde Seminarium og blandt lærere og andre interesserede i omegnen. Jfr. Br 629 og 630. – 173.8 min Svoger] Joh. Chr. Lund. – 173.12 mine Arbejder] det drejer sig om flg. to bøger: Undersøgelse om hvorvidt den danske Retskrivning bør forbedres, Odense 1826, og Dansk Orddannelseslære, Odense 1826, jfr. Br 629–631. – 173.13 deraf] dvs af afhandlingen om retskrivningen. – 173.14 som du heraf ser] N. M. Petersen sender vistnok med dette brev korrekturark til Rask; i hvert fald takker han i Br 646 Rask for bemærkninger til afhandlingen, som da ikke var færdigtrykt. – 173.16 den ny Retskrivning] N. M. Petersen følger i „Undersøgelser om hvorvidt den danske Retskrivning bør forbedres“ Rasks retskrivning, som den fremgår af Bb 92, undtagen med hensyn til j efter k og g, hvor N. M. Petersen følger sædvanlig brug, da han var uenig med Rask på det punkt, jfr. slutningen af „Undersøgelse om hvorvidt den danske Retskrivning bør forbedres“, samt Br 621, 625, 630, 646, 647, 653, 661 og 676. – Om den i årene 1824–26 grasserende retskrivningsstrid, jfr. ad II 176.15. – 173.22 det om Retskrivningen] jfr. ad II 173.12. – 173.26 til Tommerup] til svigerfaderen præsten Torkild Lund. – 173.27 for sidste Gang] seminariet Bernstorffsminde, hvor N. M. Petersen var andenlærer, skulde nedlægges fra efteråret 1826, og N. M. Petersen havde planer om derefter at rejse til København. – 174.4 skrev] ingen af Rasks breve til N. M. Petersen er bevaret. – 174.4 Nyerup interesserede sig meget for den ny Retskrivning] herom vidnede f.eks. hans indlæg i Dagen 11/6 1824 om j- og i-skrivning. Nyerups interesse for dansk retskrivning og hans fornuftige syn på den fremgår desuden bl. a. af hans lille bog Det danske Sprogs Retskrivningstheorier, 1805, af hans anvendelse af å-tegnet i de danske navne i Verzeichniss der in Dänemark 1824 noch vorhandenen Runensteine (1824), samt af hans intervention for brug af en personlig retskrivning i det skand. Litteraturselskabs skrifter, jfr. ad Br 641. – 174.6 da jeg var i København] sommeren 1825, jfr. Br 603. – 174.22 de gamle Dage i Odense] dvs skoletiden; jfr. N. M. Petersens „velkommen hjem“ til Rask maj 1823 (Br *457), spec. II 64.29–65.10. – 174.28 Sydhavsrejsen] Rask og hans kammeraters plan om at oprette en koloni på New Zealand, jfr. II 64.31 med komm. – 174.29 Sprogrejse] Rasks store udenlandsrejse 1816–1823. – 174.33 Ungdomsvenner i Fyen, på Lolland ja ved Kysten

af Vesterhavet] N. M. Petersen på Bernstorffsminde på Syd-Fyn og A. Krejdal i Odense, J. G. Clod i Nakskov og H. J. Hansen i Ribe. – 175.15 der Uebersetzung in Serampore] de mange oversættelser af bibelen til forskellige indiske sprog, som i årene efter 1800 var udkommet i Serampore på det af W. Carey oprettede bogtrykkeri, og hvoraf Carey selv havde oversat flere. – 175.29 Antwort] iflg. sin dagbog har Rask besvaret J. S. Vaters brev straks efter modtagelsen; svaret er ikke bevaret.

176.6 1826] brevet er ifølge sit indhold senere end Br *685 (15/6 1826); det er vel skrevet omtrent samtidig med Br 689 (3/7 1826) fra N. M. Petersen, der også bl. a. handler om F. J. Schaldemoses subscriptionsplan. – 176.8 dit Brev] ikke bevaret. – 176.9 Vedkommende] F. J. Schaldemose. – 176.9 ved Udgivelsen af Subscription og af Bogen selv] det drejer sig om F. J. Schaldemose, Mikkel Ræv. Et Æventyr . . . efter det gamle nedertyske Digt Reinike Voss, 1827. Schaldemose havde (i Br 666) skrevet til Rask om denne oversættelse og i sit brev anvendt å-tegnet; det samme har han formodentlig gjort i sin subscriptionsplan til værket, som Rask derfor med glæde har sendt til sine venner, deriblandt Krejdal og N. M. Petersen (jfr. Br *685 og 689). Omkring 1. juli 1826 udsendte Schaldemose så en prøve af sin oversættelse i månedskriftet *Telegraphen* med aa for å, hvad der har gjort Rask gal i hovedet, og han lader sin vrede gå videre til Krejdal og N. M. Petersen, som begge holder med Rask, jfr. II 176.8–12 og Br 689. – 176.12 Geografien] det af Hið islenzka bókmennafjelag udgivne geografiværk, *Almenn landskipunarfræði I–II*, 1821–27 (jfr. ad 250.32). – 176.15 Blochs imod Petersen] S. N. J. Bloch, *Grundsætningerne for den danske Retskrivning, i Anledning af N. M. Petersens Undersøgelse desangaaende, oplyste og udviklede*, 1826 (rettet imod N. M. Petersen, *Undersøgelse om hvorvidt den danske Retskrivning bör forbedres*, 1826). – 176.16 holder meget af B] Krejdal, såvel som Rask og N. M. Petersen, havde haft S. N. J. Bloch som lærer i dansk i Odense katedralskole. – 176.16 gör] i dette brev, såvel som i det tidligere skrevne Br *685, er ø og ö differentierede; cf. ad II 164.2. – 176.23 B.] S. N. J. Bloch. – 176.24 sætte *Brugen* til øverste Princip for Retskrivning] dvs hyldede den grundsætning i retskrivningen, at man bör skrive som det er den almindelige skrivebrug, eller som de bedste skribenter skriver; denne regel hævder S. N. J. Bloch

i den omarbejdede udgave fra 1817 af sin danske sproglære og angribes derfor af N. M. Petersen i dennes *Undersøgelse om hvorvidt den danske Retskrivning bør forbedres*, 1826. N. M. Petersens og Rasks hovedregel for retskrivningen var, at man bør skrive, som man taler, fordi talesproget er et naturprodukt, som ikke er underkastet menneskelig indflydelse, mens skriftsproget er et af mennesker skabt kunstprodukt, som kan ændres efter vedtægt, uden at talesproget derved forandres, men hvis hovedopgave det er at afbilde talesproget, jfr. Bb 92–93 p. 7–10. – 176.29 Mathesis] dvs størrelseslære, matematik; udtrykket er også anvendt af Krejdal i Br 618 („jeg har adskilligt Mathesis liggende færdig til Trykken“). – 177.5 B.] S. N. J. Bloch. – 177.9 Sprog er Natur og Skrift en Kunst] jfr. ad II 176.24 slutn. – 177.18 Rhinoceros] lat. betegnelse for næsehorn. – 177.20 B.] S. N. J. Bloch. – 177.21 Corollarium] en læresætning, hvis rigtighed umiddelbart følger af den læresætning, den er knyttet til. – 177.26 Hansen] H. J. Hansen. – 177.26 Frigast] om hans forhold til den nye retskrivning jfr. II 181.21–22. – 177.32 B.] S. N. J. Bloch. – 178.2 Hermod] Bb 238. – 178.2 mere af din Retskrivningslære] Bb 92 i *Tidsskrift for nordisk Oldkyndighed*, der fra sommeren 1825 til efteråret 1826 udsendtes heftevis i fire hefter til medlemmerne af det nordiske Oldskriftselskab, som udgav tidsskriftet, og hvoraf Krejdal var medlem. – 178.17 beurtheilung Ihrer friesischen sprachlehre] J. Grimms anmeldelse af Bb 63 i *Göttingische gelehrte Anzeigen* 1826 p. 81–107. – 178.19 Ihre äusserungen] Rasks modbemærkninger mod J. Grimm, *Deutsche Grammatik* I², 1822, i Bb 63 p. 26–28, jfr. II 169.8–11. – 178.26 einiges von Ihren verhältnissen erzählt] jfr. II 90.29–31. – 179.15 Prisskrift om det nordiske Sprogs Oprindelse] Bb 24. – 179.18 Rejse i Østerlandene] den store udenlandsrejse 1816–23. – 179.21 noget over Hebraisk] M 131. – 179.21 arabisk] M 134. – 179.21 persisk] M 157. – 179.23 Hjemkomst fra Island] 1815. – 179.23 intet] jfr. 193.13–18 med komm. – 179.24 Hjemkomst fra Asien] 1823. – 179.24 midlertidig Lønning af Financerne] jfr. Br 502, iflg. hvilket der af finanskassen tillægges Rask et extraordinarium på 400 rbdl. sølv årlig i 3 år. – 179.25 Da jeg forrige Aar i Anledning af et hæderligt tilbud fra Edinborg] se ad II 154.11. – 179.26 som Professor i Literærhistorie etc.] jfr. Br *594, Br *595, Br 601 og Br 602. – 179.32 ved denne Lejlighed, at blive sat i en fast Stilling] dette skete ikke;

26/8 1826 blev det overdraget M. H. Hohlenberg midlertidigt at undervise og eksaminere i hebræisk, og professoratet i østerlandske sprog forblev vakant, indtil Rask, som 8/8 1828 fornyede sin ansøgning (Br * 800) 3/12 1831 fik det (jfr. Br 986). – Jfr. Paul Diderichsen, R. Rask og den gram. Tradition, 1960, p. 225. – 180.9 min lange Tavshed] Rask havde sidst skrevet til Bjarni Thorsteinsson 16/5 1825 (Br 600), hvilket brev Thorsteinsson havde besvaret 12/8 samme år (Br 614). – 180.12 som i Nøæ Tid] da ondskab var det fremherskende karaktertræk hos menneskene. Rask hentyder hermed sikkert til den ondskab og personlige forfølgelse han var udsat for i anledning af sin retskrivningslære og sine indlæg i retskrivningsstriden. – 180.15 resigneret] i striden med H. G. Clausen om Danske Høitids-Psalmer til Tusindaars-Festen, 1826. – 180.16 Jubelfesten] tusindårsfesten for kristendommens indførelse i Danmark. – 180.18 Provst Clavsen] H. G. Clausen. – 180.18 Biskoppen] Fr. Münter. – 180.20 sit Embede] som præst ved Vor Frelser's kirke på Christianshavn. – 180.21 gaa til Norge etc.] allerede i 1811 havde der uofficielt været planer om at gøre N. F. S. Grundtvig til professor ved universitetet i Christiania; 1816 var der officielt forslag fremme om at gøre ham til professor i historie dér, men forslaget strandede på grund af den voksende uvilje imod ham; endnu i 1826 synes der at have været tale om at få ham til Norge som professor, jfr. brev fra J. Chr. Berg til R. Nyerup 30/5 1826, udg. i Udvalg af Breve til R. Nyerup ved L. Daae (se Det kgl. Frederiks Universitet 1811–1911, I–II, 1911). – 180.22 Rasmussen] J. L. Rasmussen. – 180.24 så jeg omsonst det dølge vilde etc.] citat fra J. H. Wessels digt Herremanden, hvor herremanden siger til sin kusk, da de mødes i helvede: „Hvorfor jeg kommen er herved, Du uden Tvivl alt forud veed, Saa jeg omsonst det dølge vilde.“ Og det er ilde Bekiendte Ting at dølge ville (J. H. Wessel, Samlede Digte (ved I. Levin)² 1878 p. 79). – 180.25 Jfr. Briem] Jomfru Kristjana Jóhanna Briem. – 180.27 Vort ny Selskab] det nordiske Oldskriftselskab, for hvilket Rask var formand; se S. – 180.28 *hvat biðr sinnar stundar*] isl. talemåde: alting til sin tid.

181.7 Subscriptionsplanen] på F. J. Schaldemose, Mikkil Ræv . . . efter det gamle nedertyske Digt Reineke Voss. Jfr. II 176.9–10 (som er skrevet efter dette, se ad II 176.6). – 181.8 sådanne Skrifter] som Schaldemoses oversættelse af Reineke Voss, der henvendte sig til et

ret bredt publikum, jfr. ad II 176.9. – 181.10 Blochs Bog mod Petersen] jfr. II 176.15 med komm. – 181.13 sætte Brugen til et Princip] jfr. II 176.24 med komm. – 181.20 P.] N. M. Petersen. – 181.21 Discipel] N. M. Petersen havde haft S. N. J. Bloch som lærer i Odense katedralskole. – 181.26 bliver Professor i de orientalske Sprog] jfr. Br *663, spec. komm. til II 179.32. – 181.29 disse Mørkhedens Ånder] Krejdal hentyder her til N. F. S. Grundtvig og hans kampfælle J. Chr. Lindberg i striden mod H. N. Clausen i anledning af dennes rationalistiske kristendomsopfattelse, som den var kommet til udtryk i skriftet om Catholicismens og Protestantismens Kirkeforfatning 1825. – 182.2 kommen fra Kirken] jfr. II 180.14–22. – 182.15 so long since] Rask havde stiftet bekendtskab med W. Erskine i Bombay under sit ophold der efteråret 1820, og Erskine, der da var sekretær ved The Literary Society of Bombay, havde støttet Rasks indvælgelse i selskabet nov. 1820. I den første tid efter sin afrejse fra Bombay brevvexlede Rask iflg. sin dagbog med Erskine. – 182.20 letter of the 7 June 1823] ikke bevaret. – 182.20 volumes] vel nogle af Rasks egne værker; bøgerne har været tilsendt Erskine i hans egenskab af sekretær i The Literary Society of Bombay. – 183.5 your society in Edinburgh] hentyder til D. Irvings tilbud til Rask om ansættelse ved Advocates' Library i Edinburgh (jfr. Br *584). Om Rasks afslag jfr. II 159.16–17. – 183.28 your excellent friend Mr Elphinstone] under sit ophold i Bombay 29/9–21/11 1820 stiftede Rask bekendtskab med den engelske guvernør Mountstuart Elphinstone, som hjalp ham med husly og mad og med penge til den videre rejse gennem Indien, jfr. II 24.20, II 27.19 og II 30.26. – 184.4 Sassanian] jfr. 413.11. – 184.14 Schwiegersohnes] Heinrich von Bülow. – 185.1 eine vollständige systematische Darstellung der uns bekannten Amerikanischen Sprachen] dette værk, som W. v. Humboldt havde arbejdet på siden 1820, udkom aldrig. – 185.19 Die Reise] Rask store udenlandsrejse 1816–23. – 185.33 was seit Fabricius erschienen ist] der var i 1826 ikke udgivet nogen grønlandsk grammatik eller ordbog senere end 2. oplag af Otto Fabricius's grønlandske grammatik 1801 og hans grønlandske ordbog 1804. – Iflg. sin dagbog har Rask okt. 1826 besvaret W. v. Humboldts brev på eng. samt samlet nogle grønlandske bøger til ham, deriblandt Thomas a Kempis, De imitatione Christi (på grønlandsk ved A. Fridsch Hønne, 1824).

186.28 Retskrivningslære] Bb 92-93. - 186.29 *opus exegi*] allusion til Horats Carm. 3, 30, 1. - 186.30 4de Hæfte] af Bb 92, 1. bind af Tidsskrift for nordisk Oldkyndighed, udg. af Det nordiske Oldskriftselskab; det udkom heftevis fra sommeren 1825. - 186.30 fundet Nåde for Br.s Öjne i ny Freya Nr. 37.] J. H. Bredsdorff, hvis Prøve af en efter Udtalen indrettet dansk Retskrivning (1817) Rask omtaler med kritik flere steder i Bb 92, havde anmeldt Bb 92, efterhånden som hefterne udkom, idet hefte 1-2 er anmeldt i Statsvennen nr. 50, 1825, hefte 3 i Ny Freia nr. 17-18, 1826; begge disse anmeldelser er kritiske og for de fleste punkters vedkommende afvisende; en undtagelse er dog punktet j-skrivning efter vokal (i stedet for i el. y), som Bredsdorff anser for en væsentlig forbedring (Ny Freia nr. 18 p. 136); anmeldelsen af 4. hefte i Ny Freia nr. 37, 1826, sker derimod med tilslutning fra Bredsdorffs side, og anmeldelsen indledes således: I de foregaaende Stykker fandt jeg ofte Anledning til at misbillige Forandringer, som Professor Rask havde foreslaaet; de fleste af de Forandringer derimod, som foreslaaes i 4de Hæfte af Tidsskrift for nordisk Oldkyndighed, eller den sidste Fjerdedel af hans danske Retskrivningslære, maa jeg anse for virkelige Forbedringer. - 187.4 Selsk.] det kgl. nordiske Oldskriftselskab. - 187.5 anmælde] brevet her har sandsynligvis aldrig været afsendt; anmeldelsen af Bb 93 i Revue encyclopédique XXXII, 1826, p. 811, er ikke af J. L., men af P. A. Heiberg og udgør kun en kort notits (jfr. P. A. Heiberg her II 194.4-11 om anmeldelse af skrifter om dansk sprog i et fransk tidsskrift). - 187.20 y] i *youg*] læs: y i *youg*. - 187.21 at skrive v for u consonans] jfr. II 190.24-25 med komm. - 187.27 vor Forf.] dvs Rask. Denne fiktion med omtale af sig selv i 3. person opretholder Rask hele brevudkastet igennem. - 187.29 Først] Bb 92 p. 1-24, jfr. her II 148.23. - 187.31 Dernæst] Bb 92 p. 24-82. - 188.1 Endelig] Bb 92 p. 82-92. - 188.6 i et 4de Afsnit] Bb 92 p. 92-121. - 188.24 Stamsprog] det gamle skandinaviske eller islandske, jfr. II 188.18. - 188.31 Det første af disse] Bb 92 p. 122-125. - 188.33 det 6te] Bb 92 p. 125-131. - 188.33 det 7de] Bb 92 p. 131-159; jfr. her 46.30-47.20, samt Bb 40 p. 130-134. - 189.7 Det 8de Kapittel] Bb 92 p. 159-169. - 189.14 Oprindelsen af a] dvs modsvarigheden til gl. ð, isl. á. - 189.17 den islandske Betegnelse á] for det islandske á brugte Rask fra 1818 (Bb 27) dels betegnelsen á, dels betegnelsen â, det sidste i ord med oldisl. á svarende til nyisl. o

(jfr. Bb 27 p. 7-8). – 189.20 ældgammel dansk Codex] AM 455, 12°; det i Bb 92 optagne facsimile svarer til Valdemars sjællandske lov 2.13 i AM 455 12°. Rask havde tidligere (i Bb 60) fremsat sin teori om, at håndskriftets *ä* var betegnelsen for *å*, men var blevet heftigt angrebet af Chr. Molbech (Nyt Aftenblad 1825 nr. 24), som påviste, at *~* også findes over *e* og *o* (foruden over *a*) og derfor må være en slags accent el. abbreviatur. Rask fastholder i Bb 92 p. 165-166 sin mening trods Molbechs indvending. – Tøddelen over *a*, *e* og *o* i AM 455 12° opfattes nu som længdetegn (jfr. Brøndum-Nielsen, Glda. Gram. I p. 59, Nordisk Kultur 28 (Palæografi A) p. 48). – 189.22 Højsgård] J. P. Høysgaard i Anden Prøve af den danske Orthographie (1743) p. 9 og 20, og i Accentuered og Raisonnered Grammatica (1747) p. 3 og 5. – 189.23 af flere] se herom Bb 92 p. 161 f. – 189.23 af Prof. Nyerup] i Det danske Sprogs Retskrivningstheorier (1805) p. 59 noten foreslår R. Nyerup, at det svenske *å* optages i det danske skriftsprog, hvor det er hårdt tiltrængt; selv bruger han det dog først 1824 i Verzeichniss der dänischen Runensteine, hvor det er anvendt overalt i de danske navne. – 189.23 især siden 1804] 1804 udkom P. N. Skovgaard, Beskrivelse over Bornholm; her anvendes *å* i afsnittet om det bornholmske sprog. Om anvendelsen af *å*-tegnet i årene derefter se Bb 92 p. 162 f. og M. D. Kriger, Småting om den nydanske Retskrivning, 1831, p. 45 f. – 189.24 9de Kap.] Bb 92 p. 169-174. – 189.26 *ø* og *ö*, som hidtil have været i almindelig Brug etc.] Rask hentyder her til skribenternes anvendelse af skrifttegnene *ø* og *ö* for begge talesprogets *ø*-lyde på den måde, at nogle overalt skriver *ø*, andre overalt *ö* for begge lyde; jfr. Bb 92 p. 173. – 189.28 Højsgårds Forslag] se ad II 189.22. – 189.29 *o fermé . . . å ouvert*] dvs *o* (som er lukket) over for *å* (som er åbent). – 189.30 efter omtalte Højsgård] J. P. Høysgaard, Anden Prøve af den danske Orthographie (1743) p. 20. – 190.2 spansk Sproglære på Dansk] Bb 49. – 190.6 10. Kap.] Bb 92 p. 175-186. – 190.9 efter Oprindelsen/Etymologien] dvs således at der skrives *e*, når dette svarer til isl. og glda. *e*, selv om udtalen nu er *æ* (og parallelt hermed *o* for *å*, når de ældre sprogtrin har *o*). – 190.13 11. Kap.] Bb 92 p. 186-195. – 190.13 beslægtede selvlyde] dvs vokaler, som i udtalen ligger hinanden nær, således at forskellen imellem dem som her blot er en forskel i åbningsgrad fx. – 190.14 Det 12te] Bb 92 p. 195-206. – 190.20 13. Kap.] Bb 92 p. 206-229. – 190.25 antaget i

Dansk over Hundrede År] således af grammatikerne E. E. Pontoppidan i *Grammatica Danica* (1668), Peder Syv i *Betænkninger om det cimbriske Sprog* (1663) og J. P. Høysgaard i *Accentuered og Raisonnered Grammatica* (1747) jfr. Rask i Bb 92 p. 210–211. Jfr. 47.28. – 190.25 14. Kap.] Bb 92 p. 229–243. – 190.28 næsten almindelig Brug] Bb 92 p. 229–30 nævner Rask, at alle „på enkelte Mænd nær, som søge at udmærke sig ved Særhed“, skriver ja, tjener osv., og henviser i øvrigt til P. A. Heibergs forsvar for j i disse stillinger i *Nyt Aftenblad* for 14. jan. 1826. – 190.28 de bløde Selvlyde etc.] i Bb 24 er Rasks inddeling af vokalerne i bløde og hårde udtryk for en skelnen mellem, hvad vi nu kalder fortungevokaler og bagtungevokaler. Efter opdagelsen af vokalen ö i dansk opstiller han det danske vokalsystem på en ny måde, se 381.1–17, således at de bløde vokaler er fortungevokalerne ÷ e, og de hårde vokaler er bagtungevokalerne + e, se Bb 92 p. 41, idet han gør inddelingen afhængig af, om k og g har palatal klang (er blødt, er lig med kj, gj) eller ikke foran vokalerne; han må derfor regne e som en hård vokal, idet k og g ikke altid har palatal klang foran e, ang. ex. se 381.15.

191.3 15de Kap.] Bb 92 p. 243–251. – 191.4 j og g] i ord som *nej* over for *jeg*, *egn*, *døgn* o. lign. – 191.4 g og k] i ord som *tygge*, *tryk* over for *tykke*, *tryk* o. lign. – 191.4 v og f] i ord som *haft*, *skrift* osv; Rask mener, at man i denne type af ord bør skrive f, selv om andre bøjningsformer og afledninger har v (have, skrive, skrivning); hans begrundelse er, at man hører f i disse ord og ikke v, samt at f i disse ord er tydeligt forskellig fra v i fx *lavt*. – 191.5 b og p] i ord som *tabt*, *ribs* over for *knapt*, *vips*. – 191.5 Det 16de] Bb 92 p. 251–266. – 191.5 stumme medlyde] især d foran s og t i ord som *hadsk* (af *hade*), *vidst* (af *vide*), *hvidt* (af *hvid*), *ædt* (af *æde*) og h foran v og j. – 191.12 Det 17de] Bb 92 p. 266–277. – 191.15 i Enden af en Stavelse] det vil nærmere betegnet sige i ordudlyd og i stavelseudlyd foran efterfølgende konsonant. – 191.15 Det 18de] Bb 92 p. 277–292. – 191.25 Det 19de] Bb 92 p. 292–319. – 192.1 den Grund etc.] jfr. 47.30–48.10. – 192.7 Det 20de Kap.] Bb 92 p. 320–339. – 192.29 Retskrivningslære] Bb 92. – 193.5 nogle andre Meddelelser] nemlig sidste halvdel af Bb 92 samt fig. to skrifter af N. M. Petersen: *Undersøgelse om hvorvidt den danske Retskrivning bør forbedres. Et Bidrag til Retskrivningsstriden* (1826) og *Dansk Orddannelseslære* (1826). Jfr. Br 713. – 193.8 et Brev fra Dem] ikke bevaret. – 193.11

nogle Skrivter] deriblandt vel Lettre sur quelques antiquités d'Allemagne (Paris 1824), som er fortegnet i kataloget over Rasks bøger. – 193.13 Deres Innovation med å] jfr. Bb 92 p. 159–169, samt her II 189.7–24. – 193.16 Capit. Abrahamsen] kaptajn W. H. F. Abrahamson, hvis forslag om at skrive æ for aa findes i en afhandling i Minerva 1789 IV p. 163–76 (Forslag til dem, der skrive og lade trykke). – 194.1 Galskjøts latterlige og ravgale Orthografie] Galskjøt propaganderer i sin bog Skrivekunsten (1804) og specielt i sin artikel om tegnet for aa i Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn (1825 nr. 67) for at betegne aa ved et enkelt tegn, som efter hans mening burde være ā (dvs a med fordoblings-tegn, parallelt med m̄ for mm osv.); samtidig med at han ønsker at reformere ortografien på dette punkt, bibeholder han imidlertid i sin retskrivning dobbeltskrivning af vokaler og efterskrevet e til betegnelse af lang vokal, ja skriver endog æe for langt å. – Jfr. Bb 92 p. 162. – 194.4 Herr Petersen] N. M. Petersen; om de P. A. Heiberg tilsendte skrifter jfr. ad II 193.5. – 194.5 omtale] i Revue encyclopédique XXXII (1826) p. 811 omtaler P. A. Heiberg i notitsform dels Rasks retskrivningslære, dels tre ikke nærmere angivne værker af N. M. Petersen om dansk sprog, hvormed han må mene N. M. Petersens to arbejder om retskrivning 1826 og hans orddannelseslære, se P. – 194.23 þakka yðr fyrir seinast] dvs takke for Sv. Egilssons sidste breve (Br 693 og Br 702 samt et nu tabt brev, jfr. ad II 195.8). – 194.25 þjesum mínum nýút-komnum] Bb 102. – 194.28 þá ágætu latínsku útleggíngu af O. Tryggvas.sögu] Sveinbjörn Egilssons latinske oversættelse af Olaf Tryggvasons saga til Scripta historica Islandorum, som er den latinske del af det kgl. nordiske Oldskriftselskabs sagaudgave Fornmanna Sögur, der foruden på originalsproget udkom i dansk og latinsk oversættelse. Egilsson nedsendte sin oversættelse, der var forsynet med kritisk apparat og kommentarer, til Oldskriftselskabet, efterhånden som den blev færdig, og dette besørgede så trykningen; bl.a. har Rask iflg. sin dagbog læst korrektur på oversættelsen. – 195.8 við Eddu mína] Bb 25. – Egilssons bemærkninger må have været fremsat i et nu tabt brev, idet der ikke i noget af de bevarede breve findes sådanne. – 195.12 í yðar handarití] af den latinske oversættelse af Olaf Tryggvasons saga, jfr. ovenfor II 194.28. – 195.15 spyrja] Egilssons svar på det følgende spørgsmål såvel som på de senere 195.21–32 opstillede problemer findes i Br 741. –

195.15 Skirnir] navn på guden Freys sendebud, som er hovedpersonen i Eddadigtet Skírnismál. Rask vilde kalde Hið islenzka Bókmentafélags nye blad Skirnir, se S. – 195.22 margt.] dvs margtekin. – 195.26 hefi áðr hugsað] i Bb 12, Bb 24 og Bb 27 skriver Rask *hún*, som også er det rigtige (<*hôn <*hânô); det gutniske *han* har langt a (<*hânô uden u-omlyd, idet denne omlyd mangler i gutnisk), hvad Rask ikke har været klar over. I Bb 197 skriver Rask *hon* (*hún*). – 195.26 Gotlands-lögum] Guta Lag (Rask kendte K. Schildeners udgave, Guta Lagh, d.i. der Insel Gothland altes Rechtsbuch, 1818).

196.5 ómótmælakliga] læs ómótmælanliga. – 196.11 Ditt Bref] ikke bevaret. – 196.17 Northern Antiquities] se P R. Jamieson. – 196.18 fick i Kommission från Edinborg] jfr. II 90.9–10. – 196.19 Mag. Wiborg] magister A. Wiborg. – 196.27 italiensk Formlære] Bb 101. – 196.28 Min sista pjese] Bb 102. – 196.30 Frun] Sofia Ottiliana Afzelius. – 197.2 Oriel] Oriel Otto Afzelius. – 197.8 vistelsen tilsammens hos Afzelius å Blasieholmen] Dahlgren var lærer ved A. A. Afzelius skole, frimurarebarnhusskolan, Blasieholmstorget 7 i Stockholm, da Rask nov. 1816–febr. 1818 under sit ophold i Sverige boede hos Afzelius på skolen. – 197.18 Lorenzo Hammasköld] L. Hammarsköld. – 197.22 han födelsedag] formodentlig fødselsdagen 7/4 1817; Hammarsköld skriver nemlig til Chr. Molbech 25/4 1817 (brevet findes KB NkS 2336 4°), at hans kone og venner på denne fødselsdag overraskede ham med en glad fest. Desuden var striden mellem den nye og den gamle skole i Almänna Journalen og Svensk Literatur-Tidning meget heftig netop dette forår, jfr. det flg. og 211.11 med komm. – 197.23 Almänna Journalen] P. A. Wallmarks tidsskrift, i hvilket han, som tilhænger af den gamle franskrægede sengustavianske skole i svensk litteratur, bekrigede den nye tyskrægede romantiske skole, hvis organ var Svensk Literatur-Tidning. Hammarsköld hørte til den nye skole og deltog ivrigt i striden med indlæg i Svensk Literatur-Tidning. – 197.30 Mamsellen i Huset, Dahlman] en ældre dame, som stod for husholdningen hos Afzelius's. – 197.30 ett par dumma lärare] lærere ved Afzelius' skole sammen med C. Dahlgren var Anders Fryxell, A. J. D. Cnattingius og P. Sondén. – 198.4 aldeles som en Heimskringla] sammenligningen gælder tykkelsen, idet Dahlgren tænker på Rasks formidable eksemplar af Heimskringla, nemlig G. Schönings udgaves tre første dele sammenbundet i eet bind.

Jfr. N. M. Petersen i SA p. 4-5 og Br. 167. – 198.6 Hamburger börse] se S. – 198.7 på dess födelsedag] Rasks 30-års fødselsdag 22/11 1817. – 198.9 på sina Asar] på sin digtkreds Asarne, se P. – 198.14 ett] *læs en.* – 198.14 Lorenzos] L. Hammarsköld. – 199.5 Lorenzo] L. Hammarsköld. – 199.6 slå ihjel ännu en och annan eländig litteratör en compagni med honom] i 1810erne og beg. af 1820erne havde Dahlgren og Hammarsköld begge som tilhængere af den romantiske skole i svensk litteratur bekæmpet den gamle sengustavianske skoles folk. De var således begge medforfattere af Markalls sömnlösa nätter (1821), den romantiske skoles smædeskrift mod den gamle skole og dennes ivrigste forkæmper P. A. Wallmark. 1/10 1825 begyndte de sammen med nogle andre at udgive tidsskriftet Kometen (fortsat af Dahlgren efter Hammarskölds død indtil 29/12 1827), som især var rettet mod visse outrerede politiske holdninger, både konservative og liberale. – 199.15 denna Stads vällofliga Åkare Åldermann] ærkebispem Carl von Rosenstein, som ifølge sit embede var selvskrevet medlem af og formand for Stockholm bys konsistorium. Denne myndighed havde Dahlgren været i konflikt med i 1826 på grund af digtet En konsistorie pedells ödmjukaste gratulation till sitt konsistorium på sjusovares dag (trykt i Kometen), hvori der antydes kirkelig nepotisme. Han tørnede sammen med ærkebiskoppen igen i 1828 i anledning af Samlade Ungdomsskrifter I, ikke fordi han realiserede den her i brevet antydede idé, men fordi han foran i denne samling lod trykke det i 1819 forfattede satiriske digt Molnskyarne, hvori der skæmtes med visse endnu levende personer; jfr. Br 847. – 199.24 Skrivelse] ikke bevaret. – 199.28 min Anmeld. af den lat. Konjugationslære] Bb 105. Jfr. Br 754. – 199.29 Deres 3 Grunde] disse må P. Hjort have fremsat i den l. 24 nævnte skrivelse som svar på Rasks bemærkninger i Br 754. – 200.5 ikke har forsømt det i min Anmeld.] i Bb 105 henviser Rask på dette punkt til P. Hjort, De tydske Conjugationer, Kbh. 1826 (anmeldt af Rask i Bb 97), hvor de åbne gerningsord (de svage verber) står foran de lukte gerningsord (de stærke verber). – 200.9 opvakt större Forventning om Bifald, end jeg burde] med Br 754. – 200.23 får lidt at se på Prent derom] Rasks anmeldte senere bogen, se Bb 108. – 200.30 om de vise Molboers berömmelige Bedrifter etc.] Bb 240.

201.4. den anden om de Ægyptiers Tideregning] Bb 102. – 201.14

Tak for sidst] Rask havde iflg. sin dagbog besøgt P. C. Larsen i Bogense omkring 22. juli 1827 under sit ferieophold på Fyn. – 201.14 Mad.] P. C. Larsens kone, Sophie Magdalene Larsen. – 201.15 Bog.] Bogense. – 201.18 Fick] H. J. Fich. – 201.20 Freund und Lehrer] Otto Abel havde foråret 1826 besøgt København for derfra at rejse videre til Norge og Sverige. Jfr. Br 651 og 682. – 201.22 Ihr gütiges Schreiben] ikke bevaret. – 201.23 die dabey geschickten Schriften] de nedenfor nævnte 4 værker. – 201.29 Ihre Schrift über die ägyptische Zeitrechnung] Bb 102. – 202.3 Die italiänische Formenlehre] Bb 101. – 202.6 Petersens Wortbildungslehre] N. M. Petersen, Dansk Orddannelseslære. – 202.7 Die Molboer] Bb 240. – 202.12 meine Eltern] Otto Abels fader var J. Fr. von Abel i Stuttgart. – 202.13 mein Tagebuch] fra rejsen til Danmark, Sverige og Norge. – 202.27 das Schwedische] O. Abels første brev til Rask, Br 651, er skrevet på svensk. – 202.29 oprindelse af det g.n. Sprog] Bb 24. – 202.29 Holberg] af Br 651 fremgår, at Abel læser Holbergs komedier. – 202.33 J. Badens Grammatik] Jacob Baden, Anweisung zur dänischen Sprache (1767) eller Wesentlicher Unterricht zur Erlernung der dänischen Sprache (1773) eller en af hans på dansk trykte danske grammatikker. – 203.1 Petersens Wortbildungslehre] jfr. II 202.6 med komm. – 203.1 Ihre Rechtschreibungslehre] Bb 92–93. – 203.16 vergaß es] i Br 651. – 204.5 Nehmen Sie ein Beyspiel an Nyerup] hentyder til Rasmus Nyerups Tysklandsrejse 1821. – 204.7 Ihnen meiner Braut] Ihnen er i brevet rettet fra Sie, men Abel har efter denne retelse glemt at rette meiner til meine.

206.15 Ihre Fehde mit J. Grim̄] i anledning af J. Grimms anmeldelse af Bb 63 i Göttingische gelehrte Anzeigen 1826 p. 81–107 (jfr. her II 178.17). I sit svar på denne anmeldelse (Bb 84 og 87–88) tager Rask hidsigt til orde mod Grimm, og han skriver efter den tid ikke mere til ham. J. Grimm blev på sin side lige så fortørnet over Rasks svar og skriver bl. a. i et brev til Molbech af 10/3 1827 (KB Ny kgl. Saml. 2336 4°), at Rasks udfald mod ham i svaret på hans anmeldelse er af en sådan art, at han ikke vil svare. „Mit dem Manne selbst mag ich nichts mehr zu thun haben“. Forbindelsen mellem dem genoptoges ikke. – At Gräter skulle kunne blive fortørnet over, at Abel beklager Rasks fejde med J. Grimm, hænger sammen med, at der siden 1813 havde været et uforsonligt fjendskab mellem Gräter og brødrene Grimm på

grund af Gräters uretfærdige bedømmelse i Heidelberger Jahrbücher 1813 nr. 11–13 af W. Grimm, Altdänische Heldenlieder, og W. Grimms svar derpå i Drei altschottische Lieder . . . nebst einem Sendschreiben an Herrn Prof. Gräter, Heidelberg 1813. – 206.18 „Artigkeiten“] Rask kalder i begyndelsen af Bb 84 J. Grimms omtale af hans fortjenester i sprogvidenskaben (Göttingische gelehrte Anzeigen 1826 p. 81–82) for „nogle Artigheder“. – 208.1 Sammlung von schwedischen Alterthümern] Antikvitetsarkivet i Stockholm. – 208.2 antiquarisches Blatt] Antiquariske Annaler. – 208.25 Mitglied der Thüringischen Alterthumsgesellschaft] Rask var 6/6 1826 blevet udnævnt til medlem af Thüringisch-Sächsischer Verein für Erforschung der vaterländischen Alterthümer und Erhaltung seiner Denkmaale. – 209.3 Thomsen] Chr. J. Thomsen. – 209.4 schreiben] breve fra Otto Abel til Rafn findes KB Ny kgl. Saml. 1599 I fol. – 209.4 Formaņa Sögur] Fornmanna Sögur, udg. af det kgl. nordiske Oldskriftselskab. – 209.26 I lang Tid] Rasks studium af de dravidiske sprog begyndte for alvor på Ceylon i 1822. Han udarbejdede da sin indoromanske ortografi (M 126) og fik som prøve derpå trykt den singalesiske skriftlære (Bb 44). Han havde desuden udarbejdet grammatiske oversigter og ordsamlinger til flere af disse sprog (tamulisk: M 115–116; kanaræisk: M 113; telugisk: M 117 og singalesisk: M 121–124), men efter hjemkomsten til Danmark 1823 lod han det ligge, indtil han 1825 fik lyst til at arbejde med det igen og derfor henvendte sig til Johan von Bülow om hjælp til trykningen (se Br *483 og *493). Han fik en mindre understøttelse af Bülow, men arbejdet kom ikke videre. – 210.7 Begyndelsen af dette Arbejde trykt på Dansk] Bb 44. – 210.24 vilde forunde mig en Understøttelse af 300 Rbd. Sølv] Videnskabernes Selskab tilstod Rask den ønskede understøttelse (jfr. Br 791) og udbetalte ham straks halvdelen af beløbet, men Rask fik ikke udgivet sit arbejde.

211.12 Bautil] J. Göransson's runeværk Bautil. – 211.17 inscriptionen] det drejer sig om Hällestadstenen I, se Danmarks Runeindskrifter, Text, sp. 347–350. – 211.24 Brocmans förklaring] N. R. Brocman, Sagan om Ingvar Widtfarne p. 196 f. – 212.12 skuggsjá, til at skoða hana í] det til Bb 130 hørende kort over Paradiset. – 212.13 bókin yðar] Bb 130. – 212.16 Eðinu] dvs tegnet ð. I Hið íslenska Bókmentafélags blad Skírnir for 1828 p. 41–45 omtaler Rask anvendelsen af tegnet ð i sel-

skabets skrifter i anledning af selskabets udgivelse af *Æfisaga Jóns Konferenráðs Eiríkssonar*; han påpeger, hvorledes dette „lina eðr stúngna dé, sem það er kallað eptir teikninu, en sem heldr skyldi heita Eð eptir hljóðinu“, passer ind i det islandske konsonantsystem ved opstillingen af flg. skema

p	f	t	þ	k	h
b	v	d	ð	g	j

hvor der, hvis man fjerner ð, mangler den af de 4 „tungelyd“, der svarer til v blandt de 4 „læbelyd“ og til j blandt de 4 „ganelyd“. Endvidere fremhæver Rask forekomsten af ð-tegnet i gamle isl., no., sv. og eng. håndskrifter. – 212.17 lina gëinu] dvs tegnet g [ɣ]. – 212.18 sbr.] samanber. – 212.28 Ordabókinni] Sv. Egilssons ordbog over det islandske digtersprog, *Lexicon poeticum*, jfr. II 74.29, Br 615, 693 og 775. – 212.29 Snorra] Snorri Sturluson, *Heimskringla*. – 212.30 6ta part Heimskringlu, útg. Khf. í Arkarf.] Noregs Konunga Sögur VI, København 1826, i folio (isl. arkarform), fortsættelse ved Børge Thorlacius og E. C. Werlauff af G. Schönings udgave af Snorri Sturlusons *Heimskringla*. Bind VI indeholder Jón Ólafsson den yngres, af Finnur Magnússon reviderede og fortsatte filologiske fortolkning af alle de i værkets 5 bind forekommende vers. – 213.2 heilum bagga] dvs oversættelse til latin af og forklaringer over skjaldeversene i de islandske tekster til C. C. Rafn, *Antiquitates Americanæ* (jfr. dennes indledning p. XXIII–XXIV samt brevveksling derom mellem Egilsson og C. C. Rafn i Breve fra og til C. C. Rafn, udg. af B. Grøndal, 1869, p. 105–111). – 213.5 ferskeytta vísu íslenzka etc.] uvist hvad Egilsson hermed kan tænke på. – 213.14 endnu ledig værende Professorat] Rask havde 10/4 1826 ansøgt om professoratet i østerlandske sprog (Br *663), men stillingen var forblevet ubesat. – 213.18 udnævne mig til Professor] 10/1 1818, jfr. Br 252 a. – 213.19 Tilbud fra Edinborg] se ad II 154.11. – 213.20 som Professor i Literærhistorien etc.] 21/5 1825, jfr. Br *594, Br *595, Br 601 og Br 602. – 213.30 Ansøgning] Br *663. – 214.2 Forelæsninger over det arabiske] M 156, M 210 8°; iflg. sin dagbog beskæftigede Rask sig vinteren 1827–28 meget med arabisk og havde også, men uden held, august 1827 forsøgt at få et forlag til at påtage sig trykningen af en arabisk læsebog; april 1828 noterer han i dagbogen, at

han er begyndt at tænke på manuskript til en arabisk læsebog (jfr. Bb 216 w). Samtidig med at Rask denne vinter så energisk beskæftigede sig med arabisk, har han formodentlig holdt de her omtalte forelæsnin-
ger. – 214.5 *Undersøgelse om den gamle ægyptiske Tidsregning*] Bb 102. –
214.6 forbedret Oplag af Prof Rasmussens *hebraiske Grammatik i Tabeller*]
Bb 243. – 214.7 *den ældste hebraiske Tidsregning*] Bb 130. – 214.10 med det
kongelige Videnskabers-Selskabs Understøttelse] jfr. Br *784 og Br 791.
– 214.11 Arbejde over den hele Sprogklasse i Dekkhan] Bb 224, jfr.
Br *784 med kommentar. – 214.12 med stor Umage og Tidsopofrelse]
i Rasks dagbog findes bemærkninger om hans beskæftigelse med akraisk
lige fra sept. 1826 til efteråret 1828; om fremgangsmåden ved affattel-
sen af Bb 129 jfr. i øvrigt bogens forord p. 3–4. – 214.13 *Sproglære og
Ordbog over Akrasproget i Afrika*] Bb 129. – 214.28 det första ögonblick
jag såg Dig] det var under Rasks ophold i Stockholm 1812. – 214.29
Således har vår Litteraira communication blifvit afbruten] Afzelius og
Rask havde ikke brevvekslet mellem juni 1819, da Rask forlod Peters-
borg, og sommeren 1827, da Rask modtog det brev fra Afzelius, som
han svarer på med Br *745. – 215.1 det bref] Br *745. – 215.1 en liten
bok] Bb 102, jfr. II 196.28–30. – 215.1 Viborg] Anders Wiborg. –
215.2 den Bok, Du från Edinburg sändt mig såsom Commissionaire]
Robert Jamieson, *Illustrations of Northern Antiquities* (1814), jfr. II
196.16–22. – 215.5 Sophie] Afzelius' første kone, Sofia Ottiliana A. –
215.5 Din väninna] jfr. hertil det 301.18 omtalte brev fra Rask til fru
Afzelius, samt udvekslingen af hilsener mellem Rask og hende 304.8,
313.14, 321.17 og II 196.30. – 215.7 Oriel] Afzelius' ældste søn, Oriel A.
– 215.9 det vackra Sällskap Du stiftat] det nordiske Oldskriftselskab,
hvoraf Rask var medstifter, og hvoraf Afzelius var blevet udnævnt til
medlem 28/4 1825. – 215.12 Prinsessans] prinsesse Josefina, gift med
den daværende svenske kronprins Oskar. – 215.12 Hudach] fejllest for
Studach, se P. – 215.13 Min blifvande skuld] dvs de kommende penge-
mæssige forpligtelser ved medlemskabet i det nordiske oldskriftselskab
og for tilsendelse af derfra udgivne værker. – 215.14 inneliggande] breve
fra A. A. Afzelius til C. C. Rafn findes KB Ny kgl. Saml. 1599 I fol. –
215.26 Eðinu mínu] tegnet ð, jfr. ad II 212.16 – 215.26 Eysteinn k.]
Eysteinn konungr, dvs den norske konge Eysteinn Magnússon, som i
den berømte mandjævning med sin broder Sigurd Jorsalfar udtaler de

af Rask citerede ord (Heimskringla, F. Jónssons udgave 1911, p. 544-25-26). – 215.28 ð hefir verið til í isl. frá alda öðli etc.] jfr. Rasks omtale af tegnet og bogstavet ð i Bb 27 p. 15-16, samt Rasks strid med Jacob Grimm om dette tegn (II 88.25-89.9, II 108.19-109.17 og II 143.9-144.22).

216.1 Hákonar Aðalstf. Gulapingslögum] Hákon Aðalsteinsfóstris Gulatingslov, dvs den ældre Gulatingslov i håndskriftet E don.var. 137 4°. – 216.2 o. ö.] og öðrum. – 216.2 í Danm. og Svíþjóð i elztu lögum] jfr. de II 144 omtalte danske og svenske love med th eller þ for ð, samt Westgöta-Lagen, utgifven af H. S. Collin og C. J. Schlyter (Stockholm 1827) med ð. – 216.4 *vide sis*] dvs vide si vis „se hvis du vil“. – 216.4 eyrstúnguna við dönsku rëttitunina mína] kobberstikket i Bb 92-93. – 216.5 hvað g' snertir] jfr. II 212.17. – 216.15 g:k = d:t = ð:þ] i overensstemmelse med Rasks i Skirnir 1828 p. 43 anførte skema, jfr. ad II 212.16 her. – 216.16 g:g' = d:ð] i overensstemmelse med Sv. Egilssons mening, jfr. II 212.18. – 216.19, 23 t. d.] til dæmis. – 216.22 h:j = k:g] jfr. Rasks skema, anført i komm. til II 212.16, samt Egilssons indvendinger derimod II 212.21. – 216.24 osfr.] og so framvegis. – 217.3 ebreska Tímatalid og Paradísar veginn] Bb 130 med det dertil hørende kort over Paradis. – 217.4 Egyptska Tímatalid ydar] Bb 102. – 217.14 útleggíng af 2 bókum af Odyssea] oversættelse til islandsk prosa af Odysseens 1. og 2. sang (skoleprogram fra Bessastaðir lærde skole 1829; anmeldt af Rask i Literaturbladet (Bb 244), 1829, p. 313-14). – 217.21 þetur] dvs theta-tegn (gr. Θ θ). – 217.24 seinast] jfr. Egilsson II 212.16-27, Rask II 215.26-216.21. – 217.29 þann sonefnda skinnbóka-grundvöll] hentyder til Rasks omtale i Skirnir (jfr. ad II 212.16) og her II 215.28-216.1 af ð-skrivningen i de gamle håndskrifter. – 217.31 á tánum á honum Þórarni Nefjólfsyni] Þorarin Nefjólfsson manglede storetåen på den ene fod, jfr. Olav den helliges saga kap. 85 (Finnur Jónssons udg. af Heimskringla 1911 p. 248). – 217.32 Samlíkingin ydar um ð etc.] hvori denne har bestået, kan ikke ses, da der af Rasks brev (Br *811) kun er bevaret det her trykte brudstykke (i afskrift ved Egilsson). – 218.2 líkingin d:ð = g:g' jfr. II 212.18 og Rasks indvending II 216.16. – 218.5 hvör eyru hefir ad heyra, hann heyri] Matth. 11.15 m. fl. st. – 218.9 Q. E. D.] quod erat demonstrandum. – 218.10 ordsafnid] til Lexicon poeticum. – 218.12 Rekstefju] Hallar-

Steins digt Rekstefja (til brug for Egilssons afhandling om Rekstefja og dets digter i Fornmanna Sögur III p. 224-76). – 218.13 ordsafninu ydar] Rasks egenhændige ordregister til viserne i Heimskringla (M 4), jfr. Br 615 og Br 693. – 218.14 Badens dansk-látínska Indice] Jacob Baden, Dansk-Latinsk Ordbog (1788). – 218.26 Skrivelse] Br 829. – 218.26 Undersøgelsen om det lappiske Sprogs Oprindelse og Slægtskab med de asiatiske] Bb 208 d, som Rask skulle have udgivet i det norske Videnskabernes Selskabs skrifter, jfr. ad II 116.5, II 147.28-148.18 og II 151.5-19. – 219.2 Stat... Krogh] statsråd Chr. Krogh. – 219.6 Understøttelse] jfr. Br *557 og II 147.21-148.18, II 151.2-19. – 219.14 en Vens] N. V. Stockfleth; om bekendtskabet mellem Rask og ham se P. Stockfleth havde i en betænkning til kirke departementet 1829 anmodet om, at det måtte tillades ham at foretage en rejse bl. a. til Kbh. for at tale med Rask om lappisk. Det må være denne rejse, som dog først skulde finde sted fra maj 1831, som Rask har hørt om; rejsen fandt sted 1832. – 219.17 Sjøgrens Rejse] jfr. II 82.4-83.16 samt P. – 219.22 omarbejdet Udgave af Leems lappiske Sproglære] Bb 199. – 219.23 Afhandlingen] om de lappiske sprogs oprindelse, Bb 208 d. – 219.24 Undersøgelse om det isl. Sprogs Oprind.] Bb 24. – 219.25 isl. Sprogl.] Bb 12. – 219.31 Ordbogen ved Leem og Sandberg] Knud Leem, Lexicon lapponicum, fuldført af G. Sandberg, se P. – 219.32 Sainovicz o. a.] se P Johan Sajnovics og S. Gyármathi. – 220.1 min Ven fra Finmarken] N. V. Stockfleth. – 220.2 Sproglæren] Bb 199. – 220.3 Undersøgelsen] Bb 208 d. – 220.15 Leems] Knud Leems lappiske grammatik. – 220.20 modtog Selskabets Understøttelse til den lappiske Undersøgelse] jfr. Br *557 og II 151.2-4. – 220.25 om den hebraiske Tidsregning] Bb 130. – 220.27 Selskabet] læs Selskaber. – 220.30 Etymologicum Danicum] M 186, jfr. Br 530, 531 og 532 samt komm. til II 118.9.

221.7 Skrivelse af 17de Oktbr f. Å.] Br 813. – 221.8 Kommissioner for det kejserlige Aleksanders Universitét] køb af bøger til universitet på auktionen over H. P. Thriges bogsamling. Jfr. videre Br 840, 843, 846 og 901. – 222.10 Renvalls finske Lexikon] G. Renvall, Lexicon linguae fennicae I-II, Åbo 1823-26 (udgivet på bekostning af N. P. Rumancev). – Jfr. Br 901, med hvilket Pipping sender bøgerne. – 222.11 Foræring af Grev Rumänzow] jfr. II 92.1-3. – 222.16 ny Udgaver] der var ikke på det tidspunkt udkommet nye udgaver af de to grammatikker. – 222.17

Sjögrens Rejse] jfr. II 82.3–83.16 samt P. Angående Rasks interesse for resultatene af Sjögrens rejse jfr. II 219.17–18. – Jfr. Pippings svar, Br 840. – 222.26 Skrivelse] Br 822. – 222.28 sin fjærne Ven] Rask havde iflg. sin dagbog været sammen med J. F. Stichæus under dennes besøg i København juli til sept. 1828. – 223.3 sendinguna] den med Br *830 oversendte oversættelse til islandsk prosa af Odysseens to første sange, jfr. II 217.14 med komm. – 223.3. sanhleika] læs sannleika. – 223.7 drápu? etc] herpå svarer Egilsson i Br 885, at det mest adækvate isl. ord vilde være *kvæði* og ikke hverken *drápa* eller *rímur* (han kalder da også senere sin poetiske oversættelse af Odysseen for *Odýsseifskvæði*). – 223.9 Ad skrifá ekki *Áþena*] jfr. II 217.20–23. – 223.9 „vegna vidtekings framburðar“] citat af II 217.22. – 223.15 valska N. T.] det italienske nye testamente. – 223.16 E sei giorni appresso etc.] Og seks dage derefter tager Jesus Peter og Jakob og hans broder Johannes med sig og fører dem op på et højt bjerg, afsides (Matth. 17.1). – 223.23 og feingjuð svo kórónu lífsins] hentyder til Johannes' Åbenbaring 2.10. – 223.25 Paradísarmissir] Jón Þorláksson, Ens enska skálds, J. Miltons, Paradísarmissir, á íslenzku snúinn (udg. af Hið íslenzka Bokmenntafjelag), Kbh. 1828. – 223.28 Í því – 224.4] dette stykke må ifølge Rasks dagbog være skrevet 29/9 1829, jfr. flg. kommentar. – 223.28 bréfin] de 6 breve til venner på Island, som Rask iflg. sin brevbog afsendte 30/9 1829, deriblandt det til Egilsson „inde i det foregående“ (dvs inde i det af 27/4 1829, = II 223.29 þenna bréfsæðil). – 22.923. þenna bréfsæðil] brevet II 223 l. 1–27. – 223.29 í vor] foråret 1829, da ovenstående var skrevet for at sendes med Jón Þorlákssons Paradísarmissir (jfr. l. 25). – 223.31 bréf yðar í haust] Br 861, hvori Egilsson takker for Paradísarmissir, mens han først med Br 885 (27/2 1820) svarer på ovenstående af 27/4 1829. – 224.9 fast ansat ved Universitetsbibliotheket] Rask blev 30/5 1812 ansat som amanuensis ved Universitetsbibliotheket, efter at han siden 6/7 1808 havde været volontør sammesteds. – 224.12 Schelderup] H. H. Schiellerup. – 224.15 den første Plads] Rask blev 18/3 1814 udnævnt til første underbibliothekar ved Universitetsbibliotheket. – 224.17 fra 1824 af, med 400 Rbd] jfr. Br 502. – 224.19 udnævnt til Prof. i Literærhistorien] jfr. Br 602. – 224.27 det ene over alle de østerlandske Haandskrifter] jfr. M 183–185. – 225.4 erholde den . . . ledige Plads] Rask blev november 1829 overbibliothekar ved Universitetsbibliotheket som Nyerups

efterfølger. – 225.19 Afskrift af Eriks Krönnike] under navnet Eriks Krønike sammenfattedes på den tid mindst fire forskellige historiske annaler, nemlig dels den af Langebek i *Scriptores rerum danicarum* I udgivne *Chronicon Erici regis* (3: *Annales Ryenses*), dels den af R. Nyerup i *Nye Danske Magazin V* (1827) udgivne Erik af Pommerns krønike (*Rydårbogen*), jfr. Bb 109, dels *Lundekrøniken*, *Gesta danorum* på danskæ i håndskriftet Holm. B 77 (en afskrift heraf, som har tilhørt Rask, findes Ny kgl. Saml. 149 c¹² 4°) og dels endelig *Sagnkrønike* i Stockholm (i håndskriftet Holm. K. 46 4°). Den afskrift, der her er tale om, er en afskrift af den sidste, som på det tidspunkt var i Hallenbergs eje; afskriften findes Ny kgl. Saml. 149 c¹¹ 4°. (Jfr. N. M. Petersen, *Den da. Litt. Hist.* I p. 96–97). – 225.19 Skriftprøve] det har været en i brev af 3/10 1827 fra J. Hallenberg til R. Nyerup (KB Add. 86 4°) omtalt kobberplade til stik af krønikens første linjer (et aftryk findes i det nævnte brev). – 225.21 göre Brug deraf] formodentlig i anledning af arbejdet med Bb 109, jfr. Nyerup i et brev til Hammarsköld (kopi KB Ny kgl. Saml. 1642 fol.), hvor han skriver, at hvis Hallenberg vil låne ham sin gamle danske krønike, vil den blive trykt i *Nye Danske Magazin* ligesom Nyerups udgave af Eriks Krønike. – 225.27 vundet Prisen etc.] jfr. P samt fortalen til N. M. Petersen, *Det danske, norske og svenske Sprogs Historie*. I. del, *det danske Sprog* (1829) p. 6 ff. – Rasks bemærkninger til værket findes i M 214.

226.5 søger] Rasks ansøgning om stillingen som overbibliotekar ved Universitetsbiblioteket er Br *851, jfr. ad II 225.4. Hans ansøgning af 29/6 1829 (Br 1086) om stillingen som provst på Regensen findes i RA *Directionen for Univ. og de lærde Skoler Forest.* 1593/1834. Dette embede fik han ikke, da der var flere ansøgere, deriblandt prof. i filologi Chr. Fr. Petersen, som fik stillingen, men Rask fik i anledning af sin ansøgning den i Br 870 meddelte gageforhøjelse som professor i litterærhistorien. – 227.10 Pjese] Bb 245 (iflg. Rask brevbog). – 226.13 Afhandling om den ægyptiske og hebraiske Tidsregning] Bb 102 og 130. – 226.23 Skrivelse af 20de August] Br 857; jfr. desuden de forud derfor vekslede breve mellem Rask og det kgl. norske videnskabernes selskab i Trondhjem angående Bb 199: Br *834, 839, 849 og 854. – 226.26 Udgivelsen af Leems lappiske Sproglære] Bb 199. – 227.14 belovede Afhandling, om det lappiske Sprogs Oprindelse og Slægtskab med de

asiatiske] Bb 208 d, jfr. ad II 116.5, II 147.28–148.18, II 151.5–19 samt II 218.26–220.19. – 227.16 synes at beroe derpaa] jfr. II 219.20–29. – 227.31 Trykningen, i Kjøbenhavn] jfr. II 220.5–13. – 227.33 Svar] Br *879. – 228.15 Rundschreiben] det er den i Br 770 omtalte redegørelse for Gräters opgivelse af rektoratet i Ulm, som Gräter har ønsket, at de fire kæreste af de ham så kære danskere (hvoriblandt Nyerup og Rask) skal læse; selve redegørelsen synes ikke bevaret. – 228.18 S. 36 u. 37 . . . verrathen habe] F. D. Gräter aftrykker i Versuch einer Einleitung in die Nordische Alterthumskunde p. 36–37 Rasks digt til A. A. Afzelius 26/2 1818, Br *272, efter en afskrift taget af Afzelius (dog uden at nævne hverken Rasks eller Afzelius' navn), idet han udtrykker håbet om, at den, der skrev denne parafrase på Heiðreksgæderne i Heiðreks saga (eller, som Gräter udtrykker sig, getspeki Heiðreks Konungs) vil udgive en kommentar til disse gåder. – 228.20 Getspeki à Allanzhafi] Rasks digt var dateret Síngaskeri í állanzhafi, se 299.26; getspeki, egtl. 'dygtighed til at gennemskue, hvad der ellers er skjult'. – 228.20 auf einer Amtsreise] som undervisningsinspektør i Donaudistriktet. – 228.26 ein ähnliches Räthsel] der foreligger ikke i de bevarede breve fra Gräter til Rask noget herom. – 228.28 des å und des ø] jfr. Rask i Br 807, hvor han beder Gräter lade et ø og et å støbe til brug for Gesellschaft der Dänenfreunde ved trykningen af anmeldelser af danske og svenske værker i selskabets skrift Die Druiden an der Donau. – 228.29 Verlagsbuchhandlung] P. G. Hilscher'sche Buchhandlung in Dresden. – 229.2 Grenzpost] formodentlig mellem Bayern og Sachsen. – 229.4 die Druiden] Die Druiden an der Donau, herausgegeben von der Gesellschaft der Dänenfreunde, hefte I–II, Ulm 1826, hefte 3, Ulm 1828. – 229.7 Halle] læs Hall. – 229.13 sammeln] denne plan synes Gräter ikke at have realiseret; han havde tidligere oversat flere af H. Fr. W. Abrahamsons digte til tysk, bl. a. i Lyrische Gedichte (1809) p. 186–192. – 229.13 das schöne Lied . . . von Guldberg] Høegh-Guldbergs digt til den døende H. Fr. W. Abrahamson (trykt i Mindeblomster på H. Fr. W. Abrahamsons og L. A. Abrahamsons Grave, udg. ved Daniel Smith, Kbh. 1815) havde Gräter oversat til tysk i Idunna und Hermode, 1816 (oversættelsen genoptrykt i Die Druiden an der Donau II, 1826). – 229.15 Dänenfreunde] medlemmer af Gesellschaft der Dänenfreunde, for hvilket Gräter var formand, jfr. S. – 229.17 Hoffmann] den tyske

oversættelse af Oehlenschlägers Nordens Guder er ikke af Hoffmann, men af G. Th. Legis (Die Götter Nordens (oversat og forsynet med mytologisk ordbog), Leipzig 1829). – 229.21 aufs neue] K. D. Hassler havde som ung gymnasiast læst dansk i skolen hos Gräter og var 1821 medstifter af Gesellschaft der Dänenfreunde an der Donau. Han var efter studietiden i Thübingen og Leipzig 1826 vendt tilbage til Ulm som lærer ved gymnasiet. – 229.22 Abel] Otto Abel – 229.25 die Nornen] de nordiske skæbnegudinder. – 229.26 Dänisches – Museum] om planen om at udgive et sådant skrift skriver F. D. Gräter allerede 13/12 1823 til Rasmus Nyerup (KB Add. 87 4°): Die Gesellschaft der Dänenfreunde geht nun ernstlich damit um ein Dänisches Museum herauszugeben. Voran soll eine kurze Notiz über den Unterschied der Dänischen Sprache von der teutschen, dann ein kurzer Abriss der poetischen Literatur kommen. Hierauf folgen berühmte teutsche Gedichte mit der Dänischen Übersetzung zur Seite, dann dänische mit teutscher Übersetzung, dann vermischte poetische und prosaische Stücke bloss dänisch oder bloss teutsch. – En lignende redegørelse giver Gräter P. E. Müller i et brev af 14/4 1824 (KB Ny kgl. Saml. 3747 4°). – Så vidt vides udkom skriftet aldrig. – 229.30 die Reins] læs die Rems, biflod til Neckar; Schorndorf, hvor Gräter boede, ligger ved Rems. – 229.30 den Neckar] biflod til Rhinen; Neckar løber gennem Tübingen og Stuttgart, hvor der også boede medlemmer af Gesellschaft der Dänenfreunde, jfr. her l. 15–17. – 230.1 Gr's Gram.] Jacob Grimm, Deutsche Grammatik. Gräter har øjensynlig skrevet til Rask om sin hensigt at anmelde dette værk, formodentlig dets 2. del 1826, idet Rask i Br 807 svarer på flg. måde: „Angående den Anmældelse af Gs. Gram. som De skrev om, da agter jeg ingenlunde selv at udføre den, ikke heller vil jeg råde min Ven det, da det ikke behøves; det er et Værk, som mole ruit sua, et Kaos, som aldrig vil blive skabt til Verden, en Avgiasses Stald, som det ikke lønner Umagen at rense for Fejlene imod alle de nordiske Sprog. De vil selv med Deres Sprogkundskab kunne udfinde dem, hvis De gider lede efter dem.“ – 230.2 Jen. A. L. Z.] Jenaische Allgemeine Literaturzeitung. – 230.19 Werk über die Akrasprache] Bb 129. – 230.20 Jen. od H. L. Z.] Jenaische oder Hallische Literaturzeitung. – 230.23 Hebräische Chronologie] Bb 130. – 230.26 teutsche Uebersetzung] en tysk oversættelse af Bb 130 kom

1836, Bb 207. – 230.30 Nyerups Peder Lolle] Rasmus Nyerup, Peder Lollés Samling af danske og latinske Ordsprog (1828).

231.2 Maj. v. Abrahamson] major J. N. B. Abrahamson. – 231.11 Lovise] Lovise Nyerup. – 231.12 Ström] Chr. L. Ström. – 231.18 Brev skyldig] som svar på Br *867. – 231.21 det først udkommende Arbejde] Bb 199; Rasks andet arbejde for selskabet var Bb 208 d, jfr. ad II 116.5, II 147.28–148.18, II 151.5–19, II 218.26–220.19 og II 227.14–32. – 231.23 Prøveblad] Bb 199 p. 1–3 l. 1, idet der i Bb 199 p. 2 midten efter *chørre* er indføjet *chørkok*, i Finmarken *chörgad*, grå, gråhærdet. – Prøvebladet findes sammen med Br *879. – 234.2 *sat cito si sat bene*] Sueton, Octavian 25. Iflg. Hieronymus epist. 66.9 fra Cato. – 234.3 hidsendte Prøve af Selskabets Skrifter] jfr. II 227.27–32. – 234.5 Bogtrykker] S. L. Møller. – 234.5 Sproglæren] Bb 199. – 234.7 mit Arbejde] Bb 208 d; om denne afhandlings anbringelse i det kgl. norske Videnskaberne Selskabs skrifter jfr. II 220.5–13, II 227.14–25. – 234.9 Forlæggerens] J. J. H. Schuboths efterfølger S. B. Langhoff. – 234.12 Bogtrykkeren] S. L. Møller. – 234.15 en liden Prøve af et nyt System til at udtrykke Arab. med evropæiske Bogstaver] trykt her II 232–33 (jfr. M 137). – 234.17 den lærde Præsidents] N. S. Schultz. – 234.18 Wm Joneses] William Jones' transskriptionssystem i Dissertation on the Orthography of Asiatick Words in Roman Letters (Asiatic Researches I, 1788, p. 1–56). – 234.21 **בְּנֹדְכָפָה**] de hebræiske tegn for t, p, k, d, g, b; disse udtales som spiranter, når de står efter en vokal, ellers ikke. – 234.23 dette] dvs manglende aspiration over for aspiration. – 234.24 Leem . . . i sin Fortale] Knud Leem, En lappisk Grammatica, fortalens tredje side; her omtales forskellen mellem lappisk b og v som lig forskellen mellem det hebræiske b-tegn med dagesh (ׁ: med det grafiske tegn, som angiver ikke-spirantisk udtale) og uden dagesh (ׁ: med spirantisk udtale). – 234.27–32 stemmer overens med Bb 199 p. 12 n.–13 ø. – 234.28 væsentlige Bogstaver] dvs bogstaver, som ikke er varianter af andre bogstaver. – 234.30 ط og ض] de arabiske tegn Tta og Đzad (i Rask omskrivning þ og ð jfr. II 232.4 og 3). – 234.31 blotte Afændringer] dvs bogstaver, som er varianter af andre bogstaver (modsat væsentlige bogstaver l. 28). – 234.33 arab. ث og ز] de arabiske tegn The og Dhal (i Rasks omskrivning t og ð, jfr. II 232.6 og 11). – 235.1 beholdt Leems sh] jfr. Bb 199 p. 17, 22. – 235.5 eneste ganske ny Bogstav] jfr. Bb 199,

p. 13, 22; ʒ træder i stedet for z hos Leem. – 235.17 Skrivelse af zote f. M.] Br *879. – 235.20 omarbejdede Udgave af Leems lappiske Sprog-lære] Bb 199. – 235.22 under 7 Octobr^r f. A.] i Br *867, se II 226.27–227.16. – 235.24 den omhandlede Afhandling] Bb 208 d, jfr. II 227.14–32, II 234.3–9.

236.1 medsendte Prøve etc.] se II 232–33. – 236.2 2de af hvis Medlemmer] Hersleb Horneman og B. Schnitler. – 236.9 der] *læs* den. – 236.11 Bidrag til Udgivelsen af den omarbejdede Udgave af Sprog-læren] om det kgl. no. Videnskabernes Selskabs bidrag til udgivelsen af Bb 199 jfr. Br *867 (II 226.27–227.9) og fortalen til Bb 199. – 236.26 letter of March 30th] ikke bevaret. – 236.28 work on the Frisic] Bb 63. Af Jacob Grimms anmeldelse af denne bog i Göttingische gelehrte Anzeigen nr. 9–12, 1826, stod der samme år et referat i det hollandske tidsskrift *De Weegschaal* (p. 431–446). Dette referat gjorde den frisiske jurist Montanus de Haan Hettema (1796–1873) opmærksom på bogen, som han oversatte til hollandsk (Bb 196). Som forløber for denne oversættelse udgav han 1830 *Beknopte Handleiding, om de oude Friesche Taal . . . te lezen en te verstaan*, hvoraf det fremgår, at han i årene 1826–29 har brevvexlet med Rask i anledning af den hollandske oversættelse af Rasks frisiske Grammatik (af denne brevvexling er intet bevaret), jfr. F. de Tollenaere, *Rasmus Rask en de studie van het Oudfries in Nederland* (It Beaken, Tydskrift fan de Fryske Akademy, 1954, hefte 1). – 236.31 dictionary of the modern Frisic] Halbertsma arbejdede hele sit liv med en ordbog over vestfrisisk, men der udkom ikke noget før efter hans død, se P. – 236.31 Wm de Clercq] Willem de Clercq, med hvem Rask korresponderede 1825–26, jfr. F. de Tollenaere, *Willem de Clercq en Rasmus Rask* (*Tijdschrift voor Nederlandse Taal- en Letterkunde* LXXI, 1953, p. 213–234, hvor der p. 215–218 er trykt et ikke tidligere kendt brev fra Rask til W. de Clercq af 24/1 1826). – 237.1 the new edit. of Gisb. Japicx] Gysbert Japicx, *Friesche Rijmlerye, de tredde druwck, I–II*, 1821, udgivet af E. Epkema; (hertil E. Epkema, *Woor-denboek op de Gedichten en verdere Geschriften van Gijsbert Japicx*; 1824). – 237.2 his Vocabulary] E. Epkemas ordbog til Gijsbert Japiks' digte, 1824, jfr. foregående kommentar. – 237.3 his orthography] Gisbert Japiks' retskrivning, som er baggrunden for opslagsformerne i Epkemas ordbog. – 237.13 my little Fris. Grammar] Bb 63. – 237.15

Japicx] i det II 237.1–2 nævnte værk. – 237.19 Outzen's Fris. Dictionary] N. Outzen, Glossarium der friesischen Sprache. 6/5 1825 havde det kgl. danske Videnskabernes Selskab bevilget penge til trykning og 18/11 1825 til renskrivning af manuskriptet til ordbogen, hvis udgivelse derefter besørgedes af Rask og L. Engelstoft (efter Rasks død 1832 af Chr. Molbech og Engelstoft). Trykningen gik meget langsomt; Rask noterer i sin dagbog 15/12 1828, at han læste 2. korrektur på 1. ark, 3/3 1832, at han gennemgik 24. ark, 1/9 1832, at han har gennemgået 30. ark i 1. korrektur, og 12/9 1832, at han har ekspederet 30. ark i 3. korrektur. Bogen, hvoraf ca. $\frac{1}{3}$ (o: ca. 20 ark) var rentrykt ved Rasks død, udkom først 1837 (jfr. udgiverens fortale p. VIII). – 237.29 a young man] Carsten Johansen? – 238.2 send] udhængsark med (iflg. Braun note 9 til udgaven af brevet i Dankesgabe für A. Leitzmann „heute ganz belanglosen“) notater fra Rasks hånd findes i Provinciale Bibliotheek van Friesland (Halbertsma's bogsamling). – 238.13 another work on the North-frisic] M 150, jfr. også M 74; det sidste er trykt i Briefe von R. Rask an J. H. Halbertsma. Mit einem nordfriesischen Glossar von R. Rask (Dankesgabe für Alb. Leitzmann, Jena 1927). – 238.17 correspondent] breve fra Hamaker til Fr. Münter findes KB Ny kgl. Saml. 1698 fol. – 238.26 English translation of my Anglo-Saxon Grammar] Bb 179. – 238.28 A Danish translation] ved N. M. Petersen, se P. – 239.4 letter of June 5th] ikke bevaret. – 239.5 present] uvist hvilke bøger det drejer sig om (bortset fra de i det følgende nævnte), men det har vel nærmest været bøger om og på frisisk. – 239.8 oude Wetten] Wierdsma en Brantsma, Oude Friesche Wetten met eene neederduit-sche vertaaling en ophelderende aantekeningen voorzien I 1.–11. Deel, Campen en Leeuwarden 1782. – 239.13 the remaining part] Oude Friesche Wetten II, 1788. – 239.17 the other] formodentlig Groot Placaat en Charter-Boeck van Vriesland. Aanfang neemende met de oudste Wetten der Vriezen. Verzamelt door G. F. Baron thoe Schwartzenberg, I–V, Leeuwarden 1768–93. – 239.20 the Frisian orthography] Halbertsma har øjensynlig sendt Rask et udkast til sin afhandling, Friesche Spelling (trykt i Friesch Jierboeckjen foar it jier 1834. Lieauwerd (Leeuwarden). V. Jiergong); der er dog ikke megen lighed mellem de af Rask i det følgende her citerede steder og Halbertsmas endelige udformning, idet fx afsnittet om accenterne fuldstændig mangler i den

trykte udgave. – 240.16 *o* and *ó* in Icelandic] Rask bygger her, som overalt hvor han i sit forfatterskab udtaler sig om de islandske accenttegn, sin forklaring af accenttegnenes betydning på den nyislandske kvalitativt forskellige udtale af vokalerne med og uden accent. At accenten i oldislandsk har betegnet en kvantitetsforskel nåede han aldrig frem til at forstå; det gjorde først Edwin Jessen, jfr. hans afhandling Om Rasks Opfatning af Selvlydenes Tidsmaal i de ældre germaniske Sprog (Tidsskrift for Philologi og Pædagogik I (1860) p. 208–219). Jfr. Fra Rask til Wimmer, 1937, p. 80–81 og 94. – 240.28 Cædmon] Caedmonis Monachi Paraphrasis Poetica edita a Francisco Junio, Amsterdam 1655, se P Cædmon og Franciscus Junius. – 240.30 p. 8.] p. 8 l. 16. – 240.30 Hickes. Gramm. Anglosax et Mæsog. Fol.] Institutiones grammaticae Anglo-Saxonicae et Moeso-Gothicae. Auctore Hiccesio. Oxoniae 1689. Fol., se P George Hickes. – 240.31 Cædm. p. 7.] det II 240.28 nævnte værk p. 7 l. 12. – 240.32 p. 9.] p. 9 l. 9 og 16. – 240.32 Luke 6, 43 in the edit. of Junius] Quatuor D. N. Jesu Christi Euangeliorum Versiones perantiquae duae, Gothica scil. et Anglo-Saxonica: Quarum illam ex celeberrimo Codice Argenteo nunc primum depromsit Franciscus Junius. Hanc autem ex Codibus mss. collatis emendatius recudi curavit Thomas Mareschallus, Dordrecht 1665, p. 207. – 240.33 Matt. 5, 31] samme værk som foregående p. 11. – 240.33 Ælfric de Vet. Testamento p. 23] Divers Ancient Monuments in the Saxon Tongue written seven hundred years agoe . . . publ. by William l'Isle of Wilburgham etc. Whereunto is added out of the Homilies and Epistles of Aelfricus etc., London 1638, p. 23 l. 9.

241.1 Cædm. p. 6.] det II 240.28 nævnte værk p. 6 l. 6. – 241.1 Ingram's Lect. 61.] James Ingram, Inaugural Lecture on the Utility of Anglo-Saxon Literature, 1807, p. 71 l. 12 u. Anm. f. – 241.2 Cædm. 92.] det II 240.28 nævnte værk p. 92 l. 14. – 241.2 Cædm. 11] det II 240.28 nævnte værk p. 11 l. 17. – 241.2 Beda p. 496. & 497] Beda, Historiae Ecclesiasticae Gentis Anglorum Libri Quinque, cura et studio Johannis Smith, 1722, Lib. I kap. XXVII p. 496 l. 25 og 497 l. 35, 36, 38 og 39. – 241.6 Schmellers . . . edit. of the Harmonia Evangelica (Cottoniana) Monachii, 1830. 4° p. 11.] J. A. Schmeller, Heliand. Poema Saxonicum seculi noni Accurate expressum ad exemplar Monacense insertis e Cottoniano Londinensi supplementis nec non adjecta lectionum varie-

tate nunc primum edidit. Monachii, 1830, p. 11 l. 5. – 241.8 now aday *váru*] således iflg. Rasks islandske retskrivning, jfr. II 189.17 med komm. – 241.8 *giléstitid*] l. c. p. 11 l. 3. – 241.9 *késor*] l. c. p. 11 l. 3. – 241.9 *bók*] l. c. p. 11 l. 5. – 241.9 *Fórun*] l. c. p. 11 l. 4. – 241.10 *the gódo*] l. c. p. 11 l. 9. – 241.10 p. 9] l. c. p. 9 l. 12. – 241.10 *frí*] l. c. p. 9 l. 21. – 241.14 J. Grimm] i Deutsche Grammatik. Erster Theil. Zweite Ausgabe, 1822, p. 4. – 241.27 *váru . . . dúfa*] iflg. Rasks islandske retskrivning, jfr. II 189.17 med komm. samt II 255.28–256.6. – 241.29 *Forhánlinge yn it Fránsch, 't lán &c.* in the discours] Ien Suwnerlinge Forhánlinge Fen It Libben In Fenn'e Deade; Eeren yn it Fránsch Beschreawun In Macke Trog Flippes Fen Mornay, Rjuecht Trogloftig Fránsch Edelmann; Forfriesche Trog Gysbert Japiks. (Frisisk Oversættelse af Excellent Discours De La Vie Et De La Mort; Par Philippe De Mornay, Gentilhomme François). Udgivet ved J. H. Halbertsma i Hulde aan Gysbert Japiks II 1827, p. 9 f. med den franske tekst sideløbende p. 8 f. – 241.29 *fen it Libben &c.*] se foregående kommentar. – 241.32 *ín . . . trog &c.*] omskrivning med accenttegn af det i komm. til II 241.29 nævnte frisiske. – 241.32 = *mín*] dvs accentueret som ags. og isl. *mín*, jfr. II 240.31 og 241.5 (stedet er misforstået af F. Braun, jfr. note 28 til hans udgave af brevet (se Br), iflg. hvilken han synes at opfatte *mín* som oversættelse af *ín*). – 242.30 *attratc*] *læs* attract. – 242.30 Anglo Saxon Grammar] Bb 179. – 243.7 The Dictionary of Outzen] N. Outzen, Glossarium der friesischen Sprache. Jfr. II 237.19–238.6. – 243.16 *brief af 29de april*] Br 897. – 243.17 *Lagerløf*] Petrus Lagerlöf, Dissertatio de linguæ svecanæ orthographia, 1694. – 243.19 *skyldskap*] jfr. ad II 190.13. – 243.19 *öfvergång*] dvs omlyds- og aflydsformer. – 243.22 *Leopolds*] C. G. af Leopold, Afhandling om Svenska stafsättet. – 243.25 *Aurivillii efterträdare*] P. F. Aurivillius' efterfølger som universitetsbibliotekar i Uppsala. – 243.29 *våra öden ha någon likhet*] begge havde omtrent samtidig efterfulgt deres overordnede i bibliotekarembedet; J. H. Schröder påpeger denne lighed i Br 897. – 244.1 *åtta eller nie*] heriblandt Rasmus Nyerup, K. L. Rahbek, N. I. Schow, E. G. F. Thune, Fr. Münster, C. M. Lunding og Ove Malling. – 244.2 *sällskapet*] hið íslenska Bókmentafélag, hvoraf J. H. Schröder var valgt til æresmedlem 31/12 1829, jfr. Br 897. – 244.5 *Herrarne*] J. G. Liljegren og E. G. Geijer (foruden J. H. Schröder). – 244.7 *svenska mini-*

sterns] Carl Hochschild. – 244.19 ung, modest person] formodentlig L. F. Rääf; han skulde iflg. brev fra L. Hammarsköld til Chr. Molbech af 25/4 1817 (KB NkS 2336 4°) komme til Stockholm maj 1817, og da kan Rask have truffet ham. At Rask har kendt ham, i hvert fald af navn, allerede tidligere fremgår af 193.4. – 244.22 Asiat. Res.] tidsskriftet *Asiatic Researches*; jfr. Br 897, hvor J. H. Schröder spørger, om Rask vil sælge tidsskriftet til Uppsala universitetsbibliotek; Rask må altså i et tidligere brev til Schröder have omtalt sit af pengetrang dikterede ønske om at sælge tidsskriftet. – 244.22 åt söder] Rask havde solgt *Asiatic Researches* og andre bøger til Karl Schütz i Bremen til videresalg i Tyskland, jfr. Br 874. Det lykkedes imidlertid ikke Schütz at få solgt bøgerne, jfr. Br 937 og *940, og Rask noterer i sin dagbog for 19/4 1831, at han har fået de solgte bøger tilbage fra Bremen; jfr. Br 966. – 244.24 bror] Rasks halvbroder H. K. Rask. – 244.26 en privat Samling] denne samling, som iflg. Rasks eget katalog over den (trykt SA III p. 18–24) omfattede 70 numre, skænkedes efter Rasks død til det kgl. bibliotek i København af halvbroderen H. K. Rask. – 244.31 Amerapura] Amarapura; i forklares ved, at Ava er den gamle hovedstad og derfor tillige kunne bruges som navn paa landskabet. – 244.32 Indianer] dvs indere. – 244.33 en Ryss] muligvis enten en Sahlerts fra Petersborg (omtalt i Rasks dagbog 23/9 1827) eller Dr. Brück fra Petersborg (omtalt samme sted 11/9 1827). – 245.4 att jag icke nu lefver i Upsala] hentyder til det Rask 1817 i Stockholm foreslåede tilbud om at blive i Sverige som professor ved universitetet i Uppsala eller som bibliotekar ved det kgl. bibliotek i Stockholm, jfr. 238.31–239.19. – 245.4 Herrarne] iflg. Rasks dagbog A. A. Afzelius og andre af Rasks velyndere i Stockholm. – 245.6 mina bekanta] J. von Bülow (Br *239 (278.10–25), jfr. 255.19–25) og P. E. Müller (spec. Br *159 (232.5–233.5)). – 245.8 angelsaksiska Gramm.] Bb 23, eng. oversættelse Bb 179. – 245.10 lappisk Sproglære] Bb 199. – 245.19 alt gammelt godt] Rask tænker hermed formodentlig på C. A. Gottlunds besøg i København efteråret 1824 (jfr. nedenfor II 245.28), samt på C. A. Gottlunds to breve, Br 570 og Br *607. C. A. Gottlund og Rask kan muligvis have truffet hinanden i Sverige 1816–17, men herom foreligger dog intet i Rasks dagbog eller i breve. – 245.21 Opholdssted] Rask har sendt dette brev til A. Wiborgs boghandel i Stockholm, hvor Gottlund iflg. sit

notat på brevet først har fået det 4/6 1831. – 245.22 lappisk (finlappisk) Grammatik] Bb 199. – 245.25 deri] Bb 199 p. 33–35 gennemgår Rask det finske kasussystem. – 245.28 de to finske Drengene . . . som vare med Dem her i Byen] Gottlund havde besøgt København efteråret 1824 (jfr. Br 570 og *607) sammen med to sønner af bonden Paul Räisänen i Finnskogen i Norge på grænsen til Värmland, en ætling af de finske kolonister fra o. 1600. C. A. Gottlund vilde hjælpe disse drenge til en studentereksamen for at de endnu finsktalende efterkommere af de finske kolonister i dem kunne få tjenestemænd, der talte deres eget sprog; men han måtte opgive planen af mangel på midler, jfr. Da. Studier 1932 p. 147 med henvisning.

246.12 Brev eller Breve] Br 903 og 905. – 246.13 Forræinger] svensk og tysk udgave af A. J. Sjögren, Anteckningar om församlingarna i Kemi Lappmark, samt A. J. Sjögren, Über den grammatischen Bau der syrjänischen Sprache, 1830. – 246.19 Lelesby] fejllæsning for Lebesby. – 246.20 herfra bestilte Sager] de af Sjögren i Br 903 og 905 til det kejserlige russiske videnskabsakademi i Petersborg bestilte bøger. – 247.2 nord. Oldskriftselsk. Skr.] nordiske Oldskriftselskabs skrifter, se S. – 247.3 Gyldend. Boghandl.] Gyldendalske Boghandel, se P Søren Gyldendal. – 247.12 Kataloger fra 3 Boghandlere] A. J. Sjögren havde i Br 903 bedt om katalog over nyere dansk litteratur. Blandt dem Rask sender er katalog fra Gyldendalske boghandel, jfr. II 252.31. – 247.13 et Par Småting] heriblandt Bb 130, jfr. II 249.24. – 247.14 lappisk Sproglære] Bb 199. – 247.16 Har De *Leems Lexicon* etc.] i Br 540 takker A. J. Sjögren Rask for tilsendelse af dette værk. – 247.18 Biskop Münters Katalog] katalog over Fr. Münters efterladte bibliotek (ved J. A. Bølling) udkom 1830. Jfr. A. J. Sjögrens forespørgsel om Fr. Münters bibliotek i Br 903. – 247.23 Grammatik over det *Votjakkiske*] formodentlig det i Bb 35 (udgaven i UA II p. 244) nævnte værk, Afhandlinger henhørende til det votjakkiske Sprogs Grammatik, Petersborg 1775, som sandsynligvis er lig med den votjakkiske grammatik, Rask i Petersborg havde lånt af Fr. v. Adelung, jfr. 449.10. – 247.25 *den syrjenske Oversættelse af Matthæus*] Тянь Господьлѡнь Исусь Христосьлѡнь святѡй Евангеліе Матоейсѡнь, Petersborg 1823 (oversat af Alexander Schergin), omtalt af A. J. Sjögren i Über den grammatischen Bau der syrjänischen Sprache. – 247.27 den syrjensk-russiske Наставленіе

etc.] *Наставление о прививании предохранительной оспы* (syryjensk oversættelse ved Alexander Schergin af en brochure, Anvisning til koppevaccination, med ledsagende russisk tekst), Petersborg 1815 (omtalt af A. J. Sjögren i *Über den grammatischen Bau der syryjänischen Sprache*). – 247.29 *Oversætt. af . . . de 4 Evangelister på Cheremissisk*] en sådan findes iflg. Br 924 ikke, jfr. ad II 253.24. – 248.2 mit lappiske Retskrivnings-system] jfr. Bb 199 p. 1–27, 257–67. – 248.4 Det tyske] Rask hentyder her til Morten Lunds og efter ham Knud Leems, G. Sandbergs, Sajnovics' og andres anvendelse af tegn som z, ch, sch o. lign. til at udtrykke de lyd i lappisk, der har lighed med de lyd, som betegnes med disse bogstaver i tysk, jfr. Bb 199 p. 1–27, hvor Rask flere steder omtaler disse „tyske“ betegnelser. – 248.4 w for v] jfr. Bb 199 p. 16. – 248.4 ss for s] jfr. Bb 199 p. 16 n. – 248.5 s med en Lyd, som ingen anden Natsion tillægger det] nemlig lig med stemt s (z). – 248.6 tsch, dsch, dtseh] disse lydbetegnelser (såvel som w, ss og s i de her i det foregående angivne betydninger) anvendes af Sjögren i *Über den grammatischen Bau der syryjänischen Sprache*, idet han dog (l.c. p. 152) bemærker, at man burde indføre nye usammensatte tegn for de dermed betegnede lyd. – 284.6 Mine Betegnelser stemme overens med etc.] jfr. Bb 199 p. 15. – 248.7 Syryjnsken] iflg. Sjögrens beskrivelse deraf i *Über den grammatischen Bau der syryjänischen Sprache*, hvortil der i det flg. hentydes. – 248.9 c (ц)] dvs c som betegnelse for det, der betegnes med det russiske tegn ц (c џ: ts); Sjögrens tegn er z. – 248.9 åndende ch (ч)] dvs ch som betegnelse for den samme lyd udtalt med aspiration, svarende til russisk ч (č); Sjögrens tegn er tsch. – 248.10 ж] ж er her som i det følg. жh trykfejl for ж. – 248.10 дс] russ. ds. – 248.10 дш] russ. dš; Sjögrens tegn er dsch. – 248.10 дз] russ. dz (z = stemt s); Sjögrens tegn er ds; Rask ønsker betegnelsen ж (med rundt hovede). – 248.11 жh] trykfejl for жh. – 248.11 дж] russ. dž; Sjögrens tegn er dsh. – 248.11 дч] russ. dč; Sjögrens tegn er dtseh. – 248.11 жжh] trykfejl for жжh. – 248.11 c] russ. s; Sjögrens tegn er ss. – 248.12 з] russ. z (stemt s); Sjögrens tegn er s. – 248.12 ch (det tyske) burde egentlig skrives k efter mit lapp. System] џ: det tegn, som svarer til tysk ch, nemlig aspireret k, burde skrives k parallelt med đ, t for aspireret d og t, jfr. Bb 199 p. 13–14, samt her II 234.23. – 248.15 min lapp Sprogl.] Bb 199. – 248.27 jeg håber også Stockfleth antager mit System] Stockfleth antog på en del

punkter Rasks lappiske retskrivning, hvilket fremgår af hans lappiske grammatik 1840. At han ikke på alle punkter var enig med Rask, fremgår af deres brevveksling (jfr. Br 933, *1013, *1034 og *1038), samt af et brev fra Stockfleth til Sjögren af 21/8 1832 med udkast til et lappisk alfabet. Heller ikke Sjögren var på alle punkter enig med Rask, hvilket fremgår af Br *935 foruden af en koncept til besvarelse af det nævnte brev fra Stockfleth (Stockfleths brev og Sjögrens koncept samt udkastet findes blandt Sjögrens breve og papirer i UB Helsingfors, jfr. Da. Studier 1932 p. 145 note 3). – 248.28 hans Rettelser etc.] jfr. Bb 199 p. 257–267. – 248.31 det ø etc.] Sjögren omtaler i afhandlingen om syrjænsk ö som den hyppigst forekommende vokal i dette sprog. – 249.1 Tilbud fra Grev Tolstoy, om en Foræring til vort Bibliotek etc.] Rask har her misforstået Sjögren i Br 903, hvor denne skriver flg.: Vid yppat tillfälle tager jag mig åter friheten att uppvakta Herr Professoren med en skrifvelse jämte åtföljande pakett innehållande ett exemplar af alla hitintills utgifna kataloger öfver Grefve Tolstojs högst intressanta Bibliothek. Grefven har med nöje gifvit sitt bifall till mitt förslag att af samma Kataloger genom Herr Professoren erbjuda det Kongliga Bibliotheket en skänk, ifall Herr Professoren så för godt finner. – Sjögren gør Rask opmærksom på misforståelsen i Br 924. – 249.9 det kgl. Universitetsbibliotek etc.] denne bemærkning er fremkaldt af Sjögrens omtale i Br 903 af Universitetsbiblioteket som „Kongliga Bibliotheket“, jfr. foregående komm. – 249.16 uppköpet och expeditionen] jfr. Br *921 (II 246.20–247.15). – 249.18 böckernas framkomst i forledne höst] efter 14/10 1830; i brev af denne dato takker Sjögren for Rasks brev af 10/9 1830, samt anfører, at bogkassen endnu ikke er ankommet. – 249.24 skriften om den hebraiska tidsräkningen] Bb 130. – 249.26 lappska Grammatiken] Bb 199, af hvilken Rask havde sendt 7 ark, jfr. II 247. 14–15. – 249.27 bref] Br *921. – 250.1 efter blott främmande anvisningar] Rask omtaler Bb 199 p. 18, at han ikke kender det lappiske sprog af tale, men dette fremgår i øvrigt af hele fremstillingsformen i lydlæren Bb 199 p. 1–27. – 250.5 ø efter Hr Pr.s mening] jfr. Rasks spørgsmål II 248.31; i Bb 199 p. 2 omtales ø af Rask som sjældent i lappisk, og i rettelserne p. 257 siger Rask, at ø og ö ikke hører til det egentlige lappiske, jfr. smst. p. 263. – 250.9 det nya tecknet ǰ] for aspireret g, jfr. Bb 199 p. 13 og 22, samt her II 235.4–6. – 250.10 i alfabetet]

Bb 199 p. 1. – 250.11 sid. 13] i Bb 199. – 250.12 det ljudet . . . hvilket efter Leem Sid. 5 afhandlas] den pågældende lyd, som Rask behandler Bb 199 p. 5 med henvisning til Knud Leem, *En lappisk Grammatica* p. 377, betegnes af Leem med jgj og undertiden med j alene eller ij; Rask foreslår det nævnte sted at betegne den med ʒj (parallelt med ʒj i isl. sæʒja). – 250.16 gh] således som det antydes ved Rasks betegnelse med z(j). – 250.20 *icke* till föregående stafvelse] imod Rask, som Bb 199 p. 6–7 opponerer mod Leems i eller j foran gj ved betegnelsen af den her l. 12–13 omtalte lyd, idet han mener, at Leem ikke har gjort sig det klart, at den foregående vokal ikke er nogen diftong. – 250.23 ej gj] således som Rask har forstået Leem. – 250.25 Leem kallar g den beqvämaste konsonant för detta ljuds bruk] Leem anfører i sin grammatik p. 377, at i nogle ord kan j alene antyde udtalen, men i andre ord må man tilføje g „som den beqvæmste af alle Consonanter, dertil kand bruges“.

251.5 genom (°) utmärka hvarje förljud till närmaste konsonant] Bb 199 p. 9–12 foreslår Rask at betegne det „forslag“, som findes ved flere vokaler, med ` over vokalen, således at fx è bliver lig med je, ò lig med uo (vo). – 251.13 ʧ] ɔ: aspireret t, jfr. Bb 199 p. 1 og 12–13. – 251.14 ʤ] ɔ: aspireret d, jfr. Bb 199 p. 1 og 12. – 251.15 hörde] på rejsen til det finske og norske Lapland, jfr. P. – 251.16 det tyska ch] jfr. II 248.12–13, Bb 199 p. 13. – 251.18 det *nasala g*] Bb 199 p. 14. – 251.22 Norrske författarne] formodentlig menes hermed Morten Lund, Knud Leem og Gerhard Sandberg. – 251.28 Leem] i *Lexicon lapponicum bipartitum* I 1064 a. – 251.33 anmäla min vänskapsfulla hälsning] Sjögren og N. V. Stockfleth havde truffet hinanden i den norske lapmark febr. 1826 (jfr. Br 869, samt Breve fra N. V. Stockfleth 1825–54, udg. af J. N. Skaar, Kristiania 1896, p. 8). – 252.4 III] russ. ʃ. – 252.5 Руюшшал.] Ruoššal. – 252.9 efter Engländernes Exempel nyttja ch för ʧ] som Rask foreslår Bb 199 p. 18–20 (ʧ ɔ: russ č). – 252.13 flera goda förslag] Bb 199 p. 15–22. – 252.16 det af Leem såkallade gj] jfr. Bb 199 p. 5 samt her II 250.13–251.4. – 252.17 det aspirerade s] jfr. her II 251.19–252.10. – 252.18 det tyska ch] jfr. II 248.12–16, II 251.16–18. – 252.20 dessa bokstäfver] nemlig ch. – 252.20 beteckna tsch (ʧ)] jfr. l. 9. – 252.28 Nota] ikke bevaret. – 252.31 Gyldendalska Katalogerna] jfr. ad II 247.12. – 253.1 den Münterska] auktionen over Fr. Münters bog-

samling. – 253.3 ny påminnelse] jfr. Br 924. – 253.6 Heimskringla ed. Thorlacius & Werlauff Tomus VI] dvs Noregs Konúnga Sögur VI, udg. af Børge Thorlacius og E. Chr. Werlauff, 1826. – 253.9 12te Tomus af Suhms Historie af Danmark] udkom 1824, 13.–14. bind kom 1826–28. – 253.14 på samma sätt, som förra året] jfr. II 246.28. – 253.24 önskan] jfr. 247.22–30. Sjögren gör i Br 924 omhyggeligt rede for, med hvilke bøger han efterkommer Rasks ønsker; han sender således en votjakisk grammatik indbundet sammen med en čeremissisk og en čuvašisk, desuden to eksemplarer af den syrjænske oversættelse af Matthæus-evangeliet, samt Lukas-evangeliet på čeremissisk, mens han ikke har kunnet fremskaffe den II 247.27 nævnte bog om koppevaccination. – 254.5 *Κωνσταντινου*] Konstantinos Dikanomos. – 254.6 Adelung] Fr. Adelung. – 254.11 småsaker . . . af Pastoren . . . Fellman] formodentlig Jakob Fellmans udgave på lappisk af åndelige sange, af hus- og kirkebønner (Gjet-Kirjatzh) og af de to første kapitler af Matthæusevangeliet, alle Åbo 1825 (anmeldt af A. J. Sjögren i Åbo Tidningar 1826 nr. 67 og 69–70). – 254.17 Münters] Fr. Münters efterladte mønt- og medaljesamling; katalog ved C. J. Thomsen 1835–39 under titlen *Museum Münterianum*. – 254.22 brev till Prof. Rafn] breve fra A. J. Sjögren til C. C. Rafn findes KB Ny kgl. Saml. 1599 I fol. – 254.26 genöthigt sind eine so schöne Saṃlung sanskritischer Bücher wieder zu verkaufen] Rask havde solgt disse bøger til Karl Schütz i Bremen, for at denne skulde sælge dem videre i Tyskland; Schütz havde imidlertid vanskeligt ved at få solgt bøgerne og skrev bl. a. til Franz Bopp om at finde købere; der blev dog intet af salget, og Rask fik bøgerne tilbage fra Bremen, jfr. II 244.22 med komm., samt Br 874, 937 og 966. – 254.28 den Wilson] H. H. Wilson, *Sanskrit-English Dictionary*, 1819. – 255.10 so übermässig an Ihrer Schule beschäftigt] Karl Schütz har formodentlig som begrundelse for, at Rask ønskede at sælge disse bøger, anført, at Rask manglede penge, og at hans arbejde som ulønnet ekstraordinær professor var så tidkrævende, at det hindrede ham i at tjene penge på anden måde. – 255.20 Jahrbüchern] *Jahrbücher für wissenschaftliche Kritik* 1831 (marts) p. 366–382. – 255.22 Brev af 27. Febr.] Br 942. – 255.23 min isl. Retskrivning] Rasks regler for den islandske retskrivning i Bb 175, som Egilsson takker for og gør bemærkninger til i Br 942. – 255.26 Pjesen] Bb 175. – 255.27 Th. Helgesen] Thorsteinn Helgason. – 255.27

De har Ret i det allermeste] de punkter Egilsson samler sine bemærkninger om er 1) Rasks regler i Bb 175 p. 16–18 for endelserne *-ur* og *-r* (Egilsson mener at der i overensstemmelse med udtalen altid bør skrives *-ur*), jfr. II 256.6 og 270.8; 2) indførelsen af tegnet *æ* Bb 175 p. 10 (Egilsson advarer derimod, da oldisl. *æ* og *æ* i nyislandsk udtales ens og derfor bør skrives ens); 3) Rasks skelnen mellem *ú* og *ú* i fx *dúfa* og *húfa* Bb 175 p. 30 (Egilsson mener ikke der er nogen forskel i udtalen af *u* i de to ord), jfr. det flg.; 4) Rasks omtale af endelserne *-leg*, *-legur*, *-legt* Bb 175 p. 36; Rask vil skrive *-lig* *-ligur* *-ligt* (Egilssons svar er, at der i udtalen høres *e* og ikke *i*), jfr. II 270.18.

256.24 i Stockholm] under Rasks ophold der nov. 1816–febr. 1818. – 256.24 Köpenhamn] under Cnattingius besøg der sommeren 1825. – 256.31 Upsalienses] deriblandt Atterbom, E. G. Geijer og Palmblad. – 257.1 efter Convänten] *læs* efter 6 års väntan. – 257.2 Geyer] *læs* Geijer; nogen 2. del af Svea Rikes Häfder udkom aldrig. – 257.11 Etymologicon] M 186, jfr. II 118.9 med komm. – 257.17 Rhabecks Læsebog] K. L. Rahbek, Dansk Læsebog I–II, 1799–1804. – 257.27 sin Fru] A. A. Afzelius' første kone Sofia Ottiliana Afzelius. – 257.28 Flicka] A. A. Afzelius' anden kone Sofia Charlotta Afzelius. – 258.1 Det kejserlige Universitet i Petersborg] skal være Det kejserlige Alexanders-Universitet i Helsingfors; brevet er aldrig blevet afsendt, se Br *1025. – 258.4 det af Pastor Renwall udgivne finske Leksikon] 2. del af Gustav Renwall, Lexicon linguæ fennicæ, jfr. II 222.7–13 og Br 901. – 258.7 Lange] Fr. O. Lange. – 258.9 Tredeling af Kasus] i 2. udgave 1830 af Det græske Sprogs Grammatik anfører Fr. O. Lange p. 240–242, at der ved kasus betegnes tre forskellige forhold, nemlig 1) en samværen med, 2) en hengåen til, 3) en udgåen fra; i græsk betegner dativ samværen med, accusativ hengåen til, når det drejer sig om ydre forbindelser, mens den 3. kategori mangler; når det drejer sig om indre el. partitive forbindelser, betegnes alle tre forhold ved genetiv. Denne inddeling foretages af Lange i tilknytning til præpositions læren, hvortil der henvises. – 258.9 lig den Renwall med mig har antaget i Finsk] om Rasks inddeling af de 6 kasus i finsk, der betegner stedforhold, efter om de betegner en bevægelse hertil/indi, en bevægelse bortfra/udaf og et ophold ved/i jfr. Bb 199 p. 33–34; om G. Renvalls antagelse af denne inddeling og af Rasks benævnelser for de 6 kasus jfr. Bb 199 p. 34 note

samt Renvall, *Lexicon linguæ fennicæ* I p. XII. Jfr. desuden 364.28–29 med komm. og UA II p. 258 f. – 258.15 Biskop Münters Bogkatalog] J. A. Bøllings katalog over biskop Fr. Münters bogsamling, 1830. – 258.15 Bogtrykkerens] C. Fr. Schubart. – 258.18 Pipping] F. W. Pipping, hvem Rask havde brevvekslet med i anledning af bogkøb for Alexanders-Universitetet i Helsingfors, og som havde besørget bogkommissioner for Rask, jfr. Br 813, *836, 840, 843, 846 og 901. – 258.22 igjen] ved Åbos brand 1827 ødelagdes det datidige finske universitet, Åbo akademi, og dets bibliotek næsten fuldstændigt; universitet flyttedes derefter til Helsingfors, og opbygningen af et nyt bibliotek påbegyndtes. – 258.23 Hr. Professoren] F. W. Pipping. – 258.25 en Mand] hermed mener Rask sikkert sig selv; ligeledes med l. 32 En anden; alle de II 258.25–259.9 omtalte bøger fandtes i Rasks bogsamling ved hans død, og hans eksemplar af *Asiatic Researches* manglede et ark i første bind iflg. Br 937, jfr. II 259.7. Om tidligere forsøg fra Rasks side på at sælge af sin indiske samling jfr. II 244.22 med komm. og II 254.26 med komm. – 258.25 Waltons Polyglott] B. Walton, *Biblia Sacra Polyglotta*, I–VI, London 1657. – 258.32 En anden] se ad II 258.25. – 259.1 den franske Bearbejdelse af de to første Dele] Griffet de la Baumes oversættelse „*Recherches asiatique*“ I–II, 1805, af *Asiatic Researches* I–II, med noter af L. M. Langlès. – 259.20 Utilbøjelighed til Brevskrivning] Rask havde sidst skrevet til Bjarni Thorsteinsson 17/5 1829 (Br 842), hvilket brev Thorsteinsson havde besvaret 31/8 1829 (Br 860). – 259.21 på Nippet] formodentlig fordi skibet til Island skulle afgå snart. – 259.22 „at jeg lever etc.] alm. brevformel. – 259.26 Fornmannasögur] *Fornmanna Sögur eptir gömlum handritum útgefnar at tilhlutun hins Konúngliga Norræna Fornfræða-Félags* I–XII, 1825–37. Rask var medarbejder ved bind I–III, VI, VII og XI, jfr. Bb 239, Bb 242 og Bb 246. – 260.3 Fruen] Þórunn Hannesdóttir Finsen. – 260.4 Dine Små] Finnur og Árni Bjarnason Thorsteinsson, hvem Bjarni Thorsteinsson havde skrevet om i Br 860. – 260.6 Stapen] dvs Stapi. – 260.9 Brev] Br 992. – 260.9 *sendtingar*] to skoleprogrammer fra Bessastadir lærde skole; for 1831: Hugsvinnsmál, ásamt þeirra latinska Frumriti, útg. af Hallgrími Schéving, 34 sider; for 1832: Ólafs Drápa Tryggvasonar, útg. af Sveinbirni Egilssyni (begge trykt med latinske bogstaver). I det følgende taler Rask i øvrigt kun om Sv. Egilssons arbejde. – 260.13 gjort Brug

af etc.] Egilsson havde i Ólafsdrápa fulgt flere af de af Rask i Bb 175 angivne regler for islandsk retskrivning og beklager i Br 992, at trykkeriets mangel på specielle typer har forhindret fx gennemført brug af ð og vokalaccenterne ^ og ` . – 260.13 her agtes de ikke stort] denne bitre udtalelse må ses på baggrund af den strid mellem Rask og Baldvin Einarsson (som repræsentant for de unge islændinge i København), som var opstået i anledning af Rasks forsvar i Bb 185–186 for C. C. Rafns oversættelse af Jómsvíkinga- og Knytlingasaga, der var blevet angrebet hårdt i en anonym anmeldelse i Månedsskrift for Litteratur, 12. hefte, 1830. Baldvin Einarsson tog heftigt til orde imod Rasks forsvar for Rafn og kom endog i sin iver til at beskyldte Rask for ikke at forstå sig på islandsk. Striden førte til, at Rask marts 1831 trak sig tilbage som formand for det isl. litterære selskab, hvor den eneste som holdt med ham var Finnur Magnússon, mens alle de andre islændinge var imod ham. Som hans efterfølger valgtes til Rasks sorg ikke Finnur Magnússon, men en af hans modstandere, Þorgeir Guðmundsson. Karakteristisk nok holdt alle Rasks gamle islandske venner med Rask, men da de, bortset fra Finnur Magnússon, befandt sig på Island, havde de ingen umiddelbar indflydelse på stridens gang. Jfr. Br 930, 952, 967, 973, 975, 979, 980, 994, 1087. – Om denne strid se også Hafnarstúdentar skrifna heim, Reykjavík 1963, med henvisning til Nanna Ólafsdóttir, Baldvin Einarsson og Þjóðmalastarf hans, Reykjavík 1961. – 260.14 fortasse tamen insaniisse juvabit] kontamination af Vergil Æneiden I 203 og Seneca Dial. 9, 17, 10. – 260.17 Fms. 6te Bd] Fornmanna Sögur 6. bind; Sv. Egilsson havde i Br 992 omtalt nogle enkeltheder i de poetiske afsnit i Fornmanna Sögur VI i anledning af sin latinske oversættelse af værket, hvor versene er kommenteret. – 260.18 *setta fingr*] hertil giver Egilsson i sin afskrift af brevet følg. note: = kritisere, udsætte på. – 260.19 ólafsd. der sigtes i det følgende til steder i Sv. Egilssons udgave af Ólafsdrápa, jfr. ad II 260.9. – 260.21 lögum] hertil har Egilsson i sin afskrift følgende note: I mit Svar til Rask søgte jeg at forsvare dette Sted; jeg tilstod at Indvendingen ikke var ubeføjet men oplyste dog ved flere Exempler af det gammelnordiske, at jeg havde Grund til at beholde denne Vending, som den vanskeligere, samt at begge Udtryksmåder sagde noget nær det samme (Egilssons svarbrev til Rask er Br 1020). – 260.23 Ol. Tryggves. S.] Ólafs saga Tryggvasonar

i Fornmanna Sögur I–III (hovedhåndskrift AM 61 fol.). – 260.30 Mor-
kinskinna] Gl. kgl. Saml. 1009 fol.; dette håndskrift er anvendt som
varianthåndskrift til AM 66 fol. ved udgivelsen af Fornmanna Sögur
VI–VII.

261.1 7. Bd af Fms.] Fornmanna Sögur VII (Bb 246). – 261.2 (No. 61
Fol. Arn. M.)] 61 er fejl for 66. Fejlen skyldes, at bind I–III af Forn-
manna Sögur, Ólafs saga Tryggvasonar, er udg. på grundlag af AM 61.
– 261.2 ie for è] på den i det følgende her fremsatte redegørelse for an-
vendelsen af ie og è (for nyisl. je) bygger Rask sin anvendelse af è-tegnet
i Bb 197–198, jfr. spec. Bb 198 p. 8–9. – 261.15 *Skæðr* etc.] ordet findes
i Egilssons udgave af Ólafsdrápa v. 22 l. 7 og p. 21 i formen *skæða*;
Egilsson giver i Br 1020 Rask ret i, at der burde have stået *skæða*. –
261.16 (*skóði*)] et sådant ord er ikke overleveret i oldislandsk; paren-
tesen er som sædvanlig hos Rask at forstå som rekonstruktionstegn. –
261.17 (*dólr*)] ligeså. – 261.18 (*dógr*)] ligeså. – 261.19 *skóð*] skóð n.
'skadeligt redskab, våben' findes i det isl. edda- og skjaldesprog. –
261.25 forlod København] N. V. Stockfleth opholdt sig 16/1–1/6 1832
i Kbh. sammen med en lappisk seminarist, Hans Mortensen Kolpus.
Rask gennemgik med dem de da udkomne 10–12 ark af Bb 199, hvilket
førte til adskillige rettelser og tilføjelser (se Bb 199 p. 257–287 og jfr.
bogens fortale p. 12–13). – 261.26 for] *læs* tør el. *tör*. – 261.31 og Bog-
stavlären og] *læs* Bogstavlären og (idet det første og er streget over i
brevet). – 261.31 Bogstavlären og Formlären] nemlig i manuskriptet til
Stockfleth, Grammatik i det Lappiske Sprog, som dog først udkom i
sin helhed 1840. I et brev af 14/6 1832 til det norske kirke departement
meddeler Stockfleth, at hans hensigt med opholdet i Kbh. var at for-
berede dannelsen af et lappisk alfabet og udkaste grundtrækkene til en
grammatik (Breve fra N. V. Stockfleth 1825–54, Kristiania 1896, p. 41).
– 262.3 Grammatiken] Bb 199. – 262.15 H. Mortensen] Hans Mortensen
Kolpus. Jfr. ad II 261.25. – 262.18 en af mine Bekjendtere] B. A. Collet,
jfr. II 269.6. – 262.20 lappiske Grammatik] Bb 199. – 262.31 Reforma-
tionsfesten] universitetets fest til minde om reformationens indførelse
ved Luthers opslag af sine 95 theses 31/10 1517. – 263.1 det sidste etc.]
Rasks program til reformationsfesten 1832 er Bb 201. – 263.2 Foredraget]
den skriftlige fremstilling (i programmet, der såvel som talen skulde
være på latin). – 263.4 isl. Læsebog] Bb 198. – 263.4 Sproglære] Bb 197.

– 263.5 engelsk Gramm.] Bb 200. – 263.5 lappisk Grammatik] Bb 199. – 263.5 et Bind islandske Sagaer] Fornmanna Sögur VII (Bb 246). – 263.7 tantalisk Frugttæ] hentyder til myten om den græske sagnkonge Tantalos, der stod vansmægtende af tørst og sult i en sø, hvis vand forsvandt, når han bukkede sig efter det, og med en gren over sit hoved med de herligste frugter, som han ikke kunde nå. – 263.9 lat. Fort. til den AS. Gramm.] Bb 179 p. LVI–LIX (postscriptum på latin til den eng. fortale p. I–LV, som i hovedsagen er en oversættelse af fortalen i Bb 23, dog noget udvidet mod slutningen). – 263.16 den dobbelte Forbedring i Kirken og Universitetet] jfr. 264.12–26. – 264.3 Skrivelse] ikke bevaret; den har været svar på Rasks anmodning til R. J. F. Heinrichsen om affattelse af en tale på latin, som Rask vilde holde ved reformationsfesten på universitetet (Br *1014). – Den latinske tale er bevaret M 210 22°. – 264.8 det 1. Sprog] det latinske Sprog. – 264.11 Hohlenb.] Hohlenberg. – 264.13 Trosforbedringens Indførelse og Universitetets Gjenfødelse eller Fornyse] Reformationens indførelse i Danmark 1536 og Københavns universitets genoprettelse 1537. – Med hensyn til de i det følgende fremsatte tanker kan henvises til Rasks dedikation til Johan von Bülow i Bb 23, hvor Rask i anledning af reformationsfesten 1817 omtaler reformationens betydning og betydningen af den dermed sammenhængende „Videnskabernes Gjenfødelse“ for det frie åndsliv i Danmark. – 264.20 Gorm den gamle gjenoprettede Dans mykillatis og Rolf Krakes gamle Rige] Gorm den Gamles samling af Danmarks riges dele, som ifølge de historiske sagn tidligere havde været forenet under én konge af kong Dan (i isl. kilder omtalt som Dan mikilláti) og af Rolf Krake. – 264.21 vor Höjskole] dvs universitetet. – 264.22 den oldenborgske Stamme] de danske konger fra Christian I, som blev konge 1448, og fremefter. – 264.22 Valdemarernes] de danske konger Valdemar den store (1157–1182) og Valdemar Sejv (1202–1241). – 264.23 Kristjan den første etc.] oprettelsen af Københavns universitet under Christian I 1478, efter at han 1475 havde opnået pavelig tilladelse til at stifte et Studium generale i Danmark. – 265.4 Hs M. K. Fr. 6.] Hans Majestæt Kong Frederik VI. – 265.11 Nyerups Bog om Universitetets Annaler] Rasmus Nyerup, Københavns Universitets Annaler fra Reformationen af og til 1805 (2. del af III. bind af Historisk-statistisk Skildring af Tilstanden i Danmark og Norge i ældre og nyere Tider

I–IV, 1803–06). – 265.16 på 10de År efter min Hjemkomst fra Orienten] Rask kom hjem fra Indien maj 1823 og udnævntes til professor i østerlandske sprog 3/12 1831, altså på 9. år efter hjemkomsten. – 265.21 Progr.] det II 262.31–263.3 omtalte program ved universitetets reformationsfest (Bb 201).

266.7 *Renvalls finske Ordbog*] Gustav Renvall, *Lexicon linguæ fennicæ* II (1826) jfr. II 222.7–13, Br 901 og II 258.4–6. – 266.10 min lange Tavshed] se Br 901 (11/5 1830) om bøgerens afsendelse, og jfr. Rasks uafsendte brevudkast Br *959. – 266.12 lappisk Sproglære] Bb 199; om Rasks arbejde med denne bog jfr. Br *834 og *879. En af grundene til, at det trak så længe ud med udgivelsen, var udsættelsen af Stockfleths besøg i København, jfr. ad II 219.14. – 266.27 *Elskovskunsten* oversat ved P. R. Maurath (*R. M. Thårup*)] *Elskovskunsten*, systematisk fremstillet med stadigt Hensyn til Ovid's ars amatoria. Oversat fra Tydsk ved P. R. Maurath [o: M. R. Thaarup], 1831. – 266.28 *Erasm. Rask*, Grammar of the Anglo-Saxon Tongue, &c.] Bb 179. – 266.29 Ejusd. *Locmani sapientis fabulæ arabice editæ &c*] Bb 184. – 266.30 Sammes kortfattede Vejledning etc.] Bb 197. – 266.32 By the same, Grammar of the Danish language &c] Bb 176. – 266.33 *Kriegers* Småting om den nydanske Retskrivning] M. D. Kriger, *Småting om den nydanske Retskrivning* (1831), jfr. Bb 188–195. – 267.10 Skrivelse af 9de dennes] Br 1022. – 267.12 i Fortalen til Deres lappiske Sproglære] Bb 199 fortalen p. 11; jfr. II 226.27–227.9. – 267.15 Skrivelse af 7 Octbr 1829] Br *867. – 267.16 Forlægger] S. Boe Langhoff (Schuboths forlag). – 267.22 Undersøgelse om det lappiske Sprogs Oprindelse] Bb 208 d, jfr. ad II 116.5, II 147.28–148.18, II 151.5–19, II 218.26–220.19, II 227.14–32, II 235.23–30. – 268.4 Grammatik] Bb 199. – 268.6 Antagelsen af *z*, *s* &c for *zh*, *sh* &c.] jfr. II 262.2–8. – 268.7 Deres meget Ærede af 1ste August] ingen af Rasks breve til N. V. Stockfleth er bevaret. – 268.15 Tandbogstaverne.] *læs* Tandbogstaverne –. – 268.15 *ʒ*] med hensyn til dette tegn, der er betegnelse for en lyd, som Stockfleth har gjort Rask opmærksom på, og som også forekommer aspireret (forskellig fra *ʒ*), jfr. Bb 199 p. 257 og 266. – 268.15 det første *ʒ* i denne linje må være fejl for *ʒ*. – 268.20 Ærede af 19 Juli] ikke bevaret. – 268.20 at samtlige 6 Selvlyde a, æ, e, i, o, u danne hver for sig en Trehed] Bb 199 p. 259–265 behandler Rask de lappiske vokalers afændringer, dvs kombina-

tionsbetingede varianter (a og æ har fx to afændringer, e og o hver én osv.), men han er der ikke nået frem til systemet af 6 selvlyd med hver to afændringer, dvs 6 vokaler, der hver kan manifesteres på 3 måder afhængigt af de omgivende lyd. – 268.24 Tilbagekomst til Finmarken] fandt først sted aug. 1833. – 268.28 Deres Sproglære Side 147–149 om Leems amam amad &c] Bb 199 p. 147–149, hvor der henvises til Leem, En lappisk Grammatica p. 133–134. Angående de i l. 30–32 nævnte eks. henvises dertil. – 268.29 Finnerne] foruden Hans Mortensen Kolpus to unge lapper, som var fulgt med Stockfleth fra Finmarken til Kristiania for at komme i håndværkerlære. – 269.17 Brev] Br 1020. – 269.18 Bøgerne] Rasks egenhændige ordregister til viserne i Heimskringla (M 4) samt Jón Ólafsson den yngres isl.-lat. ordbog over Snorres edda og skálda med tillæg af Rask (M 6), jfr. Br 615 og 693 samt II 218.13. – 269.19 Deres Anmærkninger] Egilsson har i M 4 skrevet nogle bemærkninger til Rasks ordforklaringer. – 269.21 Ordbog] Sv. Egilsson, Lexicon Poeticum, af hvilket han med Br 1020 havde sendt bogstavet U. Ordbogen var først færdig 1846 og udkom ikke før 1854–60. – 269.27 lille Sproglære] Bb 197. – 269.27 Læsebog] Bb 198. – 269.28 7de Bd af Fms] 7. bind af Fornmanna Sögur (Bb 246). – 269.29 oprigtige Dom] Sv. Egilsson giver i Br 1052 (28/2 1833) udtryk for sin mening om de tre værker. Desuden har han i fortalen til Scripta historica Islandorum VI og VII udtalt sig om Bb 246 og i Dansk Litteratur-Tidende 1833 nr. 36 p. 583–84 om Bb 197 og 198 (imod L. Chr. Müllers anmeldelse af Bb 197–198 i samme tidsskrift 1833 nr. 11). – 270.1 Stiftsbibliotheket] stiftsbiblioteket i Reykjavík. – 270.2 ikke at gøre noget Forslag til Selskabet om min Retskrivning] Rask må i den ikke bevarede del af Br *1003 have skrevet om sit arbejde med en islandsk retskrivningslære, idet Egilsson i sit svar på dette brev (Br 1020) tilbyder at tale med den islandske afdeling af Hið islenszka Bokmentafélag om at lade denne retskrivningslære trykke, jfr. også Br 1031 og 1054 fra Árni Helgason, formanden for ÍB's islandske afdeling. – 270.3 ej heller agter jeg nu nogensinde at skrive mer om eller på Islandsk] denne opgivende holdning fra Rasks side over for det sprog, der havde været hans kæreste studieobjekt og udgangspunktet for hele hans sprogvidenskabelige forfatterskab, skyldes dels hans sygdom, men dels sikkert også den fuldstændige mangel på forståelse, han havde mødt hos de unge islændinge i København,

jfr. II 260.13. – 270.7 en Fejl etc.] i Bb 175 giver Rask p. 16–18 en udførlig redegørelse for forekomsten af endelserne *-ur* og *-r* i isl., idet han bl. a. vil skrive *-ur* i nom. sg. af u-stammerne, konsonantstammerne og de feminine i-stammer (foruden i oblik kasus af slægtskabsstammerne og i nom.-acc. pl. af on-stammerne, hvor det med rette hører hjemme). I Bb 197 har Rask opgivet *-ur* i fem. i-st., men skriver det stadigvæk i u-st. og kons.-st. – Rasks vanskeligheder med dette problem skyldes hans sammenblanding af ældre og nyere islandsk, idet han fra begyndelsen anså nyisl. for at være identisk med oldislandsk og fra dette synspunkt måtte kæmpe sig frem til at erkende forskellene mellem et oldisl. og et nyisl. sprogtrin (jfr. Rasks forord til Bb 197). – Om endelserne *-ur* og *-r* jfr. Rasks brug af disse i Bb 12 og Bb 27; jfr. også her II 255.27 med komm. og 256.6. – Først med dette brev giver Rask udtryk for den rigtige opfattelse af problemet (II 270. 8–15). – 270.15 Hallgr. Petersens] Hallgrímur Pétursson. – 270.15 Eggert Olafsens] Eggert Ólafsson. – 270.18 da De selv i Anledning af *-legt, -legr, -leg* etc.] om Egilssons bemærkninger i Br 942 til p. 36 i Bb 175, se ad 255.27. – 270.27 Skrivelse] ikke bevaret. – 270.28 den Idé at skrive *d* osv] jfr. II 268.11–19, II 269.9–11. – 270.31 Deres 16de Ark] 16. ark af Bb 199.

271.2 danske Retskrivnings Lære] Bb 92–93. – 271.20 Udnævnelse til den østerlandske Professur] Rask var ved kgl. resolution af 3/12 1831 blevet udnævnt til professor i østerlandske sprog, jfr. Br 986.

Kommentar til brevregistranten

Generelle henvisninger til arbejder af Rask.

Vejledning til det Islandske = Bb 12.

Angelsaksisk Sproglære = Bb 23.

Prisskriftet = Bb 24.

Spansk Sproglære = Bb 49.

Dansk Retskrivningslære = Bb 92-93.

Italiænsk Formlære = Bb 101.

Den gamle ægyptiske Tidsregning = Bb 102.

Den ældste hebraiske Tidsregning = Bb 130.

Lappisk Sproglære = Bb 199.

Literaturbladet = Bb 244.

Historien om de tí Vizirer = Bb 245.

Br 4 medvirkning ved ordbogen] jfr. Br 1063 a-c.

Br 5 kvittering for fædrene og mødrene arv] kvitteringen gælder kun Rasks mødrene arv.

Br 10 a 1809?] brevet har visse overensstemmelser med Br 42 (27/5 1811), bl. a. med hensyn til opstilling af kasusrækkefølgen (jfr. 65.8-25); denne ændrede kasusrækkefølge synes Rask først at have udarbejdet i beg. af 1811, idet den ikke er anvendt i den i 1810 udarbejdede afhandling om den danske grammatiks endelser og former, og brevet må snarest dateres til begyndelsen af 1811 (evt. vinteren 1810-11). - N. M. Petersen?] brevet er sikkert ikke til N. M. Petersen, der selv opholdt sig i København 1808-12; snarere kan der gættes på H. J. Hansen som adressat, idet det af N. M. Petersens biografi i SA ses, at han har haft adgang til flere nu ikke længere bevarede breve fra Rask til H. J. Hansen.

Br 12 den islandske ordbog] Bb 235.

Br *15 Sigurður Pétursson] læs Guðmundur Pétursson, jfr. ad 10.15, 14.23.

Br 16 *Bemerkungen über die skandinavischen Sprachen*] Bb 5. – *Vejledning til det Islandske*] Bb 12.

Br *24 Mellem april 1810 og sommeren 1813] angående nærmere datering se ad 28.1.

Br 29 den svenske tronarving] Christian August af Augustenborg, se P.

Br 30 islandske grammatik] dvs det indtil da trykte af Bb 12 (i slutn. af Br 30 skriver Rask, at der endnu mangler halvtredje ark).

Br 31 a N. M. Petersen?] jfr. ad Br 10 a.

Br *32 1811] om den nærmere datering se ad 46.19.

Br *37 maj 1811] om den nærmere datering se ad 58.20. – [Ove?] Mallings] det er utvivlsomt Ove Malling, som var medlem af Directionen for universitetet og de lærde skoler. Rask kunde ønske hans bekendtskab med henblik på opnåelse af støtte ved eventuel ansøgning om økonomisk bistand, universitetsansættelse el. lign.

Br 38 en metrisk Oversættelse] den i Br *37 og Br *39 omtalte oversættelse af Skírnisfór til græsk.

Br 40 *Vejledning til det Islandske*] Bb 12. – Björn Haldorsons ordbog] Bb 235.

Br 63 subscriptionsplan til islandsk læsebog] Bb 14.

Br 79–80 til unævnt] brevene må iflg. Br 81 være skrevet til Rasmus Nyerup.

Br 92 Þorskin Gíslason] fejl for Þorsteinn Gíslason. – Edda] det drejer sig om nogle vers af Sigrdrifumál, som Schéving har skaffet afskrift af, jfr. Bb 26 p. 197 note 2.

Br 97 Rüh's eddaoversættelse] det er Rüh's skrift fra 1813 om den isl. poesis oprindelse af den angelsaksiske.

Br *101 6/5 1816] 1816 må være fejlskrivning af Gumælius for 1817, se ad 188.10. – Udhæng] det er selve den trykte anmeldelse, Bb 21, der er tale om.

Br 106 angelsaksisk digt] Bb 237.

Br 107 brevet er ikke fra Einar Jónsson, men fra Eggert Jónsson.

Br 110 Jón] Jón Þorláksson Kærnested.

Br 116 *Undersøgelse* etc.] Bb 24. – *Angelsaksisk Sproglære*] Bb 23.

Br 117 A.'s svigermoder] Sophia Lovisa Ramsay.

Br 121 Mellem 20/11 1816 og decbr. 1819] brevet kan dateres til slutningen af maj el. begyndelsen af juni 1817, idet det iflg. sit indhold må være skrevet efter Rasks modtagelse af svar fra Asmus Larsen på Rasks brev af 11/5 1817 (Br 160), men inden affattelsen af brev til Asmus Larsen af 14/6 1817 (Br 167), der fremtræder som en slags supplement til brevet her.

Br 122 P. Gröndal] trykfejl for B. Gröndal. – den angelsaxiske Sprog-lære] Bb 23.

Br 124 islandske læsebog] Bb 28.

Br 133 *Udvalgte Danske Viser* etc.] se P Rasmus Nyerup.

Br 134 anmeldelse af . . . *Fomsvikinga-Sagan*] Bb 22.

Br 135 *Ottars og Ulfstens korte Rejseberetninger*] Bb 17.

Br 136 eddaudgave] Bb 25.

Br 137 eddaudgave] Bb 25.

Br 139 Snorres Edda] Bb 25. – *Anvisning till Isländskan*] Bb 27.

Br 143 udgivelse af Eddaerne] Bb 25 og Bb 26.

Br (*)148 at *Fundinn Noregr* udkommer] fejlagtigt referat af 214.28–29; det drejer sig om en afskrift af stykket Fundinn Noregr i Flateyjarbók, som Finnur Magnússon efter anmodning fra Rask sender ham til brug for Bb 25, se ad 214.28.

Br 150 Rasks foretagender i Stockholm] udgivelsen af Bb 25 og Bb 26.

Br (*)151 R.'s anmeldelse af . . . *Fomsvikinga-Sagan*] Bb 22. – R.'s Edda] det drejer sig om både Bb 25 og Bb 26. – *Anvisning till Isländskan*] Bb 27.

Br 154 udgivervirksomhed] udgivelsen af Bb 25 og Bb 26.

Br 160 prisopgavens] Bb 24.

Br (*)166 en afhandling: *Um nokkrar vísur úr Snorra Eddu*] det drejer sig ikke om en afhandling af Finnur Magnússon, men om oplysninger om nogle vers i Snorres edda til brug for Rasks udgave af denne, jfr. ad 245.5.

Br 167 5 bøger] Bb 23 og 25–28.

Br 169 nye Uppsala-disputatser] de 189.24–31 nævnte.

Br 170 eddaudgave] Bb 25.

Br 172 eddaudgaver] Bb 25 og 26. – *Ottars og Ulfstens korte Rejseberetninger*] Bb 17.

Br 174 eddaudgaver] Bb 25 og 26.

Br 176 Sæmunds Edda] den arnamagnæanske kommissions udgave af Sæmunds Edda, II. del, som udkom 1818; om Finnur Magnússons medarbejderskab se P.

Br 182 eddaudgaven] ad Br 176.

Br 184 eddasted] Bb 25 p. 145 nederst: Þat seg... fjöld sagna.

Br 206 fortsættelsen af *Angelsaksisk Sproglære*] det drejer sig om prøveark af Bb 23. – skjoldungedigt] G. J. Thorkelins udg. af Beowulf, se P.

Br 214 Sæmunds Edda II] jfr. ad Br 176. – afhandling om *Den Brynderslevske Runesteen*] Bb 38.

Br *223 udgave af Sæmunds Edda] det drejer sig kun om et enkelt blad af udgaven Bb 26 (jfr. 271.22); hele værket udkom først 1818.

Br (*)229 *Den Brynderslevske Runesteen*] Bb 38. – rapporter fra Fyn] brevets Fróni (∴ Island) er fejlagtigt læst Fióni (Fyn).

Br 231 skjoldungedigt] se ad Br 206.

Br 241 1818?] brevet kan efter sit indhold dateres til 21/2 1818, idet det er skrevet lørdagen før Rasks afrejse fra Stockholm, som fandt sted mandag d. 23/2 1818. – polemik mellem Nyerup, Høst og Hammarsköld] fejlagtigt referat; brevet behandler Hammarskölds forkerte oplysning i *Swensk Literatur-Tidning* 1818 nr. 3 (17. jan.) sp. 43 om, at J. K. Høst skulle være forfatter til den af P. A. Wallmark i *Almänna Journalen* 1817 nr. 281 (dec.) citerede anonyme anmeldelse (som er skrevet af Rasmus Nyerup) af Chr. Molbech, *Breve fra Sverige*. Se ad 283.3.

Br 242 1818] brevet må iflg. sit indhold være fra 1819.

Br *243 N.'s polemik med Høst og Hammarsköld] fejlagtigt referat, se 283.2–9 med komm., samt ovenfor ad Br 241.

Br 253 Veritas' mening etc.] fejlagtigt referat; Bülow ønsker at få at vide af Rask, om Molbechs svenske rejsebeskrivelse, trods utilfredsheden med den i Sverige, er i overensstemmelse med sandheden („det kommer an paa, om Veritas har Aarsag at være det“ ∴ tilfreds med beskrivelsen).

Br 259 Febr. 1818?] om den nærmere datering se ad 289.22.

Br 263 smedearbejde] Einar Helgason var i snedkerlære; fejlen fremkommet ved oversættelse af isl. *smiður*, som foruden håndværker i alm. betyder både smed og snedker.

Br 264 Edda] se ad Br 176.

Br 265 islandske læsebog og Snorra Edda] prøveark af Bb 28 og Bb 25.

Br 278 1818 efter 20/3] brevet er fra 2/5 1818, idet A. i brevet omtaler et brev til R. Nyerup, som han vil sende samme dag, og dette brev til Nyerup (KB Add. 86 4°) bærer datoen 2. maj 1818.

Br 279 1818 efter 20/3] kan dateres til ugen mellem 6/6 og 13/6 1819, idet J. Adlerbeth holdt sin indtrædelsestale i Svenska Vitterhets-, Historie- och Antiquitets-Akademien mandag d. 14/6 1819, og denne begivenhed omtales i Br 279 som skullende finde sted i næste uge.

Br *280 jfr. Bb 33.

Br 281 Mellem 27/3 1818 og 13/6 1819] iflg. sin dagbog opsatte Rask 22/10 1818 en plan til Rumancev om sammen med Nordblad at besøge de finske folk i Rusland, og iflg. samme kilde indgav han 16/11 1818 denne forestilling til Rumancev. Brevet kan altså dateres til tiden 22/10 –16/11 1818.

Br 282 Mellem april og oktbr. 1818] brevet kan dateres til slutningen af dec. 1818 eller snarere begyndelsen af året 1819, idet Ehrström takker for brev fra Rask af 3/12 1818 med Bb 24, samt giver udtryk for, at han endnu ikke har læst bogen, da Renvall og en anden, som er meget langsom og træg, først har lånt den.

Br 287 1819] skal være 1818, da Renvalls finske ordbog kom i gang i løbet af dette år, jfr. Br 291, Br 299, Br 314, Br *319, Br 328, Br 335, Br 338, Br 343 a.

Br 290 korrektur] af fortalen til Bb 25. – kroning og hyldning] af Karl XIV Johan, se P. – *Edda Sæmundar*] Bb 26. – *Sýnishorn*] Bb 28.

Br *301 Tackarby] fejllæsning for Jackarby.

Br 305 korrektur] af Bb 28.

Br 307 R.'s publikationer i Sth.] Bb 25, 26 og 28.

Br 308 brev fra R. til oldsagskommissionen.] Br 302.

Br 314 *Angelsaksisk Sproglære*] Bb 23; „beder om“ er ikke rigtigt, brevstedet drejer sig om forsendelse til Rask af 5 eks. af Bb 23, som Renvall har købt til Rask i Åbo, men endnu ikke har kunnet sende.

Br 323 4/10 [1818]] brevet, som er dateret 4. October, må være skrevet 4. november 1818, da det er svar på et (ikke bevaret) brev fra Rask af 11/10 1818, jfr. ad 355.24. – sin forrige kommissionær] C. Schöller von Bülow.

Br 329 *Angelsaksisk Sproglære*] Bb 23; „sender“ er ikke rigtigt; det

drejer sig om et enkelt eksemplar, som E. *ikke* har haft lejlighed til at sende.

Br 331 Hattalykill] afsnit i Bb 25, hvoraf Rask har sendt Cnattin-
gius en parafrase til brug for dennes svenske oversættelse af Bb 25. –
Fundinn Noregr] afsnit i Bb 25, jfr. 214.28 med komm. – arbejder af
R. etc.] Bb 27–28.

Br *342 Sender en sanskritgrammatik] fejlagtigt referat, se 368.16–18.

Br *344 Konzept. Den kan dateres til beg. af juni 1819, jfr. ad 369.1.

Br *345 1819] om nærmere datering se ad 369.13.

Br *347 Eschschoff] skal være Eschscholtz.

Br 349 arbejder] Bb 25 og 27–28.

Br 356 *Edda Sæmundar*] Bb 26.

Br 357 arbejder] Bb 25, 26 og 28.

Br *360 jfr. Bb 34.

Br 363 tilsendt arbejde] Bb 24.

Br 375 anmeldelse] Bb 29–30.

Br 381 jfr. Bb 35.

Br 382 Juni 1819] brevet må være fra marts 1819; dels omtaler Rask
tøvejret, som forhindrer hans afrejse fra Petersborg, jfr. ad 428.16, dels
nævner han, at han lige har modtaget sin udgave af Snorres edda, jfr.
395.8–9. – *Synishorn*] Bb 28.

Br 383 Juni 1819] se ad Br 382. – berv] læs brev.

Br 384 Juni 1819] brevet, der kun er beskrevet på den ene side, har
fungeret som kuvert for første halvdel af Br 381, jfr. 424.20; det er
skrevet mellem 30/5 og 4/6 1819 (Br 381 og Br *385).

Br *385. Begyndelse og slutning mangler] den fuldstændige original
findes i arkivet på Hofmangave på Fyn. Begyndelsen er en tak til
P. E. Müller for meddelelse om forhøjet rejsestipendium samt for til-
sendelse af kommissionen fra Universitetsbiblioteket (P. E. Müller i
Br *364 og *369); slutningen handler om forsendelse af danske bøger
til Rusland; til sidst en bøn til R. Nyerup om at læse omhyggelig kor-
rektur på fremmedordene i, hvad han måtte trykke af Rasks breve [i
sit *Magazin for Reiseagttagelser*].

Br 387 12/6 1819] på grund af forveksling af dette brev med Br 241
er det givne indholdsreferat ikke rigtigt og dermed heller ikke daterin-
gen. Rasks brev til J. H. Schröder (i Univ.-Bibl. Uppsala Lösa bref

G 360) er en billet med meddelelse om, at bihang og register mangler til Svensk Literaturtidning for 1824 (formodentlig i Universitetsbibliotekets eksemplar), hilsen fra R. Nyerup og brevkommision (brev til A. J. Hipping). Må dateres til tiden mellem 1825 og R. Nyerups død 1829 og kunde tænkes at være en billet, Rask har sendt J. H. Schröder sammen med brevet til A. J. Hipping, da Schröder 1825 var i København. § Br 388 testamente] det drejer sig om hans håndskrifter (som testamenteres til Universitetsbiblioteket) og bøger (som dels skal tilfalde Universitetsbiblioteket, dels Det islandske litterære Selskab).

Br 389 *Purun*] fejllæsning for Turun.

Br *393 mellem 13/8 og 1/10 1819] om nærmere datering se ad 444.13.

Br 395 R.s gulddaase] den gulddåse, som Rask havde fået af Rumancev for at ordne den nordiske afdeling af dennes bibliotek, jfr. ad 439.24.

Br 398 R.s gulddaase] jfr. ad II 11.22.

Br 399 paa R.] i anledning af Bb 29-30.

Br 400 brevet findes i Þjóðskjalasafn Íslands, se Br 1078.

Br 402 udgaven af Sæmunds Edda] den arnamagnæanske kommissions udgave, se S. – Johan v. Bülow's økonomiske tab] ved brodersønnen C. Schöller v. Bülow's fallit.

Br 404 Refererer] læs Referat af. – mod R.] mod Bb 29-30.

Br *414 kun en del af brevet er trykt, idet begyndelse og slutning mangler; den fuldstændige original findes KB Add. 198 fol. – Afsluttet 11/1 1820] skal være: Fortsat 11/2 1820, afsluttet 16/2 1820, jfr. ad II 3.23.

Br *424 Isfahan 19/5 [1820](?) *foran brevnummeret er forkert, da brevet ikke er trykt. Brevets dato 19/5 1818 er der ingen grund til at drage i tvivl, idet Isphahan (således i brevet) er en morsomhed fra Rasks side, som fuldt ud forklares af hans indledende ord: „Hr. Kansli-rådet har väl icke tillåtit mig at skrifva förrän jag är kommen til Persien . . . Ispahan är ingenting annat än *is på hagen* . . . (Rask havde lånt persiske bøger af Hallenberg). – E. M. Frähn i slutn. af referatet skal være C. M. Frähn.

Br 430 brevet er iflg. sin indledning skrevet efter Br *431.

Br *432 og *433 jfr. Bb 46.

Br *438 Gwaloir] trykfejl for Gwalior.

Br *453 Septbr. 1822] om den nærmere datering se ad II 61.14.

Br 459 Maj 1823 eller senere] brevet er vistnok fra Rasks sidste levetid, dvs efteråret 1832.

Br 461 Maj 1823 eller senere] brevet må være fra 1832; da udkom C. C. Rafns udgave af *Færeyinga Saga*, og da tryktes *Fornmanna Sögur VII* (Bb 246), i slutningen af hvilken den i brevet omtalte *Saga Sigurðar slembidjákns* er trykt. Tidspunktet er snarest foråret 1832, efter at *Færeyinga Saga* var udkommet.

Br 462 Maj 1823 eller senere] brevet må iflg. adresseangivelsen være skrevet, mens både Rask og Bjarni Thorsteinsson opholdt sig i København, dvs inden Rasks afrejse til Sverige okt. 1816. Rasks ønske i brevet om, at deres venskab vil vare, selv om de måske aldrig ses mere, kunde tyde på, at brevet er en afskedshilsen i anledning af Rasks rejse.

Br 463 Maj 1823 eller senere] må være inden Walkers død i 1829.

Br 465 mellem maj 1823 og aaret 1829] Geijer, Atterbom og Schröder opholdt sig i København juli 1825 (Geijer iflg. sin bog *Minnen* 9/7-18/7 1825); brevet er skrevet under dette ophold.

Br 478 *Anvisning till Isländskan*] Bb 27.

Br 481 1823 eller senere aar] brevet må være fra 1826-27 i anledning af J. Marshmanns besøg i København for at studere fundatsen for Københavns universitet af hensyn til oprettelsen af det danske universitet i Serampore; M. opnåede 23/2 1827 kgl. dansk bekræftelse på fundatsen for universitetet i Serampore.

Br 482 eddaudgaver] Bb 25 og 26.

Br 485 Rasmus Nyerups brodersön] muligvis Jørgen Jensen (Odense Amts Årbøger 1928 p. 255).

Br *483 1823?] skal være 1825, jfr. ad II 75.20.

Br 489 22/9 1823] brevet udgår, det er identisk med Br 1035 (22/9 1832) og må ved en fejltagelse være opført som dateret 22/9 1823.

Br 490 1823?] brevet er fra 1826, idet Bülow i sit følgende brev til Rask (Br 519, som må dateres til 14/3 1827) gentager beklagelsen af sin fraværelse i Odense.

Br 491 skrifter] Bb 23 og 25-28.

Br 492 Rasks brodersön] må være den i Br 504, 577 og 1062 omtalte fætter til Rask.

Br *493 1823?] skal være 1825, jfr. ad II 78.27.

Br 501 Decbr. 1823 eller januar 1824] om datering se ad II 83.21.

Br 504 1823 eller senere aar] brevet må iflg. håndskriften og indholdet være fra 1824.

Br 506 digt om Sanderumgaards have] se P Mathias Winther.

Br 511 anmeldelse] Bb 50.

Br 512 1/3 1824] brevet har 12/3 1824; 1824 må være fejl for 1825, idet brevet er svar på Br 567 (30/9 1824) fra Rask, på hvilket Bjarni Thorsteinsson da også har noteret, at han har besvaret det 12/3 1825. – Stapa] se S Stapi.

Br 513 1/3 1824] brevet har 12/3 1824; det er svar på Br 491 (30/9 1823) fra Rask, på hvilket Bjarni Thorsteinsson har noteret, at han har besvaret det 12/3 1824.

Br 519 1824?] brevet er fra 1827, idet Samfundet til den danske litteraturs fremme var stiftet 28/1 1827; desuden omtaler N. M. Petersen i Br 733 (13/3 1827) til Rask, at han vil aflægge besøg hos J. v. Bülow på Sanderumgaard, inden han rejser til København, hvilket skete april 1827. – sagaudgave] Fornmanna Sögur, se S Det kgl. nordiske Oldskriftselskab.

Br 523 *Spansk Sproglære*] Bb 49.

Br 530 et dansk etymologicon] M 186.

Br 531 Jón Ólafsens supplementer til Ihres *Glossarium*] se P Jón Ólafsson d. yngre og Johan Ihre. – selskabets danske etymologiske ordbog] Etymologicon Danicum, M 186.

Br *535 brevet har været skrevet på tysk og er oversat til dansk i anledning af udgivelsen i Nordisk Ugeskrift.

Br 538 resulation] læs resolution.

Br 539 R.s afhandling om j] Bb 51.

Br 540 Leems finske ordbog] Knud Leem, *Lexicon lapponicum*. – runesamling] samling af finske folkesange (*runoi*).

Br 548 smed] Einar Helgason var snedker, se ad Br 263.

Br 551 Anne Katrine sal. Raskes] se P Rasks stedmoder.

Br 554 konferensraad Erichsens biografi] se P Jón Eiriksson og S Det islandske litterære Selskab.

Br 559 G. L. Baden] forespørgselen kommer fra Videnskabernes Selskabs ordbogs revisionskommission.

Br 562 *Etymologicon Danicum*] M 186.

Br 563 og 564 udgave af kilderne til Islands historie] Fornmanna Sögur (se S); som prøvehefte på udgaven udsendtes 1824 Jómsvikinga Saga (ved C. C. Rafn).

Br 571 boggave] jfr. ad II 146.21.

Br 581 trykt i US WURK Meidielingen fan it Frysk Institut to Grins VII 4, 1958. – udgivelse af nordfrisisk sproglære, læsebog og ordsamling] det skulle være på grundlag af B. Bendsens manuskript Die Sprache der Nordfriesen nebst einer vollständigen Sprachlehre derselben, samt Bendsens til Rask oversendte sprogpøver, jfr. Br *560. Videnskabernes Selskab bevilgede 6/5 1825 penge til trykning af Bendsens sproglære, men værket udkom ikke. Om Bendsens honorar jfr. Br 644. – Forarbejder af Rask til en nordfrisisk sproglære findes i M 73–74 og M 150.

Br 585 stiftsbiblioteket] Stiftsbiblioteket i Reykjavík.

Br 587 en ung islænding] Jafet Einarsson Johnsen.

Br 589 bibelselskabet] Det islandske Bibelselskab.

Br 591 1825 efter 19/3] da Jacob Rudolf Keyser's afrejse fra Oslo til Island over København fandt sted i slutningen af marts 1825, må brevet være skrevet inden denne måneds udgang. – Jac. Keyser] Jens Jacob Keyser. – Rudolf K.] Jacob Rudolf Keyser. – R.s artikel *Til Herr P. Petersen*] Bb 59.

Br 593 Hermod] Bb 238. – R.s afhandling om *á* og *ö*] Bb 60. – *Frisisk Sproglære*] Bb 63.

Br 600 udgaven af Ólafs Tryggvasonarsaga] i Fornmanna Sögur I–III.

Br 610 stillingen som bibliotekar i Edinburgh] den Rask tilbødte bibliotekarstilling ved Advocates' Library i Edinburgh, jfr. Br 1088 f.

Br 614 udgave af Olaf Tryggvasons saga] i Fornmanna Sögur I–III. – Christen Skulason] Kristján Skúlason.

Br 615 R.s samlinger vedrørende det islandske digtersprog] M 4 og M 6.

Br 622, 623 og 626 islænding] Jafet Einarsson Johnsen.

Br 628 skoleforhold i Lapmarken] det drejer sig om undervisningen på det sommeren 1825 oprettede norsk-lappiske skolelærerseminarium på Trondenæs præstegård i Finmarken. – R.s lappiske retskrivning og hans forslag etc.] i anledning af at Rask i et brev af 20/5 1825 har sendt

Stockfleth nogle bemærkninger og ændringsforslag til den lappiske retskrivning i Knud Leems lapp. grammatik, udtrykker Stockfleth sin tilfredshed med den af Rask foreslåede lappiske retskrivning og vil i den anledning rette henvendelse til den norske regering og Videnskabselskabet i Trondhjem med meddelelse om indholdet af Rasks brev for at forhindre, at der indtil videre trykkes noget på lappisk, dvs med Leems retskrivning.

Br 629 *Den danske Grammatiks Endelser og Former*] Bb 40. – *Retskrivningslære*] Bb 92–93.

Br 630 Oldskriftselskabets udgaver] Fornmanna Sögur.

Br 633 og 634 „B“] G. L. Baden.

Br *639 1826] om den nærmere datering, se ad II 176.6.

Br 640 1826] brevet er skrevet senere end Br 639, som for sit vedkommende er senere end 15/6 1826 (Br *685). – *Om Zendsprogets og Zendavestas Ælde og Ægthed*] Bb 91.

Br 641 1826] Rask henvendelse behandlede på et møde i Det kgl. da. Videnskabernes Selskab 12/5 1826, og hans ønske om, at hans egen retskrivning måtte anvendes ved trykningen af Bb 102 i selskabets skrifter, afvistes, hvorefter Rask trak manuskriptet tilbage og heller ikke senere lod trykke noget i selskabets skrifter (Det kgl. da. Vid. Selsk. II, 1950, p. 117–118). Jfr. Br 715 samt Reidar Djupedal i *Danske Studier* 1956. – Samme afvisende holdning over for Rasks retskrivningsønsker indtog det kgl. da. Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog, jfr. Br 671–673. For det kgl. nordiske Oldskriftselskabs vedkommende var det derimod allerede 28/4 1825 blevet bestemt, at bidragydere til selskabets skrift, *Tidsskrift for nordisk Oldkyndighed*, kunne få trykt deres afhandlinger med deres egen retskrivning (selskabets protokol, Nationalmuseet Kbh.), og for det skandinaviske Litteraturselskabs vedkommende vedtoges 3/5 1826 at tillade personlig ortografi i bidrag til selskabets skrifter, et standpunkt, som spec. Rasmus Nyerup gik ind for (Selskabets protokol Ny kgl. Saml. 768 d fol.).

Br 642 et arbejde af R.] Bb 101, hvis trykning iflg. Rasks dagbog midlertidigt standsede dec. 1825.

Br 644 understøttelse] jfr. ad II 161.5.

Br 645 *Frisisk Sproglære*] Bb 63.

Br 649 stilling i Edinburgh] jfr. ad Br 610.

Br 661 retskrivningskassen] se S Selskabet til en forbedret retskrivnings fremme.

Br 662 R.s anmeldelse] Bb 83.

Br 665 R.s *Synkebak eller Grætersmål*] Bb 66.

Br 671 R.s anmærkninger til Erik af Pommerns krønike] Bb 109.

Br 674 det svenske akademis retskrivning] som den er fremstillet i C. G. af Leopold, *Afhandling om Svenska stafsättet*.

Br 675 C. Molbechs angreb paa R.] i anledning af retskrivningen, jfr. Bb 70, 73, 80 og 92.

Br 676 skrift af Bloch] S. N. J. Bloch, *Grundsætningerne for den danske Retsskrivning, 1826*. – uenighed om anvendelsen af bogstavet j] jfr. Bb 86.

Br 688 R.s *Modbemærkninger ved Anmeldelsen af min frisiske Sproglære*] Bb 84.

Br 689 bog af Becker] K. F. Becker, *Deutsche Wortbildungslehre*.

Br 690 anmeldelse i Hermod] Bb 90, anmeldelse af N. M. Petersens orddannelseslære.

Br 693 R.s ordregister til *Heimskringla, Edda m. m.*] M 4 og M 6. – *Ólafssaga*] udgaven af Olaf Tryggvasons saga i *Fornmanna Sögur I–III*.

Br 698 ung mand] Eyjólfur Eggertsson.

Br 702 *Ólafssaga*] Olaf Tryggvasons saga i *Fornmanna Sögur I–III*.

Br 710 udg. Signe Prytz, P. H. Ling og hans gymnastikpædagogiske *Indsats, Kbh. 1941*, p. 230.

Br *712 J. L. Heiberg eller maaske P. A. H.] brevet må være til-tænkt J. L. Heiberg, der ligesom faderen P. A. H. skrev anmeldelser til franske tidsskrifter; det har formodentlig aldrig været afsendt. Jfr. ad II 187.5 og II 194.5.

Br 715 Videnskabernes selskabs nægtelse af at udgive arbejder med R.s ortografi] jfr. ad Br 641.

Br 715 og 717 udtog af R.s *Dansk Retsskrivningslære*] Bb 209.

Br 718 og 721 Hermod] Bb 238. – udtog af R.s *Dansk Retsskrivningslære*] Bb 209.

Br 722 retskrivningskassen] se S Selskabet for en forbedret retskrivnings fremme. – uddrag af R.s *Dansk Retsskrivningslære*] Bb 209.

Br 724 [1827] Italiænsk Formlære (Bb 101) udkom marts 1827, og brevet er skrevet efter Krejdals modtagelse af den.

Br 726 udtog af R.s *Dansk Retskrivningslære*] Bb 209.

Br 728 Ólafssaga] udgaven af Olaf Tryggvasons saga i Fornmanna Sögur I–III. – tidsskrift] Hermod (Bb 238). – ny testamente paa islandsk] Hið Nya Testamenti, Viðeyar Klaustri 1827.

Br 741 Slutn. af maj eller senere 1827] brevet er ifølge sit indhold svar på Br *740 fra Rask og må være skrevet i august 1827, idet Egilsson omtaler J. R. Keyzers afrejse fra Island som umiddelbart forestående. – Olaf Tryggvasons saga] udgaven i Fornmanna Sögur. – islandske ord] de af Rask i Br *740 omtalte.

Br 742 Sturlungasaga VI] må være Jón Espólin, Íslands Árbækur VI; dette værk blev udgivet af Hið íslenzka Bókmentafélag som fortsættelse af udgaven af Sturlungasaga.

Br 743 *Den gamle ægyptiske Tidsregning*] Bb 102. – tidligere fremført] i Br 734.

Br 746 10/7 1827 (eller 10/9 1827?)] brevet har 10/9 1827.

Br 749 Gísla Brinjúlfsson] Gísli Brynjólfsson.

Br 751 W. Erichsen] Vigfús Arnason Erichsen.

Br 752 oversættelse] noget af Egilsson's latinske oversættelse af Olav Tryggvasons saga i Fornmannasögur I–III.

Br 754 anmelde] Bb 105. – *Beretning*] Bb 240.

Br 757 Efter 29/9 1827] brevet er fra juli 1832, idet Rask i sin brev-bog (KB Ny kgl. Saml. 2085 h 4°) har noteret modtagelsen af det under 30/7 1832.

Br 761 Gudmundsen] Þorgeir Guðmundsson.

Br 762 findes KB Ny kgl. Saml. 1599² fol.

Br 772 1828] november 1828. – *Den ældste hebraiske Tidsregning*] Bb 130.

Br 774 *Beretning* etc.] Bb 240. – *Literaturbladet*] Bb 244.

Br 775 Óláfs saga] til den latinske version af Fornmanna Sögur. – program] formentlig Programma Scholæ Bessastadensis 1828.

Br 779 nogle blade af *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn*] Bb 112. – *Hermod*] Bb 238. – anmeldelse af C. C. Rafns *Krakas Maal*] Bb 94.

Br 782 *Tidsskrift for nordisk Oldkyndighed*] Bb 92–93.

Br 786 Íslands Stifsbibliotek] Stifsbiblioteket i Reykjavík.

Br 791 et skrift om en indisk sprogklasse] Bb 244.

Br 793 gulddaase] den gulddåse, som Rask 1819 havde fået af

Ruñancev for at ordne den nordiske afdeling af hans bibliotek, og som hidtil havde været i A. J. Hippings varetægt (jfr. Br 395 og 398 samt ad 439.24 og II 11.22).

Br 796 Tomson] Chr. J. Thomsen.

Br 799 kort over Paradis] i Bb 130.

Br 801 stiftsbiblioteket] Stiftsbiblioteket i Reykjavík.

Br 807 „G.s“ grammatik] Jacob Grimm, Deutsche Grammatik, jfr. ad II 230.1. – Om P. H. Elm, *Forsøg* etc.] jfr. Bb 132.

Br 815 R.s forlovelse] med Lovise Nyerup. – eet af sine arbejder] må være Bb 130.

Br 817 *Historien om de tí Vizirer*] Bb 245.

Br 821 *Dictionary of the Gaelic Language*] se P Mackintosh Mackay. – Skrivelser til Ra. af 21/1 og 28/6 1825, se Br 1088 og 1089.

Br 823 sin afhandling *Nordiska fornspråket*] brevet har „En liten skrift med Bidrag till nordiska fornspråket“ (Rask omtaler det i sin brevbog som „gl. sv. bog“). – *Scriptores rerum Suecicarum XI*] skal være *Script. rerum Suecicarum II*, som var udkommet 1828.

Br 825 dronning Maria] dvs Maria Stuart; den omtalte afskrift er den i Br 734, 743, 755, 761, 768, 795 og 796 omtalte afskrift af manuskript hidrørende fra Jarlen af Bothwell.

Br 827 *Synishorn*] må iflg. brevets indhold være *sýnishorn* af Bb 130, nemlig kortet over Paradis.

Br 828 Arnarstapa] dvs Arnarstapi.

Br 829 R.s publikationer om lappisk] Bb 208 d.

Br 839 omarbejdet udgave af K. Leem, *En lappisk Grammatica*] Bb 199.

Br 847 tilsendt arbejde] Br 130.

Br 849 arbejde for selskabet] Bb 208 d og Bb 199. – *Lappisk Sproglære*] Bb 199.

Br 850 Helgesen] Þorsteinn Helgason.

Br 853 Staddur á Hamri] ∴: opholdende sig på Hamri, se S Hamar. – Lauritz Sigurdsson] Lárus Sigurðsson.

Br 855 Schwandorf] fejlslæsning for Schorndorf.

Br 861 *Nyårs gave for 1829*] heri Bb 245. – R.s anmeldelse] Bb 155.

Br 862 Th. G. Repp?] iflg. sin brevbog (Ny kgl. Saml. 2085 h 4°) har Rask netop 14/9 1829 skrevet til Repp og Mackintosh Mackay

(Br 863). – tysk oversættelse af *Den gamle ægyptiske Tidsregning* og *Den ældste hebraiske Tidsregning*] Bb 178 og Bb 207. – engelsk oversættelse af *Angelsaksisk Sproglære*] Bb 179.

Br 863 unævnt] Mackintosh Mackay, idet Rask iflg. sin brevbog 14/9 1829 har skrevet til Repp og ham i ét brev. – notation af arabisk med det latinske alfabet] jfr. II 232–33 samt M 137.

Br 875 anmeldelse af *Gjet-Kirjatzh*] Bb 117.

Br 878 notation af arabisk ved hjælp af latinske bogstaver] jfr. II 232–33 samt M 137.

Br 880 *Vejledning til Akra-Sproget*] Bb 129. – kort over Paradis] i Bb 130.

Br 894 april 1830] brevet bør iflg. F. de Tollenaere, *De Briefwisseling R. Rask – R. Posthumus* (*Miscellanea J. Gessler*, 1948, p. 1198), hvor dette brev og Br 896 er aftrykt, snarest dateres til før 8/10 1828.

Br 899 R.s svenske grammatik] Bb 216 a.

Br 908 Sandberg] J. G. Sandberg.

Br 911 Þorð] Þórður Guðmundsson.

Br 922 *A Grammar of the Anglo-Saxon Tongue*] Bb 179.

Br 923 Fredensgave] læs Frederiksgave.

Br 926 *A Grammar of the Anglo-Saxon Tongue*] Bb 179.

Br 930 *Foreløbigt Svar* etc.] jfr. Bb 185–86.

Br 931 de 4 biblioteker i Island og Grønland og paa Færøerne] stiftsbiblioteket i Reykjavík, amtsbiblioteket på Øfjord, biblioteket i Grønland og biblioteket i Thorshavn.

Br 933 Bonakai] læs Bonakas.

Br 936 anmeldelse] Sjögrens anmeldelse af Jakob Fellmans lappiske skrifter (trykt Åbo Tidningar 1826), se P.

Br 938 14/2 1831?] skrivelsen må være fra 1829, da J. A. Säve besøgte Danmark på vej til Frankrig og England. Denne datering passer med skriften og papiret, mens skriften ikke kan være J. H. Schröders håndskrift fra 1831.

Br 942 *Lestrarkver*] Bb 175.

Br 943 Þorð] Þórður Guðmundsson. – register] til Íslands Árbækur I–IX.

Br 952 strid med Baldvin Einarsson] jfr. Bb 185–86.

Br 952 *Småting om den nydanske Retskrivning*] jfr. Bb 188–95 og ad II 260.13.

Br 957 brev no. 937] skal være brev no. 956.

- Br 958 anonym giver] J. G. Richert, jfr. Br 964.
- Br *959 Det kejserlige Universitet i Pb.] skal være Det kejserlige Alexanders-Universitet i Helsingfors. – formentlig oversat] udgår.
- Br 967 *Småting om den nydanske Retskrivning*] jfr. Bb 188–195.
- Br 968 Olaf] Ólafur Einarsson Johnsen.
- Br 973 og 975 R.s strid med Baldvin Einarsson] jfr. Bb 185–186.
- Br 976 uddeling af *Konungasögur*] jfr. Br 958 og Br 964.
- Br 978 anonym gave] den anonyme giver er J. G. Richert, jfr. Br 964.
- Br 980 R.s strid med Baldvin Einarsson] jfr. Bb 185–186.
- Br 983 *Etymologicon Danicum*] M 186.
- Br 984 R.s finske grammatik] M 88.
- Br 986 3/12 1832] skal være 3/12 1831.
- Br 992 to islandske programmer] jfr. ad II 260.9. – *Fornmanna Sögur* VI] se S Det kgl. nordiske Oldskriftselskab.
- Br 994 R.s strid med Baldvin Einarsson] jfr. Bb 185–186.
- Br 996 forhandlinger om lappisk] i anledning af Bb 199.
- Br 1004 og 1008 *Kortfattet Vejledning* etc.] Bb 197. – *Oldnordisk Læsebog*] Bb 198.
- Br 1015 Thorarensen] Bjarni Thorarensen.
- Br 1020 nogle ordsamlinger] M 4 og M 6. – kandidat Møller] L. Chr. Müller.
- Br 1021, 1024 og 1030 *Kortfattet Vejledning* etc. og *Oldnordisk Læsebog*] se ad Br 1004.
- Br 1031 hebræisk grammatik] M 131. – islandske retskrivningslære] begyndelsen til en isl. retskrivningslære findes i M 149. Jfr. ad II 270.2.
- Br 1032 *Oldnordisk Læsebog*] Bb 198.
- Br 1035 gave] en stenbesat fingerring, som Rask havde købt på Ceylon (nu Fyens Stiftsmuseum i Odense nr. 5567).
- Br 1036 *Kortfattet Vejledn.* etc. og *Oldnordisk Læsebog*] se ad Br 1004.
- Br 1040 de af R. besørgede bind af *Fornmanna Sögur*] vel *Fornmanna Sögur* VI og VII (det sidste Bb 246).
- Br 1042 Jörgen] formodentlig et familiemedlem.
- Br 1044 og 1045 talen] jfr. *1014 og *1016.
- Br 1047 afhandling i universitetets festskrift] Bb 301.
- Br 1052 *Fornmanna Sögur* VII] Bb 246. – *Kortfattet Vejledning* etc. og *Oldnordisk Læsebog*] se ad Br 1004.

Br 1054 R.s planlagte islandske retskrivningslære] begyndelsen hertil findes M 149. Jfr. ad II 270.2.

Br 1055 5/8 s.a.] sandsynligvis 1825; Rask havde på det tidspunkt sin fætter Hans Christian hos sig og underviste ham privat, samtidig med at han holdt sin broder i Borgerdydskolen.

Br 1056, 1058, 1059] de 3 breve er formodentlig fra 1830, efter at B. Einarsson var blevet sekretær ved det isl. litterære selskab.

Br 1057 skal sandsynligvis dateres til 1830; de to brødre Þórarinsson var døde 1829 (juli og dec.); den omtalte gravskrift over Jakob Þórarinsson står i tidsskriftet *Skírnir* 1831.

Br 1060 og 1061 de to breve, der drejer sig om P. Grønlands melodier til svenske folkeviser (udgivet 1818), må være fra 1817 under Rasks ophold i Stockholm.

Br 1062 brevet må være fra dec. 1828 el. jan. 1829, idet Rask i sin brevbog (KB NkS 2085 h 4°) har noteret, at han 22/12 1828 og 13/1 1829 har fået breve fra Krejldal med regning; hermed stemmer overens, at brevet her er yngre end Br 772 (s. d.).

Registrant over nyfundne breve

1063 a Kh. 15/4 1808 Rask til E. N. Viborg, formanden for Videnskabernes Selskabs Ordbogskommission. KDVS's arkiv, vedlagt Ordbogsprotokollen 87. møde, nr. 246 a. Udg. af R. Djupedal i Festskrift til Peter Skautrup 1956 p. 386–387. – Om aflønning for Rasks arbejde for ordbogen. Prøve på fynske dialektord samt (på vedlagt løst blad) om forklaring af skibsudtryk i ordbogen.

1063 b Kh. 2/6 1808 Rask til E. N. Viborg. KDVS's arkiv, vedlagt Ordbogsprotokollen 98. møde. Udg. af R. Djupedal i Festskrift til Peter Skautrup 1956 p. 387. – Anmodning om mere ekscerperingsarbejde for ordbogen.

1063 c 25/6 1811 Videnskabernes Selskabs Ordbogskommission til Rask ved E. N. Viborg. KDVS's arkiv, vedlagt Ordbogsprotokollen 216. møde. Udg. af R. Djupedal i Festskrift til Peter Skautrup 1956 p. 396 note. – Tilbud om arbejde med et af bogstaverne N O Q el. R til ordbogen.

1063 d 29/3 1813 Rask til Det kgl. danske Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog. Udg. af E. C. Werlauff i Det kgl. da. Selsk. for Fædrelandets Historie og Sprog, 1847, p. 192 note h. – Takkebrev fra Rask for optagelse i selskabet.

1064 27/2 1815 Rask til unævnt. (isl.) Þjóðskjalasafn Íslands. – Cirkulære om stiftelsen af Hið islenszka Bokmentafélag. Jfr. Br *90.

1065 Sth. 22/11 1816 Rask til Finn Magnusen. (isl.) Þjóðskjalasafn Íslands. – Om rejsen til Stockholm og et besøg af Arendt. Rask beder om afskrift af nogle islandske tekster. Om oversættelse til svensk af et digt af Jón Þorláksson og om eddaudgaven og en svensk udgave af Heimskringla med oversættelse. Det isl. litterære selskabs udgave af Sturlungasaga og subskription på den i Sverige. Andre afskrifter, som Rask ønsker og om forsendelse af disse og breve til Stockholm. Om Rasks studium af russisk og hans ophold hos Afzelius.

1066 Sth. 7/2 1817 Rask til Finn Magnusen. (isl.) Þjóðskjalasafn Íslands. – Tak for sending og brev. Rask beder om afskrift til udgaven af Snorres edda af *Fundinn Noregr* efter Flateybogen. Om eddaudgaven og den islandske læsebog. Forespørgsel om et sted i *Vafþrúðnismál*. Om *Örvarodds saga*.

1067 a Sth. 8/5 1817 Rask til Finn Magnusen. (isl.) Þjóðskjalasafn Íslands. – Om en ny udgave af den islandske grammatik og om den islandske læsebog. Spørgsmål om islandsk udtale.

1067 b Maj 1817 (afsluttet 15/5) Rask til Finn Magnusen. (isl.) Þjóðskjalasafn Íslands. – Tak til Nyerup for oplysninger om *Örvarodds saga*, som Rask holder forelæsninger over. Om det islandske litterære selskabs udgave af *Sturlungasaga*. *Personalialia*.

1068 a Sth. 26/5 1817 Rask til Finn Magnusen. (isl.) Þjóðskjalasafn Íslands. – Om Rasks forhold til universitetsdirektionen i København, den islandske læsebog og om udgivelsen af eddaerne med svensk oversættelse. Spørgsmålet om steder i Snorres edda. Om trykningen af prisskriftet.

1068 b Sth. juli 1817 Rask til Finn Magnusen. (isl.) Þjóðskjalasafn Íslands. (Brevet er udateret, men er skrevet efter Rasks modtagelse af Finn Magnusens brev af 24/6 1817). – Om forholdet til universitetsdirektionen i København og Rasks arbejder i Sverige. Om en trykfejl i begyndelsen af prisskriftet og om Lemmings disputats. *Personalialia*.

1069 a Sth. 10/8 1817 Rask til Finn Magnusen. (isl.) Þjóðskjalasafn Íslands. – Om besværet med at få udleveret en forsendelse fra Finn Magnusen. Om trykningen af og korrekturlæsningen på prisskriftet.

1069 b Aug.–sept. 1817 Rask til Finn Magnusen. (isl.) Þjóðskjalasafn Íslands. (Skrivelsen, som muligvis har været lagt ind i et andet brev, er ikke dateret, men Finn Magnusen svarer på den i brev af 11/9 1817). – Om *aldurnari*.

1070 Sth. 21/11 1817 Rask til Finn Magnusen. (isl.) Þjóðskjalasafn Íslands. – Om modtagelse af to forsendelser.

1071 Sth. 2/12 1817 Rask til Finn Magnusen. (isl.) Þjóðskjalasafn Íslands. – Undskyldning for ikke at have skrevet. Om Finn Magnusens skrivelse til Krug og om korrekturlæsningen på prisskriftet.

1072 Sth. 1/1 1818 Rask til Grímur Jónsson. (isl.) Þjóðskjalasafn Íslands. – Om Bredsdorffs afhandling om lydene i dansk (som har

gjort Rasks arbejde herom overflødig) og i anledning heraf en redegørelse for retskrivningen i islandsk. Om det isl. litterære selskabs geografiværk (udførlige bemærkninger til et manuskript af Grímur Jónsson).

1073 Upsala 20/2 1818 E. G. Geijer til Rask. (sv.) Uppsala UB Barthelsons autografsamling nr. 1190. – Takkeskrivelse for tilsendelse af den angelsaksiske grammatik og Saabyes grønlandske dagbog, samt en hyldest til Rask for hans fortjenester i de nordiske sprog.

1074 Pb. 15/4 1818 Rask til Finn Magnusen. (isl.) Þjóðskjalasafn Íslands. – Ruñancev beder om oplysninger fra danske håndskrifter om forbindelsen mellem nordboerne og russerne i ældre tid. Om Rasks ophold i Petersborg, hans bekendtskab med Adelung og Krug og hans studium af russisk og sanskrit. Om forsendelse af eksemplarer af pris-skriftet.

1075 Pb. 3/5 gl. st. 1818 Rask til Finn Magnusen. (isl.) Þjóðskjalasafn Íslands. – Ruñancev beder om oplysninger om et møde i Litauen 1429 mellem russere og nordboere og om forbindelsen mellem Norden og Rusland i ældre tid i øvrigt, samt om oplysning om slaviske eller russiske håndskrifter i det kgl. bibliotek i København.

1076 Pb. 12/10 1818 Rask til Finn Magnusen. (isl.) Þjóðskjalasafn Íslands. – Rask efterlyser svar på sine breve med kommissioner fra Ruñancev, som også ønsker at erhverve en samling af islandske håndskrifter, hvori russiske emner og personer omtales. Rask beder Finn Magnusen skaffe underretning om sådanne håndskrifter fra Island med oplysninger om indhold og pris.

1077 Pb. 20/11 1818 Rask til Finn Magnusen. (isl.) Þjóðskjalasafn Íslands. – Rask gentager bestillingerne fra Ruñancev, da Finn Magnusens eneste brev indtil nu ikke indeholder noget om disse, og tilføjer nye, samt beder det isl. litterære selskab sende ham Sturlungasaga. Om brevvekslingen med Danmark.

1078 Mosdok 19/10 1819 Rask til Finn Magnusen. (isl.) Þjóðskjalasafn Íslands. – Manuskriptet til Br 400; indeholder foruden den under Br 400 anførte rejseskildring og redegørelse for planen for den videre rejse nogle personlige bemærkninger om, at skæbnen indtil nu har været både Rask og Finn Magnusen gunstig, og at han skylder flere af sin islandske venner breve.

1079 7/10 1822 Rask til unævnt (uafsluttet). (eng.) Add. 634 4°. – Om anvendelse af det latinske alfabet i tamulsk.

1080 a Cassel 24/11 1823 Jacob Grimm til Rask. (ty.) Trykt i *Anzeiger für deutsches Altertum* XXIV, 1898, p. 221–222. – Tak for brev og bog gave. G. vil til gengæld sende den ty. oversættelse af Karadžić' serbiske grammatik. Om Karadžić's serbiske folkesange, Rasks udgaver i Stockholm og Finnur Magnússons danske eddaoversættelse, samt om det svenske tidsskrift *Iduna* og Geijer og Afzelius' svenske folkeviser. G. udtrykker håb om at se en rejsebeskrivelse fra Rasks hånd, værker om orientalske sprog til videreførelse af prisskriftets undersøgelser og en ny, større udgave af den islandske grammatik. Om d og ð i indlyd og udlyd i isl.

1080 b Mel. 9/9 og 13/9 1824 Rask til Videnskabernes Selskabs Ord-
bogskommission. KDVS's arkiv. – Besvarelse af Br 559.

1080 c Eftersommeren 1824 Rask til V. F. Kopp (koncept (ty.)) Ny kgl. Saml. 149 f 4°. – Indvendinger mod Kopp's forklaring af guldhorns-
indskriften.

1081 Kh. 24/1 1826 Rask til Willem de Clercq. (ty.) Amsterdam UB Réveilarchif F. Udg. *Tijdschrift voor Nederlandse Taal- en Letterkunde* LXXI, 1953, p. 215–218. – Tak for to breve og for tilbud om fremsendelse af holl. bøger (deriblandt Japiks' *Friesche Rijmlyre*). Rask opregner hovedparten af sin produktion til og med retskrivnings-
læren for at oplyse C. om, hvad han har udgivet.

1082 Kh. 10/2 1826 G. J. Thorkelin til Rask. Add. 619 4°. – Rask bedes iflg. mundtlig aftale udlevere bøger fra det arnamagnæanske le-
gats forlag til overbringeren af brevet.

1083 Kh. 20/9 1827 Rask til Þorleifur Guðmundsson Repp. (eng.) Þjóðskjalasafn Íslands. – Om en kopi til Advocates' Library ved Repp af et svensk håndskrift, som Wallmark er ved at afskrive. Hilsener til Erskine med tak for Baber's memoirer og til Irving med tak for O'Reilly's irske ordbog. Om afsendelse til Repp af værker af Rask og om udgivel-
sesarbejdet i Oldskriftselskabet og det islandske litterære selskab.

1084 Kh. 31/7 1828 Rask til Þorleifur Guðmundsson Repp. (isl.) Þjóðskjalasafn Íslands. – Meddeler afsendelsen af afskriften fra Stock-
holm til Advocates' Library med Kristian Thårup. Værker af Rask, som er udkommet for nylig eller er under trykning eller udarbejdelse.

1085 Kh. 14/2 1829 (afsluttet 17/4 1829) Rask til Þorleifur Guðmundsson Repp. (isl.) Þjóðskjalasafn Íslands. – Om Abrahams, om Rasks flytning og helbred og om afsendelsen af en afskrift fra Stockholm til Advocates' Library med Kr. Thårup. Grundtvig påtænker en rejse til Skotland. Personalia. Rasks arbejde med Etymologicon Danicum. Opregning af hans trykte værker fra de nærmest foregående år. Om den angelsaksiske grammatik og litterært nyt. Rask medsender et gammelt brev fra Irving om bibliotekarembedet ved Advocates' Library.

1086 Kh. 29/6 1829 Rask til Det teologiske Fakultet ved Kbh.'s Univ. RA Direct. for Univ. og de lærde Skoler Forest. 1593/1834. – Ansøgning om embedet som regensprovst efter Rasmus Nyerup.

1087 Kh. 26/4 1831 Rask til Þorleifur Guðmundsson Repp. (eng.) Þjóðskjalasafn Íslands. – Udførligt om striden i Oldskriftselskabet og det islandske litterære selskab i anledning af Rafns oversættelse af Jomsvikinga og Knytlinga, om Rasks stilling i denne strid og hans fejde med Baldvin Einarsson.

1088 21/1 1825 D. Irving til Rask (eng.). Advocates' Library, Edinburgh. Udg. Advocates' Library Committee Reports 1827–34, Edinburgh 1834. – Tilbud om ansættelse ved Advocates' Library med redegørelse for arbejdet og dets aflønning.

1089 28/6 1825 D. Irving til Rask (eng.). Udg. som nr. 1088. – Svar på Rasks afslag af tilbuddet om bibliotekarstillingen i Edinburgh. [Rasks skrivelse er ikke bevaret].

1090 18/7 1825 Rask til D. Irving (eng.). Udg. som nr. 1088. – anbefaling af Th. G. Repp til stillingen som bibliotekar i Edinburgh.

1091 9/9 1825 D. Irving til Rask (eng.). Udg. som nr. 1088. – Meddelelse om, at man sandsynligvis ansætter Th. G. Repp som bibliotekar i stedet for Rask.

1092 19/11 1825 D. Irving til Rask (eng.). Udg. som nr. 1088. – Om udnævnelse af Th. G. Repp til bibliotekar ved Advocates' Library i Edinburgh.

NB! De sidste 5 breve står uden for den kronologiske rækkefølge.

BREVE FRA OG TIL
RASMUS RASK

Udgivet af
Det danske Sprog- og Litteraturselskab

BREVE FRA OG TIL RASMUS RASK

UDGIVET MED STØTTE AF
RASK-ØRSTED FONDET

III

Brevkommentar og håndskriftkatalog

VED

MARIE BJERRUM

2. halvbind

KØBENHAVN
MUNKSGAARDS FORLAG

1968

Tilsynsførende
Aage Hansen

PERSONREGISTER

*Bemærk at stort P foran navnene i kommentaren
betyder personregister*

- Aall, Jacob (1773–1844), no. jernværksejer, politiker og historiker. Kom under studieårene i København i forb. m. P. E. Müller, Engelstoft og Børge Thorlacius og fik vakt en dyb interesse for oldtidsstudiet. Lærte isl. af Rask 1811 og bekostede bl. a. Vatnsdœlasaga 1812 og Björn Haldorssons ordbog 1814. I tidsskriftet Saga, som han stiftede sammen med J. St. Munch, offentliggjorde han flere sagaoversættelser (deriblandt Laxdœlasaga i Saga III p. 1–306). – I 54.22 69.3 158.21 157.7 169.4 II 35.8. – Fra 244.
- Abbs, G. Cooper, eng. præst, Newcastle. – II 244.11.
- von Abel, Jac. Friedr. (1751–1829), ty. filosof, 1772 prof. i filosofi i Stuttgart, 1790 i Tübingen, 1811 generalsuperintendent, fra 1823 med bolig i Stuttgart; død 1829 på rekreatjonsrejse til Schorndorf. Fader til Otto Abel. – II 202.12 209.17.
- Abel, Otto, ty. præst, søn af Jac. Friedr. von Abel; fra 1829 præst i Leonberg ved Stuttgart. – 682 866 II 229.22. – Fra 651 *780 855 891 969.
- Abel, fru, gift med Otto Abel. – II 202.11,12 204.7.
- Abildgaard, Nicolai Abraham (1743–1809), maler, fra 1778 professor ved Kunstakademiet, 1789–91 og fra 1801 direktør for Kunstakademiet. Søn af Søren Abildgaard. – I 9.4.
- Abildgaard, Søren (1718–91), arkivtegnemester. Optog på talrige rejser tegninger af monumenter af interesse for Danmarks historie, bl. a. runestene; disse tegninger beroede på Rasks tid hos Den kgl. Kommission for Oldsagers opbevaring. Et 1784 til Fonden ad usus publicos indgivet forslag om at lade dem stikke i kobber blev p. gr. af de store omkostninger henlagt. – Fader til N. A. Abildgaard. – I 48.27.
- Abrahams, Nic. Chr. L. (1798–1870), filolog, 1818 jur. embedseks., 1828 magister artium, 1829 lektor, 1832 prof. i fransk sprog og litteratur i Kbh., fra 1839 tillige i tysk sprog og litteratur. – 1085. – Til 848.
- Abrahamsen, se Abrahamson.
- Abrahamson, Joseph Nic. Benj. (1789–1847), officer og pædagog, adjoint af generaladjutantstaben 1811, major 1824, oberstløjtnant 1829, 1830 undervisningsdirektør ved den militære højskole. Medstifter af Det kgl. nordiske Oldskriftselskab og dets anden præsident. Gentagne kgl. sendelser til udlandet, bl. a. til Frankrig 1830. Søn af W. H. F. von Abrahamson. – 931 II 231.2. – Til 820. – Fra 737 770 818 928 1050 1051.

- von Abrahamson, W. H. Fr. (1744–1812), officer, forfatter, oldgransker, kritiker, sproglærer, fra 1787 artillerikaptajn uden for tjeneste, 1780–1810 lærer i de skønne videnskaber ved Landkadetakademiet. A. var trods sin tyske herkomst en varm beundrer af dansk sprog og litteratur, og han var den første offentlig ansatte lærer i Danmark, som underviste i dansk og på dansk. Forf. bl.a.: Forslag til dem, der skrive og lade trykke (*Minerva* 1789 IV p. 163–176). Om det danske aa (*Iris* 1791 II p. 47–57). En nyelig opdaget Runesteen [Glavendrupstenen] (*Skandinavisk Litteraturselskabs Skrifter* 1806 II p. 105–121). Oversættelse af Rigsmål (trykt i Nyerup, *Historisk-statistisk Skildring af Tilstandene i Danmark og Norge* I 1803, p. 39–47). Oversættelse 1806 til tysk af P. E. Müllers skrift om Guldhornene (se P. E. Müller). Medudgiver af Udvalgte danske Viser fra Middelalderen (se Rasmus Nyerup). Skal desuden have leveret bidrag til det af F. D. Gräter udgivne *Magazin für die deutsche und nordische Vorzeit* (fx i bind VIII). – Fader til J. N. B. Abrahamson. – I 4.20,27 83.17 239.27 II 193.17 229.12.
- Ab-ul Turab, perser, muhamedansk shiit i Petersborg, Rasks lærer i persisk. – I 380.8 387.9.
- Abulghasi Bahadur Chan (1605–1665), tartarisk kan, 1644–63 hersker i Chiva, arbejdede derefter med en i øst-tyrkisk dialekt affattet tyrkisk genealogisk historie (*Schadchara-i-Turk*), som efter hans død af hans søn førtes frem til 1665. Skriftet udgaves 1825 i Kasan i originalsproget. Tidligere citeret af Adelung, Klapproth og Lehrberg (jfr. UA II 39.19). – I 387.1.
- Adamovicz, Alexander; forf. *Praktische Polnische Grammatik für Teutsche*, Berlin 1794. – I 144.32.
- Adeler, Chr. Lente (1784–1844), baron, dr. jur. 1817 (*De poena homicidii secundum leges danicas*, Haunia 1817), amtmand i Flensborg 1820, i Traventhal 1829, fradømt embedet 1843. – I 264.5.
- Adelung: hvor intet andet anføres, menes hermed J. C. Adelung.
- von Adelung, Friedrich (1768–1843), ty. lingvist, drog 1793 over Riga til Petersborg, 1803 lærer for Alexander I's brødre Nikolaj og Mikael, trådte senere i den russiske stats tjeneste og var fra 1824 leder af det orientalske institut i Petersborg, fra 1811 statsråd og fra 1813 nært tilknyttet rigskansleren grev Rumancev, for hvem han besørgede mange litterære hverv og efterforskninger. Forf. bl.a. *Versuch einer Literatur der Sanskrit-Sprache*, Petersborg 1830. – Nevø af J. C. Adelung. – 1074 I 309.7,13 364.23 379.3 390.22,28 391.21 393.3,17 394.11 417.32 429.15 449.7,10 II 254.6. – Fra *403.
- Adelung, Johann Christoph (1732–1806), ty. lingvist og historiker, fra 1787 overbibliotekar i Dresden. Forf. bl.a. *Grammatisch-kritisches Wörterbuch der hochdeutschen Mundart*, 1774–76, 2. udg. 1793–1801. *Deutsche Sprachlehre*, 1781. *Umständliches Lehrgebäude der deutschen Sprache I–II*, 1782. *Aelteste Geschichte der Deutschen*, 1806. *Mithridates I*, 1806 (omfattende de asiatiske sprog); med benyttelse af Adelungs efterladte materiale er de 3 sidste bind af *Mithridates* 1809–17 (omfattende de europæiske, de afrikan-

- ske og de amerikanske sprog) udg. af Vater med bistand af W. von Humboldt og Friedrich von Adelung. – Farbror til Fr. von Adelung. – I 73.22 74.31 133.5,24 134.4 139.23 309.8 314.14 332.25 382.11,26 383.32 386.29,31 448.33 II 14.29 25.30.
- Adils, sagnkonge i Uppsala. Omtalt i Snorres Edda (Skáldskaparmál 55 og 74). – I 138.22.
- Adler, se Adeler.
- Adlerbeth: hvor intet andet anføres, menes hermed Jacob Adlerbeth.
- Adlerbeth, Gudmund Jöran (1751–7/10 1818), sv. statsmand og forfatter, oversatte bl.a. Hákonarmál af Eyvindr Skáldaspillir (oversættelsen offentliggjort i Stockholmsposten 1790). – Fader til Jacob Adlerbeth. – I 362.27.
- Adlerbeth, Jacob (1785–1844), sv. arkæolog og navneforsker, fra 1809 embedsmand i ecklesiastikexpeditionen, overværede fra og med samme år en række rigsdagssamlinger, ved faderen, G. J. Adlerbeths død 7/10 1818 friherre og ejer af slægtens fideikommis Ramsjöholm nær Jönköping i Småland, indbragte 1818 forslag til den svenske regering om at indkalde en „islandsk litteratør“ til at lede udgivelsen af isl. og fornsvenske håndskrifter (jfr. L. Hjelmlev i Nordisk Tidskrift IX p. 455 f.), 1811 stifter af og derefter den drivende kraft i Göthiska förbundet. Oversatte og udgav Edda eller Skandinavernes hedniska gudalära. Öfversat från danskan efter Nyerup, Sth. 1811. – I 134.18,19 136.15 192.29 254.7 285.28 301.18 304.20 310.11 312.17 323.14 324.6 339.1 350.15 353.8 362.27 II 146.16. Jfr. M 195.
- Adlerstam, Magnus (1717–1803), sv. kommerceråd, oversætter af den af L. Hammarsköld i 1815 udgivne oversættelse af Jómvíkingasaga. – I 212.31 II 67.22,25.
- Afzelius: hvor intet andet anføres, menes hermed A. A. Afzelius.
- Afzelius, Arvid August (1785–1871), sv. præst og digter, fil. mag. fra Uppsala Univ. 1809 og samme år lærer ved Frimurarebarnhusskolan i Stockholm samt ved et privatgymnasium, som tilhørte hans broder, og som A. overtog 1815 (lærere ved skolen var C. F. Dahlgren, Anders Fryxell, A. J. Cnattingius og P. Sondén), præsteviet 1811 og samme år indvalgt i Göthiska Förbundet, 1812 kgl. hofprædikant, 1820 præst i Enköping og Vårfrukyrka menighed. Rask boede under sit ophold 1816–17 i Stockholm hos A. i huset nr. 7 ved Blasieholmstorget, lige over for Fersenska palatset. – Udgav Hervara Saga, med opplysninger. Öfvers. från Isl., Stockholm 1811. Oversatte med Rasks bistand Völuspá (Völu spá, med öfversättning från isländskan, Iduna hefte 3, 1812, p. 3–72; også udg. særskilt Stockholm 1812) og udgav Sæmunds Edda (Edda Sæmundar hinns fróða. Quam . . . ex recensione Erasmi Christiani Rask curavit A. A. Afzelius, Sthm 1818) samt oversatte denne (Sæmund den vises Edda, Sthm 1818), ligeledes ved Rasks hjælp (oversættelsen af Sólárljóð er dog ikke af A., men af Per Wilh. Tholander). Medudgiver af Svenska folkvisor från forntiden I–III (ved E. G. Geijer og A. A. Afzelius, Sthm 1814–16). Udg. af För religionens vänner. En tidskrift hefte 1–2, Sthm 1817–19. Ar-

- bejdede også efter folkevisseudgaven med folkeviser, bl. a. til Svenska folkets sagohäfder I–XI (Sthm 1839–70). Afsked af svenska folkskolar, med bidrag till svenska folksångernas historia, Sthm 1848. – Gift 5/10 1815 med Sofia Ottiliana, f. Ramsay, 26/3 1831 med Sofia Charlotta, f. Furubohm; fader til O. O. Afzelius. – 106, 167 1065 1080a I 123.20 135.12 136.13,25 162.15 193.22 200.16 208.12,30 214.18 226.13 242.17 244.28 249.27 253.6 255.29 256.25 257.12 262.28 265.6 268.18 276.14 277.13 282.32 284.11 285.13 286.2 322.8,13,19 396.18 424.14 436.28 442.18 II 90.10 106.17 197.8,29 198.2 228.19 257.27 – Til *66 96 *98 *103 *114 119 120 *272 273 *283 *288 *297 307 382 *745. – Fra 117 238 *277 278 279 *290 *292 *300 *301 *310 *316 *324 *337 357 *804.
- Afzelius, Oriel Otto (4/6 1817–1896), sv. auditor, kom 1829 i Vesterås trivialskola og 1833 på Vesterås gymnasium, student 1837, 1844 viceauditor og 1863 auditor i Svea livgarde. Ældste søn af A. A. Afzelius. – I 313.14 321.17 322.20 323.26 338.18 II 197.2 215.7.
- Afzelius, Sofia Ottiliana (1794–1827), sv., friherreinde, datter af landshøvding friherre O. V. Ramsay, Esbogård i Finland, gift 5/10 1815 med A. A. Afzelius. I 301.18 304.8 313.14 321.17 322.20 323.26 325.4 338.18 II 196.30 215.5 257.27.
- Afzelius, Sofia Charlotta (1811–1846), sv., datter af kaptajn A. P. Furubohm, gift 26/3 1831 med A. A. Afzelius. – II 257.28.
- Ahlberg, Daniel (1761–1828), sv. embedsmand, efter en karriere som jurist blev han 1800 politimester i Stockholm, 1810 landshøvding over Stockholms len og 1818 overstatholder i Stockholm; adlet 1808 med navnet Edelcreutz, 1816 friherre og 1818 kommandør af nordstjerneordenen. Broder til Johan Ahlberg. – I 399.19.
- Ahlberg, Johan (1765–1819), sv. skolemand, magister 1788, derefter amanuensis ved Universitetsbiblioteket i Uppsala, 1803 rektor ved skolen i Kalmar, 1805 lektor sammested, død ugift. Broder til Daniel Ahlberg. – I 397.22 399.14.
- Alexander d. Store (356–323), gr., konge af Makedonien 336, begyndte 334 toget mod perserne, som han 330 besejrede i deres eget land for derefter at rykke videre mod nordøst gennem Hindukush og Baktrien frem til floden Sir, hvor han grundlagde byen Alexandria *ἑσχάτη*, for derefter at drage videre mod sydøst for at underlægge sig Indien; han overskred Indus, men måtte p. gr. af troppernes udmattelse og modvilje opgive at nå frem til Gangesfloden; i stedet fulgte han Indus mod sydvest, besatte Indusdeltaet og drog derefter langs kysten tilbage til Persien og Babylon, hvor han døde af feber 323. – I 275.13 340.4 442.7 II 36.29 72.28.
- Alexander I (1777–1825), kejser af Rusland fra 1801, stræbte efter at indføre frihedsformer på grundlag af oplysningstidens og den franske revolutions ideer, men mødte vidtgående modstand hos de russiske politikere. Efter freden i Fredrikshamn 1809, ved hvilken den Sverige tilhørende del af Fin-

- land blev afstået til Rusland, gav A. Finland en forfatning i Borgå, blev storfyrste af Finland og forenede 1811 alle de finske landsdele (fra 1817 med Helsinki som hovedstad), således at Karelen og Viborg, der siden freden i Nystad 1721 havde været statsligt adskilt fra det øvrige Finland, igen indgik i dette. Estland, der ved Peter den Stores erobring og freden i Nystad var gået over fra sv. til russ. besiddelse, fik ikke en tilsvarende selvstændig stilling, men A. ophævede livegenskaben i de russ. Østersøprovinser. 1815 havde han givet Polen en konstitution. – I 373.17 374.8 403.12.
- Amberg, Hans Chr. (1749–1815), leksikograf, kontrollør ved Kbh.'s norske postkontor 1794–1800, bogholder ved det kgl. lottokontor 1804. Forf.: Tydskdansk og dansk-tydsk Ordbog I–III, 1787–1810. Fortalen til denne (om det tyske sprogs og den tyske litteraturs værdi for danske) var skrevet af Jacob Baden, hvorfor Rask kalder ordbogen „Badens tyske Ordbog“. – I 330.19 II 102.11.
- Ampère, Jean-Jacques (1800–1864), fr. litteraturhistoriker, interesserede sig som ung for fremmede sprog og fremmede landes litteratur, først og fremmest nordisk, og foretog 1827 en rejse gennem Tyskland, Danmark, Sverige og Norge for at samle folkeviser til sammenlign. med eddadigtene, sagaerne og nibelungendigtene, 1830 prof. i Marseilles, hvor han forelæste over edda- og nibelungendigtene sammenlignet med de homeriske epos, 1833 prof. i fransk lit. ved Collège de France. – 747.
- Ancher, Peder Kofod (1710–1788), jurist, 1741 prof. i jura ved Kbh.'s universitet, fra 1743 medlem af kommissionen til revision af landsloven; omfattende juridisk produktion. Udg.: Den jyske Lovbog paa gammel Dansk, Kbh. 1783. – II 144.6.
- Andrésson, Guðmundur (ca. 1610–1654), isl. oldforsker, fra 1638 lærer på Island, 1649 fængslet og ført til Kbh. på grund af oppositionelle meninger, samme år løsladt; forf. af et isl. leksikon: Lexicon Islandorum . . . scriptum a Gudmundo Andreæ et nunc tandem in lucem productum per Pt. Johan. Resenium, Kbh. 1683. – I 206.22.
- Angell, Lorentz (1778–1860), no. præst og politiker, stiftsprovst i Trondhjem, stortingsmand, 1829–33 formand for 1. klasse i Det kgl. norske Videnskabernes Selskab i Trondhjem, vicepræs 1833–39. – II 228.7 236.21 267.28.
- Anker, Carsten Tank (1747–1824), forretningsmand og politiker, 1792–1811 direktør for Asiatisk Kompagni, flyttede 1811 til Norge, hvor han 1814–15 var statsråd. Var meget interesseret i no. historie og ønskede bl. a. at støtte udgivelsen af Björn Haldorssons ordbog (Bb 235), hvilket dog ikke blev til noget. – I 69.3.
- Anquetil du Perron, A. H. (1731–1805), fr. orientalist, studerede østerlandske sprog i Paris og foretog 1755–61 en rejse gennem store dele af Indien, hvor han især opholdt sig længe i Surat i det vestlige Forindien for at samle håndskrifter og oversættelser af de dertil flygtede parsers hellige bog, Zendavesta. Han hjembragte håndskrifter på pehlevi, persisk, sanskrit og zend,

og efter at han i 1763 var blevet medlem af L'Académie des Inscriptions, arbejdede han på en oversættelse af Avestateksterne med en indledning om hans rejser og undersøgelser og en omtale af Zoroasters liv (Zend-Avesta I-III, Paris 1771). Avestaalfabetet er behandlet i Zendavesta II p. 424 f. og i afhandlingen *Sur les anciennes langues de la Perse* (Histoire de l'Académie royale des Inscriptions et Belles-Lettres, avec Mémoires de Littérature XXXI, Paris 1768) p. 358, 399 ff. Hans teorier kritiseredes stærkt af englænderen Will. Jones. – I 335.14,30 II 25.12 26.9 27.14 29.14,25 30.21 41.13 42.5,11,32 43.9,19,32.

von Anton, Karl G. (1751-1818), ty. historiker og retslærd, medstifter af Oberlausitzische Gesellschaft der Wissenschaften. Forf. bl.a.: *Erste Linien eines Versuchs über der alten Slawen Ursprung, Sitten, Gebräuche, Meinungen und Kenntnisse*, Leipzig 1783-89. – I 316.2.

Arborelius, Olof Ulric (1791-1868), sv. præst og filolog, student 1812, teol. kandidat fra Uppsala Univ. 1815 og fil. mag. 1818, 1817-30 lærer ved Falu trivialskola, 1831 præst i Orsa i Dalarne. Forf. bl.a.: *Conspectus lexicæ linguæ Dalecarlicæ*, Uppsala 1813. *Conspectus grammaticæ linguæ Dalecarlicæ I-II*, Uppsala 1818, 1822. – 356 I 194.24 196.6.

Arends? Rask gætter i brevet på, at det er en Arends, som besøgte C. F. Degen i Odense, og som nu er lærer ved et institut i Kbh. – 43.

Arendt, Martin Friedrich (1773-1823), omvandrende oldgransker, f. i Altona, studerede botanik og var i 1797 elev ved Den botaniske Have i Kbh., samtidig med at han studerede isl. håndskrifter; derefter drog han på botaniske og antikvariske vandringer rundt i de nordiske lande, indtil han i 1806 kom tilbage til København og af Den arnamagnæanske Kommission fik overdraget arbejdet med Kormaks saga; han blev hurtigt uenig med kommissionsmedlemmerne og drog til Sverige, hvor han en tid opholdt sig hos P. Tham på Dagsnæs i Vestergötland. Han vandrede så 1807-10 rundt i Europa og 1810-11 i Slesvig-Holsten, derefter i Kbh., hvor han i 1812 opnåede kgl. understøttelse til en antikvarisk rejse i Norge, hvorfra han hjembragte en rodet samling materiale, som han deponerede i Det kgl. Bibliotek, for derefter igen at farte rundt i Europa. 1816 boede han en tid hos Jacob Aall på Næs for så at rejse til Sverige, hvor han efteråret 1816 annoncerede forelæsninger over de nordiske sprog. 1817 var han i Trondhjem og 1818 igen i Sverige, hvor han i Linköping udgav en sammenstilling af runealfabeterne. 1819 drog han igen ud i Europa for så i 1822 at vende tilbage til Danmark for snart efter igen at rejse ud. Død på vandring i Italien i nærheden af Venezia (Nekrolog i Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn nr. 41-42, 1824; omtale af rejsen i Slesvig-Holsten i Meyer, *Darstellungen aus Nord-Deutschland*, Hamburg 1816; P. G. Thorsens optegnelser om M. F. Arendt findes KB Add. 627c, 4°). – 687 1065 I 57.13 62.33 113.9 119.2 136.27 200.10 289.10 313.2 322.24,31 323.2,11 II 3.7 110.14.

Aristofanes (o. 400 f. Kr.), gr. komediedigter. – I 252.29.

- Aristoteles (384–322), gr. filosof; forf. af værker om filosofi, naturvidenskab, historie m.m. Af hans beskrivelse af 158 statsforfatninger (*πολιτεῖαι*) er kun hans beskrivelse af Athens forfatning bevaret på originalsproget. – I 378.14.
- Árnason Jón (1665–1743), isl. biskop, fra 1720 biskop i Skálholt. Forf. bl.a.: *Lexidion latino-islandicum grammaticale*, Kbh. 1734 (anonym). – I 206.23.
- Árnason Sigfús (1790–1822), isl. præst, 1818 hjælpepræst i Dvergasteinn, Múla provsti. Søn af Árni Þorsteinsson. – I 175.20.
- von Arndt, Chr. G., tysker i Petersborg. Forf.: *Ueber den Ursprung und die verschiedenartige Verwandtschaft der europäischen Sprachen*, herausgeg. v. J. L. Klüber, Frankfurt 1818. – I 341.28 385.7 419.25.
- Arngrímsson, Bjarni (1768–1821), isl. præst, 1795–1821 præst i Melar i Borgarfjord provsti. Forf. bl.a.: *Handhægt Garðyrkiu-Frœðikver*, Beitistaðir 1816. *Gudsbarna Bœnaform á morgna, qvöld og daglega*, samt á hátiðisdögum og missiraskiptum, Beitist. 1816. *Nýtilegt Barnagull eður Stöfunar- og Lestrarqver handa Börnum*, Beitist. 1817. – I 261.3,5.
- Arwidsson, Adolph Ivar (1791–1858), fi.-sv. forfatter og bibliotekar, fil. mag. fra Åbo Univ. 1815, opholdt sig i kortere tid i Stockholm 1812 og 1816, 1817 docent i historie ved Åbo Univ., studerede 1817–18 ved Uppsala Univ. og læste juleferien 1817 isl. og oldeng. hos Rask, udgav jan.–sept. 1821 Åbo morgenblad, som 2/10 1821 blev forbudt; A. fortsatte sin nationale vækkelsespropaganda med „Betraktelser“ i tidsskriftet *Mnemosyne* nr. 4, 1822, og blev så maj 1822 forvist fra Åbo og flyttede til Borgå, hvorfra han 1823 flyttede til Sverige og 1824 blev ansat ved Det kgl. Bibliotek i Stockholm. Udgav bl.a. *Historia Volsungorum Suetice reddita I–III*. Öfversatt af A. I. A., Åbo 1820–21 (ufuldendt). *Norna-Gests Saga*. Öfvers. ifrån isländskan, Åbo 1821. *Fr. Rüh's, Finland och dess invånare*. Öfvers. 2:a uppl., tillökt och omarb. av A. I. Arwidsson I–II, Stockholm 1827. – Til *541. – Fra 262 *473 549.
- Askelöf, Johan Christoffer (1787–1848), sv. skribent og embedsmand, fra 1810 ansat i Kancelliet, hvor han 1824–25 var første ekspeditionssekretær, fra 1828 udelukkende beskæftiget ved journalistisk virksomhed. Udgav 1810–12 tidsskriftet *Polyfem*, hvor han ivrigt bekæmpede den gamle litterære rationalisme, 1815–16 (sammen med C. Livijn) ugebladet *Lifvet och döden* og 1816 (sammen m. Livijn og F. B. v. Schwerin) månedsskriftet *Läsning till utbredande af medborgerliga kunskaper*. – I 283.8.
- Atterbom, Per Daniel Amadæus (1790–1855), sv. digter, fil. mag. fra Uppsala Univ. 1815, foretog 1817–19 rejser i Tyskland og Italien, sommeren 1825 en rejse til Kbh. og Sorø sammen med E. G. Geijer og Schröder, 1821 docent i litteraturhistorie ved Uppsala Univ., 1824 adjunkt smst. i filosofi, 1828 prof. i filosofi og 1835 i æstetik. Forf. bl.a.: *Fågel Blå*, fragment (*Poetisk kalender* 1814). *Scener ur Fågel Blå* (*Mimer* 1839). *Ur Det otryckta sagspelet Fågel Blå*. Slutet af 1. akten (*Brage og Idun* 1839). A. fik aldrig fuldført værket. – C. A. Ehrenswards lära om skönhet och konst (*Phosphorus*

- 1813 p. 343–380), i omarbejdet form trykt i Atterbom, Svenska siare och skaldar I, 1841 (artiklen blev ikke trykt i udgaven af Ehrensvärds skrifter). Udgav Målaren Pehr Hörbergs lefvernesbeskrifning, förf. af honom sielf. Med anmärkn. och tilläg. Upps. 1817. Poetisk Kalender I–XI, Upps. 1812–22 (Poetisk Kalender 1814 og 1815 blev udgivet i 2. omarbejdede oplag 1817). – 169.465 I 189.8,11,16 191.29 205.7 207.14 218.23 228.4 265.8 283.7 II 215.21.
- August Emil Leopold (1772–1822), hertug af Sachsen-Gotha og Altenburg 1804–22, støttede U. J. Seetzen på dennes rejse til orienten ved at bevilge ham 800 daler årlig til køb af orientalske sjældenheder og skænkede Seetzens til ham hjemsendte orientalske håndskriftsamlinger til biblioteket i Gotha. – Søn af Ernst II Ludwig. – I 326.29.
- Aurivillius, Per F. (1756–1829), sv. biblioteksmand, 1782 amanuensis ved Universitetsbiblioteket i Uppsala, 1787 akademibibliotekar og prof. i litteratur. A. gjorde et stort og fortjenstfuldt arbejde for at udvide bibliotekets bogbestand og for dennes katalogisering. Fader til Carl E. Aurivillius. – 897 II 243.25. – Fra 133.
- Aurivillius, Carl E. (1797–1863), sv. lærer og præst, student fra Uppsala 1810, fil. mag. 1821 og samme år biblioteksamanuensis i Uppsala, 1825 docent i græsk, 1827 lektor ved Gävle gymnasium, fra 1846 præst. Disputats: Itinerarium Odorici Forojulienis, Ord. Minor. e Cod.msc. Bibl. Reg. Acad. Upsaliensis editum, Uppsala 1817. – Søn af P. F. Aurivillius. – I 189.28.
- Bacchus, den græske vingud, som også (og ældst) hedder Dionysos. I græske sagn fortælles om den modstand, som den fra grækernes øvrige religiøse skikke så stærkt afvigende (opr. thrakiske) Dionysosdyrkelse mødte under sin fremtrængen i Grækenland. Efter at grækerne ved Alexander den Stores felttog i Asien 334–326 der havde stiftet bekendtskab med Dionysoslignende gude-skikkelser, udvidedes sagnene om, hvordan D. sejrrikt havde udbredt sin dyrkelse, og i yngre digteres bearbejdelse former de sig som en beretning om, at D. er draget gennem hele verden og har underkastet sig alle lande lige til det fjerne Indien. – II 72.27.
- Baden: hvor intet andet anføres, menes hermed G. L. Baden.
- Baden, Gustav Ludvig (1764–1840), jurist og historiker, søn af Jacob Baden, bror til Torkel Baden, jur. kand. 1784, byfoged i Lemvig 1790, dr. jur. i Kiel 1793, borgmester i Nakskov 1794, vicelandsdommer 1795, herredsfoged på Fyn 1800, by- og rådstueskriver i Odense 1816, birkedommer i Hirsholms distrikt 1818, mistede 23/3 1825 sit embede (suspenderet allerede aug. 1820) og blev fængslet på grund af embedsgæld og udtalelser mod kristendommen; derefter bosat i Kbh. Omfattende produktion inden for jura, historie m.m., bl.a. Dansk-norsk historisk Bibliothek, indeholdende Efterretning om de Skrifter, som bidrage til dansk-norsk Historiekundskab, Odense 1815, Danmarks Riges Historie I–V, 1829–32. Danmarks og Norges Kong Frederik den Femtes Regjerings Aarbog, 1832. – Peder Greve af Griffenfeldts Fortjenester

- af Kongehuus og Fædreland, 1808 (om striden med Chr. Molbech i den anledning og 3 år senere se Chr. Molbech). – Birkerettigheden i sin Oprindelse, Fremgang og Følger, Odense 1810 (i anledning heraf skrev Rask sit Forsvar for de gamle Nordboers Raahed (Bb 9–11)). – Antiquariske, historiske, juridiske og statistiske Notitser og Anekdoter (Minerva V–VI, 1817; også særskilt 1818). Genmæle mod F. Magnusen (Minerva V–VI, 1817; også særskilt 1818). Genmæle mod F. Magnusen (Minerva VII, 1818; også særskilt). Finn Magnusens Beviis for, at vore Kunstnere ved Reiser i Island kunde naae det samme, som ved at reise til Italien eller Rom, med Anmærkninger af L. Jacobsen, 1820. Artikel i forb. hermed i Dagen 1821, nr. 149. Forsvar mod Finn Magnusen af L. Jacobsen, 1820. Er den nordiske Mythologi en Uting? (Statsvennen 1821, nr. 18 og 20). Se desuden Finnur Magnússon. – Om striden med Thorlacius, se Børge Thorlacius. – 633 634 I 15.9 48.12 90.13 111.17 147.1 151.4 162.14 277.9 299.3, 21 330.1 342.30 II 24.6 35.31 37.12, 13 187.17 266.25, 26.
- Baden, Jacob (1735–1804)**, skolemand, fader til G. L. Baden og Torkel Baden, rektor ved Pædagogikum i Altona 1762, konrektor i Helsingør 1766, rektor 1770, professor eloquentiæ i Kbh. 1780. Forf. bl.a. Anweisung zur dänischen Sprache, Kbh.–Odense 1767 (anonym). Grammatica Latina, det er Anvisning til det Latinske Sprog, Kbh. 1782 (²1790, ³1795, ⁴1812 etc.). Dansk-Latinsk Ordbog, 1788 (³ved Torkel Baden 1831, anm. af Rask, Bb 187). Forelæsninger over det danske Sprog eller resonneret dansk Grammatik, Kbh. 1785 (²1792, ³1801, ⁴1812). Udtog af Jac. Badens resonnerede danske Grammatik, af ham selv forfærdiget, Kbh. 1798 (² samme år, ³1810 ⁴1818), en bog, som Rask har brugt i Odense skole. Dansk ortografisk Ordbog, Kbh. 1799. – Om „Badens tyske Ordbog“, se Amberg. – I 42.14 330.19 381.18 II 8.23 202.33 218.14.
- Baden, Jacob (1771–1824)**, jurist, brodersøn af Jacob Baden og fætter til G. L. Baden og Torkel Baden, jur. kand. 1798, fra 1804 kasserer ved vejetaten. Forf. bl.a. Alfabetsk Ordbog over de af fremmede Sprog i det Danske indførte Ord med Forklaring af deres Bemærkelse, og Anviisning til deres Retskrivning, Kbh. 1806. Medarbejder ved Videnskabernes Selskabs Ordbog (bogstaverne I og J). – I 119.28.
- Baden, Torkel (1765–1849)**, filolog og embedsmand, søn af Jacob Baden og broder til G. L. Baden, prof. i filologi i Kbh. 1793, i filosofi og veltalenhed i Kiel 1794, sekretar ved Kunstakademiet og slotsforvalter på Charlottenborg 1804. Polemik med Finnur Magnússon: Om den nordiske Mythologis Ubrugbarhed for de skjønne Konster, 1820 (sv. overs. ved Wallmark i Allmänna Journalen 1821 nr. 120–127; ty. oversættelse: Von der Unbrauchbarkeit der nordischen Mythologie für die bildenden Künste, Hildesheim 1822). Den nordiske Mythologie angaaende, mod Finn Magnusen, i Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn 1820 nr. 84, 96, 100. Noget om Striden med F. Magnusen, ibid. 1821 nr. 31. Den nordiske Mythologies Kilder, 1821. De nordiske Guders

- Bælgmørke, 1821. Nials saga, den bedste af alle Sagaer, drøftet, 1821. Et Par Ord til Beslutning om den nordiske Mythologie, 1821. – II 24.6 35.19 37.12. Baffles, Liverpool. – 794.
- Bagge, Ove Georg Frederik (1776–1838), danselærer, oplæser, efter at have været danselærer forsk. steder på Lolland, Falster, Sjælland og i Jylland blev B. 1808 tolk og translator i spansk og fransk i Randers, 1812 boghandler og indehaver af et lejev bibliotek sammesteds, opholdt sig senere i Helsingør og Kbh. og fik 1835 bevilling til at give oplæsning i danske købstæder (Litterære Livsbilleder, Aarhus 1836). – 689.
- Baggesen, Jens (1764–1826), digter, havde megen forbindelse med tyske adelige kredse og fik bl.a. en velynder i hertugen af Augustenborg, med hvis støtte han 1789–90 foretog en af sine mange rejser (til Tyskland, Schweiz og Frankrig, skildret i Labyrinten 1792). Digte på tysk, især fra udlændighedsårene 1800 ff. findes i Gedichte 1802, Parthenais oder die Alpenreise, 1804, Heidenblumen, 1808, etc. 1811–14 prof. i dansk i Kiel, 1813–20 ophold i København, derefter i Frankrig, Schweiz og Tyskland. – Indlæg i den berømte litterære fejde med Oehlenschläger er bl.a. Breve til A. Oehlenschläger, Kbh. 1818 (i anledn. af Oehlenschlägers En Reise fortalt i Breve til mit Hjem), 1818 (slutn. af sept.) med en Fortale til Fædrelandets studerende Ynglinger. Fejden sluttede for Oehl.'s vedkommende med Professor Oehlenschlägers Erklæring til Publikum om hans personlige Forhold til Justitsraad Baggesen, Kbh. 1819. Herpå svarede B. med „Ligvers“ (i Rosenblade med et Par Torne, Kbh. 1819). – Også Peder Hjort havde B. været i offentlig polemik med i anledning af sit syngespil Trylleharpen (1817). Hans indlæg er Trylleharpens Historie, med Procedure i Sagen: Baggesen contra P. Hjort, og Dom afsagt i Landsoverretten i Kjøbenhavn, udg. af J. B., 1818. (Se Peder Hjort). – Den litterære krig endte med, at Oehl. og hans tilhængere havde sejret; da Trylleharpen 24/2 1819 kom op igen, blev det pebet ud (Th. Overskou, Den danske Skueplads IV, p. 589–594). – I 28.29 213.15 256.5 264.25 329.6 342.23 II 24.8.
- Balle, Nicolai Edinger (1744–1816), teolog, magister 1768, opholdt sig derefter på stipendium i Leipzig og Göttingen, kom hjem 1770 og blev dekan på Kommunitetet og alumne på Borchs kollegium, 1772 prof. i teologi, 1783 biskop over Sjællands stift. Forf. bl.a.: Bibelen forsvarer sig selv. Et Religionsblad I–IV, Kbh. 1797–1802. Biografi ved Jens Møller 1817 (s.d.). – I 208.2 248.30 264.20 265.20.
- Bang, Carsten Gerhard (1756–1826), no. generalmajor, direktionsmedlem i Det kgl. norske Videnskabernes Selskab 1815–26. – II 152.22.
- Bang, Niels Hofman (1776–1855), naturforsker, især botaniker, 1797 udenlandsrejse sammen med Jacob Aall og P. E. Müller, fra 1801 besidder af stamhuset Hofmangave ved Odense. – II 164.25.
- Bang, Oluf Lundt (1788–1877), læge, 1814 adjunkt ved det lægevidenskabelige fakultet i Kbh., 1818 ekstraordinær prof., 1821 ordinær prof. – I 288.19.
- Banks, Joseph (1743–1820), eng. naturforsker, 1776 medlem af The Royal

- Society, deltog 1768-71 i Cooks jordomsejling og besøgte 1772 Island, 1778 præsident for The Royal Society. - Til *94.
- Barrington, Daines (1727-1800), eng. oldgransker, naturforsker og retslærd, dommer 1757-1785. Udgav *The Anglo-Saxon Version from the Historian Orosius by Ælfred the Great. Together with an English Translation from the Anglo-Saxon*, London 1773. - I 227.8.
- Basset, eng. købmand, partner i handelshuset Basset, Farquhar & Co., London. - II 183.12.
- Bay, Chr. Fred. (ca. 1737-1809), leksikograf, fra 1771 kvarterkommissær i Kbh. Forf.: *A Compleat Vocabulary English and Danish . . . of Theod. Arnold, nu paa Dansk oversat og forøget . . .*, Kbh. 1784, ²1796, ³1806, ⁴(Fuldstændig engelsk og dansk Haand-Ordbog) 1820. Fuldstændigt dansk og engelsk Haand-Lexicon, Kbh. 1788, ²1807, ³1824. Fuldstændig engelsk og dansk Ordbog, I-II, Kbh. 1806. - I 16.2 165.30.
- Bech, Herman (1789-1842), toldkammerdeputeret, cand. jur. 1811, rejste samme år på studierejse til Tyskland og blev efter hjemkomsten i 1812 auskultant i Rente- og Generaltoldkammeret, 1813 assessor, 1823 kommitteret og 1834 deputeret i Generaltoldkammer- og Kommercekollegiet. - I 145.11 159.19.
- Becker, Karl Ferdinand (1775-1849), ty. læge og sprogmand; efter at have været lærer et par år begyndte B. 1799 at studere medicin og var fra 1815 praktiserende læge i Offenbach, 1823 omdannede han sit hjem til en slags skole, og undervisningen der førte ham ind på hans ungdomsinteresse for sprogforskningen. Forf.: *Deutsche Wortbildungslehre*, Frankfurt am Main 1824. - 689.
- von Becker, Reinhold (1788-1858), fi. sprogforsker, 1813 docent og 1816 adjunkt i historie ved Åbo Akademi, medstifter af Finska litteratursällskapet 1831, translator i finsk i senatet 1829-56. Udgav fra 1820 Turun Viikkosanomat, hvor han bl.a. lod trykke de gamle finske kvad (runer) om Väinämöinen, som han dels selv samlede på en rejse til Österbotten 1819, dels erhvervede optegnelser af fra andre. Forf.: *Finsk Grammatik*, 1824. Anmeldte J. Strahlman, *Finnische Sprachlehre* (1816) i *Mnemosyne* 10, 1819. - II 71.29 167.4. - Fra *296 304 389.
- Beda (672-735), eng. gejstlig og historieskriver, levede hele sit liv i klostret Jarrow i Durham. Forf. bl. a.: *Historia ecclesiastica*, hvoraf findes en oldeng. version, som tilskrives kong Ælfred; denne er trykt 1744 sammen med *Hist. eccles.*; udgaven fra 1722 omfatter ligeledes begge tekster: *Historiae ecclesiasticae gentis Anglorum libri quinque auctore Sancto et Venerabili Baeda Presbytero Anglo-Saxone . . . cura et studio Johannis Smith*, Cambridge 1722. - I 299.20 II 241.2.
- Becken, Jens Lorenz (1786-1841), boghandler i Kbh. fra 1806, fra 1811 hofboghandler; ivrig skandinav, foretog 1818 en rejse til Sverige. Forf.: *Dagbog paa en Rejse til Sverrig*, Kbh. 1820. - I 288.24 313.8 352.6 II 157.15.
- Belbog (Bjlbog, Bælbog), slavisk gud. - I 316.2 437.18.
- Bellman, Carl Michael (1740-1795), digter, 18. årh.'s største svenske lyriker.

26/7 1829 afsløredes J. N. Byströms buste af B. på Djurgården i Stockholm. – 823.

- Bendsen, Bende** (1787–1875), lærer, f. i Risum i Nordfriesland, besøgte 1807–08 seminariet i Kiel og var derefter i 3 år huslærer i Odense, oprettede 1812 en privatskole i Ærøskøbing, men opgav senere denne og levede af at give privatundervisning, især i tysk, og rejste desuden omkring som magnetisør. Forf. af forskellige afhandlinger i Kieser und Eschenmayer, Archiv für thierischen Magnetismus, deriblandt Tagebuch einer lebensmagnetischen Behandlung der Witwe A. M. Petersen zu Arröeskjöping, nebst Vorwort von Kieser (Archiv IX–X, 1821–22). Tagebuch einer lebensmagnetischen Behandlung der Hanna Christiansen zu Lindholm (Archiv XII, 1823). Sit manuskript til en nordfrisisk sproglære sendte B. i 1824 gennem A. Leth til Rasmus Nyerup, hvorved B. kom i forbindelse med Rask, der fik tilladelse til at benytte manuskriptet, og som i 1825 tilbød Det kgl. danske Videnskabernes Selskab at udgive det. Udgaven blev ikke til noget, men B. fik i 1826 udbetalt et honorar for manuskriptet, som nu findes KB Add. 74 4° 5°, og som omtales rosende af Rask i Bb 63 og af prof. i historie i Kiel, A. L. J. Michelsen, i skriftet Nordfriesland im Mittelalter. Jacob Grimm ytrede ønske om værkets udgivelse over for B., og Engelstoft og Molbech, udgiverne af Outzens fris. glossar, udtalte 1837 håbet om sproglærens udgivelse. B. sendte så i 1852 manuskriptet til de Vries i Leiden, som arbejdede med en nederlandsk ordbog, og denne lod værket trykke under Königl. Wissenschaftsgesellschaft in Amsterdams auspiciet med titlen Die nordfriesische Sprache nach der Moringer Mundart, zur Vergleichung mit den verwandten Sprachen und Mundarten, von B. Bendsen, herausgegeben von Dr. M. de Vries, Leiden 1860 (472 sider). – 575 581 644. – Fra *560 *592 *599.
- Bendz, Frederik Ludvig** (1792–1813), Rasks skole- og regenskammerat, tog ligesom N. M. Petersen en afskrift af Rasks i skoletiden udarbejdede islandske ordbog, studerede medicin, død 1813 af tuberkulose. – (*)54 67 I 128.22.
- Benediktsdóttir, Helga** (1800–1855) datter af Benedikt Gröndal, gift 20/6 1822 med Sveinbjörn Egilsson. – I 169.14 II 74.24 115.19.23.
- Benediktsdóttir, Ragnhildur** (1801–1841), datter af Benedikt Gröndal, gift 1830 med land- og byfoged Stefán Gunnlaugsson. – I 169.14.
- Benzon, Fred. Wilh. Casp.** (1791–1832), kammerjunker 1812, amtmand på Fehmern 1823. 2/6 1813 medlem af Det kgl. danske Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog, 15/1 1817 dets sekretær og arkivar. – II 165.14.22.
- Bergbom, Fredrik** (1785–1830), fi. filosof, 1811 docent, 1818 adjunkt og 1823 professor i filosofi ved Åbo Akademi, redigerede sammen med J. G. Linsén 1819–23 det litterære tidsskrift Mnemosyne. – I 404.25.
- Berggren, Jacob** (1790–1868), sv. præst og leksikograf, 1818 legationspræst i Konstantinopel, foretog 1820–22 en rejse til Syrien, Ægypten og Palæstina og opholdt sig sommeren 1823 i Paris, hvor han bl.a. hørte forelæsninger af orientralisten Silvestre de Sacy, og vendte derefter tilbage til Sverige, 1825

- og 1827 rejser i Rusland og Finland, 1828 præst i Skällvik i Linköping stift. Forf. bl.a.: Guide français-arabe vulgaire, Uppsala 1844 (ark 1-19 (omfattende A til midt i D) tryktes i Petersborg 1825 under titlen Dictionnaire abrégé français-arabe vulgaire; trykningen fortsattes derefter i Uppsala). - 578.
- Bergström, sv. jurist. - 683.
- Bergwahl, Mårten Christoffer (1782-1852), sv. præst, 1812 regimentspræst ved livgarden, 1822 præst ved Ladugårdslands menighed i Stockholm. - 171.
- Bernhardi, August Ferdinand (1770-1820), ty. skolemand og grammatiker, fra 1808 rektor i Berlin. Forf. bl.a. Sprachlehre I-II, Berlin 1801-03. - II 94.21.
- Bernstorff, Joachim Frederik, Greve (1771-1835), statsmand, 1800-1810 direktør for udenrigsdepartementet, 1816-35 da. gesandt i Wien. - II 16.23 19.29.
- Bertouch-Lehn, Poul Godske (1796-1831), baron, ejer af baroniet Sønderkarle, 1819 ophøjet i friherrelig stand. - I 256.4,6 264.26.
- Beulewitz, ty. - I 187.28.
- Bierfreund, kobberstikker. Værket, det drejer sig om, er Almenn Jordarfræði og Landaskipan, udg. v. Grímur Jónsson og Th. Sveinbjörnsson, Kbh. 1821. - I 259.26 262.24.
- Bink, fejl for Buck, s. d.
- Björn Hítðelakappi, hovedpersonen i Bjarnar saga Hítðelakappa. - II 75.9 114.7.
- Blair, Hugh (1718-1800), eng. præst, fra 1754 til sin død præst i Edinburgh, fra 1762-83 tillige professor i retorik. Forf. bl.a. Lectures on Rhetoric I-IV, 1783 (10. udg. 1806). - 512 567.
- Blicher, Steen Steensen (1782-1848), digter; udgav bl.a. digtsamlingen Bauta-stene (Odense 1823), en samling mindedigte over kendte mænd med bidrag af Oehlenschläger, Grundtvig og Ingemann. - II 89.20.
- Bloch: hvor intet andet anføres, menes hermed S. N. J. Bloch.
- Bloch, Margrethe Magdalene, f. Hensler (1774-1821), gift 27/11 1794 med S. N. J. Bloch. - I 60.33 70.4.
- Bloch, Otto Diderik (1766-1831), filolog og biblioteksmand, 1792 dr., 1797 overlærer i latin ved Frue skole, 1798 afskediget med ventepenge p. gr. af svagelighed, 1813 amanuensis, 1814 anden underbibliotekar ved Universitetsbiblioteket i København, 1829 første underbibliotekar og titulær professor; besøgede afskrifter af klassiske tekster til lærde i udlandet, især i Tyskland. - II 36.20 37.7 59.22 74.6 76.17 91.7 106.7. - Fra 948.
- Bloch, Søren Nicolaus Johan (1772-1862), filolog og pædagog, lærer ved Odense katedralskole 1793, subrektor smst. 1794; 1796 dr. phil. (De vera veterum et quidem Theocriti Eidylliorum, bucolici præsertim generis, indole cum hodierna quoque pastoritii carminis ratione passim composita), 1800 konrektor, 1802 tillige overlærer i græsk og dansk i Odense, hvor Rask havde ham som lærer i disse fag. 1806 rektor for Nykøbing F. lærde skole, 1815

- rektor ved Roskilde katedralskole og titulær professor. Forf. bl.a.: Kort Veiledning for Begyndere i det græske Sprog, 1796. Det græske Sprogs Grammatik aldeles fra ny af bearbejdet, Odense 1803. Elementarbog i det græske Sprog af Fr. Jacobs, udg. af S. N. J. Bloch, Kbh. 1806. Kortfattet Veiledning i det græske Sprogs Grammatik, 1807. Det græske Sprogs Grammatik. 4de Gang bearbejdet, 1820. Theophrasti Characteres, graece cum obs. crit. edidit, Altona et Lips. 1814. – Bidrag til Beviserne for Gavnigheden af det etymologiske Conjugationssystemes Anvendelse i den græske Sproglære, 1. hefte, Skoleprogram 1812. Forsøg til en berigtiget Fremstilling og sikker Begrunding af det græske Conjugationssystem, 2. hefte, Skoleprogram 1823. – Grundtræk til en dansk Retskrivningslære, Odense 1805. Grundsætningerne for den danske Retskrivning, i Anledning af N. M. Petersens Undersøgelser desangaaende, oplyste og udviklede, 1826. – Encyclopædi af Underviisning i Modersmaalet, Odense 1808. Fuldstændig dansk Sproglære. Andet aldeles omarbejdede Oplag, Odense 1817. – Om striden med Lindberg s. d. – 40 676 684 686 688 697 717 I 4.6 48.14 50.31 77.14 161.14 378.10 II 36.18 176.15,23 177.5,20,25,32 181.10 187.23. – Til *31 *37 *42 *487.
- von Blome, Otto (1770–1849), lensgreve, diplomat, 1797–1800 ansat ved det danske gesandtskab i Petersborg, 1802–04 gesandt i Stockholm, derefter gesandt i Petersborg indtil jan. 1824 og igen 1826–41, jan. 1824–jan. 1826 gehejmestatsminister og chef for det da. udenrigsdepartement. – II 91.29.
- Blum, dr., bosiddende i nærheden af Astrakhan. – I 449.12.
- Bogadóttir, Hildur (1799–1882), gift 15/9 1820 med Bjarni Thorarensen. – I 261.21.
- Bonnier, Gerhard (1778–1862), forlagsboghandler, f. i Frankrig, kom 1802 til Kbh., hvor han oprettede et videnskabeligt lejebibliotek og etablerede en boghandel med forlag, fik 1817 bevilling til selv at trykke de på hans forlag udkommende skrifter. – I 221.2 288.24 439.24.
- Bonpland, Aimé (1773–1858), fr. naturforsker, foretog sammen med A. v. Humboldt en botanisk ekspedition til Amerika i 1799, 1804 bestyrer af den botaniske have i Malmaison, fra 1816–31 i Sydamerika, hvor han 1818 blev professor i naturhistorie, men 1821 fængslet og først løsladt 10 år senere. Udgav flere botaniske værker, deriblandt sammen med A. v. Humboldt: *Nova genera et species plantarum I–VII*, Paris 1815–25. – II 164.27.
- Bopp, Franz (1791–1867), ty. sprogforsker, opholdt sig 1812–17 i Paris for at studere sanskrit, derefter et års tid i England for at studere indiske håndskrifter, fra 1821 professor i orientalske sprog i Berlin. Forf. bl.a.: *Ueber das Conjugationssystem der Sanskritsprache in Vergleichung mit jenem der griechischen, lateinischen, persischen und germanischen Sprache*, Frankfurt 1817 (2. forbedrede udgave på eng. i „*Annals of Oriental Literature*, 1820). *Ausführliches Lehrgebäude der Sanskrita-Sprache*, Berlin 1827 (påbegyndt 1824). *Grammatica linguae Sanscritae auctore Fr. Bopp. Altera emendata editio, I–II*, Berlin 1829–32 (påbegyndt 1828). *Glossarium San-*

- scritum, Berlin 1828–30. Nalus, carmen sanscritum e Mahābhārato; edidit, latine vertit et annotationibus illustravit Fr. Bopp, London 1820. Indralōkā-gamanam . . . Episoden des Maha-Bharata; in der Ursprache zum erstenmal herausgegeben, metrisch übersetzt und mit kritischen Anmerkungen versehen, Berlin 1824. – 937 II 23.16 54.1 80.33 98.2 110.21. – Fra *940.
- Bornemann, Matthias Hastrup (1776–1840), jurist og retslærd, 1803 ekstraordinær prof. i jura, 1815 dr. jur. (De Analogia Juris cum speciali ad Jus Danicum respectu), 1817 ordinær prof. i jura og assessor i Konsistorium. – I 264.10.
- Borring, Lauritz Stephan (1798–1884), sprog lærer, f. i Bogense (hvor faderen, købmand Lars Borring levede til 1853), 1821 cand. teol. og lærer i religion ved landkadetkorpset, redigerede i slutn. af 1825 *Messager du Nord* under J. L. Heibergs forfald, besøgede 1826 en fransk oversættelse af C. C. Rafns udg. af *Krákumál*, 1826 og 1834 ophold i Paris, 1831 lærer i fransk ved landkadetkorpset, 1841 ved Metropolitanskolen. Forf. bl.a. flere franske lærebøger. – II 192.29 201.18.
- Bosworth, Joseph (1789–1876), eng. filolog, 1817–29 præst i England, 1829–40 kapellan i Holland, derefter igen præst i England, 1858 prof. i oldeng. i Oxford. Forf. bl.a.: *Elements of Anglo-Saxon Grammar*, 1823. En forkortet og forbedret udgave af denne er *A Compendious Grammar of the primitive English or Anglo-Saxon Language*, 1826 (B. var da blevet bekendt med Rasks oldeng. gramm. (Bb 23)). *Anglo-Saxon Dictionary*, 1838. – II 90.19 106.4.
- Bothwell, James Hepburn, Jarl af (1536/37–1578), skotsk adelsmand, blev fordrevet fra hjemlandet på grund af opposition mod det engelskvenlige protestantiske parti i Skotland og var bl.a. o. 1560 i Danmark, kaldtes 1565 tilbage til Skotland af Marie Stuart, var 1567 en af hovedmændene for mordet på hendes ægtefælle, Darnly, og blev kort efter gift med Marie Stuart, men en måned senere måtte han ved Marie Stuarts tilfangetagelse flygte til sit jarledømme, Orknøerne og Shetlandsøerne, som han imidlertid ikke nåede, da uvejre drev skibet ind til Norge, hvorfra den da.-no. konge, Frederik II, lod ham føre til Danmark og indespærre, først på Malmøhus og siden på Dragsholm Slot, hvor han døde. – 734 743 755 761 768 795 796.
- Botin, Anders af (1724–90), sv. embedsmand og forfatter, beskæftigede sig især med historiske emner, men drev også sprogstudier. Forf.: *Svenska Språket i Tal och Skrift*, Stockh. 1777, 2. gennemsete og forbedrede udgave, Stockh. 1792 (bearbejdet af Botin selv, men udgivet posthumt). – I 22.16.
- Boye, degn (i Brændekilde?), underviste Rasks halvbroder H. K. Rask. – I 179.8 (omtales også i Br 85 og 86).
- Boye, Johannes (1756–1830), pædagog og filosof, 1783 rektor i Nakskov, 1802 titulær prof., 1806–11 rektor i Fredericia. Forf. bl.a.: *Statens Ven I–III*, Kbh. 1792–1814. Anhang til *Statens Ven*, 1ste Stykke om kritisk Philosophi og sund Sands, Kbh. 1803. Lovtale over den danske Helt Daniel Rantzau,

- med forudskikkede Betragtninger over Poesi, Veltalenhed og Smag, samt historiske Oplysninger, Kbh. 1819. Betragtninger over Veltalenhed, eller Indledningen til Lovtalen over Dan. Rantzau fortsat, Kbh. 1820. – I 3.15 288.7.
- Brage, nordisk gud, søn af Odin, almindeligvis opfattet som gud for digtekunsten. – I 7.32 91.16 395.27 404.5.
- Bragi enn gamli Boddason (o. 800–850), no. skjald, forfattede Ragnarsdrápa. – I 80.2,5.
- Brandel, Genserik (1782–1833), sv. diplomat, 1813–21 legationsråd i Petersborg, derefter envoyé ved det preussiske hof. – I 322.18.
- Brantsma, Pieter (1751–1788), holl. jurist. Sammen med Petrus Wierdsma udgiver af Oude Friesche Wetten I–II, Campen en Leeuwarden 1782–88. – II 239.8.
- Bredsdorff, Jacob Hornemann (1790–1841), naturforsker (botanik og geologi) og filolog, student fra Nykøbing katedralskole 1809, cand. teol. 1814, dr. phil. 1817, maj 1817–sept. 1819 udenlandsrejse til Tyskland, Schweiz og Frankrig med understøttelse fra Københavns Universitet, Fonden ad usus publicos og J. v. Bülow, 1819 adj. ved Roskilde katedralskole, 1823 lektor i mineralogi ved Kbh.'s univers. og 1828 ved Sorø akademi. Fra 1822 medlem af Det skandinaviske Litteraturselskab. Foruden naturvidenskabelige og geologiske afhandlinger skrev B. flere afhandlinger om sproglige emner, bl.a. Prøve af en efter Udtalen indrettet Retskrivning, Kbh. 1817 (omtales af Rask flere steder i Retskrivningslæren, Bb 92). Om Aarsagerne til Sprogenes Forandringer (Indbydelsesskrift til . . . Roskilde Cathedralskole, Kbh. 1821). Om Runeskriftens Oprindelse, Kbh. 1822. Om den væsentlige Forskjel mellem I og Jod (Nyt Aftenblad nr. 4, 1825). Skulle vi optage ö og å i vort Alphabet? (Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn 1825, nr. 78). Orthographiske Bemærkninger med særdeles Hensyn paa de af Prof. Rask foreslagne Forandringer (Statsvennen 1825 nr. 50, anmeldelse af de to første hefter af Rasks Retskrivningslære). Orthographiske Bemærkninger med Hensyn til Rask's foreslagne Forandringer (Ny Freia 1826, nr. 17, 18, 37; anmeldelse af hefte 3 og 4 af Rasks Retskrivningslære). Bemærkninger ved N. M. Petersens Undersøgelse om hvorvidt den danske Retskrivning bør forbedres (Nyt Aftenblad nr. 10 og 12, 1826). Kort Retskrivningslære for Lægfolk, Odense 1826. Hvorledes bør det latinske, italienske, spanske og franske Sprogs Verber inddeles? (Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn 1827 p. 1481–85). Regler for de franske Verbers Conjugation, Kbh. 1827. Om Etymologiens Anvendelse i Retskrivningen (Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn 1828 p. 11–14). Om Maaden, hvorpaa de enkelte Lyde i Talen frembringes, af E. F. F. Chladni, oversat og ledsaget af Anmærkninger (Tidsskrift for Naturvidenskaberne V, 1828, p. 173–214); anmeldt af Rask i Bb 124. Om de saakaldte tyske Runer eller Bemærkninger ved W. C. Grimms Skrift: Ueber deutsche Runen (Molbechs Nord. Tidsskr. for Hist., Lit. og Konst II, 1828, p. 394–403). Om Forholdet mellem det skandinaviske Rune-Alphabet og det gotiske Alphabet, som er anvendt i de

- neapolitanske Brevskaber (Tidsskr. for Nord. Oldkyndighed II, 1829, p. 59-62). Anmeldelse af J. Grimm, Deutsche Grammatik i Rasks Literaturblad nr. 24 og 25, 1829. – Og efter Rasks død, måske med forsæt først da (jfr. Glahder i J. H. Bredsdorffs Udvalgte Afhandlinger, Kbh. 1933): Om Forholdet mellem de forskjellige Grene af den germaniske Sprogstamme og Om Tegn for de enkelte Lyddele i de europæiske Sprog (begge i Blandinger fra Sorø 5. hefte, 1833). – 150 253 662 1072 I 60.22 256.7 327.17 335.13, 20 336.4 364.7 389.15 II 186.30.
- Briem, Kristjana Jóhanna (1805-86), datter af sysselmand Gunnlaugur Briem på Island, drog til Kbh. og rejste 1826-28 med Børge Thorlacius og hans kone i Tyskland, Frankrig og Italien, gift med gymnasielærer dr. phil. Carl W. Schütz i Bielefeld i Westphalen. – II 180.26.
- Bring, Abbe Samuel (1785-1855), sv. historiker, 1821 prof. i filosofi ved Lunds universitet, 6/2 1828 prof. i historie samme sted, 1842 præst i Bjäreskog og Oxie. Udgav 1829 Exercitationes Antiquariæ, en samlet udgave af de afhandlinger af andre, som han havde været præses for, og som han tidligere havde offentliggjort som Prousiones antiquariæ I-VI, 1827, og Excercitationes antiquariæ VII-IX, 1828. – Fra *785.
- Brocman, Nils Reinhold (1731-70), sv. arkæolog, studierejse til Danmark 1752, fulgte 1753-54 den da. historiker J. Langebek på dennes rejse til Sverige og Østersøprovinserne for at samle antikviteter og håndskrifter, fra 1760 ansat i Antikvitetsarkivet i Stockholm. Udgav Sagan om Ingvar Widtfarne och hans son Swen, från gamla isländskan öfversatt, och undersökning om våre runstenars ålder (i anledning af samme saga), Stockh. 1762. – II 211.24.
- Broocman, Carl Ulrik (1783-1812), sv. pædagog, fra 1806 ansat ved det tyske nationallyceum i Stockholm. Forf. bl.a. Lärobok i svenska språket, med tillhörande öfningar, Stockh. 1813, 3. udg. Stockh. 1820. – II 146.4.
- Bruce, John (1802-69), eng. historiker, uddannet som jurist, men praktiserede ikke efter 1840, idet han fra da af udelukkende beskæftigede sig med historiske og antikvariske emner. B. var en tid kasserer og vicepræsident i Society of Antiquarians i London og skrev flere afhandlinger til dets tidsskrift Archæologia, or Miscellaneous Tracts Relating to Antiquity. – 771.
- Brummer, Friedrich (1768-1836), boghandler, f. i Thüringen, kom til Danmark 1788, 1797 boghandler i Kbh., fra 1798 universitetsboghandler. – I 221.2 II 156.11.
- Brunius, sv. handelsmand. – I 129.27.
- Brunius, Carl Georg (1792-1869), sv. kunsthistoriker og arkæolog, 1815 docent, derefter adjunkt og 1824 prof. i græsk ved Lunds universitet. B. deltog i udgivelsen af 1. del af Nordiska Fornlemningar, udg. af J. G. Liljegren og C. G. Brunius, I-II, Stockholm 1819-23. – II 89.14.
- Bruun, Rasmus Emil (1790-1819), læge, cand. med. 1811, 1815-18 rejse til Italien, Frankrig, England og Tyskland sammen med F. G. Howitz, 1819 lektor i anatomi og prosektor ved Københavns universitet. – I 327.18.

- Bruun, Thomas Christopher (1750–1834), filolog og forfatter, student fra Herlufsholm 1767, underviste som student i fransk og engelsk og blev 1800 lektor i disse sprog ved det pædagogiske seminarium, 1802 prof. i eng. ved Kbh.'s universitet. Bruun var ateist, og da han 1783 havde udgivet *Mine Fritimer eller Fortællinger efter Boccaccio og Fontaine*, blev den lidt vovede og bramfri bog på kirkens foranledning konfiskeret med den begrundelse, at den var en følge af forfatterens ukyndighed i kristendommens første grunde, men bogen var uhyre populær og købtes for høje priser, og det blev kirken og ikke forfatteren, der blev genstand for folks latter. B. fortsatte sit forfatterskab i samme frie og irreligiøse stil med bl.a. *Særsynet*, Kbh. 1797, *Skriftemålet*, Kbh. 1798, og *Omvendelsen*, Kbh. 1799, og var således til stadighed genstand for kirkens forargelse. I *Verdenskrøniken* (1812) p. 335–36 taler Grundtvig om hans liderlige og ugudelige tunge, og i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn* 1812 nr. 74 sp. 1172 forsøger Grundtvig ved henvisning til, at der i trykkeloven af 1799 er fastsat straf for angreb på religion og gode sæder, at skræmme B. fra en ny udgave af sine værker. Hans samlede poetiske skrifter I–VII udkom ikke desto mindre 1812–31 og hans samlede prosaiske skrifter 1813. Forf. desuden bl.a. *Engelsk Grammatica*, Kbh. 1801. *Engelsk accentueret Læsebog*, Kbh. 1802. *Engelske poetisk Læsebog eller Samling af fortrinlige eng. Digte*, Kbh. 1804. – I 16.4 32.27,30 60.15 147.7 156.25.
- Bruzelius, Emanuel (1786–1832), sv. bogtrykker og forlægger, 1809 boghandler i Uppsala, 1811 tillige bogtrykker, oprettede 1818 en filial af boghandelen i Stockholm og fik kgl. tilladelse til at udgive et isl. bibliotek, foretog 1822–23 en rejse til Finland, Rusland og Østersøprovinserne for at fremme kendskabet til tysk litteratur. Udgav *Bibliothek der deutschen Classiker* 1811–21. – 357 I 207.17 II 81.19.
- Brynjólfsson, Gísli (25/8 1794–26/6 1827), isl. præst, broder til Jón Brynjólfsson, 1819 cand. teol. fra Kbh.'s universitet, hvor han havde studeret siden 1815, opholdt sig 1820–23 i Kbh., 1823 dr. phil. (*Periculum Runologicum*, Kbh. 1823), havde 1822 fået Hólmar præstekald i Reyðarfjord, Múla provsti, men rejste først til Island 1824 om foråret, druknede 26/6 1827. – 749 II 168.14.
- Brynjólfsson, Jón (1798–1823), isl. student, broder til Gísli B., student 1820, studerede teologi, men døde af tuberkulose dec. 1823. – II 75.8 114.5.
- Bröder, Christian Gottlieb (1745–1819), ty. præst, studerede ved Leipzigs universitet og var derefter præst i Dessau og senere i Beuchte, hvor han døde som superintendent. Forf. af latinske skolegrammatikker og lærebøger i latin, bl.a. *Praktische Grammatik der lateinischen Sprache*, Leipzig 1787, (18. udg. 1828); da. oversættelse ved G. Sverdrup: *Praktisk latinsk Grammatik eller Anvisning til at lære sig selv det lat. Sprog*, Kbh. 1801 (oversat efter 3. udg. af B.'s grammatik), 2. udg. Kbh. 1806. *Kleine lateinische Grammatik*, Leipzig 1795 (25. udg. 1832); da. overs. ved G. Sverdrup: *Brøders mindre lat. Grammatik for Begyndere* (1795), Kbh. 1803. På ny udgivet med nogle

- tillæg Kbh. 1817. Det er givetvis udg. fra 1803, som fandtes mellem Rasks efterladte bøger, Rask tænker på her. Jfr. Rask Bb 162. – II 8.22.
- Brøndsted, Peter Oluf (1780–1842), arkæolog, dr. phil. 1806, foretog 1806–13 en rejse gennem Tyskland, Frankrig, Italien, Grækenland og dele af Lilleasien, 1813 ekstraordinær prof. i filologi i Kbh., 1818 kgl. hofagent ved den pavelige regering i Rom, 1827 legationsråd i Paris, 1832 prof. i filologi og arkæologi ved Kbh.'s univ. og direktør for den kgl. mønt- og medaljesamling. – I 378.13.
- Buck, P. I., formodentlig den samme, som Rask i sin dagbog omtaler som „Hr. Buck, som var på Kontoret i det Sareptiske Selskabs Hus; han var fra Haderslev og syntes at være ganske ordentlig“. – Fra *566.
- Buddha, indisk gud. – *438 I 317.11,16.
- Bugge, Peter Olivarius (1764–1849), no. biskop, 1787 præst i Skuldelev på Sjælland, 1790 i Vanse og Hered i Norge, 1799 i Fredericia og 1803–42 biskop i Trondhjem. Forf. bl.a. Betragtninger over de aarlige Søn- og Helligdagsevangelier, Kbh. 1791 (udkom anonymt), 2. opl. 1795, 3. opl. 1808 (begge med P. O. Bugge som udgiver), oversat til finsk: Postilla eli Ewangeljumillisia Tutkistelemuxia Juhlaja Sunnuntai päiwäin Ewangeljumeista, Turusa 1824 (oversættelsen anonymt udg. af Gustaf Rancken). Bogen skal ligeledes have eksisteret i en holl. og en sv. oversættelse og foreligger i ty. oversættelse fra 1793. – I 405.32.
- Burman, Pieter (1668–1741), holl. filolog, 1696 prof. i historie i Utrecht, 1715 prof. i græsk og eloquentia i Leiden, 1724 tillige bibliotekar. Se kommentar til I 332.16. – I 332.17.
- Burnouf, Eugène (1801–52), fr. orientalist, uddannet som jurist, arbejdede derefter med orientalske sprog, spec. persisk og indisk, og blev prof. i grammatik ved École normale. B. genoptog Anquetil du Perrons zendstudier, og det lykkedes ham at tyde selve grundhåndskrifterne, mens A. kun havde kunnet tolke disse på 2. og 3. hånd. Forf. bl.a.: Essai sur le Pâli, Paris 1826 (sammen med Chr. Lassen). Observations grammaticales sur quelques passages de l'Essai sur le Pâli, Paris 1827. Vendidad-Sadé, Paris 1830. Observations sur la grammaire de M. Bopp, Paris 1834. Études sur la langue et les textes zends, Paris 1840–50. Desuden medarbejder ved Inde Française I–II, Paris 1827–35, Journal asiatique og Journal des Savants. – II 255.17.
- Buttmann, Philipp Karl (1764–1829), ty. filolog, fra 1789 tilknyttet Det kgl. Bibliotek i Berlin, desuden 1800–1808 prof. ved et gymnasium i Berlin og efter 1810 en tid lang leder af det filologiske seminar ved Berlins univ., 1806 medlem af og 1811 bibliotekar ved Berliner Akademie der Wissenschaften, 1807–10 medudgiver af Museum der Altertumswissenschaft. Forf. bl.a.: Kurzgefasste griechische Grammatik, Berlin 1792 (9. oplag 1831). Griechische Schulgrammatik, Berlin 1812 (9. oplag 1831). Ausführliche griechische Sprachlehre I, Berlin 1819, II Berlin 1825–27. Lexilogus oder Beiträge zur griechischen Worterklärung I Berlin 1818, II Berlin 1825. – Jfr. Rask Bb 161. – I 384.4 II 36.18.

Bülow: hvor intet andet anføres, menes hermed Johan von Bülow.

von Bülow, Christopher Schöller (1770–1830), stiftamtmand, kammerherre, cand. jur. 1792, auskultant i Rentekammeret 1795, 1799 kammerherre, 1801 assessor og 1802 deputeret i Kancelliet, 1816 stiftamtmand over Sjællands stift og amtmand over Kbh.'s amt, 1817 gehejmekonferensråd, 1818 dispenseret fra sit embede p. gr. af en konkurs, 1820 suspenderet på gr. af tiltale for at have tilvendt sig offentlige midler, 1821 idømt fængselsstraf og berøvet rang og adelsrettigheder, død i Hamborg, hvortil han var flygtet på gr. af sagsanlægget. B. havde 1806 købt Nordfeld og Aalebækgaard på Møen. Brodersøn af Johan von Bülow. – 180 323 402 I 5.18 10.2 49.9 119.7 263.15 367.21.

von Bülow, Frantz Christopher (1769–1844), officer, 1796 adjutant hos Kronprins Frederik (senere Frederik VI), avancerede derefter 1801 til kaptajn og generaladjutant, 1803 til generalstabschef og (ekstraordinært hurtigt) 1809 til generalmajor; B. var Frederik VI's nære ven og rådgiver med overordentlig stor indflydelse på dennes beslutninger i indre og ydre politiske anliggender, til trods for at han aldrig blev medlem af Statsrådet. – I 116.11.

von Bülow, Heinrich (1792–1846), ty. statsmand, rejste 1815 til Paris og blev tilknyttet de derværende tyske statsmænd, spec. W. von Humboldt, hvem han senere fulgte til Frankfurt, London og Berlin, 1820 gift med Humboldts yngste datter; 1823–27 arbejdede B. med afslutning af toldoverenskomster mellem de tyske stater, 1827–42 Preussens gesandt i London. – I 184.14,17 185.23,28.

von Bülow, Johan (29/7 1751–22/1 1828), hofmand og mæcen; som officerssøn og adelsmand påbegyndte B. allerede 1760 en militær løbebane med udnævnelse til premierløjtnant 1772; 1768–1771 studerede han ved Sorø akademi og fortsatte studierne, især i jura, i Kbh. 1771, men blev tvunget til at afbryde dem på grund af udnævnelse til kammerjunker hos Kronprins Frederik (senere Frederik VI) 1773, 1784 hofmarskal og ridder (storkors) af dannebrog, 1787 kommandør af den kgl. svenske nordstjerneorden, 1790 gehejmeråd; 1793 fik B. sin afsked fra hoffet i nåde, men uden pension på gr. af uoverensstemmelser mellem ham og Kronprinsen og trak sig tilbage til Sanderumgaard (Aasum herred, Fyn), som han havde købt i 1792, 1808 gehejmekonferensråd, 28/10 1817 ridder af elefanten, 1824 rang med gehejmestatsministre. Siden 1781 var B. medlem af Det genealogiske og heraldiske Selskab, og 1815 blev han æresmedlem af Det kgl. danske Videnskabernes Selskab. På Sanderumgaard frugtbargjorde B. sine humanistiske og naturvidenskabelige interesser fra studietiden i Sorø ved storslæde understøttelser til videnskabelige publikationer og studierejser. Således bekostede han helt eller delvis bl.a. C. Schades beskrivelse af øen Mors, K. Hennebergs artikel om guldhornene, Chr. Molbechs Ungdomsvandring, G. J. Thorkelins *De Danorum rebus gestis Sec. III et IV*, N. F. S. Grundtvigs oversættelse af *Beowulf*, H. Egede Saabyes grønlandske dagbog, R. Nyerups samling af

- danske rejseagttagelser, P. Tetens lovtale over Daniel Rantzau, F. Magnússon's prisskrift Eddalæren og dens oprindelse og J. L. Beekens Rejse i Nordtyskland; han ydede rejseunderstøttelse til J. H. Bredsdorff, J. F. Schouw, P. Lemming, H. N. Clausen, F. Magnússon, Chr. Molbech, J. L. Beeken m. fl. For Rasks vedkommende ydede Bülow ham hjælp økonomisk i årene 1808–16 (jfr. fortalen til Bb 23) og rejseunderstøttelse til rejsen til Sverige og Norge i 1812 og rejsen over Sverige og Rusland til Indien 1816–23. – *21 160 170 178 180 233 402 653 686 733 I 192.12 193.19 208.9,10 219.21 220.30 243.13 244.21 255.20 256.12 263.11 267.24 268.22,23 282.24 286.10,21 287.27 288.5 293.26 299.6 318.8 326.20 335.1 338.6,11 349.16,22 354.29 355.24 360.30 367.20 377.7 424.5 454.24 II 19.4 24.4 35.33 59.27 184.17 245.6. – Til *8 *9 *11 *13 *15 16 *17 *18 *20 *22 23 *27 29 *32 *51 (*)54 *57 *58 *60 *61 *62 *65 67 *70 *73 *432. – Fra *19 115 135 216 217 *239 253 323 *467 *483 490 *493 506 519 *520 575 *608 633 634 642 744 1055.
- Bürger, Gottfried August (1747–94), ty. digter. Forf. af forskellige ballader (bl. a. i Musenalmanack, som han i nogle år redigerede) foruden oversættelser af Homer, Vergil, Ossian og Shakespeare. Udgav Gedichte, 1778 (hvori digtet Die Entführung, skrevet 1777). – I 107.6.
- Böckh, Philip August (1785–1867), ty. filolog, fra 1811 prof. i klassisk litteratur i Berlin. Udgav Pindar I–IV, Leipzig 1811–21. Forf. bl. a.: De metris Pindari libri III, Leipzig 1811. – I 197.3.
- Böðvarsson, Þorvaldur (1758–1836), isl. præst, 1804 i Reynirvalla i Kjósarsyssell, 1810 i Holt i Ísafjord provsti, 1822 i Melar i Borgafjord og fra 1826 i Holt i Rangárvalla syssel, fra 1817 provst i Vester Ísafjord provsti. – 155. – Fra 108.
- Bøgh, Matthias Fred. Georg (1762–1831), provst, 1797 sognepræst for Præstø og Skibbinge menighed, 1807–28 amtsprovst i Præstø amt. Forf. bl. a.: Udtog af den danske Sproglære 1800 (4. oplag 1825). Almindelig dansk orthographisk Undersøgelse. Et Forsøg. Kbh. 1807. Dansk Retskrivningslære, foredraget som selvstændig videnskabelig Lære; et Forsøg, Kbh. 1822. Om Bogstavernes Navne (Det sjællandske Landemodes videnskabelige Forhandlinger I 244–71). – Jfr. Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn 1826 p. 538–540. – II 187.24.
- Bølling, Jørgen Andresen (1792–1862), biblioteksmand, kom 13 år gl. i huset hos overbibliotekar D. G. Moldenhawer, 1811 cand. phil., 1815 cand. teol., fra 1812 kopist ved Det kgl. Bibliotek, hvor han kom til at deltage i Moldenhawers store katalogiseringsarbejde, 1821 undersekretær, derefter 2. og 1. sekretær og 1861 chef for Det kgl. Bibl. – I 127.10.
- Calderon de la Barca (1600–1681), sp. dramatiker. – II 96.1.
- Campbell, Alexander Duncan, eng., ansat i det eng. ostindiske kompagnis tjeneste i Madras i Indien. Forf. A Grammar of the Talooogo Language, 1816; 2. udg. 1820, jfr. M 179. – II 46.9.

- Campbell, John, eng. købmand, da. konsul i London. – II 61.13.
- Campbell, Thomas (1777–1844), skotsk digter, udgav 1799 i Edinburgh „The Pleasures of Hope“; boede fra 1804 i eller nær ved London, redigerede 1820–30 *New Monthly Magazine*. – II 73.27.
- Carey, William (1761–1834), eng. missionær og filolog, udsendt af baptisternes missionselskab til Indien, hvor han 1794 indledte det moderne missionsarbejde i Bengalen, flyttede 1799 til Serampore, hvor han 1800 grundlagde et trykkeri til trykning af sine oversættelser af Bibelen til forskellige indiske sprog samt oprettede en skole, drev foruden sin missionsvirksomhed sanskritstudier og blev 1801 professor i sanskrit ved College of Fort William nær Kalkutta. Udgav sanskrittekster (1804 *Hitopadeça*, 1806–10 sammen med Joshua Marshmann de 3 første bøger af *Râmâyana* med eng. oversættelse) og 1806 en sanskritgrammatik, desuden grammatikker og ordbøger over mange moderne indiske dialekter (*Mahratta-gram*. 1805, ordbog 1810, *Punjâbi-gram*. 1812, *Telinga-gram*. 1814, *Bengâli-ordb.* I–III 1818 (*1825, ²1827–30)). – I 337.27 II 46.10 175.10,16.
- Carlisle, Nicholas (1771–1847), eng. oldforsker, 1807 sekretær i Society of Antiquarians of London, 1812 ansat ved Royal Library, som han fulgte, da dette 1823 overgik til British Museum. – 931.
- Carlsson, sv. tømmermand og skibsreder, ifølge Rasks dagbog ejer af skibet, Rask sejlede med til Stockholm 1816. – I 397.8.
- Caroline Amalie (1796–1881), dansk prinsesse, 1815 gift med prins Christian Frederik (fra 1839 Christian VIII). – 820.
- Cartwright, John, britisk konsul i Konstantinopel. – II 18.28 20.29 33.14 40.10.
- Castberg, Peter Atke (1780–1823), læge og døvstummelærer, dr. med. 1802, foretog 1803–05 en rejse til Tyskland, Italien og Frankrig for at studere døvstummeinstitutter, 1806 distriktslæge i Kbh., 1807 forstander for det nyoprettede døvstummeinstitut, 1808 titulær prof., foretog 1818 en rejse til Stockholm for at studere et der nyoprettet døvstummeinstitut. – 278 I 289.1 292.24.
- Castenskjold, Johan Carl Thuerecht (1787–1844), stiftamtmand, cand. jur. 1806, 1810 amtmand i Islands sønderamt, 1813 tillige stiftamtmand på Island, fritaget for embedet 1819, 1821 stiftamtmand i Ribe, 1828 i Aalborg og 1836 på Fyn. Under hans fravær fra Island 1814–16 var først Bjarni Thorarensen og derefter Ísl. Einarsson konstitueret som stiftamtmand. – I 171.7 261.15,26.
- Castiglione, Carlo Ottavio (1784–1849), ital. filolog og numismatiker, syslede især med arabiske mønter og udgav bl.a. *Monete cufiche del Museo di Milano*, 1819. Fandt 1817 sammen med Mai (s. d.) på palimpsester dele af Ulfilas gotiske bibeloversættelse og andre bibelske fragmenter, som de udgav i Milano 1819–39. – II 108.11.
- Cederschöld, Fredrik Johan (1774–1846), sv. jurist, 1808 prof. i jura ved Lunds univ., 1811–12 og 1824–25 universitetets rektor. – II 146.23. – Fra 571.

- Cederschöld, Pehr Gustaf (1782–1848), sv. læge, dr. med. 1809, 1811–13 pro-
sektor ved Lunds univ., fra 1813 praktiserende læge i Stockholm, studerede
1816 animal magnetisme hos prof. Wohlfart i Berlin. – I 198.28 199.8,28.
- Cervantes Saavedra, Miguel de (1547–1616), spansk digter. Forf. bl.a. Don
Quijote de la Mancha, 1605–15. – I 36.11.
- Charmoy, François Bernard (1793–1869), fr. orientalist, studerede arabisk i
Paris under Silvestre de Sacy og blev 1817 kaldet til at indrette og lede
undervisningen i orientalske sprog ved det pædagogiske institut i Petersborg,
hvor han indtil 1835 var professor i tyrkisk og persisk. – I 357.9 380.13.
- Chladni, Ernst Fl. Fr. (1756–1827), ty. fysiker, grundlægger af den moderne
lydlære; for at demonstrere sine klangfigurer og sit selvopfundne instrument,
clavicylindere, berejste han hele Tyskland og besøgte også Petersborg, Kø-
benhavn og Paris. Foruden sin Lehrbuch der Akustik, Leipzig 1802 (fransk
overs. ved C. selv: *Traité d'Acoustique*, Paris 1809), og andre akustiske vær-
ker skrev C. bl.a.: *Über die Hervorbringung der menschlichen Sprachlaute*
(*Annalen der Physik*, udg. af L. W. Gilbert, 1824), dansk oversættelse: *Om*
Maaden, hvorpaa de enkelte Lyd i Talen frembringes, af E. F. F. Chladni,
oversat og ledsaget med Anmærkninger af J. H. Bredsdorff (*Tidsskrift for*
Naturvidenskaberne V, 1828, p. 173–214). – II 189.31 190.1.
- Choris, Louis (1795–1828), russ. maler og litograf, deltog i Kotzebues jord-
omsejling med „Rurik“ 1815–18, kom til Paris 1819 og blev myrdet i Amerika
1828. Forf.: *Voyage pittoresque autour du monde*, Paris 1821–23 (med tekst
af Cuvier, Chamisso og Gall). *Vues et paysages des régions équinoxiales*
recueillis dans un voyage autour du monde, Paris 1826. – 281 I 356.32.
- Christensen, Niels Erik Behr (1791–1867), præst, student fra Odense katedral-
skole 1811, cand. teol. 1824, derefter præst på Drejø indtil 1836 (afsat på gr.
af sindssvaghed). – I 122.21.
- Christian, prins (1786–1848), den senere kong Christian VIII, var meget in-
teresseret i kunst og videnskab og udnævntes til præsident for Det norske
Videnskabernes Selskab i Oslo, holdt dec. 1811 på dettes vegne en tale ved
en fest i Kbh. i anledn. af det kgl. reskript om oprettelsen af et norsk univer-
sitet i Oslo, 1813 statholder i Norge, 28/10 1814 konge i Norge under navnet
Christian Frederik, 1815 efter Norges afståelse guvernør over Fyn, 1839 konge
af Danmark. – I 86.29.
- Christian I (1426–81), konge af Danmark fra 1448, rejste 1474 til Rom, hvor
hans hos paven udvirkede tilladelse til oprettelse af Københavns universitet,
som åbnedes 1479. – II 264.23.
- Christian August af Augustenborg (1768–1810), officer, svensk tronfølger, 1803
udnævnt til kommanderende general i Sydnorge, 1807 formand for den
regeringskommission, der fra dette år under Danmark-Norges krig med
England styrede i Norge, slog som leder af Norges forsvar sommeren 1808
svenskerne angreb på landet tilbage, valgtes 18/7 1809 til svensk tronfølger
og antog som adoptiv søn af den svenske kong Karl XIII jan. 1810 navnet

- Karl August, efter at den danske kong Frederik VI dec. 1809 havde godkendt valget af ham til svensk tronfølger; døde 28/5 1810. – 29.
- Clarke, Samuel (1675–1729), eng. præst, udgav 1729 Homeri Ilias græce et latine (de 12 første bøger; de sidste 12 bøger udg. af hans søn Samuel Clarke 1732). Udgaven er senere genoptrykt flere gange, bl.a. 1806 f. og i Homeri opera omnia 1814. – II 114.29.
- Clausen, Henrik Georg (1759–1840), provst; efter at have været kapellan forskellige steder blev C. 1811 sognepræst ved Frue Kirke i Kbh. og stiftsprovst over Sjællands stift, 1809 titulær prof., 1838 æresdoktor i teologi ved Kbh.'s univ. Forf. bl.a. forskellige prædikensamlinger samt enkeltprædikener og taler. Efter indstilling fra H. G. Clausen blev det 1826 Grundtvig forment at lade sine Danske Højtidssalmer til Tusindaarsfesten synge i Vor Frelzers Kirke ved mindefesten for kristendommens indførelse. – Fader til H. N. Clausen. – I 267.18 II 180.18.
- Clausen, Henrik Nicolai (1793–1877), teolog og politiker, søn af H. G. Clausen, 1813 cand. teol., 1817 dr. phil. (Apologetæ ecclesiæ christianæ ante-Theodosiani, Platonis ejusque philosophiæ arbitri, Kbh. 1817), 1818–20 rejse til Tyskland, Italien og Frankrig med understøttelse bl.a. af Frederik VI og Johan von Bülow, 1821 lektor og 1822 ekstraordinær prof. i teologi ved Kbh.'s univ., 1826 dr. teol. og 1830 ord. prof. Fra 1822 medlem af Det skandinaviske Litteraturselskab. Forf. bl.a. Catholicismens og Protestantismens Kirkeforfatning, Lære og Ritus, Kbh. 1825, som gav anledning til C.'s strid med Grundtvig og dennes medkombattant J. C. Lindberg om kristendom og teologi. – 217 I 264.5 267.18 327.18 424.13.
- Clausen, Holger Peter (1780–1825), direktør i Kbh.'s brandkasse og medlem af havneadministrationen, grosserer, isl. købmand. Forf.: Nogle Betænkninger over det Spørgsmaal: Er Frihandel for fremmede Nationer paa Island skadelig for Danmark og Island, Kbh. 1816 (anmeldt af Bjarni Thorsteinsson i Dansk Litteratur-Tidende 1816 nr. 23–24). – 100.
- Clemens, Johan Frederik (1748–1831), kobberstikker; med arbejder udført under ophold i Frankrig og Schweiz (1773–78), Berlin (1788–92) og England (1792–95) vandt C. stor berømmelse i udlandet; han var 1781 blevet kgl. hofkobberstikker og 1786 medlem af Kunstakademiet og vendte trods ærefulde tilbud fra udlandet 1795 tilbage til Kbh., hvor han flyttede ind på Charlottenborg og 1813 blev professor ved Kunstakademiet. Hans selvbiografi er udg. ved E. Hannover i „Museum“ 1896. – 556 572 609 I 8.32 258.28.
- de Clercq, Willem (1795–1844), holl. handelsmand og forfatter, 1818 chef for handelsfirmaet de Clercq i Amsterdam, for hvilket han 1816 havde foretaget en rejse til Petersborg, 1824 sekretær ved og 1834 direktør i det nederlandske handelsselskab, besvarede 1824 en af Det kgl. nederlandske Institut for Videnskab, Sprog og de skønne Kunster stillet prisopgave om fremmede sprogs indflydelse på nederlandsk fra 15. årh. til 1820erne; C. interesserede sig meget

- for de nord. landes sprog og litteratur. Han brevvekslede med Rask 1825–26, jfr. F. de Tollenaere, W. d. Clercq en R. Rask (*Tijdschrift voor Nederlandse Taal- en Letterkunde* LXXI, 1953), hvor der er trykt et ikke tidl. kendt brev (af 24/1 1826) fra Rask til C. – II 236.31. – Til 1081.
- Clod, Joachim Godske (1788–1850), lærer, student fra Odense katedralskole 1809, 1817 lærer i Slagelse, 1819 i Nakskov, 1820–39 adj. i Nakskov. – I 284.5 288.14.
- Close, eng. kaptajn, britisk resident i Gwalior. – II 32.2.
- Clough, Benjamin, eng. metodistmissionær på Ceylon. Forf. bl. a.: *A Dictionary of the English and Singhalese, and Singhalese and English Languages*, I Colombo 1821, II Colombo 1830. *A Compendious Pali Grammar with a copious Vocabulary in the same Language*, Colombo 1824. Jfr. Ove K. Nordstrand, *Med Rasmus Rask på Ceylon* (*Danske Studier* 1959) med citater fra Rasks dagbog om hans medarbejderskab ved de to værker. – II 61.1.
- Cnattingius, Anders Jac. Danielsson (1792–1864), sv. præst og pædagogisk forfatter, stammede fra Östergötland, 1815 lærer ved Afzelius' skole i Stockholm med bolig hos A., hvor også Rask boede 1816–18, 1820 lærer ved Norrmalms skole i Stockholm, hvor han arbejdede for indførelse af vekselundervisning, den såkaldte lancastermetode, 1833 præst i Östergötland. Udgav Snorre Sturlesons Edda samt Skalda (Stockh. 1819), en svensk oversættelse (foretaget med Rasks bistand) af Rasks udgave af Snorres edda. – I 257.12 312.25 324.30 338.21,29 350.3,12,14 II 198.3. – Til *271. – Fra *289 *298 305 331 349 *955.
- Cochläus, Johann (1479–1552), ty. katolsk gejstlig, opholdt sig 1515–21 i Italien og kom hjem som ivrig katolik og en af Luthers heftigste modstandere, 1526 kanonikus i Mainz, 1528 hofkapellan i Sachsen, 1539 domherre i Breslau. Forf. foruden katolske stridsskrifter bl. a. *Vita Theodorici, regis quondam Ostrogothorum et Italiæ*, Ingolstadt 1544, Stockholm 1699 (se Peringskiöld). – I 201.32 210.3.
- Cold, Christian Magdalus Thestrup (1754–1826), jurist, embedsmand, 1788 ekstraordinær prof. i jura ved Kbh.'s univ., 1790 dr. jur., 1794 politimester i Kbh., 1799 kancellideputeret, fra 1804 medlem af den arnamagnæanske kommission. – I 10.24,29 112.30.
- Colebrooke, Henry Thomas (1765–1837), eng. sanskritist, grundlægger af sanskritstudiet i Europa; kom 1782 til Indien, hvor han studerede indisk ret og indiske sprog, spec. sanskrit, 1795 dommer i Mirzapur og 1801 i Calcutta, 1805 professor i sanskrit ved College of Fort William; vendte 1816 tilbage til England og skænkede sine store samlinger af indiske håndskrifter til biblioteket i East India House; 1823 medstifter af og senere præsident for Royal Asiatic Society. Udgav bl. a. *sanskrittekster samt A Grammar of the Sanscrit Language*, Calcutta 1805, og *Cosha, or Dictionary of the Sanscrit Language by Amara Sinha, with an English Interpretation and Annotations*, Serampore 1808. – I 337.27,28.

- Collet, Bernt Anker (1803–57), no. jurist, cand. jur. 1828, derefter ansat i kirke departementet, hvor han 1831 blev kgl. fuldmægtig, 1834–49 kvæstor ved Christiania universitet, boede derefter på Lundbygaard på Sjælland. – II 262.18 269.6.
- Collin, Jonas (1776–1861), finansdeputeret, 1801 fuldmægtig i rentekammeret og finanskollegiet, 1815 etatsråd, 1816–48 finansdeputeret, 1803–32 sekretær i Fonden ad usus publicos. – 254 II 33.24.
- Cooper, Charles Purton (1793–1873), eng. jurist og oldforsker, 1816 sagfører ved Lincoln's Inn, 1817 M.A.; hans kyndighed i jura og retshistorie skaffede ham medlemskab i The Royal Society og Society of Antiquarians. Forf. bl.a.: *A brief Account of the Proceedings in Parliament relative to the defects in the administration of justice in the Court of Chancery, the House of Lords and the Court of Commissioners of Bankrupt*, 1828. *Lettres sur la Cour de la Chancellerie*, 1828 (begge nu KB 104, –128. 8°). – 872.
- Cottle, Amos Simon (o. 1768–1800), eng. digter; oversatte første del af Sæmunds edda til engelsk: *Icelandic Poetry, or the Edda of Saemund*, translated into English verse, Bristol 1797. – I 348.19.
- Creuzer, Georg Friedrich (1771–1858), ty. oldhistoriker, 1804 professor i filologi og oldhistorie i Marburg. Forf. bl.a. *Symbolik und Mythologie der alten Völker, besonders der Griechen I–III*, Darmstadt 1810–12 (2. oplag 1819–20), IV, Darmstadt 1822. – 474.
- Crusell, Bernhard Henric (1775–1838), sv. komponist, født og uddannet i Finland, kom 1791 til Stockholm, hvor han 1793–1834 var klarinetist i hovkapellet, foretog 1830 en rejse til Danmark sammen med J. G. Sandberg. – 908.
- Cædmon (7. årh.), eng. munk, tilskrives forfatterskabet til metriske versioner af forskellige afsnit af Bibelen. Manuskripterne til disse oldeng. digte, som findes i The Bodleian Library, udgaves første gang 1655 af Franciscus Junius (s. d.). – II 240.28, 31, 32 241.1 ff.
- Dahl, Christopher (1758–1809), sv. filolog, docent i latin ved Uppsala univ. 1784, prof. i græsk 1790. Forf. bl.a. *Grammatica latina*, Uppsala 1796. *Grammatica græca*, Upps. 1809. – I 135.29 161.7.
- Dahl, Frederik Peter Jac. (1788–1864), sprogmand, cand. teol. 1812, 1815–17 docent i filosofi i Christiania, 1818–40 overlærer ved Frederiksborg lærde skole. Forf. bl.a. *Oversigt af den danske Retskrivningslære*, Kbh. 1823. – I 264.31.
- Dahlgren, Carl Fredrik (1791–1844), sv. præst og digter, 1814–18 lærer ved Afzelius' skole i Stockholm, boede en tid hos Afzelius, 1818–22 leder af en egen privatskole i Stockholm, 1824 præst ved Ladugårdslands menighed, hvor han siden 1815 havde været hjælpepræst, 1829 præst ved Storkyrkan i Stockholm. Gift 29/7 1832. Forf. bl.a. *Samlade Ungdoms-skrifter I–II*, Stockh. 1828. *Odalgumman*, icke en pendant til Odalmanden. *Ett poetisk quodlibet för år 1830*, Stockh. 1829. – Til 815. – Fra *259 *765 847 893.

- Dahlmann, frk., husholderske hos Afzelius. – II 197.30.
- Daidalos, græsk sagnskikkelse, navn på den opdigtede kunstner og opfinder, der iflg. sagnet gav kunst og håndværk den første betydningsfulde udvikling fra det primitive til det kunstfærdige. – I 336.16.
- Dainko, Peter (1787–1873), slovensk præst og skribent, kapellan i Steyermark i det nordvestlige Jugoslavien. Forf. bl.a.: Lehrbuch der windischen Sprache, Graz 1824 (Winden er det tyske navn på sloenerne i Krain og Steyermark). – Til *619.
- Dalin, Olof von (1708–63), sv. digter, kendt som visedigter, satiriker, dramatiker og historisk skribent, udgiver af tidskriftet Den svenske Argus (1732–34). Forf. bl.a.: Svea rikets historia I–III, Stockh. 1747–62. – I 189.27 II 101.22.
- Dampe, Jacob Jacobsen (1790–1867), sprogmand og politiker, 1811 lærer ved Slagelse lærde skole, 1812 dr. phil. og adjunkt sammesteds (indtil 1816), 1821–41 statsfange på grund af konspiration mod enevoldsstyret, 1841 benådet. Forf. bl.a.: Forsøg til en Opløsning af Problemerne i den danske Retsskrivning, Kbh. 1811. – I 59.1.
- Dan, dansk sagnkonge, i middelalderens danske krøniker omtalt som kongen over de danske øer, der efter at have befriet Jylland for tyskerangreb udråbtes til konge også over Jylland og af sit samlede riges bedste mænd opfordredes til at kalde sit rige Dan-mark. I isl. kilder fortælles om Dans sejr over kong Áleifr hinn litilláti og hans derved vundne tilnavn mikilláti ǝ: den storladne el. overmodige. Sagnskikkelsen Dan er skabt ud fra folkets, danernes navn (A. Olrik, Danmarks Heltedigtning II (1910) § 35–36; samme Saksens Oldhistorie (1894) § 19). – I 316.26 II 264.20.
- Danielson, Anders (1784–1839), sv. rigsdagsmand, bondestandens repræsentant på den svenske rigsdag 1809–35, på rigsdagen 1817–18 en af lederne for oppositionen. Forf. Anföranden och memorial i bondeståndet, trykt i Bondeståndets Protocoll vid Riksdagen i Stockholm i 1817 og 1818. – I 324.8.
- Darius (521–485), persisk konge; efter at have samlet det persiske rige og omorganiseret rigets administration forsøgte D. at udvide rigets grænser i Indien, Nordafrika og Europa, hvor han underlagde sig de græske områder i Thrakien og gik over Donau ind i skythernes land (514), men blev nødt til at vende om på gr. af skythernes strategi med tilbagetrækning og den brændte jords taktik. I 490erne forsøgte han efter en opstand blandt grækerne i Lilleasien flere gange at angribe det europæiske Grækenland. Angrebene lykkedes aldrig, og hans død gjorde en ende på dem. – II 22.24.
- Degen, Carl Ferdinand (1766–1825), matematiker, studerede jura, teologi, lingvistik, filosofi, matematik og fysik, besvarede 1792 prisopgaver i mat. og teologi, 1798 magister og dr. phil., 1802 overlærer i mat. og fysik ved Odense katedralskole, hvor han underviste Rask i disse fag, 1806 rektor i Viborg, 1814 professor i mat. ved Kbh.'s univ., fra 1800 medlem af Det kgl. danske Videnskabernes Selskab, 1819 æresmedlem af Det kejserlige Videnskabernes Akademi i Petersborg, desuden medlem af Det skandinaviske Litteratursel-

- skab. Forf. bl.a.: Bidrag til de etymologiske Undersøgelers Theori, Viborg 1807, Canon pellianus, Kbh. 1817, samt adskillige værker og afhandlinger om matematiske problemer. – I 298.5 356.22,30 376.25. – Til 40 43 *47 59 118 *358. – Fra *351.
- Degen, Sophie (1774–1851), gift med C. F. Degen. – I 379.5.
- Deichmann, Jacob (1788–1853), boghandler, cand. jur. 1805, derefter ansat i rentekammeret, 1808 gift med den i 1802 afdøde boghandler Søren Gyldendals datter og året efter ved køb indehaver af den gyldendalske boghandel med forlag. D. udvidede i 1814 forretningen ved at oprette en sortimentshandel omfattende dansk og – i større udstrækning end hidtil kendt i Danmark – udenlandsk litteratur samt ved at opnå bevilling til at føre udsalg fra Strandmøllens papirfabrik; hans forlagsvirksomhed, som var præget af en vis tøvende forsigtighed, gjaldt næsten udelukkende videnskabelig litteratur. En af D.'s hovedfortjenester var at bringe dansk boghandel ind under fastere rammer end tidligere, han stiftede 1837 boghandlerforeningen. – Udsendte Fortegnelse over de Bøger, som i Aarene 1814–16 ere udkomne i de tre nordiske Riger, Kbh. 1815–17 (med forord af R. Nyerup). – 796 I 197.12 211.6 214.9,15 221.2 233.7 256.10 263.19 265.5 288.22,32 292.20 328.19 329.31 330.21,29 337.16 347.30 361.21 365.30 366.16 439.26 II 147.24.
- Delagardie, se de la Gardie.
- Delén, Carl Erik (1767–1850), sv. bogtrykker og leksikograf, drev 1799–1846 et bogtrykkeri i Stockholm og var 1801–29 Svenska Akademiens bogtrykker. I 311.22 313.10.
- Delin, Eric Wilh., tysk præst i Astrakhan. – II 4.22 5.15. – Fra 408.
- Delin, fru, gift med E. W. Delin. – II 4.23.
- Demidov, Paul Grigorievitch (1738–1821), russ. naturforsker og kunstsamler; efter studier i Tyskland og rejser i næsten alle Europas lande, herunder også besøg i Kbh., Stockholm og Uppsala (for at høre Linné) slog D. sig i 1773 ned i Moskva, ved hvis universitet han oprettede en lærestol i naturhistorie, og hvor han desuden oprettede et mineralogisk museum; han støttede ivrigt de naturvidenskabelige studier i Rusland og skænkede sine rige samlinger af kunst og sine naturvidenskabelige bøger og samlinger til Moskvas univ. Forf.: Catalogue systematique des livres de la biblioteque de Paul de Demidoff . . . Arrangé suivant son système bibliographique. Publié avec une préface par le Professeur Fischer, Moscou 1806. Også med titlen Museum-Demidoff. Tome I, contenant le catalogue de la bibliotheque. – 303.
- Dencher, Frederick Ernst (1771–1829), toldbetjent. – II 157.25.
- Denison, Denis, kørte for Rask fra Petersborg til Moskva. – I 433.18 II 99.18.
- Depping, Georg Bernhard (1784–1853), ty. historiker, studerede fra 1803 i Paris, hvor han i nogle år var lærer, men trak sig tilbage for helt at hellige sig studier og skribentvirksomhed. Hans skrift Histoire des expéditions maritimes des Normands et de leur établissement en France au Xe siecle blev 1822 prisbelønnet af Académie des inscriptions et des belles lettres i Paris og

- 1826 udgivet i to bind. Tysk oversættelse: Die Heerfahrten der Normannen bis zu ihrer festen Niederlassung in Frankreich. Nach des Verfassers gekrönter Preisschrift von F. Ismar I-II, Hamburg 1829; dansk oversættelse: Normanernes Sotoge og deres Nedsættelse i Frankrig i det tiende Aarhundrede, historisk fremstillet, med adskillige Forandringer oversat af N. M. Petersen, Kbh. 1830. - 774 779 927 943 II 238.28 266.24.
- Diener, se Dillner.
- Dillner, Johan (1785-1862), sv. præst og forfatter, fil. mag. fra Uppsala univ. 1809, samme år kapellan ved den finske menighed i Stockholm, 1810 kgl. hofprædikant, 1814 feltpræst, 1820 præst i Östra Ryd, 1831 i Funbo (Uppsala stift); var medlem af Götiska forbundet. Forf. bl.a. en svensk oversættelse af Oehlenschlägers Axel og Valborg, 1811. - I 136.15.
- Dimidov, se Demidov.
- Djami, Nureddin Abderrahman (1414-92), pers. digter. - I 412.27.
- Dobrovsky, Josef (1753-1829), tjek. filolog, grundlagde den slaviske filologi og genoplivede det tjekkiske sprog og den tjekkiske litteratur, 1792 overdrog Det kgl. böhmiske Videnskabernes Selskab D. at rejse til Sverige for at undersøge derværende böhmiske håndskrifter. Forf. bl.a.: Geschichte der böhmischen Sprache und Literatur (Prag 1792, 2. udg. 1818), Ausführliches Lehrgebäude der böhmischen Sprache (Prag 1809, 2. udg. 1819). Institutiones linguæ slavicæ dialecti veteris (Wien 1822). - I 384.1 II 93.8 99.24 103.22 119.32.
- Donner, C. H., ejer af handelshus i Hamborg. - II 34.1.
- Dubois, Jean Antoine (1765-1848), fr. præst og missionær, rejste 1791 til Indien for det franske missionselskab og opholdt sig i over 30 år i Mysore. Forf. bl.a.: Mœurs, institutions et cérémonies des peuple de l'Inde, Paris 1825 (allerede 1817 var en eng. oversættelse efter Dubois' manuskript blevet trykt i London). - II 175.17.
- Duntzfeldt, Henrik (1781-1825), kaptajn, fik 1804 borgerskab som kaptajn i Kbh., sejlede derefter på Indien 1804-07 og 1816-25, fra 1821 til 1823 med skibet „Johanne Marie“, ombord på hvilket Rask foretog hjemrejsen fra Indien med afrejse fra Bengalen 1/12 1822 og ankomst til Kbh. 5/5 1823. - II 60.20 63.4 73.11.
- Duvernoy, Heinrich Gustav (1802-90), ty. statsmand, studerede jura i Tübingen, hvor han blev dr. jur. på en afhandling om kongeværdighedens opståen hos germanerne, flyttede 1829 til Stuttgart, hvor han fortsatte sine juridiske studier, indtil han i 1833 blev aktiv politiker, 1848-49 indenrigsminister i Württemberg. - II 229.17.
- Eccard, se Ekkard, Friedrich.
- Eckersberg, Christoffer Vilhelm (1783-1853), maler, fra 1818 professor ved kunstakademiets modelskole. - 506.
- Effersø, se Guðmundsson Effersø, Otti.

Egede, Poul Hansen (1709–1789), missionær, sprogmand, kom 1721 til Grønland sammen med sine forældre Hans Egede og Gertrud Rasch, studerede 1728–31 i Kbh. og var derefter missionær på Grønland til 1740, 1741 præst ved Vartov, 1747 leder af det grønlandske seminarium i Kbh., fra 1779 med titel af biskop over Grønland. Forf. bl. a.; Grønlandsk Ordbog (1750), Grønlandsk Sproglære (1760), grønlandsk oversættelse af det nye testamente (1766), Efterretninger om Grønland, uddragne af en Journal, holden fra 1721 til 1788 (1788). – II 185.30.

Egerod, kan muligvis være muremester løjtnant Andreas Vilhelm E. – II 121.15.

Eggertson, Eyjólfur, isl. bogbinder, søn af præsten Eggert Bjarnason, bogbinder på Skildinganes på Island. – 659 698.

Egilsson, Sveinbjörn (1791–1852), isl. filolog og skolemand, kom 1814 til København, hvor han blev student 1815 og cand. teol. jan. 1819, samme år adjunkt ved Bessastaðir lærde skole. 1846–51 rektor i Reykjavík. Gift 1822 med Helga Benediktsdóttir Grøndal, datter af Benedikt Grøndal. 1816 deltog Egilsson, som da boede på Regensen, sammen med Rask o. fl. i stiftelsen af Det islandske litterære Selskab (Hið íslenska bókmentafélag) og blev det virksomste medlem af den til udgivelse af Sturlungasaga valgte komité, hvilket førte ham ind på studiet af de gamle islandske håndskrifter, 1825 medstifter af Det kgl. nordiske Oldskriftselskab og fra da af og til sin død medlem af dettes oldskriftkomité, 1843 æresdoktor i teologi ved univ. i Breslau. – Deltog i udgivelsen af Sturlungasaga, Kbh. 1818–20, samt af Fornmanna Sögur eptir gömlum handritum útgefnar at tilhlutun hins Konungliga Norræna Fornfræða-Félags I–XII, Kbh. 1825–37 (bind I–II og beg. af III (Saga Ólafs Konungs Tryggvasonar) er trykt efter afskrift af E. taget 1818–19). Oversatte 1823–24 Iliadens 16. og 18. sang til isl. vers (fornyrðislag), men oversættelsen blev ikke trykt. Medforf. af Program paa Isl., Da. og Lat. til Indbydelse paa en i alle tre sprog paatænkt Udgave af Nord. Oldskrifter, Kbh. 1824 (sammen med C. C. Rafn, Gísli Brynjólfsson og Þorgeir Guðmundsson). Deltog i udgivelsen af Hið Nýa Testamenti, Viðeyar Klaustri 1827 (hvortil han bl. a. oversatte Johannes' Åbenbaring). Udgav Excursus de poëta Hallar-Steine, et carmine ab eo in honorem regis Olavi Tryggvii filii composito, samt Hallarsteins digt Rekstefja med latinsk oversættelse og Enotatio vocum Rekstefiæ difficiliorum (Fornmanna Sögur III, 1827, p. 224–76). Scripta historica Islandorum I–XII, Kbh. 1828–1846 (lat. oversættelse af Fornmanna Sögur). Homeris Odýssea I–XXIV Bók (oversat til isl. prosa), Viðey 1829, 1830, 1835, 1838, 1839, 1840 (skoleprogrammer). Ólafs drápa Tryggvasonar, er Hallfreðr orti Vandræðaskáld, Viðey 1832 (skoleprogram). Brot af Placidus drápu, Viðey 1833 (skoleprogram fra Bessastaðir). Størstedelen af de latinske oversættelser og forklaringer til skjaldeversene i C. C. Rafn, Antiquitates Americanæ, 1837 (se C. C. Rafn). Lexicon poeticum (færdigt 1846; udg. af Oldskriftselskabet 1854–60). Edda Snorra Sturlusonar, Reykjavík 1848 (skoleprogram). Ritgjörðir tilheyrandi Snorra-Eddu, Rey-

- kjavík 1849 (skoleprogram). Latinsk oversættelse samt kommentar til versene i Den arnamagnæanske Kommissions udg. af Edda Snorra Sturlusonar I–II, Kbh. 1848–52. Odysseiskvæði I–XXIV, Kviða, Kbh. 1854 (poetisk overs. af Odysseen sang 1–18, 19 (vers 1–135) og 23). Efter E.'s død udgaves i Rit Sveinbjarnar Egilssonar I, Reykjavík 1855, hans Þýðing Illions-Kviðu (prosaoversættelse af Iliadens I–XII sang), i samme værks bind II: Ljóðmæli p. 293 findes 2 isl. vers i græsk oversættelse, det ene af Hallfræð Vandræðaskáld, det andet af Hallgrímur Pétursson, begge oversat 1823. – 178 182 1031 I 268.29 269.2 337.3 358.4. – Til *740 *811 *841 *954 *1003 *1037. – Fra 201 *226 370 *479 *547 585 615 693 702 741 752 775 *798 *830 861 885 942 967 992 1020 1052.
- Ehrensward, Carl August (1745–1800), sv. greve, tegner, kunstteoretiker, foretog 1780–82 en rejse over Danmark og Frankrig til Italien for at studere kunst. Forf. bl.a.: De fria konstens filosofi, Stockh. 1786. Resa til Italien, Stockh. 1786. Resa til Italien, samt De fria konstens filosofi, Strängnäs 1812. C. A. Ehrenswards skrifter, Strängnäs 1816. – I 189.17,22.
- Ehrström, Erik Gustaf (1791–1835), fi. præst, opholdt sig 1812 i Moskva og Nischni-Novgorod for at studere russisk og blev 1813 translator i russ. i Åbo, 1815 fil. mag. og 1816 docent i russ. historie og litt. ved Åbo akademi, 1826 præst ved den svenske menighed i Petersborg. Forf. bl.a.: Rysk språklära (sammen med C. G. Ottelin), Petersborg 1814. Öfversikt af Ryska språkets bildning, Åbo 1815. Grammatikaliskt-praktiska öfningar i Ryska språket, Petersborg 1818. Rysk läsebok med lexicon, Åbo 1821. – I 404.15,17. – Fra 276 282 329.
- Eilífr Goðrúnarson (o. år 1000), isl. skjald, forf. bl.a. digtet Þórsdrápa, som for en stor dels vedkommende er bevaret i Snorres edda. – II 75.3.
- Einarr Helgason Skálaglam (10. årh.), isl. skjald, digtede kvadet Vellekla om Hakon Jarl, Norges hersker ca. 970–995; kvadet har historisk værdi ved at omtale flere af Hakon Jarls kampe, og Snorre har optaget vers fra det bl.a. i Olav Tryggvasons saga. – I 84.2.
- Einarr Skúlason (12. årh.), isl. præst og digter, opholdt sig meget ved de norske kongers hof og digtede til deres pris. Hans digt Geisli (=: strålen), også kaldet Ólafsdrápa (digtet 1153 og fremsagt i Christkirken i Nidaros), er et helgenkvad og handler om Olav den hellige, „strålen fra nådens sol“, hans martyrdød og jærtegn. Digtet er bevaret i to hovedhåndskrifter, Flateyjarbók og Bergsbók. – I 203.31.
- Einarsson, Baldvin (1801–33), isl. forfatter, kom 1822 i Bessastaðir lærde skole, student 1827 og cand. jur. 1831, 1830 sekretær ved Det isl. litterære Selskab (Hið íslenska bókmentafélag) i Kbh. Forf. bl.a.: Foreløbigt Svar paa Prof. Rasks Gjenmæle mod „Anmeldelsen af C. C. Rafns Oversættelse af Jomsvikinga og Knytlinga i Maanedsskrift for Literatur II“, Kbh. 1831. Gjensvar mod Gjensvar, eller B. Einarsson imod Rask, i Anledning af Prof. Rafns Oversættelse, tilligemed et Anhang om Forhandlingerne i de to sidste Møder

- i det kgl. nordiske Oldskriftselskab, Kbh. 1831 (Jfr. Rask Bb 185-186, B. M. Ólsen, R. K. Rask, Reykjavík 1888, p. 29 ff. og Nanna Ólafsdóttir, B. Einarsson og Þjóðmalastarf hans, Reykjavík 1961). Skírnir, ný tððindi hins Íslenska Bókmentafélags III, Kbh. 1829. Om de danske Provinsialstænder med specielt Hensyn paa Island, Kbh. 1832. Medudgiver af Ármann á Alþingi, eða almennur Fundur Íslendinga. Ársrit fyrir búhölda og bændaþólk á Íslandi, I-IV, Kbh. 1829-32. - 952 973 975 980 994 1087. - Til 930. - Fra (945) 947 1056 1057 1058 1059.
- Einarsson, Gudmund, se Johnsen, Guðmundur Einarsson.
- Einarsson, Halldór (1796-1846), isl. sysselmand, 1827 cand. jur. og volontør i det isl. kontor under rentekammeret, 1830 kopist i gehejmearkivet og 1830-35 arnamagnænsk stipendiat, 1835 sysselmand i Borgarfjord syssel på Island. - 932 972.
- Einarsson, Helgi (1751-1816), isl. præst, fader til Árni Helgason, Einar Helgason og Sigríður Helgadóttir, præst forskelligt steder på Island, sidst (1795-1809) i Eyri i Skutulsfjord i Nordre Ísafjord provsti, hvor han blev begravet 9/9 1816; han havde fra o. 1811 boet hos sin søn Árni Helgason. - I 254.30.
- Einarsson, Ísleifur (1765-1836), isl. jurist, fra 1800 ansat i den isl. landsoverret efter at have været sysselmand i Húnavatn syssel siden 1790, 1810 justitsråd, 1817 etatsråd, fungerede 1807-09 og 1815-16 som stiftamtmand på Island; fra 1816 medlem af Det isl. litterære Selskab og viceformand i dettes isl. afdeling, medstifter af Det isl. Bibelselskab 1815, dettes viceformand 1816, 1789-1817 medl. af Det isl. Litteraturselskab (Lærdómslistafjelagið). - I 253.16 261.27.
- Einarsson, Japhet, se Johnsen, Jafet Einarsson.
- Eiríksson, Jón (1728-87), isl. videnskabsmand og bibliotekar, 1759-71 prof. i jura ved Sorø akademi, 1773 deputeret i generaloldkammeret, 1781 bibliotekar ved Det kgl. Bibliotek og konferensråd, 1779-87 formand for Det isl. Litteraturselskab (Lærdómslistafjelagið), fra 1772 medlem af Den arnamagnænske Kommission. En biografi over J. E. af Sveinn Pálsson blev revideret og forsynet med fortale af Bjarni Thorsteinsson og udgivet under titlen Sveinn Pálsson og Bjarni Thorsteinsson, Æfisaða Jóns Eyrikssonar, Kbh. 1828. - Farbroder til V. Erichsen. - 554 727 736 751 787 789 790 801 808.
- Eiríksson, Vigfús, se Erichsen, Vigfús Arnason.
- Ekkard, Friedrich (1744-1819), biblioteksmand, f. i Dänischwold i Sydslesvig, student fra Altona, 1775-81 amanuensis ved biblioteket i Göttingen, 1784 ansat ved Det kgl. Bibliotek i Kbh., pensioneret 1814. Forf. bl.a.: Philosophische und kritische Sprachlehre der neuesten dänischen Mundart für Deutsche und solche Ausländer, die Deutsch verstehen, auch für Dänen, die ihre Sprache mit der Hochdeutschen vergleichen wollen, Kopenhagen 1797. - I 72.2.
- Ekmarck, Carl Eric (1784-1846), sv. bogtrykker og forfatter, fra 1812 bogtryk-

- ker i Strängnäs, hvor han udgav bøger og tidsskrifter samt egne oversættelser af udenlandsk litteratur, især dansk og tysk. – I 189.20.
- Ellis, Francis Whyte († 1819), eng. orientalist, 1796 ansat i Madras i Indien i det eng. ostindiske kompagnis tjeneste, 1806 dommer, 1809 skatteopkræver i Madras. E. interesserede sig meget for indiske sprog og skrev bl.a. afhandlinger om tamil, telugu og malayalim; afhandlingen om telugu er trykt i A. D. Campbell, *Telugu Grammar*. – II 46.8.
- Elmén, Carl, sv. bogtrykker. – I 241.5.
- Elphinstone, Mountstuart (1779–1859), eng. statsmand, kom til Indien 1796 med ansættelse i det eng. ostindiske kompagni, 1804 gesandt i Nagpur i Britisk Indien, 1808 gesandt i Kabul i Afghanistan, 1810 resident ved hoffet hos høvdingen over Mahratterne, hvis land grænser op til Nagpur og 1818 indlemmedes i præsidentskabet Bombay, 1819–27 guvernør i Bombay, fra 1829 beskæftiget med litterære arbejder hjemme i England. Forf. bl.a.: *Account of the Kingdom of Cabul*, 1815 (ty. oversættelse: M. Elphinstone, *Geschichte der Englischen Gesandtschaft an den Hof von Kabul, im Jahre 1808*. Aus dem Englischen mit Anmerkungen von Fr. Rühls I–II, Weimar 1817 (Neue Bibliothek der wichtigsten Reisebeschreibungen 9–10). *A History of India, the Hindoo and Muhammedan Periods I–II*, 1841. – 318 I 275.9 340.11,15,28 341.8 413.6 II 24.20 27.19 30.26 183.28.
- Enberg, Lars Magnus (1787–1865), sv. filosofisk forfatter, 1815 adjunkt ved Stockholms katedralskole, 1821 rektor ved Stockholms gymnasium, fra 1824 medlem af Svenska akademien. Forf. bl.a.: *Äreminne öfver fältmarskalken greve Magnus Stenbock* (belønnet med Sv. akademiens store pris 1817, trykt i Sv. akad.'s handlingar VIII, 1821, p. 197–271). – I 277.28.
- Engelstoft, Laurids (1774–1851), historiker, 1803 ekstraordinær og 18/7 1817 ord. professor i historie ved Københavns univ., 1805 sekretær og bureauchef i Direktionen for Universitetet og de lærde Skoler, 1812 assessor i og 26/2 1817–2/5 1832 medlem af samme, 1811 justitsråd, 1817 etatsråd, medlem af flere videnskabelige selskaber, deriblandt Det skandinaviske Litteraturselskab (fra 1800), Det kgl. danske Videnskabernes Selskab (fra 1812) og Det norske Videnskabernes Selskab i Trondhjem, æresmedlem af Det isl. litterære Selskab. Medredaktør af *Journal for udenlandsk Literatur I–VII*, Kbh. 1810–16. Sammen med J. Møller udgiver af *Historisk Calender I–III*, Kbh. 1814–17. – 583 I 46.4 169.28 171.16,31 173.6 213.30,32 240.6,29 264.17 287.21 326.4 411.4 II 59.27 159.3 220.26.
- von Engeström, Lars (1751–1826), sv. greve, diplomat og statsmand, 1790–91 envoyé i Warszawa, 1791 polsk adelig, derefter envoyé i London og Berlin, 1809–24 Sveriges statsminister for udenlandske anliggender, 1810–24 kansler for Lunds univ., 1809 friherre og en af „rikets herrar“ med titlen excellence, 1813 greve; gift 1790 med en polsk adelig dame, til hvis gods i Polen (Jankovice, et par mil vest for Posen) han 1824 syg trak sig tilbage. – I 210.8 229.11 285.3 II 93.2 121.3.

- Epkema, Ecco (1759–1832), holl. filolog, 1788 rektor i Dokkum, 1789 i Enkhuizen, 1803 i Hoorn og 1813 i Middelburg, 1823 æresdoktor i filosofi i Leiden. Udgav Gysbert Japiks, Friesche Rijmlerye, de tredde druwck, op nij trognoaze in forbettere, I–II, Ljeauwert 1821. Forf. dertil Wordenboek op de gedichten en verdere geschriften van Gijsbert Japiks, Leeuwarden 1824. – II 237.2,15.
- Erasmus af Rotterdam († 1536), holl. humanist, søgte bag om middelalderens katolske kirkes skolastik og munkeliv tilbage til oldkirkens skrifter. Udgav 1516 det nye testamente på græsk med egen latinsk oversættelse. Forf. bl.a. *De civilitate morum puerilium*, Freiburg 1530; oversat til finsk i Erasmus Roterodamus, *Liber aureus de civilitate morum puerilium. Nunc vero cum idiomate svecico, germanico et fennico in usum scholarum et pædagogiorum editus*, Aboæ 1665 (²Libellus aureus etc., Aboæ 1670, ³1693). – I 406.2 II 153.13.
- Erichsen, Vigfús Árnason (1790–1846), jurist, forfatter, brodersøn til Jón Eiríksson, cand. jur. 1816 og samme år kammerassessor, medstifter af Det islandske litterære Selskab 1816. Forf. bl.a.: *Island og dets Justitiarius Magnus Stephensen. Actstykker, vedkommende det kongelige islandske Landoplysnings-Selskab*, Kbh. 1827, samt indlæg i striden med M. Stephensen i *Politivennen* 1827 p. 394–401, 1828 p. 462–63, *Dagen* 1827 nr. 72. – 75 I 179.15.
- Erik Vidførle, dvs Eiríkr víðförli, opdigtet isl. sagaskikkelse, hovedpersonen i Eiríks saga víðförla, som beretter om hans rejser for at finde Paradiset. – II 212.11.
- von Ermolov, Alexei Petrovitch (1777–1861), russ. general, gjorde fra 1790 til 1815 tjeneste i den russiske hær og tog derefter sin afsked som generalløjtnant, men fik i 1817 overdraget overkommandoen i Georgien, hvor han byggede forsvarsværker og veje, og hvor han 1820–21 undertvang opstande og underlagde sig nye kaukasiske folk; 1826 afværgede han et persisk angreb, og 1827 undertvang han et kaukasisk bjergfolk, men trods sine fortjenester faldt han i unåde og måtte trække sig tilbage, hvorefter han beskæftigede sig med videnskabelige studier. – I 451.11,16,29 454.5 II 2.7 9.5.
- Ernst II Ludwig (1775–1804), hertug af Sachsen-Gotha og Altenburg, fader til August Emil Leopold med samme titel, støttede U. J. Seetzens naturvidenskabelige rejse til orienten ved at forære ham de til astronomiske og geografiske bestemmelser nødvendige apparater. – I 326.29.
- Erskine, William (1773–1852), skotsk jurist, historiker og orientalist, rejste 1804 til Indien, hvor han samme år blev sekretær ved det nystiftede Literary Society of Bombay, samtidig med at han gjorde tjeneste ved retten i Bombay, vendte 1823 tilbage til Storbritannien, hvor han slog sig ned i Edinburgh og 1826 udgav oversættelsen af Babar's Memoirs, som dels er hans egen oversættelse efter en persisk afskrift, dels Leydens oversættelse efter det tyrkiske originalmanuskript af kejser Babers på çagatai-tyrkisk affattede memoire-

- værk; det hele er af E. sammenholdt med den tyrkiske original og forsynet med noter. – 1083. – Fra *695.
- Erskine, fru († 1861), f. Mackintosh, næstældste datter af James M. (der 1804–11 var dommer i Bombay), søster til fru C. J. Rich. – II 183.15 184.1.
- Eschenburg, Johann Joachim (1743–1820), ty. litteraturhistoriker, fra 1777 prof. i litt. og filosofi i Braunschweig. Forf. bl.a.: *Handbuch der classischen Literatur, Alterthumskunde und Mythologie*, Berlin 1783 (7. udg. 1825). Da. oversættelse ved B. Thorlacius, Haandbog i den klassiske Litteratur I–II, Kbh. 1805. – II 105.22.
- Eschschoff, læs Eschscholtz.
- Eschscholtz, Johann Friedrich (1793–1831), estnisk læge, deltog som læge og naturforsker i Kotzebues jordomsejling med skibet „Rurik“ 1815–18, dec. 1818 ekstraordinær prof. i medicin og prosektor ved univ. i Dorpat, foretog 1823–24 en ny jordomsejling med Kotzebue, 1828 prof. i anatomi i Dorpat. Rask traf ham i Petersborg 1818. – Fra *347.
- Espólin, Jón Jónsson (1769–1836), isl. forfatter, cand. jur. 1792, derefter sysselmand på Island, 1802–25 i Skagafjords syssel, var medlem af Det isl. Litteraturselskab (Lærdómslistafjelagið), af Det isl. litterære Selskab og af Det kgl. nordiske Oldskriftselskab. Forf. bl.a.: *Íslands Árbækur í sögu-formi* (udg. af Det isl. litterære Selskab) I–IX, Kbh. 1821–30 (X–XII, Kbh. 1843–55). Registr yfir öll manna-nöfn, sem finnast í Árbokum Íslands, Kbh. 1833. Som forf. af *Ísl. Árbækur*, der omfatter Islands historie fra 1262 til 1832, må E. karakteriseres som en omhyggelig samler, men ikke nogen kritisk forsker. – 776 787 808 943 I 258.17 262.9 II 68.31. – Til 742. – Fra 773 805 826 934 970.
- von Essen, Odert Wilhelm (1801–41), fi. løjtnant og translator, løjtnant ved den kejserlige livgardes finske regiment i Petersborg, 1833 translator i russ. ved lensstyrelsen i Viborg len i Finland. – Søn af generalmajor O. R. von Essen og Juliana Maria Ramsay (søster til Sofia Ottilia Afzelius, f. Ramsay). – II 196.11.
- Estrup, Hector Fred. Janson (1794–1846), historiker, 1817 dr. phil., 1817–20 rejse til Tyskland, Italien, Schweiz og Frankrig, 1822 lektor i historie og geografi ved Sorø akademi, 1830 direktør for akademiet. – Broder til P. J. Estrup. – I 327.17.
- Estrup, Peder Jungersen (1791–1830), læge, 1818 cand. med., 1819 og 1820 guldmedalje for besvarelse af universitetets prisopgaver i medicin, fra 1822 læge i Rusland. – Broder til H. F. J. Estrup. – I 264.3.
- Eufemia († 1312), no. dronning, gift 1299 med Hákon Magnússon, deres datter Ingibjörg (f. 1301) forlovedes 1302 med den sv. hertug Erik Magnusson, og i den anledning lod E. en svensk hofmand bearbejde og oversætte til svensk de tre rimede romaner Ivan Løveridder (fra fransk 1303), Hertug Frederik af Normandi (fra tysk 1308) og Flores og Blanzeflor (fra fransk 1312?). Gumælius lod dele af en af disse såkaldte eufemiaviser (Hertug Fr. af Normandi)

- trykke i Iduna, en skrift för fornålderns älskare 9. hefte, 1822, p. 134–188 og 10. hefte, 1824, p. 99–178. – II 110.11.
- Euler, Leonhardt (1707–83), schweizisk matematiker, 1727 ansat ved Videnskabernes Akademi i Petersborg, 1743 prof. ved Videnskabernes Akademi i Berlin, fra 1766 igen i Petersborg; forf. af betydelige matematiske værker. Hans svigersøn er efter alt at dømme Nikolaus v. Fuss. – I 379.2.
- Euripides (484–406), græsk tragediedigter. – I 160.3.
- Eysteinn Ásgrímsson († 1361), isl. gejstlig og digter; efter at have været munk i Dykkvabærkloster blev han 1349 officialis på Helgafell og efter et ophold i Norge 1355–57 beskikket visitator på Island, rejste 1360 igen til Norge og døde som munk i Elgesæter Kloster. Digtet Lilja, som han skrev formodentlig o. 1340, handler om verdens skabelse, syndefaldet, Jesu liv og opstandelse og ender med en lovprisning af Jomfru Maria. – I 203.22.
- Eysteinn Magnússon (1089–1123), no. konge 1103–23. – II 215.26.
- Eyvindr Finnsson skáldaspillir (10. årh.), no. skjald, digtede Hákonarmál om sin ven og slægtning kong Hakon Adelstensfostre efter dennes fald ca. 961. – I 82.12, 20 83.28 96.33.
- Faber, Nicolai (1789–1848), biskop, dimitteret 1807 fra Odense katedralskole, cand. teol. 1811, dr. phil. 1817, dr. teol. 1826, 1834 biskop over Fyns stift efter at have været præst forskellige steder på Fyn siden 1820. – I 267.17.
- Fabricius, Otto (1744–1822), præst, zoolog og sprogmand, 1768–73 missionær på Grønland, derefter præst forskellige steder i Norge og Danmark, 1803 titulær prof. i teologi, 1818 titulær biskop. Foruden Fauna Groenlandica (1780) udgav F. Forsøg til en forbedret grønlandsk Grammatik, 1791 (²1801), Grønlandsk Oversættelse af det Ny Testamente, 1794 (²1799), Grønlandsk Ordbog, 1804. Bibelske Fortællinger af det gl. og ny Testamente [på grønlandsk], 1820, Grønlandsk oversættelse af 1. Mosebog, 1824. – I 309.29 II 185.31, 33 186.1.
- Falck, Niels Nicolaus (1784–1850), jurist og historiker, 1808 dr. phil. og 1810 cand. jur. fra Kiels univ., 1810–13 ansat i det slesvig-holstenske kancelli i Kbh., fra 1813 prof. i jura i Kiel. – II 123.33 135.13.
- Fant, Erik Michael (1754–1817), sv. historiker, 1781–1816 prof. i historie ved Uppsala univ., fra 1788 tillige præst i Alunda og Morkarla, 1789 provst. Udgav Scriptores rerum suecicarum medii ævi I, Uppsala 1818 (værket fortsat af E. G. Geijer og J. H. Schröder). – I 211.7.
- Farquhar, John (1751–1826), eng. købmand og fabrikant, partner i handelshuset Basset, Farquhar & Co. i London. – II 183.12.
- Feldborg, Andreas Andersen (1782–1838), sproglærer, forfatter, student fra Metropolitanskolen, cand. phil. 1800, rejste 1802 til Storbritannien, hvor han tog ophold og arbejdede for udbredelsen af kendskabet til da. litteratur, 1810 rejste til Danmark, Sverige og Norge, 1816–20 ophold i Danmark, derefter atter i England og en tid i Edinburgh i Skotland, ca. 1825 rejste til Frank-

- rig, Belgien, Holland og Tyskland, hvor han 1828 blev lærer i engelsk ved universitetet i Göttingen, død som sproglærer i Danzig. Forf. bl. a.: Denmark delineated I–III, Edinburgh 1821–24; holl. oversættelse 1826 anmeldt af Rask i Bb 116. Poems from the Danish, selected and illustrated by A. A. Feldborg, translated by W. Sidney Walker, London 1815. Oversættelse til eng. af Malling, Store og gode Handlinger, London 1807. – II 178.26. – Fra *477 *524 *536 552 738 781 794.
- Fellman, Jakob (1795–1875), finsk præst og sprogforsker, 1819 præst i Utsjoki og Enare, 1832 i Lappajärvi i Åbo stift. Ud gav Muttom Laulagak Majt Ibmeli Gudnen ja Samijdi Pajas-Rakkadusan læ Samas Iorgalam, Åbo 1825 (aftryk af no. tryk (Christiania 1821) af C. Wellings åndelige sange). Gjet-Kirjadtz mi Moadde Guatte ja Kirko-Rokkus, Åbo 1825 (for størstedelens vedk. aftryk efter den norske Gjet-Kirjatzh (se Stockfleth) Christiania 1824). Prima duo capita Evangelii Matthæi in Lingvam Laponicam Translata. Edidit Jacobus Fellmann, Åbo 1825. Disse værker er anmeldt af A. J. Sjögren: Bericht über drei Werke des Pastors Jac. Fellmann in lappischer Sprache, Åbo Tidningar 1826 nr. 67, 69–70. – II 254.12.
- Fénélon, François de la Mothe- (1651–1715), fr. biskop og forfatter, fra 1695–1700 ærkebiskop i Cambrai. Forf. bl. a.: Télémaque, 1699, en etisk roman om den ideale fyrste (oversat til da. 1727–28). – I 278.4.
- Fettahi, Jahja Sibak († 1448), pers. digter. – I 412.27.
- Fich, Hans Jacob (1784–1852) præst, student fra Odense katedralskole 1802, cand. teol. 1810, præst i Bogense fra 1822. – II 201.18.
- Fick, Johann Georg Christian († 1821), ty. prof., i mange år ved Universitetet i Erlangen. Forf. bl. a.: Englisches Lesebuch, Erlangen 1800 (²1803), som var den bog, Rask læste engelsk efter. – I 15.29.
- Finsen, Jón Hannesson (1792–1848), herredsfoged, søn af biskop Hannes Finsson (1739–96); moderen, Valgerður Jónsdóttir, Hannes Finssons anden kone, blev senere gift med Steingrímur Jónsson, andre børn i ægteskabet var Ólafur Finsen og Þórunn Hannesdóttir Finsen (der blev gift med Bjarni Thorsteinsson). Jón F. blev student 1812, arbejdede sammen med Finnur Magnússon på Haldorssons ordbog (Bb 235), mens Rask 1813–15 var på Island, cand. jur. 1816, derefter ansat i kancelliet, indtil han 1819 blev herredsfoged i Kolding, 1830 byfoged og herredsfoged i Ringkøbing, 1844 i Hasle m. fl. herreder i Aarhus amt. – I 166.12, 19 173.8, 20, 25.
- Finsen, Ólafur Hannesson (1793–1836), isl. overretsassessor, broder til Jón H. Finsen, student 1814, cand. jur. 1817, 1818 sysselmand i Gullbringu- og Kjósar-syssel, 1834 assessor i landsoverretten i Reykjavík. – I 166.11 173.21, 26.
- Finsen, Þórunn Hannesdóttir (1794–1886), datter af biskop Hannes Finsson, søster til Jón og Ólafur H. Finsen, gift 22/7 1821 med Bjarni Thorsteinsson. – I 261.28 270.20.
- Firdausi, Abul Kasim (935–1020/26), persisk digter, forfatter af Schah-Namèh,

- Irans historie i 60.000 dobbeltvers, udgivet i 4 bind Calcutta 1811-29. - I 412.29.
- Fisch, skipper. - I 255.26.
- von Flemming, Carl L. A. F. (f. 1783), ty. greve, i 1812 westphalsk legationssekretær i København. - I 124.24 125.1,12.
- Flor, Christian (1792-1875), skolemand, politiker, cand. teol. 1816, lærer ved Borgerdydskolen i Kbh. 1815-22, 1825 dr. phil. fra Kiels univ., hvor han 1826 blev lektor i dansk med titel af professor. Udgav bl.a.: Forsøg paa at vise Hensigten ved de gamle Sprogs Studium og Umuligheden af at kunne erstatte Originalerne ved Oversættelser, Kbh. 1817 (skoleprogram). Dansk Læsebog til Brug i de lærde Skoler, Kiel 1831; andet oplag med to tillæg med stykker af oldnordiske sagaer i da. oversættelse og prøver af svensk sprog og litteratur, Kiel 1835. Iflg. N. M. Petersen (SA I p. 92) var det Flor, der foranledigede udgivelsen af Bb 197-198. - Til 1004 1008 1021 1024 1030 1032 1036.
- Flor, Martin Richard (1772-1820), botaniker, student fra Odense katedralskole 1790, 1801 overlærer ved katedralskolen i Christiania, 1817 lektor ved Christiania univ.'s botaniske have. - I 129.2.
- Florin, Johan Gustav († 1820), fi. præst (Tavastehus og Vånå). - I 303.4.
- Fogelberg, Bengt Erland (1786-1854), sv. billedhugger, deltog i Götiska Förbundets udstilling 1818 med skitser til de tre nordiske guder Odin, Thor og Frey, som af den sv. konge Karl XIV Johan anbefaledes til udførelse i marmor for hans regning, 1828 bestilte kongen Odinstatuen i marmor (færdig 1831) og 1839 Thor og Balder (i st. f. Frey, færdige 1844). - I 362.29.
- Forbes, Sir Charles (1774-1849), eng. forretningsmand og politiker, leder af handelshuset Forbes & Co. i Bombay, vendte 1812 hjem til England, hvor han som medlem af parlamentet 1812-32 var en ivrig forkæmper for retfærdige forhold i Indien. - II 52.10.
- Forsell, finsk præst. - I 347.7.
- Forsell, Carl Gustaf af (1783-1848), sv. officer og kartograf, deltog 1804-09 som fændrik i hæren i en mængde kortlægningsarbejder, 1810 major og adjutant hos kronprinsen, Carl Johan, underviste 1811-12 arveprinsen, Oskar, i matematik, fortifikation og topografi, i hvilken anledning egnen omkring Örebro under rigsdagen der i 1812 recognosceredes grundigt for øvelsens skyld, fulgte 1813-14 kronprinsen på felttoget i Tyskland, fortsatte efter hjemkomsten sine kortlægningsarbejder og blev 1824 overdirektør ved general-landmålerkontoret og den øverste i hæren. - I 130.19.
- Fouqué, Friedr. Heinr. Carl de la Motte (1777-1843), ty. digter, forf. bl.a. eventyrfortællingen Undine (Berlin 1811), som er oversat til da. af Oehlschläger i 1. bind af Eventyr af forskjellige Digtere I-II, Kbh. 1816. - II 128.31.
- Franck, Görbing, skuespiller, ejer af Odense teater 1810-18 og direktør for de tyske skuespillere, som 1809-14 og 1820-21 spillede dér; nogle gæsteforestillinger på Det kgl. Teater i Kbh. i 1814 blev stærkt kritiseret. - I 308.2.

- Frank, Ottmar (1770–1840), ty. orientalist, studerede 1813 sanskrit i Paris og fra 1814 i London, vendte 1817 tilbage til München og blev 1821 prof. i indisk og persisk i Würzburg, 1826 prof. i sanskrit i München og medlem af det kgl. bayerske Akademie der Wissenschaften. Forf. bl.a.: *De Persidis lingua et genio*, Nürnberg 1809. *Chrestomathia Sanskrita I–II*, München 1820–21. *Grammatica Sanskrita*, Wirceburgi 1823. – II 54.3.
- Franzen, rådsherre i Dorpat. – I 376.21.
- Franzén, Frans Mikael (1772–1847), sv.-fi. digter, biskop, født i Uleåborg i Finland, 1795 bibliotekar i Åbo, 1798 tillige prof., 1810 præst i Kumla i Närke i Sverige, 1824 i Stockholm, 1834 biskop i Härnösand. – Jfr. Rask Bb 68 og 144. – I 123.14 188.3 210.9.
- Frederik V (1723–1766), konge i Danmark og Norge 1746–66, foretog 1748 en rejse til sine tyske provinser og besøgte ved hjemkomsten herfra Frisland 21/6 1748. – II 128.27.
- Frederik VI (28/1 1768–3/12 1839), konge af Danmark (1808–39) og Norge (1808–14), gift med dronning Marie. – Rask havde kgl. understøttelse til rejsen til Sverige og Norge 1812, rejsen til Island 1813–15 og til den store rejse til Sverige, Rusland og orienten 1818–23. – 1050 1051 I 86.30 208.10 215.15 232.28 233.6,10 245.25,29 263.24 264.27 266.23 267.27 271.28 272.9 276.20 279.19 282.24 284.17,19,21 287.1,16 288.16 293.3,16,20,23 317.26 326.8 338.3 360.14,24 368.8,11 389.13 408.10,14 II 20.10 33.20 54.26 55.8 158.1 159.18 265.4. – Til *584 *663 *800.
- Frenckell, Johan Christoffer (1789–1844), fi. bogtrykker og forlægger, arvede 1818 Åbo akademis bogtrykkeri med boghandel efter sin fader J. Chr. F. (1757–1818), i hvis tid trykkeriet var blevet Finlands officielle trykkeri, hvorfra også de første officielle aviser udgik. – I 404.32.
- Frey, nordisk gud, søn af Njord, som hørte til vanernes slægt; i den nord. mytologi berettes om en kamp mellem aser og vaner, ved hvis afslutning Njord og hans to børn, Frey og Freya optoges blandt aserne; vanerne formodedes at repræsentere en ældre gudeslægt end aserne, hvis dyrkelse var indkommet udefra, og mytologiens kampberetning toges som et udtryk for gamle religiøse brydninger. – I 437.10.
- Freya, nordisk gudinde, datter af Njord og søster til Frey (s. d.). – I 437.10.
- Freygang, Frederika, gift med Wilh. von Freygang, medforfatter til *Lettres sur le Caucase et la Géorgie*, se W. v. Freygang. – I 455.20.
- von Freygang, Wilhelm, f. i Rusland, ansat i udenrigsdepartementet i Petersborg. Udgav sammen med Frederika Freygang *Lettres sur le Caucase et la Géorgie* (par madame Frederika Freygang, née Kudrajaftski ou Koudriavski), suivies d'une Relation d'un voyage en Perse, en 1812 (par Wilh. von Freygang, agent diplomatique), Hamborg og Petersborg 1816. Tysk oversættelse: W. v. Freygang, *Briefe über den Kaukasus und Georgien*; nebst angehängtem Reisebericht über Persien vom Jahr 1812. Aus dem Französ. übers. v. H. v. Struve, Hamborg 1817. – I 455.14.

- Frigast, Jens Kjørungaard Bang (1792–1863), lærer, student fra Odense katedralskole 1811, cand. phil. 1812, 1822–41 adjunkt i Aalborg. – II 177.26 181.21.
- Frydendahl, Catharine Elisabeth, f. Møller (1760–1831), sangerinde, ansat ved Det kgl. Teater i Kbh. 1777–1821, gift med skuespiller Peter Frydendahl. – I 86.33 87.2.
- Frydensberg, Rasmus (1777–1840), amtsforvalter, justitsråd, 1803–06 sysselmand på Island, 1806–13 landfoged over Island, 1815 amtsforvalter i Kalundborg, 1820 i København. Fader til Noline Dorothea Barbara Frydensberg, gift med Finnur Magnússon. – I 424.2 II 21.24 24.3.
- Fryxell, Anders (1795–1881), sv. præst og skolemand, 1813 student i Uppsala, 1817 ansat ved Afzelius' skole i Stockholm, 1821 fil. mag. fra Uppsala univ. 1822 lærer ved Maria högre lärdomsskola i Stockholm, hvor han 1828 blev rektor, 1836 præst i Värmland. – 823.
- Frähn, Christian Martin Joachim (1782–1851), ty.-russ. orientalist og numismatiker, 1807 kaldet til prof. i østerlandske sprog ved det nyoprettede universitet i Kasan, hvorfra han 1815 udnævntes til prof. i Rostock; på gennemrejse fra Kasan til Rostock udarbejdede F. i Petersborg en fortegnelse over Videnskabsakademiets orientalske møntsamling og udnævntes til medlem af og overbibliotekar ved dette samt til direktør for akademiets asiatiske museum og æresbibliotekar ved det kejserlige offentlige bibliotek med titel af kollegieråd, hvorefter han opgav professoratet i Rostock; 1819 æresdoktor i teologi ved univ. i Rostock, 1829 russ. statsråd med titel af excellence. F. var en stor kender af arabisk palæografi og arabiske mønter og grundlagde studiet af orientalske sprog i Rusland. I Kasan havde han udgivet værker om orientalske mønter og østerlandsk historie. Desuden forf. bl. a.: *Antiquitatis Muhammedanæ Monumenta varia*, Petersborg 1820–22. *Numi Muhammedani. Recensio numorum Muhamedanorum academiae imperialis scientiarum Petropolitanae*, Petersborg 1826. *Über alte südsibirische Gräberfunde*, Petersborg 1837, foruden afhandlinger i *Det kejserlige Videnskabernes Akademis forskellige skrifter* og i *Journal asiatique* (Paris). – 356 375 924 I 354.8 366.17 448.25 452.9 II 4.8 5.9, 18, 21, 27 253.3 254.15. – Til *394. – Fra *397 *574 957.
- Fulda, Friedrich Karl (1724–88), ty. præst, sprogforsker og historiker; ved siden af sin præstegerning drev F. fra o. 1760 sproglige studier og skrev bl. a.: *Über die zween Hauptdialekte der deutschen Sprache*, Leipzig 1773, *Sammlung und Abstammung germanischer Wurzelwörter nach der Reihe menschlicher Begriffe* (udg. af J. G. Meusel), Halle 1776. *Grundregeln der deutschen Sprache*, Stuttgart 1778. *Versuch einer allgemeinen deutschen Idiotekensammlung*, Berlin 1788. *Afhandlinger om det tyske sprog i „Deutscher Sprachforscher“*. Efter hans død er udgivet *Die natürliche Geschichte der deutschen und der menschlichen Natur*, udg. af F. D. Gräter, Nürnberg 1795. *Gotische Bibelübersetzung, die alte Urkunde nach Ihre's Texte*, mit

latein. Übersetz., eine Sprachlehre von F. K. Fulda, und Glossarium von W. F. H. Reinwald, mit Anmerkungen und historisch-kritischer Einleitung, herausgegeben von J. C. Zahn, Leipzig 1805. Jfr. F. D. Gräter. – II 230.4, 22. von Fuss, Nikolaus (1755–1826), ty.-russ. matematiker, 1772 envoyé i Petersborg, 1776 tilknyttet videnskabsakademiet i Petersborg, 1783 medlem og 1800 første sekretær, var statsråd. Forf. forskellige matematiske værker i Petersborg-akademiets skrifter. – I 378.20 379.2 392.29 393.8, 17 394.24. Fædrus (1. årh. efter Kr.), lat. fabeldigter, hans fabler i 5 bøger er skrevet på vers og er dels efterligninger af de græske æsopiske fabler, dels originale. Dattidens danske udgaver: Jacob Baden, Phædri Aug. Lib. Fabularum Æsopiarum libros quinque in usum scholarum edidit, Hafn. 1777. Phædri Augusti Liberti Fabularum Æsopiarum, Hauniæ 1801. – Iflg. N. M. Petersen (S.A. I p. 9) oversatte Rask i skoletiden i Odense nogle af Fædri fabler. – I 26.24.

von der Gabelentz, Hans Conon (1807–1879), ty. sprogforsker, studerede 1825–28 jura i Leipzig og Göttingen, men beskæftigede sig ved siden af med sproglige studier, fra 1831 ansat i statstjenesten i Altenburg, 1848 ministerpræsident, 1851–70 præsident for landdagen. G. beskæftigede sig som sprogforsker især med østasiatiske sprog, men har også skrevet om finsk og om afrikanske og amerikanske sprog, og han var selv et praktisk sprog-talent. – 781 794.

Gadolin, Johan (1760–1852), fi. kemiker og fysiker, prof. ved Åbo akademi 1798–1822. Forfattede flere epokegørende værker, spec. om emner inden for varmelæren, blev 1804 kaldet til Göttingen, men afslog kaldelsen. – I 404.12.

Galskjøt, Thomas Martinus Braëm (1748–1828), præst, fra 1784 i Hyllested, Vendsløv og Holsteinborg på Sjælland. Forf. bl. a.: Skrivekunsten saaledes fremsat, at enhver over Børnealderen kan lære sig selv at skrive. Kbh. 1804. Tegnet eller det særdeles Bogstav til Vocalen aa (Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn 1825 nr. 67). – II 194.1.

Gamborg, Anders (1753–1833), filosof, fra 1788 prof. i filosofi ved Kbh.'s univ., 1803 afskediget med pension. Forf. bl. a.: Anvisning til, uden Staven, i saare kort Tid at lære smaa Børn at læse. Tillige med en Prøve af en til det Øjemed fornøden Stavelsebog, Kbh. 1821. Endnu en Prøve af Minervas Stavelsebog, Kbh. 1822. Mer om Minervas Stavelsebog, Kbh. 1824. Syllabarium Minervæ eller Læsebog for de allerførste Begyndere, Kbh. 1824 (også med sv. og ty. titel). Disse 4 er anmeldt af Rask i Nyt Aftenblad 1824 nr. 10. – Anvisning til, i mindre end 8 dage, at lære Børn tilgavns at stave, Kbh. 1825. Syllabarium Minervæ, où Cours de Lecture, où l'on apprend à lire sans épéler, avec la moral de J. C., 1828. Desuden artikler om retskrivning i Kjøbenhavns Skilderie 1825 nr. 54, 67 og 88 (Brev til Prof. Rask); jfr. M. D. Kriger, Småting om den nydanske Retkskrivning, Kbh. 1831, samt Rask Bb 70. – 543 596 658 715. – Til *545.

Ganander, Christfrid (1741–90), fi. præst og sprogmand, fætter til Henrik Ganander, fra 1775 kapellan i Frantsila, Åbo stift. Forf. bl. a.: Mythologia

- fennica, Åbo 1789 (en temmelig knap og ofte fuldstændig tilfældig og ukritisk fortegnelse over finske og lappiske guder og offerskikke m.m., samt en fortegnelse over isl. sagaskikkelser, som formodes at have levet i Finland). G. efterlod sig i manuskript *Nytt finskt lexicon*, renskrevet 1786–87 i 9 bind; dette manuskript (med H. G. Porthans anmærkninger dertil) benyttedes af G. Renvall til hans finske ordbog. – I 406.5, 23.
- Ganander, Henrik (1700–1752), fi. præst, fætter til Christfrid Ganander, 1731 kapellan i Enontekis i Hernösand stift, 1744 i Sjundeå i Åbo stift. Forf. bl.a.: *Grammatica Lapponicæ lingvæ, Europæarum prope antiquissimæ*, Stockholm 1743. – II 234.21.
- de la Gardie, Jacob Gustaf (1768–1842), sv. greve, officer og statsmand, ejede fra 1799 godset Löberöd i Skåne, hvor han samlede et stort arkiv og bibliotek, 1823 en af „rikets herrar“ med titel af excellence. – 279 II 146.13, 16.
- Gariski, russ. nordist. – I 429.28.
- de Geer, Louis (1587–1652), holl.-sv. købmand og industrimagnat, f. i Holland, hjalp fra 1618 svensk jernindustri og handel med kapital, kom 1627 selv til Sverige, købte flere svenske godser og hjalp staten med penge, lod senere i Holland udruste en flåde på 30 fartøjer til den svenske stat, som han dermed hjalp til overlegenhed i søkrigsførelse (sejren ved Fehmern 1644). Svenska akademien lod 1829 præge en mindemedalje for ham. – 880.
- Geijer, Erik Gustaf (1783–1847), sv. digter og historiker, 1810 docent i historie ved Uppsala univ., 1811–14 huslærer i Stockholm, 1815 adjunkt og 1817–46 prof. i historie i Uppsala, foretog 1825 en rejse til Danmark (opholdt sig i Kbh. og Sorø 9.–18. juli sammen med Atterbom og Schröder) og Tyskland; 1828–30 var G. præstestandens repræsentant ved den svenske rigsdag. G. var medlem af Göthiska Förbundet fra 1811, 1824 medlem af Svenska akademien, 1829 æresmedlem af Det isl. litterære Selskab i Kbh. Forf. bl.a.: *Svea rikets häfder I* (1825), jfr. Rask Bb 64 og 142; noget 2. bind kom aldrig, men G. fortsatte sin historieskrivning med *Svenska folkets historia I–III*, Örebro 1832–36, foruden andre historiske værker. Medudgiver af *Svenska folkvisor från forntiden I–III*, Stockh. 1814–16 (sammen med A. A. Afzelius). Publicerede 1814–20 en række sange i „*Poetisk Kalender*“. Medudgiver af *Scriptores rerum suecicarum I–II*, Upps. 1818–28 (sammen med Fant og Schröder). Hans *Betraktelser i afseende på de nord. mythernas användande i skön konst* (Iduna 7, 1817, p. 86–132) har måske betydning i forb. m. striden mellem Finnur Magnússon og Torkel Baden. – 387 465 609 1080a I 189.10 205.10, 19 206.3 283.7 II 106.17 166.10 215.22 257.2. – Fra 1073.
- Gerðr, nord. mytologisk skikkelse, jætten Gymis datter, guden Freys hustru; det af Rask citerede sted er *Skírnismál* 22. – I 166.7.
- Gerschau, G. C., russ. diplomat i Kbh., 1830 generalkonsul. – II 81.15 246.22, 28 253.19.
- Gesenius, Heinrich Friedr. Wilh. (1786–1842), ty. orientalist, studerede fra 1803 teologi, klassiske sprog og semitisk i Helmstädt, 1806 dr. phil. i Göttin-

- gen, 1810 teologisk prof. i Halle. Forf. bl.a.: Ausführliches grammatisch-kritisches Lehrgebäude der hebräischen Sprache, Leipzig 1817. – I 424.21, 28 425.22.
- von Giesecke, Karl Ludwig/Charles Lewis (1761–1831), ty. mineralog, foretog sommeren 1805 en mineralogisk rejse til Færøerne fra Kbh. og 1806–13 en mineralogisk rejse til Grønland, 1814 prof. i mineralogi i Dublin, 1814 og 1817–18 ophold i Kbh., hvor han ordnede sine grønlandske mineralogiske samlinger. – I 278.32.
- Gilbert, Ludwig Wilhelm (1769–1824), ty. fysiker, fra 1795 prof. i fysik og matematik i Halle, fra 1801 i fysik og kemi, 1811 prof. i fysik i Leipzig. Udgav 1798–1824 *Annalen der Physik*. – II 189.31.
- Gíslason, Árni (1755–1840), isl. præst, 1785–1822 præst i Stafafell i Lón, 1787–1814 tillige provst i det østlige Skaftafells provsti, boede 1800–1839 på Brekka i Lón. – I 175.17.
- Gíslason, Jón (1766–1854), isl. præst, 1802–41 præst i Hvamm i Hvammssveit, 1816–41 tillige provst i Dala provsti, 1841–47 præst i Breiðabólstað, medlem af Det isl. litterære Selskab 1816, var meget historisk interesseret; forf. *Einföld meining til frekari eptirþánka um haganlegustu kyrkna byggingar á Íslandi*, Kbh. 1837. – II 12.3,10.
- Gíslason, Sigurður, se Thorarensen, Sigurður Gíslason.
- Gíslason, Þorsteinn (1776–1838), isl. bonde og digter, sognefoged i Eyjafjord, ejer af en stor sagasamling på 184 håndskrifter (iflg. Hermod 2, april 1825), som han har leveret en fortegnelse over til Oldskriftselskabet; medlem af Det isl. litterære Selskab. – 92.
- Gísli Súrson, hovedpersonen i *Gísla saga Súrsonar*. – II 75.10 114.6.
- Gleerup, Christian Wilh. Kyhl (1800–1871), forlagsboghandler, 1823 ansat i den gyldendalske boghandel hos Jacob Deichmann; 1826 etablerede G. sig som boghandler og forlægger i Lund, hvor han 1828 blev universitetsboghandler, en tid med filialer i Stockholm og Göteborg. G. forsøgte i større omfang end tidligere at udbrede kendskabet til udenlandsk litteratur i Sverige og gøre svensk litteratur kendt i udlandet. – 674 675 II 212.1. – Fra 670 719 739 758 783 809 899 958 961.
- Glen, William, eng. missionær i Astrakhan. Forf.: *Missionary tour from Astrachan to Karass*, 1823. – 401 I 446.21 447.30 II 4.12, 21.
- Gluck, Christoph. W. (1714–1787), ty. operakomponist, har bl.a. komponeret *Iphigénie en Aulide* med tekst af du Roullet bearbejdet efter Racines tragedie af samme navn. – I 357.19.
- Goethe, Johann Wolfgang (1749–1832), Tysklands berømteste digter, boede 1792–1832 i Weimar; efter Schillers død i 1805 beskæftigede G. sig bl.a. med studiet af forskellige sprog (især nygræsk, middelhøjtysk og sanskrit) og østerlandsk digtning (jfr. de mange oversættelser og efterligninger i *West-östlicher Divan* 1819). – II 53.30 80.6.
- Golius, Jacob (1596–1667), holl. orientalist, fra 1625 prof. i orientalske sprog i

- Leyden, foretog samme år en rejse til Lilleasien, Syrien og Mesopotamien, hvorfra han 1629 hjembragte ca. 300 arabiske, tyrkiske og persiske håndskrifter. Hans hovedværk er *Lexicon Arabico-Latinum*, 1653. – I 222.31 364.10.
- Gordon, Thomas (1788–1841), skotsk officer, gjorde 1813–14 tjeneste i den russiske hær, foretog fra 1810 og igen efter 1815 rejser i Sydøsteuropa og orienten, hjalp fra 1826 grækerne med at organisere kampen mod tyrkerne. Forf. bl.a.: *History of the Greek Revolution I–II*, 1832. – II 16.4.
- Gorm den Gamle († ca. 936), dansk konge; i den isl. overlevering berettes om Gorm som den, der samlede Danmarks rige, ligesom Harald Hårfager samlede Norge, men Gorm, som synes at have kæmpet for at fravriste en svensk erobreren det danske land, havde ikke hele Danmark; først hans søn, Harald Blåtand, fik genforenet det danske rige, som tidligere havde været samlet under én konge, men var blevet splittet ved tronstridigheder og fremmede erobringer. – II 264.20.
- Gorm, Johan Peter (1792–1856), jurist, student 1810 fra Viborg katedralskole, cand. jur. 1815, 1819 sorenskriver på Færøerne, 1832 byskriver i Rønne. – 59.
- Gottlund, Carl Axel (1796–1875), fi. forfatter, søn af Matthias Gottlund, student i Uppsala 1816 og opholdt sig derefter i Sverige indtil 1834, foretog 1817 og 1821 rejser til de finske mindretal i Värmland, Dalarne og andre egne i Sverige for at skaffe finnerne økonomiske og sociale forbedringer, efteråret 1824 rejse til Kbh., fra 1839 lektor i fi. ved univ. i Helsingfors. Forf. bl.a.: *De proverbiis fennicis*, 1818. *Pieniä runoja Suomen pojillen ratoxi I–II*, 1818–21 (de første trykte finske folkesange), samt en anmeldelse af Rühls, Finland och dess invånare (oversat af Renland) i *Svensk Literaturtidning* 1817. – Til *914. – Fra 570 *607.
- Gottlund, Matthias (1765–1821), fi. præst, fader til C. A. Gottlund, fra 1803 præst i Jokkas i Borgå stift, fra 1811 provst. Forf. bl.a.: *Försök till en omarbetad finsk tolkning af apostlarnas sändebref, jämte anmärkingar öfver nu brukliga finska öfversättningar*, 1821. – II 166.12.
- Grabarič, russ. officer, 1819 udnævnt til russ. kommandant i Tiflis. – I 428.25 429.16 430.3,8 432.1,23.
- Grahn, Olof (1774–1839), sv. bogtrykker, drev 1809–27 et trykkeri i Stockholm. – I 312.2.
- Granberg, Per Adolf (1770–1841), sv. forfatter, indtil 1826 ansat forskellige steder som sekretær, grundlagde 1810 sammen med C. Elmén et bogtrykkeri i Stockholm, som han 1812–27 var enejer af, 1816 medstifter af Samfundet för utgiv. af håndskrifter rör. Skandinaviens historia (dette samfund udgav fra 1816 *Handlingar rörande Skandinaviens historia*), 1826 medlem af og sekretær i landbrugsakademiet. Forf. bl.a.: *Utkast till en Svensk statistik (Stockh. 1816–20)*. – I 244.28 276.24.
- Gregory, Donald († 1836), skotsk oldforsker, sekretær i The Society of Antiquarians of Scotland, medlem af Det kgl. nordiske Oldskriftselskab. Forf. bl.a.:

- History of the Western Highlands and Isles of Scotland from 1493 to 1625, Edinburgh 1836. – Fra (960).
- Gretsch, Nikolaj Ivanovitsch (1787–1867), russ. forfatter og lærer, var lærer i russ. sprog og litteratur ved forskellige gymnasier, indtil han i 1830 blev ansat i det russ. indenrigsministerium. Forf. bl. a.: Håndbog i den russiske litteratur I–IV, Petersborg 1819–22. Russisk sproglære I–II, Petersborg 1828–29. – II 99.25 105.18.
- Grimm, Jacob Ludwig Karl (1785–1863), ty. sprogforsker, broder til W. C. Grimm, uddannet som jurist, 1805–06 ansat i krigsskollegiet i Kassel, 1808 bibliotekar hos kongen af Westphalen og 1809 auditor i statsrådet, var 1813 i Paris som legationssekretær, deltog 1814 i Wienerkongressen og blev 1816 underbibliotekar i Kassel, 1829 professor og bibliotekar i Göttingen, 1837 igen i Kassel og fra 1841 prof. i Berlin og medlem af Berliner Akademie der Wissenschaften. Forf. bl. a.: Über den altdeutschen Meistergesang, Göttingen 1811. Silva de romances viejos españoles, Wien 1815. Deutsche Grammatik I Göttingen 1819 (2. udg. 1822), II, 1826 (I² og II anmeldt af Rask i Bb 177), III–IV, 1831–37. Zur Recension der deutschen Grammatik, Cassel 1826. Deutsche Rechtsaltertümer, Göttingen 1828. – Sammen med Wilh. Grimm: Die beiden ältesten deutschen Gedichte aus dem 8. Jahrh., das Lied von Hildebrand und Hadubrand und das Weissenbrunnergebet, Cassel 1812. Die Lieder der alten Edda, aus einer Handschrift herausgegeben und erklärt von den Brüdern Grimm, Berlin 1815. Deutsche Sagen I–II, Berlin 1816–18. – Anmeldelse af Rasks Vejledning etc. (Bb 12) i Allgemeine Literaturzeitung I, Halle 1812, nr. 31–34, af Rasks frisiske sproglære (Bb 63) i Göttingische gelehrte Anzeigen 1826 nr. 9–12 (jfr. Bb 84, 87 og 88). Oversættelse: Vuk Steph. Karadžić, Kleine serbische Grammatik, verteutscht, mit einer Vorrede versehen von J. L. K. Grimm. Nebst Bemerkungen über die neueste Auffassung langer Heldenlieder aus dem Munde des serbischen Volkes und der Übersicht der merkwürdigsten jener Lieder von J. S. Vater, Berlin 1824. 891 I 56.21 320.15 351.31 411.22 II 36.19,25 54.2 70.24 80.6 81.10 206.15 230.1 241.14. – Til *45 *52 *64 *69 *74 *521 522 *568 *612. – Fra 526 *544 *580 *632 *652 1080a.
- Grimm, Wilhelm Carl (1786–1859), ty. sprogforsker, broder til Jacob Grimm, uddannet som jurist, 1814 bibliotekssekretær i Kassel, 1830 underbibliotekar i Göttingen, 1831 prof. i Göttingen, opholdt sig 1838–41 i Kassel og fra 1841 i Berlin, hvor han var prof. og medlem af Akademie der Wissenschaften. Forf. bl. a.: Über die Entstehung der altdeutschen Poesie und ihr Verhältnis zu der nordischen, 1808. Altdänische Heldenlieder, Balladen und Märchen, Heidelberg 1811. Die altnordische Literatur in der gegenwärtigen Periode (Hermes oder Kritisches Jahrbuch der Literatur, Amsterdam 1820). Über deutsche Runen, Göttingen 1821. Zur Literatur der Runen (Wiener Jahrbücher 43, 1828). Die deutsche Heldensage, Göttingen 1829. – Om værker udg. sammen med broderen Jacob Grimm, se denne. – Anmeldelse af R. Nye-

- rup, Axel Thorsen og Skjøn Valborg (Kbh. 1809) i Heidelbergische Jahrbücher der Literatur IV, 1811, p. 369–381. Anmeldelse af P. E. Müller, Über die Ächtheit der Asalehre (1811), R. Nyerup, Om Edda (Skand. Lit.-selskabs Skrifter 1807) og R. Nyerups Eddaoversættelse (1808, Bb 232) i Heidelbergische Jahrbücher der Literatur IV, 1811, p. 774–794. – I 202.8 222.7 320.15 411.22 II 54.2 145.30 153.28 169.16 172.25. – Til *34 *39 *46 *52 *69 *74 *472 *521 522. – Fra *36 41 *544 slutn.
- Grotefend, Georg Friedrich (1775–1853), ty. filolog og orientalist, 1797 ansat ved gymnasiet i Göttingen, 1803 ved gymn. i Frankfurt am Main (fra 1812 med titlen prof. i klassisk litteratur), 1821–49 rektor i Hannover. Forf. bl. a. latinske grammatikker (1817 og 1821), samt De pasigraphia sive scriptura universali, Göttingen 1799. En afhandling om den assyriske kileskrift, forelagt i Göttinger Gesellschaft der Wissenschaften 1802, er trykt i Heeren, Ideen über Politik, den Verkehr und den Handel der alten Welt, 4. Aufl. I 2 p. 345. Efter flytningen til Hannover genoptog G. arbejdet med kileskriften og udgav i 1830erne og 1840erne en mængde afhandlinger om dette emne, hvoraf flere er trykt i Abhandlungen der Gesellschaft der Wissenschaften zu Göttingen. – II 36.18 41.6 43.27,30 44.2,8,11,25 54.2 99.9.
- Grundtvig, Nik. Fred. Sev. (1783–1872), præst og digter, 1803 cand. teol., 1805 huslærer på Langeland, 1811–13 kapellan hos faderen Johan Grundtvig i Udby på Sjælland, 1821–22 sognepræst i Præstø, 1822 præst ved For Frelsers kirke i Kbh., som han forlod 1826 på grund af forbud (efter indstilling af provst H. G. Clausen) mod at lade afsynge sine salmer ved den danske kirkes tusindårsfest, 1829–31 rejser til England for at studere gamle håndskrifter, 1839 præst ved Vartov i Kbh. Forf. bl. a.: Maskeradballet i Danmark, Kbh. 1808. Nordens Mytologi, eller Udsigt over Eddalæren, Kbh. 1808. Om en Oversættelse af den poetiske Edda (Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn 1810 nr. 30), jfr. Rask Bb 7–8. Noget om Hr. Rasks Betæneligheder angående Eddas Oversættelse (Nyeste Skilderie af Kjøb. nr. 37–38, 1810). Optrin af Kæmpelivets Undergang i Norden I–II, Kbh. 1809–11 (bind 2: Norners og Asers Kamp (1811) er en dramatiseret genfortælling af Vølsungekvadene i den ældre edda). Idunna. En Nytaarsgave for 1811. Om Censur. Med særdeles Betragtning af Sjællands Klerkemøde (Nyeste Skilderie af Kjøb. nr. 74 og 76 12. og 15.9.1812), jfr. Rask Bb 15. Kort Begreb af Verdens Krønike i Sammenhæng, Kbh. 1812. Prøver af Snorros og Saxos Krøniker i en ny Oversættelse, Kbh. 1815 (anmeldt af P. E. Müller i Dansk Literatur-Tidende 1816 nr. 7–9, hvorimod Grundtvig: Literatur-Tidendens Skudsmaal i Henseende til Prøverne af Saxo og Snorro, Kbh. 1816; gensvar fra P. E. Müller i: Tillæg til Recensionen over Prøve-Oversættelserne, Kbh. 1816). Et Par Ord om det nys udkomne angelsaxiske Digt (∴ G. J. Thorkelins Poema Danicum dialecto Anglo-saxonica, Kbh. 1815) i Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn 1815 nr. 60, 63–66, jfr. Thorkelin sammesteds nr. 67–68 og Grundtvig sammesteds nr. 70–72, samt i Dannevirke II, 1817, p. 207–89. Danne-Virke,

et Tids-Skrift I-IV, 1816-19 (i II p. 100-117 Riimbrev til Ingemann med angreb på J. L. Heiberg, s. d.). Pegepind til den ny Abc (Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn nr. 27, 1817 (mod J. L. Heiberg: Nye A-B-C-Bog i en Times Undervisning til Ære, Nytte og Fornøielse for den unge Grundtvig, Kbh. 1817)). Danmarks Krønike af Saxo Grammaticus, fordansket, I-III, Kbh. 1818-22. Norges Konge-krønike af Snorro Sturluson, fordansket, I-III, Kbh. 1818-22. Bjowulfs Drape. Af Angel-Saxisk paa Danske Riim, Kbh. 1820 (om Rasks andel i oversættelsen se fortalen p. XXXIII). Kirkens Gjenmæle, Kbh. 1825 (imod H. N. Clausen, Catholicismens og Protestantismens Kirkeforfatning. - Skrifet medførte, at H. N. Clausen anlagde retssag mod Grundtvig, der blev dømt for injurier; en af Grundtvigs ivrige forsvarere i striden var J. Chr. Lindberg). Danske Høitids-Psalmer til Tusindaars-Festen, Kbh. 1826. - 117 204 465 825 1085 I 4.17 5.7 27.20 41.2 79.12 85.10 111.20 134.9 147.3 160.11,30 186.32 206.1 213.22 234.7 243.18 244.18 283.22,25 287.23 381.18 392.10 411.28,31 II 21.28 38.6 180.14 182.2 215.16. - Til 106. - Fra 872.

Grusell, se Crusell.

Græbe, Christopher (1773-1845), bogtrykker, drev fra 1809 bogtrykkeri i Kbh. - 1029.

von Gräfe, Christian Friedrich (1780-1851), ty. filolog, 1806 huslærer i Livland, 1810 professor i græsk ved det gejstlige akademi ved Alexander-Newsyklostret i Petersborg, 1811 prof. i latin ved det pædagogiske institut (fra 1819 universitetet i Petersborg), 1815 prof. i græsk ved instituttet og 1822 professor i latin ved universitetet. Udgav forskellige græske værker og arbejder om græsk grammatik og sammenlignende sprogvidenskab. - I 450.24.

Gräff, tysk forlægger. - II 138.24.

Gräter: hvor intet andet anføres, menes hermed F. D. Gräter.

Gräter, Friedrich David (22/4 1768-2/8 1830), ty. oldforsker, fra 1789 ansat ved gymnasiet i Schwäbisch-Hall, fra 1804 som prof. og rektor, 1818 rektor i Ulm samt undervisningsinspektør i Donaudistriktet, hvor han 1822 stiftede Gesellschaft der Dänenfreunde an der Donau, opgav 30/9 1826 rektorembedet og bosatte sig i Schorndorf i Würtemberg. Udgav 1791-1802 tidskriftet Bragur (hvis 8. Bind Odina und Teutona kom 1812) og 1812-16 tidsskriftet Idunna und Hermode. Forf. bl. a.: Skirners Fahrt oder die Brautwerbung. Aus dem Edda. Dem Herrn Professor Nyerup in Kopenhagen geweyht, trykt i Gräter, Gesammelte poetische und prosaische Schriften, Heidelberg 1809, p. 225-242 (oversættelse til tyske hexametre af Skírnisfór). Über eine griechische Nachbildung in homerischer Sprache und Versen der Nordischen Göttergeschichte. Skirners Fahrt oder die Brautwerbung des Gottes Frey (Programm zum ersten Januar 1810; optrykt i Bragur VIII, 1812); den græske oversættelse med græsk titel og udskrift, *Ποιήμα Ἐδδαικόν Σκίρνιφρον ἰδοιπορία* etc., blev trykt i Swäbisch-Hall 1810. Helga-Quida Haddingia Scata . . . Quod programmatis loco . . . eruditorum examini

- subjicet Fr. D. Gräter, Hall 1811 (anmeldt af Rask i Jenaische Allgemeine Literatur-Zeitung 1814, Ergänzungsblätter nr. 32). Sämtliche Schriften über nordische Mythologie und Dichtkunst, Eslingen 1812. Voluspa, Leipzig 1818. Briefe über den Geist der Nordischen Mythologie und Dichtkunst (1823), jfr. Rask Bb 75. Versuch einer Einleitung in die nordische Altertumskunde I-II, Dresden 1829-31. Studien über Fuldas Leben und sein System gemeinschaftlicher Urwurzeln aller menschlichen Sprachen, Hamborg 1831 (udgivet posthumt). - 357 770 969 I 40.16,20 57.17 59.5 63.6 73.22 74.33 75.8 215.33 279.2 282.27 320.15 II 54.2 205.23 206.2. - Til 38 807 866. - Fra 665 *873.
- Gräter, Louise, ty. - 665.
- Gräter, Michael, ty. gehejmeråd. - 665.
- Grøndal, Benedikt Jónsson (1762-1825), isl. jurist og digter, jur. kandidat fra Kbh.'s univ. 1791, 1800 assessor ved den islandske landsoverret, hvilket embede han, efter at have været syg fra 1810, fratrådte på grund af svagelighed 1817. Gift 22/6 1796 med Þuríður Ólafsdóttir; datteren Helga Benediktsdóttir blev 22/6 1822 gift med Sveinbjörn Egilsson; den anden datter var Ragnhildur Benediktsdóttir. G. leverede flere bidrag til Det islandske Litteraturselskabs skrifter, deriblandt oversættelser af stykker af Theocrit, Anacreon og Horats (IX p. 278-286) og af Pope (X p. 285-312, XI p. 279-288). Desuden digte i Det isl. Litteraturselskabs Skrifter X, Gaman og Alvara 1. hefte, Magnus Stephensens Eptirmæli 18du Aldar, 1806, p. 702, og den isl. salmebog (2 salmer). Hans digte er samlet i Kvæði Assessors Benedikts Grøndals. Útgefin og kostuð af Sveinbirni Egilssyni, Viðeyjar Klaustri 1833. - 122 615 I 16.28 169.9 II 74.24 115.23.
- Grøndal, Þuríður, f. Ólafsdóttir (1763-1839), gift 22/6 1796 med Benedikt Jónsson Grøndal. - I 169.14,21.
- Grönland, Peter (1761-1825), komponist, f. i Wilster i Holsten, 1787 ansat i det tyske kancelli, 1803-16 medlem af skatteadministrationen. G. udgav bl.a. Melodier til de gamle svenske Folkeviser, 1818. Über alte Volksmelodien der Skandinaver og Ehrenrettung der alten griechischen Musik (Leipziger allgemeine musikalische Zeitung 1817-18). I Weyses samling i KB to hefter i manuskript med melodier til viserne i Abrahamson, Nyerup og Rahbek, Udvalgte danske Viser fra Middelalderen, udsat af P. Grönland (jfr. Danmarks gamle Folkeviser XI 1934 p. IX). - 119 I 192.15 196.29 255.29 357.29. - Fra 173 190 197 218 1060 1061.
- Gudmundsen, Th., se Guðmundsson, Þorgeir.
- Guðmundsson Effersø, Otti (1785-1818), isl. sysselmand, 1812-14 sysselmand i Gullbringu og Kjosar syssel efter i nogle år at have været skriver for stiftamtmanden i Reykjavík, studerede jura i Kbh. 1814-16, 1817 sysselmand i Snæfellsnessyssel. - I 215.25.
- Guðmundsson, Þórður (1811-92), isl. sysselmand, søn af Árni Helgasons søster, Sigríður Helgadóttir, blev undervist af sin morbroder og af ham indstillet

- til studentereksamen 1830, cand. jur. 1835 og fra 1839 sysselmand på Island.
- 911 943.
- Guðmundsson, Þorgeir (1794-1851), præst, cand. teol. 1824, 1827 lærer ved søetatens drengeskoler, 1830 tillige kateket ved Bremerholms menighed i Kbh., 1839 sognepræst på Lolland. G. foretog 1826 en rejse til Stockholm for på Kungliga Biblioteket at afskrive nogle håndskrifter til brug for Det kgl. nord. Oldskriftselskab, som han i 1825 var medstifter af, og hvis oldskriftkomité han var medlem af indtil 1831; 15/3 1831-1839 var han formand (efter Rask) for Det isl. litterære Selskabs afdeling i Kbh. efter fra 1826 og indtil da at have været selskabets kasserer. Forf. bl.a.: Program paa Isl., Da. og Lat. til Indbydelse paa en i alle tre Sprog paatænkt Udgave af Nordiske Oldskrifter, Kbh. 1824 (sammen med C. C. Rafn, Gísli Brynjólfsson og Sveinbjörn Egilsson). Deltog i udgivelsen af Fornmanna Sögur, eptir gömlum handritum útgefnar at tilhlutun hins Konungliga Norræna Fornfræða Félags I-XII, Kbh. 1825-37 (bind 4-6 og 9), samt af Íslendinga-Sögur I-II, 1829-30. Medudgiver af Jón Þorlákssons isl. oversættelse af Milton (Paradísarmissir, udg. af Det isl. litt. Selskab, Kbh. 1828) og af Ármann á Alþingi I-IV, Kbh. 1829-32 (sammen med Baldvin Einarsson). Leverede oversættelse til latin og indholdsregister til Kormáks Saga, Kbh. 1832. - Om det isl. litterære Selskab i Søndagen 1838 nr. 3. - 761 II 168.14 209.2. - Fra 939 (945).
- Guldbrand, Gabriel (1788-1859), sv. præst og skribent, fil. mag. i Uppsala 1815, 1817-19 forstander for instituttet for døvstumme og blinde i Stockholm, 1820 lærer ved Clara skole og 1827 rektor ved Jakobs skole i Stockholm, 1832 lektor og 1835 rektor ved Skara gymnasium, 1840 præst i Skara stift; besøgte sommeren 1824 Kbh. - Jfr. Rask Bb 145, 147 og 150. - II 107.4. - Fra 556 572 578 583 596 609 683 983 987 990 997 1009 1017.
- Gumælius, Gustaf Wilhelm (1789-1877), sv. præst og digter, fil. mag. fra Uppsala univ. 1815, 1818 docent i græsk og 1825 adjunkt i filosofi i Uppsala, 1828 lektor i Strängnäs, 1832 præsteviet og derefter præst forsk. steder. Medlem af Göthiska Förbundet, medarbejder ved Svensk Literatur-Tidning og 1818-23 redaktør af Svea, tidskrift for Vetenskap och Konst. Forf. bl.a.: Codex Hebræus Psalterii Davidici, Uppsala 1817 (disputats). Anmeldelse af G. J. Thorkelin, De Danorum rebus gestis Secul. III og IV (Iduna VII 1817 p. 133-159). Oversatte dele af Eufemiaviserne (se Eufemia) til Iduna IX, 1822, og X, 1824. - I 227.32 228.4 249.12 266.8 284.29 312.10 II 110.11. - Fra *101 131 134 *141 (*) 151 169 174 204 206 231 356 375.
- Gunnlaugsson, Björn (1788-1876), isl. matematiker, kom 1817 til Kbh. for at tage studentereksamen, fik 1818 og 1820 guldmedalje for besvarelse af prisopgaver i matematik, 1822 adjunkt ved den lærde skole i Bessastaðir. - I 289.16.
- Gustav, prins af Vasa (1799-1877), sv. prins, ældste søn af den i 1809 afsatte og derefter landflygtige sv. konge Gustav IV Adolf, levede i landflygtighed og gik i østrigsk krigstjeneste; sin første titel prins af Sverige måtte han 1829

- under pres fra Sverige ændre til prins af Vasa, og han blev aldrig anerkendt som svensk tronfølger, idet tronen overgik til hans farbroder Karl XIII og derefter til den franske marskal Bernadotte. Den sidste svenske hersker, som nedstammede i mandslinje fra Gustav Vasa, var dronning Kristina. Gustav var den sidste i mandslinjen i de kvindelige sidegrene, hvorfra Sveriges konger var taget siden dronning Kristina. – I 401.31.
- Gustav IV Adolf (1778–1837), sv. konge 1792–1809, da han blev afsat og taget til fange på grund af sin for Sverige ulykkelige udenrigspolitik, forlod sidst på året 1809 Sverige med sin familie (jfr. Gustav, prins af Vasa) for ikke mere at vende tilbage og slog sig efter en omflakkende tilværelse ned i St. Gallen i Schweiz, hvor han levede i ensomhed og små kår. – I 401.24,30.
- Gustav Vasa (o. 1496–1560), sv. konge 1523–60 under navnet Gustav I, var med i svenskernes kampe mod den danske konge Christian II og blev 1518 udleveret til Danmark som gidsel, flygtede 1519 til Lübeck, hvorfra han 1520 kom til Sverige (han gik i land i nærheden af Kalmar 31/5 1520); først året efter lykkedes det ham at rejse svenskerne mod Chr. II, da han blev valgt til rigsforstander. Navnet Vasa stammer fra 17. årh. – I 401.21,31.
- Gyármathi, Samuel (1751–1830), ungarsk grammatiker, studerede magyarsk og dermed beslægtede sprog. Forf. bl.a.: *Affinitas linguæ hungaricæ cum linguæ fennicæ originis grammaticæ demonstrata*, Göttingen 1799. *Kritische Grammatik der Ungarschen Sprache I–II*, Clausenburg 1794. – I 386.10 426.11.
- Gyldendal, Søren (1742–1802), forlagsboghandler, oprettede o. 1770 en boghandel (fra 1772 med forlag), som efter hans død i 1802 videreførtes af hans enke, indtil hun 1809 solgte den og forlaget til svigersønnen, Jacob Deichmann, der 1846 afhændede virksomheden til Fr. Hegel (forlaget dog først 1850). Foretagendet vedblev at hedde Gyldendals eller gyldendalske boghandel og forlag. – I 225.20 II 247.3 252.31 253.8.
- Göransson, Johan (1712–69), sv. præst og oldforsker, 1748 ansat i Antikvitetsarkivet for at udgive et værk om de svenske runestene med Johan Hadorphs tegninger, 1754 præst i Gillberga i Värmland. Ud gav foruden runeværket *Bautil*, det år: alle Svea och Göta Rikens Runstenar, Stockh. 1750, bl.a. Snorra edda efter Uppsalahåndskriftet med sv. og lat. oversættelse: *De Yfverborna Atlingars eller Sviagötars ok Nordmännens Edda*, Uppsala 1746. – I 9.16 48.21 227.18 II 211.12.
- Hadorph, Johan (1630–93), sv. oldgransker og rigsantikvar, foretog rejser rundt i Sverige for at samle antikviteter og af tegnede samtidig en mængde runeindskrifter, som blev skåret i træ. Klichéerne blev for størstepartens vedkommende benyttet af Göransson, s. d.; H. blev 1666 rigsantikvar, 1667 assessor i Antiquitetskollegiet i Uppsala og efter dettes flytning til Stockholm 1690 og omdannelse til Antikvitetsarkiv chef for samme. Ud gav middelalderhåndskrifter, deriblandt *Skånelagen*, Stockh. 1676. – I 204.14 II 144.15.

- Hafiz, Shems-ed-dîn Muhammed († 1389), pers. lyriker; den første fuldstændige udgave af hans digte udkom Kalkutta 1791. – I 412.27.
- Hagberg, Carl Peter (1778–1841), sv. præst, 1806 hofprædikant, 1809 dr. phil. og præst i Lund, 1811 prof. i teologi i Lund, 1815 præst ved Clara menighed i Stockholm, 1818 overhofprædikant og rigsdagsmand, 1819 medlem af salmebogskomiteen, 1821 medlem af Svenska akademien, 1823 præst i Rasbo i Uppsala stift, 1837 præst ved Storkyrkan i Stockholm. – I 283.6.
- von der Hagen, Friedrich Heinrich (1780–1856), ty. sprogforsker, 1808 dr. phil., 1810 prof. i ty. oldforskning i Berlin, 1811 i Breslau, 1816–17 videnskabelig rejse gennem Tyskland, Schweiz og Italien, 1824 prof. i Berlin igen. Udgav 1807 *Der Nibelungen Lied*, erneuert und erklært (*1824), som kritiseredes hårdt af W. Grimm i *Heidelberger Jahrbücher* II 5, 1. 179 ff. *Der Nibelungen Lied in der Ursprache mit den Lesarten der verschiedenen Handschriften*, Berlin 1810. *Lieder der Sæmundschen Edda*, Berlin 1812. *Die Edda-Lieder von den Nibelungen zum ersten Mal verdeutscht und erklært*, Berlin 1814 (tilegnet R. Nyerup og P. E. Müller). Desuden 1816 en udg. af *Nibelungenlied* efter St. Gallen-håndskriftet og 1826 en ty. oversættelse af Rasks afh. om *Zendavesta* (Bb 96). – I 57.10 62.30 II 54.1.
- Haj, skipper fra Aalborg. – I 332.18 337.16.
- Hákon Aðalsteinsfóstri (10. årh.), no. konge, også kaldet Hakon den Gode; udvidede de norske loves gyldighedsområde og reviderede bl.a. Gulatingsloven. – II 216.1.
- Halbertsma, Justus Hiddes (1789–1869), holl. filolog af frisisk herkomst, studerede fra 1807 teologi i Amsterdam, 1814 lærer i Bolsward, studerede samtidig nordiske sprog og beskæftigede sig med den frisiske digter Gijsbert Japiks, 1821–56 lærer i Deventer, hvor han fortsatte sine frisiske studier og hvert år tog på optegnelsesrejse til Frisland for at samle stof til sin frisiske ordbog, som han ikke fik fuldført. Den del af ordbogen, som ved hans død var færdig i manuskript blev udg. af hans søn som *Lexicon Frisicum A-Feer*, ed. Tiallingius Halbertsma, 1872. Om H.'s øvrige ordbogsarbejder se *Systematische Catalogus der Provinciale Bibliothek van Friesland V*, Leeuwarden 1881. Udgav sammen med sin broder egne frisiske digte i *Lapekoer fen Gabe Skroar*, 1829 (*1834, forøget udg.). Forf. desuden *Friesche Spelling* (*Friesch Jierboeckjen foar it jier 1834* (5. årg.) p. 1–54. Udgav *Hulde an Gijsbert Japiks I–II*, 1824–27. – Til *895 *907.
- Hallar-Steinn (12. årh.), isl. skjald, forfattede bl.a. digtet *Rekstefja*, en lovprisning af Olav Tryggvason. – I 203.20 II 218.12.
- Halldórsdóttir, Sigríður (1768–1846), datter af provst Halldór Finsson, gift 1786 med præsten Guðmundur Þorgrímsson († 1790), fra dette ægteskab sønnerne Þorgrímur, Halldór og Torfi Guðmundsson Thorgrímssen; gift igen 1792 med biskop Geir Jónsson Vídalín. – I 168.23, 27, 33 169.7.
- Halldórsson, Björn (1724–94), isl. præst og leksikograf, 1752 præst i Sandlauksdalur i Barðarstrandar provsti, 1756 provst, 1781–86 præst i Setberg i

- Snæfellsnes provsti, gift 1756 med Jón Ólafsson den yngres søster, Rannveig. Hans manuskript til en isl. ordbog blev allerede 1786 sendt til Kbh., men blev liggende i Den arnamagnæanske Samling. 1805 blev der af Fonden ad usus publicos bevilget en understøttelse til dets trykning med Werlauff som redaktør, men bevillingen synes ikke at være blevet benyttet. Udgivet 1814 som *Lexicon Islandico-Latino-Danicum. Ex manuscriptis Legati Arna-Magnæani cura R. K. Raskii editum. Præfatus est P. E. Müller. I-II* (se også Bb 235). Anmeldt bl. a. *Litt.-Tidende* 1816 p. 17 (af B. Thorlacius), jfr. p. 265-70 (Rasks protest). – 40 5.1 10.13 14.20 18.15 54.21 60.11 62.7 68.30 69.3 72.28 75.26 105.25 140.23.
- Halldórsson, Gunnlaugur (ca. 1772-1814), isl. købmand, 1803-10 handelsbestyrer i Hafnarfjord, 1810-13 i Reykjavik, rejste derefter til Danmark og slog sig ned i Ribe. – I 164.3,11.
- von Hallenberg, Jonas (1748-1834), sv. historiker, 1784 rigshistoriograf, 1803 rigsantikvar, 1803-19 sekretær i Vitterhetsakademien, 1812 kancelliråd, 1818 adlet. Forf. bl. a.: *Collectio Numorum Cuficorum*, Stockh. og Åbo 1800. *Quattuor Monumenta aenea*, Stockh. 1802. Tillæg dertil, Stockh. 1816. *Disquisitio de nominibus in lingua Sviogothica Lucis et Visus I-II*, Stockh. 1816. Anmærkningar öfwer Sven Lagerbrings *Svea Rikes Historia I-II*, Stockh. 1819-22. *Numismata orientalia*, Upps. 1822. – 235 I 128.20 199.23, 32 200.14 229.10 243.1,5,21 244.17,31 255.27 265.28 267.31,32 310.21 313.1 321.10 387.9 II 120.18 257.30. – Til 424 563 *852.
- Hallfreðr Óttarsson, kaldet Vandræðaskáld (ca. 967-ca. 1007), isl. skjald, blev af Olav Tryggvason tvunget til at lade sig døbe, selv om han gjorde ophævelser og derved erhvervede sig sit tilnavn. Forf. bl. a.: *Ólafsdraða Tryggvasonar*, et arvekvad efter kong Olav, hvori han udtrykker sin dybe sorg over kongens død. H. er hovedpersonen i den over hans liv digtede *Hallfreðarsaga*. – I 203.22.
- Hallgrímsson, Þorlákur (1754-1846), isl. bonde og sognefoged, boede på gården Skriða i Hörgárdal, dannebrogsmænd 1815 for sin indsats for det isl. landbrug; fader til Jón Þorláksson Kærsted. – Fra 110.
- Hamaker, Hendrik Arent (1789-1835), holl. orientalist, 1815 prof. ved Athenæum i Franeker (Frisland), 1817 prof. i semitiske sprog i Leiden. Udgav 1822 *Diatribæ phil.-criticæ monumentorum aliquot puniceorum nuper in Africa repertorum interpretationem exhibens* (en udgave af puniske mønter og indskrifter i museet i Leiden); udgav desuden 1824-25 forsk. arabiske forfattere og 1828 *Miscellanea phoenicia sive commentarii de rebus Phoenicum*; desuden *Akademische Voorlezingen over het nut en de belangrijkheid der grammaticale vergelijking van het Grieksch, het Latijn en de germaansche tongvallen met het Sanskrit*, Leiden 1835. – II 238.16.
- Hambro, Joseph (1780-1848), handelsmand, grundlagde 1800 en manufakturforretning i Kbh., som han under krigen 1807-14 slog sig stærkt op på, fik 1812 borgerskab som grosserer; drev omfattende bankiervirksomhed

- (bl. a. for den danske stat, som 1821 lønnede ham med titlen hofråd). – II 246.29.
- Hammarsköld, Lorenzo (7/4 1785–15/10 1827), sv. biblioteksmand og skribent, 1806 amanuensis, 1826 bibliotekar ved Det kgl. Bibliotek i Stockholm, drev fra 1816 eget bogtrykkeri, som imidlertid gik dårligt, og han måtte 1818 afhænde det (til Johan Imnelius). Forf. bl. a. Poetiska studier, Stockh. 1813. Till utgifwarne af Iduna, om den af Friedrich Rühns sednast kungjorda skrift angående isländska skaldekonstens ursprung (Iduna 5, Stockh. 1814). Strödda anteckningar rörande Svensk Folk-läsning. I anledning af R. Nyerups Ny-ligen utgifna Morskabsläsning i Danmark og Norge (Swensk Literatur-Tidning, 1817, nr. 30–35). Förteckning på de i Sverige från äldre till närvarande tider utkomne Scholæ och Undervisnings-Böcker. Till följe af Kgl. Uppfostrings Committéens anmodan uppsat, Stockh. 1817. Första grunderna af Grekiska Språkläran, Stockholm 1818. Udgav Jomsvikinga-Sagan, eller Historia om Kämparna från Jomsborg, redigerad och öfversatt af Magnus Adlerstam, Stockh. 1815 (jfr. Rask Bb 22). – 134 241 387 I 129.23 134.19 187.22,31 197.11 206.33 208.21,25 212.31 214.9 244.28 263.8 283.8 301.1 324.7 338.27 350.9 II 67.19,23 197.18 198.14 199.5. – Til *68 *71 *75 95 97 102 105.
- Hammarsköld, Johanna, f. Gyllenpalm (1782–1848), gift 1809 med Lorenzo Hammarsköld. – I 301.1.
- von Hammerstein, Hans Georg (1771–1841), ty. greve, officer og diplomat, 1811 westphalsk gesandt i Danmark, senere domherre i Osnabrück. – I 51.31 52.6,29 53.32 54.31 55.15 56.3 61.16 62.5 73.14 95.11 99.24 II 70.27.
- Hamper William (1776–1831), eng. oldforsker, 1811 fredsdommer i Warwickshire, 1821 medlem af The Society of Antiquarians i London. Forf. bl. a. afhandlinger om ringe, segl og runeindskrifter i The London Archæologia, or Miscellaneous Tracts Relating to Antiquity XIX–XXV. Jfr. Rask i Bb 120 og 143. – 771.
- Hannay, skotsk lærd, muligvis David Hannay (1794–1864). – 738 743.
- Hansen, Hans Jacob (1786–1850), matematiker, f. i Brylle sogn på Fyn, nabosognet til Brændekilde, hvor Rask var født, gik 1795–1802 i Odense katedral-skole, 1806 adjunkt og 1818 overlærer ved Ribe katedralskole. Forf. bl. a.: Begyndelsesgrundene af Læren om Aberrationer, Kbh. 1831. Udgav i egen oversætt. Jon Jonsen Therkelsens Levnet, forfattet af biskop St. Jonsen, Ribe 1829. – 883 917 977 I 162.3 II 177.26 266.23. – Til 1 *2 3 691.
- Hansen, Peder (1746–1810), biskop, 1799 biskop i Kristianssand i Norge, 1803 i Odense; som biskop var han en ivrig forkæmper for forbedring af skolevæsenet. – Til 14.
- Hanway, Jonas (1712–86), eng. rejsende, blev 1743 partner i et handelshus i Petersborg og kom derved i kontakt med handelen på Det kaspiske Hav, berejste 1743–45 Rusland og Persien, forlod 1750 Petersborg og rejste gennem Tyskland og Holland til England, hvor han slog sig ned i London, optaget af

- filantropisk arbejde og skribentvirksomhed. Forf. bl.a.: *An Historical Account of the British Trade over the Caspian Sea; with a Journal of Travels from London through Russia into Persia, and back again through Russia, Germany and Holland, to which are added the Revolutions of Persia during the present century with the particular History of Nadir Kouli I-IV*, London 1753, 2. udg. i to bind London 1754. – I 450.2.
- Harald Haarfager (ca. 860–933), Norges første enekonge. – I 80.1 203.13 204.5.
- Harald Hildetand, da. sagnkonge, faldt iflg. overleveringerne i slaget på Bråvalla-sletten mod den svenske konge. Ole Worms stedfæstelse i *Monumenta Danica* (1643) af hans grav til Lejre troede man på Nyerups tid endnu på. – 318.
- Harboe, Niels Madsen (1786–1861), præst, student fra Odense katedralskole 1806, cand. teol. 1813, 1816 præst i Ørslev-Bjerre, 1818 i Magleby på Sjælland. – 469.
- Harris, James (1709–80), eng. sprogforsker, beskæftigede sig bl.a. med de klassiske sprog. Forf. bl.a.: *Hermes; or, a Philosophical Inquiry concerning Universal Grammar*, 1751 (5. oplag 1806), fransk oversættelse 1796. – II 94.21.
- Haspel, Franz, ty. bogtrykker. – II 229.5.
- Hasse, Lauritz (1737–1821), præst, 1787–1818 sognepræst i Fredericia, hvor han også underviste ved den lærde skole. Forf. bl.a.: *Nyeste fransk og dansk Haandlexicon I-II*, Fredericia 1805. *Den dansk-franske del*, Fredericia 1808. – I 172.13.
- Hassler, Konrad Dietrich (1803–1873), ty. skolemand og orientalsk filolog, gik 1815–20 i gymnasiet i Ulm, hvor F. D. Gräter 1818 blev rektor, studerede derefter teologi og filosofi samt især østerlandske sprog ved universiteterne i Tübingen og Leipzig og opholdt sig for sprogstudiernes skyld halvandet år i Paris, 1826–67 prof. ved gymnasiet i Ulm. – II 229.21 230.28.
- Hauch, Adam Wilhelm (1755–1838), hofmarskal, fysiker, fra 1783 ansat ved hoffet, 1794–98 og 1801–11 tillige chef for Det kgl. Teater, 1821 æresdoktor i filosofi, 1829 chef for det naturvidenskabelige museum og for Det kgl. Bibliotek. Interesserede sig meget for fysik og kemi, som han 1788–89 havde studeret i udlandet. Forf. bl.a.: *Begyndelsesgrundene til Naturlæren I-II*, Kbh. 1794, 2. forbedrede udg., Kbh. 1799. – I 102.2.
- Hedborn, Samuel (1783–1849), sv. præst og digter, 1809 præst i Linköping stift, 1813 lærer ved Svea livgardes fattigskole, 1815 ekstraordinær hofprædikant og 1820 præst i Askeryd og Bredestad i Linköping stift. – I 214.20.
- Heiberg, Johan Ludvig (1791–1860), digter, søn af P. A. Heiberg, student 1809, studerede medicin, men poesi og æstetik havde hans store interesse, 1817 dr. phil. på en afhandling om Calderon (*De poëseos dramaticæ genere hispanico, et præsertim de Petro Calderone de la Barca, principe Dramaticorum*, Kbh. 1817), 1819–22 ophold i Paris, 1822–25 lektor i dansk sprog og litteratur ved univ. i Kiel, 1824 rejse til Berlin, fra 1825 i Kbh., hvor han bl.a.

- redigerede *Messenger français du Nord* (da. ugeblad på fransk), 1829 kgl. teaterdigter og oversætter og senere chef for Det kgl. Teater. Forf. bl.a.: *Julespøg og Nytaarsløier*, Kbh. 1817 (hvor H. bl.a. gjorde nar af Ingemanns romantik i sørgespillet *Blanca*; dette fremkaldte Grundtvigs vrede, se N. F. S. Grundtvig). *Psyche*, et mythologisk Skuespil, Kbh. 1817. *Formenlehre der dänischen Sprache*, Altona 1823. – I 213.20, 22 234.10 264.6, 8 267.18. – Til 523 *712. – Fra *533.
- Heiberg, Ludvig (1760–1818), skolemand, broder til P. A. Heiberg, fra 1777 rektor ved Odense katedralskole, hvor han underviste Rask i latin, 1810 titulær professor. – I 297.8.
- Heiberg, Peter Andreas (1758–1841), forfatter, broder til Ludvig Heiberg, og fader til J. L. Heiberg, 1788–99 translætør i spansk og portugisisk i Kbh., dec. 1799 dømt til landsforvisning på grund af den frisindede indstilling over for revolutionære tanker, der kom til udtryk i hans skrifter, levede 1800–1841 i Paris, hvor han 1800–1817 var ansat i det franske udenrigsministerium. 1817–27 medredaktør af *Revue Encyclopédique*, hvori han bl.a. anmeldte en del danske skrifter, herunder Rasks retskrivningslære. – Til 713 774 779. – Fra *723.
- Heimdal, nord. gud; antagelsen af, at Heimdal ligesom Frey og Freya skulle være af vavernes slægt beror på en misforståelse af *Þrymskviða* 15. – I 316.3 437.15.
- Helgadóttir, Sigríður (1785–1866), datter af Helgi Einarsson, søster til Árni Helgason og Einar Helgason; gift med Guðmundur Ketilsson på Skutulsfjarðareyri, moder til Þórður Guðmundsson. – I 254.32.
- Helgason, Árni (1777–1869), isl. præst, søn af Helgi Einarsson, broder til Sigríður Helgadóttir og Einar Helgason, gift 1809 med Guðný Högnadóttir; H. blev cand. teol. 1807 og samme år arnamagnæansk stipendiat, fik 1808 Kbh.'s universitets guldmedalje for besvarelse af prisopgaven i teologi, rejste 1809 til Island, hvor han 1810 blev præst i Reynivellir i Kjósarsýssel, 27/5 1814 præst ved domkirken i Reykjavík (boede på Breiðholt), varetog 1823–25 det isl. bispeembede, 1825–58 præst i Garðar; fra 1809 underviste H. til stadighed unge islændinge i sit hjem og dimitterede flere af sine elever til universitetet i Kbh., og 1817–19 fungerede han som adjunkt ved Bessastaðir lærde skole; Rask boede under sit ophold på Island fra nytår 1814 hos Helgason. H. var 1815 medstifter af og fra dette år sekretær ved Det isl. Bibelselskab, 1815 medstifter af og fra dette år indtil 1848 formand for Det isl. litterære Selskabs afdeling i Reykjavík. Forf. bl.a. en recension over den i 1807 udkomne isl. oversættelse af det nye testamente i *Lærde Efterretninger* 1808 nr. 31 p. 491–96 (jfr. Thorkelins svar i tillæg til nr. 32 og Helgasons gensvar i nr. 33 af samme tidsskrift). En kortfattet *Historie om Reformationens Begyndelse og Fremgang i Tydskland* til 1855 (Gaman og Alvara II, 1818). *Predikun* 20. sunnudag eptir Trinitatis 1814 (trykt i Rasks *Sýnishorn* (Bb 28)). *Helgidaga-Predikanir I–II*, *Viðeyjar Klaustri* 1822. *Johannis Evangelium*,

- overs. på Isl., 1827 (i det nye testaments ny oversættelse 1827, samt i bibeloversættelsen 1841). Helgasons manuskript til en lat. grammatik findes i Reykjavík LBS 2176 4° (en egenhændig afskrift af dette manuskript er LBS 1569 8°). – 220 691 I 10.8 34.24 37.25 111.20 162.9 164.11,23 165.17 167.2 171.6 172.19 182.26 184.29 258.8 260.13 261.12 286.8 407.32 437.24 II 18.32 113.27. – Til 6 *284 *418 425. – Fra (*)181 *392 *475 480 484 516 550 587 611 620 656 659 698 699 728 731 749 753 776 799 832 888 890 911 943 953 973 979 994 1031 1054.
- Helgason, Einar (1792–1844), isl. snedker, broder til Sigríður Helgadóttir og Árni Helgason, kom til Kbh. 1816, udlært snedkervend 1819, arbejdede derefter nogle år i København og rejste 1822 til Island, hvor han nedsatte sig som snedker i Reykjavík, gift 1826 med Margrét Jónsdóttir, der var hans kusine. – I 255.12 II 72.14. – Fra 132 263 514 548 586 677.
- Helgason, Thorsteinn (1806–39), isl. præst, kom 1823 til København, hvor han studerede teologi uden at tage eksamen, 1827 arnamagnæansk stipendiat, 1826 medstifter af Det kgl. nord. Oldskriftselskab og indtil 1831 medlem af dettes oldskriftafdeling, havde andel i udgaven af *Islendinga-Sögur I–II*, Kbh. 1829–30 (se Rask Bb 185) og af *Jómsvíkinga ok Knytinga* (i *Fornmannasögur XI*). Medudgiver (sammen med Þorgeir Guðmundsson) af *Jón Þorlákssons isl. oversættelse af Milton's Paradise lost*, Kbh. 1828 (se Rask Bb 155 og 157). Foretog 1830 og 1831 rejser til Island, 1833 præst i Reykholt i Borgarfjords provsti. – 850 II 255.27.
- Helvig, Carl Gottfried (1765–1844), sv. officer, stammede fra svensk Pommern, gjorde 1781–1812 tjeneste i den svenske hær, 1807 adlet og udnævnt til generalmajor; 1812 forlod han Sverige og fik 1815 sin afsked som sv. officer, 1816–26 generalmajor i preussisk tjeneste. – I 158.28.
- Hempel, Søren (1775–1844), boghandler, fra 1797 ejer af Fyns stifts adressekontor og bogtrykkeri i Odense, etablerede sig samtidig som boghandler; 1797–1844 udgiver og 1798–1838 tillige redaktør af *Fyns Stifts Adresse- og politiske Avis*. – II 173.18. – Til 648.
- Hemsterhuis, Tiberius (1685–1766), holl. filolog, prof. i græsk i Franeker 1720, i Leiden 1740. Udgav græske forfattere, hvilket gav ham en god indsigt i det græske sprog på forskellige tidspunkter og i forskellige egne af landet; han anlagde derfor nye synspunkter for studiet af græsk, spec. det såkaldte etymologiske princip, som bestod i ad sprogsammenligningens vej at reducere ordene til deres oprindelige bestanddele og deraf udvikle de forskellige ord- og bøjningsformer. H. publicerede ikke selv prøver på sin nye sprogbetragtning, som især betød en simplificering af det græske ordbøjningssystem, ud over *Oratio de Linguae Graecae praestantia ex ingenio Graecorum et moribus probata* (Franeker 1720), men hans elever Valckenær og Lennep arbejdede videre med hans metode, og deres værker publiceredes 1790 under titlen *L. C. Valckenarii Observationes academicae, quibus via munitur ad origines graecas investigandas . . . et Jo. Dan. a. Lennep Praelectiones academicae,*

- de analogia linguae graecae . . . expositio. Recensuit suasque animadversiones adjecit Everardus Scheidius. H.'s etymologiske princip danner også grundlaget for Trendelenburgs opstilling af det græske konjugationssystem i *Anfangsgründe der griechischen Sprache*, 1782, og den nye betragtningsmåde vandt hurtigt frem i Holland, men mødte modstand andre steder, bl. a. i Tyskland. Den danske forkæmper for det etymologiske princip var S. N. J. Bloch, især med skoleprogrammet 1812 om det etymologiske konjugationssystems anvendelse i den græske sproglære. – I 42.4.
- Henderson, Ebenezer (1784–1858), eng. præst og filolog, kom 1805 til Kbh. for over den danske koloni i Indien, Serampore, at påbegynde en missionsvirksomhed i Indien, opgav imidlertid rejsen og var 1806–07 eng. præst i Helsingør og lærer i eng. ved byens lærde skole, 1807–12 eng. præst i Göteborg, opholdt sig derefter som udsending for det engelske bibelselskab i Kbh. indtil 1819, havde 1812–13 tilsyn med den isl. oversættelse af det ny testamente, som foretoges på det engelske bibelselskabs bekostning, og medvirkede 1814 til dannelsen af det danske bibelselskab, 1814–15 rejse til Island, 1816 korresponderende medlem af Det skandinaviske Litteraturselskab og æresdoktor ved univ. i Kiel, som han besøgte på en rejse gennem Nordtyskland til Petersborg, hvor han medvirkede ved oversættelser af Bibelen til forsk. russ. dialekter, vendte samme år over Sverige, Norge og Danmark tilbage til England, hvor han 1818 blev gift med Susannah Kennion, rejste derefter gennem Tyskland tilbage til Kbh., som han forlod 1819 for over Sverige og gennem Rusland at rejse til Astrakhan for at medvirke ved bibeloversættelsesarbejderne dér; rejsen blev imidlertid ikke til noget, og H. opholdt sig i året 1820 i Petersborg for derefter 1821–22 at gennemrejse store dele af Rusland for Bibelselskabet med besøg bl. a. i Astrakhan og Tiflis, 1822 meldte han sig ud af Bibelselskabet af utilfredshed med dettes tyrkiske bibeloversættelse og slog sig ned i Petersborg, hvorfra han 1825 vendte tilbage til England, 1830–50 prof. i teologi og østerlandske sprog i London. – 318 484 I 271.1 312.12 334.25 350.29 368.13 446.23 II 4.14,16.
- Henneberg, Knud (1756–1832), præst, student fra Odense katedralskole, fra 1785 kapellan ved Budolfi kirke i Aalborg. Forf. bl. a.: *Hvad er Edda?* eller *Raisonnéret kritisk Undersøgelse over de tvende ved Gallehuus fundne Guldhorn*, Aalborg 1812 (udg. på J. v. Bülow's bekostning). Bogen blev recenseret af P. E. Müller i *Dansk Literatur-Tidende* 1812, hvorefter H. udsendte Forsvar for *Skriftet: Hvad er Edda?*, Aalborg 1813; herpå svarede P. E. Müller i *Dansk Literatur-Tidende* 1813, og H.'s svar herpå igen var *Svar paa Veileder-Recensentens Gjenmæle mod Forsvaret*, Aalborg 1813. – I 102.21 145.18.
- Hennings, August Adolf Friedr. (1746–1826), embedsmand og forfatter, kom 1768 som jurist til Kbh., hvor han var dansk embedsmand til 1787 (1772–77 da. diplomat i Tyskland), derefter amtmand i Plön, 1837 administrator af grevskabet Rantzau i Holsten. Forf. bl. a.: *Die Deutschen, dargestellt in der*

- frühesten Vorzeit, aus den dürftigen Quellen der Geschichte, Altona 1819. – 221 I 411.23.
- Henrichsen, Rudolph Johannes Frederik (1800–1871), klassisk filolog, 1825 fil. eks., 1826 adj. ved Metropolitanskolen, 1828 magistergraden og overlærer i Helsingør, 1830 lektor i lat. og 1832 i hebræisk ved Sorø akademi, 1843 rektor ved Odense katedralskole. Medudgiver af Gasparis Garatonii Notae in Ciceronis Orationes, Pars I, Havniæ 1825. De Phoenicis fabula apud Græcos, Romanos et populos orientales, I–II, Kbh. 1825–27. De carminibus Cyprii commentatio, Kbh. 1828. M. Tullii Ciceronis de Oratore libri tres. Edidit et illustravit R. I. F. H., Kbh. 1830. Om den Nygræske eller saakaldte Reuchlinske Udtale af det Helleniske Sprog, Kbh. 1836. – Til *1014 *1016.
- Herodot († o. 420 f. Kr.), græsk historieskriver; hans perserkrigenes historie i 9 bøger indledes med en beretning om modsætningen mellem hellenerne og barbarerne med skildring af barbarernes lande, ligesom han i selve værket gør meget ud af den geografiske og etnografiske skildring af de lande, som perserne erobrede. – II 22.25.
- von Hertzberg, Ewald Friedrich (1725–95), ty. greve og statsmand, fra 1747 ansat i Statsarkivet i Berlin, 1763 statsminister for udenrigske anliggender; trak sig 1791 tilbage fra stats tjenesten, men virkede fortsat som præsident for Akademie der Wissenschaften i Berlin, hvoraf han 1752 var blevet medlem. – II 230.10.
- Hickes, George (1642–1715), eng. præst og oldforsker, 1675 præst i Oxford, 1681 kgl. kapellan, 1683 provst i Worcester, efter 1688 suspenderet og afskediget og i flere år landflygtig i Frankrig, 1694 biskop i Thetford. Forf. bl. a.: Institutiones grammaticae Anglo-Saxonicae et Moeso-Gothicae, Oxford 1689. Linguarum veterum septentrionalium thesaurus grammatico-criticus et archæologicus, Oxford 1703–05. Dette værk indeholder en 2. udg. af Grammatica Anglo-Saxon. et Moeso-Gothica, desuden Grammatica Franco-Theotisca og Runólfur Jónssons Grammatica Islandica (med tilføjelser af Hickes), samt tekstprøver af Fr. Junius' afskrift af Codex cottonianus af Evangelieharmonien Heliand og Wanley's katalog over oldengelske håndskrifter. – I 107.25 139.20 157.4 206.10 298.32 II 36.24 240.30.
- Hipping, Anders Johan (1788–1862), fi. præst og historieskribent, opholdt sig 1807–11 i Petersborg for at studere musik og blev der violinist i det kejserlige kapel, 1812 præsteviet i Borgå og derefter religionslærer for finner ved gymnasiets gymnasiet i Petersborg, 27/2 1823 præst i Vichtis i Åbo stift, 1834 provst og 1847 præst i Nykyrka i Borgå stift. 1820–23 var H. bibliotekar hos rigskansler Rumancev i Petersborg, 3/1 1821 medlem af Det skandinaviske Litteraturselskab i Kbh. efter indsendelse af en afhandling om Adam B. Sellius (trykt i Det skandinaviske Litteraturselskabs Skrifter XVIII, 1822, p. 278–296). Forf. desuden bl. a.: Pontus de la Gardie oder Nachforschung über eine in der Gegend um S:t Petersburg bekannte Volkssage, 1819. Bemerkungen über einen in den russischen Kroniken erwähnten Kriegszug

- der Russen nach Finnland, 1820. – 276 287 359 384 540 549 I 309.33 318.17 331.6,14 332.12 334.7 337.12 338.23 351.7,10,24 365.7 379.15 407.17 416.27 432.13 438.2,13 439.25 449.5,11,22 451.12,26,32 452.11,30 455.4 II 7.11 12.14 19.3 21.3 33.9 35.24,28 81.23 82.1 84.4 107.17. – Fra 395 399 404 407 410 413 417 542.
- Hjálmarsson Páll (1752–1830), isl. lærer og præst, 1789 cand. teol. efter i 1786 at have bestået filologisk eksamen. 1789–1801 rektor ved den lærde skole på Hólar, 1814–30 præst i Stað på Reykjanes. – 155.
- Hjaltalín, Dorothea Georgiana (1771–1832), datter af proprietær (tidl. borgmester i Viborg) Johan Bornemann på Jungetgaard i Salling, gift 1787 med major F. C. von Heinson, 1806 med Oddur Jónsson Hjaltalín. – I 169.6.
- Hjaltalín, Oddur Jónsson (1782–1840), isl. læge og botaniker, studerede medicin i Kbh. 1802–07 uden at tage eksamen, 1807–39 distriktslæge i Islands vestamt. Forf. bl.a.: Reglur fyrir Kúabólusetjara, Beitist. 1817. Hialparmedöl til at koma drukkudum til lífs aptur, Beitist. 1817. Grasafraði, Kbh. 1830 (udg. af Det isl. litterære Selskab). – I 260.29 443.28. – Fra 916.
- Hjort, Peder (1793–1871), skolemand, litterat, studerede i sin ungdom jura, filosofi, æstetik og teologi, men fik aldrig eksamen, 1815 guldmedalje for besvarelse af prisopgave i filosofi, 1817–21 rejse til Tyskland og Italien med baron P. G. Bertouch-Lehn, fik 1818 doktorgraden i filosofi i Halle, 1822–49 lektor i tysk ved Sorø akademi. Forf. bl.a.: Om en høist mærkelig Lighed imellem Trylleharpen, saakaldt originalt Syngespil af Jens Baggesen og samme Stykkes Original, Kbh. 1817. Tolv Paragrapher om Jens Baggesen, Kbh. 1817. Der blev p. gr. af disse skrifter anlagt sag mod Hj., og han idømtes en bøde (jfr. Jens Baggesen). De tydske Conjugationer, Kbh. 1826 (jfr. Rask Bb 97). Udkast til en systematisk, i Sprogformernes organiske Sammenhæng alene grundet Fremstilling af den latinske Conjugationslære. Med et Tillæg om Deklinationen, Sorø og Kbh. 1827 (jfr. Rask Bb 105). Den tydske Grammatik for Dansktalende, Kbh. 1824 (2. omarbejdede oplag, Kbh. 1827, anmeldt af Rask i Maanedligt Literaturblad nr. 1, 1827, jfr. Bb 108). – I 213.16 256.5 264.25. – Til 754 *766 817 819.
- Hjort, Viktor Kristian (1765–1818), biskop, 1804 præst ved Holmens kirke i Kbh. og provst over Holmens provsti, 1811 biskop i Ribe. Ud gav forsk. prædikener, lejlighedstaler og folkesange samt sangbøger; i Ny Samling af Skrifter, udgivne af Selskabet til de skønne Videnskabers Forfremmelse (Kbh. 1824) I p. 155–246: Lovtale over Daniel Rantzau. – I 288.8.
- Hochschild, Carl (1785–1857), sv. friherre og diplomat, 1819–36 svensk gesandt i Kbh. – II 244.7.
- Hoffmann, ty. – II 229.17.
- Hoffmann, Karl Heinrich August (1802–83), ty. forlægger og boghandler, 1823 boghandlermedhjælper i Mannheim, senere i Stuttgart, hvor han 1835 grundede den hoffmannske boghandel. – II 229.32.
- Hofman Bang, se Bang, Niels Hofmann.

- Hohbach, Gustav, ty. jurist, medlem af Gesellschaft der Dänenfreunde an der Donau; har iflg. dette selskabs skrift *Die Druiden* oversat Finnur Magnússons artikel om picterne og Suhms *Geschichte der nordischen Fabelzeit*. – II 229.19. – Fra 782.
- Hohlenberg, Matthias Hagen (1797–1845), teolog, 1826 lektor i teologi ved Kbh.'s univ., 1826–31 konstitueret til at undervise og eksaminere i hebræisk under vakancen i professoratet i orientalske sprog efter J. L. Rasmussen, 1827 prof. i teologi, 1828 dr. teol. – 1033 1043 1044 II 264.11 272.2. – Fra 1045.
- Holberg, Ludvig (1684–1754), historiker, digter, efter lære- og vandreårene 1706–16, som H. især tilbragte med udenlandsrejser og studier i historie og litteratur, blev han 1717 prof. i metafysik, 1720 i lat. veltalenhed ved Kbh.'s univ., 1719–20 skrev han Peder Pårs, 1722–27 de fleste og bedste af sine komedier, deriblandt *De Usynlige* (trykt 1731), 1730 prof. i historie; i de flg. år udkom historiske, kirkehistoriske, personhistoriske og filosofiske værker foruden romanen om Niels Klim (*Nicolai Klimii Iter Subterraneum*, 1741) hans epigrammer og epistler. Foruden sin faste indtægt som professor og senere som administrator af Kbh.'s universitets ejendomme havde H. gode indtægter af sine bøger og satte fra 1740 sine penge i jordegods. En af H.'s hovedfortjenester var, at han med sine komedier bragte det jævne danske sprog til litterær anseelse, og at han i sine videnskabelige værker søgte at udvikle et dansk videnskabeligt sprog. – I 37.30 79.12 109.32 169.24 171.28, 29 235.11 251.21 257.7 269.11 283.28 301.30 307.27 308.16, 18 390.31 393.12 397.20 428.15 433.29 436.11 437.5 439.3 II 3.30 202.29.
- Holm, Frederik (1798–1850), boghandler; efter at have været lærling og medhjælper i den gyldendalske boghandel i Kbh. etablerede H. sig 1822 som sortimentsboghandler i Sorø. – 817.
- Holmström, sv. skipper med hjemsted i Norrköping, reder af skibet, som Rask sejlede med til Stockholm 1816. – I 397.9.
- Holst, Johan Frederik (1802–68), præst, student fra Odense katedralskole 1820 (med økonomisk bistand fra J. von Bülow), cand. teol. 1824, derefter huslærer på Hofmannsgave på Fyn, 1828 lærer i Kalundborg, derefter fra 1831 præst forskellige steder i Danmark. – II 87.25.
- Holsten (-Charisius), Adam Christopher (1793–1879), baron, godsejer, cand. jur. 1815, 1816 legationssekretær, først i Madrid, derefter i Stockholm, 1823–25 i Berlin, levede derefter som godsejer. – I 201.26 214.19 301.9 391.27.
- Holten, Nicolai Abraham (1775–1850), statsgældsdirektør, efter 1807 regeringens kommissionær på Børsen, 1816–48 medlem af direktionen for statsgælden, 1817–39 tillige chef for bureauet for udenlandske betalinger, 1817 etatsråd. – II 33.31.
- Homer, den græske digter, hvem forfatterskabet af *Iliaden* og *Odysseen* tilskrives. – I 7.6 59.10 72.25 82.16 II 75.13 114.17, 28.
- Hopkins, David, eng. leksikograf. Forf. *Vocabulary of Persian, Arabic and English*, 1810. – I 364.10.

- Horats, Quintus Flaccus (65 f. Kr.–8 e. Kr.), romersk lyriker og satiriker. – I 7.11 40.6 114.32 153.13 170.23 257.33 270.6 309.4 II 186.29.
- Horneman, Christian Hersleb (1781–1860), no. jurist og politiker, assessor ved Trondhjems stiftsverret, stortingsmand, kasserer i Det kgl. norske Videnskabernes Selskab i Trondhjem 1819–27, formand for dets 1. klasse 1826–29, vicepræsident for selskabet 1829–33, præsident 1833–38. – II 228.6 236.3 267.28.
- Hornemann, Jens Wilken (1770–1841), botaniker, 1801 lektor ved den botaniske have i Kbh., 1805–41 udgiver af *Flora Danica*, gennemrejste i den anledning hele Danmark og en del af Norge i årene 1806–34, 1808 prof. i botanik ved Kbh.'s univ. Medredaktør af *Journal for udenlandsk Literatur I–VII*, Kbh. 1810–16. – I 46.4 256.21 338.2.
- Houberg, Gabriel Vilhelm (1797–1869), fi. præst, 1822 russisklærer ved Lovisa trivialskola, 1840 præst i Borgå stift. Forf. bl. a. en latinsk afhandling om byen Lovisa, som i 1824 indbragte ham doktorgraden ved Kiels universitet, samt *Rysk elementarbok*, 1830. – Fra 1001 1010.
- Howitz, Franz Gothard (1789–1826), læge, cand. med. 1812, dr. med. 1815, 1815–18 rejse til Italien, Frankrig, England og Tyskland sammen med R. E. Bruun, 1819 prof. i farmakologi og retsmedicin ved Kbh.'s univ. – I 327.19 II 180.22.
- Hudach, se Studach.
- von Humboldt, Alexander (1769–1859), ty. naturforsker, foretog 1799–1804 en naturvidenskabelig rejse til Sydamerika sammen med den franske botaniker Aimé Bonpland; det på denne rejse indsamlede store materiale publiceredes i *Voyage aux regions équinoxiales du nouveau continent* (30 bind med 1425 kobberstik), hvoraf H. foruden *Rélation historique* (3 bind 1811–25) skrev *Essai sur la géographie des plantes* (1805) og *De distributione geographica plantarum* (1815–25). H. var 1804–27 bosat i Paris, hvor han 1814–15 var attacheret den preussiske konge under dennes ophold i byen, fik 1818 af kongen bevilget store summer til en 5-årig rejse til Ostindien, men rejsen blev ikke til noget, fra 1827 bosat i Berlin, hvorfra han bl. a. 1829 foretog en botanisk rejse til Ural og Centralasien. – Broder til W. v. Humboldt. – I 354.18, 24 366.24 II 164.27.
- von Humboldt, Wilhelm (1767–1835), ty. sprogforsker og statsmand, 1797–1801 ophold i Paris, 1799 rejse til Spanien, hvor H. især studerede baskisk, 1801–08 gesandt i Rom, 1809 preussisk kultusminister og som sådan grundlægger af Berlins univ., 1813–15 gesandt i Wien, opholdt sig 1815–19 i Frankfurt afbrudt af et Londonophold 1817, 1819 preussisk indenrigsminister. Ved siden af sine mange embedspligter drev H. sprogvidenskabelige studier, som han helt helligede sig fra 1820 efter at have trukket sig tilbage til sit slot, Tegel ved Berlin. Foruden europæiske sprog studerede han også amerikanske og havde allerede 1821 udarbejdet grammatikker over godt en halv snes sådanne, da han blev grebet af sanskritstudiet; 1824–25 beskæftigede han sig

- med malayisk-polynesiske og 1827 søgte han i disse sprog at finde et mellemed mellem østasiatiske og amerikanske sprog. H.'s sprogfilosofi er især fremstillet i *Über die Verschiedenheit des menschlichen Sprachbaues und ihren Einfluss auf die geistige Entwicklung des Menschengeschlechts* (påbegyndt 1824, fra 1828 stadig fortsat), trykt selvstændigt Berlin 1836 og som indledning til *Über die Kawisprache*, Berlin 1836-40. Afhandlingerne *Über das vergleichende Sprachstudium in Beziehung auf die verschiedenen Epochen der Sprachentwicklung* (forelagt for Berliner akademiet 29/6 1820) indeholder programmet for den ham da foresvævende sprogteori. Forf. bl.a.: *Prüfung der Untersuchungen über die Urbewohner Hispaniens vermittels der Baskischen Sprache*, Berlin 1821. *Berichtungen und Zusätze zum ersten Absnitte des 2. Bandes des Mithridates über die Cantabrische oder Baskische Sprache*, Berlin 1817. *Über das Entstehen der grammatischen Formen und deren Einfluss auf die Ideenentwicklung*, 1822. *Über den Dualis*, Berlin 1828. *Über die Verwandtschaft der Ortsadversarien mit den Pronomen*, Berlin 1830. – Broder til A. v. Humboldt. – II 97.13. – Fra *704.
- Hvidserk, sagnskikkelse, søn af Regnar Lodbrog; til Hvidserks person knyttede sig sagn om nordboernes færd i Rusland. – II 101.19,20.
- von Hübsch, Casimir, ty. baron og friherre, da. generalkonsul i Konstantinopel. – II 33.12.
- Hylander, Sven (1797-1825), sv. historiker, 1818 docent i historie ved Lunds univ., 1820 tillige ansat ved universitetets historiske museum og møntsamlinger. H. besøgte ofte Kbh. og var højt agtet som historisk forsker af Fr. Münter, P. E. Müller, Finnur Magnússon og Chr. J. Thomsen. – 649 II 147.4.
- Hülsemann, D. F., ty. filolog. Forf.: *Griechische Sprachlehre I-III*, Leipzig 1802. – I 66.15 67.7.
- Häggröm, Zacharias (1787-1869), sv. bogtrykker og forlægger, ledede fra 1815 forlag og bogtrykkeri i Stockholm; især oparbejdede han forlagsvirksomheden og interesserede sig meget for den videnskabelige litteratur. – II 71.10.
- Høegh-Guldberg, Frederik (1771-1852), forfatter, 1803-10 lærer for Frederik VI's datter Caroline, 1804 titel af professor, 1813-30 lærer i dansk ved artillerikadetinstutttet. Forf. bl.a. forskellige skuespil og syngestykker, deriblandt *Aften er ikke Morgen lig*, 1817, desuden digte i *Samlede Digte I-II*, Kbh. 1803 (2. udg. *Samlede Småting I-III*, Kbh. 1815) samt i tidsskrifter, fx digtet om Abrahamson (oversat til tysk i *Idunna und Hermode* 1816). Udgav *Kongarnes Seder*, oversat af Svensk, Kbh. 1813. – I 289.12,15 II 229.13.
- Högnadóttir, Guðný (1766-1834), gift 1809 med Árni Helgason. – I 444.9.
- Hønne, Andreas Fridsch (1792-1867), præst, 1817 cand. teol. og missionær i Holsteinsborg og Sukkertoppen på Grønland, 1824 præst i Roager i Ribe stift. Udgav 1824 *Thomas a Kempis, De imitatione Christi*, oversat til grønlandsk. – II 185.33.

- Hörberg, Pehr (1746–1816), sv. maler, fra 1768 husmand og herredsmaler i Småland, besøgte i 1780erne kunstakademiet i Stockholm, boede fra 1790 i Östergötland og udnævntes 1796 til hofmaler. Hans omfattende selvbiografiske notater er udgivet i P. Hörberg, Lefwernesbeskrifning, 1817 (med fortale af Atterbom). – I 189.11 190.20 205.6.
- Høst, Jens Kragh (1772–1844), litterat og historiker, var som cand. jur. 1792–1808 ansat ved hof- og statsretten, 1796 medstifter af Det skandinaviske Litteraturselskab, 1798 og 1810 rejser til Sverige; efter 1808 var han beskæftiget med litterære arbejder og virkede bl. a. for dansk-svensk samarbejde, 1812–15 holdt han forelæsninger over svensk sprog og litteratur, dr. jur. 1817. Forf. bl. a.: Svensk Haandordbog for Danske, Kbh. 1799. Udsigt over den svenske Digtekunstis Skiæbne i de nyeste Tider, Kbh. 1804 (også trykt i Skandinavisk Museum). Kort svensk sproglære for Danske, Kbh. 1808. Erindringer om mig og mine Samtidige, Kbh. 1835. – 241 387 I 135.21 150.1 267.16.
- Høysgaard, Jens Pedersen (1698–1773), sprogmand, universitetspedel 1727, klokker ved Trinitatis kirke i Kbh. 1759. Forf. bl. a.: Tres faciunt Collegium ... om nogle Stykker i den Danske Orthographie (1743). Concordia res parvæ crescunt cl. Anden Prøve af Dansk Orthographie, som viser skrevne Accenters Nytte, og Vocalernes rette Brug (1743). Accentuered og Raisonnéred Grammatica (1747). Første Anhang til den Accentuerede Grammatica (1769). – I 47.19 II 148.28 189.22, 28, 30.
- Ibsen, Peter Diderik (1793–1855), præst, student fra Odense katedralskole 1811, cand. teol. 1816, derefter ejer af Mørupgaard i Sorø amt, 1825 præst i Lunde på Fyn, 1831 i Svendborg, 1833 i Kgs. Lyngby. – I 146.7 153.31, 33 162.6 268.22 269.2.
- Iduna, nordisk gudinde. – I 79.18 90.27.
- Ihre, Albrecht (1763–1828), sv. embedsmand, søn af Johan Ihre, 1782 protokolsekretær i den sv. udenrigsekspektion, 1812 kancelliråd og medlem af kancellistyrelsen. – I 237.11.
- Ihre, Johan (1707–80), sv. sprogforsker, 1730–33 udenlandsrejse med ophold i Oxford, London og Paris, 1734 docent i Uppsala, 1735 vicebibliotekar ved universitetsbiblioteket, 1737 prof. ved Uppsala univ., 1755 medlem af Vitterhetsakademien, 1756 kancelliråd og 1757 adlet. Forf. bl. a.: Swenskt dialekt lexicon, Upps. 1766. Glossarium Suiogothicum I–II, Upps. 1769. De runarum in Suecia antiquitate, 1769. Bref till Sven Lagerbring rörande den isländska Edda, 1772 (heri klarlagde Ihre Snorre-eddaens karakter af lærebog i poetik), oversat af Schlözer med tillæg og anmærkninger i dennes Isländische Litteratur, Göttingen 1773; på Schlözers anmærkninger svarede Ihre i Brev till Uno v. Troil, trykt i dennes Bref om Island, 1777. I. var desuden forf. af et meget stort antal disputatser, bl. a. De mutationibus linguae sueogothicae I–II, 1742–43, et udkast til en svensk sproghistorie. – 531 532 I 6.27 72.28 237.11 248.4 315.33 II 68.8 109.21 118.9.

- Ihre, Thomas (1659–1720), sv. teolog, f. i Visby på Gotland, studerede fra 1677 i Kbh. og i Tyskland, hvor han udgav sin latinske grammatik, *Roma in nuce*, Rostock 1680, studerede derefter i Uppsala, hvor han 1692 blev prof. i teologi, 1693 prof. i Lund, 1717 domprovst i Linköping. *Roma in nuce* blev genudgivet 1706, 1759 og 1780 som *Grammatica Latina*. – II 8.24.
- Ingemann, Bernhard Severin (1789–1862), digter, foretog med kgl. understøttelse 1818–19 en rejse til Tyskland, Frankrig, Schweiz og Italien, 1822 lektor i dansk ved Sorø akademi. – I 327.19.
- Ingram, James (1774–1850), eng. filolog, 1803–08 prof. i oldeng. i Oxford, 1815–18 arkivar, 1816–24 rektor, 1824 kollegiepræsident. Forf. bl.a.: *Inaugural Lecture on the Utility of Anglo-Saxon Literature*, Oxford 1807. Udgav *Saxon Chronicle*, London 1823. – II 241.1.
- Ingvar vidfarne, leder af en svensk vikingefærd i Østerled, hvor han iflg. islandske kilder skal være død i Serkland 1041. Om hans østerlandsfærd vidner de 25 runesten i Mälareggen i Sverige, som er rejst over deltagere i togtet. Behandlet i en isl. saga fra 14. årh., *Yngvars saga víðförla*, som for størstedelen er fri fantasi; dog forekommer spredte historiske træk. – II 101.13 120.13.
- Ioannes, armensk bogtrykker i Petersborg, Rasks lærer i armensk. – I 380.11.
- Irik, se Rurik.
- Irving, David (1778–1860), skotsk bibliotekar, 1820 førstebibliotekar ved Faculty of Advocates i Edinburgh. – 821 1083 1085 II 90.12,20 154.11 159.16. – Til 1090. – Fra 669 1088 1089 1091 1092.
- Ísfjörð, Kjartan (1774–1845), isl. skibsreder og grosserer, drog som ung til Kbh., hvor han arbejdede sig op til at blive storkøbmand, gik fallit på grund af pengevanskelighederne i Danmark efter statsbankerotten i 1813, flyttede senere til Island. – I 252.23.
- Ivar vidfadme, da. sagnkonge, kun kendt gennem isl. overlevering, hvor han nævnes som konge over et stort dansk-svensk rige; efter at have overtaget sin faders rige i Skåne drog han iflg. overleveringen til Sverige, hvor den svenske konge for at undgå sin fjende brændte sig selv inde; I., der derefter var herre i Sverige, giftede så sin datter bort til den danske konge og tilegnede sig ved list også hans rige. – II 120.14.
- Iversen, Peder (1790–1857?), lærer, fra 1812–57 lærer i Middelfart, 1818–57 tillige klokker og kordegn, 1827 korresponderende medlem af Det islandske litterære Selskab. – Til 865.
- Jacobsen, Peter (1784–1805), præst, 1786 kapellan og 1792 præst i Brændekilde og Bellinge i Odense herred. – I 296.28.
- Jamieson, John (1759–1838), skotsk præst og sprogmand, 1781 præst i Forfar, hvor G. J. Thorkelin besøgte ham på sin rejse til England og Skotland og gav stødet til, at J. begyndte på sit skotske ordbogsarbejde, 1797–1830 præst i Edinburgh, medlem af The Society of Scottish Antiquaries og af Det skan-

- dinaviske Litteraturselskab i Kbh. Forf. bl.a.: Etymological Dictionary of the Scottish Language I-II, 1808; supplement hertil i to bind 1825. - II 106.21.
- Jamieson, Robert (o. 1780-1844), skotsk oldforsker og folkevisesamler, 1808 ansat i The General Register House i Edinburgh. Udgav Populær Ballads and Songs, from Tradition, Manuscripts, and scarce Editions, with Translations of similar Pieces from the Ancient Danish Language and a few Originals by the Editor, 1806. Illustrations of Northern Antiquities, Edinburgh 1814 (sammen med H. Weber og W. Scott). - II 73.13 90.9, 26 91.10 106.5, 24.
- Japhet, se Johnsen, Jafet Einarsson.
- Japiks, Gijsbert (1603-66), frisisk digter, 1625 lærer i Witmarsum, fra 1637 i fødebyen Bolsward, hvor sprogforskeren Franciscus Junius 1644 opsøgte ham for at skaffe sig oplysninger om frisisk. J. havde på det tidspunkt udgivet bl. a. Frysche Gærspreeck, Leeuwarden 1639, Friesche Tjerne, Leeuwarden 1640, Oude Friesche Spreekwoorden, Franeker 1641; efter hans død udgaves hans digte i Fryske Rymlerye, Boalsert 1668 (ny forøget udgave i 2 bind af S. A. Gabbema 1681-84; denne blev genudgivet af E. Epkema 1821 som Friesche Rijmlerye, de trede druwck, op nij trognoaze in forbettere, hvortil Epkema udgav Woordenboek op de gedichten en verdere geschriften van G. Japiks, Leeuwarden 1824). J.'s oversættelse til frisisk af Philippe de Mornay, Excellent Discours de la vie et de la mort, er trykt af J. H. Halbertsma i Hulde aan Gijsbert Japiks II, 1827. - 1081 II 237.2, 15 241.29.
- Jarzov, russ., Petersborg. - I 448.25, 30 449.3.
- Jensen, Jørgen (f. 1801), brodersøn af Rasmus Nyerup. - 485.
- Jensen, Peder, se Roskilde, Peder Jensen.
- Jermoloff, Jermolov, se Ermolov.
- Jessen, dansker i Petersborg. - I 333.13.
- Jessen, Juliane Maria (1760-1832), forfatterinde, 1787-90 ansat hos enkedronning Juliane Marie, hvilken stilling hun måtte fratrage på gr. af svagelighed, levede derefter som forfatterinde og var i en årrække formand for Det kvindelige Velgørenhedsselskab. Forf. bl.a.: Smaa Markvioler, plantede i Danmarks Digterhauge, Kbh. 1819 (digtsamling). Nationalsang, Kbh. 1819 („Dannemark, Dannemark, hellige Lyd“, tilkendt prisen for den bedste nationalsang af Selskabet til de skønne Videnskabers Forfremmelse 1819). 2de Digte i Anledn. af Danmarks 2de Festdage, d. 1ste Novbr. 1828 og d. 1ste August 1829, under Titel „Det bedste Ord“ og „Den gamle Sangerindes Qvad“, trykt 1829, men kom ikke i boghandelen. - 113 I 424.4 II 87.25 117.25. - Fra 868.
- Jessen, Korte, se Korte-Jessen, J. Chr.
- Jessen, Peter Carl (1772-1830), kabinetssekretær, 1808-30 ansat hos Frederik VI, 1811 etatsråd. - I 293.22.
- Johannsen, Carsten (1798-1856), præst, f. i Niebøl ved Tønder, student fra Flensborg lærde skole 1824, studerede derefter i Kiel, men måtte p. gr. af

dårlige økonomiske forhold tage en huslærerplads i Kbh., hvor han 1827 blev indskrevet ved univ., cand. teol. 1831, 1832 kapellan og 1836 præst på Drejød, Fyns stift. – II 135.4 237.29?

John, Christoph Samuel (1747–1813), ty. missionær, f. i Fröbersgrün ved Greiz i Voigtland, studerede i Halle, hvor han 1769 af Den trankebarske Mission, der bestod af danske, tyske og engelske missionsvenner med centrum i Halle, blev udtaget til at være missionær og lærer i Trankebar i Indien, ordineret i Kbh. samme år, kom 1771 til Trankebar, hvor han virkede til sin død. Af J. C. C. Rüdiger, *Über Dr. John's Verdienst um die Indische Gelehrsamkeit* (Neuere Geschichte der Evangelischen Missionsanstalten zu Bekehrung der Heiden in Ostindien 1816 p. 525–29) fremgår, at Rüdiger i 36 år har brevvexlet med S. John, som til at begynde med sendte ham bøger trykt i Trankebar og Colombo på tamulisk, dernæst indiske håndskrifter, nemlig to moralbøger af fyrst Aweiær (eng. Avyar) på højtamulsk, prentet på palmeblade; det ene af disse håndskrifter (Rahviorhuckam) har Rüdiger for 20 år siden udgivet med tilegnelse til S. John, og denne har som medlem af akademiet i Calcutta indrykket det på eng. i *Asiatic Researches*, det andet (Ulaganidi) vil Rüdiger udgive snarest. Desuden har S. John meddelt Rüdiger indskrifterne på pagoden i Saringam, noget om telugisk og mahrattisk sprog m.v., som Rüdiger vil behandle snarest i *Μουσείον βιβλιοθηκῆς*. Om sanskrithåndskrifter oplyses, at S. John for 20 år siden havde meddelt, at han havde samlet over 40 kvartbind på dette sprog, og Rüdiger slutter sin artikel med at bede missionærerne i Trankebar sende ham dr. Johns uden tvivl meget betydelige efterladte samlinger. – II 36.27 53.18.

Johnsen, Eggert, se Jónsson, Eggert († 1846).

Johnsen, Guðmundur Einarsson (1812–73), isl. præst, yngste søn af Einar Jónsson, broder til Jafet Einarsson Johnsen og Ólafur Einarsson Johnsen, student 1838, cand. teol. 1846, fra 1847 præst forskellige steder på Island. – 792 803.

Johnsen, Jafet Einarsson, isl. guldsmed, ældste søn af Einar Jónsson, broder til Ólafur og Guðmundur Einarsson Johnsen, guldsmed i Reykjavík. – 587 611 613 622 623 626 657 696 719 729 739 750 758 802 803 859 889 913 1023. – Fra 668 706 748 759 792 810.

Johnsen, Ólafur Einarsson (1809–1885), isl. præst, næstældste søn af Einar Jónsson, broder til Jafet og Guðmundur Einarsson Johnsen, student 1831, cand. teol. 1837, derefter præst forskellige steder på Island. – 968 1023. – Fra 1005.

Jones, William (1746–94), eng. filolog og jurist; efter at have beskæftiget sig med studier af og udgivelsesarbejde i orientalske sprog fungerede J. fra 1774 som sagfører i England, 1783 overdommer i Calcutta, hvor han 1784 stiftede The Bengal Asiatic Society og udgav *Asiatic Miscellanies* (1785–88) og *Asiatic Researches* (1788 ff.), hvortil han bl.a. leverede flg. bidrag: *On the Tatars* (*Asiatic Researches* 1788) og *On the Chinese* (*Asiatic Researches* 1790). *Hans Dissertation on the Orthography of Asiatic Words in Roman Letters*

- er trykt i *Asiat. Researches* I, 1788, p. 1–56. Udgav desuden *Grammar of the Persian Language*, 1771 (71809), *Poëseos Asiaticæ kommentarii* (1774), *Moallakat, or seven Arabian Poems* (1783), samt udgaver og oversættelser af sanskrittekster. Samlede skrifter i 6 bind London 1799, i 13 bind 1807. – I 426.22 427.21 II 39.26 234.18.
- Jónsdóttir, Dómhildur (1765–1839), gift 9/6 1796 med Jón Jónsson (1772–1822). – I 175.33 176.20.
- Jónsson, Arngrímur (1737–1815), isl. præst, 1771–1795 præst i Melar i Borgarfjord provsti, boede fra 1810 på Garðar på Álptanes. – I 260.31.
- Jónsson, Árni, gift med Sigríður Þorsteinsdóttir Steingrímsson. – I 176.29.
- Jónsson Arnór (1772–1853), isl. præst, 1798 præst i Hvaneyrir, 1807 provst i Borgarfjord provsti, 1811 præst i Vatnsfjord og fra 1817 provst i det nordlige Ísafjordsyssel. Forf. bl. a.: *Forsetaheimt. Med nokkrum vidbættum Skríngargreinum*, Kbh. 1821 (lykønskingsdigt i eddastil til Magnús Stephensen i anledning af den ham af Kbh.'s univ. 1817 tildelte juridiske doktorgrad). – II 69.33.
- Jónsson Eggert (1775–1846), isl. præst, fra 1800 præst i Skarðsting i Dala provsti, boede fra 1804 på Ballará. – 155 I 220.5. – Fra 107.
- Jónsson, Eggert (1798–1855), isl. læge, student 1816 (dimitteret af Árni Helgason), 1818–26 skriver hos Magnús Stephensen på Viðey, studerede 1826–32 medicin ved Kbh.'s univ., cand. med. 1832 og derefter læge på Island. – 699.
- Jónsson, Einar (1775–1839), isl. købmand, student 1797, fra 1813 bosat på Þerney, som han købte 1816, fra 1820 boede han i Reykjavík; J. var først handelsbestyrer, senere selvstændig købmand. Fader til Guðmundur, Jafet og Ólafur Einarsson Johnsen. – Fra 613 657 696 729 750 803 859 889 913 968 1023.
- Jónsson, Grímur (1785–1849), isl. amtmand, cand. jur. 1808, samme år løjtnant ved prins Christian Frederiks regiment, jan. 1810 officerseksamen og kadetofficer, 1811 auditor ved landkadetkorpset samt lærer i militærret, 1816 (fra 1814 konstitueret som) regimentskvartermester og auditor ved artilleribrigaden, 1815 tillige auditor, regnskabsfører og lærer i søfolkeret ved søkadetakademiet, deltog 1816 i stiftelsen af Det islandske litterære Selskab, hvis kasserer han var 30/3 1816–5/8 1819, 1816 overkrigskommissær, 1817 overauditor, 1819 byfoged og skriver i Skelskør, samt herredsfoged i Vesterflakkebjergherred, 1824 amtmand over Islands nord- og østamt, 1833 byfoged i Middelfart og herredsfoged i Vends herred, samt etatsråd, 1842–49 igen amtmand i sit gamle område på Island, fra 1827 æresmedlem af Det isl. litt. Selskab og medlem af Det kgl. nordiske Oldskriftselskab. Udgav sammen med Þ. Sveinbjörnsson Almen Jarðarfræði og Landaskipan I, 1821 (for Det isl. litt. Selskab; værket indeholder en matematisk og fysisk jordbeskrivelse og er forsynet med to globus-kort i litografi). I sin første amtmandsperiode på Island boede J. først på amtmandsgården Möðruvellir, efter dens brand i 1826 flyttede han til byen Øfjord og senere tilbage til den efter branden

genopbyggede amtmandsbolig, som fik navnet Frederiksgave. – I 179.15 217.12 236.8 258.31 423.30. – Til *25 *26 28 30 82 137 (*)152 189 196 200 205 222 225 252 266 598 681 787 797 844 904 952 965 1002 1029 1072. – Fra (*)144 (*)161 198 202 209 224 234 246 256 372 469 582 650 746 827 877 882 886 923 980 989 1015.

Jónsson, Jón (1759–1846), isl. præst, 1795 præst i Grund og Mödrufelli i Eyjafjarðar provsti, Islands nordamt, 1839 præst ved Mödruvalla kloster; stiftede 1815 Hið íslenska evangeliska smábókafélag til fremme af gudfrygtigheden blandt sine landsmænd; udgav forskellige religiøse småskrifter og salmer. – I 181.23.

Jónsson, Jón (1772–1822), isl. præst, broder til biskop Steingrímur Jónsson, 1791–97 hjælpepræst hos sin fader Jón Jónsson i Holti undir Eyjafjöllum, 1798–1822 præst i Meðallandsþing, hvor han fra 1804 boede á Hnausum, gift 9/6 1796 med Dómhildur Jónsdóttir i Varmahlíð undir Eyjafjöllum. – I 175.31 176.16.

Jónsson, Jón (1779–1817), isl. lærer, broder til Þórður Jónsson, student 1805, anden eksamen 1806, besøgte derefter det pædagogiske seminarium og blev 1807 lærer ved Bessastaðir lærde skole, druknede marts 1817 på en rejse til Kbh. for at søge præstekald, da postskibet „Dorothea“ forliste ud for Snæfellsnes. Hans fader hed også Jón Jónsson, deraf tilnavnet „den yngre“. – I 260.6.

Jónson, Jón (1806–81), isl. jurist, dimitteret af Árni Helgason 1826, 1830 cand. jur., 1836 assessor i den isl. landsoverret, 1849 by- og herredsfoged i Aalborg. – 698.

Jónsson, Runólfur (ca. 1620–1654), isl. filolog, studerede 1640–44 ved Kbh.'s univ., 1644–49 lektor ved den lærde skole på Hólar, opholdt sig derefter i Kbh., hvor han 1651 tog magistergraden, ca. 1652 lektor i Kristiansstad i Skåne. Forf. bl.a.: *Grammaticæ Islandicæ rudimenta per Runolphum Jonam Islandicum*, Kbh. 1651. – I 58.11 298.32.

Jónsson, Steingrímur (1769–1845), isl. biskop, broder til Jón Jónsson (1772–1822), cand. teol. 1803, derefter arnamagnænsk stipendiat, 1805 lektor i teologi ved den lærde skole på Bessastaðir, 1810 præst i Oddi i Rangárvalla provsti, 1812 tillige provst, 1824 biskop over Island. J. fik 1826 opført en bisperesidens på Laugarnes uden for Reykjavík. 1806 gift med Valgerður Jónsdóttir, enke efter biskop Hannes Finsson, hvis børn han blev stedfader for (jfr. Jón og Ólafur Hannesson Finsen). Forf. bl.a.: *Æfisaga Jóns Jónssonar Therkelsen*, Kbh. 1825. Bogen blev oversat til dansk af H. J. Hansen, Ribe 1829. – Jfr. Rask Bb 111. – I 165.8,13 166.11 173.7,24. – Til 788 978. – Fra 883 917.

Jónsson, Þórður (1769–1834), isl. præst, broder til Jón Jónsson († 1817), 1797 præst i Kaldaðarnes i Árnes provsti, 1811 i Saurbær i Borgarfjords provsti og 1814–33 i Lundur i samme provsti. Forf. *Líkæða yfir Þorstein prest Sveinbjörnsson*, Beitistaðir 1816. – I 261.1.

- Josefina, prinsesse (1807–76), svensk-norsk dronning 1844–59, datter af Napoleon I's stedsøn, vicekongen af Italien, fik som barn af Napoleon titlen hertuginde af Galliera, 1822 forlovet med den svenske kronprins Oskar, kom 1823 til Sverige, hvor hun 19/6 1823 blev gift med kronprinsen. Hun blev hele sit liv ved med at være troende katolik og havde sin katolske skriftefader, J. L. Studach, med til Sverige. – II 215.12.
- Judén (fenniceret Juteini), Jacob (1781–1855), fi. digter, 1813–40 ansat i magistraten i Viborg, skrev skønlitterære og pædagogiske værker på finsk og var meget interesseret i en højnelse og opdyrkning af det finske sprog. Forf. bl.a.: Kirjoituksia I, 1810 (mindedigte og didaktiske digte), Lastenkirja, 1816 (fi. abc-bog), Valittuja Suomalaisten Sananlaskuja, 1818 (fi. ordsprogssamling), Forsök till utretande af Finska språkets grammatik, 1818. – 299 330 I 345.1 403.29 II 222.14. – Fra 363.
- Jung-Stilling, Johann Heinrich (1740–1817), ty. forfatter, blev lærer allerede 15 år gl., men måtte på gr. af sin forkærlighed for mysticisme hurtigt forlade skolen, hvor han var ansat, havde senere to andre pladser som lærer, men begge gange kortvarigt og måtte ernære sig af den af ham så forhadte fædrene profession at være skrædder, forlod 1762 sin hjemegn og kom i tjeneste hos en rig godsejer og købmand i Solingen, hvor han fik lejlighed til selvstudium i sprog, filosofi og medicin, kom 1772 til univ. i Strassburg, 1772 læge i Elberfeld, 1778 prof. ved Kameralsschule i Kaiserslautern, 1784 i Heidelberg og 1787 prof. ved univ. i Marburg. Hele tiden kæmpede J.-St. på grund af sin pietistiske opdragelse med religiøse anfægtelser og begyndte 1797 sit mystisk-religiøse forfatterskab, som førte til dannelse af Stilling-menigheder, bl.a. så langt borte som i Asien. Hans religion bragte ham i forbindelse med Kurfyrsten af Baden, som udnævnte ham til gehejmeråd, og i hvis tjeneste han indtrådte i 1803 for ved sit forfatterskab at fremme religion og praktisk kristendom. Forf. bl.a.: Scenen aus dem Geisterreich I–II, Frankfurt 1797 (²1800–1801, ³1817, ⁴1831). – II 2.20 10.22.
- Junius, Franciscus (1589–1677), holl. filolog, 1617 præst i Hillegersberg, besøgte 1620 Frankrig og opholdt sig 1621–51 i England, hvor han var bibliotekar og huslærer og studerede oldeng. og nordiske sprog, besøgte 1642 og 1644–46 Holland med sin elev og boede 1651–74 i Amsterdam og Haag, besøgte 1652–54 Frisland, hvor han studerede frisisk, fra 1674 atter i England. Sine manuskripter og filologiske samlinger skænkede J. til The Bodleian Library i Oxford, deriblandt samlingerne til Etymologicum Anglicanum (trykt 1743 af Edward Lye) og en afskrift af det håndskrift (codex cottonianus) af den oldsaksiske evangelieharmonie Heliand, som J. havde fundet i British Museum (prøver heraf udg. af George Hickes); en afskrift af J.'s Glossarium quinque Linguarum Septentrionalium skænkedes 1686 til biblioteket. J. udgav Caedmonis Monachi Paraphrasis Poetica Genesisios etc., Amsterdam 1655. Codex argenteus af Ulphilas gotiske bibeloversættelse (1664). Glossarium, quo Argentei Codicis Vocabula explicantur, 1665. Quatuor D. N. Jesu

Christi Euangeliorum Versiones perantiquae duae, Gothica scil. et Anglo-Saxonica, recudi curavit Thomas Mareschallus, Dordrecht 1665. – II 240.28, 31, 32 241.1 ff.

Jurén, sv. bogtrykker. – I 323.25, 29 324.26.

Jürgensen, Jürgen (1780–1845/1850), kaptajn; som dansk kaperkaptajn blev J. i 1807 taget til fange af englænderne og ført til London, hvor han kom i forbindelse med en sæbesyder Phelps, med hvem han 1809 på et armeret eng. kaperskib sejlede til Island, hvis forbindelse med Danmark på det tidspunkt var afbrudt på grund af krigen mellem England og Danmark. Efter at have overrumplet og arresteret den isl. stiftamtmand, grev Trampe, udstedte J. 26/6 1809 proklamationer om afskaffelse af al dansk myndighed på Island og optrådte selv som landets herre. Islændingene forholdt sig afventende, og august 1809 førte et eng. krigsskib J. tilbage til London, efter at hans foranstaltninger på Island var ophævet og hans proklamationer 22/8 1809 annulleret. J.'s proklamationer er aftrykt i Collegial-Tidende 1809 nr. 63–65 (jfr. S. Schulesen, Jürgensens Usurpation i Island 1809). – I 15.14.

Jørgensen, Andreas (1772–1851), lærer, translator; efter at have været huslærer og landsbylærer hørte J. i 1793 prof. Steenvinkels forelæsninger til skolelærernes seminaristiske uddannelse og blev 1795 huslærer hos kammerråd Willemoes i Odense, hvor han 1800 fik bestalling som translator i tysk, fransk og engelsk, fra 1804 lærer i Kullerup på Fyn. Forf. bl.a.: Materialier til de umiddelbare Forstandsøvelser, udg. til Brug i Skolerne, Odense 1812 (oversat til russisk af Lobjoko omtrent 1819). – I 438.24.

Kalajdovič, Constantin Fedorovič (1792–1832), russ. arkæolog; Rask stiftede bekendtskab med ham under sit ophold i Moskva 1819 og læste russisk hos ham. Forf. bl.a.: Antiquités russes (1815 ff.); Description des manuscrits slavons du comte Tolstoï (1825). – II 98.22.

Kall, Abraham (1743–1821), historiker, 1762 cand. teol., 1765 tildelt magistergraden og udnævnt til bibliotekar ved universitetsbiblioteket, hvor han fungerede 1767–80, 1770 prof. i græsk, 1780 medlem af Det kgl. danske Videnskabernes Selskab, fra 1798 formand for dettes historiske klasse, 1781 prof. i historie og geografi, 1781–1821 efor i den arnamagnæanske kommission, 1816 formand for Det kgl. da. Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog, samme år fritaget for undervisningspligt, 28/6 1817 festligholdt Kbh.'s univ. hans 50 års jubilæum som embedsmand ved univ. Udgav P. F. Suhm, Historie af Danmark bind 8 og 9, Kbh. 1806–12, forberedte desuden Kobberværk til den norske Histories Oplysning, indeholdende en samling kobberstik af no. mindesmærker fra middelalderen, hvoraf ca. 21 plader (sigiller og mønter) blev udført (af O. Bagge); værket udkom aldrig. – Broder til N. C. Kall. – I 152.6, 18 203.2 244.7.

Kall, Johan Christian (1795–1858), jurist, 1820–30 auditor og lærer i moral og folkeret ved det kgl. søkadetkorpset, fra 1822 tillige sekretær i Direktionen for

- Universitetet og de lærde skoler, 1830 byfoged og birkedommer i Vordingborg. – Nevø af A. og N. C. Kall. – II 159.5.
- Kall, Nicolai Christopher (1749–1823), orientalist, fra 1776 professor i østerlandske sprog ved Kbh.'s univ. – I 360.17 411.7 413.31 II 179.15.
- Kamstrup, Hans (1788–1844), no. jurist, student fra Bergen 1810, cand. jur. 1813 (Rasks regenskammerat i studietiden), 1815 fuldmægtig i ekspeditions-kontoret under den norske Statsrådsafdeling i Stockholm, 1825 toldkasserer i Kragerø. – 279 I 294.27 304.25 310.18 312.21 320.30 321.20 322.15 324.13, 15 351.21, 26 362.16 II 7.4. – Til 274 383. – Fra 293 322 367.
- Karadžić, Vuk Stefanović (1787–1864), serbisk litterat, blev ved det første serbiske oprør mod tyrkerne i 1804 skriver hos den serbiske folkefører Karadžić, opholdt sig derefter 1806–07 i Karlovic i Slavonien for at lære tysk, latin og kirkeslavisk og blev 1807 skriver ved det nyoprettede senat i det på det tidspunkt frie fyrstendømme Serbien, virkede også som lærer og en kort tid som dommer og studerede samtidig ivrigt det serbiske sprog. Tyrkernes tilbagevenden og indtrængen i landet 1813 og folkeføreren Karadžićs flugt tvang også K. til at flygte. Fra Wien skrev han på serbisk dialekt et åbent brev til Karadžić om Serbiens fald, hvad der henledte sprogforskeren Kopitars opmærksomhed på ham, og på Kopitars opfordring udgav K. en samling serbiske folkesange (Slaveno-srbska pesmarica, Wien 1814) og en serbisk grammatik (1814). Hermed begyndte hans arbejde for det serbiske sprog og den serbiske folkelitteratur, og 1815 udkom endnu en samling folkesange. K. opholdt sig 1819 i Petersborg og fik af det engelske bibelselskabs afdeling dér overdraget at oversætte det ny testamente til serbisk, ligesom han på Ruñancevs opfordring og bekostning foretog rejser i Sydøsteuropa for at indsamle efterretninger om de derboende slaviske folk. 1820 åbnede han en skole i Belgrad, men tog ellers stadig på indsamlingsrejser, således at han 1823–34 i Leipzig kunne udgive en forøget udgave på 4 bind serbiske folkesange. Hans oversættelse af det ny testamente udkom i Leipzig 1824 (med forord af J. S. Vater), men blev ikke godkendt (jfr. Stoiković). K. havde i 1818 (sammen med Kopitar) udgivet en serbisk ordbog med tysk og lat. oversættelse til de serbiske ord, og med den fulgte en omarbejdet og udvidet udgave af grammatikken fra 1814; denne oversattes til tysk af J. Grüner og blev udgivet 1824 med forord af Jacob Grimm. 1826–28 udgav K. i Wien det litterære tidsskrift Morgenstjernen. 1828 kaldtes han hjem til Serbien for at hjælpe ved udarbejdelsen af love for landet og blev 1830 præsident for Belgrads magistrat, men måtte snart flygte p. gr. af en strid med fyrstendømmets overhovede og slog sig igen ned i Wien, hvor han 1836 udgav et bind serbiske ordsprog; 1839 vendte han tilbage til Serbien, hvor han 1841 påbegyndte en ny udgivelse af serbiske folkesange; 1849 udsendte han i Wien sin Serbiens historie. K.'s ændring af den gamle retskrivning vakte megen modstand, og hans bøger var en overgang forbudt. Da han 1847 lod sin oversættelse af det ny testamente trykke i Wien, blussede modstanden op igen, og et nyt forbud

udstedtes 1852. Samme år udkom i Wien hans serbiske ordbog i 2. forøgede udgave, og først efter 1860 kunne hans bøger komme frit i Serbien. 1868 antoges hans retskrivning officielt. 1872 udkom i Wien en af K. udarbejdet tysk-serbisk ordbog. – 526 1080a I 417.23 429.32 452.19 II 79.17,20 81.11 86.14 88.10 110.28 140.6,11 145.19. – Til *501 *510.

Karamzin, Nikolaj Michajlovitsch (1766–1826), russ. digter og historiker, tilhørte som ung de frisindede kredse i Moskva, foretog 1789 en rejse til Tyskland, Frankrig og England og skrev herfra Breve fra en russisk Rejsende, som senere blev trykt i den af ham 1790–92 redigerede Moskovskij žurnat, hvor også flere af hans fortællinger udkom; 1803 påbegyndte han sin russiske historie og blev kejserlig historiograf; de første 8 bind af hans *Det russiske Riges Historie* udkom i Petersborg 1816–18, de sidste 4 i tiden indtil 1826. K.'s historie bunder i et meget grundigt kildestudium og skildrer den ældre russ. fyrstehistorie indtil 1613; det er en ren statshistorie og ikke det russiske folks historie, og under arbejdet med den svingede han fra den frisindede indstilling over til at hyld enevoldsmagten, den ortodokse kirke og endog livegenskaben. – II 99.27.

Karl den Store († 814), frankisk konge og romersk kejser, udvidede ved stadige erobringskrige det frankiske herredømme mod nord, øst og syd og kronedes 800 til romersk kejser. På tilbagevejen gennem Pyrenæerne fra togtet mod araberne i Spanien 777 faldt Karl den Stores hærfører Roland i kamp mod bjergfolkene i slaget ved Ronceval, og det er dette motiv, som behandles i de færøske folkeviser, *Karlamagnúsarkvæði*, der er digtet i senmiddelalderen efter den norske *Karlamagnússaga*. – I 73.2 143.15.

Karl X Gustav (1622–1660), sv. konge 1654–60. I krigen mellem Danmark og Sverige 1657–58 rykkede Karl X Gustav fra de svenske provinser ved Østersøen frem gennem Jylland sydfra og havde efteråret 1657 besat hele Jylland, hvorfra han jan. 1658 gik over isen på Lillebælt og Storebælt og rykkede mod København, hvorved han fremtvang freden i Roskilde 26/2 1658. – I 278.8.

Karl XII (1682–1718), sv. konge 1697–1718; efter at have underlagt sig Polen og tvunget den polske konge til at opgive tronen (1706) drog Karl XII 1707 mod Rusland, hvor han til at begynde med viste sig som en stor strateg; den hårde vinter 1708–09 tyndede imidlertid stærkt ud i hans hær, og da han ikke selv kunne lede slaget ved Poltava juni 1709, fordi han var såret, endte dette på gr. af hans underledelses udygtighed med nederlag. Karl XII selv måtte flygte til Tyrkiet, hvorfra han først 1714 kunne vende hjem. – I 250.21.

Karl XIII (7/10 1748–5/2 1818), sv. regent 1792–96, Sveriges konge 1809–1818 og 1814–18 tillige konge af Norge, idet den virkelige regent dog fra 1810 var Karl XIV Johan. – I 300.29.

Karl XIV Johan (1763–1844), konge af Sverige og Norge 1818–44, f. i Frankrig og navngivet Jean Baptiste Bernadotte, 1780–1810 fransk general, 1806 udnævnt til fyrste af Ponte-Corvo i Syditalien, 21/8 1810 valgt til svensk

- tronfølger som prins Johan Baptist Julius af Pontecorvo, 5/11 s. år af den svenske konge Karl XIII antaget som adoptiv søn under navnet Karl Johan; han fik straks i 1810 den virkelige regeringsmagt, konge 5/2 1818, kronet 18/5 1818. – I 147.26 233.2 311.25 324.7 353.17 362.28.
- Katharina II (1729–96), kejserinde af Rusland 1762–96; K. søgte at realisere oplysningstidens ideer og viste derfor under sit arbejde for at gøre Rusland til en stormagt og en kulturstat også undervisningsvæsenet og videnskaben stor interesse; hun indkaldte bl.a. fremmede videnskabsmænd, især naturforskere, og stiftede et akademi for russisk sprog- og litteraturforskning i Petersborg. – Hendes søn og efterfølger, Paul I (kejser 1796–1801) var en tyrann og forhindrede ved censur al fri meningsytring, ligesom han forbød russiske undersåtter at besøge udenlandske universiteter og andre læreanstalter. Hans søn og efterfølger igen, Alexander I (kejser 1801–25) var rousseausk humanist, men manglede energi til at gennemføre sine humane ideer; dog forbedrede han undervisningsvæsenet ved oprettelse af nye skoler og læreanstalter, fx universiteterne i Kasan og Petersborg, og støttede gavmildt videnskabelige arbejder og rejser. – I 394.16.
- Kellgren, Johan Henrik (1751–95), sv. digter; skrev 1791 *Dumboms Leverne*, som Rask diventerede sig med på rejsen fra Kbh. til Kalmar 3.–6. november 1816 (iflg. dagbogen). – I 434.13.
- Kemalodin Muhammed, dvs Kamāl-ad-dīn Muhammad († 1500), arabisk historieskriver. – I 265.2.
- Ketil í Mörk ɔ: Ketill ór Mörk Sigfússon, person i Njáls saga. – I 169.26.
- Keyser, Jakob Rudolf (1803–64), no. historiker, fætter til Jens Jacob Keyser; efter studentereksamen i 1820 studerede K. Nordens historie, og da han 1825 følte nødvendigheden af en grundig indsigt i oldsproget, søgte og fik han 1825 et stipendium fra Selskabet for Norges Vel og foretog marts 1825–aug. 1827 en rejse til Island, hvor han studerede isl. sprog og litteratur, især under Sveinbjörn Egilssons ledelse; både hen- og hjemrejsen gik over Kbh., hvor han gjorde korte ophold og i hvert fald på henrejsen må have truffet Rask; 1828 docent i historie og statistik ved univ. i Christiania „med fremdeles Forpligtelse især at foredrage Fædrelandets Historie, dets Oldsprog og Antikviteter“, og 1829 bestyrer af universitetets samlinger af nordiske oldsager, 1837–62 prof. i historie. – 591. – Fra 1040.
- Keyser, Jens Jacob, f. Krum (1780–1847), no. fysiker og kemiker, fætter til Jakob Rudolf Keyser, 1806 adj. i mat. og fysik ved Metropolitanskolen i Kbh., 1809 tillige amanuensis ved universitetsbiblioteket, 1811–13 konstitueret som lærer i fysik og kemi ved Kbh.'s univ. under H. C. Ørstedes udenlandsrejse, 1812 overlærer ved Metropolitanskolen, hvorfra han tog sin afsked 1/5 1813 for ved et års ophold i udlandet at forberede sig til ansættelse som prof. i kemi og fysik ved univ. i Christiania; rejsen blev på gr. af de urolige politiske forhold og den vanskelige økonomi ikke til noget; 1814 prof. i Christiania. K. antog 1814 sit oprindelige slægtsnavn Keyser (hans fader havde taget sin

- hustrus slægtsnavn Krum af hensyn til en familiearv). – I 24.25 86.9 108.26 109.1. – Fra 591.
- Khudobašev, Alexander Markarovič, armenier i Petersborg. – I 380.11 428.23.
- Kierulf, Poul Severin (1793–1842), søofficer, skibsfører, gjorde 1805–13 tjeneste i den danske søetat, 1813 taget til fange af englænderne, 1814 orlov fra militæret for at rejse til Bengalen, hvor hans fader var faktor (omtalt i Rasks dagbog), fik 1815 sin afsked fra militæret og rejste ud, købte 1817 fregatten *Nymphen* og sejlede med den mellem Danmark og Ostindien, bl.a. turen med udrejse i beg. af året 1822 og hjemkomst 4/7 1822, var senere (efter 1823) skibsfører på forskellige udenlandske både, fra 1832 igen i militæret. – II 33.3 36.9 53.26.
- Kieser, Dietrich Georg (1779–1862), ty. læge, fra 1813 prof. i medicin i Jena. Medudgiver af *Archiv für thierischen Magnetismus I–XII*, 1817–24; udgiver af *Sphinx. Neues Archiv für den thierischen Magnetismus I–II*, 1825–26. – II 137.2 156.29 160.17.
- Kinderling, Johann Friedr. Aug. (1743–1807), ty. præst, 1770 rektor i Klosterbergen, 1771 prædikant, 1774 diakonus og senere præst i Kalbe. Forf. bl.a.: *Geschichte der niedersächsischen oder sogenannten platdeutschen Sprache*, Magdeburg 1800. – I 58.12.
- Kinnander, Isak Herman (1786–1876), sv. præst, cand. teol. 1814 og samme år docent i kirkehistorie ved Uppsala univ., 1820 lektor ved Linköpings gymnasium, 1824 præst i Skeda, 1834 i Vadstena. Forf. *De Mysticismo Scholasticismo in Ecclesia Christiana comite I–III*, Uppsala 1817. – I 189.30.
- Kinneir, Sir John Macdonald (1772–1830), eng. officer, 1807 løjtnant i Madras i Indien, 1818 kaptajn, fulgte 1809 en eng. militærmission til Persien og rejste 1810 fra Bagdad gennem Lilleasien over Konstantinopel, Spanien og Portugal til England, 1813 gik rejsen gennem Sverige, Polen, Østrig, Ungarn og Konstantinopel og senere over Armenien, Kurdistan, Bagdad og Bombay til Madras, 1824 det eng. ostind. kompagnis envoy i Persien. Forf. bl.a.: *Narrative of Travels in Asia Minor, Armenia, and Kurdistan in 1813–14*, London 1814. *Gazetteer of Persia*, London 1813. – I 413.7.
- Klaproth, Heinrich Julius (1783–1835), ty. orientalist, studerede allerede i skoletiden kinesisk og østerlandske sprog og udgav *Asiatisches Magazin*, Weimar 1802, kaldtes 1804 til Petersborg som lærer i orientalske sprog ved akademiet, deltog 1805–07 i en rejse til Kina, berejste 1807–08 Kaukasus og Georgien, udgav 1810 i Petersborg *Archiv für asiatische Literatur, Geschichte und Sprachkunde* (i dettes bind I p. 9 ff. hans afhandling om de kaukasiske sprog), fordrede 1812 sin afsked fra russ. statstjeneste, idet han ikke vendte tilbage fra en rejse til Berlin i Petersborg-akademiets tjeneste for at lade fremstille kinesiske typer til en af ham udarbejdet liste over akademiets kinesiske bog- og håndskriftsamling, udgav i Tyskland *Reise in den Kaukasus und nach Georgien I–II* (1812–14, ny udvidet udgave på fransk 1823), *Geographisch-historische Beschreibung des östl. Kaukasus* (1814) og *Be-*

- schreibung der russischen Provinzen zwischen dem kaspischen og dem schwarzen Meer (1814). K. boede fra 1815 i Paris, medstifter af Société asiatique og medudgiver af Journal asiatique. Udgav Asia polyglotta (med sprogtlas), Paris 1823. – I 294.3 385.22 455.13,30 II 210.4.
- von Kleist, Ewald Christian (1715–59), ty. digter; hans plan om at skrive et større digt om årstiderne resulterede i *Der Frühling*, Berlin 1749. Oversat til da. af N. M. Petersen (*Kleist's Forår*, metrisk oversat, Kbh. 1826 (også trykt i *Østs Archiv for Psychologie, Historie etc.* V, 1826)). – 653 660 661 667 676 680 684.
- Klemens, se Clemens.
- Klingberg, Henrich Matthias Wilh. (1774–1835), læge, 1808 prof. i anatomi ved Kunstakademiet, 1817 dr. med., 1824 stabskirurg ved søetaten, 1833 æresmedlem af det kgl. medicinske selskab. – II 271.25.
- von Klot, Gustav Reinhold (f. 1780), lettisk præst, 1805 præst i Mitau, foreslog 1824 stiftelse af et selskab til fremme af det lettiske Sprogstudium, selskabet stiftet 1827 som Lettisch-Literarische Gesellschaft med v. Klot som præsident. – 925. – Fra 944.
- Knepp, ty. – II 204.33.
- Knudtzon, Broder Lysholm (1788–1864), no. grosserer, sekretær i Det kgl. norske Videnskabernes Selskab i Trondhjem 1825–31. – II 228.8 236.22.
- Knuth, Hans Schack (1787–1861), greve, amtmand, cand. jur. 1811, 1812 ansat i Rentekammeret, 1817 medlem af den i 1816 nedsatte kommission til undersøgelse af de isl. handelsforhold, efter at han på en rejse til Island 1816, udsendt af denne kommission, havde sat sig ind i de derhenhørende forhold, 1831 amtmand i Præstø amt og 1836 i Frederiksborg amt. – 111 254 I 261.16.
- Knös, Gustaf (1773–1828), sv. orientalist, studerede 1801–07 orientalske sprog i udlandet, bl.a. i Göttingen, derefter adj. i græsk og østerlandske sprog ved Uppsala univ., 1810 prof. i græsk, 1814 i østerlandsk, 1817 tillige præst i Västeråker og Dalby ved Uppsala, 1818 dr. teol. Forf. bl.a.: *Disquisitio de fide Herodoti, qua narrat Phoenices Africam navibus circumvectos esse: Accedit Specimen Sermonis Arabici vulgaris*, Göttingen 1806. *Historia decem Vezirorum et filii regis Azad Bacht*, Gött. 1807 (latinsk oversættelse deraf med anmærkninger, Upps. 1815). *Chrestomathia Syriaca*, Gött. 1807. – 204 206 356.
- Kodakovskij, polsk videnskabsmand. – 407.
- Kofod Anker, se Ancher, Peder Kofod.
- Kofod, Jens (1775–1833), embedsmand, 1805 guvernements- og justitssekretær i Trankebar, 1822–23 interimsguvernør sammesteds. – II 61.17.
- Kold, se Cold.
- Kolderup-Rosenvinge, Janus Lauritz Andreas (1792–1850), retslærd, cand. jur. 1813, 1815 adj. ved det juridiske fakultet, 1817 dr. jur., 1818 prof. i jura ved Kbh.'s univ., fra 1817 medlem af Det skandinaviske Litteraturselskab, fra 1819 dettes sekretær, fra 1822 medlem af Det kgl. danske Selskab for Fædre-

- landets Historie og Sprog, fra 1824 dettes sekretær, 1824 medlem af Det kgl. da. Videnskabernes Selskab og æresmedlem af Det islandske litterære Selskab. Udgav Samling af gamle danske Love II–V, Kbh. 1821–37 (II er *Lex Siallandica Erci Regis. Kong Eriks Sjellandske Lov*, med Indledning, Oversættelse og Anmærkninger, 1821). – I 264.4 288.18 II 144.11. – Til 672 732. – Fra 671 673.
- Kolmodin, Olof (1766–1838), sv. filolog, 1792 docent i sv. litteraturhistorie ved Uppsala univ., 1805 professor skytteanus, foretog samme år en rejse til Danmark og Tyskland. Oversatte Tacitus og Livius til sv. og interesserede sig for sv. historie. Forf. *Opiniones Vulgi nonnullæ, imprimis circa Ritus Sacros in Norrlandia residuæ*, 1815. – I 233.24.
- Konstantinos Dikanomos (1780–1857), græsk gejstlig og forfatter. – II 254.5.
- Kopitar, Bartholomæus (1780–1844), slovensk sprogforsker, fra 1810 ansat ved det kejserlige bibliotek i Wien; udgav *Grammatik der slavischen Sprache in Krain, Kärnthén und Steyermark I–II*, Laibach 1808 (den første grammatik over det pågældende sprog), hjalp Karadžić med den serbiske ordbog og grammatik 1818 og Dobrowsky med *Institutiones linguæ slavicae dialecti veteris*, hvoraf han skrev an anmeldelse (*Wiener Jahrbücher XVII*, 1822). – II 170.17 171.15.
- Kopp, Ulrich Friedrich (1762–1834), ty. palæograf, indtil 1804 ansat i den hessen-kasselske stats tjeneste, men helligede sig derefter sine palæografiske studier, 1808 prof. i Heidelberg. Forf. bl.a. *Palaeographia critica I–II*, Mannheim 1817, III–IV, Mannheim 1829. *Bilder und Schriften der Vorzeit I–II*, 1819–21. – 543 II 111.9 145.9 – Til 1080 c.
- Korte-Jessen, Johann Christoph († 1837), boghandler, fik 1804 sin faders privilegium som boghandler i Flensborg, Haderslev, Tønder og Sønderborg, 1815 tillige privilegium som boghandler i Aabenraa. – II 157.14.
- Krabbe-Charisius, Hans (1771–1845), diplomat, 1814–31 da. gesandt i Stockholm, 1831–42 da. udenrigsminister. – I 300.27.
- Kragh, Henrik, politibetjent i Reykjavík. – I 165.2.
- Krarup, Christian Nielsen (1768–1833), assessor, cand. teol. 1789, kapellan i Skanderborg 1794, sognepræst i Aale og Tørring 1798, i Vivild og Vejlbj 1805, 1811 udnævnt til konsistorialassessor. – 110.
- Krebs, Andreas Samuel (1766–1818), officer, kom 1788 til Norge, hvor han 1806 var avanceret til major i det norske jægerkorps, 1810 interimskommandant på fæstningen Kongsvinger, 1811 oberstløjtnant, 1815 kommandant på Kongsvinger. – I 131.20.
- Krejdal, August (1790–1829), matematiker, f. i Vestindien, hvor hans fader døde inden hans fødsel, og hvor hans moder derefter giftede sig med missionær Torkild Lund, som 1799 blev kapellan ved St. Knuds kirke i Odense og 1811 sognepræst i Tommerup og Brylle på Fyn. K. gik 1802–11 i Odense katedralskole, tog anden eks. fra Kbh.'s universitet 1812 med næstbedste karakter i den filologiske prøve, bedste i den filosofiske, studerede derefter filosofi og teologi og fik 1814 guldmedalje for besvarelse af prisopgaven i matematik,

- som han på egen hånd havde studeret allerede i skoletiden. K. fik 1814 tilbud om ansættelse som lektor i filosofi i Christiania, men modtog det ikke, 1816 lærer ved Slagelse gymnasium, 1817 adjunkt ved Odense katedralskole. Forf. bl.a.: *Systematisk Behandling af Matematikens Elementar-Grundsætninger og de fire Regningsarter i hele Tal*, Odense 1823. *Lærebog i Elementar-Aritmetiken*, Kbh. 1827. *Calculens Metaphysik*, Odense 1827. *Naturens System underkastet Analysis*, 1. hefte, Kbh. 1813 (en udførligere bearbejdelse udkom under titlen: *Omrids af Pananalysis eller Verdens Dynamik*, udg. posthumt Kbh. 1833 med en biografi over forf. af N. M. Petersen). – I 87.7 115.19 122.19 128.21 279.15 284.6 289.19 II 65.7. – Fra 488 492 504 507 539 562 577 593 *605 618 *639 640 *685 724 772 1062.
- Kreuzer, se Creutzer.
- Kriegsmann, J. Nicolai, dansk konsul i Riga. – II 119.18.
- Kruger, Michael Ditlev (1805–76), assessor, student 1824, cand. jur. 1831 og 1834 ansat i det danske kancelli, 1850 assessor i landsoverretten; ændrede 1832 familienavnets stavemåde til Krieger. Forf. bl.a.: *Småting om den nydanske Retskrivning*. Samlede og udgivne, Kbh. 1831 (jfr. Rask Bb 188–195). – 952 967 II 266.33.
- Kristensen, se Christensen.
- Krog Meyer, se Meyer, Peter Krog.
- Krogh, Christian (1777–1828), no. jurist og politiker, 1814 statsråd, præsæs i Det kgl. norske Videnskabernes Selskab i Trondhjem 1820–28 og i samme tidsrum repræsentant for Trondhjems sønderamt i Stortinget. – 829 II 147.22, 26 152.21 219.2. – Fra *557 664 687.
- Krug: hvor intet andet anføres, menes hermed (Johann) Phillip Krug.
- Krug, Johann Friedr. Adolph (1771–1843), ty. skolemand, 1803 overlærer i Leipzig, 1809 rektor i Zittau, 1818–31 skoleleder i Dresden. Forf. bl.a.: *Ausführliche Anweisung, die hochdeutsche Sprache recht aussprechen, lesen und schreiben zu lehren, nach der in der Bürgerschule zu Leipzig betriebenen Lehrart*, Leipzig 1808. *Hochdeutsches Syllabir-, Lese- und Sprachbuch*, Leipzig 1806. – II 124.9 138.21.
- von Krug, (Johann) Phillip (1764–1844), russ. numismatiker og historiker, f. i Halle i Tyskland, men rejste 1789 til Rusland, hvor han studerede russisk sprog, arkæologi og historie, 1803 ansat ved Eremitage-biblioteket i Petersborg, 1805 tilknyttet Videnskabsakademiet i Petersborg og 1818 medlem af dette. Forf. *Zur Münzkunde Russlands*, Petersborg 1805; *Wer sind die Marcomanni und Nordalbingi in Schriften des IX und X Jahrhunderts og Über das alte nordische Julfest, welches im X Jahrhundert . . . auch am Hofe zu Konstantinopel gefeiert war* (begge trykt posthumt i *Forschungen in der älteren Geschichte Russlands I–II*, Petersborg 1848; til den sidste synes Finnur Magnússon at have leveret materiale, jfr. Br 221, 228 og 229). – 228 229 299 540 924 1071 1074 I 309.22 344.27 346.31 364.23 391.31 393.3 417.32 449.8 450.24 452.9 II 98.3 253.7 254.15. – Til *344.
- Krum, se Keyser, Jens Jacob.

- Krutmejer, David (1778–1854), sv. kunstsamler og skribent, fra 1801 ansat i krigsekspeditionen. Som kunstsamler skaffede K. sig en af de største og værdifuldeste og mest udsøgte kobberstiksamlinger i Sverige. – 556 572.
- Kræfting, Jacob (1757–1828), embedsmand, cand. jur. 1784, 1786 medlem af rådet i Frederiksnagor i Bengalen, 1805 interimschef, 1817 oberstløjtnant, 1820 direktør og chef for rådet. – II 40.21.
- von Kurr, Johann Gottlob (1798–1870), ty. naturhistoriker, var i flere år apotekermedhjælper og drev ved siden af botaniske studier, foretog 1828 en rejse til Norge for den naturhistoriske forening i Esslingen, studerede derefter medicin i Tübingen og blev 1832 dr. med. og samme år lærer i naturhistorie ved en skole i Stuttgart, som 1841 omdannedes til polyteknisk skole med ham som forstander; ved siden af syslede han med botaniske, geologiske og mineralogiske studier. – II 208.31 209.22.
- Kærned, Jón Þorláksson (1799–1836), isl. landmand og svømmelærer, var en tid i Danmark, hvor han lærte landbrug, svømmeundervisning og drejerhåndværket. – 110.
- Kølle, Christian (1736–1814), no. skolemand og forfatter, teologisk kandidat 1760, søgte flere præstekald uden held og ernærede sig dels som lærer i Norge, dels i København, indtil han 1770 købte fædrenejden Snarøya, hvor han oprettede et undervisningsinstitut. Til brug for sin skole forfattede han bl.a. Kort Underviisning for Begyndere i det Høy-Tydske Sprog, med tillæg av en kort Avhandling om den Danske Skriversigtighed til nøyere Overveyelse, Kbh. 1774 (udkom 1775). At virke for retskrivningsreformer var formålet med flere af hans senere afhandlinger, fx Ær det fårnuftigt at have Religion? åk Vilken av så mange ær dæn Fårnuftigste, Christiania 1794; i dette skrift er der forsøgt en fonetisk retskrivning på grundlag af teorierne i Kort Avhandling om den Danske Skriversigtighed, som er optrykt i skriftet; det anmeldtes af J. K. Høst i Lærde Efterretninger 1796 p. 129 f., og Kølles svar på denne anmeldelse i Norske Intelligens Sedler 1797 nr. 31 aftryktes i Lærde Efterretninger 1797 p. 526 f. – I 389.7 390.14.
- von Köppen, Peter (1793–1864), russ. geograf og arkæolog, 1814 magister i jura fra univ. i Charkow og derefter ansat i overpostdirektionen i Petersborg, 1816 medstifter af Gesellschaft der Freunde russischer Literatur, foretog 1817–20 flere embedsrejser i Rusland og Østersøprovinserne og 1821–24 en videnskabelig rejse (med efterforskning af slaviske kulturmindesmærker som formål) gennem de slaviske lande, Østrig-Ungarn og Tyskland, rejste 1827 til Simpheropol i Taurien for at tiltræde en stilling som medhjælper hos generalinspektøren for den russiske silkeavl. Forf. bl.a.: Verzeichnis [seiner Sammlung] russischer Alterthümer; ein Beitrag zur Geschichte der Kunst und der väterländischen Paläographie, Moskau 1822. Ueber Alterthum und Kunst in Russland, Wien 1822. Alterthümer am Nordgestade des Pontus, Wien 1823 (særtryk af Jahrbücher der Literatur XX, Wien 1822); herimod skrev v. Köhler i Petersborg: Beurteilung einer Schrift: Alterthümer am

- Nordgestade des Pontus, Petersborg 1823, og v. Köppen replicerede i Nachhall vom Nordgestade des Pontus. Ein Schreiben an den Herrn Staatsrath und Ritter H. v. Köhler, Wien 1823. Nachricht von einigen in Ungern, Siebenbürgen und Polen befindlichen, und bisher nur wenig oder gar nicht bekannten Alterthümern, Wien 1823. Sammlung Slawischer Alterthümer des Auslandes. Erstes Heft. In Deutschland gesammelte Denkmäler, Petersborg 1826. Literärnotizen betreffend die Magyarischen und Sächsischen Dialekte in Ungern und Siebenbürgen, Petersborg 1826. Ueber Ursprung, Sprache und Literatur der lithauischen Völkerschaften, Petersborg 1827. – I 429.27 II 102.1 110.26. – Fra *515 *534.
- Labojko (Labojkoff, Laboikow, Laboiko), se Lobjko.
- Lachendorph, Jens Rahr (1795–1846), læge, kirurgisk eksamen 1823, rejste derefter til Sverige, hvor han 1823 immatrikuleredes ved Uppsala univ., 1823–26 læge hos grev Lars von Engeström, dr. med. i Lund 1824, studerede 1826 i Berlin, 1827 læge i Juleta i Södermannland, 1830 ved fødselstiftelsen i Stockholm, 1834 stadslæge i Kristiansstad. – II 121.4.
- Lagerbring, Sven (1707–87), sv. historieskriver, 1742–70 prof. i historie i Lund. Forf. bl.a.: Swea rikets historia ifrån de äldsta tider til de närvarande I–IV, Stockh. 1769–83, beg. af V, 1786, slutn. af V 1907 i Lagerbring, Skrifter och brev, udg. af L. Weibull. Sammandrag af Swea rikets historia, Stockh. 1775 (stærkt forøget og omarbejdet udgave i 6 bind 1778–80). – II 120.19.
- Lagergren, Anders (1802–67), sv. præst, fil mag. 1827, 1828 lærer ved Nya clementarskolan i Stockholm, fra 1838 præst. – 823.
- Lagerlöf, Petrus (1648–1699), sv. videnskabsmand og digter, fra 1682 prof. i Uppsala, 1695 rigshistoriograf i Stockholm. Forf. bl.a.: Dissertatio de linguae svecanæ orthographia, Uppsala 1694. – 675 897 II 243.17.
- de Lamarck, Jean Baptiste (1744–1829), fransk naturforsker, fra 1788 tilknyttet Jardin des plantes i Paris. Forf. bl.a.: Flore française ou Description de toutes les plantes . . . en France I–III, Paris 1773 (ny udg. 1780 og omarbejdet og forøget I–IV, 1805–15). Dictionnaire de botanique (del af l'Encyclopédie méthodique) I–III, Paris 1783–89 (endnu 5 bind 1795–1808 + supplement i 5 bind 1810–17, udarbejdet af andre). Illustrations des genres, ou Exposition des caractères de tous les genres de plantes établis par les botanistes (del af l'Encyclopédie méthodique) I–III, Paris 1791–1800 (supplement 1825 af Poiret). – II 164.25.
- Lange, Erik Harding (1795–1874), godsejer, gik 1809–11 i Nykøbing katedralskole, arvede 1829 faderen justitsråd Johan Langes gods Rødkilde i Svendborg amt, hvor han var født. – I 61.1.
- Lange, Frederik Olavus (1798–1862), skolemand, 1819–24 alumne på Walkendorfs kollegium, 1825 cand. teol., 1826–31 alumne på Borchs kollegium, 1833 overlærer og 1841 rektor ved den lærde skole i Vordingborg. Forf. bl.a.: Det græske Sprogs Grammatik efter Buttmann, Kbh. 1821. Det græske Sprogs

- Grammatik til Skolernes Brug, Kbh. 1826 (2. omarb. udg. 1830). – II 258.7.
- Langebek, Jacob (1710–75), historiker, cand. teol. 1732, drev derefter historiske studier og blev ansat ved Det kgl. Bibliotek, støttet af historikeren Hans Gram, hvem han 1748 efterfulgte som gehejmearkivar. L. stiftede 1744 Det danske Selskab til den nordiske Historie og Sprogs Forbedring (fra 1746 med prædikat af kongeligt) og udgav dettes skrift *Danske Magazin* (6 bind 1745–52). Hans fortegnelse over selskabets håndskrifter er *Det kgl. danske Selskabs Begyndelse og Tilvæxt i de tre første år (1745–48)*, Kbh. 1748. – II 165.11.
- Langhoff, Søren Boe (1797–1864), boghandler, 1817 medhjælper hos J. H. Schuibothe i dennes boglade på Børsen, 1828 ejer af forretningen ved Schuibothes død. – II 234.9 267.16.
- Langlès, Louis Mathieu (1763–1824), fr. orientalist, oprettede 1795 l'École spéciale des langues orientales på Bibliothèque nationale i Paris og blev selv prof. i persisk. L.'s største betydning ligger i de impulser, han gav studiet af de orientalske sprog i Frankrig; hans eget ry som videnskabsmand blev hårdt antastet af fx Julius Klapproth, som 1815 beskyldte ham for ikke at kunne ét mandschurisk ord. Efter at have udsendt *Alphabet tartare-mandschou* udgav L. *Dictionnaire tatar-mandschou français, composé d'après un dictionnaire mantchou-chinois, par M. Amyot, rédigé et publié avec des additions et l'alphabet de cette langue I–III*, Paris 1789–90. L. har skrevet noterne til *Griffet de la Baumes oversættelse Recherches asiatiques (af Asiatic Researches) I–II*, 1805. – I 380.14 386.30 427.21 II 259.2.
- Laplace, Pierre Simon (1749–1827), fr. matematiker og astronom, 1794 professor ved l'École normale i Paris, 1816 medlem af l'Académie française. Forf. bl. a.: *Mécanique céleste I–II* (1799), III–IV (1804–05), V (1825), en fremstilling af gravitationsastronomiens udvikling fra Newton til og med Laplace's egne betydningsfulde beregninger over planeternes baner, jordens fladtrykthed og solparallaksen. – II 165.1.
- Larsen: hvor intet andet anføres, menes hermed Asmus Larsen.
- Larsen, Asmus (1788–1842), urtekræmmer og rodemester i Kbh., søn af købmand i Kerteminde og forvalter på Lundsgaard Hans Larsen, broder til Peter Clausen Larsen og Niels Larsen, gift 1814 med Birgitte Helene Egholm. – 184 318 398 I 201.18 272.5 277.30 282.19 286.23 287.26 288.31 309.28 310.2 313.8 331.4,10,16 333.30 334.11,26 336.26 337.22 347.18 348.13 355.17 358.2 359.13 380.17 391.5,8 394.8 428.13,18 437.29 441.18 446.9 II 11.19 19.3 20.5 21.4 29.4 30.28 36.10,14,21 37.9 54.7 55.20 60.5 63.16 259.18. – Til 121 145 154 160 167 178 208 *212 233 245 250 260 267 275 285 308 320 *325 336 354 359 368 384 388 405 *421 430 439 458 459 489 1035 1049. – Fra 180 377 440.
- Larsen, Birgitte Helene f. Egholm (f. 1788), datter af kongsbonde Johan Henrik Egholm i Hvalvík på Færøerne, gift 1814 med Asmus Larsen. Om Rasks mulighed for gennem bekendtskabet med hende og andre færinge at høre færøsk talesprog se Poul Skårup, R. Rask og færøsk, 1964, p. 6 f. – Til 1046.

- Larsen, Hanne = Johanne Cecilie Elisabeth (28/9 1821-1/2 1897), datter af Asmus Larsen og Birgitte Larsen, gift 28/9 1849 med sognepræst Chr. Bendz Fog. - 489 1035.
- Larsen, Niels (1796-1845), broder til Asmus Larsen og P. C. Larsen, fra 1828 forvalter på Lundsgaard på Fyn. - 506.
- Larsen, Peter Clausen (1795-1868), læge, broder til Asmus og Niels Larsen, student fra Odense katedralskole 1816, kirurgisk eksamen 1821, praktiserede fra 1825 i Bogense. - Til *767.
- Larsen, Sophie Magdalene, f. Utke (1797-1873), gift 14/2 1827 med P. C. Larsen. - II 201.14.
- Lassen, Casper Friderich (1776-1860), assessor, 1801 assessor i hof- og stadsretten, 1813 i højesteret, 1817 dr. jur. (*De jure civitatis religionem dominantem constituendi*, Kbh. 1817). - I 264.4.
- Leche, Vilhelm Julius (1757-1826), sv. præst, 1785 lektor ved Lunds univ., 1815 præst i Kyrkheddinge i Lunds stift (tiltrådt 1817), 1815 titulær professor. Hans datter Anna Maria var gift med prof. Ebbe Samuel Bring, og han har truffet Rask under dennes besøg i Lund 1824. - II 147.2.
- Leem, Knud (1697-1774), no. præst og sprogmand, 1725-28 missionær blandt lapperne i Porsanger og Laksefjord i Finmarken, 1728 præst i Alten, 1735 i Avaldsnes, 1752-74 docent i lappisk med titel af prof. ved det da genoprettede Seminarium lapponicum Fredericianum i Trondhjem. Forf. bl.a.: *En Lappisk Grammatica efter den Dialect, som bruges af Field-Lapperne udi Porsanger-Fjorden*, Kbh. 1748 (Rasks bearbejdelse af denne er Bb 199). *Lappesk Nomenclator*, Trondhjem 1756. *Beskrivelse over Finmarkens Lapper*, Kbh. 1767. 1768 udkom i Trondhjem 1. hefte af L.'s *Lexicon Lapponicum bipartitum. Pars prima lapponico-danico-latina*. Den første del var ved L.'s død nået til S, og arbejdet fuldførtes af Gerhard Sandberg, som også udgav *Lexicon Lapponicum bipartitum. II Danico-latino-lapponica*, Kbh. 1781. - 540 628 839 I 357.23 II 91.23 167.2 219.22,27,31 220.15 226.26 227.1 234.24 235.2,20 245.10 247.8,16 250.11,13 251.1,22,28 252.16 268.28.
- Lelewel, Joachim (1786-1861), polsk historiker, 1814-17 og 1821-24 ansat ved univ. i Vilna som prof. i historie, 1817-21 bibliotekar og prof. i bibliografi i Warszawa, 1824 afskediget i Vilna på gr. af sine frihedsideer, derefter videnskabeligt og politisk virksom i Warszawa, hvorfra han måtte flygte 1831 til Paris og derfra 1833 til Bryssel. Ud gav værker om Polens historie, om numismatik og om geografiens historie, næsten alle forfattet i landflygtigheden; det betydeligste er *La Pologne du moyen âge I-III*, 1846-51. - II 105.15.
- Lemming, Povel (1792-1819), orientalist, cand. teol. 1815, studerede derefter østerlandske sprog, dr. phil. 1817 (*Commentatio philologica, exhibens specimen libri arabici auctore Kemaloddino Muhammede Ben Abu Scherif, ex Codice Manuscripto Niebuhriano Bibliothecæ Regiæ Hauniensis excerptum*, Kbh. 1817), derefter udenlandsrejse til Tyskland, Schweiz, Frankrig og Spa-

- nien, hvor han et par måneder opholdt sig på Escorial for at studere derværende østerlandske håndskrifter, døde i Madrid 1819 på vej til Italien. – 253 1068b I 255.27 256.7 264.33 268.3 327.16 335.20 336.4 424.13, 23.
- Leopold, Carl Gustaf af (1756–1829), sv. digter, 1784–86 bibliotekar i Uppsala, 1787 ved Drottningholm slots bibliotek, 1788 kgl. sekretær, 1799 kancelliråd, 1802 medlem af Svenska akademien, adlet 1809 og 1818 statssekretær. Forf. bl.a. Afhandling om Svenska stafsättet (Svenska Akademiens handlingar 1801). – 674 II 146.8 148.21 149.5 243.22.
- Leth, Albert (1796–1849), præst, gik 1806–13 i Odense katedralskole, cand. teol. 1818, 1823 kateket og førstelærer i Ærøskøbing, 1830 kapellan ved Ribe domkirke og præst i Seem, 1837 præst i Middelfart. – 689 II 135.17.
- Lewin, Anders (f. 1779), sv. embedsmand, 1809 medlem af kammerretten i Stockholm, 1811 assessor, medlem af Göthiska förbundet. – I 226.3.
- Leyden, John (1775–1811), eng. læge, opholdt sig 1790–1802 i Edinburgh, hvor han studerede naturvidenskab og østerlandske sprog, 1803 læge i Madras i Indien, opholdt sig fra 1806 i Kalkutta, hvor han 1807 blev medlem af Asiatic Society og prof. i hindustansk; L. studerede indiske og malayiske sprog og skrev Commentaries of Baber, fuldendt af W. Erskine (s. d.); han døde 1811 på en rejse til Java. – II 183.20.
- Lidfors, Elias (1787–1825), sv. filolog, 1811 docent, 1813 adjunkt og 1820 prof. i latin ved Lunds univ. – Fra (*)569.
- Lidman, Sven Fredrik (1784–1845), sv. præst og forfatter, 1811 docent i arabisk ved Uppsala univ., samme år legationspræst i Konstantinopel, hvorfra han 1814–15 foretog en længere rejse gennem Ægypten, Palæstina, Syrien og Lilleasien, hvor han samlede oldsager og håndskrifter (som dog alle blev ødelagt ved en brand 1818); han besøgte ligeledes Grækenland og Rom, hvor han afskrev dokumenter i Vatikanarkivet, 1817 lektor i Linköping, hvor han 1824 blev domprovst. Medlem af Göthiska förbundet. Forf. bl.a.: Om fornlemningar i Nubien (Iduna 1817 p. 46–85). – I 211.25.
- Liljegren, Johan Gustaf (1791–1837), sv. historiker, 1814 fil. mag. fra Lunds univ., hvor han 1815 blev docent i fædrelandets antikviteter, fulgte 1815–16 N. H. Sjögren på dennes antikvariske rejser i Sverige og flyttede 1816 til Stockholm, hvor han blev amanuensis i Kgl. Samsfundet för utgivandet af håndskrifter rörande Skandinaviens historia, fik 1817 det hverv at oversætte og udgive de isl. manuskripter på Kungliga Biblioteket i Stockholm, 1819–20 rejse til København, 1822–26 amanuensis i Svenska akademien, 1823 ansat i rigsarkivet i Stockholm, fra 1835 som rigsarkivar. Medlem af Göthiska förbundet, 31/12 1829 æresmedlem af Det islandske litterære Selskab i Kbh. Forf. bl.a.: Skandinaviska Fornålderns Hieltesagor efter isl. håndskrifter I Gänge Rolfs Saga, Stockh. 1818 (jfr. Rask Bb 29–30), II Örvar Odds Saga samt Jarlmans och Herrmans Saga, Stockh. 1819 (jfr. Rask Bb 39). Anteckningar rörande Versar, skrefne med runor (Skandinaviske Litteraturselskabs Skrifter Kbh. 1820). Anmärkningar öfver Runorna och Runminnesmärkerna

- (prisbelønnet 1821 og trykt i Svenska akademis skrifter VII; udsendt særskilt som Runlära, Stockh. 1832). Diplomatarium Svecanum I-II, Stockh. 1829-37. Runurkunder (Bihang till Dipl. Svec.), Stockh. 1830. Udgav sammen med C. G. Brunius Nordiska fornlemningar I-II, Stockh. 1819-23. - 149 399 404 I 311.28 400.27 407.30 437.22 452.11 II 68.1,13 89.14,17 111.4 257.30. - Fra 756 757 880 (926) 962.
- Lindberg, Jacob Christian (1797-1857), præst; efter at have studeret teologi og især østerlandske sprog blev L. 1822 cand. teol. og var derefter (indtil 1830) lærer ved Metropolitanskolen i Kbh., deltog på Grundtvigs side hidt i striden mellem Grundtvig og H. N. Clausen med skrifterne Nogle Bemærkninger i Anledning af Kirkens Genmæle (1825), Hvad er Kristendom i Danmark? (1826) og Er Dr. Prof. H. N. Clausen en ærlig Lærer i den kristne Kirke? (1829), hvilket sidste førte til sagsanlæg mod L.; dommen lød på frifindelse, men L., der var blevet suspenderet fra sit embede, tog sin afsked og levede af skriverier, især mod den rationalistiske kristendomsforkyndelse, indtil han 1844 blev præst i Tingsted på Falster. Forf. bl.a.: Chrestomathia Hebraica II, Kbh. 1820. Hebraisk Grammatik, Kbh. 1822. Veiledning til en grammatisk Analyse af Genesis, Kbh. 1822, af Chrestomathia Hebraica, Kbh. 1823, og Anvisning til en grammatisk Analyse af det hebraiske Sprog, Kbh. 1823. Hebraiske Conjugations- og Declinations-Tabeller, Kbh. 1827. I Theologisk Maanedsskrift (som L. sammen med Grundtvig og Rudelbach fra 1825 var udgiver af) skrev han I p. 40 og 128, II p. 241 og III p. 119: Oversigt over den Skjæbne, som det Hebraiske Sprogstudium og det gamle Testamentes Fortolkning har havt i Danmark i Aarene 1790-1820 (hvorimod S. N. J. Bloch: Bemærkninger i Anledning af en Afhandling i det theol. Maanedsskrift om det hebraiske Sprogstudiums Skjæbne i Danmark, Kbh. 1825 (skoleprogram)). I Theologisk Maanedsskrift IV p. 182 replicerede L. - 676 II 181.28 182.7.
- Lindfors, Anders Otto (1781-1841), sv. filolog, 1805 docent i filosofi i Lund, 1810 cand. jur. og notar i Uppfostringsutskottet, 1814 medlem af Kgl. Uppfostringskomitéen, var 1811 blevet adjunkt i historie ved Lunds univ. og blev 1816 prof. i historie, 1819 præst i Bjärshög og Oxie, 1826 prof. i latin i Lund, 1830 æresdoktor i teologi. L. deltog ivrigt i tidens oldforskning og blev 1825 medlem af Det kgl. nordiske Oldskriftselskab i Kbh.; deltog 1826 og 1828 i møder i Stockholm i Uppfostringskomitéen. Forf. bl.a.: Inledning till Isländska Litteraturen och dess Historia under Medeltiden, Lund 1824. - 706 792 II 146.14 147.5. - Fra 616 622 623 626 802.
- Lindschöld, Erik (1634-90), sv. statsmand og forfatter, 1668 kancellisekretær, 1677 kancelliråd, gjorde desuden karriere ved hoffet, hvor han 1687 blev kgl. råd, var samtidig hofpoet og fra 1687 kansler for Lunds univ. Svenska akademien lod 1830 præge en mindemedalje for ham. - 962.
- Ling, Pehr Henrik (1776-1839), sv. gymnastikmand og forfatter, opholdt sig 1799-1804 i Kbh., hvor han bl. a. studerede eddadigtning og nordisk mytologi,

- var 1804–13 i Lund, hvor han underviste i moderne sprog og gymnastik, 1813–25 gymnastiklærer ved krigsakademiet på Karlberg i Stockholm, 1825 titular prof.; var medlem af Göthiska förbundet. Forf. bl.a.: *Asarne*, Stockholm 1816 (de første 8 sange anmeldt af Rask Bb 21); en fortsættelse fulgte i *Stockholmsposten* 1817 (to sange) og 1824 (to sange), og endelig blev 13. sang udgivet selvstændigt Stockholm 1826 (anmeldt af Rask Bb 95); værket blev omarbejdet og udgivet i ialt 30 sange Stockh. 1833. Forf. desuden reformationsskuespillet *Riksdagen* 1527, Stockh. 1817. – 237 I 188.12 199.32 210.10 211.20 243.10 II 198.8. – Fra 710.
- Linné, Carl von (1707–78), sv. botaniker, studerede 1727 medicin i Lund og fra 1728 i Uppsala og foretog samtidig botaniske rejser i Sverige, opholdt sig 1735–38 i Holland, hvor han tog doktorgraden i medicin og udarbejdede botaniske værker, 1738 praktiserende læge i Stockholm, 1739 medstifter af Vetenskapsakademien og 1741 professor i medicin og botanik i Uppsala. 1829 afsløredes J. N. Byströms marmorstatue af Linné i Uppsala universitetsbibliotek. L. opfandt et nyt system til ordning af planter (seksualsystemet, efter ham kaldt det linneiske system), efter hvilket planterne ordnes i klasser og disse igen i ordnere efter befrugtningorganernes tal-, størrelses- og fordelingsforhold; endvidere indførte han en systematisk nomenklatur, den såkaldte binominære benævnelse, hvor hver plante har to navne, et, der angiver slægten, og et, der angiver, hvilken art det er inden for slægten. Både inddelingssystemet og nomenklaturen blev epokegørende for den botaniske forskning. Forf. bl.a.: *Systema naturæ*, Leiden 1735. *Fundamenta botanica*, Amsterdam 1736. *Philosophia botanica*, Stockholm 1751, *Species plantarum*, Stockh. 1755. – 823 I 382.9.
- Linzén, Johan Gabriel (1785–1848), fi. filolog, 1812 docent, 1813 adjunkt og 1828 prof. i romersk litteratur ved Åbo akademi, udgav 1819–23 sammen med F. Bergbom i Åbo tidsskriftet *Mnemosyne*, hvor han bl.a. selv 1819 (*Mnemosyne* nr. 60) skrev en artikel *Om finsk nationalitet*, hvori han udtrykker den finske nationalbevægelses grundsætninger. – I 404.25.
- Livius, Titus (59 f. Kr.–17. e. Kr.), romersk historieskriver; hans hovedværk er *Roms historie* i 142 bøger (om tiden fra Roms grundlæggelse til år 9 e. Kr.), som dog kun delvis er bevaret. Heri findes sagnet om den kyske Lucretia. – I 84.5.
- Ljungberg, sv. oberst. – I 161.16.
- Lobojko, Ivan Nikolajevič († 1861), russisk lærd, f. i Charkow, ophold i Petersborg, 1821 professor i russisk og slaviske sprog samt russisk litteratur ved universitetet i Vilna. Forf. bl.a.: *Om de vigtigste udgaver af Herbersteins optegnelser om Rusland* (Petersborg 1818). *Om den skandinaviske litteratur* (Vilna 1822). *Kæmpegrave i Samogitien og andre oldtidsminder i dette land* (*Dzienn. Viln.* 1823). *Uddrag af et brev og om runer i almindelighed* (*Dzienn. Viln.* 1822). *Beskrivelse af polske og litauiske Byer og Undersøgelse om Litauen*. Oversatte forskellige ting fra dansk til russisk, deriblandt A. Jør-

- gensen, Materialier til Forstandsøvelser, 1812. – 287 318 407 540 I 328.7 329.28 331.24 332.21 333.2 337.6,15 349.28 352.10 355.13 356.12,19 359.18 361.31 362.4 365.7 366.12 392.7 407.14 409.11 431.7 432.17 438.24 439.32 449.11 II 86.14,17 141.6 142.15. – Til *528 *558 645. – Fra *535.
- Lobojko's moder. – II 102.24.
- Locket, Abraham, Calcutta. – II 37.20 38.3.
- Lodbrog, Regner, da. vikingekonge, nævnes 845 som anfører for en normannerhær ved Seinen i Frankrig og er formodentlig lig med den kong Ragnhall, der faldt i kamp på de britiske øer ca. 865 og efterlod sig berømte sønner, hvoraf to, Ivar og Ubbe, 867 underlagde sig det nordlige England. I vikingetidens sagndigtning blev Regner Lodbrog den berømteste skikkelse, og som hans sønner nævnes bl. a. Ivar Benløs, erobrer af byen York 866 og grundlægger af et dansk rige i Northumberland, Hvidserk, til hvem sagn fra nordboernes færd i Rusland blev knyttet, og Ubbe, der faldt mod overmagt vistnok i Frisland. Regnersagnene foreligger i en norsk version hos Saxo, hvori indgår en del historiske bestanddele, samt i den isl. Ragnars saga. – II 101.17.
- Longman, Thomas Norton (1771–1842), eng. forlægger, overtog sin faders forlag ved dennes død 1795 og oparbejdede det ved sin kompagnon Owen Rees' hjælp; ved stadig tilknytning af nye kompagnoner var forlagets navn 1816 blevet Longman, Hurst, Rees, Orme, Brown and Green. – II 183.23.
- Lose, Carl Christian (1787–1835), musik- og forlagsboghandler, ejede fra 1802 musik- og boghandelen Gothersgade 11 i Kbh. – II 74.1 90.16 91.5.
- Ludvig XIV (1638–1715), konge af Frankrig 1643–1715. – I 2.32.
- Ludvig XVIII (1755–1824), konge af Frankrig 1814–24, levede 1796–1807 under vanskelige økonomiske forhold forsk. steder i Europa, opholdt sig 25/9–23/10 1804 i Kalmar, efter indbydelse fra den sv. konge Gustav IV Adolf, for der at træffe aftale med den ligeledes indbudte Greve af Artois om deres fælles politik mod Napoleon. Under dette ophold besøgte han det nærliggende Stensö, hvor den af ham stærkt beundrede Gustav Vasa gik i land 1520, og lod indhugge en af ham selv forfattet latinsk indskrift til minde om Gustav Vasas ankomst til Sverige. – I 401.23,28.
- Lumsden, Matthew (1777–1835), eng. orientalist, 1808 prof. i persisk og arabisk ved College of Fort William ved Calcutta i Indien. Forf. bl. a.: *A Grammar of the Arabic Language*, Calcutta 1813 (planlagt til to bind, men kun 1. bind udkom). – I 424.21.
- Lund, Jens Nicolai (1796–1448), præst., cand. teol. 1819, derefter lærer ved forsk. skoler i Kbh., 1824 kateket i Fåborg, 1830 præst i Herringe og 1834 i Tommerup efter sin fader, Torkild Lund. Svoger til N. M. Petersen. – II 64.21?
- Lund, Johannes Christian (1798–1872), jurist, cand. jur. 1819, 1827 ansat i kancelliet, 1834 landsretsassessor; søn af Torkild Lund, svoger til N. M. Petersen. – II 64.21? 173.8.
- Lund, Morten (1686–1757), no. præst, 1718 missionær i Alten og Hammerfest i

- Tromsø stift, 1723 præst i Alten og Talvig, 1728 præst i Overhalden i Trondhjemms stift. Udgav: M. Luthers liden eller mindre Catechismus, hosføyed, til Finnernes og Lappernes Nytte, dens oversættelse i det lappiske Sprog, Kbh. 1728. – II 248.4 251.22.
- Lund, Torkild (1765–1833), præst, 1787 missionær i Dansk Vestindien, 1799 præst ved St. Knuds kirke i Odense og 1811 i Tommerup og Brylle. Gift med Helena Dorothea Krejdal, f. von Aphelen. Hans sønner er J. N. Lund og J. Chr. Lund; datteren Sophia Magdalena blev 1816 gift med N. M. Petersen. – II 173.26.
- Lundblad, Carl Henrik (1800–1834), sv. litteraturhistoriker, 1824 docent i litteratur ved Lunds univ., senere adjunkt i moderne litteratur. – Fra 610 649.
- Lunding, Conrad Mathias (1791–1829), læge, cand. med. 1815, 1816–20 reservelæge ved Frederiks hospital, disputerede oktober 1817 for den medicinske licentiatgrad og 1819 for doktorgraden i medicin, 1820 læge i Ringsted, 1826 prof. i farmakologi og retsmedicin ved Kbh.'s univ. – I 264.3.
- Lundstedt, Jonas (1793–1859), sv. skolemand, 1821 lektor i matematik ved Stockholms gymnasium. – 609.
- Luther, Martin (1483–1546), ty. reformator, opslog 31/10 1517 sine 95 sætninger på kirkedøren i Wittenberg. – I 267.1.
- Lutze, se Leche.
- Luxdorph, Bolle Willum (1716–88), jurist og poet; L. syslede ved siden af sin embedsgerning som juridisk embedsmand med litterære studier og skrev selv latinske digte, vandt 1755 Svenska Vitterhetsakademiens pris for et latinsk digt om Karl X Gustavs overgang over Storebælt 1658. – I 278.9.
- Lye, Edward (1694–1767), eng. sprogforsker, 1721 præst i Northamptonshire, hvor han begyndte af studere oldengelsk, udgav 1743 Franciscus Junius's Etymologicum Anglicanum efter det Bodleianske manuskript og indføjede foran i denne udgave en oldeng. grammatik, 1750 præst i Yardley Hastings og medlem af Society of Antiquarians; 1737 var L. begyndt på en oldeng. og gotisk ordbog; den udsendtes efter hans død af præsten Owen Manning 1772 som Dictionarium Saxonico- et Gothico-Latinum. – I 139.20 142.26 157.4 206.10.
- Lyngbye, Hans Christian (1782–1837), præst og botaniker, cand. teol. 1812, derefter huslærer hos Niels Hofman Bang (Hofmansgave på Fyn), sammen med hvem han 1816 rejste til Norge, især for at studere alger, 1817 Kbh.'s universitets guldmedalje for en prisopgavebesvarelse (om alger), foretog 1817 en rejse til Færøerne og fik 1818 Videnskabernes Selskabs sølvmedalje for en afhandling om grindehvaler og grindefangsten på Færøerne, 1819 præst i Gjesing og Nørager i Aarhus stift, 1827 i Søborg og Gilleleje i Nordsjælland. Forf. bl.a.: Brouka Taat d. e. Buxemands-Visen paa Færøsk og Dansk (Det skandinaviske Litteraturselskabs Skrifter 1816–17 p. 234–68). Færøske Qvæder om Sigurd Fofnersbane og hans Æt. Samlede og oversatte. Med Indledning af P. E. Müller, Randers 1822. Den underbare Harpe, en færøsk Vise, med

- Oversættelse (Kjøbenhavns Skilderie 1821 nr. 63), samt flere afhandlinger om færøske emner i forskellige tidsskrifter. – I 294.16.
- Lysholm, Henrik (1790–1860), no. stortingsmand, 1829 politimester og 1848 borgmester i Trondhjem, fra 1833 stortingsmand, 1832–38 formand for 2. klasse i Det kgl. norske Videnskabernes Selskab i Trondhjem. – II 267.28.
- Lütken, Johannes Christian (1791–1856), skolemand, student 1811, dyrkede derefter forskellige, især filosofiske studier, hørte bl.a. Oehlenschläger, Jens Møller og Sibbern, men uden at finde sin rette plads, beskæftigede sig også med undervisning, 1822 adj. og 1826 lektor ved Sorø akademi. – I 162.7.
- Lövegren, Georg (1775–1833), sv. boghandler, drev 1807–32 boghandel i Göteborg, hvor han 1813–32 udgav Göteborgsposten, 1818 Göteborgs Handels- og Sjöfartstidning, drev 1816–18 tillige bogtrykkeri i Stockholm og udgav forskel. blade dér. Udgav forsk. rejsehåndbøger på fr., ty. og eng. og 1815 en håndbog for rejsende i Sverige og Norge. – I 151.7.
- Mackay, Mackintosh (1800–1873), skotsk præst; førte tilsyn med trykningen af Dictionary of the Gaelic Language I–II, 1828 (udgivet af The Highland Society). – 821. – Til 863.
- Mackenzie, Sir George (1780–1848), skotsk mineralog, foretog i mineralogisk-geologisk øjemed 1810 en rejse til Island sammen med dr. Henry Holland og dr. Richard Bright, besøgte 1812 Færøerne og aflagde beretning om denne rejse i Royal Society of Edinburgh, hvoraf han var medlem, ligeledes medlem af Royal Society of London. Forf. bl.a.: Travels in the island of Iceland, anmeldt af O. Chr. Olufsen i Litteratur-Tidende 1812 nr. 10–11 (visse dele af bogen er skrevet af hans to rejseledsagere). – 191 I 169.4 185.13.
- Madsen, købmand i Bergen. – II 256.16 257.13, 22, 33.
- Magnus Lagabøter (1238–80), konge i Norge 1263–80, fik sit tilnavn (lovforbedrer), fordi han lod de fire gamle norske landskabslove revidere og bearbejde til en for hele riget gældende landslov, som 1274–76 vedtoges i de fire norske lagdømmer. Landsloven har dog visse særbestemmelser for hver af de fire landsdele, og Magnus Lagabøters Gulatingslov er den for Gulatingsområdet gældende redaktion af landsloven. – I 159.23 234.5 249.21.
- Magnusen: hvor intet andet anføres, menes hermed Finnur Magnússon.
- Magnusen, Finn, se Magnússon, Finnur.
- Magnússon, Árni (1663–1730), isl. historiker og håndskriftsamler, broder til Jón Magnússon, cand. teol. 1685, 1684–90 amanuensis hos den kgl. antikvar Thomas Bartholin, 1697–1721 ansat i gehejmearkivet, 1701 prof. i filologi og antikviteter, fra 1721 i geografi og historie, 1721 tillige bibliotekar ved universitetsbiblioteket i Kbh. Da A. M. 1702–12 var på Island som medlem af den kgl. landbokommission, samlede han med kgl. fuldmagt alt, hvad han kunne få fat på af gamle pergamenthåndskrifter; denne håndskriftsamling testamenterede han til universitetsbiblioteket, hvori den efter hans død indlemmedes som en særlig del af biblioteket. Sin formue testamenterede han til

Kbh.'s univ. som et legat, hvis renter skulle anvendes dels til afskrivning og udgivelse af håndskrifterne, dels som stipendium for to islandske studenter (stipendiarii arnamagnæni), der skulle arbejde for at realisere legatets formål; legatet skulle bestyres af særlige efører, den arnamagnæanske kommission. – I 96.14 181.27 211.19 249.30 258.16.

Magnússon, Finnur (1781–1847), isl. oldgransker, Jón Ólafsson d. yngres brodersøn, studerede jura i Kbh. 1798–1800, hvorefter han rejste til Island, hvor han 1806–12 var ansat ved den isl. landsoverret i Reykjavík, efter at han i nogle år havde været skriver hos landfoged R. Frydensberg; kom 1812 til Kbh., hvor især J. v. Bülow's understøttelse muliggjorde hans ophold og studier, 1815 titulær professor, fra 10/1 1818 med rang af overordentlig professor; fra april 1819 fik han fast årlig løn med pligt til at holde offentlige forelæsninger ved Kbh.'s univ. og Det danske Akademi for de skønne Kunster over Nordens ældste litteratur og mytologi (disse forelæsninger, som han privat havde påbegyndt allerede 1816, og hvortil han 1817 havde fået kgl. understøttelse, fortsatte han indtil 1829), blev 1823 Thorkelins medhjælper i gehejmearkivet og 1829 ved dennes død kgl. gehejmearkivar. 1816 medlem af Kommissionen til Oldsagers Opbevaring og 1822 af Den arnamagnæanske kommission, fra 1829 tillige sekretær i den sidste; 1816 medstifter af Det isl. litterære Selskabs københavnske afdeling, 1816–19 denne afdelings sekretær, 1819–20 og 1821–27 dens formand, 1827 æresmedlem, fra 1826 medlem af Det kgl. nordiske Oldskriftselskab og 1828 viceformand i dette samt medlem af dets oldskriftkomité. Gift 1821 med Nicoline Dorothea Barbara Frydensberg. Forf. bl.a.: Indledning til Forelæsninger over den ældre Edda's mytiske og ethiske Digte (Athene VI p. 101–140, særskilt Kbh. 1816). Indledning til Forelæsninger over den ældre Edda, 2. Cursus, begyndt i Efteraaret 1816 (Dansk Minerva 1817 febr. p. 53–74, særskilt Kbh. 1817). – Imod G. L. Baden, Antiquariske, Historiske, Juridiske og Statistiske Notitser (Minerva V–VI, 1817): Historisk-antiquariske Bemærkninger om de hedenske Nordboers Kultur og Karakter (Minerva VII, 1818, juliheftet p. 66–86; særskilt Kbh. 1818), hvortil svar fra G. L. Baden i Minerva VII 1818 (augustheftet p. 158–173) og fortsættelse med gensvar til G. L. Baden i Minerva VII 1818 (septemberheftet p. 217–32). – Udsigt over den kaukasiske Menneskestammes ældste Hjemsted og Udvandringer. Fremstilt i en Indledning til Forelæsninger over den nordiske Mythologi og de dertil hørende eddiske Sange, Kbh. 1818. Bidrag til nordisk Archæologie, meddelte i Forelæsninger, Kbh. 1820. Af disse bidrag udgav G. L. Baden et fordrejet udtog med den falske titel: Finn Magnusens Beviis for at vore Kunstnere ved Reiser til Island kunne naae det samme, som ved at reise til Italien og Rom. Med Anmærkninger af L. Jacobsen, Hirschholm (Kbh.) 1820; herimod M.: Udførlig Erklæring, Kbh. 1820, og Svar mod L. Jacobsens el. Dr. G. L. Badens Forsvar, Kbh. 1820. Desuden Bemærkninger ved Hr. Prof. Torkel Badens Skrift om den nordiske Mythologies Ubrugbarhed for de skønne Kunster, Kbh. 1820. Oplysninger om Kilderne

- til Hr. Prof. Torkel Badens Sammenligning mellem den nord. og den græskromerske Mythologie, Kbh. 1821 (om Torkel Badens indlæg s. d.). Se desuden Kjøbenhavns Skilderie 1820 nr. 76, 84, 96, 98, 100, 101 og 104). – Optegnelser paa en (antikvarisk) Rejse fra Kjøbenhavn, over Sanderumgaard, til Jellinge . . . i sommeren 1820 (Nyerups Magazin for Rejseiagttagelser III p. 1–64, 113–178, også særskilt Kbh. 1821). Den ældre Edda. En Samling af de nord. Folks ældste Sagn og Sange, ved Sæmund Sigfussön, kaldet hin Frode. Oversat og forklaret I–IV, Kbh. 1821–23. Eddalæren og dens Oprindelse . . . i udførlig Sammenligning . . . med Grækere, Persere, Indere og flere gamle Folks mythiske Systemer og Troesmeninger. Et Priisskrift, kronet [1818] af Det kgl. da. Vid. Selsk. I–IV, Kbh. 1824–26. Edda Sæmundar hinns Fróða, Pars III. Accedit . . . Mythologiæ Lexicon continens carmina Voluspá, Hávamál et Rigmál, Kbh. 1828. I Edda Sæmundar hinns Fróða, Pars II (Kbh. 1818) har M. forfattet den lat. oversættelse af kvadene om Helge Hundingsbane samt ord-, navne- og sagregister. – *49 122 216 318 556 578 583 596 609 717 736 866 949 967 978 979 1080a I 87.18 90.15,25 91.15 174.16 192.26 198.16 199.31 200.8 208.6 210.22 222.1,19,22 228.13 236.8 238.20 242.24 243.14 251.24 253.15 255.24 256.14 258.31 263.10,18,20 265.18 269.4 270.20 271.25 278.26 279.2 283.14 301.11 309.27 327.2 331.3, 21 334.11 336.1,17 338.9 352.9 377.13 390.4,8 391.8,28 392.4 424.1,14 446.15 II 7.4 18.32 21.23 24.4 35.16,21 36.20 59.27 69.28 70.12 79.7 87.25 89.22 145.29 147.6 209.2. – Til 400 1065–1071 1074–1078. – Fra 127 130 (*)148 (165) (*)166 170 176 177 182 184 187 193 214 221 228 (*)229 *240 242 248 264 (*)317 402 448.
- Magnússon, Noline Dorothea Barbara (1804–86), datter af R. Frydensberg, gift 1821 med Finnur Magnússon. – I 424.2 II 21.24.
- Magnússon, Jón (1662–1738), isl. præst og sysselmand, broder til Árni Magnússon, 1689–99 præst i Hjarðarholt, 1699–1708 sysselmand i Stranda syssel, beskæftigede sig derefter med undervisning og studier i isl. sprog, ret og genealogi. Forf. bl.a.: Grammatica Islandica, efterladt i manuskript (AM 1000 4°). – I 11.16.
- Magnússon, Markús (1748–1825), isl. præst, cand. teol. 1779, derefter kapellan og fra 1780 præst i Garðar på Álftanes. Forf. bl.a.: Líkræða yfir Arngrím Prest Jónsson, Beitistaðir 1816. – I 260.31.
- Magnússon, Skúli (1768–1837), isl. sysselmand, tog 1796 juridisk eksamen, 1804 sysselmand i Dala syssel efter sin fader, hvem han siden 1796 havde bistået i embedet. – Fra 89.
- Magnússon, Þórhalli (14/12 1758–8/12 1816), isl. præst, 1784 præst i Villingaholt i Árnes provsti, 1790 i Breiðabólstaður i Fljótshlíð i Rangárvalla provsti. – I 261.10.
- Magnússon, Þorsteinn, søn af Sigríður Þorsteinsdóttir Steingrímsson i ægteskabet med Magnús Ólafsson. – I 176.33.
- Mágus Jarl, sagnskikkelse, hovedperson i den opdigtede isl. Mágussaga, som

- findes i to bearbejdelser, en ældre og mere ægte (udg. af G. Cederschiöld i *Fornsógur Suðrlanda*) og en yngre (udg. af Gunnl. Þorðarsson 1858). Den yngre bearbejdelse (fra sidste halvdel af 14. årh.) er udsmykket med til-digtede episoder, og sagaens sidste kapitel, hvori der citeres en *annal*, og som handler om tidsfølgen i sagaen og dens pålidelighed, hidrører fra bearbejderen. Det må være denne yngre bearbejdelse, som den nu tabte Orm Snorrensens bog har haft. – I 201.31 233.15.
- Mai, Angelo (1782–1854), ital. filolog og bibliotekar, 1813 ansat ved det ambrosianske bibliotek i Milano, 1819 kustode og senere bibliotekar ved Vatikanets bibliotek i Rom. M. fremdrog og udgav med stor omhu forskellige palimpsester, som han fandt på de to biblioteker, bl.a. 1819 ff., sammen med Castiglione, fragmenter af Ulfilas gotiske bibeloversættelse, som han for de flestes vedkommende havde fundet 1817 i Milano. – II 108.9.
- Malcolm, Sir John (1769–1833), eng. officer og diplomat, gjorde karriere inden for det eng. militær i Indien, deltog 1800–1801 og 1808 og 1810 i sendelser til Persien, 1812–17 i England, udmærkede sig 1817–18 i Indien i krigen mod mahratterne, hvis land grænsede op til den britisk-indiske provins Nagpur, 1818 guvernør i mahratternes land, som da indlemmedes i præsidentskabet Bombay, 1822–27 ophold i England, 1827 guvernør i Bombay. Forf. bl.a.: *History of Persia from the earliest period to the present time* I–II, 1815. – I 413.6 II 13.1 45.18.
- Mallet, Paul Henri (1730–1807), svejtsisk historiker, 1752 lærer i fransk ved Kunstakademiet i Kbh., 1760 prof. i historie i Genève, levede 1792–1801 i landflygtighed af politiske grunde, men vendte 1801 tilbage til Genève. Forf. bl.a.: *L'Introduction à l'histoire de Dannemarc*, Kbh. 1755, og som supplement hertil *Monuments de la mythologie et de la poésie des Celtes et particulièrement des anciens Scandinaves*, Kbh. 1756. Eng. oversættelse: *Thomas Percy, Northern Antiquities, with a Translation of the Edda and other pieces from the Ancient Icelandic Tongue. Translated from Mallet's Introduction à L'Histoire de Dannemarc etc. With additional Notes by the English Translator and Goranson's Latin Version of the Edda*, 1770. – 23 I 395.19.
- Malling, Ove (1747–1829), historisk forfatter, embedsmand, 1777–1809 ansat i det vestindiske og guineiske generaltoldkammerkancelli, 1809 kgl. historio-graf, 1812 gehejmekonferensråd, 1805–29 medlem af Directionen for Universitetet og de lærde Skoler, 1823–29 chef for Det kgl. Bibliotek, 1822 formand for Det kgl. danske Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog, 1824 gehejmestatsminister. – 673 I 60.29 267.27 287.21 411.4 II 159.3. – Fra 538.
- Malmström, Pehr (1758–1834), sv. orientalist og numismatiker, 1789 prof. i græsk og østerlandske sprog ved Åbo akademi, 1795 chef for Det kgl. Bibliotek i Stockholm, 1811 præst i Skövde, men opholdt sig mest i Stockholm, 1822 præst i Stora Tuna i Dalarne. M. fik 1787 af Svenska Akademien overdraget at udarbejde en katalog over akademiets samling af arabiske mønter; da den var færdig 1788 blev det overdraget ham desuden at udarbejde en stor af-

- handling om samtlige i Sverige og Finland eksisterende arabiske mønter, men efter hans udnævnelse til prof. i Åbo gik arbejdet i stå, og katalogen blev heller ikke trykt. Først 1848 udkom en sådan katalog, nemlig Tornberg, *Numi cufici regii numophylacii holmiensis.* – 235.
- von Malsburg, ty. officer. – II 178.8.
- de Mange (evt. de Mancy), fransk orientalist, prof. i Petersborg. – I 317.27 357.9 380.13.
- Mansbach, Carl Frederik Christopher, f. o. 1790 i Norge, afskediget som kadet 1807, kom 1815 til Indien og blev ansat som underofficer ved den danske garnison i Serampore, 1817 skriver i *Frederiksnagor*, 1820 kopist ved det danske råd i *Frederiksnagor* og 1822–24 fuldmægtig. – II 48.24 49.27,31.
- Manu Svayambhuva, indisk gudeskikkelse, i de ældre kilder søn af Vivasvat, i de yngre kilder en efterkommer af Brahmån. Manus lovbog, den ældste og vigtigste af de indiske lovbøger, tillægges M. – II 22.11.
- Margrethe (1353–1412), dronning af Norge og Sverige, regent i Danmark fra 1375; 1397 samlede de tre rigers stormænd på Kalmar slot, og her fik Margrethe sin søsterdattersøn Erik, den senere Erik af Pommern, kronet til konge over alle tre riger; M. regerede dog til sin død 1412 over det forenede Norden. – I 400.12,13.
- Marie (1767–1852), dronning af Danmark, gift med Frederik VI. – I 264.28.
- Marie Stuart (1542–87), dronning af Skotland 1542–67, kom 1561 til Skotland fra Frankrig, hvor hun var opdraget, og boede 1561 til sin tilfangetagelse i 1567 i Holyrood Palace i Edinburgh, hvor hun 1565 blev gift med Lord Darnley, 1567 gift med Darnley's morder, Jarlen af Bothwell, en måned senere taget til fange, henrettet 1587 efter 20 års fangenskab i øfængslet Lochleven og andre steder. – 825 I 400.10.
- Markel, aleut, ført til Petersborg med Kotzebues Rurikekspedition 1818, meddeler for Rask ved hans aleutiske optegnelser. – I 375.10 376.14.
- Marschmann, Joshua (1768–1837), eng. missionær og orientalist, rejste 1799 til den danske koloni Serampore i Indien som missionær og foretog missionsrejser og anlagde missionsstationer samt lod Bibelen oversætte til forskellige indiske sprog, stiftede sammen med sin søn (John Clarke M.) 1818 Serampore College for Education of Natives og udgav den første indiske avis *Sumachar Durpun* (*Mirror of News*) og tidsskriftet *Friend of India*, desuden fra 1820 *Quarterly Friend of India*. M. beskæftigede sig foruden med indiske sprog især med kinesisk. 1826 besøgte M. England og takkede den da. gesandt Grev Moltke for grunde og bygning til oprettelse af et universitet i Serampore, som den da. guvernør Kræfting havde stillet til de eng. missionærers rådighed. Moltke tog ham med til Kbh., hvor han studerede fundatsen for Kbh.'s univ., og han opnåede kgl. bekræftelse af sin fundats for det nye univ. 23/2 1827. – 481.
- Matthiæ, August (1769–1835), ty. filolog og skolemand, 1798 lærer i lat., græsk og tysk ved instituttet for udlændinge på slottet Belvedere ved Weimar, 1801

- æresdoktor i Göttingen for *Animadversiones in Hymnos Homericos*, 1802 rektor i Altenburg. Forf. bl. a.: *Ausführliche griechische Grammatik*, Leipzig 1807. *Griechische Grammatik für Schulgebrauch*, Leipzig 1808. – I 66.8.
- de Matthæis, Guiseppe, ital. lærd; forf. bl. a. en disputats sull'origine de' numeri romani, Rom 1816. – II 192.10.
- Matton, Carl (1781–1866), sv. bankmand og genealog. – 918 922.
- Matwec, aleut, ført til Petersborg med Kotzebues Rurikekspedition 1818; meddeler for Rask ved hans aleutiske optegnelser. – I 375.13.
- Maurath, P. R., se Thaarup, M. R.
- Mazarovič, I. I., broder til S. I. Mazarovič. – II 16.8.
- Mazarovič, Simon Ivanovič, russ. gesandt i Tabriz. – Fra 423.
- Mehul, Etienne Nicolas (1763–1817), fr. komponist; hans første opera var *Euphrosine et Corradin*, 1790. – I 307.28.
- Meiners, Christoph (1747–1810), ty. filosof og historiker, 1772 prof. i filosofi og religionshistorie i Göttingen. Forf. bl. a.: *Anweisungen für Jünglinge zum eigenen Arbeiten, besonders zum Lesen, Excerptieren und Schreiben*, Hannover 1789, 2. forøgede udgave 1791 (dansk oversættelse ved A. P. Meden: *Anviisning, hvorledes unge Mennesker bør arbejde, og især hvorledes de bør læse og excerptere med Nytte, samt øve sig i skriftlig at fremsætte deres Tanker*, Kbh. 1801. – Samme bog oversat og med anmærkninger forøget af Jo. Boye, Kbh. 1806). *Vergleichung des älteren und neueren Russlands, in Rücksicht auf die natürlichen Beschaffenheiten der Einwohner, ihrer Kultur, Sitten etc.* I, Leipzig 1798. – I 37.2 370.30.
- Meisling, Simon Sørensen (1787–1856), skolemand, cand. teol. 1807, 1808 adjunkt i Helsingør, 1809 dr. phil., 1812 adj. ved Metropolitanskolen, 1822 rektor i Slagelse og 1826–39 rektor i Helsingør; skrev en del anmeldelser i danske tidsskrifter og oversatte græsk og latinsk poesi til da. – I 243.12.
- Melartin, Erik Gabriel (1780–1847), fi. biskop, 1805 ansat ved gymnasiet i Viborg, 1812 prof. i teologi i Åbo og 1813 præst i Åbo, 1828 prof. i dogmatik i Helsingfors, 1833 Finlands ærkebiskop. – Fra 1011.
- Meninski, François de Mesgnien (1623–1698), fr.-ty.-polsk orientalist, f. i Lorraine, studerede i Rom, hvorfra han 1652 som sekretær fulgte den polske gesandt til Konstantinopel, hvor han selv siden blev polsk gesandt, adlet af den polske konge 1661, gik derefter i tysk tjeneste, 1671 øverste tolk i orientalske sprog ved udenrigsdepartementet i Wien. Forf. bl. a.: *Thesaurus Linguarum Orientalium I–III folio*, Wien 1680 (ny udgave under titlen *Lexicon Arabico-Persico-Turcicum I–IV 4°*, Wien 1780–1802). *Institutiones Linguae Turcicae*, 1680 (ny udg. ved Kollar, I–II, 1756). – I 335.16 386.10 388.14, 25 II 41.15.
- Meyer, Peter Krog (1779–1819), biskop, 1806 ekstraordinær og 1817 ordinær professor i teologi ved Kbh.'s univ., dr. teol. 1815, 18/7 1817 assessor i konsistorium, 1819 udnævnt til den første biskop over Als og Ærø. – I 264.11 424.9.
- Mezzofanti, Guiseppe (1774–1849), ital. sprogmand, 1803–31 prof. i orientalske

- sprog og bibliotekar i Bologna, 1833 bibliotekar ved Vatikanbiblioteket, 1838 kardinal. M. udmærkede sig ved sine omfattende praktiske sprogkundskaber, idet han takket være en særlig evne for praktisk tilegnelse af fremmede sprog erhvervede sig talefærdighed i en mængde (58) europæiske og orientalske rigssprog og dialekter, fx dansk; nogen videnskabelig indsats i sprogvidenskaben har han ikke ydet. – II 87.13.
- Michelsen, Andreas Ludwig Jakob (1801–81), historiker, f. i Sønderjylland, studerede 1819–23 jura i Kiel og Göttingen og besøgte derefter på en to-årig rejse universiteterne i Berlin, Heidelberg, Paris og Kbh., 1824 dr. jur., opholdt sig 1825–29 i Kbh., hvor han studerede Slesvig-Holstens historie og statsret (i forb. m. den nordiske lovgivnings historie) samt Ditmarskens ældste historie og lovgivning, 1829–42 prof. i historie i Kiel, fra 1842 prof. i jura i Jena. – II 209.4.
- Mielcke, Chr. G., forf. Litauische Sprachlehre, Königsberg 1800. Deutsch-Litauisches Wörterbuch, Königsberg 1800. – II 119.27.
- van Mieris, Frans (1689–1763), holl. maler, numismatiker og oldgransker, direktør for tegneakademiet i Leiden, men interesserede sig især for numismatikken og i forb. hermed for historie og oldforskning. Forf.: Groot Charterboek der Graaven van Holland, van Zeeland en Heeren van Vriesland, I–IV, Leyden 1753–56. – II 239.16.
- Mikkelsen, Hans (1578–1651), biskop, 1608 rektor ved Odense skole, 1615 sognepræst i Assens og Kjærum i Odense amt og samme år slotspræst i Kbh. og prof. ved univ., 1616 kgl. hofprædikant og dr. teol. og samme år biskop over Fyns stift. – 14.
- Millin, Aubin Louis (1759–1818), fr. arkæolog, 1795 konservator ved mønt- og oldsagssamlingen i Paris. Udgiver af Magazin encyclopédique (1795–1816) og af Annales encyclopédiques (1817–18), samt forf. af en række arkæologiske og numismatiske værker. På sine rejser i Italien aftegnede M. mange oldtidsmindesmærker og indskrifter, reproduceret i Voyage dans le Midi de la France I–V, Paris 1807–11. – II 43.27.
- Milton, John (1608–74), eng. digter, deltog med en mængde stridsskrifter i kampen mod statskirken for puritanismen, senere independentismen, og især for republikken mod kongemagten i årene 1640–60; hans digteriske hovedværk er Paradise Lost (færdigt 1665, udg. 1667, 21674), et episk digt efter mønstret af Homer og Vergil i 10 (2. udg. 12) sange, som skildrer Adams og Evas liv i paradiset og syndefaldet med frie tildigtninger om gode og onde engles kamp, Satans rådslagninger og udførelse af sin plan; den bedst skildrede person i digtet er Satan som en rebel, der som M. selv ligger under for sine fjender, men aldrig bøjer sig. Paradise Lost er oversat til dansk 1790 af Schønheyder, til isl. 1828 af Jón Þorláksson (s. d.). – I 32.30 156.25 181.4 184.1 258.18 321.3 II 69.14.
- Mitchell, John, eng. missionær i Astrakhan. – I 446.21 447.30 II 5.3,16. – Fra 401 411 *415.

Mitchell, fru John. – II 4.24.

Mitscherlich, Christoph Wilhelm (1760–1854), ty. filolog, 1785 prof. ved univ. i Göttingen og ansat ved universitetsbiblioteket. Udgav bl.a.: *Horatii opera illustrata* I–II, Leipzig 1800. Rask fik 23/1 1804 denne bog i flidspræmie. – I 7.10 8.4.

Moberg, Peter (1747–1824), sv. lærer og sprogmand; forf. bl.a.: *Försök till en lärobok för nybegginnare i almänna och svenska grammatiken*, 1815. – II 146.4.

Molbeck, Christian (1783–1857), historiker, litteraturhistoriker, sprogmand, student 1802, begyndte at studere jura, men opgav det efter i 1805 at være blevet amanuensis ved Det kgl. Bibliotek, 1806 medarbejder ved Videnskabernes Selskabs danske ordbog, 1811 og 1813 rejser i Danmark, april-nov. 1812 rundrejse i Sverige, samme år 3. og 1814 2. bibliotekssekretær ved Det kgl. Bibliotek, 1819 titulær professor, 1819–20 videnskabelig rejse til Tyskland, Frankrig, England og Italien, 1823 1. bibliotekssekretær, 1829 justitsråd, medlem af Det kgl. danske Videnskabernes Selskab og prof. i litteraturhistorie ved Kbh.'s univ., fra 1813 medlem af Det skandinaviske Litteraturselskab og af Det kgl. Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog samt dettes bibliotekar, 1824 dettes arkivar. Udgav 1814–17 *Athene*, et Maanedsskrift II–IX, og 1827–36 *Nordisk Tidsskrift for Historie, Litteratur og Kunst* (jfr. Rask Bb 168–169). Forf. bl.a.: *Om Dialekter eller Mundarter, og Samling af danske Landskabsord etc.*, Kbh. 1811. *Ungdomsvandringer i mit Fødeland*, Kbh. 1811 (bekostet af J. v. Bülow). *Dansk Haand-Ordbog til Retskrivnings og Sprogriktigheds Fremme, med Grundtræk af den danske Retskrivning*, Kbh. 1813. *Breve fra Sverrig i Aaret 1812 I–III*, Kbh. 1814–17 (anmeldt af R. Nyerup i *Dansk Litteratur-Tidende* 1817 nr. 33–35). – Molbechs strid med G. L. Baden begyndte 1808 med M.'s *Nogle Ideer om Historie og Historieskrivning, med Bidrag til en Kritik over G. L. Badens Skrift om Griffenfeld*, Kbh. 1808. Påfølgende meningsudveksling i *Nyeste Skilderie af Kbh.*, 1808. Striden blusede op igen i 1812 på gr. af G. L. Badens anmeldelse af M.'s *Ungdomsvandringer* (*Nyeste Skilderie af Kbh.* 1812 nr. 19 og 20, 3/3 og 7/3), hvorefter M. skrev *Til Publicum om Dr. G. L. Baden som Historieskriver, og om hans Angreb paa Forf.'s Ungdomsvandringer* (*Nyeste Skilderie af Kbh.* 1812 nr. 21 og 22, 10/3 og 14/3); gensvar fra G. L. Baden i samme blad nr. 26 (28.3 1812). – M.'s forhold til Grundtvig var i begyndelsen venskabeligt, jfr. Molbeck, *Til Grundtvig, om hans Eddalære* (*Nyeste Skilderie af Kbh.* nr. 29 1809), men 1813 brød M. med Grundtvig med skrifterne *Til Hr. N. F. S. Grundtvig, Capellan i Udby, i Anledning af hans Verdenskrønike og Kjøbenhavns Skilderie* nr. 29, Kbh. 1813 (herimod Grundtvig, *Krønikens Gjenmæle*, Kbh. 1813) og *Erklæring i Anledning af Grundtvigs Krønikens Gjenmæle* (*Nyeste Skilderie* 1813 nr. 59). På den sidste svarede Grundtvig med digtet *Farvel til C. Molbeck* (*Nyeste Skilderie* nr. 62, 3/8 1813) og M. sendte som svar derpå Grundtvig en afskrift af et digt, *Til Forfatteren af Krønikens*

- Gienmæle, skrevet 5/8 1813 (trykt i Chr. F. Molbechs udgave af brevvekslingen mellem M. og Grundtvig p. 131–132). – I M.'s strid med Rask 1808 om ordet Urkraft (se Rask Bb 1–3) deltog M. med En Sproganmærkning om Ordet Urkraft og Partikelen Ur (Litterære Efterretninger 1808 nr. 15) og Noget mere om Urkraft og Partikelen ur, om den danske Etymologie, om Gram og det isl. Sprog m. m., i Anledning af Hr. Rasks Bemærkninger (Nyeste Skilderie 1808 nr. 63–64), samt med et nidvers (Nyeste Skilderie 1808 nr. 67). I retskrivningsstriden 1825 (jfr. Rask Bb 70–73 og 238) deltog M. med Om den nysvenske Skrivemaade i dansk Skrift, og Urigtigheden af de for sammes Antagelse givne historiske Grunde (Nyt Aftenblad 1825 nr. 24–25). Et Brev til Prof. A. Gamborg i Anledn. af sammes „et Par Ord om Retskrivning“ (Nyeste Skilderie 1825 nr. 57–58). Skrivelse til Prof. Rask (Nyeste Skilderie nr. 65–66). Anti-Hermod eller Bidrag til Forsvar for historisk Sandhed, dansk Skrivebrug og Retskrivning, imod Prof. Rask (Nyt Aftenblad 1825 nr. 38 og 50). Om den Raskiske Tone i Videnskabelig Polemik (Nyeste Skilderie 1825 nr. 97). Om Molbechs syn på denne retskrivningsstrid og på Rasks indlæg i den og hans produktion i det hele taget efter 1823 kan læses i et brev til brødrene Grimm af 10/7 1826, trykt i Briefwechsel der Gebrüder Grimm p. 188. – 253 635 656 675 I 85.8 109.6 111.9,23,27 114.28 136.3 150.30 160.10 161.3,7,10 196.2 207.11 244.23 246.12 249.19 255.29 277.21 397.5 II 24.1 187.18 215.16. – Til *56 136 *153 *333. – Fra *55 126 *147 *188 *606.
- Moldenhawer, Daniel Gotthilf (1753–1823), biblioteksmand, fra 1777–1805 prof. ved Kbh.'s univ., 1788 overbibliotekar ved Det kgl. Bibliotek, 1790 medlem af Kommissionen for univ. og de lærde skoler, 1805 medlem af den da oprettede Direktion for univ. og de lærde skoler, i egenskab af hvilket han 1810–11 spillede en betydelig rolle ved oprettelsen af det norske univ., 1817 fritaget for dette hverv, 1805 etatsråd, 28/1 1811 konferensråd og 29/11 1811 medlem af Kommissionen for det no. univ.'s anlæg og indretning. – I 76.14 108.33 265.5.
- Moltke, Ehrenreich Christopher Ludvig (1790–1864), greve, amtmand, 1815 cand. jur. og ansat i udenrigsdepartementet, 1816 legationssekretær i Stockholm, 1817 i Berlin, 1819–23 amtmand i Islands sønderamt og stiftamtmand på Island, 1824 stiftamtmand i Aalborg, 1828–32 marskal hos prins Frederik (VII), 1832 gesandt i Stockholm og 1846 i Paris. – I 423.30 443.32.
- Moltke, Joachim Godske (25/7 1746–5/10 1818), lensgreve, statsmand; efter en karriere som embedsmand var M. 1781–84 statsminister og levede derefter som godsejer på Fyn, 1813 gehejmestatsminister. M. var stærkt videnskabeligt interesseret, især i klass. filologi og historie, og skænkede 1817 Oldsagskommissionen 4 brakteater (Antikvariske Annaler III 1820 omtales denne gave og i Antikv. Annal. IV 1827 hans ønske om et dansk arbejde om brakteater og de i den anledning erhvervede tegninger og aftryk fra Norden og Tyskl., Polen og Rusland). – I 343.9.

- Monberg, Jens. – I 25.15.
- Moor, Edward (1771–1848), eng. skribent, opholdt sig 1783–1805 i Indien som soldat og boede derefter i England, 1796 medlem af The Asiatic Society of Calcutta, 1806 af The Royal Society og 1818 af Society of Antiquarians. Forf. bl.a.: Hindu Pantheon, London 1810. Hindu Infanticide, London 1811. – I 342.13.
- Morris, eng. general i Indien (Berhampore). – II 51.17.
- Mortensen Kolpus, Hans, finlap fra Vadsø i Østfinmarken, læreruddannet fra det norsk-finske seminarium på Trondenæs i Nordnorge, fulgte 1832 med Stockfleth til København og var meddelelser for Rask ved dennes lappiske undersøgelser (jfr. Rask, Lapp. Sproglære, 1832, fortalen p. 12–13). – II 262.15 268.29.
- Moses, gammeltestamentlig skikkelse, førte iflg. Mosebøgerne Israels folk ud af Ægypten og 40 år gennem ørkenen til Kanaans land samt gav dem deres lov, overrakt ham af Jahve på to stentavler på Sinai bjerg. I senere tid opfattedes Moses som grundlægger af Israels folk og religion og forfatter til de 5 Mosebøger; disse er imidlertid for en stor dels vedkommende afspejlinger af tildragelser i Kanaan i Israels historiske tid. – II 26.21.
- von Muck, Theodor († 1831), embedsmand, 1798–1830 postembedsmand i Hamborg med en afbrydelse 1812–15, da han var postmester ved grænsepostkontoret i Stöckelsdorff, 1817 justitsråd. – II 194.18.
- Muller, John (1699–1784), eng. matematiker, 1741 overlærer ved det kgl. militærakademi, senere prof. i forsvarsvæsen. Forf. bl.a.: New System of Mathematics, to which is prefaced an Account of the First Principles of Algebra, London 1769 (²1771). – I 37.4 39.11.
- Munck af Rosenschöld, David (1786–1840), sv. præst og skribent, fil. mag. 1805, docent i græsk i Lund 1807, cand. teol. 1810, vicebibliotekar og adjunkt i æstetik 1812, præst i Kvistofte 1816, provst 1820. Forfattede en dansk oversættelse af Esaias Tegnér's da endnu ikke udgivne tale ved den svenske kronprins Oskars formæling 1823: Esaias Tegnér, Tale i Anledning af Kronprindsen af Sverrigs Formæling. Holden i Lund d. 1. Dec. 1813. Udgiven tilligemed en Kritik over de politiske Sætninger i Samme, Kbh. 1824. Tegnér svarede med Till danska allmänheten (Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn 1824). – II 147.11.
- Mundt, Christopher (1787–1828), læge, tog kirurgisk eksamen 1810 og blev efter at have været regimentskirurg i Trondhjem og reservekirurg ved Kirurgisk Akademi og Frederiks Hospital i Kbh. 1814 regimentskirurg i Frederiksnagor i Indien, forflyttedes 1827 til Guinea. – Til *443 *444. – Fra *445.
- Munthe, Caspar Frederik (1704–63), klassisk filolog, 1731 lærer ved Metropolis tanskolen, senere konrektor og vicerektor, 1747 prof. i græsk ved Kbh.-univ. Forf. bl.a.: Det græskiske Sprogs Grammatica til Skolernes Brug i Dannemark og Norge, Kbh. 1744. – I 66.8.

- Murray, Alexander (1775–1813), skotsk sprogforsker, 1806 præst i Urr i Kirkcudbrightshire; hans hovedinteresse var sammenlignende sprogvidenskab, og 1812 blev han prof. i østerlandske sprog i Edinburgh. Hans hovedværk er *History of the European Languages, or Researches into the Affinities of the Teutonic, Greek, Celtic, Slavonic, and Indian Nations I–II*, udgivet posthumt Edinburgh 1823. – II 106.28.
- Mülertz, Anders Faaborg (1788–1844), skolemand, 1810 adj. i Nyborg, 1811 i Odense og bibliotekar ved Fyns stiftsbibliotek, 23/10 1817 dr. phil. (*De causis propagatæ celeriter in Dania Reformationis*, Kbh. 1817), 1819 overlærer i Nyborg, 1833 rektor i Horsens. – I 264.5 267.17.
- Müller: hvor intet andet anføres, menes hermed P. E. Müller.
- Müller, Ludvig Christian (1806–51), præst, cand. teol. 1827 og derefter lærer ved Borgerdydskolen i Kbh., opholdt sig 1½ år på Island og forfattede 1830 en isl. grammatik, rejse til Island igen 1832, 1837 kapellan ved Ribe domkirke og præst i Seem, 1842 præst i Snedsted og forstander for seminariet, 1848 præst i Bjørnsholm og Malle og forstander for Ranum seminarium, 1850 præst i Starup i Haderslev stift. Forf. bl. a.: *Udtag af den islandske Formlære*, med Nøgle til Knytlinga Saga, Kbh. 1830. *Islandsk Læsebog*, Kbh. 1837. – 1020.
- Müller, Peter Erasmus (1776–1834), biskop, historiker, sprogmand, cand. teol. 1795, dr. phil. 1797, 1801 prof. i teologi ved Kbh.'s univ., 1803 dr. teol., 1830 biskop over Sjællands stift. – 1805–10 redaktør af *Kjøbenhavnske Lærde Efterretninger* og 1811–30 af dette tidsskrifts fortsættelse *Dansk Litteratur-Tidende*, 1810–16 medredaktør af *Journal for udenlandsk Literatur*. – 1799 medlem af Det skandinaviske Litteraturselskab (1806–19 dets sekretær), 1811 medlem af Det kgl. da. Videnskabernes Selskab og af dets ordbogskommission, for hvilken han blev formand 1829 (deltog i udg. af selskabets *Danske Ordbog III–V*, Kbh. 1820–29), 1813 medlem af Det kgl. da. Selsk. for Fædrelandets Historie og Sprog (1829 viceformand), 1815 medlem af Den arnamagnæanske kommission, efor 1826–30. – Forf. bl. a.: *Antikvarisk Undersøgelse over de ved Gallehuus fundne Guldhorn* (belønnet med Vid. Selsk.'s guldmedalje 1805), Kbh. 1806 (i ty. oversættelse ved W. H. F. Abrahamson, Kbh. 1806), jfr. P. Tham. – *Om Authentien af Snorre's Edda*, og *Beviset derfra kan hentes for Asalærens Ægthed* (*Skandinavisk Museum* 1812 p. 1–97; særskilt trykt som *Om Asalærens Ægthed*, Kbh. 1812; ty. oversættelse: *Über die Aechtheit der Asalehre und den Werth der Snorroischen Edda*. Übersetzt von L. C. Sander, Kbh. 1811; anmeldt af W. Grimm i *Heidelbergische Jahrbücher der Literatur* VI, 1811). – *Recension af Fr. Rüh's, Die Edda* (*Dansk Litteraturtidende* 1813 nr. 9–10). – *Über den Ursprung und Verfall der isländischen Historiographie, nebst einem Anhang über die Nationalität der altnordischen Gedichte*. Aus dem Dänischen (*Manuscripte des Verfassers*) übersetzt von L. C. Sander, Kbh. 1813. – *Recension af N. F. S. Grundtvig, Prøver af Snorros og Saxos Krøniker* (*Dansk Littera-*

turtidende 1816 nr. 7-9). Tillæg til Recensionen over Pastor Grundtvigs Prøveoversættelse af Saxo og Snorro, Kbh. 1816. – Om Udgivelsen af et Sagabibliothek, tilligemed Hrafnkell Godes Saga og Halfs Saga (Dansk Minerva II juni 1816 p. 15-33). Sagabibliothek med Anmærkninger og indledende Afhandlinger I-III, Kbh. 1817-20 (1. del, der drejer sig om de specielt islandske sagaer, er oversat til tysk efter forf.'s manuskript af C. Lachmann og udkom Berlin 1816; 2. del, som behandler Völsungasaga, Nornagests saga og Vilkinasaga foruden andre mytiske sagaer, er oversat til ty. under titlen Untersuchungen über die Geschichte und das Verhältniß der nordischen und deutschen Heldensagen, übers. und kritisch bearbeitet von G. Lange, og udkom Frankfurt am Main 1832; 3. del behandler de historiske sagaer; en prøve på sagabiblioteket er Hrolf Krages Saga i Molbechs Athene VIII p. 535-60). – Kritisk Undersøgelse af Danmarks og Norges Sagnhistorie, eller om Troværdigheden af Saxos og Snorros Kilder, Kbh. 1823. – Undersøgelsen om Norges Sagnhistorie eller om Snorros Kilder og Troværdighed findes ledsaget af en ved B. Thorlacius forfattet latinsk oversættelse i 6. bind af Noregs Konunga Sögur (Haunia: 1826), særskilt trykt under titlen Disquisitio de Snorronis fontibus et autoritate. Latine vertit B. Thorlacius, Haunia 1820. – Kritisk Undersøgelse af Saxos Histories syv sidste Bøger, Kbh. 1830. – Desuden fortaler til Lexicon Islandico-Latino-Danicum Biörnönis Haldorsonii, cura R. K. Raskii edit. (1814), Dansk Ordbog, udg. af Det kgl. da. Vid. Selsk. III (1820) og Laxdœla-Saga. Ex manuscripto Legati Magnæani (1826). – 100 149 151 169 171 204 206 323 398 410 I 14.9 46.4 75.10,19 102.24 103.22, 26 114.23 117.21 134.8 157.11,23 158.7 186.33 193.8 208.23 213.23,27 222.17 225.21 239.26 246.16 268.22 272.6 276.19 283.17 287.13 309.25 332.16 334.18 335.2 352.16 356.9 357.1 358.3 359.17,24 378.6 390.4,11 407.1,14,22 428.14 II 11.20 13.22 14.2 15.17,19 23.8,25 27.23 29.3,9,25 30.4,27 36.21 38.10 56.12 59.27 61.30 63.14 121.15 245.6. – Til *33 81 *84 *123 *138 *146 *163 *207 *255 *295 *309 *313 *321 *326 *339 *352 *376 *385 *391 *393 *406 419 *426 *431 *442 *446 *452 454 460 764. – Fra 14 76 *128 *159 *175 *249 *270 *306 *334 *342 *364 *369 *428 *436 *449 559 763.

Mynster, Jakob Peter (1775-1854), biskop, 1801 præst i Spjellerup på Sjælland, 1811 kapellan ved Frue Kirke i Kbh., 1815 dr. teol., 1817 medlem af Direktionen for univ. og de lærde skoler og rang med etatsråd, 1826 hofpræst, 1834 biskop over Sjællands stift. – I 213.31,33 411.4 II 159.3.

Mynster, Ole Hieronymus (1772-1818), læge, dr. med. 1797, 1805 ekstraordinær og 1817 ordinær professor i medicin ved Kbh.'s univ. samt assessor i konsistorium. – I 264.10.

Münter, Friederich Chr. Carl Hinrich (1761-1830), biskop, kirkehistoriker, studerede 1781-83 arkæologi og kirkehistorie i Göttingen, dr. phil. i Fulda 1784, dr. teol. i Kbh. 1790, fra 1788 prof. i teologi ved Kbh.'s univ., 1807 medlem af den efter hans forslag oprettede kommission angående de i Dan-

- mark-Norge værende oldsagers opbevaring, 1808 biskop over Sjællands stift; æresmedlem af Det kejserlige Videnskabernes Akademi i Petersborg, medlem af Videnskabernes Selskab i Kbh. (fra 1798), München, Edinburgh, Göttingen, af det kgl. svenske Vitterhetsakademi i Stockholm og andre udenlandske videnskabelige selskaber, korresponderende medlem af Videnskabernes Selsk. i Berlin, medlem af Det kgl. da. Selsk. for Fædrelandets Historie og Sprog fra 1806. M. efterlod et stort bibliotek (katalog ved J. A. Bølling Kbh. 1830) og en omfattende møntsamling (katalog med titlen Museum Müntherianum ved C. J. Thomsen Kbh. 1835-39). Forf. bl.a.: *Antiquarische Abhandlung* (Kbh. 1816), *Epistola de monumentis aliquot veteribus scriptis et figuratis penes se extantibus* (Kbh. 1822), samt en mængde religionshistoriske værker på latin, dansk og tysk, de danske ofte senere oversat til fransk og tysk. Udgav *Miscellanea Hafniensia theologici et philologici argumenti I-II*, Kbh. 1816-24; heri samt i Det kgl. da. Vid. Selskabs Skrifter tryktes en del af M.'s numismatiske og arkæologiske afhandlinger. I *Journal Asiatique* II 1823 p. 106-109: *Extrait d'une Lettre à M. de Sacy*; p. 143-150: *Observations de M. Rask, sur les Alphabets Zend et Pehlvi, communiquées à M. de Sacy par M. Münter* (Rasks Bb 47). - 903 924 I 391.22, 24 II 41.6 86.31 98.7 150.23 180.18 238.18 247.18 253.1, 2 254.17 258.15. - Til 235 762.
- Møller, Christian Asmus (1785-1837), no. skolemand, sekretær i Det kgl. norske Videnskabernes Selskab i Trondhjem 1816-25. - II 152.23.
- Møller, Jens (1779-1833), teolog, historiker, cand. teol. 1800, 1801 accessit for besvarelse af Kbh.'s univ.'s æstetiske prisopgave (Var det gavnligt for Nordens skønne Litteratur, om den gamle nordiske Mythologie blev indført og af vore Digtere almindelig antaget i Stedet for den græske?), 1802 guldmedalje for besvarelse af den filologiske opgave og 1806 Vidensk. Selsk.'s guldmedalje for besvarelsen af den historiske opgave (Hvori bestaar Misbrugen af den saakaldte pragmatiske Historie?; besvarelsen trykt 1808), 1802-08 adj. i Slagelse, 1808 prof. i teologi i Kbh., 1813 dr. teol., 1814 medstifter af Bibelselskabet for Danmark, 1822-23 og 1832-33 rektor ved Kbh.'s univ. Forf. bl.a.: *Biskop Dr. N. E. Balles Levnet og Fortjenester*, Kbh. 1817. *Mindeskrift over Daniel Rantzau*, Kbh. 1818, jfr. P. Tetens. - Sammen med Engelstoft udgiver af *Historisk Calender I-III*, Kbh. 1814-17. - 1045 I 199.33 264.17, 20 288.6 II 187.16. - Til 1044 1047. - Fra 14 481.
- Möller, Johann Georg Peter (1729-1807), ty. historiker og sprogforsker, opholdt sig ca. 1756-1764 i Sverige, 1765 prof. i historie i Greifswald. Forf. bl.a.: *Teutsch-Schwedisches und Schwedisch-teutsches Wörterbuch* (også med sv. titel) I-III, 1892-90, 2. udg. 1801-08 (denne sidste har Rask ejet iflg. kataloget over hans bøger). - I 126.4.
- Møller, S. L., bogtrykker. - II 231.22 234.5, 12.
- Mønster, Peter Hans (1773-1830), biskop, 1805 sognepræst i Gyrrstinge, 1813 i Ringsted og Benløse, dr. teol. 1826, 1829 biskop over Aarhus stift. - I 264.2.
- von Møsting, Johan Sigismund (1759-1843), statsmand, 1789-1804 amtmand i

Haderslev, 1804–13 præsidet i det tyske kancelli, 1809–10 midlertidig præsidet i det danske kancelli, 1810 æresmedlem af Det kgl. da. Vid. Selskab, var året 1813 overdirektør ved rigsbanken, 1813–31 finansminister og præsidet i rentekammeret, 1814–42 gehejmestatsminister, 1813–1842 direktør for Fonden ad usus publicos. – I 201.9 408.21 II 23.26 33.24.

Nadir Shah, også kaldet Kulikan (1686–1747), persisk shah 1736–47, befriede Persien for afghansk overherredømme og forjog tyrkerne fra de vestlige persiske provinser, hvorefter han udråbtes til shah 1736, trængte derefter frem gennem Afghanistan og ind i Indien, hvor han 1739 holdt sit indtog i Delhi; senere forsøgte Nadir Shah et tog mod lesghierne ved Det kaspiske Hav, men måtte opgive at besejre dem; myrdet 1747 på grund af sin tyranniske fremfærd. – II 9.8.

Napoleon I (1769–1821), kejser af Frankrig 1804–14 samt de 100 dage i 1815, konge af Italien 1805–15. – I 2.32.

Nefjólfsón, Þórarinn (o. år 1000), isl. købmand og skibsfører, hirdmand hos den norske konge Olav den Hellige. – II 217.32.

Neikter, Jacob Fredrik (1744–1803), sv. historiker og æstetiker, 1785 prof. i litteraturhistorie i Uppsala, 1787 i retorik og statskundskab. Forf. bl.a.: *De efficacia climatum ad variam gentium indolem præcipue ingenia et mores* (Uppsala 1777–97). *Undersökning om orsakerne til smakens olikhet, upkomst och fall hos särskilte folkeslag* (Sv. Akademiens Afhandl. 3, 1793). *Observationum historico-geographicarum particula*, Uppsala 1802 (jfr. Rask i Bb 48). – I 227.11 229.30.

von Nesselrode, Carl Robert (1780–1862), russ. greve, diplomat, 1807 legationssekretær i Paris, 1812 statssekretær for udenrigsstyrelsen i Rusland, 1816 russisk udenrigsminister sammen med Capodistrias, fra 1821 ene-udenrigsminister, 1829 vice- og 1844–56 rigskansler. – I 451.15,30.

Nestor (f. o. 1050), russ. munk fra huleklostret i Kiew, forfattede før 1091 nogle helgenbeskrivelser, har desuden været antaget som forfatter til en på oldkirkeslavisk affattet krønike omhandlende Ruslands historie fra 882 til 1113; denne krønikes forfatter er imidlertid en mand, hvis navn ikke kendes, men som vides at være kommet ind i det samme kloster 17 år gammel og at have opholdt sig der 1091, samt at have reddet livet ved klostrets plyndring 1096; hans krønike er skrevet 1116 og går altså under navnet Nestors krønike. Den første kritiske udgave af den er Ludwig Schlözers udgave Göttingen 1802–09 med komm. og ty. oversættelse. – I 415.18 II 99.26 103.15 105.4 141.21.

Neuwied, Maximilian, prins af Wied- (1782–1867), ty. naturforsker og etnograf, tjente 1802–06 og 1813–14 i den preussiske hær, 1815–17 naturvidenskabelig rejse til Brasilien. Forf. bl.a.: *Reise nach Brasilien in den Jahren 1815–17*, Frankfurt a. M. 1820–21. *Abbildungen zur Naturgeschichte Brasiliens* (15 hefter), Weimar 1823–30. *Beiträge zur Naturgeschichte Brasiliens I–IV*, Weimar 1825–32. – II 164.28.

- von Nicolaj, Paul, baron (1777–1866), russ. diplomat, ekstraordinær gesandt ved det danske hof 1816–47. – I 391.19.
- Niðuðr, nordisk sagnskikkelse, den onde og gerrige konge over njarerne, som iflg. sagnet om Völundr lod denne fange og mishandle. – I 336.12.
- Niebuhr, Carsten (1733–1815), opdagelsesrejsende, kom 1757 til univ. i Göttingen for at studere landmåling; den derværende orientalist, J. D. Michaëlis, anbefalede ham 1758 til J. H. E. Bernstorff som egnet til at deltage i den af Bernstorff på Michaëlis's forslag planlagte danske ekspedition til Arabien under filologen F. C. van Havens ledelse; N. skulle være astronom og naturhistoriker på ekspeditionen og studerede med dansk statsstøtte 1½ år for at forberede sig, kom 1760 til Kbh. og blev løjtnant i ingeniørkorpset, afsejlede 1761 til Dardanellerne med ekspeditionen, hvis regnskabsfører han var; rejsen gik fra Konstantinopel til Ægypten, hvor N. aftegnede indskrifter med hieroglyffer, derfra 1762 til Arabien (hvor van Haven døde 1763) og Jemen, som N. brugte 8 måneder til at gennemforske, 1763 sejlede ekspeditionen til Bombay, hvor N. blev 14 måneder for derefter som den eneste overlevende af ekspeditionens 5 deltagere at sejle til Arabien og senere til Persien, hvor han undersøgte ruinerne af det gamle Persepolis og især gjorde sig umage for at få nøjagtige afskrifter af de på ruinerne indhuggede kileskriftsindskrifter; over Armenien, Syrien og Konstantinopel vendte han derefter tilbage til Kbh. 1767; han var ingeniørkaptajn til 1778 og blev så landskriver i Ditmarsken. Forf. bl.a.: *Beschreibung von Arabien*, 1772 (holl. og fr. oversættelse 1774). *Reisebeschreibung nach Arabien und andern umliegenden Ländern I–II*, 1774–78 (fr. oversættelse 1776–80; 3. bind først udg. 1837). *Sine fine astronomiske målinger offentliggjorde N. 1800 i Zach's Monatschrift*. – Hans omhyggelige afskrifter af kileskriften i Persepolis muliggjorde Rasks og Grotefends tolkninger. – I 378.16 II 20.21 44.10,24.
- Nielsdatter, Maren, se Rasks halvsøster.
- Nielsen, Andreas (1774–1840), agent o: grosserer. – I 244.11.
- Nikolai I (1796–1855), storfyrste, kejser af Rusland 1825–55, var 1816–25 kansler for universitetet i Åbo. – I 344.16.
- Nissen, kaptajn. – I 347.20 348.9.
- Nitschmann, Johann Martin († 1862), ty. præst, ansat ved den herrnhutiske brødremenighed i Sarepta 1817–35. – I 440.19.
- Nizâmi, Abn Muhammed ben-Jussuf (1141–1203), pers. digter, forf. bl.a. erotiske digte og kærlighedshistorier samt Alexanderbogen, et sagnhistorisk epos om Alexander den Store. Af hans arbejder findes håndskrifter på Det kgl. Bibliotek (jfr. *Codices orientales bibliothecæ Hafniensis III Codices persici p. 34 f.*). – II 50.9.
- Nordblad, Anders Gustaf (f. 1795), fi. præst, søn af præsten Anders Nordblad, Levanpeldo kapel, Ulfsby sogn i Björneborgs len. – 281.
- Nübling, Theodor, ty. skribent, udgiver af forskellige blade i Ulm, havde været 8 år i Danmark iflg. *Die Druiden* 1826. – II 229.26.

Nyerup: hvor intet andet anføres, menes hermed Rasmus Nyerup.

Nyerup, Hans Christen (1790–1815), søn af Rasmus Nyerup, student 1807, fændrik i det da. livregiment 1808, sekondløjtnant 1809, samme år afskediget efter ansøgning, senere sekondløjtnant i de danske tropper i Vestindien, hvor han døde 1815. – 67.

Nyerup, Lovise (1799–1883), datter af Rasmus Nyerup, blev 1827 forlovet med Rask, som dog hurtigt hævdede forlovelsen, opholdt sig senere hos søsteren Augusta Amalie, som var gift med præsten Ph. Chr. Fuglede i Malt, senere Vejen, derefter hos søsterdatteren Karen Fuglede på Vandamgaard i Vejen og sidst hos søstersønnen Niels Fuglede, der var læge og boede på Billinge-gaard på Falster. – 815 I 87.11 II 37.26 231.11.

Nyerup, Rasmus (12/3 1759–28/6 1829), biblioteksmand, litteraturhistoriker, kom 1773 i Odense katedralskole, hvorfra han blev student 1776, tog 1779 filologisk eksamen, 1780 teologisk attestats og 1784 magistergraden i filologi, 1780 amanuensis ved Det kgl. Bibliotek, 1790–1803 bibliotekssekretær, 1784 bibliotekar ved historikeren P. F. Suhms bibliotek, 1788–96 medarbejder ved Videnskabernes Selskabs danske ordbog, 1796 ekstraordinær prof. i litteraturhistorie ved Kbh.'s univ. og samme år tilknyttet universitetsbiblioteket, 1802 regensprovst, 1803 bibliotekar ved universitetsbiblioteket, 1804–06 redaktør af Videnskabernes Selskabs danske ordbog, 1805 antikvarisk rejse til Fyn og 1806 til Sorø, 1807 medlem af og (til 1816) sekretær i kommissionen til oldsagers opbevaring, for hvilken han foretog flere rejser, bl.a. til Jylland 1807, til Sverige 1810 og (sammen med Rask) 1812, 1814 antikvarisk rejse til Fyn, 1821 rekreationsrejse til Tyskland; 1793 medlem af Det kgl. danske Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog, 1816 dets viceformand, 1796 medstifter af Det skandinaviske Litteraturselskab, 1818–20 dets formand, 23/1 1821 medlem af Svenska Akademien, 1823 medlem af Det kgl. da. Videnskabernes Selskab, æresmedlem af Det isl. litterære Selskab. Udgav sammen med B. C. Sandvig på P. F. Suhms bekostning *Symbolae ad literaturam Teutonicam antiqviorum ex codicibus manu exaratis, qvi Havniæ asservantur*, Havn. 1787. Forf. bl.a.: *Nyt Grus kastet for Fødderne af Biskop Balle, eller hans Façon at forsvare Biblen paa bedømt i de göttingske lærde Tidender*, hvor den kaldes Giftblanden, Kbh. 1797. *Udsigt over Nordens ældste Poesie og dens Litteratur. Et Programma ved Forelæsningernes Begyndelse over Danmarks nyere poetiske Litteratur*, Kbh. 1798. *Bidrag til den danske Digttekunsts Historie ved R. Nyerup og K. L. Rahbek*, Kbh. 1800–1808. *Historisk-statistisk Skildring af Tilstanden i Danmark og Norge i ældre og nyere Tider I–IV*, Kbh. 1803–06 (heri som 2. bind: *Udsigt over vort Fædrelands Litteratur i Middelalderen*; som 3. binds 2. del: *Kjøbenhavns Universitets Annaler fra Reformationen af og til 1805*). *Det danske Sprogs Retskrivningstheorier*, Kbh. 1805. *Anmodning til Ejere af nordiske Oldsager*, dat. 12. Martii 1807 (Dagen 1807 nr. 45; også særskilt trykt som oktavblad). *Om Edda* (Skand. Litteraturselskabs Skrifter 1807 III p. 113–191). Søren Abildgaards og Ras-

mus Nyerups antiqvariske Rejser i Aarhus Stift i Aarene 1771 og 1807, Kbh. 1808 (med 10 kobber). Edda, eller Skandinavernes hedenske Gudelære. Oversat af Islandsk ved R. Nyerup (og R. K. Rask), Kbh. 1808 (oversat til svensk af J. Adlerbeth, Stockholm 1811, til tysk af Fr. Rühls, Berlin 1812). Udgiver af P. F. Suhms (i manuskript efterladte) Historie af Danmark X–XIV, Kbh. 1809–28. Forf. Schwedische ungedruckte Übersetzungen altdeutscher Gedichte in der königlichen Bibliothek zu Stockholm (Museum für altdeutsche Literatur II, Berlin 1810, p. 321–35). Udvalgte danske Viser fra Middelalderen, efter A. S. Vedels og P. Syvs trykte Udgaver og efter haandskrevne Samlinger, udgivne paa ny af W. H. F. Abrahamson, Nyerup og Rahbek I–V, Kbh. 1812–14. Som en prøve af dette værk havde Nyerup udgivet Axel Thorsen og Skjøn Valborg, en norsk Ballade, med Anmærkninger, Kbh. 1809 (anmeldt af W. Grimm i Heidelbergische Jahrbücher der Literatur IV 1811; jfr. K. L. Rahbek i Sandsigeren 1811). Redaktør af Frigge, en Nytaarsgave for 1813, Kbh. 1813. Forf. fortalen til den af Jacob Deichmann udsendte Fortegnelse over de Bøger, som i Aarene 1814–16 ere udkomne i de tre nordiske Riger, Kbh. 1815–17. Almindelig Morskabslæsning i Danmark og Norge igjennem Aarhundreder, Kbh. 1816 (jfr. Hamarsköld, Strödda Anteckningar rörande svensk Folkläsing i Svensk Litteraturtidning 1817 nr. 30–35). Rejser til Stockholm i Aarene 1810 og 1812, Kbh. 1816 (anmeldt af E. C. Werlauff i Dansk Litteratur-Tidende 1817 nr. 39). Første Times Forelæsning over Historien af den nordiske Mythologies Studium (Athene VIII, 1817, p. 37–53). Efterretninger om Kong Friderik den Tredie, Kbh. 1817. Dansk-norsk Litteraturrexicon I–II, Kbh. 1818–19 (med fælles titelblad: Almindeligt Litteraturrexicon for Danmark, Norge og Island. Ved R. Nyerup og J. E. Kraft, Kbh. 1820. Danmarks Pris. Ny Text til en gammel Nationalmelodie, Kbh. 1819. Magazin for Rejseiagttagelser I–IV, Kbh. 1820–25. Antiqvariske Optegnelser paa en Rejse til München (Antiqvariske Annaler IV p. 3–63; særskilt aftryk Kbh. 1822). Catalogus librorum Sanskritanorum, quos bibliothecæ Universitatis Havniensis vel dedit vel paravit Nathanael Wallich, Havnæ 1821. Udvalg af danske Viser fra Midten af det sextende Aarhundrede til henimod Midten af det attende. I Forening med Auditor P. Rasmussen udgivet af R. Nyerup, I–II, Kbh. 1821. Den saa kaldte Kong Eriks Krønike paa gammel Dansk (Nye Danske Magazin V p. 161 f. (med ordforklaringer af Rask p. 195–199 (Bb 109)); særskilt aftryk Kbh. 1827). Peder Lolles Samling af danske og latinske Ordsprog, Kbh. 1828. Rasmus Nyerups Levnetsløb beskrevet af ham selv, Kbh. 1829. – Nekrolog ved P. E. Müller i Dansk Litteraturtidende nr. 32 og 33 1829. – 28 29 59 133 176 241 387 440 467 491 529 666 734 1055 1067b 1086 I 4.9 5.27 8.30 9.3,10,24 12.5 13.33 14.3,9 17.12 18.22 20.20 21.22,28 22.13 25.30 26.4,29 27.7,26 37.3 39.16 40.27 41.9 47.26 59.4 62.10 63.7 73.6 106.27 116.1 117.18 124.15 125.15,23 127.25,31 128.21 130.27 132.25 134.14, 30 142.21 146.10 147.12 151.17 152.18 158.24,27 159.13,18 162.2,23 179.8

195.30 196.3 198.16 199.31 211.7 213.15 214.5 215.29,30 228.3 231.28
 238.11 241.11 248.10 250.1,15 264.21 268.22 269.4 281.19 293.11 299.6
 301.7 304.4,12 318.7 325.22 328.18 330.3 331.1,3 337.5,15,16 348.13,27
 349.28 350.20 351.32 352.4,10 354.26 359.14,24 365.30 378.10 389.6 394.8
 409.14 424.19 426.9 427.18 428.8,9 436.19 437.21,24,26 439.31 II 7.7
 16.21 19.4 20.6 21.17 23.2 27.22 32.7 33.19 35.33 40.7 41.9 53.3 60.31 67.9
 74.5 76.8 79.6 87.24 89.21 91.9 97.26 106.10 110.31 113.16 118.25 121.15
 145.29 147.6 154.2 165.9,19 169.15 172.29 174.4 178.3 187.20 189.23 204.5
 209.3 215.16 224.10,23 225.5,16 226.5 230.30 265.11. – Til 10 *21 *223 *280
 *286 *311 *327 343 *345 *353 *360 381 *386 *390 *412 *414 422 427
 *433 *450 *456. – Fra 4 (*)125 140 *142 (*)157 *164 *183 *211 *230
 *243 *257 *261 *315 318 *350 *378 *429 *437 *447.

Nykopp, Carl Gustaf (1785–1849), fi. præst, 1812 docent og 1813 adjunkt i græsk ved Åbo akademi, 1826 præst i Jokkas, 1844 domprovst i Borgå. – 262.

Oddsson, Gunnlaugur (1788–1835), isl. præst, indskrevet ved Kbh.'s univ. 1813, 1817 arnamagnæansk stipendiat, 1821 cand. teol. og sekretær ved Det isl. litterære Selskabs afdeling i Kbh., 1825 konsistorialessor, 1826 præst ved domkirken i Reykjavík. Udgav Fóstbrædra-Saga eller Sagan af Þorgeiri Havardssyni ok Þormódi Bersasyni Kolbrúnarskalldi, Kbh. 1822. Medarbejder ved udgivelsen af Laxdœlasaga, Kbh. 1826. – II 35.12 114.13.

Odin, nordisk gud. – *438 I 7.25,26 79.23 88.20 91.19 92.10,16 316.20.

Odorico fra Pordenone (ca. 1280–1331), katolsk missionær, indtrådte ca. 1300 i fransiskanerordenen og drog 1318 på missionsrejse over Persien til Indien, Ceylon, Sumatra, Java, Borneo, Kanton og Peking, hjemrejsen fra Kina foregik over Tibet og Forasien med hjemkomst til Italien 1330. Hans rejseberetning er optegnet af en ordensbroder, Guillaume de Solagna, og findes dels i håndskrifter, dels trykt på latin og andre sprog (jfr. C. E. Aurivillius). – I 189.28.

Oehlenschläger, Adam Gottlob (1779–1850), digter, 1801 accessit for besvarelse af Kbh.'s univ.'s æstetiske prisopgave: Var det gavnligt for Nordens skønne Litteratur, om den gamle nordiske Mythologie blev indført og af vore Digtere almindelig antaget i Stedet for den græske?, 1805–09 udenlandsrejse til Tyskland, Frankrig, Schweiz og Italien, fik 1809 titel af prof., 1810 ekstraordinær prof. i æstetik ved Kbh.'s univ., dec. 1816–sept. 1817 rejse til Frankrig og Tyskland med baron P. G. Bertouch-Lehn, 1827 ordinær prof. i æstetik, 1829 æresdoktor i filosofi ved Lunds univ. Forf. bl.a.: Digte, Kbh. 1803 (indeholder Guldhornene og St. Hansaften-Spil samt flere romancer og lyriske digte). Poetiske Skrifter I–II, Kbh. 1805 (indeholder bl.a. Vanlundurs Saga og Aladdin, den sidste oversat til tysk i Aladdin oder die Wunderlampe, ein dramatisches Gedicht, Amsterdam 1808). Nordiske Digte, Kbh. 1807 (indeholder Thors Rejse, Baldur hin Gode og Hakon Jarl hin Rige). Disse værker såvel som Palnatoke, Kbh. 1809, viser Oehl.'s begejstring

- for Nordens oldtid, som han poetisk søger at genskabe i sin digtning, men han havde ikke nogen kritisk indstilling til de gamle myter, sagn og historiske fortællinger, lige så lidt som han var nordisk filolog i dette begrebs egentlige forstand. Derfor kunne Rask med god grund angribe hans sproglige viden og kunnen i hans forelæsninger over den gamle islandske poesi. Den nordiske linje i sin digtning fortsatte Oehl. med tragedien Stærkodder, Kbh. 1812, og især med digtkredsen Helge (Kbh. 1814), fortsat med Hroars Saga (Kbh. 1817); 1817 udkom tragedien Fostbrødrene, og 1819 Nordens Guder. Et episk Digt (oversat til tysk: Die Götter Nordens, von G. Th. Legis, Leipzig 1829). Oehl. udgav 1816 Eventyr af forskellige Digtere, sammendragne og oversatte med Bemærkninger I–II, og 1817 Frederiksberg. Et Digt (om sin barndoms bydel). 1817–18 udkom En Reise fortalt i Breve til mit Hjem I–II, som blev angrebet af Jens Baggesen (s. d.); Oehl. svarede med Prof. Oehenschlägers Erklæring til Publikum om hans personlige Forhold til Justitsraad Baggesen, Kbh. 1818. – Skuespil, Kbh. 1827, indeholder bl.a. tragedien Væringerne i Miklagard. – 119 126 I 5.7 234.12 239.22 249.19 256.3,4 264.22,27 342.22 II 2.3 35.21 128.31 134.23 199.10 229.18. – Til *50.
- Ófeigsson, Oddr (o. midten af 11. årh.), isl. købmand og skibsfører, hovedpersonen i Bandamanna Saga. – II 37.14.
- Oken, Lorenz (1779–1851), ty. naturforsker, studerede 1800–1804 medicin i Freiburg, 1804 i Würzburg og 1805 i Göttingen, vinteren 1806–1807 tilbragte han på den østfrisiske ø Wangeroog, 1807–19 prof. i medicin i Jena, besøgte derefter München og Paris og holdt vinteren 1821–22 forelæsninger i Basel, levede 1822–27 som privatmand i Jena, 1827–32 prof. i psykologi i München, 1833–51 prof. i naturhistorie i Zürich. Udgav 1816–48 det encyklopædiske tidsskrift Isis, hvis program var, at artikler i alle videnskaber undtagen jura og teologi kunne optages, og at tidsskriftet var åbent for både tyskere og udlændinge. – II 128.19 130.22.
- Ólafsson, Eggert (1726–68), isl. lagmand og digter, broder til Jón Ólafsson den yngre, studerede ved Kbh.'s univ. 1746–48, 1748 baccalaureus i filosofi, beskæftigede sig derefter med naturvidenskab og var arnamagnæansk stipendiat, gennemrejste 1750 Sydisland og 1752–57 hele Island sammen med Bjarni Pálsson for efter kgl. befaling og under tilsyn af Videnskabernes Selskab at udarbejde en beskrivelse af øen (denne udarbejdedes 1764–66 i Kbh. af Ó. alene), 1767 vicelagmand på Island. Forf. bl.a.: Búnadarbálkur, 1762 (et digt om det isl. landvæsen). Eggert Olafsens og Biarne Povelsens Reise igennem Island foranstaltet af Videnskabernes Selskab i Kiøbenhavn og beskrevet af Egg. Olafsen I–II, Sorø 1772. Nockrar hugleidingar frammsetter i liodum, sem nefnast Bwnadarbaalkur, Hrappey 1783 (anonym). – Kvæði Eggerts Ólafssonar, Kbh. 1832. – I 80.20 181.3 198.4 II 270.15.
- Ólafsson, Guðmundur (1652–95), isl. lærd, indkaldtes til Sverige efter Jón Jónsson Rúgmans død i 1679 og blev 1681 oversætter ved Antikvitetskollegiet; Ó. hjalp Johan Peringskiöld med dennes udgaver af islandske og

- gammelnorske tekster og udgav selv flere islandske sagaer og oversættelser af sagaer; han efterlod ved sin død en mængde arbejder i manuskript, bl. a. et isl.-lat. lexicon; af hans efterladte arbejder er hans store islandske ordsprogsamling *Thesaurus adagiorum* 1930 udgivet af G. Kallstenius. – I 212.29.
- Ólafsson, Jón (1731–1811), isl. filolog, almindeligvis kaldt Jón Ólafsson den yngre i modsætning til den isl. filolog Jón Ólafsson den ældre (1705–79), broder til Eggert Ólafsson, farbroder til Finnur Magnússon; hans søster Rannveig var gift med Björn Halldórsson. Ó. studerede fra 1753 ved Kbh.'s univ., blev 1756 baccalaureus, 1765 cand. teol., arbejdede samtidig for det arnamagnæanske legat og blev 1800 medlem af den arnamagnæanske kommission. Forf. bl. a.: *Supplement til Ihres Glossarium Sviogothicum* (trykning påbegyndt 1805, men det trykte tillige med en del af manuskriptet gik tabt ved bombardementet på Kbh. 1807, en ny udarbejdelse var færdig 1809, men blev aldrig trykt). Om Nordens gamle Digtekunst, dens Grundregler, Versarter, Sprog og Foredragsmaade. Et Priisskrift. Paa det kgl. Videnskabers Selskabs Bekostning, Kbh. 1786. Ó. efterlod sig i manuskript bl. a. *Explicatio carminum Heimskringlæ* (KB Add. 27 4°). – 531 532 I 11.2 18.9 72.28,30 87.19 97.10 140.29 141.16 222.6 237.15 248.3 314.8 327.15.
- Ólafsson (Olavius), Ólafur (ca. 1741–1788), tolder, f. på Island, student 1765, baccalaureus 1768, tilknyttet Landhusholdningsselskabet, for hvilket han 1775–77 foretog 3 økonomiske rejser til Island, 1777 tolder i Skagen, 1788 i Mariager. Forf. bl. a.: *Greinilig Vegleidsla til Talnalistarinnar med fjórum höfudgreinum hennar og þriggja lida reglu skipud eptir landsvísu og kauplögum Islendinga*, Kbh. 1780. – I 37.24.
- Ólafsson, Stefán (ca. 1620–1688), isl. præst og digter, cand. teol. 1648, fra 1649 præst i Vallanes i Múla provsti på Østisland. Forf. bl. a. en del lyriske digte, som blev udgivet som *Qvæði síra Steph. Ólafssonar*, Kbh. 1823 (1. del af *Ljóðmæli*, útg. af því íslenzka bókmentafélagi [ved Finnur Magnússon]). – I 181.3 443.25.
- Olsen, Gottsche Hans (1760–1829), diplomat, etatsråd, 1791 prof. i moral og de skønne videnskaber ved Sorø akademi, 1794 da. konsul i Tunis, 1798 notarius publicus i Kbh., 1808 legationsråd (med etatsråds rang), 1810 rejse til Stockholm, 1811 medlem af direktionen for de kgl. skuespil, marts 1813 etatsråd og medlem af Det kgl. da. Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog. – I 162.1.
- Olufsen, Oluf Christian (1763–1827), forfatter, statsøkonom, 1793 lærer ved det classenske agerdyrkningsinstitut med titel af professor, fik 1806 rang med ekstraordinære professorer og blev 1815 prof. i statsøkonomi ved Kbh.'s univ. – Beretning fra Den arnamagnæanske Kommission i Kollegialtidende nr. 6 (8/2 1812), nr. 7 (15/2 1812) og nr. 8 (22/2 1812). – I 112.7.
- Ormr Snorrason (14. årh.), isl. lagmand, 1359–68 og 1374–75 lagmand i Syd- og Østisland. En nu tabt membran, som i slutn. af middelalderen er ført til Sverige, og som har indeholdt et par historiske og flere uhistoriske sagaer

- (blandt de sidste Mágus Jarls saga), har været kaldt Orm Snorresens bok, og sandsynligheden taler for, at det er Ormr Snorrason, der har ladet dette håndskrift skrive. – I 201.30 233.16.
- Oskar, prins af Sverige (1799–1859), sv. og no. konge under navnet Oskar I 1844–59; efter at hans fader, den fr. general Jean Baptiste Bernadotte (se Karl XIV Johan) 1810 var blevet sv. tronfølger kom Oskar 1811 til Sverige, hvor han blev meget afholdt, hans gode begavelse og store flid muliggjorde omfattende studier i videnskab og kunst foruden statsret og statsforvaltning, kronprins 1818 ved faderens tronbestigelse, 1819 studerede han ved Uppsala univ., hvis kansler han var blevet 1818; gift 19/6 1823 med hertuginde Josefina af Galliera. – 279 I 323.16 II 146.17.
- Otfrid (9. årh.), ty. munk, fuldendte o. 868 en rimet evangelieharmonie, *Liber Evangeliorum Domini gratia theotisce conscriptus* (skrevet på oldhøjtysk (frankisk)). – II 109.22.
- Otte – II 90.8 91.14.
- Ottelin, Carl Gustav (1792–1864), fi. skolemand og præst, 1815–18 russ. sproglærer i Åbo, 1818–31 lektor ved Borgå gymnasium, 1831 præst i Viborg, 1833 biskop i Borgå; gift 1819 med Johanna Fredrika Wallenstjerna. Ud gav (sammen med E. G. Ehrström) *Rysk Språklära*, Petersborg 1814. – I 404.15,16 II 71.25.
- Outzen, Nicolaus (1752–1826), præst, sprogmand, f. i Terkelsbøl i Tønder amt, cand. teol. 1779, 1787 præst i Breklum i Nordfrisland. Forf. bl.a.: *Das angelsächsische Gedicht Beowulf als die schätzbarste Urkunde des höchsten Alterthums von unserm Vaterlande* (Kieler Blätter III, 1816, nr. 13; anmeldelse af G. J. Thorkelin, *Poema Danicum dialecto Anglosaxonica*, Kbh. 1815). *Die dänische Sprache im Herzogthum Schleswig*, Kbh. 1819 (med accessit belønnet besvarelse af en prisopgave udsat af J. Brønnum Scavenius, s. d.). *Über die älteste und neueste Geschichte unserer Nordfriesen* (Kieler Blätter, 1819). *Untersuchungen über die Alterthümer Schlesiens und des Danewerks*, 1826 (belønnet med Videnskabernes Selskabs sølvmedalje). Efter hans død udkom *Glossarium der friesischen Sprache, besonders in nordfriesischer Mundart* (udg. Kbh. 1837), som han 1824 havde indsendt til Videnskabernes Selskab i Kbh. – I 244.14 II 123.32 135.13 237.19 238.12,20 243.7.
- Ouvaroff, se Uvarov.
- Ovid (43 f. Kr.–17 e. Kr.), romersk digter, forf. bl.a. det berømte læredigt *Ars amandi* el. *Ars amatoria*. Oversat til da. af M. R. Thaarup (s. d.). – II 266.27.
- Oxenstjerna, Carl Gustaf (1753–1815), sv. diplomat, 1798–1813 extraordinær gesandt og befuldmægtiget minister ved det danske hof. – I 120.13 122.4.
- Palladas (5. årh.), græsk skribent, forfatter til talrige epigrammer i det græske samlingsværk *Anthologia Palatina* (*Anthologia Graeca*). – I 298.13.
- Pallas, Peter Simon (1741–1811), ty. naturforsker og rejsende, opholdt sig 1768–1810 i Rusland, hvor han foretog flere rejser og drev naturvidenskabelige

- studier. Forf. (foruden omfattende naturvidenskabelige værker) bl. a. *Linguarum totius orbis vocabularia comparativa I-II*, Petersborg 1787-89 (omfattende asiatiske og europæiske sprog; 3. bind, som skulle have omfattet de afrikanske og amerikanske sprog, udkom ikke), ny omarbejdet udgave i 4 bind Petersborg 1790-91. - I 309.12.
- Palmblad, Vilhelm Fredrik (1788-1852), sv. forfatter, ramtes i 14-års alderen af en sygdom i hoften, hvad der tvang ham til stillesiddende virksomhed, fil. mag. 1815, docent i historie i Uppsala 1822, adjunkt i historie 1827 og prof. i græsk 1835, 1810-36 medejer af Akademiska boktrykkeriet i Uppsala, indtil 1834 også af en boghandel, og drev en omfattende forlagsvirksomhed, idet han især var den nye romantiske skoles forlægger; han udgav bl. a. tidsskrifterne *Poetisk Kalender* 1811-21, *Swensk Literatur-Tidning* 1813-24 og *Svea* 1818-32. Gift 1828 med Mariana Rebecka Loenbom. - I 190.11,17 191.29 207.1 218.23 228.4 II 198.8 215.13.
- Palmgren, S., sv. kaptajn, førte skibet, som Rask sejlede med fra Kbh. til Stockholm 1816. - I 397.8.
- Pálsson, Bjarni (1719-79), isl. læge og naturforsker, studerede fra 1745 medicin og naturhistorie, især botanik, ved Kbh.'s univ., berejste 1752-57 Island sammen med Eggert Ólafsson for at skaffe økonomiske, geografiske og naturhistoriske oplysninger om landet, 1760 landfysikus på Island, hvorfor Eggert Ólafsson alene måtte bearbejde det på rejsen indsamlede materiale, s. d. - I 198.5.
- Pálsson, Gunnar (1714-91), isl. præst og digter, cand. teol. 1741, 1742 rektor på Hólar, 1753-85 præst i Hjarðarholt, havde del i den arnamagnæanske kommissions udgave af *Sæmunds edda* 1787. Forf. bl. a. digte og værker om islandsk sprog. AM Rask 7 findes en afskrift af *Codex Wormianus* af Snorres edda, hvori der hist og her er marginalia med Gunnar Pálssons hånd. Rask har på et forsatsblad skrevet, at han har denne bog fra Sira Eggert [Jónsson] á Ballará. - I 220.6.
- Pálsson, Sveinn (1762-1840), isl. læge og naturforsker, studerede medicin ved Kbh.'s univ. fra 1788, 1791-94 rejse i Island for Naturhistorieselskabet i Kbh. for at foretage naturhistoriske undersøgelser, 1799 kirurg i Islands sønderamt, 1803-33 landfysikus. Forf. bl. a. afhandlinger om medicinske og naturhistoriske emner, deriblandt *Om de i Island dødelige Sygdomme* (i *Rit þess íslenzka Lærdomslista félags XV*, som aldrig udkom), desuden en dagbog i 3 bind fra Islandsrejsen (dele af denne er trykt i Naturhistorieselskabets Skrifter II-III), samt flere biografier over islændinge (uvist hvad der kan menes med den her I 260.30 nævnte). - I 260.30 393.31 II 69.10. - Til 312.
- Pantzner, hofråd i Petersborg. - 312 I 356.28 358.9 393.29 394.2.
- Paterson, John (1776-1855), eng. missionær, præsteuddannet, rejste 1804 med E. Henderson til Danmark for ad den vej at komme til Indien, blev i Kbh. indtil 1807, hvorefter han rejste til Stockholm og 1812 til Petersborg, 1817 dr. teol. ved Åbo univ., virkede indtil 1822 for The British and Foreign

- Bible Society og efter 1822 for det russiske bibelselskab, rejste 1825 tilbage til Storbritannien og slog sig ned i Edinburgh, hvor han var skotsk sekretær for The London Missionary Society. – I 309.31 318.16 321.13 334.6 351.14,25 368.25 410.6. – Fra 379.
- Paul, Jean, se Richter.
- Pauli; Rask gætter i brevet på, at det er degnen i Agernes på Fyn. – 43.
- Peders, Anna Katrine, se Rasks stedmoder.
- Pedersen, Lars, skipper. – II 270.30.
- Peringskiöld, Johan (1654–1720), sv. oldgransker, fra 1680–93 ansat i Antikvitetskollegiet, det senere Antikvitetsarkiv, 1693 rigsantikvar, 1698–1711 isl. translator. Udgav Vita Theodorici regis Ostrogothorum et Italiæ autore Joanne Cochlæo Germano. Cum additamentis et annotationibus, Stockh. 1699. Heimskringla eller Snorre Sturlesons Nordländska Konungasagor, Stockh. 1697. Wilkina Saga el. Histor. om K. Thiderich af Bern, samt Niflunga Sagan, Stockh. 1715 (til hjælp ved forberedelsen af de to sidstnævnte havde P. islændingen Guðmundur Ólafsson). – I 201.31 212.28 233.14,21.
- Perron, Anquetil du, se Anquetil.
- Petersen; hvor intet andet anføres, menes hermed N. M. Petersen.
- Petersen, Frederik Christian (1786–1859), klassisk filolog, cand. teol. 1811, dr. phil. 1814, 1815 adjunkt ved det filosofiske fakultet ved Kbh.'s univ., 20/1 1818 ekstraordinær og 27/6 1842 ordinær prof. i klass. filologi, 1829 tillige provst ved Regensen og Kommunitetet. – I 288.18.
- Petersen, Gudmund, se Pétursson, Guðmundur.
- Petersen, Hallgrim, se Pétursson, Hallgrímur.
- Petersen, Niels Matthias (1791–1862), sprogmand, litteraturhistoriker, gik 1801–08 i Odense katedralskole, hvorfra han blev student, studerede derefter teologi i Kbh., men tog ikke eksamen, 1813 skaffede R. Nyerup ham en huslærerplads på Fyn, og 1815–26 var han lærer ved seminariet Bernstorffsminde på Brahetrolleborg på Fyn, besøgte Kbh. sommeren 1825 og okt. 1826 og flyttede 1827 dertil, 1829 2. underbibliotekar ved universitetsbiblioteket, fik samme år præmie for besvarelsen af en prisopgave udsat 1828 af Samfundet til den danske Litteraturs Fremme (besvarelsen trykt 1829–30 under titlen Det danske, norske og svenske Sprogs Historie under deres Udvikling af Stamsproget I–II, jfr. Rask i Bb 177), 1830–45 registrator ved gehejmearkivet, 1841 titulær prof., 1845 prof. i nordiske sprog ved Kbh.'s univ.; gift 19/5 1816 med Sophia Magdalene Lund, datter af præsten Torkild Lund i Tommerup på Fyn; fra 28/4 1825 medlem af Det kgl. nord. Oldskriftselskab. Forf. bl. a.: Prøve af en Oversættelse af Njáls-Saga (Dansk Minerva VII, 1818, p. 518–548). – Coelibatet. Dramatisk Skildring, Kbh. 1823. – Undersøgelse om, hvorvidt den danske Retskrivning bør forbedres. Et Bidrag til Retskrivningsstriden, Odense 1826 (anmeldt af Rask i Bb 83; jfr. J. H. Bredsdorffs bemærkninger i Nyt Aftenblad 1826 p. 83–84 og 103–104 (hvortil Rask i Bb 85), samt S. N. J. Bloch, Grundsætningerne for den danske Retskrivning

- i Anledning af N. M. Petersens Undersøgelser desangaaende, Kbh. 1826. – Om Bogstavet j (Nyeste Skilderie af Kbh. 1826 nr. 22, jfr. Rask i Bb 86). – Dansk Orddannelseslære, Odense 1826 (bogen er dediceret J. v. Bülow, anmeldt af Rask i Bb 90, jfr. Dagen 1826 nr. 245, 278). – Betragtninger over den høieste Grundsætning for dansk Retskrivning, til Forsvar for Bogen: Undersøgelse om, hvorvidt den da. Retskrivning bör forbedres, Kbh. 1826 (anmeldt i Nyt Aftenblad 1826 p. 375, samt af Rask i Bb 98). – Oversættelse af E. Ch. von Kleist: Der Frühling i Øst's Archiv for Psychologie, Historie etc. V 247–72 (særskilt aftryk Kbh. 1826). – Normannernes Sotoge og deres Nedsættelse i Frankrige i det tiende Aarhundrede, historisk fremstillet af G. B. Depping. Med adskillige Forbedringer oversat, Kbh. 1830. – Dänische Sprachlehre für Deutsche. Herausgegeben von N. M. Petersen, Kbh. 1830 (oversættelse og bearbejdelse af Rask, A Grammar of the Danish Language for the Use of Englishmen, 1830). – Danmarks Historie i Hedenold I–III, Kbh. 1834–38. – Bemærkninger om Rask's Fremstilling af Declinationssystemet (i H. C. Ørsteds Oversigt over det kgl. da. Vid. Selskabs Forhandlinger 1844 p. 44–46). – Bidrag til R. K. Rasks Levnet i Rask, Samlede Afhandlinger I, Kbh. 1834 (angående bidrag fra N. M. Petersens hånd til Rasks biografi derudover se Paul Diderichsen, Rasmus Rask og den grammatiske tradition, 1960, p. 205 f.). – Kortfattet dansk Retskrivningslære, Kbh. 1837 (udarbejdet med Rasks retskrivningslære som grundlag; N. M. P. var 1836 medstifter af Selskabet for en forbedret Retskrivnings Fremme). – 519 713 774 779 943 I 118.27 124.29 125.10 162.5 320.10 321.30 II 176.15 177.25 181.10,20 194.4 202.6 203.1 225.23 266.24. – Til 10a? 31a?. – Fra 268 *457 474 485 603 621 624 625 529 630 631 *636 646 647 653 658 660 661 662 667 676 680 684 686 688 689 690 692 694 697 703 708 711 715 717 718 721 722 726 733. Petterson, skipper. – II 116.12.
- Pétursson, Guðmundur (1748–1811), isl. sysselmand, student 1767, baccalaureus 1770, 1773 adjungeret sin fader, der var sysselmand i Nordre Múla syssel, 1786–1807 sysselmand efter faderen, drog 1807 til Kbh., hvortil han ankom sommeren 1808, og hvor han opholdt sig til sommeren 1810. Udgav Viga-Glums Saga sive Vita Viga-Glumi. E manuscriptis legati Magnæani, Hauniæ 1786 (udgaven bekostet af P. F. Suhm). Fik 1809 af Den arnamagnæanske Kommission overdraget at udgive Grettis saga (oversættelse og bemærkninger hertil var allerede i Suhms levetid og på dennes bestoning udarbejdet af Guðmundur Pétursson sammen med Guðmundur Magnússon); udgaven fremkom ikke, idet arbejdet efter G. P.'s død i 1811 blev henlagt. – I 10.15 14.23,29 18.7.
- Pétursson, Hallgrímur (ca. 1614–74), isl. præst og digter, 1644–51 præst i Hvalsnes, derefter i Saurbær i Borgarfjorð provsti, blev 1767 angrebet af spedalskhed og måtte have kapellan og få år efter trække sig tilbage fra kaldet. Forf. bl. a. salmer, især passionssalmer, og andre digte, som er udg. posthumt, deriblandt Pijslar Psalltare, Skálholt 1690 (indtil 1949 udkommet i 52 ud-

- gaver, fra 1796 med titlen *Passíu Psálmar*, deraf 20.–22. udg. *Viðeyjar Klaustur* 1820, 1825 og 1832). *Andlegir Psalmar og Kvæðe, Hólum* 1759 (7. udg. *Viðeyjar* 1828). – 122 II 270.15.
- Pétursson, Sigurður (1759–1827), isl. sysselmand, cand. jur. 1788, 1789 sysselmand i Kjós og Gullbringa syssel i Islands sønderamt, fik sin afsked 1803 på grund af en benskade, som han havde pådraget sig allerede under studietiden i Kbh., denne sygdom gav anledning til, at han i sine senere år led af humørsyge og kunne være ret fåmælt, fra 1803 til sin død boede han i biskop Geir Vídalíns hus. Forf. bl.a. en del digte og to festspil, *Narfi* og *Hrólfur*, begge skrevet til skolen i Reykjavík; hans digte og de to festspil er udgivet posthumt i *Ljóðmæli*, Reykjavík 1844, og *Leikrit og nokkur ljóðmæli*, Reykjavík 1846. En afskrift af *Rask* af festspillet *Narfi* findes AM *Rask* 101 fol., og festspillet *Hrólfur* er under titlen *Auðun Lögrèttumaðr* trykt i *Rask*, *Sýnishorn*, 1819, p. 209–55. – I 169.16,24 252.20,29 261.19 II 11.3.
- Pezzer, kejserlig russ. kommerceråd, da. konsul i Odessa 1819. – I 429.8.
- Phelps, Samuel, eng. forretningsmand, deltog i Jürgen Jürgensens okkupation af Island 1809. – I 15.13.
- Pipping, Fredrik Wilhelm (1783–1868), fi. biblioteksmand, 1811 amanuensis ved Åbo akademis bibliotek, 1814 prof. i litteraturhistorie i Åbo og bibliotekar; efter Åbos brand 1827 flyttedes univ. til Helsingfors sammen med resterne af det næsten ødelagte bibliotek, og P. fortsatte som prof. indtil 1836 og som bibliotekar indtil 1845. – II 258.18. – Til *836 843 (*1025). – Fra 813 840 846 901.
- Pitiscus, Samuel (1637–1727), ty. filolog og skolemand, f. af tyske forældre i Nederlandene, cand. teol. og derefter rektor ved latinskolen i Zütphen, 1685–1717 rektor ved gymnasiet i Utrecht. Forf. bl.a.: *Lexicon antiquitatum Romanorum* I–II *Leeuwarden* 1713, 2. forøgede udg. I–III, Haag 1737. Det værk, *Rask* tænker på, må være *Antiquarisches Handwörterbuch, zum Verstehen der griechischen und lateinischen classischen Schriftsteller, nach Sam. Pitiscus u. a.*, Berlin 1796. – II 105.24.
- Plum, Frederik (1760–1834), biskop, 1811 biskop over Fyns stift, 1813 stifter af Fyns stiftsbibliotek og 1815 af det fynske litterære selskab, 1828 medlem af Det kgl. da. Vid. Selsk.; P. gjorde et stort arbejde for forbedring af skole- og undervisningsvæsenet og udgav flere pædagogiske skrifter foruden afhandlinger om klassiske og kirkelige emner. Forf. bl.a.: *Auli Persii Flacci Satiræ. Recensuit et commentarium criticum atque exegeticum addidit Fr. Plum. Havnæ* 1827. Udgiver af *Videnskabelige Forhandlinger ved Fyens Stifts Landemode* I–II 1. hefte, Odense 1817–19 (udkom 1816–19); heri af Plum *Indledning til R. K. Rask, Om Striden angaaende Sproget i Ulphilas gothiske Bibeloversættelse* (i I p. 289–300; jfr. Bb 20). – 216 II 266.22 279.28.
- Pontecorvo, se Karl XIV Johan.
- Pontoppidan, Erik Eriksen (1616–78), biskop, sprogmænd, 1649 slotspræst på Antvorskov, 1665 præst i Køge, 1673 biskop i Trondhjem. Forf. bl.a.: *Gram-*

- matica Danica, som udkom 1668, men i det væsentlige er skrevet 20 år tidligere. – II 148.28.
- Pope, Alexander (1688–1744), eng. digter, forf. af bl.a. *An Essay on Man* og oversætter af Homers *Iliade* og en del af *Odysseen*. Hans digt *The Temple of Fame* (1715) er en bearbejdelse af Chaucers *The House of Fame*, skrevet 1384, trykt 1484. – I 16.28.
- Popp, Hartvig Frederik († 1829), bogtrykker, 1808–14 løjtnant i den danske hær, derefter bogtrykker. Hans navn står på titelbladet til Rasks prisskrift. – I 233.9.
- Porthan, Henrik Gabriel (1739–1804), fi. historiker, 1772–77 bibliotekar ved universitetsbiblioteket i Åbo, 1777 prof. i Åbo. Som forsker beskæftigede P. sig især med Finlands historie, sprog og litteratur. Efter Christfrid Gananders død 1790 påbegyndte han med udgivelse for øje en bearbejdelse af dennes finske leksikon, hvortil han havde leveret en del af materialet, men blev ikke færdig. Det hele blev bearbejdet og udgivet af Gustav Renvall (s. d.). – I 344.2.
- Posthumus, Rinse (1790–1859), frisisk præst, sprogmand og digter, 1813 cand. teol. og derefter hjælpepræst hos præsten van Vliet i Waaksens i Frisland, hvem han 1815 efterfulgte som præst og lærer, interesserede sig meget for det frisiske sprog, især i den frisiske digter Gijsbert Japiks' form, og oversatte bl.a. tre Shakespeare-stykker til frisisk (1828, 1829 og 1842), foretog 1832 en rejse til Sagelterland for at undersøge frisisk sprog, historie og folkeskik. Udgav bl.a.: *Prieuwcke fen Friesche Rijmmelerije*, Grins 1824. *Onze Reis naar Sagelterland*, Franeker 1836. Desuden politisk-økonomiske og kirkelige skrifter, f.eks. *Frieslands hulde aan zijnen vertegenwoordiger Baron van Sytzama*, Leeuwarden 1831. – Til 896. – Fra 894.
- Pottinger, Henry (1789–1856), eng. officer og diplomat, kom 1803 til Indien i marinens tjeneste, 1809 løjtnant, 1821 kaptajn; under opholdet i Bombay studerede han de indfødtes sprog og berejste 1810–11 landene mellem Indien og Persien, vendte 1840 tilbage til England og deltog 1841–44 i en militærmission til Kina, 1847–54 guvernør i Madras i Indien. Forf. bl.a.: *Travels in Beloochistan and Sinde*, 1816 (ty. oversættelse *Reise durch Beludschistan und Sinde*, Weimar 1817). – I 341.14 413.6.
- Povelsen, Biarne, se Pålsson, Bjarni.
- Proft, Henrik Christian Gottlieb (1795–1827), redaktør og skribent, student 1813, skrev 1817–18 teaterkritikker i bladet *Dagen*, hvori han især angreb skuespilleren Carl Winslów; denne svarede med et godt udført og vellignende karikaturbillede af Proft, som fandt rivende afsætning (se Th. Overskou, *Den da. Skueplads* IV p. 573–74). 1818 idømtes Proft fængselsstraf for bogtyverier (straffen bekendtgjort i *Statstidende* 1818 nr. 85 tillæg, 23/10); han rejste derefter til Tyskland, men vendte senere tilbage og blev 1820 medhjælper ved redaktionen af *Dagen*, 1825–27 redaktør af *Conversationsblad* I–III. – I 342.25.

von Psilander, Gustaf (1669–1738), sv. admiral, gjorde fra 1700 tjeneste i den svenske flåde, 1712 adlet, 1715 admiral, 1716–28 landshøvding på Gotland, 1719 friherre, 1728 landshøvding i Kalmar, 1734 præsident i admiralitetskollegiet. Svenska Akademien lod 1831 præge en mindemedalje for ham. – 757.

Quist, Jørgen Ditlev (1789–1866), bogtrykker, drev fra 1825 bogtrykkeri i Kbh. – 1004 1008 1030. – Til 1006. – Fra 1007.

Radlov, Johann Gottlieb (1775–efter 1826), ty. sprogforsker, opholdt sig fra 1809 i München, hvor han 1811 blev ansat ved biblioteket, flyttede 1816 til Frankfurt am Main, 1818 prof. i tysk i Bonn. Forf. bl.a.: *Die Sprachen der Germanen in ihren sämmtlichen Mundarten dargestellt und erläutert durch die Gleichniss Reden vom Säemanne und dem verlorenen Sohne, samt einer kurzen Geschichte des Namens der Teutschen*, Frankf. a. Main 1817. – 318 I 332.25.

Rafn, Carl Christian (1795–1864), oldforsker, gik 1809–14 i Odense katedral-skole, 1816 cand. jur. og bestod samme år officerseksamen, 1820–26 lærer ved landkadetakademiet i latin og alm. grammatik, 1821–23 ansat ved universitetsbiblioteket, hvor han især var beskæftiget med en revision af den arnamagnæanske håndskriftsamling, 1825 dr. phil., 1826 prof., 1830 dr. jur.; Rafn grundlagde 1818 det isl. stiftsbibliotek i Reykjavík, 1827 et bibliotek i Thorshavn på Færøerne og 1829 et i Godthaab på Grønland, stiftede 1825 Det kgl. nord. Oldskriftselskab, hvis sekretær han var 1825–64, og hvis omfattende skriftserie han redigerede; fra 1818 medlem af Det islandske litterære Selskab, 1830–64 af den arnamagnæanske kommission. Forf. bl.a.: *Nordiske Kæmpe-Historier* (eller mythiske og romantiske Sagaer) efter islandske Haandskrifter fordanskede I–III, Kbh. 1821–26 (1. bind indeholder Hrolf Krakes Saga, Volsunga Saga, Ragnar Lodbroks Saga, Krakemaal, Fortælling om Norna Gest og Brudstykker af Dansk-Norske Konger; 2. bind: Sagaen om Kong Didrik af Bern og hans Kæmper, hvilken af Nogle kaldes Vilkina-Saga; 3. bind hefte 1: Fundinn Noregr, Halfs Saga, Fridthiofs Saga, Sögubrot om Braavallaslaget; 2. hefte: Ketil Hængs og Grim Lodinkins Saga, Örvar-Odds Saga, An Buesvingers Saga, Romund Greipssöns Saga; 3. hefte: Hervørs og Kong Hejdreks Saga + registre til hele værket. – *Jomsvikinga saga*, útgefin eptir gamalli kálfskinnsbók í hinu konúngliga bókasafni í Stockhólmi, 1824, med særskilt dansk oversættelse (begge som prøve på den planlagte Fornmanna Sögur). – *Fornmanna Sögur eptir gömlum handritum útgefnar at tilhlutun hins Konungliga Norræna Fornfræða-Félags I–XII*, Kbh. 1825–37, af hvilke han afskrev og bearbejdede store dele (om Rasks medarbejderskab jfr. Bb 239, 242 og 246). Heraf dansk oversættelse i *Oldnordiske Sagaer*, udgivne af Oldskriftselskabet, Kbh. 1826–37 (hvoraf R. bearbejdede 1.–3. og 11. bind samt den poetiske del af 4. bind, jfr. Rask i Bb 185–186). Om den latinske oversættelse se Sveinbjörn Egilsson. – *Krákumál*, Kbh. 1826 (anm.

- af Rask i Bb 94). – Føreyinga Saga eller Færöboernes Historie i den isl. Grundtext med færøsk og dansk Oversættelse, Kbh. 1832 (jfr. Povl Skårup, R. Rask og færøsk, 1964, p. 48 ff.). – Antiquitates Americanæ sive Scriptorum Septentrionalium rerum Ante-Columbinarum in America. Samling af de i Nordens Oldskrifter indeholdte Efterretninger om de gamle Nordboers Opdagelsesreiser til America fra det 10de til det 14de Aarhundrede, Hafniae 1837. – 398 519 779 866 930 938 978 1087 I 289.7 II 35.13 89.3, 22 120.21, 30 152.28 168.3 169.15 172.29 178.3 182.8 209.3 213.1 215.15 254.22. – Til 461 950 977. – Fra 786 919 920 931 949.
- Rabek, se Rahbek.
- Rahbek, Knud Lyne (1760–1830), litteraturhistoriker, 1790–99 ekstraordinær prof. i æstetik ved Kbh.'s univ., fik 1811 diplom som dr. phil. ved Kiels univ., 1816–30 prof. i æstetik og dansk sprog og litteratur ved Kbh.'s univ.; 8/4 1823 æresmedlem af Studenterforeningen. Forf. bl.a.: Dansk Læsebog og Exempelsamling til de forandrede lærde Skolers Brug I–II, Kbh. 1799–1804 (3. udg. Kbh. 1818–21). Ud gav Sandsigeren, eller den danske Huusven, et Ugeskrift, Kbh. 1811 (heri p. 425–38 et angreb på W. Grimm i anledn. af hans anmeldelse i Heidelbergische Jahrbücher IV, 1811, af Nyerups Axel Thorsden og Skjøn Valborg, 1809). Medudgiver af Udvalgte danske Viser fra Middelalderen (ved W. H. F. Abrahamson, Nyerup og Rahbek) I–V, 1812–14. – 466 I 98.6 99.17 135.21 147.12 330.1 II 257.17.
- Ramberg, sv. guldsmed, Lund. – 623.
- Rammohun Roy (1774–1833), indisk reformator, studerede i sin ungdom sanskrit, persisk, arabisk og engelsk og begyndte allerede som 16-årig en polemisk litterær virksomhed mod den fra fædrene nedarvede religion og kaste-væsenet; efter at være blevet ansat ved den eng. regering i Kalkutta, hvorved han kom i nær berøring med engelske kredse, gav han sig til at studere græsk og hebræisk for at kunne læse den kristne religions kilder på grundsprogene; han skrev en del afhandlinger på eng. og bengalsk, bl.a. The Precepts of Jesus, the Guide to Peace and Happiness, 1820, og hans energiske agitation var med til at fremkalde forbudet mod enkerens selvopbrænding 1829; 1830 stiftede han et nyt teistisk religionssamfund, Brähma-Samäj. – II 37.20.
- Ramsay, Carl August (1791–1855), fi. embedsmand, 1809 kancellist i komiteen for finske anliggender i Petersborg, 1814 protokolsekretær og 1819 ekspeditionssekretær, 1825 vicelandshøvding i Viborg len, 1827 landshøvding, 1834 ekspeditionschef i økonomidepartementet. – I 304.17 312.23 320.3 324.11.
- Ramsay, Johanna Barbara, f. Petersen (1769–1845), gift 1786 med landshøvding i Savolaks og Karelens len Anders Johan Ramsay. († 1811), moder til Carl Aug. Ramsay. – I 324.11.
- Ramsay, Sophia Lovisa, f. Ramsay (21/9 1754–30/9 1816), friherreinde, ejer af Esbogård, Jackarby m.fl. godser, gift 1775 med sin fætter, landshøvding i Kymmenegårds len Otto Wilhelm Ramsay († 1806), moder til Sofia Ottiliana Afzelius. – 117.

- Ramus, Christian (1765–1832), numismatiker, 1795–1831 bibliotekar ved Det Classenske Bibliotek i Kbh., 1799 inspektør, senere direktør ved Den kgl. Mønt- og Medaillesamling. Forf. bl. a.: *Catalogus numerorum veterum Græcorum et Latinorum Musei Regis Daniæ I–II*, Hafniæ 1816. – I 361.29.
- Rangel, bogtrykker i Kbh. – I 226.5 252.18.
- Rantzau, Daniel (1529–69), general, deltog i den nordiske syvårskrig mellem Danmark og Sverige 1563–70, fra 1565 med overkommandoen over den danske landhær, som med held hærgede i Sverige indtil 1568, da det begyndte at gå tilbage for den. Sit berømteste angreb foretog R. okt. 1567 mod Östergötland, som han erobrede, og hvorfra han planlagde et dog aldrig gennemført angreb på Stockholm. I 250-året for R.'s erobring af Östergötland udsatte J. v. Bülow ved Selskabet til de skønne Videnskabers Forfremmelse en præmie for den bedste lovtale over R., den vandtes 1819 af Peter Tetens. – 216 317 I 288.5 338.12 424.5.
- von Ranzow, August Carl Friedrich (f. 1760), greve, opholdt sig en tid i Colombo på Ceylon, hvor Rask traf ham. – Fra 451.
- Rask, Rasmus Kristian (22/11 1787–14/11 1832), øvrige data: kom 3/6 1801 i Odense katedralskole efter forudgående forberedelse hos præsten i Brændekilde, Peter Jacobsen; 6/8 1801 døde Rasks moder; 23/1 1804 fik han som flidspræmie C. W. Mitscherlich, *Horatii opera illustrata I–II* (1800), foråret 1805 fik han som flidspræmie Gerhard Schöning, *Heimskringla* edr Noregs *Konga-sögur* af Snorra Sturlusyni I–III (1777–83), 7/11 1805 vedtoges at give ham J. H. Voss, *Homers Werke I–IV* i flidspræmie, 2/2 1807 fik han Beckers *Weltgeschichte* i 9 bind; 1807 dimitteret til Kbh.'s univ., nov. 1807 examen artium i Kbh., 1808 anden eksamen (den filologisk-filosofiske eksamen); 6/7 1808 volontør ved Universitetsbiblioteket, hvor han allerede inden da havde gjort tjeneste; efteråret 1808 rejse til Fyn og Falster, nov. 1808 indflytning på Regensen; foråret 1810 opgives planlagt rejse til Sverige bl. a. på gr. af dårlig økonomi; 5/12 1810 døde Rasks fader; juli–august 1811 rejse til Fyn og Jylland, 7/4–22/6 1812 rejse til Sverige og Norge (ophold i Stockholm 15/4–1/6 1812 med besøg i Uppsala 23/5–26/5, ophold i Kristiania 10/6–15/6 1812); 30/5 1812 udnævnt til amanuensis ved Universitetsbiblioteket; 3/3 1813 (– 12/3 1827) medlem af Det kgl. danske Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog; 16/4 1813 kgl. understøttelse til en rejse til Island; 15/5 1813 medlem af Det skandinaviske Litteraturselskab; sommeren 1813–efteråret 1815 rejse til Island (på oprejsen 1813 besøg hos Jacob Aall på Næs jernværk i Norge, efteråret 1813 rundrejse på Sydvestlandet på Island, fra juletid 1813 ophold hos Árni Helgason på Reynivellir på Vestlandet, sommeren 1814 rejse til Nord- og Østlandet, vinteren 1814–15 ophold i Reykjavík, sommeren 1815 rundrejse på Vestlandet, hjemrejse til Danmark over Leith i Skotland og Tananger i Norge); 18/3 1814 første underbibliotekar ved Universitetsbiblioteket; 1815 Det kgl. danske Videnskabernes Selskabs guldmedalje for afhandlingen om det gamle nordiske eller islandske sprogs op-

rindelse (Bb 24); 1816 stifter af og (indtil afrejsen til Sverige okt. 1816) formand for den københavnske afdeling af Det islandske litterære Selskab (stiftelsesmøde 30/3 1816), formand igen 1827-31; sommeren 1816 rejse til Fyn; 1816-23 rejsen til Indien: Rask gik ombord på skibet til Stockholm 25/10 1816, men kom først af sted 4/11, ophold i Kalmar 8/11-10/11, på Dalarön 12/11-20/11, ophold i Stockholm ca. 21/11 1816-23/2 1818 med besøg i Uppsala ved juletid 1816, afrejse til Finland 23/2 1818, ophold i Åbo 1/3-18/3 1818, ankomst til Petersborg over Viborg 27/3 1818, ophold i Petersborg 27/3 1818-13/6 1819, afrejse til Moskva 13/6 og ophold i Moskva 24/6-10/7 1819, rejse over Kolomna, Rjasan, Koslov, Tambov og Čaričyn til Sarepta, hvor Rask opholdt sig 5/8-7/8 1819, ophold i Astrakhan 13/8-1/10 1819, i Mozdok 15/10-24/10 1819, i Tiflis 8/11 1819-5/3 1820, derefter rejse over Erivan (ank. 13/3 1820), Tabriz (ank. 22/3 1820), Miane, Zendjan og Kasvin til Teheran (ophold 1/5-10/5 1820), videre over Kom og Kashan til Isphahan (ank. 22/5 1820), besøg i Persepolis og derefter rejse over Shiras (ank. 7/6 1820) og Kaserun (ank. 18/6 1820) til Bushire, herfra med skib til Indien 27/8 1820, ankomst Bombay 29/9 1820, ophold i Bombay 29/9-21/11 1820, rejse over Dapuri, Punah, Eudoli, Awna, Assey Omrah, Parolah ved floden Tapty, Limbgoun, Burhanpore, Asinghan, Cherowel, Mandlesa ved floden Narbudda, over Vindayabjergene til Mao (Mhow), Hjen, Gunha, Keinvaka, Nervar, Gwalior (ank. 17/2 1821) og Agra, herfra 7/3 1821 med båd ad Gangesfloden gennem Kalpi, Allahabad, Benares (ank. 30/3 1821), Dynapore, Patna, Mongher, Rajmahal og Serampore (ophold 1/5-21/6 1821 med besøg i Kalkutta fra 17/5, 22/6 1821 med skib fra Kalkutta til Madras (afsejling 26/6, ankomst til Madras ca. 25/7 1821), ophold i Madras indtil 17/10 1821, rejse med skib til Colombo på Ceylon, ophold undervejs i Trankebar 28/10-5/11 1821 og i Jafna 12/11-22/11 1821, ankomst til Colombo 30/11 1821 og ophold der 30/11 1821-30/3 1822; skibet, som han da afrejste med fra Colombo, grundstødte 5/4 1822 ved Galle, og Rask vendte over land tilbage til Colombo, hvor han derefter opholdt sig igen indtil 19/8 1822, afsejlede derefter til Trankebar (ophold dér 1/9-6/9 1822) og Madras (ophold 9/9-5/10 1822), ankomst til Calcutta 3/11 1822, afrejse med Kbh. som mål 1/12 1822, oph. i Port Louis på Mauritius 6/1-26/1 1823, ankomst Dover 25/4 1823, Helsingør 2/5 1823 og Kbh. 5/5 1823; 5/10 1816 understøttelse til Sverigesrejsen, 10/1 1818 titulær professor, 14/1 1818 kgl. understøttelse til Asien-rejsen, forøgelse og forlængelse pr. 2/3 1819 (for årene 1819-21), pr. 28/7 1820 (for årene 1821-22) og pr. 12/11 1822 (for året 1823), sommeren 1818 medlem af det frie selskab af den russiske litteraturs venner i Petersborg, nov. 1820 medl. af The Literary Society of Bombay, 20/12 1821 æresmedlem af The Literary and Agricultural Society of Colombo; efteråret 1823 medl. af Det kgl. norske Videnskabernes Selskab i Trondhjem, 6/12 1823 forhøjelse af bibliotekargagen og tildeling af årlig understøttelse på 400 rdl. årlig i 3 år, sept. 1824 rejse til Lund, 26/1 1825 medstifter af og (indtil 31/1 1828)

formand for Det kgl. nordiske Oldskriftselskab, 6/5 1825 medl. af Det kgl. danske Videnskabernes Selskab, 14/5 1825 ekstraordinær prof. i litterærhistorien med særdeles hensyn til den gamle asiatiske litteratur (uden ekstra løn ud over bibliotekargagen), 20/5 1825 tildeling af årlig understøttelse på 400 rdl. årlig i 4 år, 1825 medl. af The Royal Society of Literature, London, 10/4 1826 ansøgning om det ledige professorat i østerlandske sprog, 6/6 1826 medl. af Thüringish-Sächsischer Verein für Erforschung der vaterländischen Alterthümer, sommeren 1826 rejse til Fyn, januar 1827 medlem af The Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland og af Samfundet til den danske Litteraturs Fremme og Forskjønnelse, efteråret 1827 medl. af Kgl. Svenska Vitterhets- Historie- och Antiquitets-Academien, 8/8 1828 fornyet ansøgning om professoratet i østerlandske sprog, nov. 1828 medl. af Westphälische Gesellschaft für vaterländische Cultur, aug. 1829 medl. af American Philo-sophical Society, Philadelphia, 21/11 1829 overbibliotekar ved Universitetsbiblioteket, 19/3 1830 tildeling af årlig understøttelse på 300 rdl., juli 1830 medl. af Kurländische Gesellschaft für Literatur und Kunst, 17/11 1830 medl. af Den arnamagnæanske Kommission, juni 1831 medl. af Kgl. Vetenskaps-Societeten i Uppsala og æresmedlem af The Society of Antiquarians of Scotland, 3/12 1831 professor i østerlandske sprog ved Kbh.'s universitet, 26/11 1832 på A. J. Sjögrens forslag valgt til medlem af Det kejserlige Videnskabernes Akademi i Petersborg. – Se i øvrigt Biografisk Leksikon med henvisninger.

Rasks brodersøn, skal være Rasks fætter (s. d.).

Rasks fader, Niels Hansen Rasch (1749–5/12 1810), skrædder i Brændekilde på Fyn, gift 1778 med Gertrud Jørgensdatter (ca. 1750–1779), i dette ægteskab datteren Mette Marie Nielsdatter (se Rasks halvsøster Mette Marie); gift 1780 med Birthe Rasmusdatter (se Rasks moder), i dette ægteskab 4 børn, nemlig Maren (1781–96), Hans Christian (1783–96), Rasmus Rask og Christiane (f. 1793, død samme år); gift 1802 med Anne Cathrine Henriksdatter (se Rasks stedmoder), i dette ægteskab børnene Hans Kristian Rask (se Rasks halvbroder) og Maren Nielsdatter (se Rasks halvsøster Maren). – I 48.31 241.31 295.6,23 296.2,7,10,29 297.2,13,22.

Rasks familie (ud over de her særskilt opførte familiemedlemmer). Oplysninger om Rasks familie findes i Rønning, Rasmus Kristian Rask, 1887 (p. 1–3 med noter) og i Odense Amts Årbøger, 1932. – 1042 II 244.25.

Rasks farbroder, muligvis Rasmus Christian Nielsen Rasch, der omtales som Rasks væрге ved moderens død 1801 og i Br 35 nævnes som langt fraværende fra Brændekilde. Andre farbrødre var Hans Hansen Rasch (1755–1824), hvis søn er Rasks fætter Hans Christian Hansen Rask, og som varetog børnenes interesser ved Rasks faders død i 1810 (boede i Villestofte i Pårup sogn på Fyn), og Niels Rasch i Nyensted, hvis søn er den nedenfor anførte Rasks fætter. – I 4.7.

Rasks fætter, søn af farbroderen Niels Rasch i Nyensted. – 492 504 577 1062.

- Rasks fætter, Hans Chr. Hansen Rask, søn af farbroderen Hans Hansen Rasch; denne fætter boede iflg. Rasks dagbog hos ham i København fra jan. 1825 (efter faderens død) til marts 1827 og fik undervisning af ham. – 1055.
- Rasks halvbroder, Hans Kristian Rask (1805–75), præst, søn af Niels Hansen Rasch (se Rasks fader) og Anne Cathrine Henriksdatter (se Rasks stedmoder), opholdt sig hos sin moder på landet på Fyn og lærte skrædderi til 1823, da han ved Rasks hjemkomst fra Østen og på dennes bekostning kom i Borgerdydskolen i Kbh., hvorfra han blev student 1828, cand. teol. 1833, 1833–41 lærer ved Borgerdydskolen, 1841 præst i Nidløse på Sjælland, fra 1852 præst i Viskinge og Aunsø på Sjælland. Udgav R. K. Rask, Samlede tildels forhen utrykte Afhandlinger I–III, 1834–38. – 551 772 821 971 985 995 1012 1041 1042 1055 I 109.17 170.16 186.18 187.7 192.5 296.2 II 118.11 244.24. – Fra 814 824 831 835 837 838.
- Rasks halvsøster, Maren Nielsdatter (1808–76), datter af Niels Hansen Rasch (se Rasks fader) og Anne Cathrine Henriksdatter (se Rasks stedmoder), søster til Hans Kristian Rask (se Rasks halvbroder), gift med boelsmand Hans Pedersen i Egelund, Haarslev sogn på Fyn. – 113 I 296.2. – Til 1026 1042.
- Rasks halvsøster, Mette Marie Nielsdatter (1779–1845), datter af Niels Hansen Rasch (se Rasks fader) og Gertrud Jørgensdatter, havde ved Rasks død ophold i Odense hospital, var sindssvag. – I 296.1.
- Rasks moder, Birthe Rasmusdatter (1752–6/8 1801), gift 1780 med Rasks fader (s. d.). – I 295.31 296.3, 7, 9, 33 297.18.
- Rasks oldefader, formodentlig Rasks faders oldefader, som 1676 udmærkede sig i krigen mod svenskerne (Odense Amts Årbøger 1932 p. 357). – I 295.12.
- Rasks stedfader, Peder Christensen, gift 1811 med Rasks stedmoder Anne Cathrine Henriksdatter (ægteskabet senere opløst (efter 1818)). – 320 I 109.18.
- Rasks stedfader, Hans Hansen (1773–1835), aftægtsmand, gift 1825 med Rasks stedmoder Anne Cathrine Henriksdatter. – Til 627.
- Rasks stedmoder, Anne Cathrine Henriksdatter (1768–1846), gift 1802 med Rasks fader, Niels Hansen Rasch, 1811 med Rasks stedfader, Peder Christensen (ægteskabet opløst), 1825 med Rasks stedfader, Hans Hansen. – I 109.18 259.1 262.26 268.22 295.10 297.22, 28 350.26 II 12.25. – Til 113 551 1041.
- Rasmussen, Jens Lassen (1785–1826), orientalist, cand. teol. 1806, dr. phil. 1811, 1811–13 udenlandsrejse på kgl. stipendium for at studere østerlandske sprog, 1813 lektor i østerlandske sprog og adjunkt ved det filosofiske fakultet ved Kbh.'s univ., 1815 ekstraordinær professor i østerlandske sprog. Forf. bl. a. Hebraiske Konjugations- og Deklinations-Tabeller, samt Grundtrækkene af den hebraiske Grammatik, Kbh. 1821 (2. oplag ved Rask, Kbh. 1828). Underretning om og Fortegnelse over den Wallichske Donation af orientalske Bøger og Manuskripter til Universitetsbiblioteket i Kbh. (Dansk Litteratur-Tidende 1819 nr. 7–10). – I 337.29 360.17 409.12 411.7 413.31 424.23 II 150.24 179.5, 7 180.22 181.27 213.13, 28 214.7.

- Raymond, Henry. Forf. *Lettre sur quelques antiquités d'Allemagne*, Paris 1824. – 705 713 II 193.5.
- Raynouard, François Juste Marie (1761–1836), fr. digter og filolog, var 1806–15 aktiv politiker, 1816 medlem af l'Académie française, fra 1817 dettes sekretær, beskæftigede sig som filolog især med romansk og gammelprovençalsk sprog og litteratur. Forf. bl.a.: *Elements de la grammaire romane*, Paris 1816. *Choix des poésies originales des troubadours* (6 bind, Paris 1816–21; 1. bind udgøres af *Grammaire de la langue romane*). *De l'origine et de la formation de la langue romane* (*Journal des Savants* okt. 1818 p. 589 f.). *Grammaire comparée des langues de l'Europe latine dans leurs rapports avec la langue des troubadours*, Paris 1821. – II 96.20.
- von Recke, Johann Friedrich (1764–1846), kurlandsk embedsmand og historiker, f. i Mitau i Kurland, studerede jura, historie og kunst i Göttingen og Paris og vendte 1785 tilbage til Mitau for at studere fædrelandets historie, 1788 arkiv- og lenssekretær i Mitau; 1795 efter Kurlands underkastelse under Rusland blev R. sekretær ved den kurlandske guvernementsregering, 1817 statsråd for sin bistand ved ophævelsen af bøndernes livegenskab, trak sig 1826 tilbage fra sit embede og blev 1827 sekretær ved Kurländische Gesellschaft für Literatur und Kunst, som han var medstifter af, og ved det af ham i 1818 oprettede kurländische Provinzialmuseum. Udgav sammen med C.E. Napiersky *Allg. Schriftsteller- und Gelehrten-Lexicon der Provinzen Liv-, Est- und Kurland*, Mitau 1827–32. – Fra 909 925.
- Rehbinder, Robert Henrik (1777–1841), fi. greve og embedsmand; efter at have været ansat i Åbo hovret blev R. 1808 hovrettens repræsentant i den finske deputation hos Alex. I af Rusland, 1809 medlem af kommissionen for finske anliggender i Petersborg, hvorefter han var kejserens rådgiver i alle spørgsmål vedrørende Finland, 1811 statssekretær i den da oprettede komité for finske anliggender, fra 1814 medlem af denne komité. – II 82.7,33.
- Reichel, Fr. B., ty. gejstlig, biskop af Sarepta, havde besøgt Danmark ca. 1799. – I 440.18 II 4.5 142.8. – Fra 396 409.
- Reimer, Georg Andreas (1776–1842), ty. boghandler, overtog 1801 realskoleboghandelen i Berlin og udviste megen kyndighed og stort handelstalent i driften af boghandel og forlag, som han udvidede flere gange, og hvortil han 1816 knyttede et trykkeri. R. var forlægger for brødrene Grimm og mange andre af datidens store skribenter. – II 110.28.
- Renvall, Gustaf (1781–1841), fi. sprogforsker, 1811 docent i finsk ved Åbo akademi, 1813 adjunkt i pædagogik og didaktik samt lektor ved akademiets pædagogiske seminarium, 1816–18 sekretær i skolereguleringskommissionen, 1819 præst i Uskela i Åbo stift, 1827 titulær prof., 1829 præst i Ulfby i Åbo stift. Forf. bl.a.: *De ortoëphia et ortographia linguæ fennicæ* (dissertation 1811). *De signis relationum nominalium in lingua fennica* (1815–17). *Lexicon linguæ fennicæ I–II*, Åbo 1823–26 (med ordforklaringer på latin og tysk, efter Rasks forslag bekostet af den russiske mæcen grev Ruñanzev). Gramma-

- tiska uppsatser, 1837. Finsk Språklära, enligt den rena Vest-Finska i Bokspråk vanliga Dialecten, 1840. Desuden afhandlinger om finsk sprog og prosodi i tidsskriftet *Mnemosyne* 1819–21. – 287 329 518 540 901 I 303.10 319.5 364.27 404.20 II 71.27 92.1 100.23 167.3 222.10 258.4,9 266.7. – Fra 291 299 314 *319 328 330 335 338 343a 346 355 365 373.
- Repp, Thorleifur Guðmundsson (1794–1857), isl. lærd, studerede fra 1814 nyere sprog ved Kbh.'s univ., 1821–22 rejse til England, 1825–37 underbibliotekar ved Advocates' Library i Edinburgh, idet han fik den stilling, som D. Irving i 1825 tilbød Rask, 1839 translator i eng. og tysk i Kbh. Forf. bl.a.: Anmærkninger over Hr. Grundtvigs Fortale til Norges Konge-Kronike (Nyeste Skilderie af Kbh. 1819 nr. 20–21). Oversættelser fra isl. til da. af korte sagaer (de såkaldte þattir) og sagabrudstykker i *Dansk Minerva* VI–VIII 1818–19. – Jfr. Bb 220. – 669, 1090, 1091, 1092 I 411.27,31. – Til 796 821 825 862 (863) 1083–1085 1087.
- Resen, Peder Hansen (1625–88), retslærd og historiker, 1657 prof. i etik, 1662 i jura ved Kbh.'s univ. Ud gav *Edda Islandorum* An. Chr. 1215 *Islandice conscripta per Snorronem Sturlæ, nunc primum Islandice, Danice et Latine ex antiquis. codicibus MSS bibliothecæ Regis et aliorum in lucem prodit*, Kbh. 1665. – I 5.29 208.3 238.17 395.19.
- Reuchlin, Johann (1455–1522), ty. humanist, studerede græsk, latin og hebræisk i Paris og Basel, hvor han 1477 blev magister, derefter jura i Frankrig, hvor han samtidig underviste i de gamle sprog, kom 1481 til Tübingen og blev fra universitetet dér anbefalet til greven af Würtemberg, hvis rådgiver han derefter var til 1495, 1498 rejse til Italien, hvor han udvidede sine kundskaber i hebræisk, vendte senere tilbage til Tübingen, hvor han 1521 blev prof. i græsk og hebræisk. R. arbejdede især på at gøre de bibelske skrifter kendt i grundsprogene og ud gav desuden græske forfattere, samt værker om hebræisk; han udtalte klassisk græsk på nygræsk vis efter sine græske læreres udtale i modsætning til Erasmus af Rotterdam, der anvendte en rekonstrueret gammelgræsk udtale. – II 153.13.
- Reuter dahl, Henrik (1795–1870), sv. biskop, virkede 1817–33 ved det teologiske seminarium i Lund, 1825 præsteviet, 1827 provst, 1830 dr. teol., 1833–55 prof. ved Lunds univ., fra 1856 ærkebiskop og prokansler ved Uppsala univ. – II 257.16.
- Rhesa, Ludwig Fedemir, ty. teolog, fra 1819 prof. i teologi og rektor for det litauiske seminarium i Königsberg. Forf. *Geschichte der litauischen Bibel, ein Beitrag zur Religionsgeschichte der Nordischen Völker, Königsberg* 1816. – II 119.28.
- Rich, Claudius James (1787–1820), eng. rejsende, blev 1803 kadet i det eng. østasiatiske kompagnis tjeneste, havde allerede dengang udstrakt kendskab til romanske og østerlandske sprog og forbedrede dette 1804–07 ved ophold i Italien, Lilleasien, Ægypten, Syrien, Palæstina og Irak, 1808 gift med den eng. guvernør i Bombay, Sir James Mackintosh's ældste datter og 1811 ud-

- nævnt til det ostindiske kompagnis repræsentant i Bagdad, hvorfra han 1811 foretog en rejse til Babylon, 1813 til Konstantinopel og 1814 til Balkan, Wien og Paris; på tilbagevejen til Bagdad besøgte han igen Babylon, og 1820 rejste han i Kurdistan. Hans samlinger, som bestod af ca. 900 håndskrifter på arabisk, persisk og tyrkisk samt græske og orientalske mønter og antikviteter fra Babylon og Ninive, købtes af British Museum. – II 183.10.
- Rich, fru, f. Mackintosh, ældste datter af James Mackintosh (der 1804–11 var dommer i Bombay), søster til fru Erskine; gift med Cl. J. Rich. – II 183.14,15.
- Richardson, John (1741–1811?), eng. orientalist, 1767 medlem af The Society of Antiquaries, M. A. 1780. Forf. bl.a.: Dictionary of Persian, Arabic and English I–II fol., 1777–1780, ny udgave i 4° af 1. bind 1806, af 2. bind 1810 ved Charles Wilkins; forordet Dissertation on the Languages, Literature, and Manners of Eastern Nations udkom særskilt 1777, genoptrykt med tillæg 1778 og genudgivet i 4°-udgavens 1. bind 1806 (som Rask har haft). – I 335.16 453.16 II 26.18.
- Richert, Johan Gabriel (1784–1864), sv. jurist, 1814–32 medlem af lovkomiteen af 1811, opholdt sig i den periode mest i Stockholm, 1822–62 herredshøvding i Skaraborgs len. Udgav sammen med G. Guldbrand Konunga-sagor af Snorre Sturleson I–III, 1816–29 (sv. oversættelse af den anonymt (formodentlig af J. G. Richert) udgivne Konunga-Sögur af Snorra Sturlusyni, Holmiæ 1816–29). – 958 976 978. – Fra 964.
- Richter, Johann Paul Friedrich, som forfatter alm. kaldt Jean Paul (1763–1825), ty. forfatter, studerede 1781–83 teologi i Leipzig, men beskæftigede sig ved siden af med æstetiske og filosofiske studier og forberedte sig på sin forfattervirksomhed, som han derefter var optaget af resten af sit liv. Forf. bl.a.: Vorschule der Aesthetik I–III, Hamburg 1804 (2. opl. Tübingen 1813). Aforismer findes især i Andachtsbüchlein (1784) og i Via recti. – II 96.32 131.24.
- Ritter, Karl (1779–1859), ty. geograf, studerede 1813–19 geografi i Göttingen, 1819 prof. i historie i Frankfurt, 1820 i geografi i Berlin, 1822 medlem af Berliner Akademie der Wissenschaften. Forf. bl.a.: Die Vorhalle europäischer Völkergeschichten vor Herodot, eine Abhandlung zur Alterthumskunde, Berlin 1820. – II 22.3.
- Rohde, Ulrik Andreas (1765–1816), skolemand, 1799 dr. phil. og mag. art., samme år lærer i religion og hebræisk ved katedralskolen i Christiania, 1802 overlærer i religion, moral, antropologi og hebræisk ved Odense katedralskole, 1814 rektor i Nyborg. Underviste Rask i religion i Odense. – I 77.10.
- Rolf Krake, da. sagnkonge, formodes at have levet i 6. årh., var iflg. sagnene med til at befri danerne fra de fjendtlige Hadbarder og blev konge over danerne efter at have dræbt sin fætter Hrørik, der havde arvet riget efter sin fader. Rolf Krakets regeringstid opfattes i sagnene som en storhedstid for danernes rige. – II 264.20.
- Romanzov (Romanzow, Romanzoff, Romänzoff, Roumainzow), se Ruñancev.

- Rosen, David (1791–1857), præst, cand. teol. 1815, ordineret som missionær 1818, 1819–38 missionær i Indien udsendt af det engelske Society for promoting Christian Knowledge, 1840 præst på Sjælland. Udtog af hans breve fra hans rejse til og under hans ophold i Indien findes i Nyerups Magazin for Rejse- iagttagelser I–IV, 1820–25. – II 37.17 54.16.
- Rosenhane, Schering (1754–1812), sv. historieskriver, 1792 sekretær i kabinettet for udenrigspost og kancelliråd, 1809 statssekretær, 1790 medlem af Svenska Akademien, 1799 af Vetenskapsakademien. Forf. flere omfattende historiske værker. – I 151.5.
- Rosenkampff, Gustav Adolf (1764–1832), russ. embedsmand, gehejmeråd og baron, f. i Livland, 1789–1804 ansat ved retsvæsenet i Dorpat, 1804 sekretær i lovkommissionen i Petersborg, 1806 statsråd, 1812 medlem af komiteen for finske anliggender i Petersborg, 1816 medlem af den russiske lovkommission, 1817 ophøjet i finsk friherrelig stand. – 395. – Fra 380.
- Rosenschöld, David Munck af, se Munck.
- von Rosenstein, Carl (1766–1836), sv. biskop, 1808 biskop over Linköping stift, fra 1819 ærkebiskop over Sverige. – II 199.15.
- Rosenvinge, se Kolderup-Rosenvinge.
- Rosing, Michael (1756–1818), skuespiller og sanger, f. i Rørås i Norge, student fra Trondhjem 1775, debuterede 1777 som skuespiller og kort efter som sanger, 1787 instruktør ved Det kgl. Teater og 1804 forstander for og lærer ved den dramatiske skole, 28/1 1812 ridder af Dannebrog. – I 86.32.
- Roskilde, Peder Jensen (1575–1641), præst, fuldendte 1627 sin *Prosodia danicæ linguæ*, som imidlertid aldrig blev trykt; manuskriptet tilhørte i lang tid Det kgl. da. Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog, men overgik senere til Universitetsbiblioteket. – II 165.11.
- Rossing, se Rosing.
- Rugaard, Daniel Eiler (1806–75), skolemand, tog lærereksamen 1827 og var derefter lærer forsk. steder, fra 1830 huslærer i Kbh.; Rugaard, der ville være missionær, fulgte i halvandet år Rasks forelæsninger over arabisk og fik samtidig privatundervisning hos Rask i dette sprog, opholdt sig 1832–33 på Missionsskolen i Basel, men måtte af helbredshensyn opgive missionærgæringen og blev lærer, 1834–40 i Sandby ved Næstved, 1841 i Krøjerup ved Sorø og fra 1843 i Kbh. – Til 999.
- Rúgmann, Jón Jónsson (1636?–1679), isl. lærd; på vej til Kbh. blev R. 1658 taget til fange af svenskerne, som tillige tog de håndskrifter, han medførte fra Island, 1662 indskrevet ved Uppsala univ., hvor han hjalp Olof Verelius med studiet af isl. og med dennes udgivelsesarbejder. Udgav bl.a. en oversættelse af *Heimskringla* (Norlandz chrönika och beskrifning, 1670). – I 212.29.
- Rumancev, Nikolaj Petrovič (1754–1826), greve, russ. statsmand og mæcen; R. var som ung diplomat i Tyskland, 1802–07 russ. handelsminister, 1807–09 udenrigsminister, derefter rigskansler (til 1812), levede siden som privatmand og støttede ivrigt forskellige videnskabelige undersøgelser, bl.a. bekostede

- han på Rasks initiativ udarbejdelsen og udgivelsen af *Renvals Lexicon linguæ fennicæ*, og han udrustede på egen bekostning skibet Rurik, hvormed O. v. Kotzebue 1815–18 foretog sin første jordomsejling. Selv samlede han materiale til en Ruslandshistorie og skrev historiske afhandlinger; sit kostbare bibliotek og sin mønt- og mineralsamling skænkede han til et museum, som bærer hans navn og nu findes i Moskva. Hans landejendom lå i Homel. – 242 243 399 542 1074–1077 I 276.8 319.3 334.14 358.16,29 359.7 364.19 379.17 390.6 391.9,20,32 392.4 404.22 411.13 417.19 439.24 449.9 450.16 452.4 II 81.22 99.1 100.21 101.25 104.23,28,31 105.27 150.4 166.21 222.12. – Til 281 287. – Fra 340 366 *525 *565.
- Rurik, konge i Novgorod, grundlægger af det russiske rige († 879), indkaldtes iflg. Nestors russiske kronike af slaverne til at regere over dem sammen med sine to brødre og hele folket Rus (862?); Rurik blev hersker i Novgorod, hans efterfølger flyttede herskersædet til Kiev, og Ruriks slægt uddøde først som russisk kongeslægt med Feodor 1598. Folket Rus synes at stamme fra Skandinavien, idet det var finnernes navn for svenskerne. – 242 I 316.7 411.11 II 101.21.
- Rutström, Carl Birger (1758–1826), sv. naturforsker og embedsmand, 1791 rejste til Danmark, Tyskland og Holland, hvor han 1793 blev dr. med., 1794–97 adj. i medicin ved Åbo akademi, derefter bosat i Stockholm, hvor han 1797 blev vicesekretær og 1799 sekretær i Patriotiska Sällskapet, 1814 medicinalråd, 1820 sekretær i Svenska akademien og rigsantikvar; foruden medicinen havde både numismatik, arkæologi og litteratur hans interesse. – I 134.20 136.14,17 187.33 192.28 200.14 229.11 244.29 313.2 II 38.16.
- Ryge, Rasmus Christiansen, skrædder på Fyn. – 1042.
- Rühs, Christian Friedrich (1781–1820), ty. historiker, studerede historie i Greifswald og Göttingen, 1802 vicebibliotekar og 1808 ekstraordinær prof. i historie i Greifswald, 1810 prof. i historie i Berlin, foretog samme år en rejse til Sverige, 1817 preussisk statshistoriograf. Forf. bl.a.: *Finnland und seine Bewohner*, Leipzig 1809 (svenske oversættelser se A. I. Arwidsson). *Die Edda, nebst einer Einleitung über Nordische Poesie und Mythologie*, Berlin 1812 (anmeldt af W. Grimm i *Heidelbergische Jahrbücher der Literatur* 1812 nr. 61–62 (herpå svar fra Rühs i *Allgemeine Literaturzeitung*, Halle 1812, nr. 318 (22/12 1812)), anmeldt af J. Grimm i *Leipziger Literaturzeitung* 1812 nr. 287–288). *Über den Ursprung der Isländischen Poesie aus der Angelsächsischen. Nebst Bemerkungen über die Nordische Dichtkunst und Methodologie, ein notwendiger Anhang zu den neuesten Untersuchungen*, Berlin 1813 (kritik heraf af L. Hammarsköld i *Iduna* 5, 1814). *M. Elphinstone's Geschichte der Englischen Gesandtschaft an den Hof von Kabul, im Jahre 1808. Aus dem Engl., mit Anmerkungen von Fr. Rühs I–II* (Neue Bibliothek der wichtigsten Reisebeschreibungen 9–10, Weimar 1817). – 97 I 132.27 137.27 139.25 159.25 187.25 243.18 288.10 309.9 392.2 333.2 340.11 II 71.10.

Rääf, Leonhard Fredrik (1786–1872), sv. folklorist og forfatter, studerede 1802–05 ved Uppsala univ., hvor han omgikkes Atterbom og Hammarsköld, 1805–08 kancellist i krigs ekspeditionen, gjorde 1808–10 tjeneste i Rigsarkivet og levede derefter på sine godser i Östergötland, medlem af Göthiska förbundet. R. interesserede sig for historiske dokumenter og etnografiske og litterære mindesmærker og optegnede bl. a. svenske folkeviser (tryktes 1834–42 i A. I. Arwidssons videnskabelige udgave Svenska fornsånger, idet Rääf ikke ville samarbejde med Afzelius i dennes udgave Svenska folkvisor, fordi han anså ham for inkompetent som udgiver). – I 193.4 II 244.19.

Saabye, Hans Egede (1746–1817) grønlandsmissionær, præst, cand. teol. 1767, derefter alumne ved det grønlandske seminarium og 1770–78 missionær på Grønland, 1779 præst på Falster, 1792 på Sjælland og 1811 i Udby på Fyn. Forf. Brudstykker af en Dagbog, holden i Grønland i Aarene 1770–1778. Med Forerindring af Stiftets Biskop (Fr. Plum) i et Brev til Geheimekonferenceraad Bülow, Odense 1816. Oversat til sv. af Törnblad med titlen Fragmenter af en Dagbok etc., Stockholm 1817. – 135 216 1073 I 256.13 277.24.

Saadi (1184–1291), persisk digter, forf. bl. a. Büstân (Lysthaven) og Gulistân (Rosenhaven) på prosa med indskudte vers samt det didaktiske skrift *Penduâme* (Rådenes bog), det sidste udg. af Rousseau i *Flowers of Persian Literature*, London 1801. Fuldstændig udg. af hans værker i 2 bind, Calcutta 1791–95. – I 412.27.

de Sacy, Antoine Isaac Baron Silvestre (1758–1838), fr. orientalist, 1795 prof. ved École spéciale des langues orientales, 1806 prof. i persisk ved Collège de France, blev 1785 medlem af Académie des Inscriptions og af dets komité til udgivelse af vigtige østerlandske håndskrifter; til dette udgivelsesarbejde i *Notices et Extraits* ydede de Sacy værdifulde bidrag. 1814 udnævntes han til baron og var 1822 medstifter af Société Asiatique, skrev desuden i *Journal des savants* (fra 1816) og *Journal asiatique* (fra 1822), 1832 ansat ved den orientalske manuskriptsamling på Bibliothèque royale. Forf. bl. a.: *Mémoires sur les antiquités de la Perse*, 1793. *Lettre à M. Millin sur les monuments persépolitains* (*Magasin encyclopédique* V, 1803, p. 438–467). *Grammaire arabe* I–II, 1810 (2. udg. 1831). – Jfr. Rask Bb 47. – I 380.14 424.21 II 18.22 41.7 43.27, 29 44.4, 29 94.24.

Saint-Martin, Antoine Jean (1791–1832), fr. orientalist, studerede østerlandske sprog, især koptisk og armensk under Sylvestre de Sacy, 1820 medlem af Académie des Inscriptions, 1824 bibliotekar hos Ludvig XVIII og inspektør ved den orientalske afdeling af det kgl. trykkeri. Forf. bl. a.: *Mémoires historiques et géographiques sur l'Arménie*, 1818–22. *Recherches sur l'époque de la mort d'Alexandre*, 1820. – II 99.9.

Sajnovics, Johan (1733–85), ungarsk astronom og sprogforsker, foretog 1768–70 en astronomisk rejse til Norge og Finland og stiftede derved bekendtskab med lappernes og finnernes sprog, som han konstaterede måtte være beslægtet med

- ungarsk, hvorved han blev grundlægger af den magyariske sammenlignende sprogvidenskab, indsendte 1770 til Videnskabernes Selskab i Kbh. en afhandling, *Demonstratio, idioma Hungaricum et Lapponicum idem esse* (trykt i Vid. Selsk.'s Skrifter X, 1770, p. 653–732 under titlen *Beviis*, at Ungarernes og Lappernes Sprog er det samme. Oversat af det Latinske ved M. R. Fleischer); afhandlingen tryktes på latin med tillæg og nordiske sprogforskere bemærkninger Tyrnau 1772. – I 426.11 II 219.32.
- Sandberg, Gerhard (1742–1805), no. præst, 1767–75 missionær i Finmarken, kom 1775 til Kbh., hvor han fik det hverv at ordne Knud Leems efterladte papirer vedrørende lappisk, 1781 præst i Os i Bergens stift. Ud gav *Lexicon bipartitum II. Danico-Latino-Lapponica*. Hafnæ 1781 (2. bind af Leems lappiske ordbog, jfr. Knud Leem). – II 219.31.
- Sandberg, Johan Gustaf (1782–1854), sv. maler, 1823 prof. ved kunstakademiet i Stockholm, dyrkede især det historiske maleri og genremaleriet, medlem af Göthiska förbundet. S. har iflg. Br 356 tegnet et portræt af Rask, som 1818 havde været udstillet på Göthiska forbundets udstilling (jfr. Mauritz Beijerstein, J. G. Sandberg (Lund 1928) p. 225, hvor der blandt de Sandbergarbejder, som kun kendes fra kataloger, nævnes *Porträtt av professor R. Rask* (1818); dette portræt kan *muligvis* have været udgangspunktet for kobberstikket i Bb 26). – 908.
- Sandvig, Bertel Christian (1752–86), litterat, historiker, 1777 medstifter af det genealogisk-heraldiske selskab, 1781 sekretær i Det kgl. danske Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog og redaktør af dets skrift *Nye danske Magazin*. Ud giver af og medarbejder ved forskellige historiske værker; ud gav desuden 1779–85 en del oversættelser af den gamle isl. litteratur, deriblandt *Forsøg til en Oversættelse af Sæmunds Edda*. 1.–2. hefte, Kbh. 1783–85 (anmeldt i *Litteræte Efterretninger* 1788 p. 262 af W. H. F. Abrahamson). – I 83.19 396.17.
- Savenius, Salomon (1784–1828), fi. naturforsker, præstesøn fra Nurmis i Borgå stift, fil. mag. 1815, cand. med. 1816, 1826 finsk translator ved senatet i Helsingfors. – I 318.27 319.15, 28.
- Saxo (ca. 1150–ca. 1220), historieskriver, af en senere tid kaldt Saxo Grammaticus, forf. af en stor Danmarkshistorie på 16 bøger (*Gesta Danorum*), hvoraf de første 9 handler om den hedenske tid og bog 10–13 om den ældre kristne tid, mens de sidste 3 bøger er en udførlig skildring af hans samtids historie og tidsalderens største personlighed, biskop Absalon. *Gesta danorum* blev trykt af Christiern Pedersen 1514, efter at han med megen møje havde opdrevet et (dog ufuldstændigt) håndskrift af den (genoptrykt Basel 1534 og Frankfurt 1576); ny udgave ved Stephanius 1644; oversat til dansk af bl. a. N. F. S. Grundtvig. – I 187.1 283.22 411.28.
- Scavenius, Jacob Brønnum (1751–1820), godsejer, efter som student nogle år at have været ansat som volontør i rentekammeret fik han 1776 ansættelse i Indien i det asiatiske kompagnis tjeneste, vendte 1792 hjem med en betydelig

- formue og købte Gjorslev m.fl. godser, blev desuden ejer af P. T. Wandals store bibliotek, som imidlertid brændte ved Christiansborg slots brand i 1794. købte derefter justitsråd C. Schmidts bibliotek (dette gik til ved Kbh.'s bombardement i 1807), udnævntes 1811 til etatsråd. Udsatte 1815 to præmier for de bedste undersøgelser om „det danske Sprogs Grændser, Skjebne og mulige Gjenindsættelse i dets gamle Rettigheder i Hertugdømmet Slesvig“; præmierne uddeltes 7/6 1817 til E. C. Werlauff og N. Outzen, jfr. Engelstofts fortale p. 5 og 8 i Priisskrifter angaaende det danske Sprog i Hertugdømmet Slesvig, Kbh. 1819. – I 244.11.
- Scavenius, Peder Brønnum (1795–1868), godsejer, politiker, cand. jur. 1816 og derefter ansat i rentekammeret, foretog i den flg. tid flere rejser, bl.a. til Norge og Sverige 1817, overtog 1825 Gjorslev m.fl. godser i Stevns herred og købte 1826 Klintholm på Møen, medl. af den grundlovgivende forsamling 1848–49. – I 266.14.
- Schade, Caspar (1754–1828), præst, cand. teol. 1783, 1787–1826 præst på Mors. Forf. bl.a.: Beskrivelse over Øen Mors. Med kobbere, Aalborg 1811 (værket blev understøttet af J. v. Bülow til Sanderumgaard). – I 8.31.
- Schaldemose, Frederik Julius (1782–1853), forfatter, blev 1807 løjtnant, på en overfart fra Aarhus til Kallundborg samme år taget til fange af englænderne, men skibet, som skulle sejle ham til England, strandede på Hollands kyst, og han blev holl. soldat, rejste 1808 som sekretær for en fransk officer gennem Sydtyskland, Schweiz, Lombardiet og Italien, deltog derefter i fransk tjeneste i felttogene i Spanien, kom 1812 til Paris, hvor han fik sin afsked som fransk officer og vendte hjem, derefter løjtnant i det norske livregiment, 1816–25 adjunkt i Nykøbing, derefter institutbestyrer i Køge og fra 31/12 1826–1830 toldbetjent i Kbh., 1830 ansat på Kronborg. Forf. bl.a.: Reiser og Eventyr i fremmede Lande I–IV, Kbh. 1826–30. Mikkel Ræv. Et Eventyr i femten Bøger efter det gamle nedertydske Digt Reinike Voss, 1827 (en prøve af oversættelsen var fremkommet i Telegraphen hefte 1, 1826, p. 57–66). – II 176.9 181.7. – Fra 666.
- Schartau, Johan (1760–1824), grosserer, af svensk herkomst, fik borgerskab som grosserer i Kbh. 1786. – I 120.15 197.16, 25.
- Schelinski, russer. – II 3.3, 17.
- Schelling, Friedrich Wilhelm Joseph (1775–1854), ty. romantisk filosof, 1798–1803 ekstraordinær prof. i filosofi i Jena, 1803 prof. i filosofi i Würzburg, 1806 medlem af Videnskabernes akademi i München og senere dets sekretær, 1820–27 forelæser i Erlangen, men vendte 1827 tilbage til München og blev professor ved det nyoprettede universitet og præsident for Videnskabernes akademi. Ud gav flere tidsskrifter og filosofiske værker, især i tiden 1792–1809. – II 53.30.
- Scherer, ty. bibliotekar. – I 314.14.
- Scheutz, Per Georg (1785–1873), sv. bogtrykker og forfatter, drev 1816–43 et bogtrykkeri i Stockholm, hvor han havde opholdt sig fra 1812 og en tid havde

- været viceauditor ved artilleriregimentet; han var uddannet som jurist. – I 237.10 247.30 248.3,6.
- Schéving, Hallgrímur Hannesson (1781–1861), isl. filolog, student 1804, 1808 arnamagnæansk stipendiat, fik 1809 universitetets guldmedalje (*Tetralogiæ Græcæ indoles omnisque ratio*), 1810 konstitueret som lærer ved den lærde skole på Bessastaðir, hvor han 1815 blev adjunkt, 1/11 1817 dr. phil. ved Kbh.'s univ. (*Observationes criticæ ad quædam Bruti Ciceronis loca*, Havnæ 1817), 1846–50 overlærer ved den lærde skole i Reykjavík. Forf. bl.a.: *Kritisk Undersøgelse om et Par Stropher i den saakaldte Völuspá* (Skand. Lit.-Selsk.'s Skrifter 1810 p. 175–220; også særskilt). Hugsvinns-mål, ásamt þeirra látinska Frumriti, útgefin. Bodsrit, Videyar Klaustri 1831. Forspjalls-ljóð (eður Hrafnagaldur Óðins). Bodsrit, Videyar Klaustri 1837. S. havde betydelige leksikalske samlinger til den gamle litteratur, men skal selv have tilintetgjort en del af dem inden sin død; hans håndskrift med tillæg til Björn Halldórssons ordbog findes i Landsbókasafn Íslands i Reykjavík (om hans efterladte håndskr. se Þjóðólfr 1862 p. 40 og Islendingur 1862 p. 160). – 210 615 992 I 10.12 175.21 267.20 443.29 II 75.1 114.19? 115.1. – Fra 92.
- Schildener, Karl (1777–1843), ty. retslærd, dr. jur. fra univ. i Jena 1798, derefter rejste til Schweiz og 1800 studieophold i Dresden, drog samme år over Stockholm til Uppsala, hvor han i et år studerede gamle svenske love, forelæste derefter over svensk og tysk ret i Greifswald, 1806 udnævnt til medlem af den svenske lovkommission i Lund og af den svenske konge opfordret til at oversætte dele af den svenske lovgivning til tysk til indførelse i svensk Pommern, opholdt sig igen i Uppsala en tid og påbegyndte en bearbejdelse af Gotaloven, 1810 udnævnt til prof. i jura i Sverige; som påskønnelse for sin bearbejdelse af Gotaloven udnævntes S. senere til førstebibliotekar ved univ. i Greifswald. Udgav Guta Lagh, d. i. der Insel Gothland altes Rechtsbuch in der Ursprache einer alten Übersetzung aus d. 16. Jahrh. u. e. neuen, nebst vielen Anmerkungen von K. Schildener, Greifswald 1818 (aftryk af Hadorphs udgave 1687). – II 144.17.
- Schiller, Friedrich von (1759–1805), ty. digter; forf. bl. a. trilogien Wallenstein (skrevet 1792–99). – I 447.12.
- Schilling, tysker i Moskva. – I 439.8.
- Schilling, baron i Petersborg. – Omnibus numeris absoluta Tabula 214 classibus, in quas distribuunt Sinenses characteres seu litteras (Et Blad i Patentformat), forfattet af Baron Schilling i Petersborg og trykt i dennes Stentrykkeri. – I 390.21, 25.
- Schilling, ty. handelsmand fra Livland, ansat i et handelshus i Petersborg. – I 432.19.
- Schimmelman, Heinrich Ernst (1747–1831), greve, statsmand, 1784–1813 finansminister, 1788 statsminister, fra 1808 gehejmestatsminister, vedblev efter 1813 at være medlem af gehejmestatsrådet og af finanskommissionen, 1814–15 og 1824–31 chef for det udenlandske departement, fra 1797 præsident for

- Videnskabernes Selskab, 1784–1831 direktør for Fonden ad usus publicos. Gift 2. gang 1782 med Charlotte von Schubart. – I 201.7 408.21.
- Schimmelmann, Magdalene Charlotte Hedevig (1757–1816), grevinde, f. von Schubart, gift med H. E. Schimmelmann. – I 201.7.
- Schiellerup, Hans Harboe († 1814), bibliotekar ved Universitetsbiblioteket. – I 24.29 86.19 II 224.12,13.
- Schjern, Niels Frederik Bernhard (1789–1853), amtsforvalter, dimitteret fra Odense katedralskole 1806, fik 1811 og 1812 Kbh.'s univ.'s guldmedalje for matematiske prisopgaver, 1813 adj. i mat. ved Metropolitanskolen efter Krum (se J. J. Keyser), 1819 bogholder i bureauet for udenlandske betalinger, 1826 amtsforvalter i Nyborg, 1840 i Kbh., 1848 overfinansbogholder i finansministeriet. – I 108.32 115.28.
- Schjødtz, Otto Manderup (1806–80), præst, student fra Odense katedralskole 1823, cand. teol. 1831, 1831–33 anden underbibliotekar ved universitetsbiblioteket, derefter huslærer på Bregentved, 1841 præst i Hasle og Ferslev på Sjælland. – 488 506 575 II 87.25.
- von Schlegel, August Wilhelm (1767–1845), ty. filolog, kritiker og digter, broder til Fr. Schlegel, 1818 professor i litteratur og kunsthistorie i Bonn, hvor han bl. a. beskæftigede sig med sanskrit og grundlagde et trykkeri med sanskrittyper, rejste 1820 til Paris for længere tid og 1823 til London for sine sanskritstudiers skyld. Udgiver af Indische Bibliothek, Bonn 1820–30. Bhagavad-Gîta, Bonn 1823; Ramayana, Bonn 1829, og Hitopadeśas I–II, Bonn 1829–31. – 937 II 23.17 54.1 110.21.
- von Schlegel, Friedrich (1772–1829), ty. videnskabsmand og forfatter, broder til A. W. von Schlegel, 1801 privatdocent i Jena, drog det fig. år til Paris, hvor han bl. a. studerede persisk og indisk, og 1804 til Köln, levede 1808–15 i Wien, hvor han bl. a. holdt forelæsninger over litteratur, historie og sprogfilosofi; 1815–18 deltog S., der i Wien var sekretær i hof- og statskancelliet, som østrigsk legationsråd i den ty. forbundsdag i Frankfurt, boede fra 1818 igen i Wien. – II 54.1.
- Schlegel, Johan Friderich Wilhelm (1765–1836), retslærd, 1789 prof. i jura ved Kbh.'s univ., 1790 dr. jur., 1803 medlem af den arnamagnæanske kommission, efor 1805–36, 1820 formand for Det skandinaviske Litteraturselskab og 1831 for Det kgl. nord. Oldskriftselskab, æresmedlem af Det isl. litterære Selskab. Medredaktør af Journal for udenlandsk Litteratur I–VII, Kbh. 1810–16. – 932 I 46.4.
- von Schlözer, August Ludwig (1735–1809), ty. historiker, opholdt sig 1755–58 i Uppsala og Stockholm, fra 1769 knyttet til univ. i Göttingen, hvor han drev universalhistoriske studier og var med til at grundlægge oplysningstidens historieskrivning med vægt på humane frem for kirkelige synspunkter og med inddragelse af geografi og statistik i historieforskningen; et ophold i Petersborg 1761–67 havde ført ham ind på den ældre russiske historie. Forf. bl. a.: Probe russischer Analekten, Bremen 1768. Annales Russici, Göttingen

- 1769 (prøvetryk af en udgave af Nestors krønike). Oskold und Dir (erste Probe russischer Annalen), Göttingen 1773. Allgemeine nordische Geschichte I-II, 1772. Russische Annalen in ihrer slavonischen Grundsprache verglichen, übersetzt und erklärt, I-V, Göttingen 1802-09 (indeholder Nestors krønike). - I 317.2 426.12 427.13 II 99.27 103.15.
- Schmeller, Johann Andreas (1785-1852), ty. germanist, 1828 prof. i ældre tysk litteratur ved univ. i München, fra 1829 ansat ved hof- og statsbiblioteket i München (katalogiserede bibliotekets omfattende håndskriftsamling), fra 1844 igen prof. ved univ. Udgav Heliand. Poema Saxonicum seculi noni. Accurate expressum ad exemplar Monacense insertis e Cottoniano Londinensi supplementis nec non adjecta lectionum varietate Monachii, Stuttgart 1830 (tilhørende grammatik og glossar 1840). - II 241.6.
- Schmidt, Isaak Jacob (1779-1847), ty. orientalist, kom som 19-årig til Petersborg og derfra til Sarepta ved Volga, hvor han blev ansat i den herrnhutiske brøremenheds handelsvirksomhed, 1807 leder af handelsafdelingen i Saratov, 1811 af afdelingen i Moskva og 1812 af afdelingen i Petersborg, hvor han blev indvalgt i Bibelselskabet og arbejdede med oversættelse af det ny testamente til mongolsk og kalmukkisk, hvilke sprog han havde sat sig ind i under sin handelsvirksomhed. S. trak sig 1819 tilbage fra handelen for helt at hellige sig sprogstudierne. Forf. bl.a.: Forschungen im Gebiete der älteren religiösen, politischen und literären Bildungsgeschichten der Völker Mittelasiens, vorzüglich der Mongolen und Tibeter, Petersborg 1824. Grammatik der mongolischen Sprache, Petersborg 1831, foruden forskellige religiøse skrifter på mongolsk. - 981 II 141.12 150.5 253.33 394.17.
- von Schmidt-Phiseldeck, Conrad Friedrich (1770-1832), embedsmand, f. i Tyskland, hvor han i Helmstädt studerede filosofi og teologi, kom 1789 til Kbh. som huslærer, dr. teol. 1794, forelæste 1793-97 over teologi og filosofi ved Kbh.'s univ., var fra 1797 knyttet til økonomi- og handelskollegiet, 1813-18 tillige meddirektør ved rigsbanken. Medlem af Videnskabernes Selskab fra 1806 og dettes kasserer fra 1815. - I 201.15 202.30.
- von Schmidten, Christian Frederik Jacob (1788-1817), student, tog studentereksamen 1809 og studerede derefter ved Kbh.'s univ. - I 162.4.
- Schneider, Friedrich Konrad Leopold (1786-1821), ty. filolog og skolemand, fra 1809 lærer ved det kgl. Joachimstalske gymnasium i Berlin, hvor han underviste i græsk, latin og hebræisk, og hvis bibliotek han forestod. Forf. bl.a.: Ausführliche, mit möglichst sorgfältiger Benutzung der vorhandenen Hülfsmittel und nach neuen Untersuchungen verbesserte Grammatik der lateinischen Sprache I-II (Elementarlehre und Formenlehre), Berlin 1819-21. - II 36.18.
- Schneider, Johann Gottlob (1750-1822), ty. filolog, 1776 prof. i klassiske sprog i Frankfurt an der Oder, 1811 i Breslau, hvor han tillige blev overbibliotekar. Udgav flere græske og latinske naturhistoriske værker, endvidere en udgave af Xenofon 1790-1815, samt Kritisches griechisch-deutsches Wörterbuch I-

- II, Züllichau 1797-98 (2. opl. Jena 1806, 3. opl. Leipzig 1819-21). - I 42.28 43.29 44.1,19 45.24 60.26 68.13.
- Schnitler, Baltazar (1787-1851), no. embedsmand og politiker, direktionsmedlem i Det kgl. norske Videnskabernes Selskab i Trondhjem 1823-32. - II 152.22 228.7 236.3.
- Schouw, Joachim Frederik (1789-1852), botaniker, 1816 dr. phil. på en botanisk afhandling, 1816-20 udenlandsrejse til Tyskland, Italien og Frankrig med understøttelse fra kongen og J. v. Bülow, 1821 prof. i botanik ved Kbh.'s univ. - I 327.18.
- Schow, Niels Iversen (1754-1830), klassisk filolog, 1805 ekstraordinær prof. i arkæologi ved Kbh.'s univ., 1813 ordinær professor i græsk filologi. - I 77.14.
- Schröder, Christopher Johansen (1743-1813), præst, 1768 præst i Slaglille-Bjernede på Sjælland, 1777 i Søborg-Gilleleje, 1800 præst i Ringsted. - I 17.5.
- Schröder, Johan Henrik (1791-1857), sv. arkæolog, biblioteksmand og forfatter, fil. mag. og docent i litteraturhistorie ved Uppsala univ. 1815, 1816 ekstraordinær amanuensis ved universitetsbiblioteket og sekretær i komiteen til udgivelse af *Scriptores rerum suecicarum medii ævi*, 1820 amanuensis ved biblioteket og bestyrer af universitetets mønt- og medaljesamling, fik 1825 tilbud om at blive bibliotekar i Edinburgh, men blev i stedet ekstraordinær bibliotekar ved universitetsbiblioteket i Uppsala, foretog samme år en rejse til Danmark sammen med Atterbom og Geijer og besøgte bibliotekerne og mønt- og medaljesamlingerne i Kbh., 1830 bibliotekar og prof. i arkæologi og litteraturhistorie i Uppsala; medlem af Göthiska förbundet, 1825 medl. af Det kgl. nordiske Oldskriftselskab i Kbh., 1827 af Svenska akademien, 1829 af Det islandske litterære Selskab. Udgav *Sólar Liód*, med Öfwersättning från Isländskan (Iduna IV, 1813, p. 8-54). *Historia Bibliothecæ R. Gymnasii Arosiensis*, Uppsala 1816. *Hátta-Lyckill Lopts Gutorms Sonar* 1.-3. hefte, Uppsala 1816-17. *Archäologiska Anteckningar rörande de i Svensk jord tid efter annan funne Guld-Bracteater* (Iduna VII, 1817, p. 160-181). *Scriptores rerum suecicarum medii ævi* I-II, Uppsala 1818-28. *Monumenta diplomatica suecana*, Uppsala 1820-22. *Catalogus Numorum Cuficorum in Numophylacio R. Acad. Upsal.*, Uppsala 1827. *Anmärkningar öfver Sveriges äldsta mynt* (Svenska akademien handlingar 30, 1830). *Numismata Angliæ vetusta in Numophylacio Acad. Ups. adservata*, Uppsala 1832. - 375 I 191.29 218.23 256.9 343.11. - Til *109 *158 241 387 564 675 682 *910 915 922. - Fra *156 465 638 823 897 908 918 938 1018.
- von Schröter, Hans Rudolf (1798-1842), ty. oldforsker, studerede matematik, historie og nyere litteratur i Göttingen og Jena og var derefter indtil 1818 lærer, hvorefter han foretog rejser i Sverige og Danmark og besøgte Stockholm, Uppsala og Kbh., 1820 privatdocent i litteratur og historie i Rostock, 1821 prof. i matematik i Rostock. Forf. bl.a.: *Finnische Runen, finnisch und deutsch*, Uppsala 1819. - I 406.17.

- Schubarth, Carl Friderich (1759–1830), bogtrykker og boghandler, drev 1797–1830 Det kgl. Vaisenhus' trykkeri og boghandel; efter hans død ophævedes trykkeriet. – I 233.9 II 258.15.
- von Schubert, Friedrich Theodor (1758–1825), ty. astronom, studerede 1773–79 teologi i Göttingen og Greifswald, blev derefter huslærer i Sverige og 1780 huslærer hos major v. Cronhelm ved Stralsund, som interesserede sig for matematik og astronomi, hvorved S. førtes ind på disse emner; efter at have opholdt sig en tid i Reval kaldtes S. 1785 til Videnskabsakademiet i Petersborg, hvor han blev tilknyttet dettes matematiske afdeling, 1799 inspektør ved akademiets bibliotek og medaljekabinetet, 1803 leder af akademiets astronomiske observatorium, samtidig med at han forelæste over praktisk astronomi for generalstabens officerer, deltog 1805 i den store ekspedition til Kina, fra 1813 medlem af admiralitetskollegiet. Ud gav flere bøger om astronomi og var 1810–25 redaktør af den tysksprogede Petersburger Zeitung; var medlem af flere lærde selskaber og indehaver af mange ordener og udmærkelser. – I 356.24 378.20 379.2 392.29 393.8,16 394.24.
- Schubothé, Johan Jørgen Heinrich (1761–1828), forlagsboghandler, overtog 1795 den Mumme'ske boghandel på Børsen, hvor han virkede som boghandler og forlægger; efter hans død overtog svigersønnen Søren Boe Langhoff forretningen. – I 11.19 12.24 14.10 197.12 200.27 220.23 II 148.32 234.9 247.4 267.16.
- Schultz, Johan Frederik (1756–28/11 1817), bogtrykker og forlægger, købte 1783 det lille H. C. Sander'ske trykkeri, blev 1786 2. universitetsbogtrykker og 1789 hofbogtrykker; da trykkeriet ødelagdes ved en ildebrand 1795, købte S. Høpffners trykkeri og forlag, blev 1. universitetsbogtrykker og kgl. bogtrykker; efter hans død videreførtes forretningen af hans enke og overtoges ved dennes død 1821 af sønnen Jens Hostrup S. – I 221.3 249.10,12 264.21 284.28.
- Schultz, Niels Stockfleth (1780–1832), no. præst og politiker, 1809 kapellan ved Frue kirke i Trondhjem, stortingsmand, fra 1814 vicepræs, 1829–32 præses i Det kgl. norske Videnskabernes Selskab i Trondhjem. – II 152.22 228.6 234.17 236.21.
- Schwach, Conrad Nicolai (1793–1860), no. jurist, 1830 assessor i Trondhjems stiftsret, sekretær i Det kgl. norske Videnskabernes Selskab i Trondhjem 1831–35 og 1842–49. – II 267.29.
- Schwartzenberg en Hohenlandsberg, Georg Frederik (1733–83), holl. baron, amtmand, 1756 medlem af Staaten van Friesland, 1766 amtmand i Menaldumadeel i Friesland. Ud gav Groot Placaat- en Charter-Boek van Vriesland I–IV, 1768–72 (5. bind udg. posthumt 1793). – II 239.17.
- von Schwerin, Fredrik Bogislaus (1764–1834), sv. greve, politiker og præst, 1788 præst i Sala og samme år provst, spillede fra 1815 en betydelig rolle i svensk økonomisk politik, medlem af udvalget til undersøgelse af Sveriges økonomiske situation 1815 og af finanskomiteen af 1822. – I 312.18 324.8.

- Schütz, Karl Wilhelm, ty. lærer, dr. phil., ansat ved gymnasiet i Bremen, senere i Bielefeld; gift med Kristjana Jóhanna Briem. – Fra 874 937 966.
- von Schönberg, Jørgen Johan Albrecht (1782–1841), læge, student 1800, studerede derefter medicin, rejste 1807 udenlands og tog 1808 doktorgraden i medicin i Göttingen, rejste i mange af Europas lande, var 1816–29 overlæge ved forskellige hospitaler i Neapel, besøgte 1827 Kbh. og deltog 1830 som læge i en fransk ekspedition til Alger, 1832 hoflæge i Kbh. – II 203.9.
- Schönhuth, Ottmar (1806–64), ty. præst og forfatter, studerede fra 1826 teologi i Tübingen, hvor hans kontakt med Ludwig Uhland fremmede hans interesse for historie og litteratur, senere kapellan i Hohentwiel, hvor han stiftede bekendtskab med friherre von Lassberg og 1834 udgav et i dennes eje værende Nibelungenhåndskrift, fra 1837 præst i forsk. frankiske menigheder. Hans forfattervirksomhed gælder sted- og kirkehistoriske emner samt emner i ældre og nyere litteratur. – II 229.18.
- Schöning, Gerhard (1722–80), no. historiker, 1751 rektor i Trondhjem, 1765 prof. i historie ved Sorø akademi, 1775 gehejmearkivar. Udgav 1777–78 *Heimskringla* edr Noregs Konga-sögur af Snorra Sturlusyni I–II (3. bind, som var delvis udarbejdet ved hans død, blev udg. af Skúli Thorlacius 1783). Disse 3 bind fik Rask i bogpræmie 1805. En fortsættelse, Noregs Konunga Sögur IV–VI, blev udg. 1813–26 af Børge Thorlacius og E. C. Werlauff. – I 298.21 299.23 II 198.4.
- Scott, Walter (1771–1832), skotsk digter, forfatter af historiske romaner. – II 208.8.
- Seetzen, Ulrich Jasper (1767–1811), ty. rejsende og naturforsker, studerede fra 1785 medicin i Göttingen og beskæftigede sig samtidig med naturhistorie, foretog flere rejser i Tyskland, 1793 i Holland for at studere planter og mineraler, 1795 medl. af naturforskerselskaberne i Berlin og Jena, rejste 1802, støttet af hertug Ernst II og arveprins August af Gotha, på en naturvidenskabelig rejse til det nære Østen og Ægypten, på hvilken han blev dræbt 1811. Fra rejsen sendte S. orientalske samlinger til fyrsterne af Gotha og afhandlinger, som blev trykt i *Zach's Monatlicher Correspondenz*, *Allgemeine geogr. Ephemeriden* o. a. tidsskrifter. Størstedelen af hans dagbøger fra rejsen er bevaret og udg. som *U. J. Seetzens Reisen I–IV*, Berlin 1854. – I 326.29.
- Seidelin, Andreas (1777–1840), bogtrykker og forlægger, fik 1802 privilegium som bogtrykker og grundlagde et bogtrykkeri i Kbh., 1818 hof- og universitetsbogtrykker. – I 220.27 221.3 377.13,17,19 II 76.16.
- Scelby, Charles Borre (1778–1849), baron, diplomat, dec. 1810–okt. 1813 da. gesandt ved det westphalske hof i Kassel, 1820–42 da. gesandt ved det nederlandske hof i Haag. – I 158.23 159.19.
- Sellius, Burchard Adam (1707–46), russ. munk og kirkehistoriker, f. i Tønder, studerede 1727–28 teologi, filosofi og litteratur i Jena, 1728–29 i Halle og Leipzig og immatrikuleredes marts 1729 ved Kiels univ., hvor han helt opgav teologien (han var allerede i Jena begyndt at tvivle om den lutherske læres

rigtighed) og studerede medicin og historie, udgav her 1731 en bibliografi over anatomisk litteratur (på latin), samt påbegyndte realisationen af en plan om at samle kildekrifter og dokumenter til udgivelse af historiske efterretninger om Slesvig og Holsten, brød pludselig af 1732 og rejste til Rusland, hvor han først i 3 år var lærer i latin ved Carpoſſka-skolen i Petersborg, derefter en kort tid ansat ved et gymnasium i Moskva og ved akademiet i Petersborg, fra 1736 lærer ved præsteseminariet i Alexander-Newsky-klostret ved Petersborg, hvor han begyndte at samle russiske historiske kildekrifter, 1741 privatsekretær hos Grev L'Estoque, men opgav hurtigt dette arbejde og vendte tilbage til klosterseminariet, hvor han især gav sig af med russisk kirkehistorie, gik 1744 over til den græsk-katolske tro og antog navnet Nestor efter den russiske munk, hvem forfatterskabet til Nestors russiske krønike tillægges, blev det følg. år munk i klostret og antog navnet Nicodemus, foretog som munk valfart rundt til russiske kirker og klostre for at samle historiske og kirkehistoriske kildekrifter, som han sendte til en ven i Moskva for at have dem opbevaret på et sikkert sted, opholdt sig derefter i vennens hus, hvor han i 6 uger sad i en mørk kold kælder og bearbejdede sit materiale for så at vende tilbage til Alexander-Newsky-klostret, hvor han kort efter blev syg og døde 1746. Hans samlinger af russiske historiske dokumenter indlemmedes ved hans død i klostrets bibliotek og ligeledes hans egne manuskripter, som fyldte mere end 15 indbundne bind, og som efter hans eget ønske skulle have været tilintetgjort. Alle skrifterne fandtes iflg. Ph. Strahl (*Das gelehrte Russland 1828*, p. 379) endnu 1828 i klostret, hvor også Hipping iflg. sin afhandling (dateret Petersborg 30/11 1820) om Sellius (*Skand. Lit.-Selsk.'s Skrifter XVIII*, 1822, p. 278–296) har haft adgang til dem. Ludwig Andresen har iflg. afhandling om Sellius i *Nordschleswigscher Zeitung* (1935 p. 280–284) ad diplomatisk vej søgt oplysning om skrifter af Sellius og hans dokumentsamlinger i Moskva statsarkiv og Alexander-Newsky-klostret med det resultat, at der i Moskva fandtes 3 artikler om russisk historie, som er udnyttet af Karamzin (s. d.), mens der intet var i Petersborg, idet klostrets arkiv meddeltes at være brændt under revolutionen 1917. – Forf. *Schediasma de scriptoribus qui historiam politico-ecclesiasticam Rossiae scriptis illustrarunt*, Reval 1736 (indeholder 164 navne på mænd, der har skrevet om russisk historie). Et historisk spejl over Ruslands regenter på latinske vers (trykt i russ. oversættelse i Novikof's Russiske bibliotek 1773 (2. opl. 1790). *De Rossorum Hierarchia*, trykt som *Geschichte der russischen Hierarchie* i Moskauer Kalender auf das Jahr 1776 (manuskriptet hertil endnu 1828 i statsarkivet i Moskva sammen med manuskript til *Lexicon wunderthätiger Muttergottesbilder* og nogle skrifter om russiske klostres historie; i Alexander-Newsky-klostret lå 1828 hans manuskript til *Bibliotheca Medico-chirurgica* og hans *Tagebuch einer Reise in Deutschland* (forf. dels på latin og tysk, men for størstedelens vedkommende på dansk)). – 936 II 35.25.

Seneca, Lucius Annæus († 65 e. Kr.), romersk statsmand, filosof og digter,

- forf. bl.a. moralfilosofiske og naturfilosofiske skrifter, f.eks. *Consolationes*. – I 433.26 II 131.17 199.10 260.14.
- Shotton, eng., var iflg. Rasks dagbog med skibet til Bombay. – II 27.20.
- Sibbern, ty. – II 129.7.
- Sibbern, Frederik Christian (1785–1872), filosof, dr. phil. 1811, 1829 prof. i filosofi ved Kbh.'s univ. og assessor i konsistorium. – Til 1033.
- Sigurðsson, Lárus (1806–32), isl. student, tog studentereksamen 1826, studerede teologi og tog 1831 anden eksamen, drog hjem til Island foråret 1832 på grund af tuberkulose og døde 23/8 1832. – 853.
- Sigurðsson, Ögmundur (1798–1845), isl. præst, student 1824 fra Bessastaðir lærde skole, 1825 anden eksamen, studerede derefter jura, men gik senere over til naturhistorie og rejste 1832 med offentlig understøttelse til Island for at samle naturvidenskabeligt materiale, 1837 præst i Tjörn på Vatnsnes på Island. Forf. bl.a. Haraldr og Ása, Kbh. 1828 (anmeldt af Rask i *Litteraturbladet* 1829 p. 215–216). – 1057.
- Silverstolpe, Axel Gabriel (1762–1816), sv. digter og politiker, gjorde fra 1780 tjeneste i Ridarhusets kancelli og i Svea hovret, 1795 kancellisekretær. Forf. flere skønlitterære værker og politiske skrifter, samt *Forsök till en Bokstafverings-Teori för Svenska Språket* (skrevet 1809, trykt Stockholm 1811). – I 47.26 II 145.23.
- Simonsen, Lauritz Schebye Vedel (1780–1858), historiker, f. på Elvedgaard på Fyn, dr. med. 1804, 1807 volontør og 1808–09 amanuensis ved Universitetsbiblioteket i Kbh., fik 1807 Videnskabernes Selskabs guldmedalje for en afhandling om østgoterne og 1809 dette selskabs sølvmedalje for en afhandling om Nordens ældste beboelse, 1810 medlem af kommissionen for oldsagers opbevaring og fik samme år kgl. stipendium til arbejde med selvvalgte dele af fædrelandets historie, 1811 titulær professor, foretog 1811–12 en antikvarisk rejse på Fyn og 1814 en lignende rejse i Jylland, 1816–26 medhjælper ved ordenshistoriografien, 1836 æresdoktor i filosofi ved Kbh.'s univ. Forf. bl.a.: *Udsigt over Nationalhistoriens ældste og mærkeligste Perioder I–II*, Kbh. 1813. *Borgruinerne*, hefte 1–2, Kbh. 1813. *Beretning om Opdagelsen af den glavendrupske Runesten i Fyn* (Ny Minerva 1808 p. 272–79; jfr. Rask i Bb 4). – I 109.5 114.31 162.14.
- Simonsson, Gísli (1774–1837), isl. købmand og skipper, 1805 handelsbestyrer og fra 1811 selvstændig købmand i Reykjavík. – I 155.31 163.8 165.1,8,18, 24,31 167.1,8,28 168.7 169.33 II 72.17.
- Sivertsen, Bjarni (1763–1833), isl. købmand, drev handel i Hafnarfjörður og i Reykjavík, ridder af Dannebrog for sin indsats under krigen 1807–14 for frigivelse af handelsskibe, der sejlede på Island. – I 261.16 II 72.20.
- Sjöborg, Nils Henrik (1767–1838), sv. historiker, 1790 docent i historie ved Lunds univ., 1799–1814 prof. i historie i Lund, grundlagde 1805 Lunds universitets historiske museum, fik 1814 det hverv at have opsyn med Sveriges oldtidsmindesmærker og at udarbejde fortegnelser over og beskrivelser af

disse, samt indsamle oldsager, diplomer etc., fra 1816 fritaget for arbejdspligt, hvorefter han tilbragte tiden i Stockholm eller på rejser i Sverige og Norge. Medlem af Göthiska förbundet. Forf. bl.a. Inledning til kändedomen om fäderneslandets antiqviteter, Lund 1797. Försök till en Nomenklatur för nordiska fornlemningar, Stockholm 1815. Samlingar för nordens fornälskare I–III, Stockholm 1822–30. – I 103.8 114.5 187.26 244.32 400.26 II 68.18 145.10.

Sjögren, Anders Johan (1792–1855), fi. sprogforsker, studerede 1813–19 historie og sprog ved Åbo akademi, 1819 dr. phil. og amanuensis ved akademibiblioteket, drog 1820 til Petersborg som huslærer hos den finske biskop Cygnæus, 1823 bibliotekar hos N. P. Rumancev, foretog 1824–29 (for finske statsmidler udvirket af R. H. Reh binder) rejser blandt de finske og lappiske folk i det nordlige Rusland, Finland og Skandinavien for at studere deres sprog og kultur (traf herunder 1826 Stockfleth i Polmak i Finnmarken i Norge), 1829 adjunkt i russisk historie ved Videnskabsakademiet i Petersborg og 1833 bibliotekar ved akademiets udenlandske afdeling, 1844 lærer i finske og kaukasiske sprog samt etnografi ved akademiet, 1845 direktør for dettes etnografiske museum, undersøgte 1846 og 1852 de finsk-ugriske sprog i de baltiske lande; 1832 medlem af Det kgl. nord. Oldskriftselskab i Kbh. Forf. bl.a.: Über die finnische Sprache und ihre Literatur, Petersborg 1821 (hertil J. Strahlmann, Über Erwartungen in Betreff der finnischen Sprache, Petersborg 1822, hvortil Sjögren i St. Petersburgische Zeitschrift VII, 1822, p. 125–135, 169–176, 220–226, 226–271, og i Mnemosyne, Åbo 1822, p. 327–347). Recension af Chr. Frähn, Ibn Fosslaus und anderer Araber Berichte über die Russen älterer Zeit (Petersborg 1823) i St. Petersburgische Zeitschrift XIII, 1824. Meddelelse om 3 værker af Jac. Fellmann på lappisk i Åbo Tidningar 1826 nr. 67, 69 og 70. Anteckningar om församlingarna i Kemi Lappmark, Helsingfors 1828 (tysk oversættelse: Bemerkungen über die zum Grossfürstenthum Finnland gehörigen Lappmarken, særskilt aftryk af Russische Miscellen zur genauern Kenntniss Russlands III, Petersborg 1830, igen optrykt i Annalen für Erd-, Völker- und Staatenkunde II, Berlin 1830). Bericht über die wissenschaftliche Reise zur Untersuchung der finnischen Völkerschaften in Russland (St. Petersburger Zeitung 1829 nr. 123–125, også særskilt tryk; breve fra rejsen er trykt på fransk i Journal de Pétersbourg nr. 24 og 30 1825, nr. 21 1828, på tysk i St. Petersburgische Zeitschrift nr. 92 1827, nr. 13, 20, 29 og 34 1828, og på svensk i Åbo Tidningar nr. 33 og 44 1825, nr. 28–29 og 92–93 1827, nr. 26–27 og 99–100 1828). Über den grammatischen Bau der Syrjänischen Sprache mit Rücksicht auf die Finnische (oplæst i akademiet i Petersborg og udg. i særtryk 1830, trykt i Mémoires de l'Acad. VI 1, 1832). Über die ältesten Wohnsitze der Jemen. Ein Beitrag zur Geschichte der Tschudischen Völker in Russland I–II (Mémoires de l'Acad. Impériale des Sciences de St. Pétersbourg VI 1 1832; særtryk fra 1830 og 1831). Wann und wie wurden Sawolotschje und Sawolosksche Tschuden

Russisch? Ein kritischer Versuch zur Aufklärung der Geschichte des russischen Nordens, 1832 (særtryk af Mémoires de l'Acad. VI 1, 1832). Über die Finnische Bevölkerung des St. Petersburgischen Gouvernements und über den Ursprung des Namens Ingermannland, 1833 (aftryk af Mémoires de l'Acad. VI 2, 1833). – 373 840 875 933 998 II 91.25 219.17 222.17. – Til *374 *921. – Fra *371 *499 518 540 869 903 905 924 *935 936 956 981 988.

Sjögrens forældre, skomager Mikael Johansson Sjögren og Karin Sjögren, f. Arvidsdotter, Iittis i Sitikkala, Finland. – I 416.5.

Skjelderup, se Schiellerup.

Skúlason, Kristján (1801–71), isl. sysselmand, student 1823, drog 1825 til Kbh., cand. jur. 1827, derefter ansat i rentekammeret, 1828 sysselmand i Snæfellsnes syssel, varetog 1834–35 amtmændseembedet for Bjarni Thorsteinsson, 1837–60 sysselmand i Dala syssel. – 614.

Sneedorff, Frederik (1760–92), historiker, 1782 cand. teol., studerede 1783–86 historie og filologi i Göttingen, holdt 1787 som privatdocent forelæsninger i historie og blev 1788 ekstraordinær prof. i historie ved Kbh.'s univ., foretog 1790 en statistisk rejse til Norge og 1791 en rejse til Tyskland, Schweiz, Frankrig og England, hvor han 1792 omkom ved en løbskørsel. – Hans forelæsninger over fædrelandets historie er trykt i udgaven af hans samlede skrifter (ved A. Birch) 1794–98. – I 316.25.

Snorri Sturluson (1178–1241), isl. høvding, skjald og historieskriver, lovsigemand på Island 1214–18 og 1222–31, rejse til Norge 1218–20, måtte 1237 flygte fra Island på gr. af stridigheder iværksat af den norske konge, opholdt sig i Norge til 1239, hvorefter han trods kongens forbud vendte tilbage til Island, hvor han 1241 blev dræbt af kongens håndlanger, Gissur Þorvaldsson. Forf. af Heimskringla, sagaværket om de norske konger, og af Edda, en lærebog i skaldekunst. – 16 139 I 6.22 75.11,19 79.29 80.32 96.3 97.1 99.8 141.6 172.17 187.1,18 204.22 213.7 215.5 238.22 283.22 316.1 336.24 348.18 352.30 370.20 395.5,26 411.28 437.14 442.32 443.1 II 7.5 12.14 35.5 212.29.

Soldin, Abraham († 1834), boghandler, ældre broder til Salomon Soldin, ejede forretningen på hjørnet af Fortunstræde 1 og Admiralgade i Kbh. – II 247.5.

Soldin, Salomon (1774–1837), forfatter, yngre broder til Abraham Soldin, i hvis boghandel han i nogle år var parthaver. Udgav 1809–25 tidsskriftet Nyeeste Skilderie af Kjøbenhavn. – I 27.23.

Solis y Ribadeneira, Antonio de (1610–86), spansk orfatter; hans hovedværk er Historia de la conquista de Méjico, 1684. – II 95.31.

Sommer, Caspar Ernst Hartmann (1767–1821), herredsfoged, fra 1796 by- og herredsfoged i Middelfart. – Til 35.

von Sommer, Christopher Henrik (1783–1851), officer og museumsmand, 1809–22 magasin-kommissær ved det militære depot i Kbh., 1817 major, tog 1833 sin afsked fra militæret som oberstløjtnant og blev 1834 kommandant og slotsforvalter på Rosenborg samt direktør for den kronologiske samling på

- slottet; interesserede sig meget for østerlandsk, spec. indisk historie. – Til 900.
- Sondén, Per Adolf (1792–1837), sv. præst, fil. mag. Uppsala 1815, en tid lærer ved Afzelius' skole i Stockholm, 1817 præsteviet, 1818 rektor ved Johannes-skolen i Stockholm, 1822 kapellan, 1826 bataillonspræst ved Svea livgarde, 1831 notar i Stockholm bys konsistorium, 1833 præst ved Klara menighed i Stockholm. Hans akademiske afhandling var *In Historiam Poëseos Svecanæ Hypomnemata*, Uppsala 1817. – I 189.26 292.17.
- von Sonnleithner, Joseph (1766–1835), østrigsk digter og musiker, 1787 ansat i kejser Joseph II's privatkancelli, foretog efter 1792 en rejse til Tyskland, Danmark og Sverige for at samle biografier over kunstnere og billeder af dem, 1804 hofteatersekretær, fra 1815 kejserlig regeringsråd og hofagent i de forenede hofkancellier, derefter ansat ved hofkammeret for mønt- og bjergvæsen og til sidst i hofkrigsrådet. – II 169.30.
- St. Martin, se Saint-Martin.
- Stadfeldt, Ásgeir Jónsson (1786–1831), isl. jurist, studerede 1809–13 i Kbh., hvor han ydede Rask bistand ved arbejdet med Björn Halldórssons ordbog, cand. jur. 1813, derefter huslærer hos stiftamtmand Trampe i Trondhjem, 1815 sagfører i Bergen og samme år auditør i Frederikshald, 1816 sagfører i Smålenes amt, 1820 sorenskriver i Idde og Marker herreder, død i Frederikshald. – Fra 906 927.
- Stanley, sir John, eng. – I 185.13.
- Steckling, Ludwig (f. 1773), ty. skribent, 1825 leder af døvstummeinstituttet i Dresden. Forf. *Die germanische Edda oder die deutsche Götterlehre, in Gedichten*, Prenzlau 1817. – 182.
- Steenbloch, Cornelius Enevold (1773–1836), historiker, 1806 adjunkt og 1814 overlærer ved Frederiksberg lærde skole, 14/6 1816 prof. i historie ved univ. i Christiania; medlem af Det kgl. norske Videnskabernes Selskab, Det skandinaviske Litteraturselskab og (fra 1813) af Det kgl. da. Selsk. for Fædrelandets Historie og Sprog. – Fra 172.
- Stenbock, Magnus (1664–1717), sv. greve og officer, blev efter slaget ved Narva 1700 generalmajor i den svenske hær, 1707 guvernør i Skåne, hvor han arbejdede ivrigt for Skånes forsvenskning og 1709–10 forsvarede det mod danskerne, 1710 kgl. råd og 1712 feltmarskal, fik 1712 en svensk hær overført til Tyskland med planer om at gå mod Rusland, men vendte sig i stedet mod den dansk-sachsiske hærstyrke og besejrede den i slaget ved Gadebusch dec. 1712, rykkede derefter frem gennem Holsten, men måtte trække sig tilbage til fæstningen Tönningen, hvor han maj 1713 måtte kapitulere, død i dansk fangenskab. Om lovtalen se Enberg. – I 277.28.
- Stephani, Heinrich (1761–1850), ty. teolog og skolemand, studerede teologi i 5 år og var derefter huslærer i 8 år, inden han 1791–93 gav sig til at studere jura i Jena, 1795 konsistorialråd i Castell, hvor han sammen med præsidenten v. Zwanziger begyndte en omordning af grevskabets kirke- og skolevæsen,

- 1808 kredsskoleråd og kirkeråd i Augsburg, 1810 i Eichstädt og 1811 i Augsburg, 1817–34 præst i Gunzenhausen. S. virkede i sit skolearbejde for indførelse af lydmetoden til erstatning for den gamle bogstavmetode i læseundervisningen. Forf. bl.a.: *Kurzer Unterricht in der leichtesten und kürzesten Methode, Kindern das Lesen zu lehren*, Erlangen 1803 (4. udg. 1811). *Ausführliche Beschreibung einer einfachen Lesemethode*, Erlangen 1814. – II 124.9.
- Stephánson, Sigurður, se Thorarensen, Sigurður Stefánsson.
- Stephensen, Elín Stefánsdóttir (1800–1887), datter af Stefán Ólafsson Stephensen, søster til Hannes, Magnús og Pétur St. Stephensen, 1819–20 forlovet med Bjarni Thorarensen, gift 1821 med tandlæge Jón Thorstensen. – I 261.21.
- Stephensen, Hannes Stefánsson (1799–1856), isl. præst, søn af amtmand Stefán Stephensen (der var broder til Magnús Stephensen), broder til Magnús og Pétur St. Stephensen og Elín Stefánsdóttir Stephensen, undervistes i 3 år i Árni Helgasons private skole, kom 1814 i Bessastaðir lærde skole og blev student 1818, rejste 1819 til Kbh., hvor han 1824 blev cand. teol., 1825 præst i Saurbær og senere på året i Garðar på Akranes, 1832 provst i Borgarfjörð provsti. – I 173.15.
- Stephensen, Magnús (1762–1833), isl. justitiarius, cand. jur. 1788, samme år vicelovmand og 1789 lovmand på Nord- og Vestlandet på Island, 1800 justitiarius i den isl. landsoverret, 1808 etatsråd, 1809–10 konstitueret som stiftamtmand på Island og amtmand i Islands sønderamt, 1816 konferensråd, 1819 dr. jur. ved Kbh.'s univ. uden mundtligt forsvar med disputatsen *Commentatio de legibus, quæ jus Islandicum hodiernum efficiant*, Kbh. 1819 (jfr. A. Jónsson, *Forsetaheimt*, Kbh. 1821), boede fra 1813 på og købte 1816 øen Viðey ved Reykjavík. S. var 1794 medstifter af det isl. Landplysningssselskab (*Landsuppræðingarfélag*), og dette selskab forenede under sig Islands to bogtrykkerier, idet det 1794 lejede Hrappsøy-trykkeriet (som det 1795 flyttede til Leirárgarðar og 1798 købte) og 1799 købte trykkeriet på Hólar, som blev nedlagt, mens bøger og værktøj overgik til selskabet. Fra 1799 var S. enerådende i selskabet, og han beherskede Islands litteratur indtil stiftelsen af det isl. litterære selskab i 1816. Under krigen 1807–15 lå trykkeriet delvis stille på grund af papirmangel, men kom i gang igen 1816 efter at være flyttet til Beitistaðir, hvorfra det 1819 flyttedes til Viðey (se S Trykkeriet i Island). Ud giver af *Gaman* og *Alvara* I–II, *Leirárgarðar* 1798 og *Beitistaðir* 1818. Snorra Sturlusonar *Heimskringla* eður *Noregs Konunga Sögur* I, *Leirárgarðar* 1804. *Klausturpósturinn* I–IX, *Beitistaðir* 1818 og *Viðeyjar Klaustur* 1819–27. *Athugavert við Sætta-Stiptanir* og *Forlíkunar-Málefni á Íslandi*, *Viðeyjar Klaustur* 1819. *Ræður Hjálmars á Bjargi* fyrir börnum sínum um fremd, kosti og annmarka allra stétta og um þeirra allmenustu gjöld og tekjur, *Viðeyjar Klaustur* 1820. *Ransókn Íslands gyldandi laga um Legords-Mál*, *Viðeyjar Klaustur* 1821. Forberedte en udg. af *Jónsbók*, udsendte subscriptionsplan og leverede tekst med varianter, dansk over-

- sættelse og kommentar i 4 foliobind til det danske kancelli dec. 1825. – I 37.16 173.14 261.15 443.7,10,12 II 6.23 70.1 113.23,27 119.12. – Fra 517 553 589 778 833 856.
- Stephensen, Magnús Stefánsson (1797–1866), isl. sysselmand, søn af amtmand Stefán Stephensen (der var broder til Magnús Stephensen), broder til Pétur og Hannes St. Stephensen og Elfn Stefánsdóttir Stephensen, student fra Árni Helgasons private skole 1816, cand. jur. 1821, 1823 sysselmand i Skaptafells syssel, 1844 i Rangárvalla syssel. – I 173.15.
- Stephensen, Pétur Stefánsson (1798–1867), isl. præst, broder til Magnús Stefánsson Stephensen (s. d.), undervist af Árni Helgason privat, 1828 præst i Ásar i Skaptafells provsti, 1843 i Ólafsvellir i Árnes provsti, 1858 i Torfastaðir og fra 1860 igen i Árnes. – I 173.15.
- Sterky, Carl Gustaf (1782–1863), sv. diplomat, en tid svensk generalkonsul i Petersborg. – I 331.5 337.13 351.10,25.
- Steven, Christian (1781–1863), fi. botaniker, dr. med. i Petersborg 1798, 1799 inspektør for silkeavl i Kaukasien, 1806 tilknyttet overinspektøren for silkeavl på Krim, hvor han boede resten af sit liv, 1812 direktør for akklimatiseringshaven i Nikita på Krim, 1826 overinspektør for Ruslands silkeavl, 1841–50 for Ruslands landbrug. – I 429.13.
- Stichæus, Johan Fredrik (1778–1853), fi. embedsmand, 1801 rådmand i Helsingfors, 1807 tillige auditor ved det finske artilleriregiment, 1809 sekretær i finansekspeditionen, 1831–41 landshøvding i Tavastehus len. – II 222.26. – Fra 822.
- Stilling, se Jung-Stilling.
- Stjernhjelm, Georg (1598–1672), sv. digter, også kaldt „Svenska skaldekonstens fader“, idet han som den første forsøgte at skrive kunstpoesi på svensk. Forf. bl. a.: Musæ Suethizantes, Thet är: Sång-Gudinnor, Nu först Lärande dichta och spela på Swenska, Stockh. 1668. – I 189.27.
- Stockfleth, Nils Joachim Christian Vibe (1787–1866), no. præst og missionær, blev student 1803 og begyndte derefter at studere jura i Kbh., afbrød 1806 studierne af helbredshensyn, men fortsatte igen marts 1808 det juridiske studium i Kbh., hvor han boede på Regensen (Rask kom på Regensen efteråret 1808, så bekendtskabet med St. stammer muligvis fra den tid); St. afbrød imidlertid studierne og blev dec. 1808 efter ansøgning udnævnt til løjtnant, febr. 1809 ansat ved det slesvigske infanteriregiment i Flensborg, tog 1811 officerseksamen og var ved militæret indtil 1824, dec. 1824 cand. teol., 1825 præst i Vadsø og 1828 i Lebesby i Finmarken; rejsen til Vadsø 1825 foregik over Kbh., hvor St. traf Rask og talte kort med ham om lappiske sager, hvorefter de stod i brevveksling indtil Rasks død i 1832. St. var en utrættelig missionær blandt lapperne i Finmarken og foretog lange rejser til de lappiske fjeldområder, på en af disse traf han i 1826 A. J. Sjøgren i Polmak i Finmarken; han planlagde 1829 en rejse til København, Stockholm og Helsingfors for at tale med Rask, Sjøgren og andre om det finske og lappiske

- sprog i anledning af en oversættelse af Bibelen og andre kirkelige tekster, rejsen skulle have fundet sted i 1831, men det meste af dette år opholdt St. sig i Christiania, og først 16/1 1832 kom han til Kbh., hvor han blev i 5 måneder og konfererede med Rask om det lappiske alfabet og grundlaget for en lappisk grammatik; St. havde nemlig 1830 brændt alle sine tidligere oversættelsesforsøg, deriblandt en fuldstændig lappisk oversættelse af det ny testamente, ud fra en fornemmelse af manglende fundamentale sprogkunderskaber og ville derfor begynde med det lappiske alfabet og grundlinjerne for en lappisk grammatik; 1833 vendte han tilbage til Lebesby, idet han foreløbig opgav rejsen til Finland, som først fandt sted i 1838; 1839 tog St. sin afsked fra præsteembedet i Lebesby og virkede som udgiver og oversætter, holdt fra slutn. af 1840erne til 1853 forelæsninger over lappisk ved univ. i Christiania. Forf. bl.a.: Gjet-Kirjatzh, Christiania 1824 (jfr. Rask Bb 117). Grammatik i det Lappiske Sprog, Christiania 1840 (jfr. Rask Bb 199; som en prøve udkom 1838 Grammatik i det Lappiske Sprog. Anden Afdeling. Formlæren; prøveheftet blev senere inddraget). Lappisk Oversættelse af det nye testamente, 1840 (ny udg. 1850). Norsk-lappisk Ordbog, Christiania 1852 (St. efterlod sig ved sin død en lapp.-no. ordbog i manuskript, foruden en del lapp. lærebøger og opbyggelseslitteratur i lapp. oversættelse). Dagbog over mine Missionsrejser i Finmarken, Christiania 1860. – II 219.14 220.1 246.19 248.27 251.32 252.15. – Fra 628 643 875 912 933 982 984 996 998 *1013 *1034 *1038 1048.
- Stockfleth, Sara Cornelia Karen, f. Christie (1802–69), gift med N. V. Stockfleth. – II 262.13.
- Stojkovič, Athanasius (1773–1833), serbisk lærd, uddannet bl. a. i Tyskland, 1803 kaldet til Rusland som professor i fysik ved univ. i Charkow, hvor han udgav forskellige lærebøger og afhandlinger om fysiske emner. Hans omarbejdelse i et russisk-slovensk blandingsprog af Karadžičs serbiske oversættelse af det ny testamente tryktes 1824 af bibelselskabet i Petersborg i stedet for Karadžičs på selskabets anmodning udarbejdede oversættelse. – II 140.10.
- Strahlmann, se Stråhlman.
- von Struwe, Heinrich, ty., oversætter af W. v. Freygang, Briefe über den Kaukasus etc., se Freygang. – I 455.18.
- Strøm, Christian Ludvig (1771–1859), præst, cand. teol. 1793, lærer ved Blaa-gaards seminarium 1801, 1809 præst i Kregme og Vinderød i Nordsjælland, gift 28/5 1806 med Karen Marie Nyerup (1789–1865), ældste datter af Rasmus Nyerup. – II 231.12.
- Strøyberg, Jacob Lacoppidan (1800–1882), apoteker, stod 1816–21 i apotekerlære i Odense, hvor han 1821 bestod medhjælpereksamen, var derefter apotekermedhjælper i Sønderborg og senere på Løveapoteket i Kbh., hvor han bestod kemisk-farmaceutisk eksamen, gjorde derefter tjeneste på forsk. apoteker og blev 1832 apoteker i Assens. – 562 577.
- Stråhlman, Johan (1749–1840), fi. præst, 1769–80 lærer ved skolen i Viborg,

- 1780 sognepræst i Valkijärvi, 1803 domprovst i Viborg. Udgav under navnet Strahlmann: *Finnische Sprachlehre für Finnen und Nicht-Finnen, mit Beziehung auf die Ähnlichkeit der Finnischen Sprache mit der Ungarischen*, Petersborg 1816. *Über Erwartungen in Betreff der finnischen Sprache*, Petersborg 1822 (kritik af Sjögren, *Über die finnische Sprache und ihre Literatur*, Petersborg 1821). – 262 389 I 403.26 II 81.16 222.14.
- Studach, Jacob Lorenz (1796–1873), svejtsisk katolik, kom 1823 med prinsesse Josefina til Sverige som dennes skriftefader og blev 1833 svensk apostolisk vikar. For at fremme kendskabet til svensk og nordisk litteratur i Tyskland udgav han *Swedische Volksharfe*, Stockh. 1826, og *Sæmunds Edda des Weisen*. Aus dem Isländischen übersetzt, mit Anmerkungen, Nürnberg 1829. – II 215.12.
- Stuhr, Peter Feddersen (1787–1851), ty. historiker, f. i Flensburg, studerede jura og filosofi i Kiel, Heidelberg, Göttingen og Halle, deltog i krigen 1813–14 og 1815 og blev derefter sekretær ved militærstudiekommissionen i Berlin, 1826 ekstraordinær prof. ved univ. i Berlin, hvor han bl.a. forelæste over tysk historie og nordisk mytologi samt mytologiens filosofi. Forf. bl.a.: *Von dem Glauben, dem Wissen und der Dichtung der alten Skandinavier*, Kopenhagen 1815. *Abhandlungen über nordische Alterthümer*, Berlin 1817. – 182.
- Stybe: hvor intet andet anføres, menes hermed P. D. Stybe.
- Stybe, Claus Winholt (1792–1837), lærer, broder til P. D. Stybe, student fra Nykøbing katedralskole 1812, cand. jur. 1817, 1819 adjunkt i Roskilde. – I 61.1.
- Stybe, Peter Ditlev (1788–1847), præst, broder til C. W. Stybe, student fra Nykøbing katedralskole 1810, cand. teol. 1816, 1822 præst i Hvalsø, 1824 i Hyllinge og Lyngby på Sjælland. – I 50.30 60.14, 23 61.3 70.5 113.10.
- Stähle, ty., bibliotekar i Stuttgart, medlem af Gesellschaft der Dänenfreunde an der Donau. – II 229.16.
- Stärke, se Sterky.
- Suhm, Peter Frederik (1728–98), historiker, 1748 assessor i hofretten, 1751 gift med en velhavende købmandsdatter i Trondhjem, hvor han levede indtil 1765, boede derefter i Kbh. og fordrev tiden med lærde studier, 1758 optaget i Videnskabernes Selskab. S. udgav 1769–81 en del indledende undersøgelser til sin *Danmarkshistorie*, især angående oldhistorien; 1782 udkom 1. bind af hans hovedværk *Historie af Danmark* i 14 bind 1782–1828 (bind 1–7 blev udgivet af Suhm selv, bind 8–9 af A. Kall og bind 10–14 af Rasmus Nyerup). Takket være den store formue, S. giftede sig til, kunne han, foruden selv at leve sorgfrit, støtte flere udgivelsesarbejder, f.eks. Langebeks udgave af *Scriptores rerum danicarum*, flere udgaver af isl. sagaer, deriblandt *Eyrbyggja-Saga* 1787, og *Samlinger til den danske Historie* I–II, 1779–84, og *Nye Samlinger* I–IV, 1792–95. – 340 529 I 1.26 6.33 88.15 102.27 107.15 109.32 152.18 201.27 243.4 II 102.12 253.9.
- Suhr, Jochum Evans (1779–1860), skolemand, fik 1802 Kbh.'s univ.'s guldmedalje for besvarelse af prisopgaven i historie om Jarleværdigheden i Norden,

- samme år adjunkt ved Odense katedralskole, 1806 overlærer ved Helsingør lærde skole, 1815 ved Roskilde katedralskole, 1819–41 rektor i Vordingborg. Underviste Rask i fransk og tysk i Odense. – I 298.16, 24 299.19.
- Sundel, Olof (1764–1829), sv. arkivmand, 1794 kancellist i rigsarkivet i Stockholm, 1800 aktuar og 1822 rigsarkivar; medlem af Göthiska förbundet; fra 1821 medlem af Svenska akademien, hvor hans indtrædelsestale var Strödda Anteckningar till upplysande af Svenska Språket under Medeltiden och det närmast derefter inträffande Tidevarf (trykt i Sv. akad.'s handlinger XII, 1826). – I 134.20 136.14.
- Sundén, se Sondén.
- Svabo, Jens Christian (1746–1824), færøsk folkemindesamler og sprogforsker, f. på Færøerne, dimitteret fra Thorshavn latinskole 1765, studerede derefter naturvidenskab og økonomi og arbejdede på en færøsk ordbog, berejste 1781–82 efter kgl. befaling Færøerne for at samle materiale til en fysisk og økonomisk beskrivelse af landet, samlede samtidig materiale til sin ordbog og optegnede gamle færøske kvad, indberetningerne fra rejsen afleverede han 1783, men de blev ikke trykt. Fra 1800 boede S. i Thorshavn, hvor han fortsatte sit ordbogsarbejde, dette såvel som sin kvadsamling på 3 kvartbind (ialt 52 sange) efterlod han i manuskript ved sin død; jfr. Rasks Vejledn. til det isl. Sprog, 1811, fortalen p. XLVI–XLVII; kvadene er udg. ved Chr. Matras 1937–39 under titlen Svabos færøske visehaandskrifter. – I 72.33 294.20.
- Svanberg, Jöns (1771–1851), sv. matematiker og astronom, 1796 vicesekretær i Vetenskapsakademien i Stockholm, 1803 dets astronom, 1809 dets ordinære sekretær, 1811–41 prof. i mat. i Uppsala, fra 1798 medlem af Vetenskapsakademien i Stockholm og af Vetenskaps-societeten i Uppsala, fra 1829 sekretær i det sidstnævnte. – Fra 963.
- Svedbom, Jonas (1778–1864), sv. lærer, 1813 rektor ved Lärdoms- och Apologist-Skolan i Härnösand. Forf. Inledning till Svenska Språkläran för Begynnare, 1824 (anmeldt i Allmänna Journalen 1825 nr. 150, 154–156), 2. udg. Härnösand 1828. – II 147.16.
- Sveinbjörnsdóttir, Þuríður (2/11 1823–26/12 1899), datter af Sveinbjörn Egilsson, opkaldt efter hans svigermoder Þuríður Ólafsdóttir Grøndal. – II 115.17.
- Sveinbjörnsson, Þórður (1786–1856), isl. justitiarius og lovtekstudgiver, cand. jur. 1821, derefter volontør i rentekammeret i Kbh., havde fra 1820 understøttelse fra Fonden ad usus publicos til naturvidenskabelige studier, 1822 sysselmand i Árnes syssel, Islands sønderamt, 1834 assessor og 1836 justitiarius i den isl. landsoverret i Reykjavík. Besørgede tekst, latinsk oversættelse, ordforklaringer, sagregister m.m. til den arnamagnæanske kommissions udgave af den isl. lovbog Grágás I–II, Kbh. 1829. – II 21.26.
- Sveinbjörnsson, Þorsteinn (1733–1815), isl. præst, 1769–98 præst i Hvanneyri og Bær i Borgarfjord provsti. – I 261.1.
- Sveinsson, Þórarinn (1778–1859), isl. bogbinder, boede på Varmá i Mosfellsveit. – Fra 588 617 654.

- Sverdrup, Georg (1770–1850), no. videnskabsmand, 1799 overlærer i historie og geografi ved Christiania katedralskole, 1803 ved Metropolitanskolen i Kbh., 1805 prof. i græsk ved Kbh.'s univ., 1813 prof. i græsk ved det i 1811 oprettede univ. i Christiania. – I 77.13.
- Symes, Michael (1753?–1809), eng. officer og diplomat, trådte 1787 ind i den eng. hær, rejste det flg. år til Indien, hvor han 1793 blev kaptajn i hæren, 1800 oberstløjtnant, 1795 sendtes han i mission til Birma, hvor han af fyrsten af Ava fik kgl. ordre, som tillod en britisk udsendings ophold i Rangoon til varetagelse af britiske interesser, foretog 1802 endnu en rejse til Birma i militær mission, vendte 1806 med sit regiment tilbage til England, hvorfra han 1808 sendtes til Spanien. Forf. *An Account of an Embassy to the Kingdom of Ava sent by the Governor-General of India in 1795*, London 1800. – II 38.18,29 39.26.
- Syv, Peder Pedersen (1631–1702), præst, sprogforsker; efter i nogle år at have været hører ved Frue skole i Kbh. blev S. 1658 rektor i Næstved og 1664 præst i Hellested på Stevns. Hans sproglige skrifter er: *Nogle Betænkninger om det cimbriske Sprog*, 1663. *Den danske Sprogkunst eller Grammatica*, 1685. – II 148.28.
- Sæmundsson Tómas (1807–41), isl. præst, student 1827, cand. teol. 1832, 1834 præst i Breiðabólstað i Fljótshlíð. Forf. bl.a.: *Island fra den intellektuelle Side betragtet*, Kbh. 1832. – 1031.
- Säve, Johan Adolf (1800–73), sv. præst, dr. phil. 1821, cand. teol. 1823 og samme år docent ved det teol. fakultet i Uppsala, 1827 teol. lic., 1834 ekstraordinær adj. ved det teologiske fakultet, efter at han flere gange havde varetaget undervisningen i dogmatik; foretog 1829–30 en rejse til Danmark, Frankrig og England for at studere de hill'ske undervisningsmetoder og Englands højere undervisningsvæsen, 1835 præst i Tuna i Hernösand stift, 1858 i Mariestad i Skara stift. – 938.
- Sölvason, Sveinn (1717–82), isl. jurist, fra 1746 lovmand i den nordvestlige del af Island; forf. forskellige juridiske skrifter på latin, dansk el. dårligt isl., bl.a. *Tyro juris edur barn i logum*, Kbh. 1754, ny udg. Kbh. 1799 (om sproget i denne bog se Rask Bb 12 p. 22 noten). – I 37.21.
- Sørensen, Søren (1790–1864), præst, f. i Krogsbølle på Fyn, dimitteret 1810 fra Odense katedralskole, cand. teol. 1817 og samme år præst på Norðoyar på Færøerne, 1829 tillige provst på Færøerne, 1831 præst i Snoldelev og Thune på Sjælland. – I 288.13.
- Tannström, Nils Mårten af (1777–1842), sv. pædagog, 1812 lærer for den daværende svenske prins Oskar, fik samtidig titel af professor, 1815 kancelliråd, 1829 kanslersekretær ved Lunds univ., adlet 1817; medlem af Göthiska förbundet. – I 150.22 II 146.17.
- Tappe, Dietrich August Wilhelm (1778–1830), ty. skolemand, 1805 overlærer i religion og filosofi ved gymnasiet i Viborg i Finland, 1810 i religion og moral

- ved den tyske Petriskole i Petersborg, 1815 dr. teol. fra univ. i Dorpat, 1819 lærer i moral, tysk og historie ved forstakademiet i Tharand i Sachsen med titel af professor. Forf. bl.a.: *Neue theoretisch-praktische Russische Sprachlehre für Deutsche*, Petersborg og Riga. 1810, 2. og 3. oplag 1812, 4. opl. 1818, 5. opl. 1819 (de senere udg. under andre titler). – I 420.8 423.11.
- Tegnér, Esaias (1782–1846), sv. digter, 1812 prof. i græsk i Lund, febr. 1824 udnævnt til biskop i Växjö, hvortil han flyttede 1826 for året efter at overtage bispeembedet. Foruden sit skønlitterære forfatterskab (herunder Frithjofs Saga, Stockh. 1825, anmeldt af Rask i Bb 76, jfr. Bb 89) skrev Tegnér flere lejlighedstaler, udg. som *Tal vid särskilda tillfällen I–III*, Stockh. 1831–43. Heri bl.a. (I p. 97–133) *Tal på Oscarsdagen 1823* i Lund, i anledning af H. K. H. Kronprinsens förmålning. I anledn. af D. Munck af Rosenschölds udgave af denne tale i dansk oversættelse 1824 skrev T. en artikel *Till danska Allmänheten i Nyeste Skilderie af Kjöbenhavn 1824* nr. 75 (18. sept. 1824). – II 146.13 147.5,12.
- Temler, Christian Friedrich (1717–1780), embedsmand og forfatter, f. i Tyskland, 1751 kancellist i det tyske kancelli i Kbh., 1760 sekretær, 1764 kancelliråd, 1768 legationsråd, 1770 sekretær i departementet for udenlandske sager, 1773 etatsråd, fik 1776 dansk indfødsret og blev samme år medlem af Videnskabernes Selskab. Forf. bl.a.: *Om Spor af en Overensstemmelse mellem det Illyriske og Celtiske Sprog, i de Nordiske og øvrige Mundarter, som komme af dem begge* (Videnskabernes Selskabs Skrifter XII, 1779, p. 101–132). T. efterlod sig forskellige sproglige arbejder, som nu findes i KB Gl. kgl. Saml. 2071–2072 4° (deriblandt samlinger til de slaviske sprog). – I 337.6.
- Tengström, Jakob (1755–1832), fi. ærkebiskop, fader til Joh. Magn. af Tengström og faderbroder til J. J. Tengström, 1790 prof. i teologi ved Åbo akademi, 1803 biskop over Åbo stift og 1817 (med Åbo stifts ophøjelse ærkestift) Finlands første ærkebiskop. T. arbejdede bl.a. ivrigt for at ophjælpe studiet af finsk sprog og litteratur. – I 344.11.
- Tengström, Johan Jakob (1789–1858), fi. filosof og lærdomshistoriker, ærkebiskop Jakob Tengströms brodersøn, 1810 dr. phil. fra Åbo akademi, 1811 docent i litteraturhistorie, 1813 adj. i filosofi i Åbo, 1816 vicebibliotekar, 1827–48 prof. i filosofi i Helsingfors, foretog 1817–19 en rejse til Sverige, Danmark, Centraleuropa og Italien sammen med fætteren J. M. af Tengström for at studere biblioteksvæsen, litteraturhistorie og græsk filologi. – 235 236 237.
- Tengström, Johan Magnus af (1793–1856), fi. naturforsker, søn af ærkebiskop Jakob Tengström, som Rask iflg. sin dagbog besøgte i Åbo, dr. phil. fra Åbo akademi 1815, docent i naturhistorie 1816, dr. med. 1817, 1828 adj. i zoologi og botanik ved univ. i Helsingfors, 1842–47 prof., deltog i fætteren J. J. Tengströms udenlandsrejse 1817–19. – 235 236 237.
- Tersner, se Thersner.

- Tetens, Gerhard (1760–1832), præst, fra 1786 præst i Gunderup og Nøvling, Aalborg amt. Hans søn er Peter Tetens. – I 424.7.
- Tetens, Peter (1791–1876), præst, cand. teol. 1817, vandt samme år den af J. v. Bülow ved Selskabet til de skønne Videnskabers Forfremmelse udsatte præmie for en lovtale over Daniel Rantzau (trykt Kbh. 1819), 1820 præst i Nibe, 1841–61 i Horsens. – I 424.6.
- Tetens, Stephan (1773–1855), biskop, cand. teol. 1792, 1797 konrektor ved Ribe katedralskole og dr. phil., 1804 præst i Fredericia, 1811 ved St. Knuds kirke i Odense og stiftsprovst på Fyn, 23/4 1819 biskop i Ribe stift og 3/9 1819 biskop over Als og Ærø. – I 424.8.
- Thaarup, Christen (1795–1849), adjunkt, 1816–19 lærer ved Slagelse lærde skole, men tog derefter sin afsked og boede i Kbh., hvor han studerede filologi og manuducerede til studentereksamen, var 1825 redaktør af bladet Dagen nr. 145–222 og 1827 af samme blad nr. 141–222, 25/9 1827–1839 adjunkt i Helsingør. – 640 1084 1085.
- Thaarup, Mentz Rynning (1802–56), præst, cand. teol. 1830, 1830 2. og 1831 1. underbibliotekar ved Universitetsbiblioteket i Kbh., 1839 præst i Hundborg, 1852 i Hvidbjerg i Aalborg stift. Udgav *Elskovskunsten, systematisk fremstillet med stadigt Hensyn til Ovid's ars amatoria*. Oversat fra Tydsk ved P. R. Maurath (o: M. R. Thaarup), 1831. – II 266.27. – Fra 974.
- Tham, Per (1737–1820), sv. godsejer og arkæolog, 1760 hofintendant, 1809 overintendant, købte 1762 godset Dagsnæs i Västergötland, hvor han boede resten af sit liv med undtagelse af de perioder, hvor han deltog i rigsdagsforhandlingerne. Medlem af Göthiska förbundet. T. optrådte som mæcen for flere oldforskere, bl. a. danskeren M. F. Arendt og svenskeren Sjöborg. Forf. bl. a.: *Göthiska monumenter, samlade och beskrifne*, Stockholm 1794. Anmærkninger i anledning af Herr Prof. Müllers Afhandling om Guldhornen, Stockh. 1817 (disse anmærkninger omtales i Iduna 1817 som havende været indleveret til Det skandinaviske Litteraturselskab i Kbh. for nogle år siden, men nu [1817] udgivet i Stockholm). – I 102.25 103.27 113.30 322.29 323.1, 4, 9, 12.
- Therkelsen, Jón Jónsson (1774–1805), isl. student, tog studentereksamen 1802, 2. eksamen 1803, død i Kbh. 1805. Hans biografi blev udg. på islandsk 1825 af Steingrímur Jónsson og i dansk oversættelse 1829 af H. J. Hansen. – 883 917.
- Thersner, Ulrik (1779–1828), sv. officer og tegner, 1814 major i den svenske hær (afsked som oberstløjtnant 1825), foretog 1815–17 omfattende landmålinger i Skåne, hvor han også tegnede til sit værk *Fordna och närvarande Sverige*. Medlem af Göthiska förbundet. – 153 161 I 219.29 263.4.
- Thiele, Hans Henrik (1787–1839), bogtrykker, søn af J. R. Thiele, ledede faderens bogtrykkeri og forlagsvirksomhed i dennes sidste år og overtog forretningen ved hans død 1815. – I 221.3 242.27 II 35.13 69.6.
- Thiele, Johan Rudolph (1736–1815), bogtrykker, kom ca. 1748 til Kbh. fra

Tyskland, købte 1770–71 to københavnske bogtrykkerier, som han slog sammen og drev kombineret med forlagsvirksomhed. I hans sidste år lededes virksomheden af sønnen Hans Henrik Thiele. – I 13.21.

Thiersch, Friedrich (1748–1860), ty. filolog, opholdt sig fra 1809 i München, hvor han underviste på et gymnasium og ved det filologiske seminarium, 1826 prof. ved Münchens univ. Forf. bl.a.: Griechische Grammatik des gemeinen und homerischen Dialekts für Anfänger, Leipzig 1812 (² 1819, ³ 1829). Griechische Grammatik zu Gebrauch für Schulen, Leipzig 1815. Griechische Grammatik, vorzüglich des Homerischen Dialekts. 2. vielvermehrte und gänzlich umgearbeitete Aufl., Leipzig 1818 (3. omarbejdede oplag 1829). – II 36.18 54.4.

Þjóðólfr ór Hvini eller enn hvinverski, norsk skjald, levede o. 900, digtede Ynglingatal (for størstedelen bevaret i Snorres Heimskringla) og Haustlöng (delvis bevaret i Snorres Edda). – I 83.28.

Thomsen, Christian (1756–1833), grosserer og skibsreder, direktør ved Nationalbanken og Søkvæsthuset, justitsråd, fader til Chr. J. Thomsen. – I 229.3.

Thomsen, Christian Jürgensen (1788–1865), museumsmand, arkæolog, søn af grosserer Christian Thomsen, var handelsmand af uddannelse og levevej (indtil 1840), men interesserede sig for historie, antikviteter og kunst og erhvervede sig en betydelig mønt- og kunstsamling, blev 1816 medlem af Det kgl. danske Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog (1822–39 dettes kasserer) og efterfulgte samme år R. Nyerup som sekretær i Kommissionen for Oldsagers Opbevaring (1827 medlem af denne kommission) og bestyrer af museet for nord. oldsager (også kaldet Det antikvariske Museum el. Oldsags-samlingen), ved hvilket han 1838 udnævntes til inspektør, 1821 kancelliråd, 1825 medstifter af Det kgl. nord. Oldskriftselskab, 1832 inspektør ved Den kgl. Mønt- og Medaljesamling (1842 direktør for denne samling), 1839 tillige inspektør ved kunstmuseet og den kgl. malerisamling og 1847 inspektør ved det nye etnografiske museum, 1861 direktør for kunstmuseet, malerisamlingen, oldsagsmuseet og etnografisk museum. – Forf. bl.a. fortegnelser over oldsager, som ved gave el. køb indgik til Oldsagssamlingen, samt over undersøgelser foretaget af Oldsagskommissionen i Antiquariske Annaler III–IV (1820–1827), Beretning om Undersøgelsen af Ærkebiskop Absalons Grav i Sorø, Kbh. 1829 (særtryk af Nye danske Magazin VI), foruden andre (senere) afhandlinger med tilknytning til hans museumsvirksomhed (navnlig om numismatik). – 318 796 I 226.19 228.26 334.15 358.5 391.31 II 89.16 119.15, 21 209.3. – Til 303.

Thomsen, Ove Thomas (1801–62), bibliotekar, redaktør, dimitteret 1820 fra Aarhus katedralskole, anden eksamen 1821, 1821–28 amanuensis ved Universitetsbiblioteket i Kbh., 1827–34 medredaktør af bladet Dagen, 1831–34 bibliotekar ved det moltkeske bibliotek, flyttede 1834 til Odense og blev redaktør af Fyns Stifts avis, 1836–47 bogtrykker i Odense og udgiver af Fyns avis, 1849 postmester i Assens. – Til 850.

Thor, nordisk gud. – I 7.12 91.21 316.21 II 39.5.

Thorarensen, Bjarni Vigfússon (1786–1841), isl. amtmand og digter, cand. jur. 1807 og derefter ansat i det danske kancelli, 1811 assessor i den isl. landsoverret; Rask boede på sin Islandsrejse hos Th. den første del af vinteren 1813–14, og Th. forærede ham samlinger til isl. grammatik; fra foråret 1816 boede Th. på Gufunes, 1814–15 og 1817 til foråret 1818 besøgede han i Castenschiolds fravær stiftamtmandsforretningerne på Island, 1820–22 sysselmand i Árnes syssel, derefter atter assessor i landsoverretten, 1833 amtmand over Islands nord- og østamt. Th. var en af Det isl. litt. Selskabs stiftere på Island. Hans digte, Kvæði Bjarna Thóarensens, blev udg. 1847 af Det isl. litt. Selskab (hans mindedigt over Bændikt Grøndal 1825 blev trykt i *Isl. sagnablöð* 10, 1825–26, sp. 63–64). Hans breve er udg. 1949 af Jón Helgason. – Th. var søn af Vigfús Þórarinnsson; han blev gift 15/9 1820 med Hildur Bogadóttir efter først at have været forlovet med Guðrún Stefánsdóttir Thorarensen og Elín Stefánsdóttir Stephensen. – 615 1015 I 164.1 261.21. – Til *284. – Fra 808 887.

Thorarensen, Guðrún Stefánsdóttir (1799–1890), datter af Stefán Þórarinnsson, søster til Jakob, Jóhann og Sigurður St. Thorarensen, 1816–18 forlovet med fætteren Bjarni Thorarensen, 1824 gift med præsten Gísli Brynjólfsson. – I 261.21.

Thorarensen, Jakob Stefánsson (10/9 1801–16/7 1829), isl. student, søn af amtmand Stefán Þórarinnsson og broder til Sigurður og Jóhann St. Thorarensen og Guðrún Stefánsdóttir Th., tog studentereksamen 1822, 2. eksamen 1823, studerede derefter jura, men var svagelig og rejste hjem til Island 1829. Et mindedigt over ham af Ögmundur Sigurdsson er trykt i *Skírnir* 1831. – 1057.

Thorarensen, Jóhann Pétur Stefánsson (27/4 1809–21/12 1829), isl. guldsmedelærling, yngste søn af amtmand Stefán Þórarinnsson, lærte til guldsmed i Kbh., men døde kort efter tilbagekomsten til Island. – 1057.

Thorarensen S., se Þórarinnsson Stefán.

Thorarensen, Sigurður Gíslason (1789–1865), isl. præst, 1812 hjælpepræst i Garðar, 1814–17 præst i Þykkvabæjarklaustur, derefter til 1839 i Stórolfshvoll og til sidst (til 1860) i Hraungerði. – I 176.30 177.3,10.

Thorarensen, Sigurður Stefánsson (1793–1817), isl. student, søn af amtmand Stefán Þórarinnsson, tog studentereksamen 1813, læste teologi, men blev angrebet af tuberkulose og døde i Kbh. 12/11 1817. – I 275.4.

Þórarinnsson, Stefán (1754–1823), isl. amtmand, fra 1783 til sin død amtmand over Islands nord- og østamt, 1813 konferensråd, boede på Möðruvellir; fader til Jacob, Jóhann og Sigurður St. Thorarensen og til Guðrún Stefánsdóttir Thorarensen, broder til Vigfús Þórarinnsson. – I 175.4. – Fra 111.

Þórarinnsson, Vigfús (1/5 1756–13/4 1819), isl. sysselmand, 1781 cand. jur. og sysselmand i Kjósar syssel og herredsdommer i Gullbringu syssel, 1789 sysselmand i Rangárvalla syssel, 1810 kancelliråd, fra 1812 sysselmand i Vestmannaeyjasysssel alene. Rask besøgte V. Þ. på sin rundrejse i det sydvestlige

- Island eftersommeren 1813. – Broder til Stefán Þórarinnsson, fader til Bjarni Thorarensen. – I 443.6.
- Þorbjörn hornklofi (o. 900), no. skjald, forf. Haraldskvæði og Glymdrápa, som begge berømmer den norske konge Harald Haarfager. – I 79.31.
- Thorbjørnssen, Hans Carsten (1789–1829), sagfører, student fra Odense katedralskole 1811, cand. jur. 1815, 1818 overretsprokurator i Kbh., 1826 kammeråd. – I 122.22.
- Þórðarson, Sigurður, isl., ? – I 260.30.
- Thorgrimsen, Halldór Guðmundsson (1789–1846), isl. sysselmand, broder til Torfi G. Thorgrimsen, søn af Sigríður Halldórsdóttir, studerede 1811–13 jura ved Kbh.'s univ., rejste til Island 1813 med samme skib som Rask, 1814–18 konstitueret sysselmand i Kjósar og Gullbringu sysler, 1820 skriver hos stiftamtmanden (først hos Moltke, senere hos P. F. Hoppe), 1829 skriver hos sysselmand Eiríkr Sverrison i Mýra- og Hrappasysse (han boede på gården Hamar), 1831 hos biskop Steingrímur Jónsson på Laugarnes. – Hans eneste søn var Halldór Halldórsson Thorgrimsen. – Th. var den første sekretær i den isl. afdeling af Det isl. litt. Selskab. – I 79.3 163.25 164.29 165.2,20,24 167.2 168.1,20,28 170.6. – Fra 655 701 707 709 714 716 730 777 806 853 881 941 975 993 1028 1053.
- Thorgrimsen, Halldór Halldórsson (f. 1816), søn af Halldór Guðmundsson Thorgrimsen, blev 1826 sendt til Kbh. på grund af sygdom, døde, inden han blev voksen. – 701 707 709 777.
- Thorgrimsen, Maria Dorothea, f. Møller (f. ca. 1787), gift ca. 1812 med Halldór Guðmundsson Thorgrimsen. – I 167.4 168.7.
- Thorgrimsen, Sigurður Bjarnarson (1782–1831), isl. landfoged; efter at have forladt skolen drog han 1800 til Kbh. og blev ansat i rentekammeret, 1811 kopist dér og samme år cand. jur., 1812 udnævnt til landfoged på Island, hvor han 1813 afløste Frydensberg, idet han samtidig blev byfoged i Reykjavík, 1828 fritaget for begge embeder. Th. havde i Kbh. hjulpet Rask med Björn Halldórssons ordbog, han var 1816–26 kasserer i den isl. afdeling af Det isl. litterære Selskab. Gift 7/8 1819 med Sigríður Jónsdóttir Vídalín. – I 163.26 164.10,33 167.2 253.15.
- Thorgrimsen, Torfi Guðmundsson (1790–1822), isl. handelsbestyrer, broder til Halldór Guðmundsson Thorgrimsen, Søn af Sigríður Halldórsdóttir, 1817 cand. jur. fra Kbh.'s univ., gjorde derefter tjeneste i landoverretten i Reykjavík og blev senere handelsbestyrer i Hafnafjord. – I 163.26.
- Thorgrimsen, Þorgrímur Guðmundsson (1788–1870), isl. præst, 1826 præst i Keldnaþing, 1836 i Nes þing, 1849–66 i Saurbær á Hvalfjarðarströnd; broder til Halldór og Torfi Guðmundsson Thorgrimsen, søn af Sigríður Halldórsdóttir. – I 163.26.
- Thorkelin, Grímur Jónsson (1752–1829), gehejmearkivar, student 1773, cand. jur. 1776, 1777 sekretær i den arnamagnæanske kommission, 1780 ansat i gehejmearkivet, 1783 professortitel, 1786–91 rejse til England, Skotland og

Irland for at studere nordiske oldtidsmindesmærker (på denne rejse fandt han i British Museum håndskrifter til Beovulf-kvadet, som han 1815 udgav med lat. oversættelse), 1791 gehejmearkivar, 1794 justitsråd, 1810 etatsråd, medlem af mange videnskabelige selskaber, den sidste formand for det islandske litteraturselskab (Lærdómslistafélagið). Besørgede udgivelse af det ny testamente på islandsk: Þat Nya Testamente, efter Þeirri annari útgáfu þess á Íslensku, Kbh. 1807 (anmeldt af Árni Helgason i Lærde Efterretninger 1808 nr. 31 p. 491-496; svar fra Th. i nr. 32 og gensvar fra Helgason i nr. 33). Udgav Beovulf. De Danorum rebus gestis Seculo III et IV. Poema Danicum dialecto Anglosaxonica. Ex bibliotheca Cottoniana Musæi Britannici edidit, versione latina et indicibus auxit G. J. Thorkelin, Kbh. 1815 (udgivet på J. v. Bülow's bekostning). Bemærkninger til udgaven af Grundtvig i Nyeste Skilderie af Kbh. 1815 nr. 60 og 63-66, hvortil Th. sammesteds nr. 67-68 og Grundtvig igen i nr. 70-72; anmeldelse i Kieler Blätter III 307-29 af N. Outzen og i Iduna (Stockholm 1817) hefte 7 p. 133-159 af Gumælius, jfr. Grundtvig i Dannevirke II 1817 p. 207-289. Th. udarbejdede den arnamagnæanske kommissions udgave af Magnus Lagabœters Gulathingis Lag på isl., lat. og da., Kbh. 1817, og skrev fortalen til udgaven af Egils saga 1809. - 89 134 204 I 10.20, 23 13.24, 29, 32 14.12 112.6 113.4 152.17, 19 159.6 206.2 218.17 225.27 226.4 244.15, 19 251.17 267.32 294.12 348.17 II 69.19. - Fra 1082.

Thorlacius: hvor intet andet anføres, menes hermed Børge Thorlacius.

Thorlacius, Børge Riisbrigh (1775-1829), klassisk filolog, søn af Skúli Thorlacius, cand. teol. 1796, 1797 magister og dr. phil., 1802 prof. i klassisk filologi i Kbh., holdt 1808-17 tillige eksegetiske forelæsninger over det ny testamente for teologerne, 1811 medlem af den arnamagnæanske kommission, efor 1822-26, 1815 dr. teol., 1818 etatsråd, 1826-28 udenlandsrejse til Tyskland, Italien og Frankrig sammen med fru Thorlacius og frk. Briem. Udgav bl.a.: Þáttur af Karli Vesala, Kbh. 1815 (universitetsprogram). Anmeldelse af Björn Halldórssons ordbog (Bb 235) i Litteratur-Tidende 1816 nr. 2 p. 17-32. Noregs Konúnga Sögur. Norske Kongers Historie. Historia Regum Norvegorum Quam . . . post Gerh. Schöning et Sk. Th. Thorlacius curaverunt Birger Thorlacius et Er. Werlauff, IV-VI, Kbh. 1813-26. De Carminibus mythico-historicis Edda Sæmundinæ (fortale til den af den arnamagnæanske kommission udgivne 2. del af Sæmunds edda, Kbh. 1818). Þáttur af Oddi Ófeigssyni, Kbh. 1821 (universitetsprogram; jfr. G. L. Baden i Harpen 2. årg. nr. 7). Medredaktør af Journal for udenlandsk Litteratur I-III, Kbh. 1810-12. - 683 I 4.32 46.4 103.22 187.14 199.32 208.8 217.4, 17 222.25 228.13 235.9 243.15 278.32 279.3, 4 342.20 II 37.14 59.27 147.6 180.25 253.6. - Fra 14 76.

Thorlacius, Skúli Þórðarson (1741-1815), skolemand og filolog, cand. teol. 1765, magister i filologi 1768, 1769 rektor ved Kolding lærde skole, 1777-1803 rektor ved Metropolitanskolen i Kbh., 1780 justitsråd og medlem af den

- arnamagnæanske kommission. Hans søn er Børge Thorlacius. – Forf. bl.a.: *Antiquitatum borealium Observationes miscellaneæ. Specimina I–VII*, Kbh. 1778–1801 (udsendt som skoleprogrammer; i VI findes *Grottesangen*, i VII *Haustlong* og *Thorsdrápa*). Udgav *Heims Kringla*, edr *Noregs Konunga Sögur af Snorra Sturlusyni*, isl. dan. et latine III, Kbh. 1783; om hans andel i dette værks 4. bind 1813 se fortalen til dette p. 36–38. Forf. 1787 fortalen til 1. bind af den arnamagnæanske kommissions udg. af *Sæmunds edda* og 1809 fortalen til samme udgave af *Njáls saga*. Hans bidrag til belysning af *Glavendrupstenen* er trykt hos *Werlauff i Det skand. Lit.-Selsk.'s Skrifter* 1807 nr. 2 p. 282–286. – I 4.20 5.2 9.7 159.14 219.26,28.
- Thorlacius, Marie Benedicte Sophie Hedevig. f. Kall (1777–1835), datter af Abraham Kall, gift 4/5 1803 med Børge Thorlacius. – II 180.25.
- Þorláksson, Jón (1744–1819), isl. præst, 1768 kapellan og kort efter præst i Saurbær i Dala syssel, 1772 præst i Stað i Grunnavig og 1788 i Bægisá i Øfjord provsti, hvor Rask besøgte ham sommeren 1814. Forf. bl.a.: *Nokkur Tullins Kvæði*, med litlum vidbæter annars efnes, Hrappsey 1774 (ny udg. med tillæg 1783). *Ens enska skálds, J. Miltons, Paradís-missir, á Íslenzku snúinn* (udg. af det isl. litterære Selskab ved Þorgeir Guðmundsson og Thorstein Helgason), Kbh. 1828 (jfr. Rask i Bb 155 og 157); de deri trykte to bøger havde tidligere været trykt i *Rit þess Íslenzka Lærdóms-Lista Félags* bind XIII–XIV (for årene 1792–93), Kbh. 1794–96; 3. bog var trykt i samme series bind XV, som imidlertid aldrig udkom; 3. bog med varianter fra Rasks hånd findes AM Rask 46 b. – 92 110 842 856 860 861 1065 I 16.27 38.18 80.20,25 113.1 181.4 184.1 217.33 258.18 270.29 321.3 II 69.14. – Til 88.
- Þorláksson, Páll (1748–1821), isl. præst, broder til Jón Þorláksson, 1780–1818 præst i Þingvellir i Árnes provsti. – I 165.15.
- Þorleifsson, Ísleifur († 1700), isl. præst, studerede 1680–82 i Kbh. og var derefter ansat ved Antiquitetskollegiet i Stockholm, 1683 præst i Garpsdalen i Barðarstrandar provsti, 1688 i Eyri i Ísafjord provsti. – I 212.28.
- Þorsteinsdóttir, Sigríður, søster til Bjarni Thorsteinsson, gift 1. med Magnús Ólafsson á Herjólfstöðum (deres søn var Þorsteinn Magnússon), gift 2. med Árni Jónsson. – I 176.28.
- Thorsteinson, Árni Bjarnason (1828–1907), isl. landfoged, søn af Bjarni Thorsteinsson, f. på Arnarstapi, student 1847, cand. jur. 1854, 1856 sysselmand i Snæfjellnes syssel, 1861–1904 landfoged på Island. – II 260.4.
- Thorsteinson, Finnur Vilhelm Bjarnason (1822–53), byfogedfuldmægtig, søn af Bjarni Thorsteinsson, f. på Arnarstapi, student 1842, cand. jur. 1852, derefter byfogedfuldmægtig i Aalborg. – II 260.4.
- Thorsteinson, Steingrímur Bjarnason (1831–1913), isl. digter og skolemand, søn af Bjarni Thorsteinsson, f. på Arnarstapi, student 1851, fik 1863 embeds-eksamen i sprog og historie, 1872 lærer ved den lærde skole i Reykjavík, 1904 rektor. – II 260.4.

Þorsteinsson, Árni (1754–1829), isl. præst, 1782 præst i Hof i Upnafjord, 1791–1829 præst i Kirkjubær i Tunga, 1789–1810 tillige provst i Nordre Múlasýssel. – I 175.20.

Thorsteinsson, Bjarni (1781–1876), isl. amtmand, cand. jur. 1807, 1807–21 ansat i rentekammeret (1816 sekretær i kommissionen til undersøgelse af de isl. handelsforhold), 1819 tillige auditør og lærer i retslære og moral ved søkadetakademiet, 1820 udnævnt til assessor i den isl. landsoverret, 1821–49 amtmand over Islands vestamt (fra 1821 bosat på Arnarstapi, dog med afbrydelser), 1823–24 og 1825–26 tillige konstitueret som stiftamtmand med bopæl i Reykjavík; medstifter af Det isl. litterære Selskab 1816 og dets formand efter Rask 18/10 1816–30/3 1819 og 27/4 1820–20/3 1821 (derefter æresmedlem), leder af selskabets udgave af Sturlungasaga; gift 22/7 1821 med Þórunn Hannesdóttir Finsen. Forf. bl. a.: anmeldelse af H. P. Clausens skrift om frihandel på Island (Dansk Litteratur-Tidende 1816 nr. 23–24). Udsigt over Islands Historie fra 1805–1818 (sammen med Árni Helgason) i Íslenzk Sagnablöð 1818. Om kgl. og andre offentlige Afgifter, samt Jordebogs-Indtægter i Island, Kbh. 1819. Om den færøske Handels Tilstand i ældre og nyere Tider, samt om denne Handels Frigivelse. Oplæst i Landhusholdnings-selskabet 14/2 1821 (trykt i Collin, For Historie og Statistik; især Fædrelandets I 37–92). Fortaler: til Sturlunga-Saga I–IV, Kbh. 1817–20; til den af Th. gennemsete, forbedrede og forøgede Æfisaga Jóns Eyríkssonar, samantekin af S. Pálssyni, Kbh. 1828; til Guðmund Jónssons Safn af Íslenzkum orðskviðum, Kbh. 1830. – I 34.25 36.27 37.1, 27 87.15 90.15, 19 109.23 243.16 390.4 407.26. II 69.25. – Til *24 *49 63 *78 85 86 *87 99 100 122 139 (*)149 (*)162 *185 192 *213 215 227 251 258 269 341 *420 462 470 491 529 567 600 *678 736 789 790 812 842 *1000. – Fra 124 129 143 150 (*)155 (165) (*)168 171 *179 *186 199 203 210 219 220 232 254 265 332 348 361 398 435 476 482 512 513 554 614 700 727 751 801 828 860 1019.

Þorsteinsson, Þórður († 1846), isl. præst, 1785 præst i Staður i Ísafjord provsti, 1795 i Breiðuvíkur i Snæfellsnes provsti, 1804 i Kvinnabrekka i Dala provsti, 1809–37 i Ögur Þing i Ísafjord provsti. – 155.

Thorvaldsen, Bertel (1768–1844), billedhugger, rejste 1796 til Italien på kunstakademiets store rejsestipendium for 3 år og ankom 8/3 1798 til Rom, hvor han derefter opholdt sig til 1838 med undtagelse af 19 måneder i 1819–20, hvor han bl. a. 3/10 1819–aug. 1820 opholdt sig i Kbh. – 398 II 12.7 24.8.

Thrige, Hans Peter (1792–1827), skolemand, cand. teol. 1814, derefter lærer og fra 1820 overlærer ved Roskilde katedralskole, dr. phil. 1819. Hans efterladte bogsamling solgtes på auktion (katalog Kbh. 1/12 1828). – 813 II 221.10.

Thune, Erasmus Georg Fog (1785–1829), matematiker, gik 1794–1801 i Odense katedralskole, 1815 dr. phil. og samme år lærer i matematik ved Kbh.'s univ., 20/1 1818 prof. i mat.; broder til M. M. Thune og P. A. Thune. – I 288.17.

Thune, Mathias Martin (1777–1831), apoteker, 1793–1800 lærling og med-

- hjælper på Svendborg apotek, farmaceuteksamen 1800, fik 1804 bevilling til at anlægge og drive Saksøbing apotek (åbnet 1805). – I 4.5.
- Thune, Poul Abraham (1782–1817), jurist, 1798 student fra Odense katedral-skole, 1806 cand. jur., 1807 kopist i finansskattedirektionen, 1811 auditor i hæren, 1815 overauditor. – I 297.14.
- Tolstoj, russ. greve. – 903 924 II 249.1.
- Tómas, se Sæmundsson Tómas.
- Tomson, se Thomsen, Chr. Jürgensen.
- Topelius, Zacharias (1781–1831), fi. læge og folkemindesamler, 1811 læge i Nykarleby i Finland, udgav 1822–31 de finske oldkvad (runoi), som han havde indsamlet under sin lægevirksomhed blandt landbefolkningen (Det finske folks gamle oldsange og nye sange I–V). – 540.
- Torbjørnsen, se Thorbjørnsen.
- Tordsen, Axel, folkeviseskikkelse, fra visen om Aslag Tordsøn og skøn Valborg (jfr. DgF VIII nr. 475). Visen er (foruden af Oehlenschläger i Axel og Valborg, Kbh. 1810) benyttet af P. H. Friman til romancen Axel Thorsen og Skjøn Valborg (Poetiske Samlinger I, 1775). – I 435.33.
- Treschow, Niels (1751–1833), no. filosof, 1780 rektor i Helsingør, 1789 rektor ved Oslo katedralskole, 1803 prof. i filosofi ved Kbh.'s univ., 29/11 1811 medlem af kommissionen til udarbejdelse af planerne for det norske universitets anlæg og indretning, 1813 prof. i filosofi ved Christiania univ. og formand for det akademiske kollegium. – I 86.26.
- Trojel, Peder Magnus (1743–93), forfatter, jurist, 1778–83 juridisk manuduktør i Kbh. Forfattede foruden juridiske værker Prøver af danske Satirer, 1773. Udvalgte digte af brødrene P. M. og P. K. Trojel udgivet af Rahbek i 2 bind, Kbh. 1801. – I 113.18 271.12 357.4.
- Trojel, Thomas (1774–1839), skolemand, cand. teol. 1794 og derefter lærer ved katedralskolen i Odense, 1802 overlærer i historie og geografi, 1811 rektor i Fredericia og 1815 rektor ved Nykøbing katedralskole. Underviste Rask i historie og geografi. – I 299.23.
- Tschjerner, Eilert Peter (1767–1832), officer, 1794 inspektør ved Frederiksværk kanonstøberi og øvrige militære anlæg, ledede 1801 oprettelsen af frivilligt korps af arbejdere i Frederiksværk, 1805 befalingsmand for korpset, som imidlertid blev opløst (efter at det ved Englands angreb på Sjælland 1807 havde vist sig uegnet til sit formål), ledede senere en dansk efterretningstjeneste i Sverige og sendtes 1811 af kongen til Norge for at skaffe oplysninger om stemningen der. – I 116.6.
- Tullberg, Hampus Kristoffer (1796–1876), sv. præst og sprogforsker, fil. mag. 1820, 1822 docent og 1829 adjunkt i østerlandske sprog ved Lunds univ., 1840 præst i Slågarp. Forf. bl.a.: Hebraisk språklära, Lund 1826–27. Översikt av svänska rättskrivningsläran, Lund 1841 (forfattet 10 år tidligere, med motto fra Rask: Udtalen gör sin Ret gjeldende som Skrivningens højeste Grund trods alle andre Hensyn og trods en betydelig Modstand af dem, der

- lade sig lede af Vanen og mangle Eftertanke til at indse eller Kraft til at følge det rette). – Fra 735.
- Tyr, nordisk gud. – II 39.5.
- Uhland, Johann Ludwig (1787–1862), ty. digter og videnskabsmand, 1810 dr. jur., studerede 1811 jura og oldfransk litteratur i Paris, 1812–30 bosat i Stuttgart, hvor han virkede som advokat, samtidig med at han udsendte størsteparten af sin digteriske produktion, forfattede 1822 et grundlæggende skrift om Walther von der Vogelweide, dec. 1829 prof. i tysk sprog og litteratur i Tübingen, hvor han forelæste over ældre tysk litteratur. Ud gav 1836 *Der Mythos von Thor nach nordischen Quellen*, og arbejdede fra 1828 med en filologisk udgave af tysk folkedigtning (udg. 1844–45 som *Alte hoch- und niederdeutsche Volkslieder I–II*), i hvilken anledning han foretog flere rejser, bl.a. til Nordtyskland og Danmark. – II 204.10.
- Ulfila (ca. 310–383), goternes apostel, oversatte til brug for sit missionsarbejde blandt goterne Bibelen fra græsk til gotisk; det bedste bevarede håndskrift omfattende det ny testaments fire evangelier er den såkaldte *Codex argenteus* i Uppsalas universitetsbibliotek. – I 124.15 143.17 354.4.
- Uvarov, Sergej Semjnovič (1786–1855), russ. statsmand, var fra 1811 præsident for Det kejserlige Videnskabernes Akademi i Petersborg, fra 1818 præsident for Videnskabernes Selskab sammesteds, blev 1819 kurator ved det nystiftede universitet. U. virkede for studiet af østerlandske sprog og var selv en kendt orientalist. Forf. bl.a.: *Projet d'une Académie Asiatique*, Petersborg 1810. – I 268.12 418.12, 19.33.
- W. . ., svensk pige. – II 92.21 117.20.
- Wahlenberg, Georg (Göran) (1780–1851), sv. botaniker og geolog, 1809 adjunkt ved Vetenskapssocieteten i Uppsala, 1826 titulær professor, 1829 prof. i medicin og botanik i Uppsala. W. foretog mange botaniske rejser i Sverige og i udlandet, (bl.a. 1812 til Alperne og 1813 til Karpaterne), fra 1814 gjaldt rejserne spec. Sveriges geologi. Forf. bl.a.: *Petrificata telluris suecanæ examinata* (*Nova acta regiae societatis scientiarum Upsaliensis* 1821). – I 191.25 256.20.
- von Warendorff, Martin (1789–1861), sv. hofmarskal og diplomat, tog kancellieksamen 1809 og var derefter ansat i kancellistyrelsen, kammerjunker 1813, 1814 sekretær i kabinettet for udenrigsbrevvekslingen, 1818 legationssekretær i London, 1831 hofmarskal. – I 268.1.
- Vaillant, François (1753–1824), fr. rejsende og ornitolog, rejste 1780–85 i Afrika. Forf. bl.a.: *Voyages dans l'intérieur de l'Afrique*, 1790. – II 177.12.
- Walcker, Johan Daniel (1757–1829), købmand i Kbh., sejlede tidligere på Ostindien. – Til 463.
- Valdemar Sejr (1170–1241), konge af Danmark 1202–41; med sejren over esterne ved Lyndanis 1219 underlagde V. sig Estland, som derefter med en afbrydelse 1227–1238 var under dansk herredømme indtil 1346, da den danske

- konge Valdemar Atterdag solgte landet til den ty. sværdridderorden, som havde været ved at erobre landet inden Valdemar Sejrs felttog i 1219, og som havde herredømmet i landet i denne konges ulykkesår efter 1227; det var takket være et forlig med denne orden, at størstedelen af Estland sikredes for den danske krone igen i 1238. – I 373.10,12.
- Walker, Dan, se Walcker, Johan Daniel.
- Wallich: hvor intet andet anføres, menes hermed Nathanael Wallich.
- Wallich, Emanuel (1793–1837), læge, cand. med. 1819, rejste samme år til Rusland og nedsatte sig som praktiserende læge i Petersborg, hvor han virkede til sin død. – II 142.26.
- Wallich, Nathanael Wulff (28/1 1786–1854), botaniker, tog 1806 eksamen ved det kirurgiske akademi og blev samme år læge ved den danske loge i Frederiksnagor (Serampore) i Bengalen, 1817–46 direktør ved det engelske ostindiske kompagnis botaniske have i Kalkutta, 1818 ridder af Dannebrog, 1821 udnævnt til æresdoktor ved Kbh.'s univ., besøgte 1828–29 London og Kbh. W. sendte fra Indien frø og planter til den botaniske have i Kbh. og engelske og indiske bøger til Universitetsbiblioteket. Om katalog over hans bog gave til UB se J. L. Rasmussen, Nyerup, samt Bb 67. – 354 864 I 337.20 342.16 361.26 366.27 407.6 409.13 411.14 438.4,18 454.2 II 21.19 28.20 38.13 54.15 55.29. – Til *434 845 878.
- Wallich, Wulff Lazarus (1756–1843), købmand i Kbh., fader til Nathanael W. – II 36.9 37.9.
- Wallman, Johan Haquin (1792–1853), sv. botaniker og arkæolog, 1817 vicedirektor ved Adolf Frederiks-skolen i Stockholm, 1819 vikarierende rektor i Linköping, 1822 lærer i naturhistorie i Linköping, 1824 amanuensis ved byens bibliotek, 1829 lektor i historie, fra 1836 præst i Slaka; medlem af Göthiska förbundet. Forf. flere afhandlinger om runer og arkæologiske emner (trykt i Iduna og i Svenska Akademiens Handlingar). – II 146.16.
- Wallmark, Peter Adam (1777–1858), sv. bibliotekar og forfatter, fra 1799 ansat ved Det kgl. Bibliotek i Stockholm, hvor han 1811–43 var bibliotekar, havde fra 1805 tilsyn med Sveriges boghandler og trykkerier, 1809 sekretær i komiteen til udarbejdelse af en ny trykkefrihedsordning, 1810–13 lærer i svensk for tronfølgeren Carl Johan Bernadotte og hans familie. Udgav fra 1809 *Journal för litteraturen och theatern*, som 1813 omdøbtes til *Allmänna Journalen* og 1824 til *Journalen*. – 1083 I 123.26 130.19 134.14 136.14 244.29 256.2 268.5 283.3 II 113.9. – Til 543 635 674 705 734 743 747 761 795. – Fra 555 755 768.
- Walton, Brian (ca. 1600–1661), eng. biskop, 1628–41 præst i London, opholdt sig derefter i Oxford og senere igen i London, hvor hans arbejde med udgivelse af Bibelen på 9 forsk. sprog fuldførtes 1652–57, 1661 blev W. biskop af Chester. Forf. *Biblia sacra polyglotta, complectentia Textus Originales Hebræum, Chaldaicum, Græcum, Versionumque antiquarum Samaritanæ, Græcæ lxii. Interp. Chaldaicæ, Syriacæ, Arabicæ, Æthiopicæ, Persicæ, Vulg. Latin., quidquid comparari poterat I–VI*, London 1657. – II 258.25.

- Ward, William (1769–1823), eng. missionær, kom 1797 på præsteskole efter at være uddannet som bogtrykker, rejste 1799 til Indien som missionær og slog sig ned i den danske koloni Serampore, hvor han fik overopsynet med trykkeriet. Forf. bl.a.: *Account of the Writings, Religion, and Manners of the Hindoos I-IV*, Serampore 1811, 2. udg. 1815. – I 342.2.
- Vasa, greven af, se Gustav, prins af Vasa.
- Vater, Johann Severin (1771–1826), ty. filolog, 1799 prof. i teologi og østerlandske sprog samt universitetsbibliotekar i Halle, fra 1809 det samme i Königsberg, fra 1820 igen i Halle. Forf. bl.a.: *Versuch einer allgemeinen Sprachlehre; mit einer Einleitung über den Begriff und Ursprung der Sprache und einem Anhang über die Anwendung der allgemeinen Sprachlehre auf die Grammatik einzelner Sprachen und auf Pasigraphie*, Halle 1801. *Literatur der Grammatiken, Lexica und Wörter-Sammlungen aller Sprachen der Erde in alphabetischer Ordnung, deutsch und lateinisch*. Også med titlen *Catalogus linguarum alphabeticus*, Berlin 1815, jfr. anmeldelse i *Allgemeine Literatur-Zeitung*, Halle 1815, nr. 245 og 1817, nr. 111, 116 og 124. *Praktische Grammatik der russischen Sprachen in Tabellen, Regeln und Beispielen*, Leipzig 1808 (2. forøgede udg. 1815, 3. udg. 1817). *Proben deutscher Mundarten: Dr. Seetzens linguistischer Nachlass und andere Sprachforschungen und Sammlungen, besonders über Ostindien*, Leipzig 1816. *Analekten der Sprachenkunde. Mit einer Sprachenkarte von Ostindien*, Leipzig 1820. *Vergleichungstafeln der europäischen Stammsprachen und Süd-West-Asiatischer; R. K. Rask, Über die thrakische Sprachklasse, aus dem Dänischen etc.*, Halle 1822. Udgav 1809, 1816 og 1817 bind II–IV af J. Chr. Adelungs *Mithridates* på grundlag af Adelungs efterladte materiale (især til bind II) og med bistand af F. Adelung og W. Humboldt. Medarbejder ved Vuk St. Karadžić, *Kleine serbische Grammatik, verdeutscht, mit einer Vorrede von J. Grimm. Nebst Bemerkungen über die neueste Auffassung langer Heldenlieder aus dem Munde des serbischen Volks und der Übersicht der merkwürdigsten jener Lieder von J. S. Vater*, Berlin 1824. – I 133.25 244.26 420.8 423.11,14 II 84.2 128.26. – Fra *498 *561 *637.
- Vater, Friedrich, ty. filolog, søn af J. S. Vater. – II 80.13.
- Vater Julie, f. Heinicke, gift med J. S. Vater. – II 80.13.
- von Vega, Georg (1754–1802), østrigsk officer og matematiker, 1787 kaptajn og prof. i matematik ved Bombardierkorpset i Wien, 1802 oberstløjtnant. Forf. bl.a.: *Vorlesungen über die Mathematik sowohl überhaupt zu mehrerer Verbreitung mathematischer Kenntnisse als auch insbesondere zum Gebrauche des Artilleriekorps*. 1. bind: *Rechenkunst und Algebra*, Wien 1782. 2. bind: *Geometrie*, Wien 1784. 3. bind: *Die Mechanik der festen Körper*, Wien 1788. 4. bind: *Anleitung zur Hydrodynamik*, Wien 1800. – I 36.28.
- Weinsang, dansker i Petersburg. – I 330.27 352.16.
- van der Velde, K. F., tysk forfatter af historiske romaner. – II 208.8.
- Wendt, Johan Christian Wilhelm (1778–1838), læge, tog 1802 kirurgisk eksamen, 1802–06 lærer i naturlære ved Veterinærskolen, cand. med. 1804, 1813 læge

- ved Alm. Hospital, som han reformerede, var desuden 1812 blevet revisor ved hærens medicinalvæsen, som han omordnede, 1817 titulær prof., 1823 æresdoktor i medicin ved Kiels univ. – II 209.2, 23.
- Verelius, Olof (1618–82), sv. oldforsker, fra 1662 prof. i de sv. antikviteter i Uppsala, 1666–75 rigsantikvar og assessor i Antikvitetskollegiet. V. efterlod sig et isl. leksikon, *Index linguæ veteris scythoscandicæ sive gothicæ* (udgivet af O. Rudbeck 1691). Udgav (med bistand af Jón Jónsson Rúgman) *Götreks och Rolf Gotrekssons saga*, 1664, *Herrauds och Bosa saga*, 1666, og *Hervarar saga*, 1672 (alle tre med svensk oversættelse). – I 206.22 212.28.
- Vergil, se Virgil.
- Werlauff, Erich Christian (1781–1871), historiker, biblioteksmand, ansattes 1798 på Det kgl. Bibliotek, hvor han virkede til 1861, fra 1823 som overbibliotekar, 1808 dr. phil., 1810 adjunkt ved Kbh.'s univ., 1812 prof. i nord. historie og samme år medlem af den arnamagnæanske kommission, efor 1830–68, fik 1817 førstepræmie for besvarelse af en af J. Brønnum Scavenius i 1815 udsat prisopgave angående det da. sprogs skæbne i hertugdømmet Slesvig, 1818 justitsråd. Forf. bl.a.: *Hist. Efterretninger om Hestekiøds Brug til Menneskeføde i Norden i ældre og nyere Tider* (Videnskabernes Selsk.'s Skrifter IV, 1805–06, 2. hefte p. 153–168). Udkast til den nordiske Arkæologies Historie i vort Fædreland indtil Ole Worms Tid (Det Skand. Litteraturselskabs Skrifter 1807 I p. 1–51; også i separat aftryk dediceret A. Kall). Bemærkninger i Anledning af den til de nordiske Oldsagers Samling og Opbevaring nedsatte Commission, Kbh. 1808. *Curæ posteriores til Kapitain Abrahamsons Forklaring over den Glavendrupske Runesteen* (Det skand. Lit.-selsk.'s Skrifter 1807 II p. 276–88). Udgav *Vatnsdæla Saga* ok *Saga af Finnboga hinum Rama*. Bekostede af Jacob Aal, Kbh. 1812. *Noregs Konúnga Sögur* (med da. og lat. oversættelse) IV–VI, Kbh. 1813, 1818 og 1826 (sammen med Børge Thorlacius). *Anecdoton ad historiam Sverreri regis Norvegicæ illustrans. E Codice membranaceo Bibliothecæ Arna-Magnæanæ cum versione latina et commentario*, Kbh. 1815. Det af W. udarbejdede register til *Egils Saga* blev på grund af papirvanskeligheder ikke trykt i udgaven *Egils-saga sive Egilli Skallagrimii vita*, Kbh. 1809. – 538 683 I 4.2, 20, 27 5.5 9.31 112.16 114.24 159.21 187.18 199.31 214.30 223.7 224.13 279.4 342.21 359.12 II 253.7. – Til 237.
- Werliin, Christian (1804–66), præst, cand. teol. 1829, studerede derefter østerlandske sprog under Rasks vejledning og opholdt sig med offentlig understøttelse det meste af året 1831 i Bonn, hvor han studerede arabisk og hebræisk hos Freytag og indisk hos Chr. Lassen, og i Paris, hvor han læste arabisk hos Silvestre de Sacy, 1838 teologisk licentiat, 1841 præst i Hasle, Skejby og Lisbjerg i Aarhus stift, 1850 i Ferslev og Vellerup på Sjælland. – Til 929.
- Wessel, Johan Herman (1742–85), da.-no. digter, forf. bl.a. parodikomedien *Kærlighed uden Strømper*. – I 153.20 302.3 396.31.
- Wiborg, Anders (1776–1836), sv. boghandler og forlægger, stammede fra Rosen-

- holm i Småland, fil. mag., drev 1803–26 boghandel og forlagsvirksomhed i Stockholm, var ivrig for udbredelsen af kendskabet til svensk og udenlandsk litteratur også uden for Stockholm og foretog rejser rundt i Sverige medførende boglagre, var som forlægger især interesseret i videnskabelige værker (f. eks. Rasks isl. gram. på svensk, som ikke var nogen salgsvare) og tidens bedste litteratur; denne idealisme i forb. med hans mangel på hensynsløshed ved inddrivelse af tilgodehavender medførte 1826 forretningens konkurs. – I 197.18 201.1 212.4 241.5 266.3,9,13 285.7 368.19 II 196.19 215.1,3. – Fra 478 527 546 576 590 597 679 720 793.
- Viborg, Erik Nissen (1759–1822), naturvidenskabsmand, 1797 prof. i botanik ved Kbh.'s universitet, 1812 justitsråd; var fra 1791 medlem af Det kgl. da. Videnskabernes Selskab og fra 1796 af dettes ordbogskommission, fra 1804 formand for denne. – Til 1063 a 1063 b. – Fra 1063 c.
- Vidalín, Geir Jónsson (1762–1823), isl. biskop, 1789 cand. teol., 1791 domkirkepræst i Reykjavík, 1797 biskop i Skálholt stift, 1801 biskop over hele Island, 1817 ridder af Dannebrog. Gift med Sigríður Halldórsdóttir 1792. – 92 I 163.24 164.32 165.22 168.19,25 260.25 261.10 267.28. – Til *284. – Fra 191.
- Vidalín, Páll Jónsson (1667–1727), isl. lovmand og jurist, 1690 rektor ved Skálholt skole, 1697 sysselmand i Dala syssel og kort efter vicelovmand over Islands syd- og vestland, 1706 lovmand. Forfattede en række forklaringer over vanskelige og forældede ord i den på hans tid gældende islandske lovbog, Jónsbók (samlede og udg. ved Þórður Sveinbjörnsson under titlen *Skýringar yfir fornyrði lögbókar*, Reykjavík 1846–54) og var desuden digter og epigramforfatter (en samling digte blev udg. af J. Þorkelsson under titlen *Vísnaðver*, Kbh. 1897). – I 181.3.
- Vidalín, Sigríður, se Halldórsdóttir, Sigríður.
- Vidalín, Sigríður Jónsdóttir (ca. 1789–1878), datter af Jón Vidalín, der var broder til Geir Vidalín; gift 1819 med Sigurður Thorgrimsen. – I 168.23,27.
- Vidalín, Torfi, se Thorgrimsen, Torfi Guðmundsson.
- Vidalín, Þorgrímur, se Thorgrimsen, Þorgrímur Guðmundsson.
- Wierdsma, Petrus (1729–1811), holl. jurist. Udgav (sammen med Pieter Brantsma) *Oude Friesche Wetten met eene Nederduitsche vertaaling en opheldrende aantekeningen vorzien I–II*, Campen en Leeuwarden 1782–88. – II 239.8.
- Wilford, eng. oberst. – II 45.16.
- Wilken, Friedrich (1777–1840), ty. historiker, studerede fra 1795 teologi i Göttingen, hvor han fra 1801 var privatdocent ved det filosofiske fakultet samt ansat ved universitetsbiblioteket, studerede samtidig korstogenes historie og persisk sprog og historisk litteratur, opholdt sig fra 1803 i Leipzig, hvor han arbejdede videre med persisk, 1805 prof. i historie og orientalske sprog i Heidelberg, overtog 1808 ledelsen af universitetsbiblioteket dér, 1816 prof. i historie og orientalske sprog i Berlin og leder af det kgl. bibliotek.

- Forf. bl.a.: *Institutiones ad fundamenta linguae persicae*, Leipzig 1804.
– 131 I 387.4 388.11, 22.
- Wilkens se Wilken.
- Wilkins, Charles (1749–1839), eng. orientalist, kom 1770 til Kalkutta i det eng. ostindiske kompagnis tjeneste, fik interesse for sanskrit, bengalsk og persisk og deltog 1784 i stiftelsen af Asiatic Society of Bengal, som udgav tidsskriftet *Asiatic Researches*, kom 1786 tilbage til England og blev 1800 bibliotekar ved East India Company i London. W. besørgede 1806 en ny udgave af Richardsons *Persian, Arabic and English Dictionary* og forf. bl.a. *Grammar of the Sanskrita Language*, 1808. *Radicals of the Sanskrita Language*, 1815.
– I 337.27 348.28 368.18 II 58.5 80.33.
- Wilkins, David (1685–1745), eng. lærd, 1719 præst i Suffolk, 1724 prof. i arabisk i Cambridge. Forf. bl.a.: *Leges Anglo-Saxonicae Ecclesiasticae et Civiles*, London 1721. – I 229.20.
- Willock, Henry, britisk chargé d'affaires i Persien. – II 18.30 40.9.
- Wilson, Horace Hayman (1786–1860), eng. orientalist, kom som reservelæge i det asiatiske kompagnis tjeneste til Bengalen og gav sig til at studere hindustansk og sanskrit, 1811 sekretær for Asiatic Society of Bengal og 1823 medlem af The Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland, 1832 prof. i sanskrit ved univ. i Oxford, hvor han opholdt sig 1833–36 for derefter at overtage stillingen som bibliotekar ved East India Company, fra 1837 præsident for Royal Asiatic Society. Udgav bl.a. Kalidasas digt *Meghaduta* med eng. oversættelse og kommentar, 1813. *Sanskrit-English Dictionary*, 1819. *Select Specimens of the Theater of the Hindus*. Translated from the Original Sanscrit, Calcutta 1827 (anmeldt af Rask i Bb 158). – II 254.28 259.4.
- Winterfelt, Friedrich, tysk skrædder i Tiflis, havde tidligere været i Kbh., fulgte med Rask på rejsen gennem Persien. – II 3.29 4.33 10.31 17.24 18.15.
- Winther, Mathias (1795–1834), militærkirurg, studerede botanik og kirurgi, 1814 kirurg ved felthospitalerne i Odense, 1817 ved dragonregimentet i Randers, 1818 ved dragonregimentet i Odense, hvor han tillige blev bibliotekar ved militærbiblioteket, rejste 1825 til Kbh. for at tage eksamen i kirurgi, men fik den aldrig. Forf. *Sanderumgaard's Have. Digtninger*. Med 13 Kobbere, stukne af Clemens, Kbh. 1824. – 506.
- Virgil (70–19), romersk digter. – I 82.16 258.1 II 36.12 260.14.
- Wittenberg, Arvid (1606–57), sv. general, kaptajn 1629, deltog derefter i mange af 30 års-krigens slag og blev efter freden i 1648 general over det svenske artilleri, 1651 friherre og rigsråd, 1652 greve, 1655 guvernør i svensk Pommern. Svenska Akademien lod 1826 præge en mindemedalje for W. – 756.
- Vium, Hans Evertsson (f. 1776), isl., må være kommet til Kbh. før 1799 og opholdt sig der endnu 1827. W. regnedes for student, men har ikke gået i nogen lærd skole på Island og ikke været indskrevet ved Kbh.'s univ., har bl.a. været beskæftiget med afskrivning, fx for Finnur Magnússon og Børge Thor-

- lacius, og medvirkede ved udgaven af Laxdœlasaga, Kbh. 1826; han efterlod sig brudstykker af en isl.-lat. ordbog. – I 215.28.
- Vogel, Barthel, ty. boghandler. – II 140.5.
- Voločkov, Petr, russ. lærd, professor ved gymnasiet i Astrakhan. – I 447.8 448.20 449.14, 24 II 4.8. – Fra *416.
- Woodroofe, Thomas (18. årh.), eng. kaptajn og handelsmand, foretog 1740–44 handelsrejser i egnene omkring Det kaspiske Hav. Hans rejsejournal er udgivet af J. Hanway i 1. bind af *An Historical Account of the British Trade over the Caspian Sea*, 1753. – I 450.1.
- Wormskjold, Morten (1783–1845), naturhistorisk rejsende, søn af Peder Wormskjold, cand. jur. 1805, 1812–14 deltager i en videnskabelig rejse til Grønland, 1815 deltager i den af den russ. grev Rumancev foranstaltede jordomsejling med skibet Rurik, men fulgte kun med til Kamschatka, hvor han på grund af uenighed med lederen og en af deltagerne, tyskeren Chamisso, blev nødt til at gå i land; efter to års ophold dér vendte han 1819 hjem med et russisk skib som den første danske verdensomsejler. – I 356.32.
- Wormskjold, Peder (1750–1824), rentekammerdeputeret, fra 1777 ansat i rentekammeret, hvor han 1796 blev deputeret, 1805 konferensråd, 1816 deputeret for finanserne. Hans søn er Morten Wormskjold. – I 349.30 358.10.
- Voss, Johann Heinrich (1751–1826), ty. digter og filolog, studerede fra 1772 teologi og filologi i Göttingen, 1778 rektor i Otterndorf, 1782–1802 i Eutin, opholdt sig derefter i Jena og fra 1805 i Heidelberg. Ud gav Homers Werke, aus dem Griech. von J. H. Voss I–IV, Altona 1793 (*1802, *1806 m. fl. udg.). Dette værk fik Rask 1805 i bogpræmie. – I 7.6 44.25 II 114.29.
- Wuk, se Karadžić, Vuk Stefanović.
- Wulfsberg, Niels (1775–1852), no. embedsmand og bogtrykker, cand. teol. 1801, drev fra 1802 boghandel og 1809–11 bogtrykkeri i Kristiania, var 1815–20 arkivar ved den no. statsrådsafdeling i Stockholm og lærer for kronprins Oskar, genoptog 1819 driften af bogtrykkeriet og var 1828–36 overtoldbetjent i Drammen, hvortil han var flyttet 1822. – 169.
- Völundr, nordisk og (under navnet Welent) tysk sagnskikkelse, optræder som den kunstfærdige smed i Völundarkviða i Sæmunds edda; myterne om ham synes påvirket af den græske myte om kunstneren og håndværkeren Daidalos. – I 326.33 336.10.
- Zahn, Johann Christian (1767–1818), ty. sprogforsker, fra 1798 præst i Delitz ved Weissenfels. Z. købte 1788 ved F. K. Fuldas død dennes forarbejder til en ny udgave af den gotiske bibeloversættelse og afsluttede 1804 dennes påbegyndte arbejde. Ud gav Versuch einer Erläuterung der gotischen Sprachüberreste in Neapel und Arezzo, als eine Einladungsschrift und Beilage zu Ulphilas, Braunschweig 1804. Ulphila's gotische Bibelübersetzung, die alte germanische Urkunde nach Ihre'sn Texte, mit lateinischer Übersetzung,

- einer Sprachlehre von F. K. Fulda, und Glossarium von W. F. H. Reinwald, mit Anmerkungen und historisch-kritischer Einleitung, herausgegeben von J. C. Zahn, Leipzig 1805. – I 299.22.
- Zander, Amanda Beata, f. Sylvander (1762–1844), gift med skibsklarerer C. J. Zander. – I 398.18 402.1.
- Zander, Claes Johan (1754–1836), sv. skibsklarerer, kronefoged i Aspeland, Sevede og Tunaläns herreder, senere skibsklarerer i Kalmar. – I 397.15 399.26. – Fra 194.
- Zander, Claes Johan, bogholder i Kalmar, søn af skibsklarerer C. J. Zander, broder til Josua Zander. – I 398.19.25,32 399.6,16. – Fra 195.
- Zander, Josua (1788–1835), sv. skolemand, 1815 fil. mag. fra Uppsala univ., 1816 ansat ved skolen i Kalmar, interesserede sig for østerlandske sprog og numismatik. Forf. bl.a.: *Historia decem Vizirorum et filii Regis Azad Bacht, ex Arabico in Latinum conversa*, Uppsala 1815. – I 398.19 399.11.
- Zarathustra, iransk religionsstifter, som iflg. de usikre og lidet oplysende orientalske og græsk-romerske kilder synes at have levet i Nord- el. Østiran på et eller andet tidspunkt mellem 11. og 6. årh. f. Kr.; Z. reformerede den blandt de bosiddende landbrugsdrivende iranere fremherskende religion, Ahura-troen, og skabte mazdaismen med en for stamme- og nationsbegrænsning frigjort universalgud, Ahura-Mazda. De få historiske efterretninger, der findes om Z., står i de ældste dele af Avesta, som stammer fra Z.'s tid el. tiden kort efter. – II 22.10 26.20.
- von Zeimern, Maksim Karlovič, tysker i Lifland. – I 439.7.
- Zeise, William Christopher (1789–1847), kemiker, tog 1815 pharmaceutisk eksamen og disputerede 1817 for den filosofiske magister- og doktorgrad, 1822 prof. i kemi i Kbh. – I 264.6 267.18.
- Zinck, Hardenack Otto Conrad (1746–1832), syngemester, komponist, 1787–1816 syngemester ved Det kgl. Teater. Fader til J. G. C. Zinck. – I 87.6.
- Zinck, Johan Georg Christopher (1788–1828), operasanger, 1811–14 kantor ved Citadelskirken i Kbh., debuterede 1812 som operasanger ved Det kgl. Teater. Søn af H. O. C. Zinck. – I 87.6.
- Ælfric (o. år 1000), oeng. abbed og forfatter; datidens udgaver af hans skrifter: *A Treatise on the Old and New Testaments* (ed. W. L'Isle, London 1623) og *Divers Ancient Monuments in the Saxon Tongue written seven hundred years ago. Shewing that both the Old and the New Testament, the Lords Prayer and the Creede were then used in the Mother Tongue . . . publ. by W. L'Isle . . . Whereunto is added out of the Homilies and Epistles of Aelfricus . . .* (London 1638). – II 240.33.
- Øhlenschläger, se Oehlenschläger.
- Öhmann, Johan Edvard (1809–56), fi. skole- og bladmand, student fra Borgå gymnasium 1828, fil. cand. fra univ. i Helsingfors 1834 og 1835 amanuensis

- ved universitetsbiblioteket i Helsingfors, 1836–51 lærer ved Borgå gymnasium. – 1011.
- Ørsted, Anders Sandøe (1778–1860), retslærd, politiker, 1801 ansat i hof- og statsretten, fra 1802 som assessor, 1810 assessor i højesteret, 1813–48 deputeret i det danske kancelli, 1813 etatsråd, 1815 æresdoktor i jura ved Kbh.'s og Kiels univ. Forf. bl.a.: *Eumomia* eller *Samling af Afhandlinger henhørende til Moralphilosophien, Statsphilosophien og den Dansk-Norske Lovkyndighed* I 1815, II 1817, III 1819, IV 1822. – I 264.19.
- Ørsted, Hans Christian (1777–1851), fysiker, 1806 prof. i fysik ved Kbh.'s univ., 1817 assessor i konsistorium, foretog 1813 en udenlandsrejse over Berlin til Paris og tilbage over Holland, 1815–51 sekretær i Videnskabernes Selskab. Forf. bl.a.: *Tentamen nomenclaturæ chemicæ omnibus linguis Scandinavico-Germanicis communis*, universitetsprogram 1814 (jfr. Marius Kristensen, H. C. Ørsted og det danske Sprog, *Danske Studier* 1904). Medredaktør af *Journal for udenlandsk Literatur* I–VII, Kbh. 1810–16. – I 46.4 109.11 198.33 201.4,9,12 202.25 210.25 264.11 349.29 358.9 393.23,26,28 394.1 II 36.10. – Til *53 236 644. – Fra 530 (791).
- Ågren, Sven Peter (1787–1860), sv. skolemand, 1811 adjunkt og 1821 lektor i humaniora og sprog ved krigsakademiet på Karlberg i Stockholm (hvor Ling var lærer i gymnastik), 1845 præst i Svinnegarn i Uppsala stift. – I 210.11.
- Åhlström, Olof (1756–1835), sv. organist og visekomponist, var fra 1777 til sin død organist i Stockholm, samtidig med at han komponerede (udsatte bl.a. nogle af de af Afzelius indsamlede svenske folkedanse for klaver), var fra 1779 ansat i krigskollegiet, hvor han 1805 blev krigsråd og medlem. – I 301.23.

SAGREGISTER

- Aalborg (Danmark) I 332.18 337.17
424.7 II 177.26.
- Aalborg katedralskole II 181.22.
- Abaser, indbyggerne i landskabet Abasia i Kaukasien langs østkysten af Sortehavet I 385.21.
- Abu-Shehr, se Bushire.
- Académie asiatique, Petersborg I 268.11 418.20.
- Academiska Biblioteket, Lund 571 II 146.20.
- Academiska Biblioteket, Uppsala, se Universitetsbiblioteket, Uppsala.
- Academiska Biblioteket, Åbo I 417.5.
- Adresse-avisen, dvs Kgl. allene privilegerede Kiøbenhavns Adresse-Contours Efterretninger I 197.24.
- Advocates' Library, Edinburgh *584 *594 *595 598 610 649 734 743 755 761 768 795 796 821 1083-1085 II 90.12,22 106.9.
- Afghanere I 275.23 340.22.
- Afghansk I 384.19.
- Afrikansk (nordafrikansk), sprogracebetegnelse I 383.19.
- Agglutinerende sprog II 14.16.
- Agra, hovedstaden i provinsen Agra i det nordlige Indien II 45.14.
- Akusha, område i det østlige Kaukasus II 2.8 9.6.
- Albanesisk I 315.12 384.27. M 83, 87.
- Aleuter I 441.8.
- Aleutisk *347 I 385.17 441.9. Bb 229, 231. M 145.
- Alfabeter I 424.28-426.6 448.16 456.17,24-457.20 II 41.11-44.25 60.26 188.2,32 210.8 232-233 234.15. M 35, 36, 83, 84. Jfr. Romanisering, Pasigrafi.
- Allgemeine Literatur-Zeitung, Halle I 244.25 268.9 II 230.20.
- Allgemeine Literatur-Zeitung, Jena II 230.2,20.
- Allmänna Journalen, sv. tidsskrift, udg. af P. A. Wallmark I 283.2 II 113.10 197.23.
- Als, dansk ø I 424.9.
- Altona (Tyskland) II 34.1.
- Amapura, by i distriktet Mandalay i Burma II 244.31.
- American Philosophical Society, Philadelphia 858.
- Amerikanske sprog I 315.16 383.25 II 185.2 186.4. Bb 126, 133, 135-39, 205 h. M 46.
- Amtsbiblioteket på Øfjord (Island), dvs biblioteket i købstaden Øfjord, nu Akureyri i Eyjafjarðar syssel 882 931.
- Amu (Oxus), dvs floden Amu-darja i Turan i Centralasien (oldtidens Oxus) I 315.3.
- Anbefalinger og introduktioner, for Rask 4 14 76 262 379 I 287.17 293.23 317.25 318.15 325.25 336.33 453.30 II 18.9 28.23 45.17 62.9. - fra Rask 153 235 236 237 287 670 674 675 682 705 747 794 850 929

999. – til Rask 276 373 562 591 609
611 613 614 569 683 701 781 794
823 908 918 938 968 1011.
- Anden Eksamen I 49.27 50.4.
- Angelsaksisk, dvs oldengelsk, se Engelsk.
- Anmeldelser, se Bb 5, 21, 22, 29–30, 50, 68, 83, 90, 94, 105, 108, 117, 120, 132, 155.
- Ansættelse af islandsk litteratør i Sverige, planer om 139 143 (*)149
*181 I 224.30 232.7 242.7 249.7
258.8 270.25 278.10 285.28 293.6
301.19 304.20 310.11 312.17 324.6
339.2 353.5–18 442.22 II 66.17.
M 195.
- Ansættelse af Rask som bibliotekar eller professor i Sverige, planer om I 238.31 239.12 249.7 255.21 278.10 353.5–11 II 66.17 245.3. Jfr. Bibliotekarvirksomhed.
- Ansøgninger 7 14 76 77 83 *104 116
281 *453 *471 *584 *663 *784 *800
*851 876 898 1086 I 86.10,13 170.26
171.15 192.6 193.16 198.32 199.4
201.5 202.26 210.26 215.20 221.20
231.6 240.1,12 241.7 265.23 272.12
II 226.5. – Ansøgninger fra P. E. Müller for Rask I 284.21 287.14 293.21 326.1 360.7,11 367.10,13,23 408.5,22 II 17.2 20.10 62.1. – Om Rasks forhold til universitetet, se Universitetet i København.
- Antigermanisme (se også Nationalisme) I 70.16–72.3 73.22–75.7 98.6–99.17 132.24–134.13 151.12 239.27 328.22–329.27 332.16.
- Antiquariske Annaler I–IV, Kbh. 1812–27 (udg. af Oldsagskommissionen) 691 I 102.17 130.9 229.5 II 208.2.
- Antikvarisk Museum i Kbh., se Oldsagssamlingen.
- Antikvitetsarkivet, Stockholm I 233.16, 20 II 208.1 257.31, jfr. Antikvitetskollegium, Det svenske Møntkabinnet og Kgl. Svenska Vitterhets-, Historie- och Antikvitets-Academien.
- Antikvitetskollegium, oprettet i Uppsala 1666 med udarbejdelse af en svensk ordbog, udgivelse af ældre historiske skrifter og oprettelse af en oldsagssamling som formål, flyttedes 1690 til Stockholm og omdannedes til Antikvitetsarkivet; dette opløstes 1780, og dets samlinger overgik 1786 til Vitterhets-, Historie- og Antikvitetsakademiet, som overtog det tidligere antikvitetskollegiums opgaver I 233.16,20. – Antikvitetskollegiets samlinger, se Antikvitetsarkivet, Stockholm.
- Arabisk 578 I 315.10 337.29 378.15 385.5 387.10 412.17 450.12 II 41.12,19,21,33 42.7–9,14. Bb 216 w, 247; tekster Bb 184, 216 w. M 134, 135, 136, 137, 148, 156, 201, 210 8°. – Rasks studium af a.: 204 206 219 863 878 I 222.31 265.30 269.24 270.14 271.21 284.9 364.9 380.4,10 424.21 II 179.14 197.16 232–233 234.15 236.1. – Se også Forelæsninger.
- Aramæisk I 385.5. M 133.
- Ararat, bjerg i Armenien II 11.2.
- Armeniere I 446.25.
- Armensk I 314.21 315.6,23 372.7 384.20. Bb 201. M 30, 94, 95. – Rasks studium af a.: I 380.11 II 13.14. Jfr. M 94.
- Arnamagnæanske Kommission (Den kgl. bestandige Commission for den Arnamagnæanske Stiftelse) 630 I 5.3 10.6 14.23 18.5,11 112.6 113.14 159.6,24 181.27 217.3 221.20 238.17 249.20 258.16 263.17. – til 7 12 932.

- fra 972. – Udgaver: Björn Halldórssons Ordbog ved Rask 1814 (se Bb 235). – Edda Sæmundar hinns Fróða. Pars I–III, Havnæ 1787, 1818, 1828: I 8.21 56.6 57.4 192.26 208.6 213.5 221.17 222.11,28 223.6, 11,16 231.33 238.19 249.20 263.17 279.2 283.20 285.7 294.12 348.19 351.22 352.30 361.28 409.32 II 21.28 35.11 70.14. – Gulatingsloven, s. d. – Planlagt udgave af Snorres edda I 208.4 215.6 246.22. – Sagaudgaver I 361.28 II 35.10.
- Arnamagnæanske Samling, se Universitetsbiblioteket og –.
- AM Rask 4 (Björn Halldórssons egenhændige manuskript til den islandsk-latinske ordbog, jfr. AM 422 fol. I) I 18.7.
- AM Rask 7 (afskrift af Codex Wormianus af Snorres edda og digtet Rígsþula af Sæmunds edda) I 220.5 221.28.
- AM Rask 19 (prøve af Bjarni Thorsens og Hallgrímur Schévings isl. sproglære på latin, skænket Rask af Schéving under Rasks ophold på Island, jfr. Bb 27 p. XXIII) I 5.1.
- AM Rask 66: 89.
- AM 422 fol. I (den arnamagnæanske kommissions eksemplar af Björn Halldórssons manuskript til det islandsk-latinske leksikon, jfr. AM Rask 4) I 10.14 18.11.
- Arnarstapi, se Stapi.
- Arnautisk, synonymt med Albanesisk I 315.12.
- Artium I 48.16 49.27.
- Arv 5 35 44 814 824 831 835 837 838 I 48.31.
- Aserne I 117.29 247.7 316.30 434.7 II 61.26 101.8.
- Asiatic Researches, skriftserie udg. af det asiatiske selskab i Calcutta 468 II 244.22 258.33.
- Asiatiske Selskab, Calcutta, dvs Asiatic Society of Bengal, stiftet 1784 i Calcutta, udgav 1788–1832 Asiatic Researches 468 II 53.15 54.17.
- Asiatiske sprog, dvs sprog, som tales i Asien (uden hensyn til sprogfamilie) I 392.22 II 13.27.
- Asov, by ved floden Don i Rusland; i nærheden af Asov lå den græske koloni Tanais, som ødelagdes af hunnerne i 4. årh. e. Kr.; en ny by, som blev anlagt, hvor det nuværende Asov ligger, fik i 11. årh. navnet Asov. – I Snorres Heimskringla er Tanais angivet som navn på floden Don. I 117.29 389.16.
- Astrakhan, by i Rusland *393 *394 401 408 411 *415 *416 I 317.7 367.25 368.15 409.3,25 432.10 441.3.
- Atenæum, Læseselskabet, stiftet 1825: 598 987 990 997 1009 1017.
- Australske sprog, af Rask også kaldt den malayiske eller sydlandske sprograce I 315.15 383.12.
- Ava, gammel hovedstad i distriktet Mandalay i Burma I 317.10,24 II 11.6 244.31.
- Avestisk I 335.13 384.19 422.26 II 24.23 25.6,12 26.7,16 27.10 29.8,26, 30 31.10 41.4,20 42.2,10 44.18,33 45.9 53.19 255.16. Bb 47 (fonetik, skrift), 91, 96, 201 (fonetik, skrift, tekster), 203, 208 e. M 96, 97, 98, 99, 100. Jfr. Zendavesta.
- Bactra, se Balkh.
- Bagindien II 34.20 40.30 52.21 59.3.
- Baktriana, dvs Baktrien, se Balkh.
- Balkh, hovedstad i landskabet Balkh i Turan i Centralasien; byen Balkh

- er oldtidens Baktra, hovedstaden i Baktrien, der var beboet af et indo-germansk folk. Alexander den Store anlagde græske kolonier i landet, som en overgang udgjorde et eget rige under græske herskere. Folkets religion var oprindelig Zarathustras lære, men fra omkring år 100 f. Kr. trængte buddhismen ind i landet. I 275.13 341.18.
- Ballará, gård i Dala syssel på Vestisland 107.
- Baltisk I 315.7 384.28. Bb 24. M 83. Jfr. Estisk, Litauisk.
- Barndom, skoletid og kammerater 40 *271 I 34.15 49.27 50.3 161.19 II 64.29 174.22.
- Başkirer, folk i Sydural, som taler et tatarisk sprog I 385.27.
- Baskisk I 315.12,19 385.7 419.25. Bb 24, 115.
- Basra, by i det sydlige Mesopotamien I 445.6,15 453.29 II 86.6.
- Bassora, se Basra.
- Beitistaðir, gård i nærheden af Leirá i Borgarfjords syssel på Vestlandet på Island; på Beitistaðir fandtes en overgang Trykkeriet i Island (s. d.) I 443.12.
- Beklædningsgenstande I 116.16,22 118.14 126.1 145.27 170.1 179.5.
- Beludshistan, fyrstendømme, nu provins i staten Pakistan I 341.14.
- Benares, hinduernes hellige by, hovedstaden i provinsen Benares i det nordlige Indien II 24.15 27.32 28.24 31.3 32.1 40.22 45.15 51.12.
- Bender-Büşehr, se Bushire.
- Bengalen, provins i det nordøstlige Indien II 33.4 45.18 62.21,28,33.
- Bengalsk I 317.30.
- Berg Abbeds bog I 198.9 201.29 203.9-204.5. M 170.
- Bergen (Norge) I 349.31 II 256.16 257.33.
- Beringsk, sprogklassebetegnelse I 385.18.
- Berlin I 57.11 63.8 75.10 II 186.25 204.30 255.4.
- Berlinische Nachrichten von Staats- und gelehrten Sachen (Almindeligvis kaldt Haude- og Spenersche Zeitung), udg. 1740-48 af boghandler Ambrosius Haude (1690-1748), derefter (indtil 1826) af boghandler J. K. Spener I 275.8.
- Bernstorffsminde, skolelærerseminarium på Brahetrolleborg på Fyn, oprettet 1794 af grev J. Reventlow som led i arbejdet for forbedringen af godsets skolevæsen, nedlagt 1826 268 474 485 603 624 629 630 631 *636 653 658 660 661 662 667 676 680 684 686 688 689 690 692 694 697 703 708 I 320.11 II 173.30,32 177.25.
- Bessastaðir, gård på Álptanes ved Reykjavík, fra 1688 amtmandsbolig, 1805-46 latinskole 92 *479 *547 585 615 693 702 752 775 *798 *830 861 885 942 967 1020 1052 I 260.6.
- Bessastaðir skole 1031 II 196.7 224.5.
- Bialystok, by i det nordøstlige Polen i distriktet Grodno II 100.4 104.32.
- Bibelselskab, det engelske; afdelingen i Petersborg I 309.31 312.12 318.17 321.13 334.6 351.13 368.25 410.6 II 140.9. - afdelingen i Astrakhan I 446.21.
- Bibelselskab, det islandske (Bibliufjela-gið), oprettet 1815 af E. Henderson 227 232 484 513 550 589 I 260.18. - Der var i 1817 planer om, at det isl. bibelselskab med støtte fra det engelske skulle oprette et eget bogtrykkeri med latinske bogstaver, men det

- blev ikke til noget. – Jfr. Trykkeriet i Island.
- Bibliotekarvirksomhed (se tillige Universitetsbiblioteket, Kbh.), ved Klosterbiblioteket I 153.11 158.6, for Rumancev 366 399 I 439.24 II 66.18, om tilbuddet fra Edinburgh *584 *594 *595 1085 1088 1089 II 179.25 213.19.
- Biblioteket i Godthåb på Grønland, grundlagt 1829 af C. C. Rafn 931.
- Biblioteket i Island, se Stiftsbiblioteket i Reykjavík.
- Biblioteket i Thorshavn, grundlagt 1827 af C. C. Rafn 762 931.
- Bibliotekskataloger I 158.6 II 224.23 –30. M 183–185.
- Bibliotekskommissionen, se Universitetsbiblioteket i Kbh.
- Birman, se Burma.
- Birmansk II 38.21,25,28. M 201.
- Blasieholmen, bydel i Stockholm I 294.27 II 197.9.
- Blasieholmstorget, torvet på Blasieholmen I 193.11 226.13 249.27 253.6 262.28 276.14 282.32.
- Bogense, by på Fyn II 201.9,15.
- Boggaver (ikke egne bøger enkeltvis til privatpersoner) I 438.13 II 1.20 50.9 91.23 116.13 146.21 182.20 266.17.
- Boghandel og bogudveksling, international 117 119 169 194 195 204 *309 *311 320 336 340 343 343a 354 356 359 365 375 384 478 518 540 542 543 546 569 570 571 676 578 583 590 596 609 617 665 670 674 675 683 719 720 739 758 783 788 789 801 809 813 822 *836 840 843 846 891 901 903 905 915 924 925 *935 936 944 956 *959 981 983 *1025 I 128.29–130.11 136.24 150.24 151.7 190.7 197.12 212.4 214.6 225.18 243.8 251.12 255.26 263.5 265.4 267.30 277.20 288.32 309.17 347.18 351.2–352.19 355.12, 19 359.1,15 361.7,31 364.32–366.11 393.21 394.5 407.15 409.20 439.22 II 65.29 70.3 246.20 257.13.
- Bogsamling, Rasks (se desuden næsten samtlige breve til Asmus Larsen) 165 178 182 201 273 274 278 290 293 367 388 395 404 408 410 411 413 417 468 527 597 679 809 821 845 874 878 897 901 908 922 925 928 937 966 988 I 43.2 113.2 116.30 126.2,6 145.17,27 150.31 189.33 190.20 194.13 309.9 317.33 334.26 II 2.3 36.17 76.13 79.17 81.15 84.18 85.22 90.9 91.28 98.5 103.14 106.4 110.26 111.27 113.3 118.27 119.27 140.5 141.12 142.19 145.18 150.5 166.12 169.31 178.9 237.1 239.7 243.17 246.13 253.24 258.4. Jfr. Catalogus Librorum, quos reliquit Erasmus Rask, Havnæ 1833 (på Det kgl. Bibliotek findes et eksemplar, hvori købere af Rasks bøger ved auktionen 9/9 1833 er noteret).
- Bogvæsen i Island (se tillige Amtsbiblioteket på Øfjord og Stiftsbiblioteket i Reykjavík) *25 *26 *90 *93 220 227 232 398 512 749 751 775 776 778 808 812 828 832 856 888 943 994 I 37.13 260.25–261.6 443.6 II 113.22 119.11.
- Bohuslän, landskab i Vestsverige I 132.32 336.11.
- Bókmenntafjelagið, se Det islandske litterære Selskab.
- Bombay 430 *431 *432 *433 *434 I 445.6 II 13.1 17.5 18.10 27.13 29.3,7 30.16 34.2 40.23 52.11 54.23 62.13 182.21 183.21, 28.
- Bonakas, bebyggelse ved Tanaelven i

- nærheden af dens udløb i Tanafjorden, Finmarken, Nordnorge 933.
- Bopfingen, bjerg i staten Würtemberg, Tyskland II 228.27.
- Borgholm, lille by på Øland ved Kalmarsund (Sverige) I 402.10. – Borgholm slot I 402.9.
- Borgå, by i det sydlige Finland *473 I 325.1. – Borgå gymnasium I 404.17.
- Bornholm, dansk ø I 397.13.
- Botanik 562 I 382.9,27 II 164.23.
- Botanisk Have, Calcutta I 338.1 II 28.20 32.32.
- Botanisk Have, Kbh. I 338.3.
- Bouchir, se Bushire.
- Braminerne, dvs Brahmanerne I 420. II 421.27.
- Brasilien Gujana, den under Brasilien hørende del af landområdet Guayana i det nordøstlige Sydamerika II 164.25.
- Brecklum, kirkelandsby i det vestlige Sydslesvig (i det frisisksprogede område) II 123.32.
- Bredgaden (i Kbh.) I 85.3.
- Breiðabólstaður, kirkested og præstegård i Fljótshlíð i Rangárvallasýssel på det sydlige Island, et af landets anseligste præstekald I 261.9, 12.
- Breiðholt, gård sydøst for Reykjavík (*)181 *392 480 484 587 620 656 659 I 437.25 II 6.17 11.12.
- Brekka í Skaptafellsýslu, gården Brekka i landskabet Lón, østre Skaptafellsýssel på Østisland I 175.18.
- Bremen 874 937 966 II 255.7.
- Bretonsk 928. Jfr. Britannisk.
- Britannisk I 315.8 385.3. M 78. Jfr. Bretonsk.
- British Museum II 183.11.
- Britisk, dvs Britannisk (s. d.).
- Britiske guvernement i Bengalen 318.
- Brændekilde, Rasks fødeby, sogneby i Odense herred, Fyn I 295.5.
- Bucharer, beboerne i staten Buchara i det sydøstlige Turan I 385.24.
- Burhanpore, by ved Tapyt-floden i Nimardistriktet i Centralindien II 32.10.
- Burjæter, mongolsk folk i det sydøstlige Sibirien og nordlige Mongoliet I 385.29.
- Burma, provins i Bagindien I 317.24 363.17 II 11.6 20.25 55.27.
- Burman, se Burma.
- Bushire, havneby ved den persiske havbugt; også Bender-Bushire 3: havnen Bushire II 16.5 18.9 32.11.
- Bøhmisk, dvs Čechisk.
- Börssalen, dvs Stora Börssalen i Börshuset i Stockholm, nu Svenska Akademiens mødelokale I 239.6
- Båhuslän, se Bohuslän.
- C: ord som mangler under C, se K.
- Cachara, muligvis Kashgar i Centralasien I 413.29.
- Calcutta *443 *444 I 337.26 412.30 445.7 454.3 II 11.6 24.15 28.1, 24 31.3 34.2 40.20 52.16,19 59.1.
- Caleh, muligvis Kelat i Belutchistan I 413.29.
- Candy, by på Ceylon, tidligere hovedstad i et kongerige af samme navn II 140.17 175.22 244.30.
- Čaričyn, det senere Stalingrad i Rusland I 435.6,20.
- Cassel (Tyskland) 526 *544 *580 *632 *652 I 63.17 II 89.26 169.27.
- Čechisk II 93.9 170.22.
- Celtiberisk, dvs Iberisk I 292.18 II 197.16.
- Čeremissisk 395 I 371.32 385.13 II 247.29. M 178.

- Charlottenborg, palæ ved Kongens Nytorv i Kbh., fra 1753 sæde for Kunstakademiet I 258.28.
- Chiva, russ. provins i Turan I 317.10.
- Chorasan, provins i det nordøstlige Persien II 13.15.
- Christiania, nu Oslo (Norge) I 17.15, 21 18.31 123.32 126.15 128.30 131.33.
- Chunsay, se ad I 315.1.
- Čirkassien, den vestlige del af Kaukasusnordskråningen samt noget af Sortehavskysten I 429.17.
- Čirkassisk I 314.21 385.21 455.22,23 456.17 II 107.11.
- Colombo *446 *450 451 *452 II 210.6.
- Concordia, forening 248.
- Consistorium Academicum, Lund II 146.21 - *fra* 571.
- Čudisk, čuder er en i Rusland fra gammel tid anvendt betegnelse for forskellige finske stammer, særlig esterne; navnet er desuden af ikke-russiske forskere brugt som betegnelse for finske eller finsk-ugriske folk i almindelighed II 101.1,13 247.30.
- Čukčisk, både indlandsčukčerne og kystčukčerne taler samme sprog, čukčisk, men Rask skelner mellem to sprog, som hører til hver sin klasse (indlandsčukčernes til den beringske og kystčukčernes til den kamčatkiske) I 376.10, 12 385.16,18.
- Čuvašisk 395 I 372.1 385.27 427.26. M 140, 175.
- Dagen, dagblad udg. i Kbh. 1803-43 459 I 23.9 130.3.
- Dalarne, landskab i Mellemsverige I 336.15.
- Dalarön, toldsted sydøst for Stockholm på en odde ved Østersøen I 200.7.
- Dalsk, dialekten i Dalarne I 194.26-195.24.
- Danir, den gamle nordiske betegnelse for danskerne I 316.15.
- Danmark, samtidige begivenheder og tilstande 348 I 19.14 20.11 21.26 23.5 129.7 194.19 201.13 223.27 264.27 327.19 339.13 373.5 377.5 378.11 II 21.14 34.30.
- Dansk i forholdet til tysk og andre sprog 855 969 I 16.18 35.26 42.16 43.6,30 45.19 46.29 71.4 74.25,27 98.6 103.16 108.16 128.8 133.31 144.16 192.21 193.6 195.5,9,17 243.26 283.26 305.1 328.11-329.27 332.16 355.14 380.30 382.21 388.29 392.21 405.11 II 15.1 42.33 76.21 122.23 123.2, 9, 11 128.7 139.16,19 145.27 161.19 162.22 169.4 172.27 218.15. Bb 55, 59. M 54, 210 34°; tekster Bb 146, 149, 240. - gammel-dansk 10 106 559 I 298.26 II 144.6 -16 188.17 189.4,17 192.18 216.2 225.19. Bb 109, 168-169, 208 k. M 11, 34, 50, 51, 52, 53. - danske dialekter 694 1063a I 4.12 47.21 194.29 195.18. Bb 152. M 29, 165, 189. - dansk-norsk Bb 112, 153, 216 i. - Se desuden Etymologi, Fonetik, Formsystem, Orddannelse, Retskrivning, Terminologi, kemisk og lingvistisk.
- Dansk Litteratur-Tidende, tidsskrift, udkom 1811-36, afløste Kjøbenhavnske lærde Efterretninger I 130.5 207.11 262.4 330.2 359.19 407.16 409.14 411.15 II 70.22 231.4.
- Dansk Minerva I-VIII, udg. af K.L. Rahbek 1815-19 I 411.27.
- Det Danske Guvernement i Trankebar

- 454 494 495 496 497 537 I 438.5
454.1 II 60.16. – *til* *453. – Jfr.
Det Danske Råd i Frederiksnagor.
- Den Danske Legation i St. Petersborg
I 351.25 352.13 358.7 359.22.
- Det Danske Missionselskab, stiftet
1821, drev bl.a. missionsvirksomhed
i de danske besiddelser på Guinea-
kysten og bekostede udgivelsen af
Bb 129. II 214.14.
- Det Danske Råd i Frederiksnagor 455
494 495 496 497 537. – Jfr. Det
Danske Guvernement i Trankebar.
Se Frederiksnagor.
- Deezbüll, kirkelandsby i det vestlige
Sydslesvig (i det frisisksprogede om-
råde) II 134.15.
- Dekhan, den sydlige del af Indien
(syd for Vindhya-bjergene) *432 II
29.2 209.28 214.11 244.31.
- Dekhansk, se Dravidisk.
- Deklination, i almindelighed I 382.29,
32 383.6,10,12 II 46.18,24. –
angelsaksisk 862 I 145.3 – aleutisk
I 374.28 – dalsk I 195.23 – dansk
I 388.32 II 15.4 – engelsk I 388.32
– finsk I 303.12 364.28 405.12 II
245.24 – gotisk I 145.3 – græsk I
59.14 63.21 148.24 – islandsk I
65.29 144.29 – pali II 57.23 –
persisk I 388.32 – russisk I 419.20–
421.9 423.1 – sanskrit II 57.23 –
zend II 25.15.
- Departementet for de udenlandske
affærer, Danmark I 411.13 II 33.12.
- Derivation II 14.25 15.10.
- Derendingen, lille by i Würtemberg
II 202.10.
- Deventer, by i det østlige Holland II
243.13.
- Dialekters forhold til rigssproget eller
stamsproget I 16.33 66.12 74.23
139.24 143.28 194.26 II 77.18.
- Didrik af Berns saga I 202.2 204.13.
Jfr. Vilkinasaga.
- Digte, af Rask 10 *272 I 90.25–92.17
110.7 307.25 354.31 II 8.29 228.19.
Bb 62, 66, 174, 205 b, 228. M 39, 191
199. – *til* Rask 451 665 I 87.16–90.8.
– anmeldt af Rask Bb 68, 111, 114.
- Dimidovs Samling i Moskva (se P
Demidov) 303.
- Directionen for Fonden ad usus publi-
cos I 18.27 19.10 367.13 408.8,23.
– *fra* 247 *362.
- Direktionen for Univ. og de lærde
Skoler, se Den kgl. Direktion for
Univ. og de lærde Skoler.
- Disputatser 821. M 210 27°. – Rasks
egen I 146.22.
- Djúpavogur, handelsplads på Øst-
landet på Island I 179.8.
- Don, flod i Rusland I 315.4 437.15.
- Dorisk I 384.25. M 36.
- Dorpat, universitetsby i Estland *347
I 376.21. Se også Universitetet i
Dorpat.
- Dravidisk *784 I 315.5 384.18 II
45.30 46.14 58.30. Bb 224. M 91,
109, 159. Jfr. Kanaresisk, Malaya-
lam, Singhalesisk, Tamulisk, Telu-
gisk, Tuluvi.
- Dresden II 86.16.
- Drottningholm, kgl. lystslot ved Mä-
laren (Sverige); slottet med dets
kunstskatte og bibliotek overtoges
1777 af den svenske stat, og biblio-
teket er senere indlemmet i det kgl.
bibliotek i Stockholm 734 743 755
761 768 795 796.
- Die Druiden an der Donau, heraus-
gegeben von der Gesellschaft der
Dänenfreunde, heft 1–2, Ulm 1826,
heft 3, Ulm 1828 II 229.4.
- Dugorisk, dvs digorisk (ossetisk dia-
lekt) I 314.19. M 92.
- Dyna, flod i Rusland I 315.4.

- Echterdingen, lille by syd for Stuttgart i Würtemberg *780.
- Eckerö, lille ø vest for Åland i øgruppen Ålandsøerne I 304.23 320.18.
- Edda, Snorres I 75.11,19 138.1,12 159.16 204.22 212.22,24 231.29 238.14 245.6,26 304.29 305.27-307.21 312.4 316.1 322.5 350.6 II 39.14,17,32 74.27 75.4. – Håndskrifter: Cod. reg. (Gl. kgl. Saml. 2367 4°) I 7.1 219.28. Cod. Worm. I 7.2 9.14, isl. afskrift heraf i AM Rask 7 I 220.5. Cod. Ups. I 7.3 9.15 124.15 125.16 126.12 127.26. Cod. Traiectinus 16. – Afskrifter I 7.1 9.6 219.25 239.9 (om Rasks afskrifter jfr. M 7 1° og 3°). – Enkelte digte: Gróttasöngur I 159.16. – Udgaver Bb 25, 32 (se Rask Bb). M 6, 7 1° og 3°, 32. – Svensk oversættelse I 257.11 311.15 320.14 II 70.2.
- Edda, Sæmunds *34 *36 *39 41 127 184 I 8.21 27.20 40.17 75.18,20,22 76.3 93.30 95.9 123.20 124.28 125.7 137.10,21 139.32 141.32 158.14 159.1,7 183.25 212.22 221.28-223.18 231.29 245.26 316.1 350.6. – Håndskrifter: Cod. reg. (Gl. kgl. Saml. 2365 4°) I 54.2 75.31, afskrifter heraf I 57.11,14 222.5 282.28 II 110.17. Andre håndskrifter I 54.4 75.30 221.28f. – Enkelte digte: Atlakviða I 140.28 141.22,28. Atlamál hit Grœnlenzka I 140.7,10,14, 22,23,28 141.8. Fáfnismál I 75.29 140.16,20. Grógaldur I 62.3. Guðrúnarkviða I: I 140.31. Guðrúnarkviða II: I 141.22,26. Guðrúnarkviða III: I 94.31. Hamarsheimt el. Þrymskviða I 40.22 437.11,15. Bb 233. Hávamál I 49.3 62.4 158.14 159.2 210.18. Helgakviða Hjörvarðssonar I 57.16,17 63.6 72.31 75.8. Helgakviða Hundingsbana I: I 57.16 141.5. Helgakviða Hundingsbana II: I 93.30 140.25 141.25. Loðbrókarkviða Bb 119. Reginsmál I 141.1,5. Rígs mál I 83.7, 17 84.2. Sigurðarkviða hin skamma I 141.11,13. Skírnisfór I 40.17 59.6 63.9 75.1,5 166.8 258.4. Vafþrúðnismál 148 *272 1066. Völundarkviða I 62.3 95.23 124.28 125.7. Völuspá I 57.16 62.3 96.30 123.20 159.2 208.6 210.17 279.2. – Udgaver Bb 7-8, 26, 205k. M 14, 32, 47, 197. Om den arnamagnæanske kommissions udgave, s. d. – Svensk oversættelse I 257.11 300.30 301.13 311.20 312.18 320.14 323.27 324.4 325.11 350.8 362.19 396.18 II 70.2. – Engelsk oversættelse I 348.19.
- Edinburgh *477 *524 *536 552 *695 960 I 239.25 400.10 II 154.11 182.22 183.5 196.18 215.5.
- Edinburgh Review 796.
- Efterslægtsselskabets skole i Kbh., oprettet 1797 af Selskabet for Efterslægten til virkeliggørelse af dettes pædagogiske ansøkelser I 135.32 146.11 157.30.
- Egils saga, udg. 1809 af den arnamagnæanske kommission I 5.5 13.29 96.1 97.10 99.9 112.14.
- Ejderen, grænsfloden mellem Slesvig og Holsten II 144.6.
- Eiderstedt, halvø på Sydslesvigs vestkyst nord for Ejderens udmundning i Nordsøen; beboerne er opr. frisere, men det frisiske sprog fortrængtes allerede i 17. årh. af plattysk II 133.33.
- Ekenäs, havneby i det sydvestlige Finland *310.
- Eksaminer 991 1033 1043. Om Rasks egne eksaminer se Anden eksamen og Teologisk studium.

- Ellwangen, by i staten Würtemberg (Tyskland) II 207.16.
- Empiri I 63.27 66.1 68.2 78.10 108.14 144.5 148.21 149.27 364.3 382.7.
- Endereb, muligvis Indor i Nordindien I 413.29.
- Engelsk: Oldengelsk I 142.23 143.4, 21 145.3 156.32 157.3 183.11 205.15,28 206.2,10,15,18 218.17 227.3 229.19 243.18 382.3 388.2,9 422.32 II 77.2 89.7 109.5 121.24 144.5, 9-10, 19 239.30 240.25-241.5 242.25. – Rasks studium af oldeng. 102 106 862 896 I 65.27 103.17 107.24 114.16 299.21 380.32 II 113.2. Bb 23, 119, 179, 205g, 205m, 205n, 223, 226, 227; tekster Bb 17, 48,237. M 22, 69, 70, 148, 173, 210 15°-16°. – Nyengelsk I 16.13 48.3 71.19 74.21,23,26 100.33 133.31 139.24 184.11 382.18 384.22 388.32 405.19. – Rasks studium af nyeng. I 15.28 26.32 50.2,8 60.15 153.28 156.23 298.18. Bb 140, 151, 156, 200. M 210 26°, 210 28°. – Se desuden Fonetik, Retskrivning, Sprogfærdighed, Undervisning.
- Enköping, by i Uppland i Sverige *804 II 197.5.
- Eskimoisk, i Grønland I 120.30 121.5 303.17 309.29 314.10 348.22 374.21 385.20 386.12-16, 22, 25, 27 441.10, 14 II 13.29 46.24 47.6 92.28 103.14 185.29. Bb 24, 229, 230. M 35, 38, 91, 145, 148. – uden for Grønland I 121.6 314.10. – som sprogklasse I 385.20 427.25.
- Eskurial, dvs Escorial, det berømte slot i byen af samme navn i Spanien I 327.17.
- Esslingen, by i staten Würtemberg (Tyskland) II 208.31.
- Estisk 925 944 I 386.27 427.25 II 47.3. M 88.
- Estland I 372.20-373.18 402.33.
- Etrurisk, efter tidens brug fællesbetegnelse for rester af gamle sprog i Italien (oskisk-umbrisk og etruskisk) I 384.25. Bb 165, 167, 208g.
- Etymologi 40 460 559 631 646 653 686 691 735 763 764 900 I 45.7 72.11 94.1 95.2 139.32 195.6 199.22 205.18 II 38.25,28 93.10 188.27 190.9. Bb 1-3, 24. M 30, 146, 186, 187.
- Faaborg, by på Fyn 721 722.
- Fahretoft, landsby i det vestlige Sydslesvig (i det frisisksprogede område) II 134.1.
- Familieforhold 35 113 208 233 *271 I 109.17 192.5 II 244.25. Se desuden om de enkelte familiemedlemmer under Rasks fader etc.
- Fersiska palais-et, dvs Fersenske Palatset på Blasieholmen i Stockholm I 304.20.
- Finland I 366.3 372.20 373.30 374.3 402.15-406.26 (især om videnskaben, herunder også sprogforhold i Finland) II 71.20 100.32. Om Rasks ophold i Finland, se Rejsen til Indien.
- Finlappisk, dvs norsklappisk, se Lappisk.
- Finmarken, det nordlige Norge, hvor der bl.a. bor lappisk-talende folk I 357.23 II 219.14,16 268.25.
- Finner I 372.15 II 100.32.
- Finnisk, dvs finno-ugrisk, s. d.
- Finno-ugrisk 281 343a 355 381 518 549 869 903 905 924 956 I 117.24, 32 120.31 303.5,16 314.1,9 315.29 364.18 371.29,33 372.12 373.15 380.32 385.9 386.4 424.25 426.6-428.6 II 46.12 71.11 82.25 266.13. Bb 24, 35, 43, 96, 205c, 205d, 205h. M 46, 210 7°. – Jfr. Cere-

- sisk, Finsk, Karelsk, Lappisk, Mansier, Mordvinsk, Permisk, Syrjensk, Ungarsk, Usbeker, Verkhoturisk, Vogulsk, Votjakisk.
- Finsk 172 282 291 *296 299 314 *319 328 329 330 335 338 343a 346 355 363 365 373 389 518 *607 643 I 126.6 138.32 314.1 316.2,6,9 353.27 364.24 371.23 372.15 385.9 386.4,6,17-22 403.25-406.26 414.22 416.23 417.25 418.14 419.24 426.14, 28, 33 427.2-7,12 427.25 437.14 441.13 447.20 II 14.17 46.24, 32 47.1,2,7-8,12-13,16 81.15 100.22 104.26 107.7 119.31 148.7 222.10 251.9,28. - Rasks studium af fi.: 273 275 314 *319 355 363 389 I 116.33 117.26 123.12 302.23 303.10, 15, 22 304.6 364.10,28 380.32 405.5 -29 422.14 II 245.24 258.9. Bb 43, 96. M 55, 88, 181, 210 20°. - Se desuden Fonetik, Retskrivning, og Sprogfærdighed.
- Fittja, gæstgivergård ved Mälaren 238.
- Flateyjarbók 1066 I 214.28. - Den svenske Flateyjarbók, se Berg Abbeds bog.
- Flekkerende sprog II 14.15.
- Flensburg, by i Sydsvenslg II 157.14.
- Fljótshlíð, bygd i Rangárvalla syssel på Sydlandet på Island I 261.9.
- Flói í Árnessýslu, landskabet Flói i Árnes syssel; bønderne herfra havde ord for at være dumme og sløve I 175.27.
- Folkebøger I 102.18. Bb 240, 248-249.
- Folkenavne 365 540 I 316.1-317.3.
- Folkesagn II 244.19.
- Folkeviser, danske I 162.23 192.21 193.6. - svenske 173 190 197 218 1060 1061 I 162.21 192.15 193.2 212.14 357.30. - færøske I 72.33 162.15. - skandinaviske I 212.15.
- Fonden ad usus publicos 116 247 *362 *594 602 788 789 I 39.17 68.31 201.8 284.18,24 408.5 410.12, 18 II 20.13. Se også Directionen for - - -.
- Fonetik (med hensyn til trykte værker og manuskripter, hvori de enkelte sprogs fonetik kan være behandlet, henvises ud over det her anførte til de under de enkelte sprog anførte numre), almen 855. Bb 124, 201. M 168. - dansk *606 621 625 630 646 647 653 667 676 691 782 1072 I 381.8. Bb 49 fortalen p. 17-19,92. M 30, 168, 210 6° a. - engelsk II 143.25 145.21 240.19 251.21 - finsk I 405.6. - frisiske *560 II 138.28 161.12-163.22 240.11. - græsk I 69.8. M 168. - islandsk 28 *226 246 808 *811 942 *954 1031 1054 1067a I 97.20 144.26 246.15. - lappisk 933 II 234.23 250.8-252.21 268.11-19. Bb. 199. - Se også Retskrivning.
- The Foreign Review and Continental Miscellany 771.
- Forelæsninger, over angelsaksisk Bb 205 g. - arabisk 848 II 214.2. M 156. - asiatiske sprog II 179.28 213.22. - hebræisk 991 *1039 1043 II 263.6. - islandsk 1067b I 186.7,13 210.20 218.10 232.10 239.3.
- Formsystem, sprogets (om enkelte formkategorier se under disse; med hensyn til trykte værker og manuskripter, hvori de enkelte sprogs formsystem kan være behandlet, henvises ud over det her anførte til de under de enkelte sprog anførte numre), i alm. el. for flere sprog 735 I 63.24 66.4 67.23 155.12 364.3 369.23 370.9 383.26-384.14 II 13.30 -15.11 44.17-45.12 46.14 93.10. - angelsaksisk 862 II 77.2. - avestisk II 25.15 29.26. - dalsk I 195.23. -

- dansk 629 631 691 708 782 I 388.32 II 15.1-11 36.18 76.21. Bb 40, 77, 176, 182, 105i, 210, 211, 220. M 34, 49, 168. – finsk 355 I 303.12 364.28 387.9 405.12 422.16 II 14.17 285.9. – gotisk II 77.2 – græsk 585 I 42.4 59.14 63.21 135.27 148.13 II 76.15 77.3,6 258.8. – islandsk I 59.18 65.27,32 117.16 133.32 144.30 II 77.2. – kaukasiske sprog I 240.30 II 14.15 77.1. – lappisk 933. – latin 10a *545 I 42.2 46.12 II 77.3 78.4 199.29. – mandžuiske II 13.30. – osmannisk I 386.9 II 14.18. – pali II 57.21-58.19. – pehlevi II 29.26. – persisk I 387.6-388.33 390.17. – russisk *376. – sanskrit II 57.21-58.19. – spansk II 94.20. – svensk II 77.4. M 55. – tatariske sprog I 386.7 II 13.30. – tysk *766 I 139.23 II 77.4. – ungarsk I 386.9. – uralske sprog I 386.8.
- Fornmanna Sögur VI, se Rask Bb, samt Det kgl. nordiske Oldskriftselskab.
- Fort-Williams-Kollegiet, dvs College of Fort William, Calcutta (den lærde institution med skole, bibliotek etc., som var tilknyttet de eng. militære anlæg) I 348.24 II 21.21 32.28.
- Fóstbrœðrasaga II 35.12.
- Færeyingasaga 461 (om Rasks arbejde med færøsk retskrivning i anledning af C. C. Rafns udgave af denne saga 1832, se Povl Skårup, Rasmus Rask og færøsk, 1964, p. 48 ff.).
- Frankfurter Gelehrtenverein II 160. 12, 24.
- Frankrig, samtidige begivenheder og tilstande I 120.19 134.15 177.19.
- Fransk I 16.8 48.3 71.16 100.33 346.5 387.13 388.3 405.12 II 41.25, 32 43.11 189.8 190.9,23 191.26,30 199.30 242.13 248.12. Bb 216v. M 80, 81. – Se desuden Retsskrivning, Sprogfærdighed.
- Frederiksgave, navn på den nye amtmandsbolig på Möðruvellir på Island (opførtes efter den gamles brand 1826). 882 886 923 980 989 1015.
- Frederikshald, by i Sydnorge, nu Halten 906 927 I 127.22.
- Frederiks Hospital, det kgl. (Kbh.) I 275.5.
- Frederiksnagor, dansk koloni i Bengalen = Serampur. Frederiksnagor hørte under det danske guvernement i Trankebar, men styredes af et eget råd på tre mand, det danske råd i Frederiksnagor. 455.
- Frederiksværk, by på Sjælland I 116.7.
- Frie Selskab af den russiske Litteraturs Venner i St. Petersburg (Gesellschaft der Freunde russischer Literatur), stiftet 1816 af bl.a von Köppen, udgav tidsskriftet *Sorevnovatel' prosvěščenija i blagotvorenija* (Deltager i kappestrid om oplysning og veldædighed) 936 I 333.12 356.14,18. Jfr. komm. til II 66.4.
- Frisisk *560 894 *895 896 *907 II 161.11-163.22. Bb 63, 84, 87-88, 154, 163, 196, 204, 216 p, 216 q. M 23, 71, 72, 73, 74, 150, 210 18°, 223. – Se desuden Fonetik, Retsskrivning. – Jfr. Rasmus Rask *en de Studie van het Oudfries in Nederland* (It Beaken, Tydskrift fan de Fryske Akademy XVI, 1954).
- Frostastaðir, gård i Skagafjord syssel på Island 773 805 826 934 970.
- Frue Kirke, Kbh. I 266.22.
- Frue skole, se Metropolitanskolen.
- Frydendal, navnet på Rasks faders

- hus i Rydskoven i Fjelsted sogn, Vends herred på Fyn 44.
- Færøsk I 72.33 162.15 294.18. Bb 12. M 12, 17, 18, 35, 48. – Jfr. Povl Skårup, Rasmus Rask og færøsk, 1964, Djupedal i Mål og Minne 1965 og Skårup i Mål og Minne 1967.
- Föhr, ø ud for Sydslesvigs vestkyst, hvor befolkningen taler en nordfrisisk dialekt II 161.1.
- Fønikisk I 425.4 426.4.
- Gage 502 503 504 505 509 *584 *594 601 604 870 871 876 892 986 I 86.15 107.12 127.9 153.9,10 186.10 192.8 194.7 326.17 409.4 410.23 II 20.18 66.20 224.17.
- Galle, dvs Point de Galle på Ceylons sydkyst II 60.7 61.19.
- Gammeltorv, torv i Kbh. I 257.8 267.13.
- Ganges I 315.3 317.11 413.19 II 37.2 175.25.
- Garðar, præstegård og præstekald på Álptanes ved Reykjavík 620 656 698 699 728 731 749 753 776 799 832 888 890 911 943 953 973 979 994 1031 1054.
- Garðaríki, alm. navn i den senere isl. litteratur på det russiske rige i Novgorod og Kiev. Jfr. Holmgård. I 247.6.
- Gauthbjergene, dvs bjergkæden the West Ghats på vestkysten af Indien II 29.1 32.15.
- Gebnerne, de i Persien boende parsere I 413.9 II 12.28.
- Gefle, dvs Gävle, by i det nordlige Sverige I 277.10.
- General-Toldkammer og Commerce-Collegium 496 497. – til 494. – fra 495.
- Genus 10a I 101.28 382.29,32 383.5, 10,12 384.21 385.4 421.7 II 46.15. – i græsk I 64.1,26 149.3. – i latin *545. – i zend II 25.29.
- Geografi 1072 I 227.15 296.29. M 27, 215. – Se desuden Undervisning.
- Georgien, begivenheder og tilstande I 455.11 II 1.2 2.6 8.27 13.4.
- Georgier I 446.25 II 1.2 10.28.
- Georgisk *412 I 314.20 385.22. Bb 201. M 93, 171.
- Germanisk, dvs germansk med undtagelse af skandinavisk I 70.17 73.22 132.28 139.14 195.2 315.7 382.15,16 385.1.
- Germansk 10a 891 969 I 70.16 72.22 73.22 108.4 132.28 139.14,24 143.28 145.2 156.33 157.10 183.6,13 184.18 195.2 275.29 315.7,30 316.19 371.25 372.2 382.14 385.1 II 109.1 240.14 241.12 242.23. Bb 24, 177, 208j. M 28, 31, 58, 168. – Se desuden de enkelte sprog.
- Gesellschaft der Dänenfreunde an der Donau, foreløbig stiftet 24/10 1821 til minde om R. Nyerups besøg hos F. D. Gräter i Ulm af 4 af Gräters skoleelever (hvoriblandt G. Hohbach og K. D. Hassler, hvem Gräter i skolen havde undervist i dansk), suppleret med andre dansk- og norddiskinteresserede, deriblandt Th. Nübling. 24/12 1821 sendtes indbydelse til en række danskere om at være med, deriblandt R. Nyerup, Jens Møller, Finnur Magnússon, G. J. Thorkelin, B. Thorlacius og P. E. Müller; 11/11 1822 fik selskabet, hvis formål var at udbrede kendskabet til nordisk sprog og litteratur, kgl. approbation. 1826 var medlemstallet 32, 18 tyske og 14 danske, deriblandt også Rask. Jfr. selskabets skrift Die Druiden an der

- Donau, hefte 2, 1826. 807 II 206.5
229.15, 29.
- Gilleleje, by på Sjællands nordkyst II
63.9.
- Gomel, se Homel.
- Goterne I 429.12 II 61.27.
- Gothersgade, gade i Kbh. II 74.2.
- Gotisk, dvs germansk I 70.17 71.1
72.22 74.3 108.4 133.12 139.16
143.28 145.2 156.33 157.10 186.6,
13 184.18 315.7,30 371.25 372.2
382.14 385.1.
- Gotisk I 74.9 103.17 124.15 139.25
145.3 289.20 299.22 386.12 II 36.22
77.2 87.23 108.6,14 109.5,10-14
143.18 144.19 261.18 Bb 20, 216r.
M 59, 60, 61, 173.
- Gottenborg, se Göteborg.
- Grágás II 21.27.
- Grammatik, se Formsysteem.
- Granthamalfabet, det særlige alfabet,
som de tamuliske brahmaner brugte
i deres gamle sanskrithåndskrifter,
og hvorfra tamil- og malayalam-
alfabeterne stammer M 108, 148.
- Greifswald, by i nærheden af Stralsund
i Pommern I 351.30.
- Grettis saga I 10.17.
- Grisslehamn, lille by på Vaddö i skær-
gården ud for Uppland i Mellem-
sverige *271 I 301.18 311.9.
- Grodno, by og distrikt i det nordøst-
lige Polen II 100.1.
- Grundarfjörður, en handelsplads på
nordsiden af halvøen Snæfellsnes i
Vestisland 916.
- Græsk 10a *31 38 *42 330 585 735
I 48.3 60.17 67.14 69.10 72.14,25
77.16 80.11 94.26,28 97.16 117.11,
24 155.15 161.7,11,20 195.10 275.
28 313.29 314.24 315.6,23,30,31
353.33 372.7 378.14 380.31 384.24
405.17 425.3 457.4 II 36.18, 19
44.6,7,21 45.11 57.16,17 115.2
143.20 153.13 217.20 223.9 241.24
258.8. – Rasks studium af græsk
10a *31 *42 I 59.13 135.25 146.6,
29 148.11 153.29 155.14 161.11
187.20 299.17 380.6 421.15 422.10,
11 423.20 II 76.15 77.3, 6. Bb 24,
32, 45, 208a, 208b. M 31, 36, 83,
148, 151, 152, 153, 210 1°. – Se
desuden Fonetik, Sprogfærdighed,
Undervisning.
- Grønland 216 934 970 I 121.4.
- Grønlandsk, dvs eskimoisk i Grøn-
land, s. d.
- Grønlandske menneskerace I 315.14.
- Gufunes, kirkested på Vestisland i nær-
heden af Reykjavík 808 887.
- Gujarati, det nyindiske sprog, som tal-
es på halvøen Kathiavar og i de
nærmest Cambay liggende stater i
det nordvestlige Indien; det er des-
uden affattelsessproget for mange
af parsernes skrifter og taltes af par-
serne overalt i deres kolonier, især
i Bombay II 25.9 29.17. M 112, 174.
- Gulatingsloven, udg. som Magnus
Konongs Laga-Bæters Gula-Things
Laug, Havnæ 1817, af den arna-
magnæanske kommission ved G. J.
Thorkelin og med fortale af denne
I 112.18 159.23 226.3 234.5 249.21
252.19,23 283.20 294.14 351.22.
- Guzeratisk, dvs Gujarati.
- Gwalior, hovedstaden i staten af
samme navn i det mellemste Nord-
indien *438 439 II 27.32 31.2
32.1,4 54.24.
- Gælisk I 315.8 385.3. M 79.
- Gætulere, et folk, der i oldtiden levede
i den nordlige del af Sahara, syd for
Mauretaniens og Numidiens I 383.22.
- Göteborg (Sverige) I 127.22 129.12,
14, 25.

- Göthiska förbundet, stiftet 1811 i Stockholm (udgav tidsskriftet *Iduna*, s. d.) I 313.3 362.29–363.3.
- Göttingen 781 794 I 248.30 249.2.
- Göttingische gelehrte Anzeigen II 110.30.
- Hafnarfjörður, havneby på Island i nærheden af Reykjavík I 163.13.
- (Schwäbisch-) Hall, byen Hall i det tidligere hertugdømme Schwaben, nu staten Würtemberg I 40.16 II 229.7.
- Halle (Tyskland) *498 *561 *637.
- Hamar, gård i Borgafjord, Mýrasysse, Vestisland 853 881 941.
- Hamborg I 19.15 II 153.3 194.19, 21.
- Hamburger Börse, restaurant i Stockholm II 197.6.
- Hannover 738.
- Hebræisk 735 I 95.1 412.17, 23 424.21, 28 425.22 II 145.22 234.32. – Rasks studium af hebræisk II 179.14. Bb 130, 207, 225, 243. M 40, 131, 132. – Se desuden Forelæsninger.
- Heidelberg II 207.28.
- Heiðreks saga (Gestumblindis gåder) *272.
- Heimskringla 122 I 6.22 83.30 96.3 97.1 99.4 141.6 172.17 187.11, 18 316.1 361.28 II 6.27 75.2 212.29. – Den svenske udgave se Konungasögur, den danske udgave se Noregs Konunga Sögur.
- Helbredstilstand 54 59 430 *443 *444 *445 849 1029 1033 *1039 1041 1044 1045 1046 1049 1050 1051 1052 1053 I 39.15 85.27 93.12 97.33 110.29 124.4 127.4 146.1 147.28 296.6, 20 444.20 446.32 453.4 II 18.14 30.28 45.13, 28 52.17 70.20 259.23 269.24.
- Helsingborg, by på Sveriges Øresundskyst I 122.9 132.11 208.30 209.33 226.14 256.25 268.18 276.15 277.13 284.11 285.13 II 152.26 271.16.
- Helsingør, by på den danske Øresundskyst *456 570 I 124.19 200.5 204.33 253.7 262.29 282.8, 33 287.7 II 72.19 73.10.
- Herat, by i provinsen af samme navn i Afghanistan II 13.16.
- Herjólfstaðir, gård i Þykkvabær præstekald, Sydøstisland I 176.29.
- Hermes oder kritisches Jahrbuch der Literatur, Leipzig II 67.7.
- Hermod. Det nordiske Oldskrift-Selskabs Tidende, Kbh. 1825–26, se Rask Bb 238.
- Hernösand, by i det nordlige Sverige II 147.17.
- Hindukush, bjergområde i det nordlige Afghanistan I 275.11 340.1 341.20.
- Hindustan, betegnelse for slettelandet mellem Himalaya og Vindhya-bjergene i Indien I 413.18.
- Hindustansk I 413.5. M 111. – som sprogklasse = indisk-arisk.
- Hirsholm, dvs Hørsholm, lille by i Nordsjælland II 35.31.
- Historie *2 370 649 I 104.23 105.11 155.5 194.21 316.1–317.3 II 101.11 120.13, 17 214.29. Bb 17, 21, 29, 30, 39, 48, 64, 95, 119, 142, 153, 161, 173. M 32.
- Hnausar í Meðallandsþing, gård i området Meðalland på Sydøstisland I 175.31.
- Hollandsk I 47.1 50.8 139.24 328.18 II 126.7 128.10 240.18 242.14. M 39, 77.
- Hólmar, isl., = Stockholm I 253.29 II 7.18.

- Holmens Kanal, gade i Kbh. II 157.26.
- Holmgård, gl. nord. navn på det russiske rige omkring Novgorod; det udgjorde en del af Garðaríki, s.d. 284 II 101.15, 18.
- Holt i Önundarfjord i det nordvestlige Island 108.
- Holyrood house i Edinburgh, tidligere de skotske kongers residens I 400.9.
- Homel (el. Gomel), lille by i det vestlige Rusland, syd for Mohilev *565 II 82.2.
- Honorarer 530 1032 I 12.24 93.28 II 116.15 147.22 151.3. Jfr. Gage.
- Horsens, by i Jylland I 25.16.
- Hottentottisk I 383.15.
- Hunner I 315.1.
- Huslejlighed 67 1026. Se også Regensen.
- Hvammur i Hvammssveit i det vestlige Island II 12.3.
- Höfn, gen. Hafnar, isl., = København I 182.31 217.6 218.3 219.5 253.30 254.15 259.4 269.20 270.16,19 271.2,4 443.2,4 II 7.8,21 11.7 12.8.
- Håndskrifter, indiske og iranske, hjembragte af Rask 439 497 537 538 *940 I 360.15 380.18 409.21 410.25 411.5 412.7-413.32 419.16 437.31 II 18.24 20.32 24.22 27.9 29.8 30.3 31.10 32.16 40.23 53.19 55.16, 23 60.15 62.14 66.8 244.26 258.35-259.15. Bb 201. M 172, 183 -185, 210 30°-33°.
- Håndskrifter, islandske, i Rasks besiddelse, afkøbtes 1833 Rasks arvinger af den arnamagnænske kommission I 18.3 219.27 220.5 221.23 239.8. Jfr. AM Rask 4 f.
- Iduna. En Skrift för den nordiska Fornålderns Älskare I-X, Uppsala 1811-24, og XI, Uppsala 1845 (udg. af Göthiska förbundet) 1080a I 187.25 265.7 343.12 II 89.10 110.8 145.6 153.1 172.22.
- Illyrisk I 384.26.
- Indbo (møbler og husgeråd) 178 I 3.28.
- Indien, begivenheder og tilstande I 445.8 II 13.19.
- Indiere I 446.26 448.12.
- Indisk (uden hensyn til sprogfamilie) I 413.18 II 28.9 175.10.
- Indisk-arisk I 315.5, 23 363.21 384.17 391.1 413.13,15 II 31.7 112.25. Bb 130, 201, 224. M 91, 118, 158, 159, 160. Jfr. Bengalsk, Gujarati, Hindostansk, Kafirer, Marathi, Pali, Prakrit, Sanskrit.
- Indo-europæisk (Rasks skiftende betegnelser er Kaukasisk, Sarmatisk, Japetisk) I 155.8, 20 240.30 275.27 314.16,19 315.4,14, 22 371.21, 24, 27 372.1 382.13, 29 383.20 384.16 386.2 419.22, 26 423.20 II 14.15, 26 15.3 46.2 77.1. M 83, 148, 168. Jfr. Albanesisk, Bretonsk, Britannisk, Čechisk, Dansk, Engelsk, Fransk, Frisisk, Færøsk, Germansk, Gotisk, Græsk, Gælisk, Hollandsk, Indoarisk, Iransk, Irsk, Islandsk, Italiensk, Keltisk, Latin, Lettisk, Litauisk, Livisk, Moldaver, Nordisk, Oldslavisk, Polsk, Portugisisk, Romansk, Russisk, Serbisk, Skandinavisk, Slavisk, Slavonsk, Slovensk, Spansk, Svensk, Tysk.
- Indo-iransk 516 II 62.5. M 109.
- Indus I 413.5 II 36.30.
- Ingermanland, landområde sydvest for Petersborg henimod Estland I 372.20 373.19-374.1 402.30 403.9 415.5.
- Ingrer, beboerne af Ingermanland I 405.23.

Ingrisk I 427.31.

Inrikes Tidningar, svensk avis, udkom 1760-1820 som organ for svenske indenrigske meddelelser, i 1820 slået sammen med organet for de udenlandske nyheder, Stockholms Post-Tidningar, hvorefter fællesavisen fra 5/2 1821 udkom under navnet Post- og Inrikes-Tidningar I 198.20.

Institut Royal des Pays-bas II 238.31.

Ipf, bjerg i staten Würtemberg, Tyskland II 228.27.

Iransk, sprogklasse, også medisk I 314.23 315.6. Bb 224. M 159. Jfr. Afghansk, Armensk, Avestisk, Kurdisk, Masenderansk, Ossetisk, Pehlevi, Persisk.

Irsk 821.

Isfahan *424 425 *426 I 453.30. II 20.5, 29 33.7 54.23.

Island, samtidige begivenheder og tilstande 16 79 80 107 108 184 187 198 199 201 220 227 513 550 582 655 657 701 707 709 714 716 727 730 741 746 799 806 827 853 881 882 887 889 934 941 943 980 989 993 1028 1053 I 15.12 16.16 166.22 169.30 170.4 171.13,17 173.27 174.21 178.31 183.22 259.28-262.1 435.1, 22 443.32 II 15.30. - Island, videnskabeligt liv, se Bogvæsen i Island.

Islandsk, i alm. (herunder tolkning af ord og tekststeder) *25 *26 28 38 *49 *50 *55 *56 92 *93 *94 97 127 193 242 585 615 621 630 660 691 693 702 *740 741 752 775 885 992 *1003 1020 1052 1057 1065 1069b, I 45.9 55.3 56.31 59.18 71.19, 33 72.4,12,18,31 74.21, 22 78.4 80.28 93.30 95.31 100.19, 28 103.16,20 111.10 114.21 117.11,

25 136.29 138.12 139.32 142.32 143.2,3,4,5,8 144.4 156.32 157.6 164.18 195.3,5,8,14,19 208.16 209.11 212.25 243.18 315.10 316.3 323.5 381.28 382.20 392.5 405.11 437.9,12,15 II 38.22,26,29 39.15, 23 68.7,12 71.32 75.4 77.2 110.25 115.2 144.8-18,28 153.32 169.3 172.27 188.17, 24 189.4,17 192.19 218.18 223.6 225.24 234.27 240.16, 29 241.3, 9, 10, 16 242.25. - Islandsk litteratur (i vid forstand) *49 *50 *90 *93 *94 122 124 192 268 331 370 461 585 615 742 773 808 I 16.21 134.11 169.19 172.10 193.9 198.9,18 201.27 203.9 204.8 214.28 221.12 233.15, 20 249.15 260.25-261.6 361.27 443.6 II 35.3 113.22 120.21. - Rasks studium af islandsk 28 79 80 I 18.3 24.6 26.32 39.3 50.1, 8 54.19 60.10 105.25 123.24 164.15 166.28 172.10,18 173.9 175.14, 23 211.2 240.3 298.20 299.9, 23 380.31 381.30 II 113.2 179.13 197.16 270.6. Bb 12, 14, 18, 24, 27, 28, 175, 183, 197-198, 205a 205h, 205j, 214-215, 217-219, 221-222, 235, 250. M 1-6, 19-21, 25-26, 31-32, 45-46, 148-149, 168, 198, 210 17°, 215, 216. Se desuden AM Rask 4, 19, 66 og AM 422 fol. I. - Islandske tekster Bb 7-8, 22, 25-26, 28, 58, 61, 76, 89, 94, 155, 157, 185-186, 198, 205f, 208l, 216j, 232 -233, 239, 242, 246, 250. M 7-10, 13-16, 32, 42, 47, 170, 197 (m. h. t. brevsteder vedrørende isl. tekster, se under de her nævnte bibliografi- og håndskriftnumre i S og i håndskriftkataloget). Jfr. desuden Berg Abbeds bog, Jómvíkingasaga, Fornmanna Sögur VI, Rasks anmeldelse af F. D. Gräter, Helgakviða (se

- Rask Bb), AM Rask 7. – Se desuden Fonetik, Forelæsninger, Formsystem, Retskrivning, Sprogfærdighed, Terminologi, astronomisk og lingvistisk, Verselære, Undervisningsarbejde. – Interesse for islandsk i Kbh. I 4.29 221.6 234.4 249.20 263.16 278.26–279.11 409.32 II 35.3 118.31 120.20. – i Stockholm 63 I 128.8 162.24 186.13, 27 211.12 232.6. – i Uppsala I 206.12, 20.
- Det Islandske Litteraturselskab, se Lærdomslistafjelagið.
- Det Islandske litterære Selskab (redegørelse for selskabets oprettelse findes i komm. til I 179.21) *90 91 *93 94 95a 97a 108 111 122 124 127 129 130 139 143 150 152 161 168 171 199 203 210 219 224 227 232 246 251 254 256 258 317 332 341 348 361 372 388 398 435 480 484 513 516 522 550 587 620 736 737 744 749 751 753 776 778 787 788 789 799 801 812 828 832 833 842 856 883 888 897 911 939 945 946 947 953 967 973 979 994 1019 1064 1083 1087 I 113.13 225.3, 30 236.11 250.28 251.17–252.14 258.15 260.17 262.17 270.15 438.9 443.14 II 11.27 68.23–69.33 89.22 220.29 244.2 270.2. Bb 171. M 202. – Udgaven af Sturlungasaga (Sturlunga saga eður Íslendinga saga hin mikla með Árna biskups sögu I–IV, 1817–20) 122 124 127 129 137 139 143 144 149 151 165 168 171 172 192 199 204 254 317 332 348 361 435 1065 1067b 1077 I 190.2 207.18 217.2 221.7 224.33 225.8,14 234.5 250.30 251.14 252.7 258.10,17 260.14, 22 262.3,18 II 68.29 69.26 108.1. – Sagnablöð 137 162 168 219 227 254 258 265 348 435 I 182.3 217.22 225.10 260.13 II 69.23 119.13. – Geografiværket (se komm. til I 250.32) 144 152 161 168 196 198 199 200 202 205 209 210 214 215 219 220 222 224 225 227 234 246 252 254 256 317 332 348 372 435 1072 I 250.32 258.25 259.21 262.24 443.25 II 176.12. – Ordsprogssamling 482. – Æfisaga Jóns Eyrikkssonar 554 727 736 751 787 789 790 801 808. – Skírnir 736 751 787 842 860 861 II 212.16. – Íslands Árbækur (af J. J. Espólin) 742 773 776 787 805 808 826 934 943 970 I 258.17 262.6 II 68.30. – Jón Þorlákssons Paradisarmissir 842 856 860 I 258.18. Bb 155, 157, 208 l. M 10. – Hjaltalíns botanik 916 I 443.27, 30. – Ljódmæli, samling af digte efter reformationstiden, se I 443.25 med komm. – Latinsk grammatik ved Árni Helgason (udkom ikke) I 443.28 II 7.15.
- Hið Íslenzka Bókmenntafjelag, se Det Islandske litterære Selskab.
- Hið Íslenzka evangeliska smábókafélag, stiftet 1815 af præsten Jón Jónsson I 181.24.
- Islænderne i Kbh. 219 251 953 I 4.33 10.8,12,15 52.4 137.14 182.28 250.25.
- Isolerende sprog I 383.10 II 14.27.
- Italiensk I 48.3 50.8 69.33 388.3 405.8 II 57.9–10 191.30 223.14,15. Bb 101. M 80, 138, 155.
- Italisk I 384.24.
- Jackarby, gods i Borgå stift, Sydfinland *301.
- Jafna, ø i Palk-strædet ved nordenden af Ceylon II 52.4, 28.

- Jakutisk I 385.27 426.33 427.2-7, 26. M 140.
- Japansk, se Niponsk.
- Japetisk, betegnelse for indo-europæisk II 46.4 77.1.
- Járngerðastaðir i Grindavík (Gullbringu sýsla) på Island I 250.8.
- Jellinge, lille by i Jylland, kendt for de to berømte runestene over Thyra Danebod og Gorm den Gamle II 24.5.
- Jem, område i Finland, også brugt om folket, der boede der II 101.5 120.2.
- Jena (Tyskland) II 80.21 137.2 156.30 160.17.
- Jómsvíkinga saga II 67.19. Bb 22, 58, 61, 205 f, 216 j. M 8. Jfr. Det kgl. nordiske Oldskriftselskab.
- Jonisk I 384.25.
- Journal des Savants II 187.6.
- Journal for udenlandsk Literatur I-VII, Kbh. 1810-16 I 46.5 130.6.
- Jukagirer, palæasiatisk stamme i det nordøstlige Sibirien I 385.15.
- Jökulsá á Fiöllum (eller Jökulsá í Axarfirði), meget vanskeligt passabel vandrig flod, som udspringer fra Vatnajökull i Sydland og løber mod nord gennem ubeboede fjældørkner til Axarfjörður på Nordland; den har ingen vadedsteder og må passeres med færgébåd I 175.9.
- jötnisk, dvs iflg. Rask af finsk-lappisk oprindelse, egtl. adj. til jötunn 'jætte' I 316.18, 21.
- K: ord, som mangler under K, se C.
- Kabul, hovedstaden i Afghanistan I 275.10 341.13 413.5 445.11 II 13.21.
- Kadjak, ø på sydsiden af Alaska I 376.12.
- Kadjaker, befolkningen på øen Kadjak I 385.19.
- Kafirer, folk i bjergegnene på sydsiden af Hindukush, som taler et indo-europæisk sprog I 275.11 339.28-341.26.
- Kafrisk (afrikansk sprog) I 383.14.
- Kajan, område i Finland II 101.6.
- Kallundborg, by på Sjælland I 428.15.
- Kalmukker I 435.3 436.21 441.7.
- Kalmukkisk 395 I 385.29 440.14 441.9 444.27. M 142.
- Kalmar, by ved Kalmarsund i Sydsvrige 120 194 195 I 200.7 397.2-402.3. - Kalmar gymnasium I 397.17 399.12. - Kalmar kirke I 400.1. - Kalmar slot I 400.5-401.19.
- Kalmarsund, sundet mellem Sverige og øen Øland i Østersøen I 402.3.
- Kamascher I 385.14.
- Kamčadaler, den palæasiatiske befolkning i det sydlige Kamčatka I 385.17.
- Kamčatkisk, sprogklasse I 385.16.
- Kanalen, den engelske kanal II 63.16.
- Kanaræisk, dvs kanaresisk (et dravidisk sprog) II 45.32 47.2. M 113, 147.
- Kantabrisk, dvs Baskisk I 385.7.
- Kap, dvs Kap det gode Håb på Afrikas sydspids II 53.5.
- Karamaner, befolkningen i området Karaman i det sydlige Lilleasien I 385.25.
- Karasjok, herred og kirkested i Finmarken i Nordnorge 875.
- Karass II 4.13.
- Karelien, dvs Karelen, landskab i det sydøstlige Finland på grænsen til Rusland II 101.6.
- Karelsk 395 II 101.3, 6 120.2, 8.

- Kasan, by og guvernement ved Volga I 354.10.
- Kashgar, by i Østturkestan i Centralasien I 341.22.
- Kashmir, provins i det nordlige Indien I 413.5 II 13.21.
- Kasus, i alm. 10 a I 382.30 383.6 420.10-19 421.8-422.33 - i angelsaksisk I 65.27 422.32 II 113.2. - i finsk 314 389 I 364.28 405.12 422.14 II 245.24 258.9. - i græsk I 65.10 149.16 421.15 422.10 II 112.20 258.8. - i indiske sprog: II 112.25. - i islandsk I 65.27, 32 149.25 421.15 II 113.2. - i latin *545 I 65.27 149.26 421.19 422.10, 32 II 112.20. - i litauisk I 422.10. - i romanske sprog II 95.13. - i sanskrit I 421.15, 27 422.12, 23. - i slaviske sprog I 420.10 421.8 422.10, 32. - i tysk I 65.27, 33 II 113.5.
- Kaukasiske sprog, dvs indo-europæisk I 240.30 314.16, 20, 23 315.14 382.13, 29 419.22, 26, 29.
- Kaukasiske sprogklasse, dvs afdeling inden for de skytiske sprog I 385.21. Bb 205 h. M 46, 91. Jfr. Abaser, Ćirkassisk, Georgisk, Kistier, Lesghiere.
- Det Kejslerlige Gymnasium, Petersborg I 310.1 318.18 331.6 334.7 337.12 365.8.
- Det Kejslerlige Videnskabernes Akademi, Petersborg, stiftet 1728: 903 I 294.2 393.21 423.11 II 105.18 246.23 253.20, 23. Jfr. Mémoires de l'Académie Impériale des Sciences de St. Petersbourg.
- Keltisk 23 I 70.39 315.7 385.3. Bb 24. M 30. Jfr. Britannisk, Gælisk. - Se F. de Tollaenere, Indogermaans en Keltisch bij Rasmus Rask (Neophilologus 1951).
- Khandala (Bombay Presidency) *433.
- Kiel *533 II 123.33 204.34.
- Kieler Literatur-Zeitung I 134.2.
- Kiev II 98.21.
- Kilde I 42.10 44.16 59.19 71.29 73.25 75.3 78.6,13 100.26 117.12, 25 155.9,15, 20 156.33 183.14 184.11 194.26 195.6 303.17 317.14 369.23 381.27 386.25 II 56.22.
- Kileskrift, se Oldpersisk under Persisk.
- Kinesisk 903 I 315.15 390.20 II 14.27 15.3. M 144.
- Kirgiser I 385.27 427.26.
- Kirkjubær, præstegård i landskabet Tunga, Nordre Múla syssel, Østisland I 175.21.
- Kistier, den georgiske betegnelse for bateserne, den del af det kaukasiske folk čečenerne, som georgierne havde forbindelse med I 385.21.
- Kjós, syssel på Vestlandet på Island I 164.23.
- Kjøbenhavnske lærde Efterretninger 1791-1810, afløstes 1811 af Dansk Litteratur-Tidende I 113.8 130.6.
- Klausturpóstur, isl. blad, udg. af Magnús Stephensen 517 589 I 443.11 II 113.27 119.12.
- Klaverspil I 60.14 87.8 146.30.
- Klosterbiblioteket, det til Kommunitetet hørende bibliotek, som efter nyordningen af Kommunitetet i 1777 oprettedes som håndbogssamling for kommunitetsstudenterne til brug ved dekanernes undervisning af studenterne til filologisk eksamen; det stod først i Regenskirken, men flyttedes senere til kommunitetsbygningen på Universitetet; 1837 bortsolgtes ikke-deciderede håndbøger, og biblioteket flyttedes igen til Regensen, hvorfra det 1852 for størstedelens vedkommende indlemmedes

- i Universitetsbiblioteket (Fr. Reinhardt, Kommunitet og Regensen fra deres Stiftelse til vore Dage, Kbh. 1862) I 153.11 158.6.
- Klosteret, se Kommunitet.
- Knytlingasaga I 99.6.
- Kollegialtidende, udkom 1798–1848 som organ for kgl. forordninger og reskripter og officielle bekendtgørelser I 76.23 112.4.
- Kollegiet for udenlandske Sager i Moskva I 439.12.
- Kommissionen til forbedring af den finske salmebog I 404.29.
- Kommunitet, en til Københavns universitet knyttet stiftelse for trængende studenter, grundlagt 1569 til underhold af 100 fattige studerende. Allerede ca. 50 år tidligere var der ved kgl. bestemmelse henlagt tien-der til Helliggeistklostret mod, at dette ydede et antal studenter frit bord, deraf navnet Klostret, som senere overførtes til den bygning på universitetet, hvor studenterbespisningen og de dermed forbundne disputereøvelser fandt sted, og til hele den med stiftelsen sammenhørende understøttelse af fattige studenter. Institutionen kaldtes endnu på Rasks tid Klostret (jfr. I 172.2 Klosterkassen, dvs Kommunitetets kasse). Som leder af disputereøvelserne og opsynsmand for studenterne var der ved hvert af de ca. 10 borde en dekan, som studenterne til at begynde med selv valgte af deres kreds, men som fra 1777 valgtes af det teologiske fakultet, der også bestyrede kommunitet, og da ikke mere blandt studenterne selv, men blandt kvalificerede ansøgere med bestået embedseksamen. Disse dekaner skulle efter nyordningen af kommunitet 1777 lede de såkaldte klosterøvelser, hvad der egentlig bestod i at føre tilsyn med og kontrollere studenternes studium; efter disse øvelser op- hør i 1795 udnævntes ingen nye dekaner (Fr. Reinhardt, Kommunitet og Regensen fra deres Stiftelse til vore Dage, Kbh. 1862) 112 I 172.2 326.3 360.13,18 367.11,18 408.26 410.11, 20, 27 419.17 II 20.17.
- Det Kongelige Bibliotek, Kbh. 126 136 153 217 242 497 537 538 903 I 107.3 114.24 120.28 127.13 137.9 196.2 212.4 214.8 335.28 358.17,24 397.32 412.28 413.4 II 106.13 249.10 259.13. – *til* 500 760.
- Det Kongelige Bibliotek, Stockholm I 123.24 203.32 II 107.5, 23.
- Det kgl. danske Bureau for udenland- ske Betalinger – *fra* 441.
- Det kgl. danske Gesandtskab i Phila- delphia – *fra* 858.
- Det kgl. danske Kancelli 664 687 881 I 18.26 19.10 112.30 342.21. – *fra* 991.
- Det kgl. danske Landhusholdnings- selskab 107 143.
- Det kgl. danske Selskab for Fædre- landets Historie og Sprog, stiftet 1745 som Det danske Selskab til den nordiske Histories og Sprogs For- bedring (fra 1746 med prædikat af kongeligt), 1810 forenet med det i 1777 stiftede Genealogisk-heraldi- ske Selskab; udgav Danske Maga- zin, hvis 2. række var Nye Danske Magazin (s. d.) *606 671 672 673 732. – *til* 1063 d.
- Det kgl. Danske Videnskabernes Sel- skab (se tillige M 54, 186–187, 221 og Bb 24) 216 242 317 323 486 644 715 774 I 117.9 173.2 199.7 201.15 202.28 203.2, 8 248.2 279.7 327.5

- 337.7 338.6,¹⁰ 339.8, 21 378.8 393.19 II 66.24 148.8 187.15 214.10 220.30. – *til* *48 72 468 581 641 *784. – *fra* 791. – Det kgl. da. Vid. Selsk.'s Ordbog, hvoraf 1. og 2. bind var udkommet 1793 og 1802, og hvis 3. bind udkom 1820: 531 763 764 779 1063a 1063b 1063c I 45.7 104.17 141.21. Om Rasks medarbejderskab ved ordbogen, se Reidar Djupedal i Festskrift til Peter Skautrup, 1956. – Det kgl. da. Vid. Selsk.'s ordbogskommission, som fra 1793 udgav Dansk Ordbog udgivet under Videnskabernes Selskabs Bestyrelse I 244.3. – *til* 4 531 532 1063a 1063b 1080b. – *fra* 1063c.
- Den kgl. Direction for Universitetet og de lærde Skoler, oprettet 1805 med hertug Kristian Frederik af Augustenborg som 1. medlem († 1814), Ove Malling som 2. medlem og D. G. Moldenhawer som 3. medlem, som sekretær L. Engelstoft. Omdannet ved kgl. reskript af 21/2 1817 med Ove Malling som 1. medlem, konferensråd A. B. Rothe som 2., L. Engelstoft som 3. og J. P. Mynster som 4. medlem. Ved Mallings død i 1829 blev antallet af medlemmer igen 3, og ved Engelstofts udtræden 21/3 1832 blev justitsråd I. O. Hansen medlem. – 1068a 1068b I 196.15 199.1.12 213.29 215.14 216.20 223.21, 25 236.26 240.1, 3,12, 20 245.14,21 284.22 285.24 287.17 293.23 326.2 360.11, 24 367.10,16 408.22, 24 409.22 410.10,15. – *til* 76 77 83 *104 455 *471 503 505 *595 *1039 1086. – *fra* 112 252a 509 *594 602 604 864 870 871 986 1043.
- Den kgl. Finansdeputation I 360.24. – *til* 496 497 876. – *fra* 502 537 601 892.
- Det kgl. General-Commissariats-Collegium – *fra* 971 985 995 1012.
- Det kgl. Landoplysnings-Selskab i Island, se Landsuppfrøedingarfjelagið.
- Det kgl. nordiske Oldskriftselskab (Hið konungliga norrœna fornfrœðafélag). 2/1 1824 besluttede C. C. Rafn og Gísli Brynjólfsson i forbindelse med Sveinbjörn Egilsson at oprette en forening med det formål at fortolke og udgive islandske oldskrifter. Som prøve på foreningens udgivelser udsendtes 1824 Jónsvíkingasaga efter Rasks afskrift af Cod. Holm. 7 4° med særskilt dansk oversættelse og med subscriptionsplan for Fornmanna Sögur. En bekendtgørelse om denne private forening, som havde fået god tilslutning, og dens formål tryktes 6/11 1824 i Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn med ønske om, at der måtte blive oprettet et fast selskab til islandske oldskrifers fortolkning og kritiske udgivelse. Et sådant selskab stiftedes derefter 26/1 1825 (med fremtidig stiftelsesdag på Kongens fødselsdag 28/1) af den private forenings medlemmer, heriblandt Þorgeir Guðmundsson, og med Rask som formand og C. C. Rafn som sekretær; selskabet fik navnet Det nordiske Oldskriftselskab (ved kgl. åbent brev af 9/5 1828 med prædikat af kongeligt) 550 616 620 621 625 638 654 656 728 774 787 967 977 1019 1083 1087 II 164.22 172.17 180.27 187.4 215.9 220.28 247.2. Jfr. M 42–44. – Oldskriftafdelingen 949 950 976 978. –

- Udgaver: Jómsvíkingasaga 563 564 II 89.3 118.32 146.14 168.15. Jfr. Bb 185-186. - Fornmanna Sögur eptir gömlum handritum I-XII, Kaupmannahöfn 1825-37 (I 1825, II 1826, III 1827, XI 1828 (Bb 242), IV 1829, V 1830, VI 1831, VII 1832, VIII-X og XII 1833-37). Dertil hørende dansk og latinsk oversættelse er Oldnordiske Sagaer I-XII, Kbh. 1826-37, og Scripta historica Islandorum de rebus gestis veterum borealium, latina reddita et apparatu critico instructa (opera et studio Sveinbjörnis Egilssonii) I-XII, Hauniae 1828-46: 461 519 600 614 630 728 II 118.32 120.30 194.29 195.12 218.12 260.22. Om Fornmanna Sögur I-III, se desuden Olav Tryggvasons saga og Rask Bb 239, om Fornmanna Sögur VII se Bb 246, om Fornmanna Sögur VI se Sup.t. Bb. - Tidsskrifter: Hermod. Det nord. Oldskr. Selsk.'s Tidende for 1825 og 1826. Besørget af Rasmus Rask, Kbh. 1827 (se Rask Bb 238 med henv.). - Tidsskrift for Nordisk Oldkyndighed 1-2, Kbh. 1826-29 (1. bind = Rask Bb 92) 728 II 169.19. Se desuden Rask Bb 92 med henvisninger.
- Det kgl. Norske Videnskabernes Selskab i Trondhjem *557 628 664 687 II 245.11. - *til* *573 *834 849 857 *879 1022. - *fra* *579 829 839 954 *867 *884 *1027.
- Det kgl. Rentekammer I 179.19. - *til* 898. - *fra* 902.
- Kongespejlet, udg. som Kongs-Skugsio, utløgd a dansku og latinu, ved Halfdan Einersen, Sorøe 1768: I 95.32.
- Kongsberg, by i det sydlige Norge I 76.11.
- Kongsvinger, gammel fæstningsby øst for Oslo i Norge I 131.19.
- Konjugation, i alm. inden for større sproggrupper I 383.1,9,10,12 II 46.26 77.1. - i angelsaksisk II 77.2. - i aleutisk I 375.14. - i dansk II 15.4 76.21. - i finsk 355 I 303.12 405.14. - i gotisk II 77.2. - i græsk I 45.24 66.18 II 76.15 77.3-78.14. - i latin 10a I 60.6, 9 II 77.3 78.4. - i mandžuisk II 14.5. - i pali II 58.3. - i persisk I 387.6-388.24 390.17. - i russisk I 423.12. - i sanskrit II 58.3. - i spansk II 94.20. - i svensk II 77.4. - i tatarisk II 14.4. - i tysk II 77.4. - i zend II 25.30.
- Konsistorium ved Københavns universitet I 411.1, 8. - *til* *851.
- Konungasögur, den svenske udgave af Snorres Heimskringla: Konungasögur af Snorra Sturlusyni I-III, Holmia 1816-29 (udg. anonymt) 122 958 964 976 978 1065 I 226.7 256.9 443.1 II 6.27.
- Koptisk, dvs ægyptisk I 383.19.
- Korjakisk, sprog, som tales af den palæasiatiske stamme korjakerne i det nordøstlige Sibirien I 376.8,12 385.16.
- Korsør, by på Sjælland I 302.4 II 19.12.
- Kosakker, dvs ukrainere I 433.26.
- Kotzebuesund, bugt på nordvestkysten af Alaska I 376.11.
- Kreminets, by i det østlige Polen I 429.5.
- Kreolsk I 384.22. M 38.
- Kristendom *24 I 85.10 92.26 109.23 122.7 177.16 241.23 II 180.14 181.28.
- Kristianshavn, bydel i København I 197.26.

- Kristinehamn, by i Mellemsverige I 130.24.
- Kristni-Saga sive Historia religionis Christianæ in Islandam introductæ. Ex Manuscr. Legati Magnæani. Hafniæ 1773: I 95.5 97.30.
- Krivitšer, en slavisk (russ.) folkestamme, som i ældre tid boede ved Dnjeprs kilder omkring Smolensk II 101.14.
- Kronstadt, by og krigshavn i den inderste del af den finske bugt ud for Petersborg I 320.29 347.21.
- Kungliga Svenska Vitterhets- Historie- och Antiquitets-Academien, stiftet 1753, reformeret 1786: 389 638 674 756 757 880 962 I 198.18 202.4 204.6 II 38.15 111.4 146.6 148.21 149.5 257.31. – *til* 769. – *fra* 926. Jfr. Antiquitetskollegium.
- Kgl. Vetenskaps-Societeten, Uppsala, stiftet 1710 som Collegium curiosum, 1719 omdannet til Societas litteraria Sueciæ 963.
- Kunstakademiet i Kbh. II 35.18.
- Kunstkammeret i Petersborg 302 I 334.16 358.6.
- Kunsthord, se Terminologi (lingvistisk).
- Kur, floden Kura i Transkaukasien I 315.4.
- Kurdisk I 384.19.
- Kurer, finsk folkestamme, der i middelalderen boede i Kurland I 373.16.
- Die Kurländische Gesellschaft für Literatur und Kunst i Mitau 909.
- Det Kvindelige Velgørenhedsselskab, Kbh. 113.
- Kvistrum, bebyggelse ved hovedvejen nordvest for Uddevalla i Bohuslän i Vestsverige I 132.12.
- Kvitteringer, fra Rask 5 44. – til Rask 814 824 831 835 837 838 939 947 966 974 1005.
- Kvæner, i oldtiden betegnelse for befolkningen i Kvænland, dvs den norske Finmark og dertil grænsende dele af Nordsverige og Nordfinland II 101.2, 5. 120.2, 8.
- Kymmeneelv, dvs Kymi, finsk elv med udløb i den finske bugt I 374.4.
- København, videnskabeligt liv I 4.31 57.26 76.28 129.5 130.9 135.21 150.1,17 151.10 152.14 157.2 162.12 186.27 189.3 199.18 201.20 207.8, 10 211.17 213.12 221.6 224.6 225.1 234.4 249.18 256.2 263.16 264.16, 31 278.26–279.11 283.20 342.22 361.23 409.8, 31 411.20 II 21.19 35.3 37.10 93.22 118.31 120.20 180.13. – samtidige begivenheder og tilstande I 15.24 132.3, 9 266.22 267.11 342.20. – Se også Höfn.
- Køge (Sjælland) 666.
- Königliche Academie der Wissenschaften, Berlin II 230.9.
- Königsberg, by i Østpreussen I 355.6 II 86.21.
- Labradorsk I 385.20.
- Ladugårdsgårde, bydel i Stockholm, del af Djurgården I 311.26.
- Laksdølasaga, udg. som Laxdæla-Saga sive Historia de rebus gestis Laxdölensium. Ex manuscriptis Legati Magnæani, Kbh. 1826: I 158.7 II 35.8.
- Laksegade i Kbh. I 259.9 271.7.
- Lamutter, stamme inden for det nordasiatiske folk tunguserne I 385.30.
- Landana, område i Nordindien I 413.5, 25.
- Landnámabók I 140.3,19.
- Landsbiblioteket i Cassel (Tyskland) II 153.26.

- Landssuppfœðingarfelagið, dvs Hið konunglega íslenska Landssuppfœðingarfelag, stiftedes 1794 af Magnús Stephensen og fik 1798 kgl. approbation, kaldtes fra 1798 skiftevis Uppfræðingarstiptun, Upplýsingarstiptun og (oftest) Vísindastiptun, hvilket sidste forekommer første gang i kongebrev af 14/6 1799: 203 513 700 801 828 I 261.4, 7.
- Lapland, de af lapper (samer) beboede områder i Nordsverige og Nordfinland (jfr. Finmarken) II 219.17 250.29.
- Lapper I 372.12 II 120.9.
- Lappisk 643 875 912 933 *935 982 *1034 1048 I 314.12 374.28 385.9 405.10 426.15, 28 427.9-10, 25 II 46.32 47.9-11,14 166.31 246.19 270.29. - Rasks studium af lappisk 628 912 922 *935 996 *1013 I 50.2 116.33 117.26 120.27 123.12 126.6 364.11 II 197.16 219.16 234.19 248.2. Bb 24, 117, 199, 205d, 208d. M 89, 90, 148, 210 19°-20°. - Se desuden Fonetik, Retskrivning.
- Larsbjørnsstræde i Kbh. I 106.8.
- Latin 10a I 41.26 43.17 45.3 57.3 69.28 72.13, 26 80.11 94.28 97.16 195.3,10 313.29 315.6, 30 384.25 388.4, 5, 17 405.14 457.4 II 8.21 14.5 36.18 41.27 42.24 44.6, 7, 21 45.11 56.10 57.16, 20 78.4 191.14, 26 199.28 241.20, 24. - Rasks studium af latin 10a *545 I 46.12 65.27 296.28 297.12,14 299.17 421.19 422.10, 32 423.5, 20 II 77.3. Bb 24, 45, 82, 105, 145, 147, 150, 162, 170, 187, 206, 208a, 208c, 208m, 216 f. M 31, 37, 147, 154, 168, 210 1°. - Se desuden Sprogfærdighed, Undervisning.
- Laugarnes, lille næs øst for Reykjavík; her lå fra 1828 embedsboligen for Islands biskop 883 975 993 1028 1053.
- Lebesby, sogn i det nordlige Finmarken i Norge II 246.19.
- Legater, se Understøttelser.
- Leipzig *515 II 79.22, 29 80.7, 9 139.27 153.3.
- Leipziger Literatur-Zeitung I 354.9.
- Leith *93 *94.
- Leksikografi (se tillige Det kgl. danske Videnskabernes Selskabs Ordbog samt Bb 18 og Bb 235) *31 735 I 68.10. Bb 140, 187, 205a. M 1-6, 17, 29, 52-55, 60, 63, 66-67, 71, 74, 76-77, 89, 93, 95, 97, 101-102, 105-109, 113, 122, 132, 135, 138, 141, 147, 151, 155, 165-166, 186-189, 198.
- Leonberg (Württemberg) 891 969 II 229.23.
- Lesghiere, østkaukasisk folk (i Daghestan) I 385.21 II 2.8.
- Lettische Literarische Gesellschaft 925.
- Lettisk 925 944 I 384.28. M 85.
- Libyer, beboerne i oldtidens Libyen, dvs Nordafrika vest for Ægypten I 383.22.
- Lidskjalf, et Ugeblad for Dannekvinde og Dannemænd, i fem Nummere, 6/7-4/8 1825: 618 868 II 169.21.
- Lille Larsbjørnsstræde i Kbh. II 262.26 263.30 271.16.
- Limbgaum ved Tapyt-floden (Bombay Presidency) *434 II 32.14.
- Lindholm, kirkelandsby i det vestlige Sydslesvig (i det frisisksprogede område) II 134.15.
- Linköping, by i Östergötland i Sverige II 146.17.
- Litauen II 99.27-100.18.
- Litauisk I 372.7 384.28 422.10 II

- 57.19 92.25 99.30 103.5 104.17, 26, 29 119.26 141.8 248.7. M 30, 83, 85. Jfr. Samogitisk.
- Literary Society of Bombay, udgav Transactions of the Lit. Society of Bombay II 70.19 182.25.
- Litteraturtidenden, se Dansk Litteraturtidende.
- Livisk 944 I 373.15.
- Lolland, dansk ø II 174.33.
- Lovisa, havneby i det sydlige Finland ved den finske bugt 1001 1010.
- Lund, by i Sydsverige 563 564 (*)569 571 610 616 622 623 626 649 668 706 719 735 739 748 758 759 783 *785 792 802 809 810 899 958 961 I 17.20 109.7 120.16 II 143.6 257.17.
- Lydlove II 109.1, 31. Bb 24. M 31.
- Lærde ord I 100.25. M 31. Se desuden Låneord og Sprogblanding.
- Lærde Efterretninger og Lærde Tidende, se Kjøbenhavnske lærde Efterretninger.
- Lærdómslistafjelagið, dvs Hið íslenska Lærdóms-lista Félag, også kaldt Det islandske Litteraturselskab, stiftet 1779 med det formål at ophjælpe litteraturen på Island; udgav for årene 1780-93 Rit þess íslenska Lærdóms-lista Félags I-XIV, 1781-96 (XV. bind skulle være udkommet 1802, men selskabet var allerede da gået i stå, og dette bind, hvoraf en del var sat, udkom aldrig). Selskabet opløstes 1817 (jfr. komm. til I 225.27) 150 161 168 171 203 227 232 789 I 225.27 251.17 II 68.33-69.25.
- Læseundervisning 543.
- Lån 395 454 455 494 495 496 497 974 1005 I 119.27 II 24.18 27.19 29.6 30.5, 25 40.21 60.16.
- Låneord (se tillige Lærde ord og Sprogblanding) 782 I 47.30 72.1 117.32 386.12, 20 II 141.6. M 30, 55.
- Madras I 445.7 454.2 II 18.10 31.3 34.2 45.20, 25 47.22 52.4.
- Magerne, navn på de mediske og parisiske præster I 413.9.
- Mahratterne, befolkningen i et område i det nordlige Dekhan, som tidligere udgjorde et eget rige med hovedstaden Punah, men 1818 indlemmedes i præsidentskabet Bombay II 31.1 32.8 54.24. Jfr. Marathi.
- Mailand, se Milano.
- Malabarisk, dels = dravidisk II 58.30, dels = malayalam II 45.32 46.28. - M 217.
- Malajisk-polynesiske 31a. M 127, 128, 129. Jfr. Australske sprog, Malayisk.
- Malayalam, et dravidisk sprog II 45.32 46.28. M 117.
- Malayisk = australsk I 315.15 383.15.
- Malebariske kyst, dvs Malabarkysten på Indiens vestkyst II 52.16 58.29.
- Malmorgsgatan i Stockholm I 136.19.
- Malmö, by i Sydsverige II 146.18.
- Mandžuiske, dels sprogklasse, dels sprog inden for denne klasse I 314.13 385.30 386.28 427.12-13, 24 II 13.28, 30 14.5, 16. M 143, 182. Jfr. tungusisk.
- Mansier, vogulernes fællesbetegnelse for sig selv og kondierne (de finno-ugriske ostjakker), jfr. Rask Bb 205c p. 32: I 385.12.
- Marathi M 114, 174.
- Mas (i Rasks dagbog Mao med overskrevet Mhow), distrikt i Nordindien II 32.1.
- Masenderansk, den persiske dialekt, som tales i provinsen Masenderan i det nordlige Persien I 456.11, 14.

- Matematik *2 I 77.16 298.4 II 176.26.
- Mauretaniaer, indbyggerne i oldtidens Mauretaniaen i Nordafrika I 383.22.
- Meðalland, område i den sydlige del af Østlandet på Island I 174.25 175.30 176.28.
- Medisk, sprogklasse, også Iransk I 384.19.
- Meiland, se Milano.
- Memel, havneby i Litauen II 103.7.
- Mémoires de l'Académie Impériale des Sciences de St. Petersbourg (I–XI, 1809–30) I 393.21.
- Merja, dvs Merier, i russiske krøniker navn på et for flere århundreder siden forsvundet finsk-ugrisk folk i Midt Rusland II 101.14.
- Messenger français du Nord, ugeskrift på fransk, som udkom i Kbh. 1825, en tid med J. L. Heiberg som redaktør 598.
- Metropolitanskolen, skole i Kbh., lå på Rasks tid på Frue Plads og kaldtes også Frueskole; bygningerne er nu anneks til Kbh.'s univ. I 109.1.
- Mikluborg á Vinlandi, dvs Mecklenborg i Wenden i det nordlige Tyskland II 10.31.
- Milano I 354.3 II 108.6,10.
- Den Militære Pensions- og Rentefond, se Det kgl. General-Commissariats-Collegium.
- Minden (Westphalen) 816.
- Mineralogi 312 I 349.29.
- Mineralogisk Selskab i Petersborg (stiftet 1816) I 393.29.
- Minerva, dansk månedsskrift, udg. 1785–1808, de to sidste år under navnet Ny Minerva (jfr. Dansk Minerva) I 4.19 II 193.17.
- Minsk, by og distrikt i det vestlige Rusland II 100.1, 7.
- Mitau, hovedstaden i provinsen Kurland i Letland 909 925 944.
- Mnemosyne, et i Åbo udgivet litterært tidsskrift, som 1819–20 udkom to gange om ugen og derefter til og med juni 1823 uregelmæssigt i større hefter (redaktører var Bergbom og Linsén) I 404.25 406.15.
- Mohilev, by og distrikt i det vestlige Rusland II 100.8.
- Moldaver, de rumænsk-talende folk i det gamle fyrstendømme Moldau, hvoraf Rusland i 1822 havde fået Bessarabien I 372.7.
- Mongolsk, dels sprogklasse, dels sproget inden for denne klasse 395 508 I 314.13 353.29 385.29 386.28 422.27 427.23 II 13.28 15.3. M 143. Jfr. Burjæter, Kalmukkisk.
- Moniteur universel, fransk officielt blad (udkom 1789–1868) I 151.21.
- Moraser, ostjakkisk folk I 385.14.
- Mordvinsk I 385.13.
- Morkinskinna, gammelt isl. håndskrift II 260.30.
- Moskva I 439.7.
- Mourom, dvs Murom, by i det mellemste Rusland, skal i middelalderen have været hovedstad i et område tilhørende en finsk stamme II 141.21, 22.
- Mozdok, by ved floden Terek i det østlige Ciskaukasien 400 II 5.20.
- Musik I 86.32 96.20 113.11 153.14 172.20 195.15, 21 196.29 197.2 296.10. Jfr. Klaverspil.
- München (Tyskland) I 354.3 II 98.24.
- Mýrar, gård i Þykkvabær præstekald i Sydøstisland I 176.30.
- Mytologi 170 *438 474 I 75.17 134.10 279.9 282.12 317.14 326.33 327.7 336.10 338.8 339.18. Bb 130, 161.

- Möðrufell, gård i Eyjafjord syssel på Nordlandet på Island I 181.24.
- Möðruvellir, gård i Hörgárdal på Nordisland, amtmandsbolig (jfr. Frederiksgave) 86 111 582 655 I 175.4.
- Møen, ø syd for Sjælland I 263.15 397.13.
- Møntkabinet, Svenske, anlagt i Antikvitetskollegiets tid (s. d.), 1693 overtaget af Antikvitetsarkivet og 1786 sammen med dette underlagt Svenska Vitterhets-, Historie- och Antiquitetsakademien som en særlig samling ved siden af Antikvitetsarkivets oldsagssamling 235.
- Møsogetisk, dvs Gotisk (s. d.).
- Nationalisme (se også Antigermandisme) I 16.18 43.30 45.18 71.20 98.6-99.17 108.15 151.12 328.22-329.27 332.16.
- Neckar, biflod til Rhinen II 229.30.
- Neckarzeitung II 207.28.
- Negrisk, betegnelse for Æthiopisk I 383.17.
- Nerike, dvs Närke, landskab i Mellem-sverige I 336.12.
- Nes pr. Brevik, dvs Nes Jernværk pr. Brevik i nærheden af Skien i Sydnorge 244 I 169.4.
- Niebuß, kirkelandsby i det vestlige Sydslesvig (i det frisisksprogede område) II 129.6 134.15 135.4.
- Nigritisk = negritisk = malayisk-polynesiske? I 315.16.
- Niponsk, dvs japansk I 383.15.
- Njáls saga, udg. som Nials-saga. Historia Niali et filiorum. Sumtibus P. Fr. Suhmii et legati Arna-Magn. (Havnæ 1809) I 5.4 97.23 99.9 112.13 140.4 II 89.5 143.22.
- Nogajer, tyrkisk-tatarisk folkestamme ved Kuban-floden, på Krim og ved Volgas nederste løb I 385.28.
- Nordisk I 5.20 12.12 16.16 46.30 50.16 103.18 117.1 134.4 150.19 155.2 179.27 183.14, 23 184.10 186.13 188.22 190.28 191.3 194.2, 26 195.2 198.23 206.18 351.30 369.27 409.32 411.21 II 214.18. Bb 5, 31, 49, 75, 177, 208i, 208j, 216b, 216h, 216dd. Se desuden Skandinavisk og de enkelte sprog. – Interesse for nordisk i Moskva I 439.7. – i Petersborg I 328.9 329.27 332.21 333.4 358.29 365.4 391.15 393.14 394.16 410.6 411.11 438.24. – i Tyskland *780 II 229.15.
- Nordisk Selskab i Petersborg I 331.25 333.19 365.10 409.6.
- Nordlandet på Island I 171.4,7 173.18 174.15, 24.
- Noregs Konúnga Sögur, dvs Noregs Konúnga Sögur IV-VI 1813, 1818, 1826 (udg. af B. Thorlacius og E. C. Werlauff); de indeholder norske kongesagaer fra tiden efter Snorri Sturluson og udkom som fortsættelse af G. Schönings udgave af Heimskringla edr Noregs Kongasögur af Snorra Sturlusyni I-III 1777-83 (jfr. Heimskringla) I 187.18 198.5 213.7 221.18 234.6 249.21 279.4 294.16 327.12 336.24 348.18 352.30 361.28 411.26 443.2 II 35.6 212.30 253.6.
- Norge, samtidige begivenheder og tilstande I 120.20 126.18 131.1 II 205.3. – videnskabeligt liv I 129.4.
- Nornagests saga II 72.4.
- Norrköping, by i Östergötland i Sverige I 397.9.
- Nortoner, befolkningen ved Norton-sund i Alaska I 385.18.

- Nortonsund, bugt på vestkysten af Alaska I 376.11.
- Nouvelles annales des voyages, de la géographie et de l'histoire, Paris II 99.8.
- Novgorod, by og distrikt i det vestlige Rusland II 101.14, 20.
- Numismatik 135 235 294 302 303 492 507 I 226.21 229.10 392.1 413.11, 24 II 18.21 254.16.
- Nya Posten, svensk avis I 128.16.
- Nye Danske Magazin, udg. af Det kgl. da. Selsk. for Fædrelandets Historie og Sprog, I-V 1794-1827: 671 672 673.
- Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn, udkom 1804-30 med to numre om ugen 844 I 27.19, 23 40.27 111.26 130.3 147.3, 5 411.31 II 37.11 69.33 147.10.
- Nykøbing, by på Falster I 4.5 46.17 50.31 60.33 61.6 70.7.
- Nyland, landskab i Sydfinland langs den finske bugt II 101.5.
- Nyt Aftenblad, udkom 1824-26 (1824-25 udg. af A. E. Boye) - *til* 511.
- Nørregade i Kbh. I 200.5 204.33 287.7.
- Objondirer, samojedisk folk I 385.14.
- Oddi, præstegård i Rangárvalla syssel, Sydland I 165.8, 13 166.13 173.8 261.28 II 114.14.
- Odense, by på Fyn I 135 490 519 703 I 5.13 12.8 21.5 27.31 49.12 103.32 118.22 119.5 121.30 122.27 124.18 147.33 264.5 267.17 277.9 289.5 295.5 299.3 424.8 II 28.27 35.31 64.29 65.8 173.12, 24, 25 174.22 177.25.
- Odense Garnisons Officersbibliotek I 289.5.
- Odense Katedralskole (herfra dimitteredes Rask 1807 efter at have gået i skolen siden 1801) 504 I 43.4 50.31 122.22 279.15 289.7 297.7, 32.
- Odense teater, opført 1795; på grund af manglende teaterinteresse i byen og dårlig økonomi var teatret ofte ledigt for tilfældige tyske Liebhaberere; der spilledes f.eks. af tyske skuespillere 1795, 1809-14, 1821-23, af danske 1796-1805, 1816-20, og ind imellem stod teatret ubenyttet eller var lejet ud til tilfældig underholdning (Karl Schmidt, Meddelelser om Skuespil og Theaterforhold i Odense, 1896) I 308.2.
- Odessa I 429.7, 11 430.1 II 3.3.
- Olav Tryggvasons saga = Fornmannanna Sögur I-III (Bb 239) 519 600 614 621 630 728 II 164.21 194.29 195.12 209.4 260.23.
- Oldsager 135 I 17.13 343.1 400.27 II 93.22 105.14, 22 207.7-208.29 214.18.
- Oldsagskommissionen, Kbh., dvs Den kgl. Commission for Oldsagers Opbevaring, nedsat 1807 med A. V. Hauch, P. J. Monrad, W. H. F. Abrahamson, Fr. Münter og B. Thorlacius som medlemmer og Rasmus Nyerup som sekretær; den sidste afløstes 1816 af Chr. J. Thomsen (jfr. Oldsagssamlingen) 229 308 I 18.23, 27 26.1 27.14 39.26 102.17 229.4 331.11 333.32 334.15 343.4, 8 349.26 358.4, 5 362.10 (hvor arnamagnæanske Kommission må være fejlskrivning) II 119.15. - *til* 302. - *fra* 294.
- Oldsagssamlingen, Kbh. 214 I 17.12 18.24 22.12 25.13 II 93.23.
- Oldslavisk 242 375 I 415.8, 15 420.13 421.13 422.10 II 93.4, 8 103.22 119.32 121.11. M 83. Jfr. Slavonisk.
- Olonetser, den estiske og karelske be-

- folkning i det russiske guvernement
Olonefs, som grænser op til Peters-
borg I 405.23.
- Orddannelse *53 629 631 676 680
690 692 694 697 708 I 100.7 101.3
II 93.10 121.24 155.9 160.1, 26.
Bb 90. – Orddannelselære i alm.
I 383.26–384.14 II 93.10.
- Orientalisk filologi 519 900 I 415.30
418.16.
- Orienten I 56.25.
- Orkneyingasaga, udg. som Orkney-
inga Saga, sive Historia Orcaden-
sium. Ex mss. legati Arna-Magnæ-
ani cum versione latina edidit Jonas
Jonæus (Hafniæ 1680) I 99.8.
- Osmannisk (hos Rask tyrkisk; jfr. Ta-
tarisk og Turansk) 174 395 I 314.12
315.25, 33 385.24 386.6, 7, 9, 422.13
427.23 455.24 II 14.18 46.29 47.5.
- Osseter, bjergfolk i Kaukasus; deres
sprog, ossetisk, er af iransk oprin-
delse og beslægtet med persisk, altså
i modsætning til de fleste andre kau-
kasiske sprog et indo-europæisk
sprog I 412.12.
- Ossetisk 419 I 314.19 315.6 368.4
384.20 453.14 456.18. M 92. Jfr.
Dugorisk.
- Ostindiske Fond, se Det danske gu-
vernement i Trankebar og Det dan-
ske råd i Frederiksnagor.
- Ostjakkisk 395 I 385.12, 14.
- Pali 463 864 I 317.11, 15 349.11
353.25, 32 380.6 422.26 II 31.6
52.23 56.13–58.25 60.15 62.16 244.
28. Bb 99, 201. M 107, 119, 123,
201. Jfr. Ove K. Nordstrand i Dan-
ske Studier 1959 og Fund og Forsk-
ning VIII, 1961.
- Paropamisus el. Paropanisos, i old-
tiden navn på bjergkæde i Asien,
svarer omtrent til det nuværende
Hindukush, som af grækerne også
kaldtes det indiske Kaukasus I
275.12.
- Parsere (ilddyrkere), tilhængere af den
gamle persiske religion, Mazdais-
men (Zarathustras lære, hvori ind-
går ilddyrkelse); de fleste parsere
boede på Rasks tid i det nordvest-
lige Dekhan i Indien, navnlig i by-
erne Bombay og Surat og de mel-
lemtiliggende landskaber; i selve Per-
sien var der kun få; medlemmerne
af den højeste præsteklasse hos par-
serne kaldtes desturer II 25.6, 11
26.17 27.8 29.13.
- Parsisk, dvs. pehlevi-tekster skrevet
med det arabiske alfabet I 384.19
II 25.9 27.9 40.23 62.14.
- Pasigrafi M 84, 161. Se Alfabeter,
Romanisering.
- Pehlevi I 384.19 413.11 II 24.23 25.6
26.16 27.10 29.8, 16, 26, 31 31.10
41.11 44.1, 29 53.19 140.16. Bb 47,
91, 96, 201, 203, 208e. M 98, 100,
101. Jfr. Parsisk.
- Pellworm, ø ud for Sydslesvigs vest-
kyst II 128.22.
- Permisk, dels den syrjænske dialekt,
som tales i det tidligere guverne-
ment Perm (I 371.31), dels fælles-
betegnelse for det syrjænske sprog i
guvernementet Archangelsk og den
sydlige syrjænske dialekt i Perm 355
I 371.31 385.11 427.7. Jfr. Syrjænsk.
- Persepolis 427 II 19.25 20.6 23.9.
- Persere I 446.25 447.18 448.12.
- Persien, begivenheder og tilstande I
445.12 II 12.26–13.18 15.21 17.6.
- Persisk: Oldpersisk 427 I 450.2 II
43.27–45.12 53.25 99.7. Bb 91, 96,
203, 208e. M 158, 201. – Nypersisk
131 174 411 464 507 I 78.12 155.22

- 315.6,11,23 337.28 384.19 412.18,25
447.18 456.12,14 II 26.3 29.16
41.29. – Rasks studium af nypersisk
I 199.21 211.2 265.30 269.26 271.21
364.10 380.3,8 387.4–388.32 390.17
444.26 453.15 II 13.12 25.3. M 31,
102, 157, 201. – Se desuden Sprog-
færdighed.
- Persisk som sprogklasse, = Iransk,
Medisk I 314.22.
- Personnavne 97 242 I 100.29 187.25
316.17 396.2–16. Bb 21. M 32, 34.
- Petersborg, samtidige begivenheder
og tilstande I 307.27 357.2. – viden-
skabeligt liv I 317.27 328.20 330.20,
23 331.24 356.14 359.10 390.18 II
253.31. – interesse for nordisk I
328.9 329.27 332.21 333.4 358.29
365.4 391.15 393.14 394.16 410.6
411.11 438.24.
- Philadelphia 858.
- Pinega, flod i Nordrusland med udløb
i Dvina nær ved Archangelsk 936.
- Podolien, område i den vestlige del af
sovjetrepublikken Ukraine II 100.7.
- Polarisk el. Polarracen, sprograce I
314.15 383.5 386.3 II 15.2.
- Polsk I 144.33 420.13 II 43.11 104.16
170.21 248.7.
- Portugigisk 670 I 50.8. Bb 125. M 82.
- Post- og Inrikes-Tidningar (se Inrikes
Tidningar) II 147.14.
- Prakrit II 29.16 31.6.
- Prisafhandling eller Prisskrift, se Bb
24.
- Prisbelønning, Det kgl. da. Vid.
Selsk.'s pris for Bb 24: 160 I 199.7
201.12 202.28.
- Professorbestalling 252a 253 254 256
262 264 267 268 I 284.23 285.17
286.26 287.9 293.2,9 352.29 360.9
II 118.30 213.18. – Evt. professorat
i Oslo i isl. el. de nord. sprog I
136.29. – Om Rasks tilknytning til
Universitetet i Kbh. se dette. Jfr.
også Ansættelse af isl. litteratør i
Sverige.
- Pronomina I 375.31 388.25 423.7.
- Præstø, by på Sjælland II 38.6.
- Punah, by øst for Bombay, hovedstad
i Mahratternes land II 27.32 31.1.
- Purisme *53 252 266 I 35.31 38.12
39.5 74.14 180.26 387.18–30 II
7.19–8.18 96.24. Bb 132, 213.
- Qualior, se Gwalior.
- Quistrum, se Kvistrum.
- Radix (jfr. komm. til I 133.33) I
64.30 133.33 149.3.
- Radkersburg, by i Steiermark på
grænsen mellem Jugoslavien og
Østrig II 171.26.
- Ravensburg, by i Würtemberg (Tysk-
land) II 207.10.
- Regensen, studenterkollegium i Kbh.,
hvor studenterne havde frit ophold
67 201 *243 *315 *350 *429 *437
1086 I 3.27 9.27 54.29 99.26 118.27
127.5 134.24 136.22 245.30 289.14
310.2 335.6 338.14 II 12.12 37.23
38.8 63.18 65.21 74.9 76.10 87.31
97.26 175.5 226.7.
- Reineke Vos 666. M 188.
- Rejse til Fyn 1808: I 3.26 4.3.
- Rejse til Fyn og Jylland 1811: I 62.8
75.25 77.19 112.1.
- Rejse til Fyn 1816: I 192.4,14.
- Rejse til Fyn 1826: 490 519.
- Rejsen til Indien 1816–23: 97 *104
113 115 119–458 (opholdet i Sve-
rige 119–270 1065–1072, i Finland
273–280, i Petersborg 281–386 1074
–1077, rejsen gennem Rusland, Ge-
orgien og Persien 388–427 1078,
opholdet i Indien 430–455) 466

- 467 469 470 *475 476 478 514
537 542 549 555 655 805 826 I
185.28 192.5,11 196.18 II 65.25
66.21 67.7 69.27 71.6 73.10 74.13
76.1 81.24 84.3 85.16 87.16 92.25,
30 98.1 99.13 105.33 110.3 118.4
142.25 150.13 167.20 179.18, 24
182.27 185.19 196.14 197.8. M 163,
167.
- Rejsen til Island 1813-15: 76 77 *78
-*94 95 96 244 I 13.8 112.33 142.13
146.25 153.28 155.28 158.5 187.9
193.13 194.2 220.23 221.24 222.6,
32 224.17 232.28 240.1,2,14 274.28
398.23,29-399.11 II 66.11 72.25
179.23.
- Rejsen til Sverige 1824: II 143.5.
- Rejsen til Sverige og Norge 1812: *20
*21 23 59 *62-*64 I 7.3 9.15 13.6
15.10 17.24 18.22 25.29 27.4 39.24
116.1 118.6, 31 119.2, 26 120.8
121.10 122.2. 125.27 126.1 127.18
130.11 134.25 135.1,14,25 136.8
137.4 148.6 174.3 183.18 192.10
194.2 240.2,14 II 66.11 214.28.
- Rekonstruktion I 45.12 80.31-81.3
149.7 II 256.7 260.22 261.15.
- Religionshistorie I 342.1 II 22.5-32.
Se også Mytologi.
- Rems, biflod til Neckar II 229.30.
- Retskrivning (med hensyn til trykte
værker og manuskripter, hvori de
enkelte sprogs retskrivning kan være
behandlet, henvises ud over det her
anførte til de under de enkelte sprog
anførte numre), i alm. 735 II 223.14
248.16. M 30 168, 210 25°. - dansk
539 593 624 627 629 630 *639 640
641 646 647 653 656 658 660 661
662 667 671-676 684 686 691 697
711 713 715 717 744 782 855 868
927 I 46.23 58.29 69.32 380.30
381.11 389.5 390.12 406.30, 33
439.20 II 164.2 173.16 174.5 181.8
220.10 228.28. Bb 50, 51, 53, 56,
57, 60, 70-74, 78-80, 83, 85-86,
92-93, 98, 188-195, 209. M 34,
168, 169, 210 4°-6°a, 25°. - engelsk
I 47.24 II 191.30 242.12,14 248.7,12
252.9. - finsk I 345.2-346.30. -
fransk I 47.24 48.8. Bb 148. - fri-
sisk *560 *907 II 237.2. - islandsk
28 192 246 252 258 741 742 808
*811 942 1031 1054 1072 1080a I
69.32 97.20 243.17 II 88.26 108.20
115.2 143.9 153.7 212.16 217.20,24
223.9. Bb 92-93, 175. M 149. -
lappisk 628 II 234.19 248.2-30
250.3-252.21 262.3 268.6-26 270.29.
Bb 201. - slovensk *619. - svensk
674 I 47.26 380.30 390.12 439.20
II 146.7 243.18. - Se også Fonctik.
- Révue Encyclopédique II 187.6 194.6.
- Reykjahlíð ved Myvand, gården Rey-
kjhahlíð ved søen Mývatn på Nord-
landet på Island I 175.8.
- Reykjanes, halvø i det sydvestlige Is-
land I 168.18.
- Reykjavík *78 79 80 81 82 *87 88
*90 91 191 *475 476 482 512 513
514 516 548 550 554 586 611 613
614 655 657 677 696 701 707 709
714 716 729 730 750 777 803 806
859 889 913 968 1023 I 15.21
164.19 165.17 168.13 182.26,31
261.11 435.8 437.24 II 11.7. Se
også Vík.
- Reynivellir, præstegård i Kjósar syssel
på Vestlandet på Island *78 83
*84 85 I 165.17.
- Ribe, by i Jylland I 288.8 424.8 II
177.26.
- Riesum, kirkelandsby i det vestlige
Sydslesvig (i det frisisksprogede om-
råde) II 134.15.
- Riga (Letland) II 103.7 119.19.

- Ringsted, by på Sjælland I 17.6.
- Romanisering, dvs anvendelse af det latinske alfabet i sprog med andre alfabeter 192 199 *619 863 878 1079 I 258.22 262.12 349.4 355.9 381.19 457.5 II 60.26 149.11 210.8 232-233 234.15 235.1. Bb 201, 216t. M 30, 35, 103, 108, 126, 137. Jfr. Alfabeter, Pasigrafi.
- Romansk I 42.1. Bb 49, 151. M 210 10°. Jfr. Fransk, Italiensk, Portugisisk, Spansk.
- Romantik I 85.10 111.28 128.9 147.5 160.17 II 180.14 181.28.
- Rosenholm i Småland i Sverige 546.
- Roskilde, by på Sjælland II 113.17 177.25. - Roskilde lærde skole II 78.25.
- Roxolaner, et skythisk eller sarmatisk folk, som i oldtiden boede mellem floderne Dnjepr og Don nord for det asovske hav I 316.5, 29.
- The Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland - *til* 725.
- The Royal Society of Literature, London I 185.24.
- Runde-Kirke, se Trinitatis kirke.
- Rundetårn, Kbh. I 398.1. Se også Tårnet.
- Runologi 92 555 616 622 *785 802 1080c I 102.20 113.29 227.18 230.3 283.30 289.9 322.25 343.2 425.11, 24 II 89.17 111.17 216.2-3. - Rasks studium af runologi 543 I 24.7 47.3 48.17 114.15 123.11 126.8 145.18. Bb 4, 6, 38, 52, 103, 106, 120, 128, 143, 159-160, 180-181, 216u, 216x-216cc. M 33, 190, 210 6° g og 21°, 222.
- Rusland, samtidige begivenheder og tilstande 981 I 120.20 134.15 147.18 358.18 370.18-372.9 433.24 II 13.6. Se også Petersborg.
- Russisk 276 282 329 407 944 I 346.25 377.27 392.26 415.4 455.21, 28 457.4 II 57.20 92.25 104.16 121.12 248.9. - Rasks studium af russisk *376 1065 1074 I 199.21 208.16 211.2 303.26 304.31 305.1 380.9,12. M 30, 83, 84, 147, 194. - Russiske dialekter II 103.3,7,8 105.1. - Se desuden Sprogfærdighed.
- Russiske legation i Kbh. I 359.8, 20 II 33.10.
- Russiske legation i Stockholm I 359.21.
- Russiske teater i Petersborg I 357.18.
- Rüstringen, landskab ved den tyske Østersøkyst I 317.1.
- Rådhusstræde i Kbh. I 51.20.
- Saga, norsk tidsskrift, udg. af Jacob Aall II 35.9.
- Sagnablöð, Íslenzk, tidsskrift udg. af Det isl. litterære Selskab, se dette.
- Sakskøbing, by på Lolland I 4.4.
- Samarkand, provins i russisk Turkestan I 413.29.
- Samfundet til den danske Litteraturs Fremme og Forskjønnelse, stiftet 28/1 1827: 519 II 225.27.
- Samogitien, landskab i det vestlige Litauen II 99.29 104.19.
- Samogitisk, litauisk dialekt II 104.16, 21 141.8.
- Samojedisk I 385.14 427.25. M 140.
- Sanct Lorenzinsel, dvs øen St. Lawrence i Beringshavet vest for Alaska I 376.11.
- St. Laurentier, beboerne på St. Lawrence-øen I 385.18.
- Sanderumgård, J. v. Bülow's gård i Aasum herred på Fyn 115 135 216 217 *239 253 323 467 *483 490 *493 506 519 *520 575 *608 633 634 642 744 1055 I 5.12 8.8 12.8 17.8 19.22 21.5 27.31 49.12 103.32

- 121.30 122.27 124.18 147.33 255.19
299.6 II 28.27.
- Sanskrit I 78.12 155.21 315.10 317.15
337.27 390.29 413.15 420.11 421.15,
28 422.8,12, 23, 31 II 23.14 26.4,10
12 36.27 40.29 42.19, 23 44.20
46.2,11 53.18 87.23 98.3 199.3
254.8 255.15. – Rasks studium af
sanskrit 1074 I 187.21 317.28 334.26
348.26 353.26 368.16 380.6 II
27.14 28.8 29.16,29 31.6 36.16
56.23–58.25 62.18 88.25 110.22
184.24 197.15 209.26. Bb 158. M 83,
97, 100, 103, 104, 105, 106, 107,
108, 109, 110, 193, 201.
- Sanskritsk, sprogklasse, = hindustansk
I 384.17.
- Saratov, område med by af samme
navn ved mellemste Volga I 435.20.
- Sarepta, den af tyske Herrnhutter i
1765 grundlagte koloni i nærheden
af Sarpas udløb i Volga; navnet er
en fordrejelse af flodnavnet Sarpa
efter det syriske Sarepta *391 396
409 I 435.23 II 4.5 141.12 142.9.
- Sarmatisk, dvs indo-europæisk I
315.6,30 371.21,24,27 372.1 382.14,
29 383.20 384.16 386.2 419.23
423.20 II 14.15,27 15.3 46.3.
- Satakund, landskab i det sydlige Fin-
land II 101.5.
- Savolax og Kangasniemi sogn, dvs
Kangasniemi sogn i landskabet Sa-
volax i det østlige Finland 304.
- Schorndorf, by ved Neckars biflod
Rems i Würtemberg (Tyskland)
855 *873.
- Scriptores rerum Suecicarum medii
aevi I–II, 1818–1829 (udg. af
E. M. Fant, E. G. Geijer og J. H.
Schróder) 823 908 I 195.32 228.1.
- Sel, dengang gård vest for Reykjavík
I 168.16.
- Selskabet for en forbedret Retskriv-
nings Fremme, stiftet 19/3 1836 af
N. M. Petersen, H. K. Rask (kas-
serer) og M. D. Krieger (formand)
m. fl., men påtænkt oprettet allerede
1826, i hvilken anledning retskriv-
ningskassen (den såkaldte å-kasse)
skabtes ved bidrag fra folk, der var
interesserede i Rasks retskrivning;
kassens 100 rdlr. kom i 1836 til at
udgøre det nystiftede selskabs start-
kapital (jfr. brev fra H. K. Rask til
H. J. Hansen af 24/3 1836, Add.
627 n 4°) 661 715 722.
- Selskabet til de skjønne og nyttige
Videnskabers Forfremmelse, stiftet
1759 i Kbh. I 338.11 424.2.
- Selvbiografier *271 862.
- Semantik I 44.6.
- Semitisk I 315.9 372.9 382.32 383.20
385.5 407.26 424.22 II 179.14. Bb
24, 208 f. M 30, 31, 130, 168. Jfr.
Arabisk, Aramæisk, Fønikisk, He-
bræisk, Æthiopisk.
- Serampur, by i provinsen Bengalen
i Indien, hed tidligere Frederiks-
nagor og var dansk koloni *442
*445 481 I 337.26 342.3 348.29 II
175.16.
- Serbisk II 79.17 84.27 88.8,25 110.27
140.6 145.19 153.20. M 86.
- Serisk, dvs Sinotibetansk I 315.15
383.10.
- Shiras, by i det sydlige Persien ved
en karavanevej fra det indre Per-
sien til kysten ved den persiske hav-
bugt; 60 km nordøst for denne by
ligger ruinerne af Persepolis, som
Rask besøgte II 18.9 19.25.
- Siberisk, sprogklasse I 385.14.
- Sigtuna, lille by ved Mälaren i Mel-
lemsverige I 127.23.
- Silkegade i Kbh. I 36.22.

- Simpheropol, hovedstaden i sovjetrepublikken Krim I 429.13.
- Sindh, provins omkring floden Indus i det nordlige Indien; den grænser op til Beludshistan I 341.14.
- Singalesisk II 60.15 62.16 140.18 175.22 210.9 244.28. Bb 44, 201, 202. M 121, 122, 123, 124, 125, 147, 201, 218, 219, 220. – Elu-sproget M 120. – Om Rasks arbejde med singalesisk jfr. Ove K. Nordstrand i Danske Studier 1959 og Fund og Forskning VIII, 1961.
- Singaskär, navn på en stor gård på en af Ålandsøerne. I 299.26 304.23.
- Sinotibetansk I 315.15 383.10.
- Sinsheim, by i Baden (Tyskland) II 207.27.
- Sirmien, landskab i Jugoslavien II 98.24.
- Skálholt, gård på Sydisland, 1056–1796 bispesæde I 95.4.
- Skandinaver II 101.8 120.2. Bb 9–11, 205 l.
- Skandinavisk, sprogklasse I 195.2 315.7 382.15, 20 385.1 386.20. Også Nordisk (s. d.).
- Det Skandinaviske Litteraturselskab, stiftet 1796, udgav en skriftserie, Skandinavisk Museum; fra 1805 under titlen Det skandinaviske Litteraturselskabs Skrifter I 103.10 106.25 330.12 356.20 365.23 366.12 II 35.28.
- Det Skandinaviske Litteraturselskabs Skrifter, udkom 1805–27 og 1832: I 130.9 294.19 366.15 439.29 II 89.19.
- Skandinavisk Museum, se Det skandinaviske Litteraturselskab.
- Skelskør, by på Sjælland 372 469.
- Skilderiet, se Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn.
- Skírnir, ný tiðindi hins íslenska Bókmenntafjelags 1827–54 (fortsættelse af Sagnablöð, jfr. Det islandske literære Selskab) 736 751 787 842 860 861 II 212.16.
- Skoleundervisning *271 I 2.22 34.15 42.12 43.18 68.6.
- Skríða i Hörgárdal, gården Skríða i Hörgárdal i Eyjafjord syssel på Nordisland 110.
- Skutulsfjörður, sidefjord til Ísafjord i Nordvestisland I 254.32.
- Skvaldergade i Kbh. I 259.9 271.8.
- Skytherne, oldtidsfolk i det sydlige Rusland fra floden Tanais (Don) til henimod Istros (Donau); efter de bevarede rester af deres sprog synes de at have været beslægtet med de iranske folk, og de er sandsynligvis indvandret fra Asien. Deres land blev på et eller andet tidspunkt erobret af sarmaterne, der opr. boede mellem Don og Kaukasus, og der skete en folkeblending, hvorefter navnet skyther også brugtes om andre stammer end de opr. skythiske I 314.18 316.13 353.28 386.13 422.9 II 22.24, 28.
- Skythien, skythernes land, i den senere oldtid også brugt som geografisk betegnelse for de centrale dele af Asien øst for det kaspiske hav I 316.13.
- Skythisk, dvs finno-ugrisk og de efter Rasks mening hermed beslægtede sprog, se oversigten I 385.6–30, hvortil kan føjes dravidisk (jfr. II 45.30–47.16) I 314.10–21 315.9, 14, 24, 31 353.27 371.20, 23, 26, 28 383.5, 20, 25 385.6 419.24, 27 426.21, 26 427.19, 31 II 15.2 46.6, 13.
- Skåne, landskab i Sydsvrige II 121.7.
- Slagelse, by på Sjælland I 284.6 288.15 II 19.12.

- Slavisk I 315.7 371.25 372.2 384.30
405.10 414.30 417.24 418.15 419.21
419.29-421.19 422.32 424.24 437.18
II 110.30 141.5 145.20. Bb 24. M
83, 86. Jfr. Oldslavisk og Slavonisk.
Se desuden de enkelte sprog.
- Slavonien, landskab i Jugoslavien II
98.24.
- Slavonisk, dels slavisk, dels oldslavisk
I 415.8,15 417.24 420.13 421.10
422.10 II 93.4,8 103.22 119.32
121.11. M 83.
- Slovensk *619. M 86.
- Småland, landskab i Sydsverige I
303.3 402.4.
- Snestrup, landsby i Pårup sogn på
Fyn 577.
- Snæfells sýsla, Vestisland I 260.2.
- The Society of Antiquarians of Scot-
land, Edinburgh — *fra* 960.
- Sorø, by på Sjælland II 263.31 265.24.
- Sorø Akademi, fungerede som skole
1584-1737 med tilknyttet ridderligt
akademi 1623-65, genoprettet som
ridderligt akademi 1747, men 1793
forlod de sidste elever akademiet,
hvis finanser var yderst dårlige og
først blev ordnet igen, efter at amt-
mand P. Chr. Stemann 1801 var
blevet bestyrer af akademiets gods;
den dermed planlagte genåbning af
akademiet som skole forsinkedes ved
bygningernes ødelæggelse ved brand
1813, og skolen kom først i gang i
1822: I 77.22 214.1.
- Sousdal, gammelt by i det mellemste
Rusland II 141.18.
- Spansk II 191.31 197.16 223.14
240.14. Bb 49. M 24, 80, 81. Jfr.
Leif Sletsjõe, Rasmus Rask romani-
ste (*Studia Neophilologica* XXIX,
1957, p. 39-53).
- Sprogbeskrivelse (jfr. Formsystem) I
63.24 66.1 67.23 155.12 364.2
383.26-384.14 II 93.9. — Sprog-
beskrivelsens metode, se Empiri.
- Sprogblending I 71.18 72.1 315.11,23
353.26 376.7 384.21 422.8.
- Sprogets væsen (og oprindelse) 735.
- Sprogfærdighed, engelsk *94 *438
725 771 863 *895 *907 1079 1083
1087 I 23.22 156.28 392.21 II 25.4.
— finsk I 302.24. — fransk I 23.22
304.33. — græsk I 59.10. — islandsk
6 *25 *26 28 30 *49 *78 82 85 86
*87 88 *90 91 95a 99 100 122 137
139 *149 *152 *162 *185 189 192
196 200 205 *213 215 222 225 227
251 252 258 266 269 *272 *284
312 341 400 *418 *420 425 462
470 491 522 529 567 600 736 *740
742 787 788 789 790 796 797 *811
812 821 825 *841 842 860 862 904
930 978 *1037 1064-1072 1074-
1078 1084-1085 I 39.5 156.4 172.18.
— latin 878 896 929 I 304.32 392.21
II 264.8. — persisk II 25.3. — russisk
*344 I 392.18 440.12,30 II 93.19. —
svensk 63 *64 *66 95 120 *158
*271 273 *283 *288 *297 307 *374
382 387 *424 *541 543 563 564
635 674 682 705 *745 747 761 769
795 *910 *914 I 123.17 126.22
128.17 132.10 135.12,15 210.20
239.6 305.1 392.21 II 146.26 246.4.
— tysk *34 *36 281 287 *394 *501
*510 *619 999 1080a 1080c 1081
I 23.22 43.7 51.28 61.13 62.26
138.4 139.28 305.1 392.21.
- Sproggrupper *376 I 73.29 156.33
314.9,19 371.23-372.9 382.7-383.25
384.16-387.3 426.7-428.6 448.29
II 13.27-15.11 29.32 31.7 45.30-
47.16 209.27-210.6.
- Sprogsammenligning (jfr. Formsystem
og Sprogbeskrivelse) *376 I 26.17

- 45.9 59.18 65.25 71.29 107.26
 116.32 117.14 149.24 157.5 195.6
 364.3 383.26-384.14 386.3-27 426.
 32-427.17 II 13.30-15.11 56.22-
 58.25 104.26 109.1 185.4 248.16.
 Bb 5, 24, 45, 91, 96, 203, 205 c,
 205 h, 208 e. M 30, 31, 83. - Rasks
 store plan om beskrivelse af alle
 sprog efter samme metode og sam-
 menligning af dem I 108.1 152.29
 153.18,25 154.14 155.1 240.29 364.1
 369.23 396.28.
- Sproglægtsskab *376 863 I 73.28
 117.19 120.30 121.5 155.5 195.1
 243.18 314.9,19 353.32 369.23 371.
 23-372.9 374.22 376.5 382.7-383.25
 384.16-387.3 409.26 426.7-428.6
 448.29 II 13.27-15.11 27.13 28.9
 31.7 40.17 45.30-47.16 56.22-58.25
 58.29 119.32 179.19 209.27-210.6.
 Bb 5, 24, 45, 91, 96, 203, 205 c,
 205 h, 208 a, 208 e, 208 f, 224, 229,
 231. M 58, 83, 213-214.
- Sprogstudier 10 a I 49.24 50.13,28
 51.8 152.29 369.23 370.9 II 31.24
 40.16 179.12 183.2 196.26. Se des-
 uden de enkelte sprog.
- Sprogvidenskab 381 I 341.27 370.10
 382.8 390.16. Bb 208 n, 216 t. M 30,
 31, 162, 180, 210 6^b-d. - Sprog-
 videnskabens forhold til andre vi-
 denskaber *55 *56 I 2.14. Jfr. Em-
 piri, Sprogbeskrivelse.
- Sprogvurdering 28 I 26.21 34.27
 41.19 42.8 71.4 74.26.
- Stapi, fiskerleje på sydsiden af Snæ-
 fellsnes på Islands vestkyst, også
 Arnarstapi 700 727 751 801 828
 860 1019 II 260.6.
- Statstidende, dvs Den til Forsendelse
 med de Kgl. Rideposter privilegie-
 rede Danske Statstidende. Udgivet
 af Brødrene Berling, Kbh. 1808-32:
 1058 I 112.5 130.3 209.6 215.8
 216.11.
- Stavanger, by i Norge I 398.33 399.6.
 Stednavne 407 I 316.22 455.21,26,27.
 Bb 74, 81.
- Stiftsbiblioteket i Reykjavík, grundlagt
 1818 af C. C. Rafn (jfr. Rafns dag-
 bog, udg. i Breve fra og til C. C.
 Rafn, 1869, p. 81-82 og 84) 227
 398 550 585 786 801 931 II 11.28
 270.1.
- Stige, landsby i Lumby sogn på Fyn,
 ikke langt fra Odense I 435.8.
- Stipendier, se Understøttelser.
- Stockholm I 17.15,20 18.30 123.9
 126.9 128.7 129.12,15 130.8 135.4,
 18 186.1,13 189.6 191.22 199.17
 200.9 238.33. Se i øvrigt Rasks
 breve fra Stockholm dec. 1816-
 febr. 1818 og breve til Rask fra
 svenskere i Stockholm.
- Stockholms Posten, svensk dagblad,
 udkom 1778-1833: I 161.20 311.30.
- Stockholms Posttidningar, 1735-1820
 navn på det i 1645 startede svenske
 blad for udenlandske nyheder, 1820
 slået sammen med Inrikes Tidningar,
 fra 1821 med navnet Post- og In-
 rikets-Tidningar I 151.20.
- Strengnäs, by i Mellemsverige I 189.19.
- Studerforeningen, Kbh. - fra 466.
- Studiegården, universitetetsbygningen
 i Kbh. I 200.5 287.7 337.20 454.33
 II 61.12.
- Sturlungasaga I 99.7. Om Det island-
 ske litterære Selskabs udgave se
 dette.
- Stuttgart 651 *780 II 229.15,32.
- Sum, område i Finland II 101.4.
- Sundid, dvs Øresund I 250.2.
- Svarträ, sogn i Faurås herred, Hal-
 land, Sverige I 288.9.
- Svea, tidskrift för vetenskap och konst,

- udg. i Uppsala 1818–23, 1825–29 og 1831–32, redigeredes først af G. W. Gumælius, derefter af V. F. Palmblad og P. D. A. Atterbom og 1831–32 af E. A. Schröder 356 I 190.29 II 257.5.
- Svensk I 45.9 71.19 74.25,27 103.16 133.31 381.27 382.21 388.6 II 77.2 145.25 146.33 169.4,22 172.27 188.19 189.4,16 190.22 192.19 195.22. – Svensk litteratur 173 190 197 218 1060 1061 I 135.22 150.2,17 160.28 162.21 188.15,23 189.5 190.25 192.15 193.2 211.10,19 212.14 283.6 404.27. Bb 234 236. – Gammelsvensk 675 II 144.16 195.26 216.2 225.26. M 50, 56, 57. – Svenske dialekter *109 I 74.9. M 55. – Rasks studium af svensk I 22.16 23.24 26.15 50.8 123.16 126.5 211.2 380.33. Bb 110, 216 a. M 55. Se desuden Retskrivning og Sprogfærdighed.
- Svensk Literatur-Tidning, udkom i Uppsala 1813–24 under redaktion af V. F. Palmblad. Medarbejdere var Atterbom, J. H. Schröder, F. B. v. Schwerin, P. A. Sondén m. fl. I 190.12,15,18 208.24 415.14 437.23 II 7.14 197.24.
- Svenska Akademien, se Kungliga Svenska Vitterhets- Historia- och Antiquitetsakademien.
- Sverige, videnskabeligt liv 63 269 I 77.4 151.9 186.13,27 188.15,23 190.26–191.25 211.10 229.32 283.2–9 II 89.10 256.29. – samtidige begivenheder og tilstande 290 305 1009 I 19.14 126.18 129.12,19 131.1 136.5 147.22 150.23 300.29 311.23 323.24 371.13 II 205.8. – Se desuden Stockholm og Uppsala.
- Svíar, den gamle nordiske betegnelse for svenskerne I 316.12,28.
- Sydlandsk, sprograce, = Australske sprog I 383.12 387.3.
- Sylt, øen Sild ud for Sydslesvigs vestkyst II 161.1.
- Syrjænsk, dels det syrjænske sprog, der tales i guvernementet Archangelsk 355 I 371.31, dels fællesbetegnelse for dette og permisk I 385.11 II 246.15 247.25 248.7,31 250.8.
- Sønderlandet på Island, dvs det sydvestlige Island I 172.9 173.10.
- Tabriz, by i det nordvestlige Persien *421 *423 I 445.15 453.30 II 17.19 20.5.
- Tackarby, se Jackarby.
- Tale ved Universitetets reformationsfest 1832: De Ortu, Progressu et Effectu Reformationis Ecclesiae et Universitatis (talen holdtes af prof. Jens Møller, Universitetets rektor, ved reformationsfesten 10/11 1832) *1014 *1016 1044 1045. M 210 22°.
- Tambov, område i det mellemste Rusland I 437.8.
- Tamulisk, dravidisk sprog 1079 I 384.18 II 45.32 46.23 47.3, 7,16 209.29 214.12 244.28 (I 384.18 brugt som betegnelse for den dravidiske sprogklasse). – Højtamulsk II 31.4. – M 115, 116, 126, 147, 148.
- Tanais Asow, se Asov.
- Tananger, havneby på Norges vestkyst I 398.31.
- Tapy, flod i det mellemste Indien med udløb ved byen Surat nord for Bombay II 31.18 32.10.
- Tatarer, betegnelse for tyrkiske stammer i Asien; betegnelsen omfattede tidligere også mongolske stammer I 315.1 427.26 436.21 446.25 448.11 II 61.29.
- Tatariet, middelalderlig betegnelse for

- Centralasien og det af tyrkiske folkeslag beboede sydøstlige Rusland I 317.8 412.32.
- Tatarisk, fællesbetegnelse for alle tyrkiske sprog med undtagelse af osmannisk (I 385.23 indbefattende også dette sprog); Rasks kilder repræsenterede dialekterne i Kazan og Tobolsk 395 411 I 314.10,13 315.24,25,28 353.27 364.10 371.24, 30,33 385.23 386.3,8,12-22,26,28 419.24 422.13 426.13,16,25 427.5, 7,9-10 427.21,29 441.25 444.27 447.19 448.29 455.23,24 456.13,20 II 13.28,31 14.4,8,16 46.12,30,33 107.9. M 176, 177.
- Tauris, se Tabriz.
- Tavastehus, by i Tavastland i det sydlige Finland I 302.11,13,19.
- Tavastland, landskab i det sydlige Finland II 101.5.
- Tegel, nordvestlig forstad til Berlin *704.
- Teheran 422 II 15.18 16.22 17.19 20.5 40.9,13.
- Teisme I 32.24.
- Teleuter, en opr. mongolsk, senere tyrkisktalende stamme i Sibirien I 385.27.
- Telugisk, dravidisk sprog II 45.31 47.2,6,14. M 117, 147, 179.
- Temeswar, by i det vestlige Rumænien II 80.2.
- Teologi 67 370.
- Teologisk studium *33, I 19.3 20.4 21.26 22.15 23.2 24.28 25.5 27.2 40.11 54.14 60.15 62.9 146.21 155.27.
- Terminologi, astronomisk 252. - kemisk *53. - matematisk Bb 132. M 168. - Islandske kunstord i forskellige videnskaber M 32.
- Terminologi, lingvistisk 266 891 I 70.16 72.4 73.22 132.28 139.14 371.20,30 382.13 387.18-30 419.22 426.16,25 427.20 II 7.19-8.18 46.2 96.24. Bb 23 fortalen p. 39-43, 49 fort. p. 19-22, 63 fort. p. 30-33, 213, 216 s. M 55, 168, 210 6°b-c. Jfr. Marie Bjerrum, R. Rasks afh. om det da. Sprog, 1959, og P. Diderichsen, R. Rask og den gram. Tradition, 1960.
- Testamente 388 I 438.5 II 11.18.
- Thüringisch-Sächsischer Verein für Erforschung der vaterländischen Alterthümer und Erhaltung seiner Denkmale II 208.26.
- Tibble, lille by i det vestlige Sörmland i Mellemserverige I 130.13.
- Tibet I 412.32 413.18.
- Tidsskrifter, udg. af Rask eller på hans initiativ: Bb 238, 241, 244. Jfr. Sagnablöd, Skirnir.
- Tiflis 405 *406 *412 *414 *418 419 *420 I 428.28 430.3 432.12 445.3,29 446.2 II 2.14 5.4 16.3,27 20.5 142.7.
- Tigilsker I 385.17.
- Timeløn I 86.1 106.22 135.32 146.11 153.12 157.23,29.
- Tittja, se Fittja.
- Tj, se Č.
- Tommerup, sogneby på Fyn 504 715 717 726 733 II 173.26.
- Torneå, by i Nordfinland 389.
- Trakisk, dvs græsk og italsk (og albanesisk) I 313.29 315.6 384.23 419.21.
- Trankebar, by på østkysten af Dekhan, 1619-1845 dansk koloni 454 I 445.6 II 31.4 50.4 52.4,27 59.16 60.19 209.29 214.12. Se særskilt Det danske guvernement i Trankebar.
- Trinitatis Kirke i Kbh., kaldtes undertiden Rundekirke, fordi Rundetårn er sammenbygget med den og fungerede som opgang til kirkens loft,

- hvor Universitetsbiblioteket havde til huse I 266.24 283.31 289.9.
- Trinkomali, havneby på Ceylons østkyst II 60.21.
- Trolleborg, dvs Brahetrolleborg, hovedgård i Salling herred på Fyn (jfr. Bernstorffsminde) I 320.11.
- Trondhjem (Norge) I 17.20 II 116.9 117.8 149.19 152.19 228.5 236.20 245.11.
- Trykkeriet i Island, dvs Det kgl. Landoplysnings-Selskabs (se Landsopprøedingsarjelagið) og Magnus Stephensens trykkeri på Leirárgarðar; det flyttedes 1816 til Beitistaðir og 1819 til Viðey (se Magnus Stephensen). Trykkeriet lå næsten stille fra 1807 og indtil flytningen til Beitistaðir, men også efter den tid var det småt med produktionen. Dets bedste periode var tiden 1819–25; derefter opstod en strid om trykkeriets eneret til at trykke islandske bøger, hvilket resulterede i, at Magnus Stephensen lod det gå næsten helt i stå. Den islandske stiftsøvrighed frakendte 1828 Landoplysnings-selskabet og Magnus Stephensen trykkeriet, efter at der i 1827 var rejst sag om hans ret til at beherske dette og selskabet. Der var derefter i fem år usikkerhed om trykkeriets skæbne, og bl. a. var der i 1828 og 1830 planer om, at Hið íslenska Bokmenntafjelags ísl. afdeling skulle overtage det, men 1831 kom der en forordning om, at trykkeriet skulle tilhøre stiftsøvrigheden. Magnus Stephensen beholdt dog mod en årlig leje trykkeriet indtil sin død (jfr. Jón Jónsson Borgfirðingur, Söguágríp um prentsmiðjur og prentara á Ísland, Reykjavík 1867). 749 751 775 776 778 801 808 812 828 832 856 888 943 994 I 37.18 252.1 258.21 260.25. Jfr. Bibelselskab. det islandske.
- Tsherkassien, se Čirkassien.
- Tuluvi, dravidisk sprog II 46.1.
- Tungusisk I 353.27 385.30.
- Turansk, fællesbetegnelse for tyrkisk og tatarisk i Rasks betydning af disse ord; ensbetydende med nutidens tyrkisk I 426.16,19 427.28,31 428.6.
- Turkestan, landområde i Centralasien I 341.22.
- Turkestaner I 385.24.
- Turkmaner, gruppe af stammer i det vestlige Turan og tilstødende dele af Persien og Afghanistan I 385.24.
- Tybecker, der skal vist læses Tyba'er, muligvis stammen Tubaer I 385.12.
- Tübingen, by i Würtemberg (Tyskland) 782 II 229.17.
- Tyrkisk, dvs osmannisk, s. d.
- Tyrkisk (hos Rask Turansk, jfr. Tatarisk og Osmannisk) 174 395 411 I 314.10–13 315.24–33 353.27 364.10 371.24,30,33 385.23 386.3–387.2 419.24 422.13 426.13–428.2 441.15 444.27 447.19 448.29 455.23–25 456.13,20 II 13.28–14.27 46.12–47.5 107.9. Bb 205 h. M 31, 46, 141, 176, 177. – Jfr. Baškierer, Bucharerer, Čuvašisk, Jakutisk, Karamaner, Kirgiser, Nogajer, Osmanisk, Tatarisk, Teleuter, Turansk, Turkestaner, Turkmaner.
- Tysk I 56.32 74.19,23,27 102.19 103.16 107.29 133.31 144.20,25,27 373.3 381.28 405.17 II 36.19,25 39.7 42.33 57.18–19 122.24 123.9,11 168.32. – Old- og middelhøjtysk I 142.21,31 143.2,4,5,11,12,19,27 II 109.14,20 144.29 200.22. M 62, 63,

- 64, 65, 66, 210 12° og 14°. – Nyhøjtysk *766 782 855 969 I 26.31 44.21 45.21 48.3 65.27,33 71.4 98.9 100.28 139.28 296.12 328.20–329.25 332.16 381.10 II 77.2 109.5 113.5 126.11,13 139.6,7,16,19 144.9 –10 155.9 160.1,26 161.17 190.22 191.11,24 234.23 241.9,10 242.15 248.12. Bb 97, 108, 216m, 216n. – Old- og middelnedertysk I 58.11 143.20 II 239.29 241.6. Bb 65, 216 o. M 30, 67, 68. – Nynedertysk I 47.2 55.3 382.18 II 122.28 123.1 139.9 162.19,22. M 75, 76. – Tyske dialekter 855 I 74.24 II 203.33. Bb 131. M 210 24°. – Se desuden Sprogfærdighed og Undervisning.
- Tyske teater i Petersborg I 307.27 357.17.
- Tyskland, videnskabeligt liv I 57.20 II 23.16 54.2 80.33 81.10 97.13 110.21 172.18 207.7–208.29.
- Tårnet, dvs Rundetårn; udtrykket „på tårnet“, isl. á turni, brugtes om Universitetsbiblioteket og den arnamagnæanske samling på Trinitatis kirkeloft med indgang fra Rundetårn I 221.25 228.21 249.29 257.7 II 75.11.
- Udenrigspolitik og verdensbegivenheder 29 30 322 600 855 891 969 987 I 15.10 18.21 98.17 120.14 122.6 131.13,21 134.15 147.16 150.19 160.5 162.31 177.19 264.30.
- Udgaver, filologiske, og udgivelsesteknik 630 I 5.28 43.20 143.26. – Udgaver ved Rask Bb 17, 25, 26, 28, 184, 239, 240, 242, 246 og Fornmanna Sögur VI, 1831. Jfr. Zendavesta.
- Ulm, by i Würtemberg (Tyskland) 665 II 228.12 229.4,20,27.
- Umnak, ø i øgruppen Aleuterne I 375.12.
- Unalashka, ø i øgruppen Aleuterne I 375.11.
- Understøttelser (løse, fra J. v. Bülow og andre, samt engangsbevillinger til trykning etc.) *20 *21 54 67 115 160 178 180 184 208 217 323 404 *483 *493 537 *594 602 791 I 5.19 10.4 13.5 15.10 25.29 27.10 46.21 68.31 69.4 108.20 111.4 112.30 116.13,26 118.6 119.8,24 121.13 122.10 125.29 157.25 192.10 208.10 219.21 220.30 293.16 299.3, 8. – faste årlige fra finanskassen; Regensen 502 503 505 509 *584 *594 604 876 892 I 3.27 263.20 II 179.24. – Rejsestipendier, flerårige 77 83 112 247 262 264 *362 419 441 537 I 157.13 169.29 170.26 171.9,15 172.1 192.13 193.20 208.10 216.13 224.2,17 225.24 232.28 233.11 247.23 249.6 268.23 272.8, 13 284.24 285.17 286.10,21,26 293.2,9,26 317.21 325.26 352.29 354.5 360.7,10,12,18,30 367.10,14, 18,20 379.22,27 389.30 408.5,16,26 410.10,12,17,19 411.18 419.16 437.31 II 17.2 19.29 20.10 23.25 30.30 33.20–34.5 54.26 62.7 65.25.
- Undervisningsarbejde, i alm. I 86.1 106.22 135.32 137.7 146.11. – i dansk I 328.12 356.12 II 102.7. – i engelsk I 87.9 146.16 167.11 173.15. – i geografi I 173.15. – i græsk I 146.17. – i islandsk *55 *56 I 51.15 55.2 60.11 62.7 123.15 157.22. – i latin I 146.17. – i regning I 153.12 157.23,29. – i tysk I 173.15.
- Ungarsk I 314.12 364.10 371.32 385.12 386.9,27 419.24 426.12–19 II 45.9 47.15.

- Universitetet i Christiania, stiftet ved kgl. resolution af 2/9 1811, begyndte sin virksomhed sommeren 1813: 43 *47 172 I 86.13,24 114.29 126.17 129.5 136.29 156.27 264.32 279.17 II 180.21.
- Universitetet i Dorpat I 403.14.
- Universitetet i Helsingfors, efter Åbo akademis ødelæggelse ved branden i Åbo 1827 flyttedes universitetet til Helsingfors og fik den officielle betegnelse Det kejserlige Alexanders Universitet II 221.8,18,25 222.3. – *til* *959 *1025.
- Universitetet i Kbh. I 76.22,29 114.24 244.8 263.31 264.9 266.29 267.15 288.16 380.18,21 424.10 II 18.26 27.27 29.27 30.8 31.10 32.17 243.29 265.32. – Specielt om Rasks forhold til universitetet *104 *149 *166 402 *471 *584 *594 *595 602 603 609 614 *663 698 *800 986 1028 1047 1086 I 199.12 215.15 223.25 236.26 255.23 299.7 II 118.16 165.4 167.28 181.26 224.19 265.16 271.20. Se også Eksaminere, Forelæsninger, Professorbestalling, Taler. Jfr. Den kgl. Direction for Universitetet og de lærde Skoler. – Jfr. Paul Diderichsen, R. Rask og den gram. Tradition, 1960, p. 225 f.
- Universitetet i Lund 649 735 I 102.31. Se også Consistorium Academicum, Lund.
- Universitetet i Moskva 388.
- Universitetet i Petersborg, oprettet 1819: I 418.7,12,19.
- Universitetet i Tübingen 665.
- Universitetet i Uppsala I 323.16.
- Universitetet i Vilna II 93.21.
- Universitetet i Åbo, se Åbo akademi.
- Universitetsbiblioteket i Helsingfors, oprettet 1828 efter det finske universitets flytning fra Åbo til Helsingfors efter Åbos brand 1827: 813 840 843 846 901 *959 *1025.
- Universitetsbiblioteket i Kbh. og Den arnamagnæanske Samling 217 318 354 647 864 932 972 I 215.29 228.21 244.10 249.29 257.7 283.2 337.25 342.15 348.13 354.27 358.17, 24 363.22 366.27 391.4 398.1 409.13,16 411.14 412.28 413.14 438.18 II 21.19 91.29 92.3 98.19 161.7 222.8. – *til* 486. – Bibliotekskommissionen I 411.6 412.7 413.32 II 239.11. – Specielt om Rasks tilknytning til Universitetsbiblioteket 54 *104 513 648 683 760 840 845 *851 871 872 878 893 919 920 948 *959 1018 *1025 I 18.16 24.21 36.17 37.4 39.11 86.11 106.22 107.12 127.8 136.23 137.12 146.12 153.9 184.32 186.9 193.26 195.31 221.21,24 269.10 326.17 360.15 367.20 380.21 409.4,21 410.22,26 419.16 438.8,14 II 1.20 11.25 23.24 27.21 29.28 32.29 34.25 37.7. 50.10 53.20 55.17,25 59.23 66.10 99.3 113.15 118.30 226.6 239.9 249.1,9. Bb 67, 69, 166, 172. Jfr. Håndskrifter, indiske, og Håndskrifter, islandske, samt Bibliotekskataloger.
- Universitetsbiblioteket i Moskva 388.
- Universitetsbiblioteket i Uppsala 131 133 174 897 908 II 90.11.
- Universitetsbiblioteket i Vilna II 121.1.
- Uppfostringskomitéen, Den stora, Sverige, nedsat 1825, afgav betænkning 1828 (afløste den ældre Kgl. Uppfostringskomitéen) 802.
- Uppsala, by i Mellemsverige 63 *101 131 133 134 136 *141 (*)151 *156 169 174 204 206 231 262 356 375

- *607 638 938 963 1017 1018 I 13.6
17.20, 24 26.10 123.31 124.14 126.10
127.25 128.7 189.6-31 190.25-
191.29 207.9 228.4 238.33. - Gam-
mel Uppsala I 127.25, 30. - Upp-
sala katedralskole II 215.7.
- Upsal, se Uppsala.
- Uralsk, sprogklasse, = verkhoturisk I
385.11 386.8. M 91.
- Usbeker, tyrkisk folk i Turan I 340.22
385.24.
- Utsjoki, kirkested i den nordligste del
af den finske lapmark II 250.29
251.24 254.12.
- Waaxens en Brantgum ved Dokkum i
Friesland i Holland 894.
- Vadsø, by ved Varangerfjorden i det
nordøstlige Finmarken i Norge 628
643 912.
- Vallanes, præstegård i Sdr. Múla
syssel på Østisland I 181.3.
- Vandkunsten, plads i Kbh. I 51.20.
- Vanerne, nordisk gudeslægt, forskellig
fra aserne; det antages almindelig-
vis, at vanerne repræsenterer en
ældre kultus end aserne I 247.7
361.1 437.9, 12.
- Varberg, by på Sveriges Kattegatkyst
I 126.27.
- Varmá, gård i Mosfellssveit på Vest-
landet på Island 588 654.
- Warschau, dvs Warszawa II 98.25.
- Vartov, stiftelsen Vartov i Kbh. lige
inden for byens gamle vestvold I
257.9.
- Varæger, ifølge den russiske Nestors
krønike navn på de svenske vikinger,
der i midten af det 9. årh. grundlagde
et rige i Novgorod i Rusland; det er
samme ord som det nordiske væringer,
der beteg-
nede den byzantinske kejsers nord-
diske livvagt I 316.7 317.1 II 141.6.
- Vaskisk, dvs baskisk I 315.12, 19
419.25.
- Vassilijostrov, den vestligste ø inden
for Petersborgs byområde; her ligger
bl.a. Universitetet og Kunst-
akademiet I 373.24.
- Vatnsdœla saga, udg. i Vatnsdœla
Saga ok Saga af Finnboga hinum
Rama. Bekostede af J. Aall. Ud-
givne ved E. Chr. Werlauff (Kbh.
1812) I 54.22 159.20.
- Weichsel II 120.7.
- Verkhoturisk, dvs finsk-ugrisk ud over
finsk og lappisk I 371.30 385.11.
- Verslære *606 I 72.18 79.28 96.22
105.26 313.27 II 95.8. Jfr. Bb 12.
- Vesterhavet II 175.1.
- Vesterport i Kbh. I 257.9.
- Vesterås, by i Mellemsverige I 415.13.
- Vestmannaeyjar, øgruppe syd for Is-
land I 164.25.
- Westphälische Gesellschaft für vater-
ländische Cultur. - fra 816.
- Viborg, by i Jylland I 77.24.
- Viborg, by i Finland ved den finske
bugt *280 363 I 302.4, 19 303.21
304.12 403.5 403.25-404.9. - Vi-
borg gymnasium I 403.14, 20.
- Viðey, Viðeyjarklaustur, Viðey er en
ø ud for Islands vestkyst nordøst for
Reykjavík; tidligere lå her et kloster,
hvorfor bebyggelsen undertiden kaldes
Viðeyjarklaustur; fra 1819 befandt
Islands eneste bogtrykkeri sig på Viðey
(se Trykkeriet i Island) 517 553 589 775 778 808
856 994 I 443.12 II 6.24 119.12.
- Vihtis, sogn nordvest for Helsingfors
i Finland 542.
- Vík, = Reykjavík I 165.17 168.13
182.31 270.16.

- Vilkina saga (jfr. Didrik af Berns saga) 180 208 233 245 250 260 267 285
I 202.1 204.8 233.21.
- Villmanstrand, by nordvest for Viborg 293 308 320 354 359 377 384 395
i Finland I 302.11.
- Vilna, by og område i det nordøstlige 396 399 404 407 409 410 413 417
Polen *535 II 86.14, 21 118.15.
- Vitebsk, by og område i det vestlige 419 430 440 441 454 455 459 494
Rusland II 100.1, 8.
- Vogulsk I 371.32 385.11.
- Volhynien, område i den vestlige del 495 496 497 542 550 793 874 898
af Ukraine og den østlige del af 902 937 *940 966 971 974 985 995
Polen I 428.26 II 100.7.
- Votjakisk I 371.32 385.12 449.10 II 1005 1012 1021 1032 1036 1062
47.4 247.22.
- Vänern, sø i Mellem Sverige I 336.12.
- Västergötland, landskab i Sverige I I 5.21 13.10 26.1 62.12 86.1, 14
131.10 II 117.22.
- Völsungasaga II 72.1.
- Ystad, by i Sydsverige II 121.7.
- Zendavesta II 39.32. Bb 91, 96, 203,
208e. M 97-99. - Udgave I 336.8
II 98.9 118.15.
- Ægyptisk I 383.19. Bb 102, 113-114,
127, 178. M 201.
- Ærø, ø syd for Fyn I 424.10.
- Ærøskøbing, by på Ærø *560 *592
*599.
- Æthiopisk I 383.17. M 139.
- Øfjord, dvs Eyjafjörður, fjord, land-
skab og bebyggelse på Nordisland 1066 1067b I 228.18 II 89.1
650 746 827 I 174.24. Se særskilt
Amtsbiblioteket på Øfjord.
- Økonomisk Selskab i Kalmar I 400.22.
- Økonomiske Forhold, Rasks (se til-
lige Ansøgninger, Arv, Formue,
Gage, Honorar, Lån, Prisbelønning,
Testamente, Timeløn, Understøttel-
ser) 35 121 145 *149 154 160 178
- Öland, ø i Østersøen ud for Syd-
sveriges østkyst I 402.4, 5.
- Örebro, by i Mellem Sverige I 123.26
130.13, 23 132.11.20.
- Örvar-Odds saga (se også Bb 28, hvor
bl. a. denne saga er udgivet af Rask;
en svensk oversættelse af sagaen i
denne udgave ved A. J. Hipping
under Rasks tilsyn omtales i 382
som snart udkommende i Peters-
borg) 1066 1067b I 228.18 II 89.1.
- Østbotnien, dvs Österbotten, den vest-
lige del af Finland langs den bottni-
ske bugt II 101.6.
- Østergade i Kbh. I 102.12.
- Østerlandet på Island, dvs det østlige
Island I 174.20, 26.
- Østerlandsk, dvs semitisk I 315.9 372.9
382.32 383.20 385.5 407.26 424.22
II 179.14.

Østerport i Kbh. I 122.13.

Østersøen II 169.3.

Åbo, by i det sydvestlige Finland 273

274 275 276 291 *296 299 314

*319 328 329 330 335 338 343 a

346 355 365 *371 373 I 302.9 303.9

304.24 404.9-405.1 417.2.

Åbo akademi, stiftet 1640; efter Åbos

brand i 1827 flyttedes universitetet

til Helsingfors (se Universitetet i

Helsingfors) I 344.7,16 403.21

404.10,17. II 71.23.

Åbo Morgonblad II 71.21.

Åbo Tidning I 404.32.

Ålandshavet, farvandet mellem Ålands-
øerne og Sverige I 299.26.

**TRYKTE VÆRKER OMTALT
I BREVENE**

Supplement til bibliografien

Værker af Rask (Bb)

De anførte numre svarer til nummereringen i Bibliografien i UA III.

- 1-3 Nogle Betænkninger om Ordet
Urkraft (Nyeste Skilderie af
Kjøbenhavn 5. årg. nr. 60, 62
og 66), 1808. I 4.17 II 66.29.
Jfr. Diderichsen, R. Rask og
den gram. Tradition, 1960.
- 4 Noget om den Glavendrupske
Runesteen (Ny Minerva, udg.
af K. L. Rahbek), 1808. I 4.16,
19 II 66.29. Jfr. M 33.
- 5 Bemærkungen über die skandina-
vischen Sprachen (Zeitung für
Literatur und Kunst, Kiel, 3.
Jahrg.), 1809. 16 I 133.22
134.2 309.8 II 66.29. Tekstkritisk
udgave i UA II p. 103-125
med komm. i UA III p. 194-
199).
- 7-8 Nogle Betænkninger om ... Over-
sættelse af Edda (Nyeste Skilde-
rie af Kjøbenhavn 7. årg. nr.
34), 1810. I 27.29 II 66.29. Jfr.
M 47.
- 12 Vejledning til det Islandske, 1811.
16 30 40 43 *49 1080a I 11.14,
19 12.1,19 13.17 14.21,33 15.6
18.20 22.7 46.22 53.31 58.9,22
65.28 72.18 73.13 75.28 87.17,
19 105.25 125.8 133.5,13,17
134.2,6 138.12 139.18,22 140.11
144.2 148.17 149.25 164.16
172.11 179.7 187.10 206.18
217.1 240.31 294.10 299.10,19
309.8 318.9 348.18 349.2 361.29
II 32.26 66.22 67.11 70.6
103.21 219.25 (2. udg. se Bb 27;
jfr. Bb 197). Jfr. M 19, 45, 203.
Povl Skårup, Rask og færøsk,
1964. M. Bjerrum, Rasks Afh.
om det da. Sprog, 1959, Dide-
richsen, Rask og den gram.
Tradition, 1960.
- 13 Svar på det så kallade „Udtrag
af ett Bref från Christiania“
(Nya Posten nr. 42), 1812. I
128.15 II 66.29.
- 14 Subscriptionsplan till en Isländsk
Chrestomati, 1812. 63 I 123.18
128.13 150.14 II 66.29. Jfr.
Bb 28.
- 15 Et Brev til den ærlige gudelskende
og dydzirede Frue, Frue Mette
Mons Dotter (Nyeste Skilderie
af Kjøbenhavn 9. årg. nr. 76),
1812. I 147.3 II 66.29.
- 17 Ottars og Ulfstens korte Rejse-
beretninger, 1815. 135 172 I
198.31 202.9 205.4,12 206.7
226.28 227.10 229.17 II 66.29
67.11.
- 18 Om Björn Haldorsens Islandske
Ordbog (Dansk Litteratur-Ti-
dende nr. 17), 1816. I 187.16.
Jfr. Bb 235.
- 21 Anm. af Ling, Asarne I, Stock-
holm 1816 (Svensk Litteratur-

- Tidning nr. 18), 1817. I 188.12
 -29 190.14 207.3 II 66.29.
- 22 Anm. af Jomsvikinga-Sagan . . .
 utg. af L. Hammarsköld, 1815
 (Svensk Litteratur-Tidning nr.
 14), 1817. 105 134 151 I
 188.25,29 190.14 206.31 II
 66.29.
- 23 Angelsaksisk Sproglære, 1817. 116
 122 167 174 206 233 236 285
 314 329 356 404 491 1073 1085
 I 107.27 108.7 139.19 155.19
 157.7 184.15 186.30 202.11
 206.7,16 210.24 218.14 220.28
 228.11 231.21 241.5 250.3
 256.11 257.11,16,26 266.16
 267.8 271.19 277.16,23 278.2
 282.23 286.14 287.23,27,28
 288.11 294.8 313.29 318.9
 322.27 332.28 347.13,14 348.17
 349.2 356.13 442.33 II 7.3,20
 21.23 24.10 39.29 66.25 67.11
 77.29 90.14 103.21 121.23
 134.30 156.14. Jfr. M 22, 210
 15°. - M. Bjerrum, Rasks Afh.
 om det da. Sprog, 1959, Dide-
 richsen, Rask og den gram.
 Tradition, 1960.
- 24 Undersøgelse om det gamle Nor-
 diske . . . Sprogs Oprindelse,
 1818. *48 72 95 111 116 122
 160 166 170 176 177 182 184
 187 193 214 221 222 228 229
 236 *240 248 *261 264 265
 282 363 424 1068a 1068b
 1069a 1071 1074 1080a I 117.9
 157.18 158.4 172.23 186.29
 198.33 199.3,9 201.4,10 202.12
 221.1 233.6 241.24 242.22
 243.24 256.14 263.28 267.3,6
 270.23 271.27 276.15,18 283.11,
 18 284.16 287.20,26 288.1,20
 289.5 293.12 303.13,19 309.28
 314.9 316.31 318.9 337.9
 348.8 349.7 351.21 378.7 382.
 24 386.24 419.29 420.9,20
 421.10 442.30 II 7.3 21.23
 24.10 32.27 66.23 67.11 77.3
 90.15 120.10 179.15 202.29
 219.24. Jfr. M 21, 26, 30, 31,
 192. Tekstkritisk udgave i UA
 I med komm. i UA III. - M.
 Bjerrum, Rasks Afh. om det da.
 Sprog, 1959, Diderichsen, Rask
 og den gram. Tradition, 1960.
- 25 Snorra Edda, 1818 (se tillige
 Edda, Snorres). *9 16 136 137
 139 *142 143 *144 *149 150
 151 *152 *153 154 *161 167
 170 172 174 184 265 279 290
 307 349 357 482 491 1065
 1066 1068a 1080a I 4.10 9.6
 11.29 17.21 19.17 54.19 58.5
 124.14 125.16 126.11 204.21
 210.13 211.5 212.19,20,31 215.5
 217.2,22 224.6 225.21 226.6
 227.30 228.11 231.24 236.19
 238.3,8,22 241.5 243.17 245.5
 246.18 247.8 248.11 250.3
 253.29 256.8,11 257.11,17,28
 259.18 266.16 267.8 271.19
 301.12,14,16,20 304.26 310.12,
 13 311.18,21 312.4 313.11
 320.13,21,25 321.21 322.7,13,
 21 332.7 338.20,24 350.8 395.8
 -396.6 396.20 424.16 438.19
 442.32 II 7.5,12 12.14 66.27
 70.7 74.26 88.32 195.8. Jfr.
 M 7 1°, 7 3°, 32. Ny udg. ved
 Rask II 195.9.
- 26 Edda Sæmundar hinns fróða,
 1818 (se tillige Edda, Sæmunds)
 *142 143 *144 *149 150 151
 *152 *153 154 167 172 174

- 279 290 307 356 357 482 491
 1068a 1080a I 54.8 56.18
 210.15 212.19,31 213.1 217.2
 224.6 225.21 226.6 228.11
 231.24 236.19 238.3 241.5
 248.11 250.3 253.29 256.11
 257.11,17,28 259.18 265.3 266.
 16267.8 271.19,22 301.5,12,20-
 22 310.12 311.19 312.21 313.6
 320.9,16,22,30 321.21 322.18
 324.3 325.10 331.27 338.25
 396.5,20 438.19 442.15 II 66.27
 70.2 88.32. Jfr. M 14.
- 27 Anvisning till Isländskan, 1818.
 139 167 331 349 478 491 1067a
 I 73.19 105.24 218.14 226.6
 228.11 236.6 241.5 247.8 250.3
 256.11 257.11,16,30 266.16
 267.8 271.19 310.12 312.1,25
 322.7,21 323.15 338.24 350.8
 438.19 II 7.9,12 12.13 70.4
 77.28 90.23 113.2 143.15 144.2,
 25. Jfr. M 19, 20. M. Bjerrum,
 Rasks Afh. om det da. Sprog,
 1959, Diderichsen, Rask og den
 gram. Tradition, 1960.
- 28 Sýnishorn, 1819 (se også Bb 14).
 124 127 167 265 279 290 305
 307 331 349 357 382 491 1066
 1067a 1068a I 11.20 151.18
 186.30 210.18 211.5 215.3
 220.23 226.7 228.11 231.20
 241.5 243.17 246.12 247.8
 250.3 256.11 257.11,19,31 259.
 18 266.16 267.8 271.19 301.1-4
 304.24,26 310.12 311.32 312.26
 320.17 321.1,21,24 322.7,21
 324.25 331.20 332.2 338.24,27
 350.8,10 362.25 424.16 438.19
 442.32 II 7.8,12 12.14.
- 29-30 Anm. af Liljegren, Skandina-
 viska Fornålderns Hjeltesagor
 I, 1818 (Svensk Litteratur-
 Tidning nr. 14 og 16), 1819.
 375 399 404 I 407.30 437.21
 442.24 II 66.29.
- 31 Ueber die norwegischen, schwe-
 dischen und isländischen Lite-
 raturen und Sprachen (Wiener
 Jahrbücher der Literatur VI),
 1819. I 437.26 452.16 II 66.29.
- 35 Begyndelsen og Slutningen af et
 Brev, dateret St. Petersborg d.
 30. Maj 1819. - Fuldstændigere
 udgave er Bb 205c, s. d.
- 38 Den Brynderslevske Runesteen
 (Antiquariske Annaler III),
 1820. 214 229 II 66.29.
- 40 Den danske Grammatiks Endelser
 og Former (Skand. Litt.-Selsk.'s
 Skr. XVII), 1820. 629 II 66.29
 153.23 173.2. Tekstkritisk udg.
 i UA II p. 47-101 med komm.
 i UA III p. 186-193. M. Bjer-
 rum, Rasks Afh. om det da.
 Sprog, 1959, Diderichsen, Rask
 og den gram. Tradition, 1960.
- 44 Singalesisk Skriftlære, 1821. II
 60.23 210.7. M 208.
- 47 Observations de M. le professeur
 Rask sur les Alphabets Zend et
 Pehlvi (Journal Asiatique II),
 1825. *442.
- 49 Spansk Sproglære, 1824. *520
 523 *533 550 553 554 587 II
 88.18 91.20 92.30 98.1 101.30
 110.3 120.3,9 140.13 148.30
 190.1. Jfr. M 24, 207.
- 50 Anmeldelse for Forældre og Læ-
 rere (Nyt Aftenblad nr. 10),
 1824. 511.
- 51 I Anledning af det i Statsvennen
 ... indrykkede Forslag (Stats-
 vennen nr. 22), 1824. 539.

- 53 Nyt Forsvar for Jod (Dagen nr. 208), 1824. 539.
- 58 Bemærkninger til en anmeldelse af Jomsvikingasaga, Kbh. 1824, i Göttingische gelehrte Anzeigen 6/1 1825 (Hermod nr. 1), 1825. II 168.5 172.1.
- 59 Til Herr P. Petersen (Kjøbenhavns Morgenblad 1. årg. nr. 32-33), 1825. 591 II 164.1.
- 60 Om å og ö (Hermod nr. 2), 1825. 593 II 164.2. – Fortsættelse af Bb 60 (om å-tegnet) Hermod nr. 3, 1825. II 169.5.
- 63 Frisisk Sproglære, 1825. 593 645 II 118.6 141.3 157.13 167.17 169.8 172.10 178.17 206.18 236.28 237.12. Jfr. M 23, 72. – Bb 63 er anmeldt anonymt i De Weegschaal voor 1826, et ekko af J. Grimms anmeldelse. – M. Bjerrum, Rasks Afh. om det da. Sprog, 1959, P. Diderichsen, Rask og den gram. Tradition, 1960.
- 66 Synkebæk eller Grætersmål (Lidskjalf nr. 2), 1825. 665.
- 68 Anm. af Fr. M. Franzén, Julie de St. Julien, Örebro 1825 (Lidskjalf nr. 4), 1825. II 169.21.
- 83 Anm. af N. Petersen, Undersøgelse om hvorvidt den danske Retskrivning bör forbedres, 1826 (Hermod nr. 5), 1826. 662.
- 84 Modbemærkninger ved Anmeldelsen af min frisiske Sproglære i Gött. gel. Anz. 1826 (Hermod nr. 5), 1826. 688 II 206.25.
- 86 Om Bogstavet j i Anledning af Hr. N. Petersens Afhandling derom i Skilderiet Nr. 22 (Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn 23. årg. nr. 27), 1826. 676.
- 87-88 Fortsættelse af Modbemærkningerne ved Anmeldelsen af min frisiske Sproglære i Gött. gel. Anz. 1826 (Hermod nr. 6 og nr. 7), 1826. II 206.25.
- 90 Anm. af N. Petersen, Dansk Ord-dannelseslære, 1826 (Hermod nr. 7), 1826. 690.
- 91 Om Zendsprogets og Zendavestas Ælde og Ægthed (Skand. Lit.-Selsk.'s Skr. XXI), 1826. *431 *442 640. Jfr. Bb 47, 203. M 96, 99. Tekstkritisk udgave i UA II p. 125-208 med komm. i UA III p. 200-220.
- 92-93 Videnskabelig dansk Retskrivningslære, 1826. 629 630 635 656 674 680 698 705 *712 713 *723 782 855 886 952 II 148.20 151.21 152.2 169.20 178.2 203.1 216.5 271.2. Jfr. M 30, 34, 204. – M. Bjerrum, Rasks Afh. om det da. Sprog, 1959, Diderichsen, Rask og den gram. Tradition, 1960.
- 94 Anm. af Krakas Maal udg. af C. C. Rafn, 1826 (Hermod nr. 8), 1826. 779.
- 101 Italiænsk Formlære, 1827. 642 724 734 754 853 I 108.8 II 196.27 202.3. Jfr. M 80, 206.
- 102 Den gamle ægyptiske Tidsregning, 1827. 741 743 744 753 754 796 821 847 893 II 194.25 196.28 201.4, 29 214.5 215.1 217.4 226.13. M 200, 212.
- 105 Anm. af P. Hjort, Udkast til en... Fremstilling af den latinske Conjugationslære, 1827 (Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn 24. årg. nr. 85), 1827. 754 *766.
- 108 Anm. af P. Hjort, Den tydske Grammatik for Dansktalende,

- 1827 (Maanedligt Literatur-Blad nr. 1), 1827. II 200.23.
- 109 Ordforklaringer til R. Nyerups Udgave af Kong Eriks Krønike (Nye Danske Magazin V), 1827. 671 672 673.
- 112 Om Benævnelsen *norsk Sprog* (Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn 25. årg. nr. 19), 1828. 779.
- 117 Anm. af Gjet-Kirjatzh, 1824 (Literaturbladet nr. 3), 1828. 875.
- 120 On Mr. Hamper's explanations of two Runic inscriptions (The Foreign Review), 1828. 771.
- 129 Vejledning til Akra-Sproget, 1828. 880 II 214.13 230.19. M 209.
- 130 Den ældste hebræiske Tidsregning, 1828. 772 774 776 796 797 799 812 815 821 827 828 832 847 861 880 886 II 212.12 214.7 217.3 220.25 226.13 230.23 249.24. Jfr. M 40, 210 23°.
- 132 Anm. af P. H. Elm, Forsøg til at angive et nasjonalt kunstprog i den lavere matematik, 1828 (Literaturbladet nr. 7), 1828. 807.
- 155 Anm. af J. Milton's Paradísar-missir, á íslenzku snúinn af Jóni Þorlákssyni, 1828 (Literaturbladet nr. 20), 1829. 861.
- 175 Lestrarkver, 1830. 942 II 255.26 260.13.
- 176 A Grammar of the Danish Language, 1830. II 266.32. Jfr. M 49. M. Bjerrum, Rasks Afh. om det da. Sprog, 1959, Diderichsen, Rask og den gram. Tradition, 1960.
- 178 Die alte ägyptische Zeitrechnung, 1830. 862. Jfr. M 192.
- 179 A Grammar of the Anglo-Saxon Tongue, 1830. 862 922 926 II 238.26 242.30 245.8 263.9 266.28. Jfr. M 192, 205.
- 184 Locmani Sapientis Fabulæ, 1831. II 266.29.
- 185-186 Gjenmæle mod Anmeldelsen af C. C. Rafns Oversættelse af Jomsvikinga og Knytlinga ... og Gjensvar på Hr. Baldwin Einarssons Foreløbige Svar, begge 1831. 930 952 973 975 980 994. - Til de i bibliografien under Bb 185-186 nævnte indlæg i striden mellem Rask og B. Einarsson kan føjes flg. to: Documenterede Oplysninger i Anledning af en antikritisk Erklæring fra Redaktionen af Maanedsskrift for Litteratur... ved J. N. B. v. Abrahamson og Finn Magnusen, Kbh. 1831, og Flere Oplysninger i Anledning af det ... gjorte Angreb paa Professor Rafn. Meddelte af Fr. Thaarup, Kbh. 1831.
- 188-195 (Optryk af afsnit af Bb 49 og Bb 92-93 samt af afhandlingerne af Rask om danske retskrivningsproblemer i M. D. Kriger, Småting om den nydanske Retskrivning, 1831). 952 967 II 266.33.
- 197 Kortfattet Vejledning til det oldnord. Sprog, 1832. 1004 1006 1007 1008 1021 1024 1030 1036 1052, II 263.4 266.30 269.27.
- 198 Oldnordisk Læsebog, 1832. 1004 1006 1007 1008 1021 1024 1030 1032 1036 1052 II 263.4 269.27.
- 199 Ræsonneret Lappisk Sproglære, 1832. 839 849 854 857 *867

- *884 912 944 982 984 1022
 *1034 I 108.6 117.5 155.19 II
 219.20–220.19 231.20 234.5
 245.10,22 247.14 248.2 249.26
 252.13,23 262.3,20 263.4 266.
 12 267.12 270.31.
- 200 Engelsk Formlære, 1832. I 108.6
 II 263.5.
- 201 Nonnulla de pleno systemate Si-
 bilantium in lingvis montanis,
 item de methodo Ibericam et
 Armenicam Lingvam literis
 Europæis exprimendi, 1832.
 1047 II 262.31 265.21.
- 203 Remarks on the Zend-Avesta
 and the Zend Language, 1834.
 *431 *442 II 66.30 70.18. Jfr.
 M 98. Tekstkritisk udgave i
 UA II p. 125–208 med komm.
 i UA III p. 200–222. Jfr.
 Bb 91.
- 205c Afhandling om den finske
 Sprogklasse, SA I 1834. 381 I
 380.4 424.20 426.8 427.17
 428.7 430.6 449.4 454.17. Jfr.
 Bb 35. Tekstkritisk udgave i
 UA II p. 239–283 med komm.
 i UA III p. 234–246.
- 205h Undersøgelse om det oldnordi-
 ske Sprogs Slægtskab med de
 asiatiske Tungemål, SA I 1834.
 I 380.4. Jfr. M 46. Tekstkritisk
 udgave i UA II p. 1–45 med
 komm. i UA III p. 160–185.
- 207 Die älteste hebräische Zeitrech-
 nung, 1836. 862. Jfr. M 192.
- 208a Bemærkninger om Græskens For-
 hold til Latinen, SA II 1836.
 I 41.19.
- 208b Samlinger til en græsk Prog-
 lære, SA II 1836. I 59.14
 63.21 108.8 135.26 148.11,15
 155.17 161.11. Jfr. M 36, 152.
- Diderichsen, Rask og den gram.
 Tradition, 1960.
- 208c Samlinger til en latinsk Prog-
 lære, SA II 1836. I 46.12 60.5
 108.8,9 155.16. Jfr. M 37, 154.
 Diderichsen, Rask og den gram.
 Tradition, 1960.
- 208d Om Lappiskens Oprindelse, SA
 II 1836. 829 *834 849 II
 116.18 147.29 148.7,13 149.20
 151.7,16 227.14 235.24 267.22.
 Tekstkritisk udgave i UA II
 p. 321–350 med komm. i UA
 III p. 253–256. – M 210 19°.
- 209 Kortfattet dansk Retskrivnings-
 lære, 1837. 715 717 718 721
 722 726.
- 216a Samlinger til en svensk Prog-
 lære, SA III 1838. 899 I 23.25
 26.16 108.6 135.23 153.27
 158.5 186.30 II 146.4. Jfr. M
 55. Diderichsen, Rask og den
 gram. Tradition, 1960.
- 216m Samlinger til en tysk Sproglære,
 SA III 1838. I 108.7 139.21.
- 216v Samlinger til en fransk Prog-
 lære, SA III 1838. I 108.8.
- 224 Udsigt over den iranske, indiske
 og malebariske Sprogklasse,
 1863. *483 *493 *784 791 II
 214.11. Jfr. M 159. Tekstkri-
 tisk udgave i UA II p. 209–
 237 med komm. i UA III
 p. 223–233.
- 232 Edda eller Skandinavernes he-
 denske Gudelære. Oversat ved
 Nyerup (og Rask), 1808. I
 5.27 9.11 132.25 138.7 238.14
 287.28 377.12 395.5. – J. Ad-
 lerbeth oversatte denne danske
 oversættelse til svensk 1811, og
 på hans svenske foruden på den
 danske bygger Rüh's tyske

- oversættelse 1812: I 132.25
137.29 138.8 159.26.
- 233 Trymskvide eller Hammerens
Hentelse (Idunna, en Nytaars-
gave for 1812, udg. af R. Nye-
rup), 1812. I 40.27.
- 235 Lexicon Islandico-Latino-Dani-
cum (Bjørn Halldórssons ord-
bog), 1814. 12 40 I 5.1 10.13
14.20 18.5 54.21 60.11 62.7
68.30 69.3 72.27 75.26 140.23
146.3 158.5 172.11 175.16
176.16 187.15 190.7 197.13
200.28 206.21 207.24 217.1
309.21,29 348.18 361.28 II
32.27 66.26 67.11 103.21 172.
27. Jfr. Bb 18. Jfr. M 1-3, 198.
- 237 Rasks medarbejderskab ved Bjo-
wulfs Drape (ved N F. S.
Grundtvig), 1820 (se bogen
p. XXXIII). 106 I 234.8
244.20 287.24 392.11.
- 238 Hermod. Det Nord. Oldskr.-
Selsk.'s Tidende. Besørgt af
R. Rask, 1825-26. 593 690 718
728 779. II 164.21 168.5 169.5
178.1.
- 239 Fornmanna Sögur I-III, 1825-
27. 519 600 614 621 630 728
II 164.21 209.4. Se også S
Det kgl. nord. Oldskriftselskab.
- 240 Beretning om de vidtbekjendte
Molboers vise Gjærninger, 1827.
754 774 II 200.29 202.7.
- 243 J. L. Rasmussen, Fuldstændige
Konjugations- og Deklinations-
Tabeller i det hebraiske Sprog.
2. Oplag besørgt af R. Rask,
1828. II 214.7.
- 244 Literaturbladet. Udg. af R. Rask,
1828-29. 774 779 817 891 821
832 866 875 888.
- 245 Historien om de ti Vizirer. Over-
sat fra arabisk til Nytaarsgave
for 1829. 817 819 821 856 860
861 862 899 II 226.10.
- 246 Fornmanna Sögur VII, 1832.
461 1040 1052 II 259.26 261.1
263.5 269.28. Se også S Det
kgl. nord. Oldskriftselskab.

Supplement til bibliografien i UA III

- Anmeldelse af F. D. Gräter, Helga-Quida Haddingia Scata. Carmen de Helgio Haddingorum Heroe. Sectio I. Specimen Eddicum Codicis Vidalini, numquam antea typis impressum nec interpretatione illustratum, Hall 1811 (Jenaische Allgemeine Literatur-Zeitung, Ergänzungsblätter nr. 32) 1814. I 63.7 75.8.
- Bb 17: Rask forelæste Afhandlingen Ottar og Ulfstens korte rejseberetninger i Det skandinaviske Litteraturselskab januar 1816, og det vedtoges på samme møde at lade den trykke, således at den er fra 1816, selv om det pågældende bind af selskabets skrifter bærer årstallet 1815.
- Bb 29 og 30 er med urette skilt. Det hele (Sv. Lit.-Tidn. 1819 nr. 14 (3/4) og 16 (17/4)) er dateret Petersborg 20/3 1819, og det hele står i SA (Bb 216g).
- Småskrifter på russisk (som skulle være trykt i tidsskrift udg. af Det frie Selskab af den russiske Litteraturs Venner i St. Petersborg, se S). II 66.4.
- Kapitlet om udtalen i Benjamin Clough, A compendious Pali Grammar with a copious Vocabulary in the same Language, 1824, er forfattet af Rask og har været trykt inden hans afrejse fra Colombo 19/8 1822, se Ove K. Nordstrand i Fund og Forskning VIII, 1961.
- Bb 49: I Leif Sletsjõe, Rasmus Rask romaniste (Studia Neophilologica XXIX, 1957, p. 39-53) er henvist til Carlos Clavería, La 'Gramática Española' de Rasmus Rask (Revista de Filología Española XXX, 1946, p. 1-22).
- Bb 60: en fortsættelse findes i Hermod nr. 3, juli 1825, p. 31-38.
- Bb 67 og 69 om Wallichs donation til UB af orientalia er samme arbejde. Íslenzk Sagnablöð utg. at tilhlutan hins íslenzka Bókmentafélag I (1826) sp. 45-50: Til Medlima þess íslenzka Bókmentafélags.
- Skirnir. Ný Tíðindi hins íslenzka Bókmentafélags I (1827) p. 80-81: Rasks tale i selskabet 3/4 1826. - II (1828) p. 36-45: Rasks tale i selskabet 8/3 1827. - III (1829) p. 76-77: Rasks tale 5/3 1828. - IV (1830) p. 74-78: Rasks tale 30/3 1829. - V (1831) p. 81-84: Rasks tale 13/3 1830.
- Fornmanna Sögur VI, 1831. 992 1040 II 259.26 260.17 261.10.
- Bb 196: Den hollandske oversætter, Hetteema, havde tidligere (i Beknopte Handleiding on de oude Friesche Taal, Leeuwarden 1830) gjort rede for indholdet i Rasks

- frisiske sproglære og omtalt sit bekendtskab med Rask. – Bb 196 er anmeldt i De recensent ook de recensenten, 1834.
- Indo-roman Orthography. Ceylon Literary Register II, 1887, p. 111–112, 119–120, 125–128 (udg. af The Royal Asiatic Society, Ceylon Branch). Jfr. M 126.
- Briefe von R. Rask an J. H. Halbertsma. *Mit einem nordfrisischen Glossar von R. Rask*. Bearbeitet von Fritz Braun (Dankesgabe für Albert Leitzmann, Jena 1927). – M 74.
- De fynske Bønders Sprog. Bearbejdet og udgivet af Poul Andersen, Kbh. 1938 (Udvalg for Folkemåls Publikationer Serie A Nr. 2.) M 29, 165–166, 189. M. Bjerrum, Rasks Afh. om det da. Sprog, 1959, Diderichsen, Rask og den gram. Tradition, 1960.

HÅNDSKRIFTKATALOG

Med supplement

Indledning

I den efterfølgende katalog er optagne så vidt muligt alle fra Rasmus Rasks hånd stammende optegnelser, for så vidt de er bekendte og bevarede. Katalogen omfatter altså både videnskabelige og andre optegnelser, både originale optegnelser og afskrifter, både egenhændige egentlige håndskrifter og annotationer ved Rask i andres håndskrifter og i trykte værker.¹ Katalogen omfatter derimod ikke breve eller afhandlinger og digte i brevform; disse må søges i brevregistranten (II 273 ff.).

Håndskrifterne er ikke anført i saglig orden, da adskillige håndskriftpakker og -hæfter er af så uensartet indhold, at dette vilde føre til adskillelse af arkivalisk sammenhørende dele; i sagregistret (III 455–501) findes henvisninger til håndskrifter og håndskriftpartier (mærkede med M). Katalogens ordning følger mekanisk bibliotekernes katalogisering. Ved begyndelsen af hvert løbenummer er anført den katalogbetegnelse, der skal anvendes ved eventuel rekvirering i det pågældende bibliotek.

Ved slutningen af hvert løbenummer eller ved slutningen af hvert løbenummers afsnit (mærkede 1°, 2° etc., svarende til de enkelte håndskriftpartier) findes, hvor der er anledning til det, henvisninger (indledede med betegnelsen Br) til de steder i nærværende udgaves bind I–II, hvor det pågældende håndskrift resp. håndskriftparti er omtalt.

I så stort omfang som muligt har man forsøgt at datere håndskrifterne eller de enkelte partier af dem, dels ud fra særlige holdepunkter (cite-rede værker, omtale i daterede breve el. lign.), dels på grundlag af retskrivning og ductus. Hvor dateringsangivelse forekommer, findes den umiddelbart efter titelangivelsen til det pågældende løbenummer eller

---

¹ For annotationer i trykte værker er det selvsagt umuligt at opnå fuldstændighed. Desuden har man måttet se helt bort fra registrering af trykte værker med blot påskrift af Rask om indhold, herkomst, erhvervelse o. lign. *Dedikationsexemplarer* af Rasks værker findes især i større antal i Stiftsbiblioteket i Odense (Joh. v. Bülow's donation) og i Odense katedralskoles bibliotek.

dettes afsnit. Hvor ingen datering findes, har udgiveren ikke ment at have tilstrækkelige holdepunkter til at foretage en sådan.

Af hensyn til datering på grundlag af retskrivningen skal her angives de kronologiske hovedfaser i Rasks skrivemåde:¹

indtil 1805 incl.: „gotisk“ skrift; stavemåden er den i datiden gængse; for *aa* skrives *aa*;

fra omkr. første halvdel af 1806: latinsk skrift (med udstrakt anvendelse af langt *s*, trema over *y*, bue over *u*); stavemåden er den i datiden gængse; for *aa* skrives *æ*; for *ø* skrives i alle stillinger *ö*;

omkr. anden halvdel af 1806: latinsk skrift; eks. på meget yderliggående fonetisk stavemåde (prøver kan ses i Rasmus Rask: *De fynske Bønders Sprog*, 1938, p. 3 ff.);

slutn. af 1808–april 1810: „gotisk“ skrift; stavemåden væsentlig den i datiden gængse;² for *aa* skrives *æ*;

april 1810–beg. af 1814: latinsk skrift (således resten af Rasks liv); udstrakt anvendelse af langt *s* (således til og med 1823); trema over *y* og bue over *u* (således til og med april 1819); for *aa* skrives *æ* (således til og med 1819, hvorefter *å* indføres); for *ø* skrives i alle stillinger *ö* (således til og med aug. 1816); for *kø* og *kæ* skrives *kjö* og *kjæ* (således til og med april 1819); *ej* i ord som *Arbejde*, *Fejl* (tidligere skrev Rask altid *ei*; *ej* bibeholdes resten af Rasks liv); *s* og *k* trænger sig frem ved siden af *c* i fremmedord, og *q* erstattes af *k* (*c* vedbliver derefter at optræde til og med 1823); – af enkelte karakteristiske stavemåder kan mærkes: det tidligere *tydsk* er erstattet af *tysk* (således resten af Rasks liv); i overensstemmelse med den forudgående periode skrives stadig i regelen *-tion* (*Nation*)³ (men således kun til og med denne periode), *endel* o. a. lign. (i eet ord, men således kun til og med juli 1814), *Grændse* o. lign. (men således kun til og med beg. af 1819), *muelig* og *overensstemme* (men således kun til og med april 1819; *over-*

¹ Sammenlign hermed Marie Bjerrum: Rasmus Rasks afhandlinger om det danske sprog, 1959, p. 87 (U. a.).

² Det gælder kun begyndelsen af perioden, idet Rask allerede i 1809 under udarbejdelsen af den islandske grammatik (Bb 12) anvender den for den flg. periode beskrevne retskrivning (U. a.).

³ I brevene forekommer *-tsion* allerede fra 1808 og er fra 1810 det almindelige (U. a.).

ensstemme skrives dog påny med *s*'er fra og med 1820); i fremmedord som *Geografi* o. lign. skrives *Ge-*, ikke *Gje-* (*Gje-* først fra og med 1820); *beg. af 1814*: for *-tion* indføres *-tsion* (*Natsion*), der fra nu af bibeholdes; *omkr. juli 1814*: for *endel* indføres *en Del*, der fra nu af bibeholdes; ligeledes med nogle andre sammenskrivninger;

fra august–september 1816 indtræder *ø* sporadisk for *ö* (men vedbliver at være sjældent indtil maj 1819);

fra beg. af 1819 skrives *Grænse* o. lign., der fra nu af bibeholdes;

maj 1819: trema over *y* og bue over *u* bortkastes og er fra nu af ikke mere vane hos Rask; *ø* bliver nu knæsat og indføres i bestemte stillinger i stedet for *ö*, med fordeling efter regler, hvoraf de fleste overholdes resten af Rasks liv; midlertidige vaner, der indføres i maj 1819, er dog brugen af *ø* i forbindelsen *øj* (bibeholdes kun således til og med 1823), og en udpræget vaklen mellem *ø* og *ö* i forbindelsen *ør* (denne vaklen forsvinder allerede i januar 1820); der indføres *kø-* for tidligere *kjø-* (*Kæde* o. lign.) (men *kjø-* bibeholdes indtil videre); *muelig* erstattes af *mulig*, der fra nu af bibeholdes; i stedet for det hidtidige *overensstemme* skrives nu *overenstemme* (men dette varer kun 1819 ud);

jan. 1820: *æ* erstattes af *å*¹, der fra nu af bibeholdes; i forbindelsen *ør* vinder *ö* afgjort terræn over for *ø*; *kø-* trænger ind ved siden af *kjø-*, som er sjældnere; det tidligere *Geografi* o. lign. samt *overenstemme* erstattes af *Gjeografi* o. lign. og *overensstemme*;

fra og med 1824: det lange *s* og *c* afskaffes helt; i forbindelsen *øj* skrives *ö*, i forbindelsen *ør* skrives fast *ø* (altså altid *øj*, *ør*); *j* bortkastes i forbindelsen *kø-*; de i Retskrivningslæren (Bb 92–93) opstillede principper følges.

For at forstå den vægt, som man kan tillægge disse kriterier, må man erindre sig den overordentlige bevidste opmærksomhed, med hvilken Rask til enhver tid omfattede sin stavemåde. Til det ovenfor meddelte kan sammenlignes UA III 7–14 og 161–162.

Alle Rasks håndskrifter er på papir og, hvor intet andet anføres, skrevet udelukkende eller så godt som udelukkende med sort blæk. Ikke-egenhændige partier betegnes som sådanne nedenfor. Hvor intet andet er bemærket, er håndskrifterne affattede på dansk.

¹ *å* anvendes fra januar 1819 (U. a.).

Overalt, hvor intet er angivet om *formatet*, er dette det for Rasks papirer sædvanlige, nemlig ca. 16,5 × ca. 21 cm.

Opmærksomheden henledes på, at de i UA III givne henvisninger mærket *RM* følger en nummerering, som, efter at yderligere supplerings og nærmere analyse af hele håndskriftstoffet har kunnet foretages, ikke stemmer med den fortløbende nummerering, der findes i den her følgende endelige katalog. For at afhjælpe denne ulempe anbringes i marginen, jævnsides med katalogens fortløbende numre, den tidligere givne nummerering, mærket med *RM*, således at katalogen uden vanskelighed kan bruges sammen med UA III. – I nærværende bind gælder alle henvisninger til håndskriftkatalogen den definitive fortløbende nummerering; for at adskille dem fra *RM*-henvisningerne er de betegnede med et blot *M*.

En håndskreven summarisk fortegnelse over Rasks efterladte afhandlinger og udkast findes i KBs samlinger til dansk personalhistorie (Ny kgl. saml. 743 Fol.). Bibliografiske og arkivalske henvisninger vedrørende specielle dele af håndskriftmassen findes nedenfor på deres plads i katalogen.

Da Rasks håndskrifter i deres helhed ikke tidligere har været fyldestgørende eller fuldstændigt katalogiserede og for størstedelen synes at have været mindre benyttede, end deres interesse og værdi berettiger til, har man anset tilvejebringelsen af nærværende katalog som en vigtig opgave.

Louis Hjelmslev

Arnamagnæanske samling

(København)

Katalog over den arnamagnæanske håndskriftsamling, udg. af kommissionen for det arnamagnæanske legat. Kh. 1889-94. Heri II p. 509-63: *R. Rasks Samling*; II p. 564-93: *Stephensens Samling*. Se desuden II p. ix.

Fortegnelse over Rasks, Stephensens, Erichsens og Kriegers Haandskrifter, samt senere Erhvervelser. Additamentum ad Catalog. librorum mss. Legati Arnæ-Magnæani. Arnam. saml. 478 Fol.

SA III *49-*51 (fortegnelse ved H. K. Rask 1838).

- 1 Rask 9-10. [Bb 235, med annotationer.] For størstedelen ret sen. Cf. M 2, 3.

Exemplar gennemskudt med hvide blade. Adskillige annotationer.

- 2 Rask 11. Tillæg og Rettelser til Biörn Haldorsons Islandske Ordbog *RM* 30 samlede fra forskellige Kilder af R. Rask. 1808-12. Cf. M 1, 3.

86 hæftede bl. 17,5 × 22,2 cm. Bl. 6-83 pagineret 1-89, 89 bis, 90-156. Brækkede blade. Enkelte sider ubeskrevne.

Forarb. t. Bb 235. De fleste af de benyttede kilder er iflg. SA III *49 uudgivne.

Breve I 105.25 172.11.

- 3 Rask 12. [Tillæg til den islandske ordbog, samlede af gamle og sjældne *RM* 31 trykte kilder.] 1808¹-12. Cf. M 1, 2.

82 hæftede bl. 17,5 × 21,8 cm (nogle løse blade af mindre format). Tospaltet. Enkelte sider ubeskrevne.

Forarb. t. Bb 235; cf. SA III *50. Omfatter bogstaverne A-L.

Fortsat i M 198.

Breve I 105.25 299.13. Jfr. Povl Skårup, Rasmus Rask og færøsk (Færoensia VI, 1964).

---

¹) De ældste partier er sandsynligvis fra 1806-07, jfr. Marie Bjerrum: Rasmus Rasks afhandlinger om det danske sprog, 1959, p. 48, hvor der dog fejlagtigt siges, at ordsamlingen ikke er bevaret, da forholdet på det tidspunkt ikke var nærmere undersøgt. Se Breve I 299.12 m. komm. (U. a.).

- 4 Rask 13. [Lexikalske samlinger til det oldnordiske digtersprog.] Forsk. *RM* 32 perioder.
 144 hæftede bl. 16,6×21,5 cm. Brækkede blade. Bl. 113–141 o. fl. ubeskr.
 Breve: 615 693 1020 I 172.16 187.10 II 218.13 269.18.
- 5 Rask 14. [Dansk-islandsk ordsamling.] For størstedelen sen (ca. 1825 *RM* 33 iflg. *Katalog* 1894).
 Gennemskudt exemplar af L. Hasse, *Dansk-Fransk Haandlexicon*, Kh. 1820. 255 bl. 21×35 cm. Ufuldstændigt beskrevet.
 Jfr. Breve I 172.12.
- 6 Rask 16. En kortfattet poetisk Islandsk-Latinsk Ordbog til Snorro's Edda og Skalda ved John Olafsen fra Svefneyum med gennemskudte Blade, hvorpaa nogle Tillæg af Rask. (Titel med Finn Magnusens hånd.) Håndskrift fra ca. 1800 (iflg. *Katalog* 1894); beskr. *Edda Snorra Sturlusonar* III 2, Kh. 1887, p. cx (F. Jónsson). Bl. 66^r giver Rask på islandsk oplysninger om erhvervelsen. Rasks annotationer synes ret sene.
 Breve: 615 693 1020 II 269.18.
- 7 Rask 21 b. [Oldnordiske tekster.] *RM* 34
 97 hæftede bl. (nogle løse blade af mindre format). Enkelte ubeskrevne.
 1° Bl. 1–22: *Snorra Edda efter Codex Upsalensis*.
 Ca. 1817.¹⁾ Beskr. *Edda Snorra Sturlusonar* III 2, Kh. 1887, p. c, cviiij (F. Jónsson).
 Afskrift forfra til „*fra morgum tipendum*“ Forarb. t. Bb 25.
 2° Bl. 23–57: [*Afskrifter og fortolkning af oldnordisk poesi.*] Forsk. perioder.
 Indlagt (bl. 33/34) Br 92.
 Rígs-mál. Om versene i *Víglundar saga*. Versene i *Svarfdæla saga* efter Schevings codex. Om *Sigdrífumál* m. fl. Kommentar til versene i *Ynglinga saga*.
 Breve I 172.16.
 3° Bl. 58–97: [*Manuskript til Bb 25.*] For største delen fra ca. 1817.²⁾
 Indlagt nogle optegnelser med R. Nyerups hånd.
 Text med marginalvarianter.
 Breve I 6.2 9.5 219.28.

¹⁾ Iflg. Rasks dagbog (M 167) skrevet lige før jul 1816 (U. a.).

²⁾ Må være Rasks eddamanuskrift fra 1808 (jfr. Breve I 6.2, 9.5) (U. a.).

- 8 Rask 26. Her hefr upp Jómsvíkinga savgu. 1817. RM 35
 34 hæftede bl.
 Afskrift af håndskriftet Stockh. 7, 4° til Jómsvíkinga saga.
- 9 Rask 46 a. [Samling af nyislandske digte.] Forsk. perioder. Beskr. *Kvæ-* RM 36
ði eptir Stefán Ólafsson, Kh. 1885–86, p. xj; *Huld I*, Rv. 1890, p. 79.
 68 hæftede bl. Tospaltet. Foran indlagt en seddel med to viser. Bl.
 34–65, 68^v ubeskr. Bl. 66–67 omvendt beskr.
 Digtene til dels forsynede med forklaringer på dansk.
 Breve I 172.10.
- 10 Rask 46 b. Þridia Bók Paradisar Missirs snúinn á Íslensku. [Over-
 sættelse ved Jón Þorláksson. Med varianter med Rasks hånd.] Mellem
 1816 og 1823. Cf. *Ens enska skálds*, J. Miltons, *Paradísar-missir, á íslenzku*
snúinn af . . . Jóni Þorlákssyni (ved Þ. Guðmundsson & Þ. Helgason),
 Kh. 1828, p. 7.
 Breve: 110.
- 11 Rask 63. [Skånske lov.] RM 37
 44 hæftede og folierede bl. 18,2 × 23 cm + et forangående uopskåret
 ark, hvorpå en titel med fremmed hånd.
 Afskrift med marginalvarianter.
- 12 Rask 71. Færøiske Kvæder opskrevne efter Svabo af R. Rask. (Titel RM 38
 med C. C. Rafns hånd.)
 Cf. M 18, 1°.
 68 delvis beskrevne og desuden talrige ubeskrevne hæftede bl. Pa-
 ginerne 1–57, hvorudover kun bl. 47^r er beskrevet. Tospaltet på
 brækkede blade.
 Omfatter (iflg. indholdsfortegnelsen på bl. 1) 17 kvad, hvortil kom-
 mer bl. 47^r *Jökils Kvæ-i* vers 1–7. Afskrift efter Svabos håndskrifter.
 Jfr. Povl Skårup, Rasmus Rask og færøsk (Færoensia VI, 1964).
- 13 Rask 76. Beskr. *Isl. sögur II*, Kh. 1847. RM 39
 29 hæftede bl. 12,9 × 20,4 cm. Bl. 23^v, 26–29 ubeskr.
 1° Bl. 1–21: *Heidarvíga-Saga*. [Afskrift med ukendt hånd af H. Finnssons
gengivelse af stockholmsfragmentet med tilføjet latinsk indledning. Med rettelser
af Rask.] Håndskr. fra ca. 1800 (iflg. *Katalog* 1894).

(2° Bl. 22–23^r: *Fermentum vetus* &c. har intet af Rasks hånd.)

3° Bl. 24–25: De Heidarvíga saga.

Afskrift ved Rask 1° af H. Finnssons latinske oplysninger om originalen, hvortil Rask knytter en islandsk notits, 2° af nogle emnet vedrørende skjaldevers.

- 14 Rask 80. *Ýms kvæði úr Sæmundar Eddu*. Op til 1817? RM 40
 132 hæftede bl. (i slutningen adskillige ubeskr.) 10,2 × 16,8 cm.
 Bl. 3–89 pagin. 1–174. Bl. 48^v, 56 ubeskr. Tospaltet.
 Bl. 2^r bærer titlen *Sæmundar Eddu óprentud kvædi*. – Forarb. t. Bb 26.
 Afskrevne tekster.
 Breve I 8.21 222.5.
- 15 Rask 81. *Kvæðasafn*. Beskr. *Huld*, I, Rv. 1890, p. 74, 76. RM 41
 43 hæftede bl. 10,4 × 17 cm. Bl. 1, 2^v–5, 24^v–29, 30^v, 34–35, 42^v–43
 ubeskr.
 Afskrift af isl. digte, bl. a. af Páll Jónsson Vídalín og Magnús Einars-
 son.
 Breve I 172.10.
- 16 Rask 101. [Islandske skuespil.] 1814–15? (cf. Bb 250 dansk forord RM 42
 p. 1). Hører ikke til den oprindelige donation (cf. SA III *50). Beskr.
 Bb 250 p. x f. (Jón Helgason).
 70 hæftede bl. 11,2 × 17,7 cm. Bl. 34^v, 40^v–42, 52^v, 69^v, 70 ubeskr.
 1° Bl. 2–33^r: *Narfi Sýslumanns Sigurdar Pétursonar*. [Afskrift.]
 Breve I 172.10.
 2° Bl. 35–40^r: *Brandur*. [Skuespil af Geir Vídalín i afskrift.]
 Breve I 172.10.
 3° Bl. 43–69^r: [*Johannes v. Háksen. Ludvig Holberg, Jean de France i is-*
landsk bearbejdelse ved Rask.] Udg. Bb 250.
 Standser med akt IV sc. 6.
- 17 Rask 112. Udtog af Jens Christian Svabo's tvende færøiske Ordbøger RM 43
 uddraget af R. K. Rask. Kjøbenhavn 1810.
 89 hæftede og pagin. bl. 9,7 × 16 cm.
 Bl. 1^v, 2^v, 76^v–89 ubeskr.
 Afskrift efter Svabos håndskrifter.
 Jfr. Povl Skårup, Rasmus Rask og færøsk (Færoensia VI, 1964).

- 18** Rask 113. [Færøske digte.] RM 44
 22 hæftede bl. 10,7 × 17 cm. Bl. 4^v, 22^v ubeskr.
 1° Bl. 1–14: [*Optegnelser vedrørende J. C. Svabos samlinger af færøske kvad.*]
 Cf. M 12.
 Fortegnelse med overskr. *Indhold af Svabos Samling* samt afskrift af kvadene Ljeûmunar, Viljorms Kveði og Breúka Taattur. (Efter Svabos håndskrifter).
 Jfr. Povl Skårup, Rasmus Rask og færøsk (Færoensia VI, 1964).
 (2° Bl. 15–22^r: *Fimboa Rúima* har intet af Rasks hånd.)
- 19** Rask 114. [Bb 12, med annotationer.] Forsk. perioder (efter 1811).
 Exemplar gennemskudt med hvide blade. Talrige annotationer.
 Forarb. t. Bb 27 og Bb 197.
 Breve I 164.16 172.11 187.9.
 Povl Skårup, Rasmus Rask og færøsk (Færoensia VI, 1964).
- 20** Rask 115. [Bb 27, med annotationer.] For størstedelen sen.
 Forarb. t. Bb 197.
- 21** Rask 116. [Bb 24, med annotationer.] Efter 1823 (cf. UA I 2). RM 179
 Beskr. UA I 2, III 14. Afskrift ved Ludv. F. A. Wimmer KB coll.
 Runol. Wimm. Udg. og textkrit. udnyttet UA I 5–328 (cf. UA I 2),
 III 15–47.
 Exemplar gennemskudt med hvide blade.
- 22** Rask 117. [Bb 23, med annotationer.] 1823–30.
 Exemplar gennemskudt med hvide blade. Forarb. t. Bb 179.
- 23** Rask 118. [Bb 63, med annotationer.] Efter 1825.
 Exemplar gennemskudt med hvide blade.
- 24** Rask 119. [Bb 49, med annotationer.] Efter 1824.
 Exemplar gennemskudt med hvide blade. Kun få annotationer.
- 25** Steph. 17. RM 45
 212 bl. 16 × 20,4 cm.
 (1°–12° Bl. 1–206, har intet af Rasks hånd.)
 13° Bl. 207–12: *Tíundur Statúta Gissurar Biskups* 1097. Rasks hånd? Senere indlagt.

Det kgl. bibliotek

(København)

C. Behrend, *Katalog over det kongelige Biblioteks Haandskrifter vedrørende dansk Personalhistorie*. Kh. 1925-27. (Passim.)

Alfr. Krarup, *Katalog over Universitetsbibliotekets Haandskrifter*. Kh. 1929-35. (Passim, vedr. samlingen Add., der efter 1935 er overført fra UB til KB.)

SA III *26-*34 (fortegnelse ved H. K. Rask 1838 over de i KB i febr. 1833 og senere indlemmede samlinger).

26 Add. 101, 4°. Se UA III 7 (m. henvisn.). Hovedsagelig manuskript t. Bb 24. Delvis udg. UA I.

93 bl. (format se nedenfor).

1° Bl. 1-88: *Om det gamle Nordiske eller Islandske Sprogs Oprindelse*. Vin- RM 1
teren 1813-14 (cf. UA I 11.3-4, III 4). Hovedmanuskript t. Bb 24
(svarende til UA I 15-328, med to lakuner som angivet UA I ad 248.22
og ad 274.11). Udg. UA I.

88 hæftede bl. 15,5 × 19 cm. Bl. 2-87 pagin. 1-128, 139-40, 137-38,
141-80. Enkelte marginalia.

2° Bl. 89-93: *Undersøgelse om Det gamle Nordiske eller Islandske Sprogs* RM 2
Oprindelse. Et af det kgl. Danske Videnskabers Selskab kronet Prisskrift for-
fattet af R. K. Rask. Khv. &. Bl. 1-2 nov. 1817 (cf. UA III 4), bl. 4-5
op til dec. 1817. Hovedsagelig supplerende manuskript t. Bb 24 (bl.
1-2 svarende til UA I 5-14, bl. 4-5 delvis svarende til Bb 24 p. 307-
312 (dog med en lakune, idet rettelserne til Bb 24 67.1-256.2 ikke er
bevarede i håndskriftet)). Udg. og tekstkritisk udnyttet UA I.

5 folierede bl. (bl. 3 15,5 × 19 cm, bl. 4 19 × 22,7 cm, bl. 5 17,7 × 19
cm). Bl. 3^v ubeskr. I bl. 4 en del marginalia med Finn Magnusens hånd.

Bl. 1^r: dedikationen *Til Kongen* - Bl. 1^v - 2: *Forerindring* - Bl. 3^r:
Indhold (fr. h.). - Bl. 4-5: *Tillæg og Rettelser - Gammel Folkvisa* (afskrift
af svensk folkeviser, antagelig ældre end håndskriftets øvrige partier,
men yngre end 1810).

27 Add. 525, 4°. Samlinger til den gamle Jordbeskrivelse.

12 bl.

28 Add. 570, 4°. [Rasmus Nyerup,] *Symbolæ ad Literaturam Teutonicam anti-*
quorem ex codicibus manu exaratis, qui Havnæ asservantur, editæ sumtibus
Petri Friderici Suhm, Kh. 1787, med annotationer.

- 29 Add. 588, 4°. Samling af fynske dialektord. Før 1806, med noget senere *RM 3* tilføjelser. Benyttet: Poul Andersen i Rasmus Rask, *De fynske Bønders Sprog* Kh. 1938 (*Udvalg for Folkemaals Publikationer* ser. A no. 2) (beskr. p. xxiiij f.). Afskrift ved Dines Andersen i Udvalg for Folkemaal, Kh.
40 med blyant folierede bl. 9 × 16 cm. Bl. 38–40 ubeskr. Adskillige marginalia.

Bl. 1^r bærer påtegningen *Nr. 9* samt fig. påtegning: „Denne Bog, der er mig givet af Adjunct Clod i Nakskov og indeholder fynske Provincialord, optegnede af Rask under hans Skolegang i Odense, bliver efter min Död at skjænke til Universitetsbibliotheket i Kjöbenhavn. N. M. Petersen.“

Alfabetisk orden (dog G før F).

- 30 Add. 627 a, 4°. *RM 4*
97 bl. (format se nedenfor).

1° Bl. 1–62: *Almindelige etymologiske Optegnelser af Rask. 1te Hefte.* (Titel m. fr. h.) Hovedsagelig sen (cf. UA III 6).

62 hæftede blade. Bl. 1^v, 2, 4–5, 6^r, 7^v, 9, 11^v, 12^v, 13–15, 16^v, 17^v, 19, 20^v, 21, 22^r, 23, 24^v, 26^v, 27, 28^v 29^v, 30^v, 32–33, 35, 38^v, 39^r 40^v, 41, 44^v, 46^v, 47, 48, 49^v, 50–59, 61 ubeskr. Øvr. blade sparsomt beskr. Brækkede blade.

Ufærdige, spredte notater.

Bl. 1–22: Omfattende ordsammenligninger (hovedsagelig semitiske og indo-eur. sprog) m. udgangspunkt i islandsk. – Bl. 25–46: Ordsammenligninger (hovedsagelig semitiske) m. udgangspunkt i græsk og latin. – Bl. 60–62: 6 ordsammenligninger ml. engelsk og keltisk.

2° Bl. 63–76: *Diverse lingvistiske notitser.* Egenhændige undt. bl. 72^v. Bl. 68^r delvis tysk. Forsk. perioder (bl. 63–67 sen; bl. 68^r og 76^v 1810–13; bl. 74 1809/10; bl. 75 og bl. 76^r bl.a. 1806–10). (Cf. UA III 6.)

14 bl. indlagt i 1° (bl. 73 og 75 er sedler). Bl. 64^v, 65^v, 66^v, 67, 68^v, 70^v, 73^v ubeskr. Bl. 68^r beskr. delvis på langs. Bl. 72^v omvendt beskr. Bl. 64, 68, 74, 76 brækkede på langs; bl. 72 brækket på tværs.

Bl. 63–67: om syrisk og arabisk, m. udkast t. lat. notation af arab. Indlagt kopi (fremmed hånd) af et brev på arabisk m. tyske bemærkninger. – Bl. 68^r: *Littauiske Rodord.* Begyndelsen (bogst. A, 6 ord) af fortegnelse over lit. stamord. Det armenske alfabet og armenske para-

digmer. – Bl. 70–72: *Armenisk*. Etymologier, excerpter, alfabet og transkription. Bl. 72^v Fadervor på tysk og svensk (fremmed hånd), påtegnet: „Anders Gustaf Nordblad född 1795 Björneborgs Län, Ulfsby Socken, Levænpeldo Kapell.“ – Bl. 73^r: Det russ. alfabet m. lat. transskr. – Bl. 74: Optegnelser om de keltiske sprogs stilling. Græsk-islandske ordsammenligninger m. inddragning af lilleasiatiske sprogrester. – Bl. 75: *Inferioris Saxoniae dialecti harmonia glossario Islandico Diatr. de cogn. spirit. annectenda*. Påtegnet: „Disse Ord ere opskrevne af den store Oldgrandsker Hr. Arendt og venskabelig meddelt Olafsen, efter dem har jeg her afskrevet dem her. R. K. Rask.“ – Bl. 76^r: *Sildigere indkomne Ord*. Græsk-lat. låneord i isl. og dansk. Forarb. t. Ny kgl. saml. 4° 149 c² = UA II 14 ff. – Bl. 76^v: Forarb. t. Bb 24.

3° Bl. 77–97: *Afhandling om sprogvidenskab i almindelighed, især om forholdet mellem retskrivning og udtale*. Omkring april 1810 (cf. UA III 261).

20 bl., pagin. 1–24. Bl. 93–95 ubeskr. (93–94 uopsk.) Adskillige marginalia.

Bl. a. forslag t. dansk lydskrift.

Jfr. Marie Bjerrum, R. Rasks Afh. om det da. Sprog, 1959, og Paul Diderichsen, R. Rask og den gram. Tradition, 1960.

31 Add. 627 b, 4°. Forarbejde til Undersøgelse om de nordiske Sprogs *RM 5* Kilde af R. Rask. Meget heri ubenyttet. (Titel m. fr. h.) Delvis latin. Perioden 1807–12 (ældst er de på dansk affattede partier inden for bl. 12–44, næstældst antagelig de latinske partier; cf. UA III 2).

53 bl. + 3 sedler. Delvis paginerede 1–99; fra bl. 38 jævnsides ny paginering 5–21. Bl. 1^r, 5^v, 25^v, 32, 35^v, 45^v ubeskr. Brækkede blade.

Udkast og forarb. t. Bb 24 (cf. UA III 2).

Bl. 1–2, 4, 7^v: Udkast til lat. brev (*epistola vel dissertatiuncula* p. 2) om etymologiens princip, bogstavovergangenes regelmæssighed samt sammenligning ml. germansk og „trakisk“. – Bl. 3: Udkast t. Bb 24 = UA I 64.20–70.8. – Bl. 5–6^r: Bogstavovergange ml. germansk og „trakisk“; bl.a. udkast t. Bb 24 = UA I 188.5 ff. – Bl. 6^v–7^r: Udkast t. Bb 24 = UA I 50.3 ff. – Bl. 8^v–9 = p. 13–16: *Om Bogstavovergange eller Ordenes Forskjellighed*. Udkast t. Bb 24 = UA I 59.23 ff. – Bl. 10^r = p. 17: Udkast t. Bb 24 = UA I 61.25 ff. – Bl. 10^v = p. 18: Udkast t. Bb 24 = UA I 78. – Bl. 11 = p. 19–20: *Udsigt over det islandske Sprogs Beskaffenhed*.

Udkast t. Bb 24 = UA I 71.14 ff. – Bl. 12–13: *Libri, qui ad hanc similitudinem affinitatemque demonstrandam contulerunt*; Bl. 14–43: *Fortegnelse paa nærbeslægtede Ord i de saakaldte lærde og gotiske Tungemaal i Bogstavorden efter de latinske Ord* (til dels dog systematisk ordning og græske lemmaer); *Ligheder i Sprogindretningen – Orddannelsen*; bøjningssammenligning; til slut et afsnit: *Hæc ad introitum pertinent.* – Bl. 45^r = p. 19 = p. 87. – Bl. 48^v = p. 24 = p. 92: Udkast t. Bb 24 = UA I 79.10 ff. – Bl. 49^r = p. 25 = p. 93: Udkast t. Bb 24 = UA I 327.23 ff. – Bl. 49^v–53: Sammenligning ml. persisk, tyrkisk og semitisk; *De recta linguae latinae pronuntiatione* (heri også om udtalen af græsk). – Af de 3 sedler indeholder een (bl. 38/39) 7 græske gloser oversatte t. islandsk, den anden (bl. 40/41) er et iturevet lat. stilebogsblad m. ordsammenligninger i marginen (cf. 71 III 2), og den tredie (bl. 46/47) indeholder islandsk-, trakiske“ ordsammenligninger.

Jfr. Marie Bjerrum, R. Rasks Afh. om det da. Sprog, 1959, og Paul Diderichsen, R. Rask og den gram. Tradition, 1960, hvor et afsnit af håndskriftet er aftrykt.

32 Add. 627 c, 4°. Optegnelser vedrørende islandsk.

83 bl. (format se nedenfor).

1° Bl. 1–52: *Islandske Kunstord. i forskjellige Videnskaber samlede af de gamle* RM 6 og *nyere Værker af R. K. Rask*. Tidlig.

52 hæftede bl. 10,5 × 16,5 cm. Bl. 1–51 folierede v°. Desuden 2 sedler, hvoraf den ene kun er beskr. på den ene side, og den anden er sammenfoldet. Bl. 6^v, 7, 8^v, 11^v, 12^v–16, 18–31, 33–41, 42^v–51 ubeskr.

Jfr. Marie Bjerrum, R. Rasks Afh. om det da. Sprog, 1959.

2° Bl. 53–67: *Enhør. til Edda*. Hovedsagelig 1810–19 (bl. 62–63 bærer RM 7 præg af bearbejdelse efter 1819; bl. 65 er ældre end april 1810, mulig meget tidligt).

15 bl. (bl. 60–61 af lidt mindre format; bl. 62–63 10,5 × 16,5 cm; bl. 66 er en seddel). Bl. 53^v, 56, 57^r, 59^v, 61^v 67 ubeskr. Indlagt (bl. 64/65) et trykt exemplar af *Bihang till Svensk Literatur-Tidning* marts 1817, no. 3.

Hovedsagelig materiale t. Bb 25–26.

Bl. 54–59^r: Stamtavler t. sagaer. – Bl. 60: Manuskript til prospekt for Bb 25–26. – Bl. 61: Koncept (Rasks hånd?) t. skr. fra A. A. Afzelius

t. unavngivet firma ang. Bb 25-26. – Bl. 62-63: Om Nordens forhist. befolkning og Odins indvandring. – Bl. 64-65^r: Metrisk oversættelse af Hakonarmal. – Bl. 65^v: *Krigssang* (forf. af Rask?). – Bl. 66: Personnavne.

3° Bl. 67-71: *Indbydelse til at stifte det isl. lit. Selskab, af R. R.* 1816. (Titel m. fr. h.) Isl. Bærer dateringen Reikiavík 28/2 1815.

Br. 91.

5 bl. Bl. 67^v, 71 ubeskr. Indlagt et korrekturafræk af teksten.

4° Bl. 72-83: *Islandske Dialektord.* 1813-15.

RM 8

12 bl. 10,5 × 16,5 cm. Bl. 73^v, 74^v, (75)), 76^v, (77), 82, 83^r ubeskr.

Bl. 72-83 (omslag) er et brevomslag: *S.T. Herr Litteratus Rask i/ Reikevig.* Bl. 73-82 er blade af en regnskabsbog for 1809.

Breve I 172.10.

33 Add. 627 d, 4°. Runologiske optegnelser.

30 bl. (format se nedenfor).

Indlagt forsk. tegninger af og notitser vedrørende runeindskrifter (til dels med fr. h.), litografier og tryksager vedr. runer, heribl. et trykt udrevet blad (sp. 1405-08) af *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn* 27. årg., hvorpå Bb 181.

Afsnit 1°-3° er i eet særskilt omslag.

1° Bl. 1-8: *Jellinge. R. R.* Før april 1810.

RM 9

7 bl. 10,5 × 17 cm. Bl. 3/4 en indlagt seddel. Bl. 2^v, 8 ubeskr.

Bl. 1^r står med R. Rasks hånd:

„gl. urigtigt. {	De norske Stave Runelitteratur. Jellinge. Tillitstest. på Loll.“
------------------	--

Bl. 1^v står med H. K. Rasks hånd: „Runesager. det tabte Guldhorn.–“

Om forsk. danske runestene.

2° Bl. 9-11: *Runer.* Før april 1810.

RM 10

3 bl. 10,5 × 17 cm; bl. 9 pagin. 1-2. Bl. 11^v ubeskr.

Bl. 11^r en bibliografisk tilføjelse m. H. K. Rasks hånd.

3° Bl. 12-17: *Norske Stav?* (Titel m. H. K. Rasks hånd.) Før april 1810.

RM 11

6 bl. 10,5 × 17 cm. Bl. 17 ubeskr.

Bl. 15-16 er ældre udkast t. det øvrige.

4° Bl. 18–19: *Manuskript t. Bb* 106. Bærer dateringen 2/11 1824. *RM* 12
Egenhændig underskrift (overstreget) bl. 2^r.

2 bl. Bl. 2^v ubeskr. En del marginalia.

5° Bl. 20–30. Før april 1810 (bl. 29^r og den indlagte seddel), omkr. *RM* 13
april 1810 og væsentlig tidligere (bl. 23), april 1810 eller lidt senere
(bl. 29^v); bl. 24–25 bærer egenhændig underskrift dateret Egelund
12/9 1826. Bl. 24–25 udg. Bb 216 y (p. 413).

9 bl. + 1 seddel. Bl. 22, 24^v, 25^v, 26^v, 27–28, 30 ubeskr. (dog bl. 28^r
et blyantsnotat med runer). Bl. 23, 25, 29 brækkede. Bl. 23, 29 tospaltet.

Indlagt forsk. notitser vedr. runeindskrifter (til dels m. fr. h.).

Bl. 23: Afhandling om runeskriften. – Bl. 24–25: Om Glavendrup-
stenen. – Bl. 26^r: Den grønlandske runesten. – Bl. 29^r (*Vanskelige*)
grammatikalske Spørsaale. – Bl. 29^v: Om Runernes Ælde. – Den indlagte
seddel omhandler Glavendrupstenen.

Jfr. Marie Bjerrum, R. Rasks Afh. om det da. Sprog, 1959.

34 Add. 627 e, 4°. Optegnelser om dansk.

97 bl. + 6 sedler.

1° Bl. 1–53: *Samlinger til den danske Sproglære ved R. Rask*. (Egenhændig *RM* 14
titel m. undt. af l. 4–5.) Hovedsagelig ca. 1825.

53 bl., for størstedelen hæftede (løse er bl. 1–12 og 10), alle brækkede,
beskrevne i inderspalten med adskillige tilføjelser i yderspalten, + 3
sedler (indlagte bl. 22/23, 30/31, 33/34). Bl. 1–17 pagin. r° 1–33;
bl. 18–33 pagin. r° 37–67; bl. 34–41 pagin. r° 71–85; bl. 42–53 pagin.
r° 89–111. Bl. 33/34 og bl. 41/42 ses 1 blad at være udskåret. Bl. 1^v,
9^r, 10^v, 11^v, 19^v, 20^r, 21^v–24, 25^v, 26^r, 27, 28^v, 30, 31^r, 32^v, 33^v, 34^v,
35, 36^v–43^r, 44^v–47, 48^v–52, 53^v ubeskr.

Bl. 1–17: Forsk. forarb. og udkast t. Bb 92–93. – Bl. 18–48^r: Forsk.
optegnelser om dansk, særlig nydansk, grammatik. – Bl. 53^r: Person-
navne (samtidige personer).

2° Bl. 54–67: *Notater om dansk sproglære, især retskrivning*. Hovedsagelig
ca. 1825.

14 bl. (indlagte i 1°) + 2 sedler (efter bl. 67). Indlagt (efter bl. 67)
et trykt exemplar af *Dagen* 22/11 1826, no. 278, hvori Bb 98.

Til dels forarb. t. Bb 92–93.

Jfr. ad 1° og 2° Marie Bjerrum, R. Rasks Afh. om det da. Sprog, 1959.

3° Bl. 68–97: *Ordsamling af den ældste Dansk* (1100–1250.) (Egenhändig *RM* 15 titel, dog er l. 4 vistnok H. K. Rasks hånd.) Bl. 1^r H. K. Rasks hånd. Efter 1819.

30 hæftede blade + en foran indlagt seddel. For størstedelen ubeskrevne. Tospaltet på brækkede blade.

Alfabetisk ordning. Oversættelser til nydansk. Omfatter 24 ord.

(Add. 627 f, 4°: R. R. *Svensk Sproglære* N° 13 af de kongl. Håndsk. afskrevet af H. Rask, 12 bl., har intet af R. Rasks hånd. Cf. M 55.)

35 Add. 627 g, 4°.

12 bl. egenh. optegnelser (format se nedenfor).

1° *Papirer vedr. færøsk*. Heri 2 bl. koncept til spørgsmål vedr. færøsk *RM* 16 (Rasks hånd, ortografi 1824 ff.), med en indlagt *Besvarelse* med fr. h.

Iøvrigt indeholder disse papirer intet af Rasks hånd, men følgende partier m. fr. h.: *Jøkils Qveaji* ved J. G. Effersøe, m. udat. følgeskr. fra denne t. C. C. Rafn; et brudstykke af Jomsvikingasaga på færøsk, dateret Thorshavn 20/5 1829; herefter Rasks ovenanførte håndskrift; *Anmærkning til de foreslagne Forandringer i den færøiske Retskrivning*; *Anjas Thaat* (færøsk spotvise med oversættelse og forklaringer) ved H. C. Lyngbye.

Jfr. Povl Skårup, Rasmus Rask og færøsk (Færoensia VI, 1964).

2° *Om det grønlandske Sprog og noget om lat. Bogst. i Dansk*. (Titel m. fr. h.) *RM* 17

10 bl. (noget mindre end Rasks normalformat). Bl. 1^v, 10^v ubeskr. Brækkede blade, beskr. på inderspalten, men med talrige tilføjelser i yderspalten. Bl. 10^r står en gammel udskrift m. fr. h.: *Om Færøisk Udtale. m.m.*

Bl. 2–6: *Om det grønlandske Sprog*. 1806. (texten i inderspalten fra første halvdel, tilføjelserne i yderspalten fra anden halvdel af 1806). Delvis udg. Bb 230. – Bl. 7–9: En afhandling om det latinske alfabets anvendelse i dansk. 1805/06.

Jfr. Marie Bjerrum, R. Rasks Afh. om det da. Sprog, 1959.

36 Add. 627 h, 4°. Optegnelser om oldgræsk. Delvis udg. Bb 208 b (med indarbejdelse af partier af M 152, og indbefattende partier, der ikke er bevarede i noget af disse håndskrifter).

169 bl. (+ 1 seddel) egenh. optegnelser (format se nedenfor).

- 1° Bl. 1–46. Perioden 1810–16. RM 18
 46 hæftede bl. 10,5 × 16,8 cm. Bl. 2, 3^v, 4^v, 7^r, 9^v, 12^v, 14^v, 16^r, 24^v,
 25^r, 26^v, 27^r, 31^v, 33^v, 34^r, 35^v, 36^r, 37^v, 38^r, 40^r, 42^r, 43–46 ubeskr.
 Nogle marginalia.
 Bl. 1: Bibliografiske notater. – Bl. 5–23: Om syntax. – Bl. 24–42:
 Om dialekter og om digtersproget.
- 2° Bl. 47–64: *Græsk Literatur*. Perioden 1810–16. RM 19
 18 hæftede bl. 10,5 × 16,8 cm. Bl. 55/56 synes 2 blade bortskårne.
 Bl. 59^v, 60, 61^v–63^r, 64^r ubeskr. Nogle marginalia.
 Notater om oldgræske autorens.
 3° Bl. 65–82: *Drømmen eller Mikyllos og hans Hane. ved R. K Rask*. (Titel RM 20
 m. fr. h.) Bærer dateringen 28/12 1822. Alle partier senere end 1819.
 18 bl., hvoraf bl. 66–81 er hæftede, og bl. 65 og 82 udgør et løst om-
 slag. Bl. 66^v–81^v pagin. 2–32. Bl. 65^v, 82 ubeskr. En del marginalia.
 Overskr. bl. 2^r: *Drømmen eller Mikyllos og hans Hane*.
 Oversættelse af Lukianos.
 (4° er en i særskilt omslag liggende koncept og renskrift m. fr. h. af
 brudstykke af tysk oversættelse af M 152 bl. 5 ff.: *Nennwürter*, og har
 intet af R. Rasks hånd.)
- 5° Bl. 83–95: *Gjerningsordene*. (Titel m. H. K. Rasks hånd.) Perioden RM 21
 1810–16 (stedvis er, utvivlsomt af fr. h., æ rettet til *d*, åbenbart t. brug
 for trykningen i 1836).
 13 bl., hvoraf bl. 83 og 95, der udgør omslaget, er et korrekturblad
 af Bb 208 e (p. 370). Bl. 83^v, 95 ubeskr. Brækkede blade, beskr. i inder-
 spalten, men med talrige tilføjelser i yderspalten.
 Overskr. bl. 84^r: *Gjerningsordene*.
 Fuldt udarbejdet manuskript.
 Breve I 66.18 f.
- 6° Bl. 96–113: *Kortfattede notater til oldgræsk sprog-lære, især formlære*. Efter 1823. RM 22
 18 bl., hvoraf bl. 96 + 113, der udgør omslaget, er et korrekturblad.
 Bl. 96^v, 112^v, 113^r ubeskr.
 Br *487.
- 7° Bl. 114–117: *Afhandling om 2. aorist og dens forhold til imperfektum*. Ind-
 lagt i 6° (bl. 111/112) med Joh. Dav. Flintenborg, *Mina Tankar vid de
 lemnade Påminelser emot nödvändigheten af Aoristus* 2^{aus}, dat. Sth. 12/5 1819,
 som omslag. Perioden 1810–16.

4 bl. 10,5 × 17 cm + et indlagt iturevet brevomslag med adresse, beskrevet på indersiden (bl. 116/117).

8° Bl. 117–131: *Dorisk*. (Titel m. H. K. Rasks hånd.) Perioden 1810 *RM* 23–19.

14 bl., hvoraf bl. 118 + 131, der udgør omslaget, er en astronomisk tryksag. Bl. 125–128^r ubeskr. og uopsk. Brækkede blade.

Overskr. bl. 119^r: *Dorisk*.

9° Bl. 132–159: *Læsetegn Velklangsregler*. (Titel m. H. K. Rasks hånd.) *RM* 24 Perioden 1810–19; dog er bl. 134 senere end 1823.

28 bl., hvoraf bl. 132 + 157, der udgør omslaget, er et korrekturblad af Bb 208 e. Bl. 136–140 pagin. a–k; bl. 141–150 pagin. 1–20; bl. 151–153 pagin. 1–6; bl. 154–155 folierede 9–10; bl. 158 pagin. 7–8. Bl. 132^v, 135, 154^v, 155^v, 156^v, 157^v, 159 ubeskr. Brækkede blade.

Indeholder tillige *Indledende Bemærkninger om Græsk*.

Bl. 156^r er med H. K. Rasks hånd påtegnet: *Indledning til den græske Grammatik*.

Breve I 69.8 f.

10° Bl. 160–169: *Græsk*. (Titel m. H. K. Rasks hånd.) Senere end 1823, *RM* 25 dog med passager, der enten stammer fra Rasks barndom eller fra fr. h. (mulig en elev).

10 bl., hvoraf bl. 161–168 er hæftede, og bl. 160 + 169 udgør et løst omslag. Adskillige marginalia.

Oversigt over græsk alfabet og oldgræsk bøjning.

37 Add. 627 i, 4°. Optegnelser om latin, Bl. 46–69 latin.

79 bl. (format se nedenfor) + 7 sedler.

1° Bl. 1–45: *Latina E. R.* (Titel m. fr. h.) Forsk. perioder efter 1810, *RM* 26 ogs. sent (bl. 13–15 og sedlerne fra perioden 1806–10 eller tidligere).

45 bl. + 7 indlagte sedler (til dels gamle brevomslag) (bl. 39/40). Bl. 19 pagin. 1–2; bl. 35^r pagin. 9. Bl. 33 delvis udskåret. Bl. 1^v, 2^v–4^r, 5^v, 6^v, 7^v, 9, 11–12, 16, 18, 21^v, 22, 23^v–26 (uopsk.), 34, 35^v, 36, 40^v, 41, 42^v, 44^v, 45 ubeskr. Bl. 1^v, 4^v omvendt beskr. Delvis brækkede blade.

Bl. 1^v er påtegnet med H. K. Rasks hånd: *Brugt og samlet lat. Håndskrift*.

Overskr. bl. 2^r: *Latinske Sprogsager*.

Diverse optegnelser om latinsk sproglære, heri ogs. sammenhængende udkast.

Bl. 5^r: Bibliografi. – Bl 7^r: Lat. indskrift. – Bl. 13–15: *Kort Oversyn af den latinske Sproglære.*

2° Bl. 46–69. Ikke sen.

RM 27

24 hæftede og brækkede bl.; bortset fra enkelte marginalia er kun inderspaltten beskrevet.

Overskr. bl. 1^r i yderspalten: *Elegantiarum Latini Sermonis præceptiones aliquot Autore M. Georgio Vogelmanno Lips.* 1643.

Afskrift af den i overskriften angivne text.

3° Bl. 70–73: *Optegnelser om latinsk syntax og stilistik.* Indlagt i 2° (slutn.). Perioden 1810–19.

4 bl. Bl. 71^v, 72–73 (uopsk.) ubeskr.

4° Bl. 74–79: *Den latinske Stils Theori Indledning.* Indlagt i 2° (slutn.). Perioden 1806–10 eller tidligere.

6 bl. 10,8 × 17 cm. Bl. 79^v ubeskr.

Begyndelse til en sammenhængende fremstilling af den latinske stilistik.

- 38 Add. 627 k, 4°. R. Raskes Betragtninger om *det Kreolske.* (gl.). (Titel m. H. K. Rasks hånd.) Bl. 6^v–7^r tysk. Omkr. anden halvdel af 1806 (snarest fra begyndelsen af denne periode) (cf. H. K. Rask i titlen og bl. 8^r, se nedenfor). RM 28

8 bl. Bl. 2–5 pagin. r° 1–7; bl. 7^r pagin. 11. Bl. 1^v, 5^v, 6^r, 7^v, 8^v ubeskr. Brækkede blade; bl. 6^v–7^r tospaltet; bl. 2–5^r kun text i inderspaltten, dog med adskillige marginalia i yderspalten.

Overskr. bl. 2^r: *betragtninger i anledning af det kreolske sprog.*

Jfr. Marie Bjerrum, Rasmus Rask Afh. om det da. Sprog, 1959, og Paul Diderichsen, R. Rask og den gram. Tradition, 1960, hvor teksten er aftrykt.

Bl. 2–5^r er en sammenhængende fremstilling med forsk. principielle betragtninger over simpel og kompleks sprogbygning. – Bl. 6^v–7^r: *Et par grønlandske breve af grønlandere med en saa meget mulig ord-ræt tysk oversættelse.* – Bl. 8^r: En påbegyndt transskription ved H. K. Rask af bl. 2 ff. i R. Rasks definitive ortografi. Ovenover med H. K. Rasks hånd: „(Fra Forfatterens Skoletid, för 1807).“

- 39 Add. 627 l, 4°.

RM 29

Indeholder 1° digte af Rask, 2° et brev (eller indlæg i en polemik), 3° enkelte notitser om hollandsk.

- 40** Add. 94, 8°. Bb 130, med annotationer.
- 41** Add. 200, 8°. Rasks poesibog.
42 bl. (Bl. 8^v) ubeskr.
- 42** Ny kgl. saml. Fol. 1599 III, tillæg 1 (C. C. Rafns papirer, Videnskabelige samlinger, afhandlinger af forskellige). Begyndelsen af et udkast til prospekt for [det kgl. nordiske Oldskriftselskabs?] sagaoversættelser. Svensk. Sen.
3 bl. Bl. 3^v ubeskr. Nogle rettelser og marginalia.
- 43** Ny kgl. saml. Fol. 1599 IV (C. C. Rafns papirer, a) 1827–29, Udaterede sager fra Oldskriftselskabets første tid). Formandsberetning ved generalforsamling i Det kgl. nordiske Oldskriftselskab. 1828.
2 bl. Koncept m. talrige marginalia.
- 44** Ny kgl. saml. Fol. 1599 IV (C. C. Rafns papirer, a) 1827–29, Udaterede sager fra Oldskriftselskabets første tid). Om et tidsskrift for Nordens ældste historie.
- 45** Ny kgl. saml. 4° 149 c¹. Udkast-Optegnelse til en Islandsk Sproglære *RM 46* ved R. Rask. (Titel m. fr. h.) Ca. 1805–ca. 1810 („tidligt“ SA III *26).
68 hæftede bl. (bl. 33, 36–45 af lidt mindre format) hvoraf enkelte paginerede. Desuden bl. 9/10 en indskudt seddel. Bl. 1, 2^v, 5^r, 6^r, 17^v, 22^r, 23–24, 33^v, 35^r, 38–40^r, 41, 42^v, 43^v, 44, 45^v, 47, 48^r, 49^v, 51^v, 53, 54^v, 55, 57^r, 58^r, 67^v, 68^v, 69 ubeskr. Tospaltet på brækkede blade.
Forarb.¹⁾ t. Bb 12 (cf. Bb 12 p. xl, SA I 4, 5–6) („temmelig fuldstændig“ SA III 26, med den misvisende tilføjelse: „alt er rimeligvis benyttet i de senere Udgaver“).
Breve I 11.14, 19 12.1, 19.
Jfr. Marie Bjerrum, R. Rasks Afh. om det da. Sprog, 1959.
- 46** Ny kgl. saml. 4° 149 c². Rasks Undersøgelse om det gl. nordiske eller *RM 47* Islandske Sprogs Slægtskab med de asiatiske Tungemaal. (Titel m. fr. h.) Nov.-dec. 1819 (cf. UA III 160–61). Udg. Bb 205 h, UA II 1–45. Cf. UA III 160 (m. henvisn.).

¹⁾ Manuskriptet indeholder også rettelser og tilføjelser til Bb 12 med henvisning til selve trykket (U. a.).

15 hæftede og paginerede bl. Bl. 1, 2^v, 14^v ubeskr. Bl. 14/15 et blad bortskaaret. Adskillige marginalia.

Bl. 1-14: *Undersøgelse om det gamle Nordiske eller Islandske Sprogs Slægt-skab med de asiatiske Tungemaal.* (Fortsættelse af *Undersøgelse om Islandskens Oprindelse fra S.* 302.) – Bl. 15: *De kaukasiske Sprog.*

- 47 Ny kgl. saml. 4° 149 c³. *Rasks Betænkninger om Grundsetningerne ved Eddas Oversættelse.* (Titel m. fr. h.) Mellem 17/2 og ca. 1/5 1810¹) (cf. Bb 7, UA III 342). Cf. SA I 254.

7 hæftede bl. Bl. 2-7 folieret 1-6. Bl. 1, 2^v, 6, 7 ubeskr. Enkelte marginalia.

Overskrift bl. 3^r: *Ny Betænkninger om Grundsetningerne for Eddas Oversættelse.* Underskrift bl. 5^v: *R. K. Rask.* – Utrykt duplik til N. F. S. Grundtvig, *Noget om Hr. Rasks Betæneligheder angaaende Eddas Oversættelse, Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn* 7. aarg. no. 37-38 (13/2, 17/2 1810) sp. 588-90, 594-98. (SA III *26 har urigtig angivelse.)

Breve I 27.22.

- 48 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁴. Enkelte Optegnelser til en færøisk Sproglære *RM 49* ved R. Rask. (Titel m. fr. h.) Ml. 1810 og 1819.²)

10 hæftede bl. Bl. 5/6 er indskudt en seddel (kun beskr. på forsiden). Bl. 1, 2^v, 6, 8^r, 9, 10 ubeskr.

Jfr. Povl Skårup, Rasmus Rask og færøsk (Færoensia VI, 1964) og Marie Bjerrum, R. Rasks Afh. om det da. Sprog, 1959.

- 49 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁵. *Rasks Udkast-Optegnelser til en Dansk Sprog-lære.* (Titel m. fr. h.). Ml. 1824 og 1830, dog bl. 33-34 1805 eller tidligere.³) Bl. 29-32 synes ikke at være Rasks hånd. Hovedsagelig koncept til dele af Bb 176, affattet paa dansk (bl. 15^v dog med engelsk overskrift).

34 hæftede bl. Bl. 2-16 delvis pagin. 1-30. Bl. 1, 2^v, 3, 6, 13, 16^v, 18^v, 21, 26, 28 ubeskr.

Jfr. Marie Bjerrum, R. Rasks Afh. om det da. Sprog, 1959, og Paul Diderichsen, R. Rask og den gram. Tradition, 1960.

¹) Må iflg. omtale i brev af 17/3 1810 være udarbejdet inden denne dato (U. a.).

²) Manuskriptet er snarest fra (begyndelsen af) 1808, da det er anvendt ved udarbejdelsen af Bb 12 (U. a.).

³) Blad 33-34 synes ikke at være skrevet af Rask (U. a.).

- 50** Ny kgl. saml. 4° 149 c⁶. *Rasks Optegnelser af ældre Danske Ordformer.* RM 51
(Titel m. fr. h.) 1824 eller senere.
23 hæftede bl. Bl. 1, 2, 3^v, 4^v, 5^v, 6, 15, 16^v, 21^r, 22^r, 23^r ubeskr.
Bl. 11^v omvendt beskr. Nogle marginalia.
Overskrift bl. 3^r: *Ældre dansk.*
En delvist udarbejdet grammatisk fremstilling af ældre dansk. Hist
og her er tilføjet bemærkninger om ældre svensk.
- 51** Ny kgl. saml. 4° 149 c⁷. *Rasks Grammatikalske Optegnelser om det ældste Danske.* RM 52
(Titel m. fr. h.) 1824 eller senere.
34 hæftede bl. Bl. 1, 2^v, 3^v, 4, 5^v, 6^v, 7, 8^v, 9, 10^v, 11–13, 15^v, 16^v,
17^r, 20–21, 28^v, 29^r, 30^v, 31–33, 34^v ubeskr.; de sammenhængende
ubeskr. blade (undt. bl. 20–21) er uopskårne.
Overskrift bl. 3^r: *Ældste Dansk.* – Bl. 34 = Br 559.
- 52** Ny kgl. saml. 4° 149 c⁸. *Rasks Alfabatisk Ordsamling af ældre Dansk.*
(Titel m. fr. h., dog sidste linie egenhændig.)
50 bl.; 1–44 hæftede. Bl. 46^v pagin. 2, bl. 47^r pagin. 3. Bl. 1, 6^v, 26,
34, 35^v, 39^r, 43, 44, 45^v, 49–50 ubeskr. Tospaltet på brækkede blade.
1° Bl. 1–44: *Lexikalske samlinger til ældre dansk.* RM 53
2° Bl. 45^v–48: *Ældre Dansk af Jydske Lov og Sjællandske Lov.* RM 54
Textexcerpter m. marginalvarianter.
- 53** Ny kgl. saml. 4° 149 c⁹. *Rasks alfabatisk Ordsamling af Gammel Dansk* RM 55
(Titel m. fr. h., dog sidste linie egenh.) 1824 eller senere.
47 hæftede bl. Bl. 2–20 pagin. 1–38. Bl. 12^v, 13^v, 18, 19^v, 20, 30^v,
36^r, 42^r, 44^r, 47^v ubeskr.
Brækkede blade. Bindets inderside delvis beskrevet.
Grammatiske optegnelser og ordsamling.
- 54** Ny kgl. saml. 4° 149 c¹⁰. *Rasks Optegnelser vedkommende den Danske Ordbog.* RM 56
(Titel m. fr. h., dog sidste linie egenh.) 1824 eller senere.
62 hæftede bl. Bl. 1^r, 16^r, 33^v, 40^r, 43^r, 44, 45^v, 47–48, 50, 55^v, 56–59,
61, 62^v ubeskr.
Brækkede blade.
Alfabetisk ordnede optegnelser, antagelig til brug for *Dansk Ordbog*
udgivet under Videnskabernes Selskabs Bestyrelse IV–V, Kh. 1826–29, cf.
fortalen t. de anførte bind.

(Ny kgl. saml. 4° 149 c¹¹⁻¹² (anført SA III *27), der er uden titel og *RM* 57 indeholder en fuldstændig afskrift af Eriks krønike, er skrevet af to forskellige ukendte hænder og har intet af Rasks hånd.) -58

Jfr. Breve II 225.19 m. komm. (U. a.).

- 55 Ny kgl. saml. 4° 149 c¹³. Udkast til en Svensk Sproglære (m. m.) af *RM* 59 R. Rask. (Titel m. fr. h.) (Bl. 40-41 på tysk, bl. 42-45 på sv.) 1810-16, især jan.-april 1810, forår 1812 og efterår 1816. Udg. Bb 216 a.¹⁾ Delvis afskrift ved H. K. Rask Add. 627 f, 4°, se ovenfor efter 34.

100 hæftede bl. (bl. 12-13, 15-22, 24, 42-45, 49-52, 55-65 af forskellige mindre formater). Bl. 25-32 pagin. 1-16. Bl. 1, 2^v, 3^v, 4^v, 10-11, 12^v, 13^v 16, 18^v, 21^r, 28^v, 30^v, 45^v, 46-47, 48^v, 51^v, 52, 53^v, 55^v, 61^v, 65, 72^v, 73, 75^v, 79 ubeskr. Bl. 51 beskrevet på langs. Bl. 76-89 tospaltet på brækkede blade. Bl. 26/27, bl. 34/35 og efter bl. 100 er 1 blad bortskåret. Adskillige marginalia.

Overskrift bl. 2^r: *Udkast til en Svensk Sproglære* (m. m.) af R. Rask.

Bl. 3^r: Paradigmer. - Bl. 4^r: *Svensk*. Forslag t. sv. grammatiske termini. - Bl. 5^r: Bibliografi. Betoning, sammentrækninger. - Bl. 6-7, 5^v, 12-13^r: *Förste Afdeling Forberedelse Om Udtalen*. - Bl. 14, 23, 25-36, 74, 92-100: *Kort Oversigt over det svenske Sprogs Indretning. Udtale*. - Bl. 15: Diverse, bl. a. navne på svenske forfattere. - Bl. 17^r: Finske gloser m. svensk oversætt. - Bl. 17^v: Synonymer. - Bl. 18-19: Germanismer i svensk og dansk. - Bl. 20^r: Grammatisk sammenligning af svensk og dansk. - Bl. 20^v-21: Gloser. - Bl. 22^r: Finske pronominer m. svensk oversætt. - Bl. 22^v: *Sv. Ord som oplyser d. Almuesprog*. - Bl. 24: Betoning. - Bl. 25-37: Bøjning. - Bl. 38-39: *En Folksaga ifrån Vester Götland*. - Bl. 40-41: *Schwedisch*. - Bl. 42-45^r: Grammatiske termini og ortografi. - Bl. 48^r: Spredte notater vedr. nydansk bøjning o. lign. - Bl. 49-51^r: *Uddrag af Sjöborgs Gammelheder*. - Bl. 53^r: Dialekter. - Bl. 54, 66-72^r: *Om den vestgötiske Sprogart*. - Bl. 55-64: Dalmaalet. - Bl. 75^r: Deklinationstabeller. - Bl. 76-89: Alfab. dansk-svensk ordsamling. - Bl. 90: Udkast til Bb 9; tilføjet spredte notater af sv. ord og vendinger. - Bl. 91: Diverse, bl. a. om konjunktioner og om sv. lingvistiske termini.

Breve I 23.24 26.15 108.6 135.23 153.27 158.5 186.30. II 146.4.

Jfr. Marie Bjerrum, R. Rasks Afh. om det da. Sprog, 1959.

¹⁾ Kun enkelte dele af Bb 216 a går direkte tilbage til dette manuskript (U. a.).

- 56** Ny kgl. saml. 4° 149 c¹⁴. Rasks Optegnelser om gammel Svensk. (Titel *RM 60* m. fr. h.)
52 hæftede bl. (bl. 18 og 21 af mindre format). Bl. 1, 2^v, 4, 6, 7^r 10^r, 11^v, 15^v, 18^v, 21^v, 27^v, 28^r, 29^v, 30^v, 37^v, 38, 42, 46^r, 51, 52^r ubeskr. Bl. 3^v og 30^r beskr. på langs. Bl. 15/16 er 1 blad bortskåret.
Brækkede blade.
- 57** Ny kgl. saml. 4° 149 c¹⁵. Vestgøtelovens Sprog, ved R. Rask. (Titel m. fr. *RM 61* h.) 18 hæftede bl. Bl. 1^v, 2^r, 3-4, 6^v, 7^v, 8^r, 12^r, 14^r ubeskr.
Brækkede blade.
- 58** Ny kgl. saml. 4° 149 c¹⁶. Optegnelser vedrørende de ældre trin af de *RM 62* germanske sprog. Hovedsagelig 1824 (cf. UA III 81), begyndelsen dog fra tidsrummet 1810-19.
57 hæftede bl. (bl. 8 af mindre format). Bl. 1, 5^v, 6^v, 8^v 13^v, 14, 15^v, 17-19^r, 22, 25^v, 26^v, 38-39, 42-43 (uopsk.), 45-47, 49, 52^v, 53, 54^v, 55^v, 57 ubesk.
Delvis brækkede blade.
Bl. 2-24: Indledende principielle bemærkninger om sproglægtskabskriterier i almindelighed; iøvrigt hovedsagelig bibliografiske optegnelser. Overskrift bl. 6^r: *Oldgermanisk Litteratur*. Overskrift bl. 7^r: *De ældste Germaniske Sprogs Litteratur*. - Bl. 29-52: Textprøver m. kollationer. - Bl. 53-56^r: Optegnelser om enkelte ord.
„temmelig fuldstændig“ SA III *27.
Jfr. Paul Diderichsen, R. Rask og den gram. Tradition, 1960.
- 59** Ny kgl. saml. 4° 149 c¹⁷. Optegnelser og Udkast til en Mæsogotisk *RM 63* Sproglære ved R. Rask. (Titel m. fr. h.) Bl. 12-14 er ikke Rasks hånd. Forsk. perioder fra og med 1810 eller tidligere til 1827 eller senere, hovedsagelig dog før april 1810 og efter 1823.
56 hæftede bl. (bl. 2-17 af lidt mindre format) Bl. 1, 2^v, 3^v, 4^v, 8^v, 16^v, 23^v, 24^v, 29^v, 33^v, 35^v, 36^v, 41, 46^r, 50^r, 56 ubeskr.
Delvis brækkede blade. Enkelte marginalia.
Bl. 3: Notater vedr. notation af oldslavisk, polsk og lappisk.
Breve I 108.8.
- 60** Ny kgl. 4° saml. 149 c¹⁸. *Rasks Alfabetske Optegnelser af Moeso-Gothiske RM 64* Ord. 1824 eller senere.

- 57 hæftede bl. Bl. 21/22 og bl. 28/29 synes i blad udskåret. Bl. 1-2, 34^r, 46^r, 51, 52^r, 57^v ubeskr.
Brækkede blade.
- 61 Ny kgl. saml. 4° 149 c¹⁹. *Rasks* Afskrifter af nyopdagede *Moeso-gothiske* *RM 65*
Fragmenter m. m. 1824 eller senere.
26 hæftede bl. Bl. 1, 2^v, 3^v, 5^v, 7, 9^v, 10-11, 15^v, 18^v, 19^r, 21^v, 24-26
ubeskr. Enkelte marginalia.
- 62 Ny kgl. saml. 4° 149 c²⁰. Optegnelser til en Alemannisk Sproglære ved *RM 66*
R. Rask. (Titel m. fr. h.) Bl. 3-5 fra perioden 1810-19, bl. 6-31 1824
(cf. Breve II 88.22, UA III 81), bl. 32-35 1820-23 (antagelig 1823).
37 hæftede bl. Bl. 9/10 synes i blad udskaaret. Bl. 38 fastklæbet til
bindet. Bl. 1, 2^v, 8^v, 11^r, 16^v, 17, 21^r, 25, 27, 31, 36-37 ubeskr.
Brækkede blade.
Breve II 88.23 118.5.
- 63 Ny kgl. saml. 4° 149 c²¹. Alemanniske Sprogprøver samlede og af- *RM 67*
skrevne ved *Rask*. (Titel m. fr. h.) Hovedsagelig 1824 (cf. Breve II
88.22, UA III 81).
62 hæftede og delvis pagin. bl. Bl. 1-8^r, 12^v, 37^v, 43, 47^r, 53^v, 61-62
ubeskr.
Brækkede blade.
Lexikalske samlinger til alemannisk. (Titlen er misvisende, formo-
dentlig mekanisk reproduceret fra Ny kgl. saml. 4° 149 c²². Cf. SA
III 27.)
Breve II 88.23 118.5.
- 64 Ny kgl. saml. 4° 149 c²². Alemanniske Sprogprøver samlede og af- *RM 68*
skrevne ved *Rask*. (Titel m. fr. h.) 1824? (cf. Breve II 88.22, UA III 81).
30 hæftede og delvis pagin. bl. Bl. 1, 2^v, 3, 16^v, 18-22, 29-30 ubeskr.
Brækkede blade.
Bl. 4-16^r: *Codex Junii* 110, in *Bibliotheca Bodlejana Oxoniæ*. - Bl. 17^r:
Af B. J. Docen's Miscellaneen zur Geschichte der teutschen Literatur 1, S 4. -
Bl. 17^v: *Af Docens Miscellaneen* 1, S. 18. - Bl. 23: *Af Docens Miscellaneen* 2,
287 *En Oversættelse og Forklaring over Fader-vor*. - Bl. 24-28: *Af Docens*
Miscell. 1,6-8. *Exhortatio ad plebem Christianam*.
Breve II 88.23 118.5.

- 65** Ny kgl. saml. 4° 149 c²³. Optegnelser til en Frankisk Sproglære ved *RM* 69 R. Rask. (Titel m. fr. h.) 1824 (og mulig senere) (cf. Breve II 88.22, UA III 81).
34 hæftede bl. Bl. 8/9 synes i blad bortskåret. Bl. 1, 2^v, 4, 11^r, 12^r, 17^v, 18^v, 22, 26^v, 31^r, 32^v–34 ubeskr.
Brækkede blade.
Breve II 88.23 118.5.
- 66** Ny kgl. saml. 4° 149 c²⁴. Frankisk. Samlinger til et Frankisk Lexicon, af *RM* 70 R. Rask, (Linie 2–6 m. fr. h.) *Delvis latin*. 1824 (cf. Breve II 88.22, UA III 81), dog at dømme efter ductus tillige væsentlig senere.
61 hæftede bl. Bl. 1–3, 4^v, 5^v, 6^r, 7^v–9^r, 10–11, 25^v, 28, 33^v, 35^v, 37^v, 41, 53^v, 57^v, 58, 60^v, 61 ubeskr.
Brækkede blade.
Breve II 88.23 118.5.
- 67** Ny kgl. saml. 4° 149 c²⁵. Oldsaksisk Ordsamling ved R. Rask. (Linie *RM* 71 3–4 m. fr. h.) Hovedsagelig latin. Sen (cf. UA III 81).
30 hæftede bl. Bl. 1, 16, 18^v, 25^r, 26–30 ubeskr.
Brækkede blade.
- 68** Ny kgl. saml. 4° 149 c²⁶. R. Rasks Udkast til en Oldsaksisk Sproglære. *RM* 72 1824 eller senere (cf. UA III 81); bl. 39–42 dog i sit grundlag stammende fra perioden 1810–19.
43 hæftede bl. (bl. 40–43 af lidt mindre format). Bl. 4/5, 32/33, 39/40 synes i blad, bl. 10/11 3 blade bortskåret. Bl. 1, 2^v, 4^v, 11^v, 12, 15^v, 16, 31^r, 32, 34^r, 39^v ubeskr. Enkelte marginalia.
Bl. 3^r: Gotisk tekst (Mt. V 15–25). – Bl. 35: *Fragmenta minora ex Hick. Gram. Franc.* (afskrevet tekstprøve). – Bl. 36–38: *Oldvestfalsk*. – Bl. 40–43: *Østfrank. ell. Nederrinsk*. – Øvr. partier: Oldsaxisk sproglære.
Breve II 118.5.
- 69** Ny kgl. saml. 4° 149 c²⁷, *Fragmenta Harmoniæ Evangelicæ collegit RM* 73 R. Rask. (Titel med 2 forsk. fr. hænder.)
59 bl. Bl. 2–59 hæftede. Bl. 13/14 synes i blad bortskåret. Bl. 1^v, 2, 3, 4^r, 7^v, 8, 21^v, 29 ubeskr. Adskillige marginalia.
Angelsaxiske tekster i afskrift.
Breve II 118.5.

- 70 Ny kgl. saml. 4° 149 c²⁸. Translatio Ælfrici liber de Grammatica, *RM* 74
Anglosaxonice.
26 hæftede bl. Bl. 1–15 paginerede med overspringelse af bl. 7 og
bl. 10^v.
Bl. 7, 10^v, 16–18, 21^v, 22^v, 25–26 ubeskr.
Bl. 19–26 brækkede.
- 71 Ny kgl. saml. 4° 149 c²⁹. Optegnelser til en Oldfrisisk Ord-bog ved *RM* 75
R. Rask. (Titel m. fr. h., dog ordene *Oldfrisisk Ord-bog* egenh.) 1824–32.
49 bl. Bl. 1–43 hæftede. Bl. 1^v–3, 6^v, 12^v, 18, 19^r, 23, 25, 28^v, 31^v,
33^r, 36^v, 39–44^r ubeskr. Bl. 1–48 brækkede. Bl. 45–48 i omslag m.
særsk. titel.
1° Bl. 1–44: *Lexikalske samlinger til oldfrisisk*.
2° Bl. 45–48: *Frisisk*. Titel m. fr. h. Ordlister.
(3° Bl. 49: *Gråfskrift uppa Tha Ethele and Fria Eysinga*. Hettemas hånd.)
- 72 Ny kgl. saml. 4° 149 c³⁰. Asega-bog begyndt at afskrives med Varianter *RM* 76
af R. Rask. (Titel m. fr. h.) 1824.¹⁾
32 hæftede bl. Bl. 2^v–10^r pagin 2–17. Bl. 1, 10^v–32 ubeskr. Nogle
marginalia.
Forarb. t. Bb 63 p. 136–38.
Frisisk text. Cf. Bb 63 p. 17.
Bl. 2–4: *Asega-bog yngre Fortale*. – Bl. 5: *Ældre Fortale*. – Bl. 6–9: *Før-
ste Afsnit, de sytten Folkekår*. – Bl. 10^r: *Andet Afsnit De fire og tyve Land-
retter*.
- 73 Ny kgl. saml. 4° 149 c³¹. *Rasks Samlinger af og om det Ny-Frisiske Sprog*. *RM* 77
(Tigel m. fr. h.) Kun bl. 4–5, 6^v–15^r, 36–99 er egenh. 1824–25.
103 hæftede bl. (bl. 22, 28–33 af meget mindre, bl. 34–35, 38–98 af
lidt mindre format, bl. 99 af halv bredde). Bl. 6/7 synes 2 blade bort-
skåret. Bl. 17–21 pagin. 1–10, bl. 23–27 pagin. 11–20, bl. 30–32^r pagin.
29–33, bl. 36–37 pagin. 9–12. Bl. 6/7 og 84/85 synes 1 bl., bl. 96/96 2
bl. bortskårne. Bl. 1, 2^v, 3^v, 5, 6^r, 9^v, 10, 13^v, 15^v, 16, 22^v, 32^v, 33,
35^v, 38^v, 39^v, 40^v, 41^v, 42, 43^v, 44, 45^v–48, 56^v, 63^v, 64, 65^v, 76, 90^v, 91^v,
94^v, 95^r, 96^v, 97^v, 98^r, 100–103 ubeskr. Bl. 38–98 brækkede; bl. 38–96
er alt det beskrevne overstreget; bl. 44–96 tospaltet.

¹⁾ Noget af M 72 er vist udarbejdet tidligere, jfr. Bb 63 p. 25 (U. a.).

Bl. 3 + 6: Brev fra Albert Leth t. R. Nyerup 18/6 1824. – Bl. 4–15^r + 97^r: Tekster i afskrift. – Bl. 24–27 + 17–21 + 23 + 22^r = Br *560 (ty.) – Bl. 28–33 = Br *599. – Bl. 34–35^r = Br *592 (ty.). – Bl. 36–37: Fonetik. – Bl. 38–48: Spredte optegnelser til sproglæren. – Bl. 49–96^r: Alfabetisk ordsamling m. oversætt. t. dansk og tysk. – Bl. 98^v–99: Liste over spørgsmål til B. Bendsen.

Breve: 581 II 118.6.

- 74 Ny kgl. saml. 4° 149 c³². *Rasks Alfabatisk Optegnelse af Ny Frisiske Ord.* RM 78 (Titel m. fr. h.) 1824 eller senere. Udg. Fritz Braun i *Dankesgabe für Albert Leitzmann*, 1927, p. 161 ff.

92 bl. (bl. 8 bredere end de øvrige). Bl. 9–92 hæftede. Bl. 12^r, 32^r, 44^r, 67^r, 78^r, 80^r–82^r, 84^r paginerede. Bl. 61/67, bl. 80/81 er 1 blad bortskåret. Bl. 2, 6^r, 7, 8^v, 9–11, 35, 40^v, 41^r, 64, 73^v, 83, 85–91 ubeskr. Bl. 9–92 brækkede. Bl. 14–77 enkelte tilføjelser m. rødt blæk.

Bl. 1: Udkast t. Bb 63 p. 64 f. – Bl. 3: Optegnelser om stærke verber. – Bl. 4–6: Om afledning. – Bl. 8: Påbegyndte lexikalske optegnelser (ordet *Bugt*). – Bl. 12–83: Alfabetisk ordsamling m. oversætt. t. dansk og tysk. – Bl. 92^r: Forkortelsesliste. – Bl. 92^v: Omfangsberegning for de enkelte bogstaver.

„temmelig fuldstændig“ SA III *28.

Breve: 581 II 118.6.

- 75 Ny kgl. saml. 4° 149 c³³. *Rasks Udkast til en Plattysk Sproglære.* (Titel RM 79 m. fr. h.) 1827 eller senere.

33 hæftede bl. (Bl. 21^v–30 pagin. 2–18, bl. 31^r–32 pagin. 1–4.) Bl. 12/13 synes 2 blade bortskårne; ligeså bl. 29/30. Bl. 1, 2^v, 6^v, 8^v, 11^v, 31 ubeskr. I bl. 22–31 en del marginalia.

Bl. 5–8^r + 21–32 er et fuldt udarbejdet udkast til dele af en sproglære.

- 76 Ny kgl. saml. 4° 149 c³⁴. *Optegnelser til en Plattysk Ordbog ved R. Rask.* (Titel m. fr. h., dog ordene *Plattysk Ordbog* egenh.) 1827 eller senere.

78 hæftede bl. Bl. 8^v, 17, 27^v, 33^v, 34^r, 37^v, 38^r, 41, 46^v, 47^r, 48, 50, 51^v, 53^r, 58^v, 65^v, 70^r, 74^v, 75^v–78 ubeskr.

Tospaltet på brækkede blade.

Bl. 1^r: Lydsystemet. – Bl. 1^v: Bibliografi. – Bl. 2–75^r: Alfabetisk ord-samling m. dansk og t. dels tysk oversættelse.

- 77 Ny kgl. saml. 4° 149 c³⁵. Rasks Samlinger til en Hollandsk Sproglære. *RM 81*
(Titel m. fr. h.) 1820–23 (bl. 22–23 og 40–45 dog 1824 eller senere)
(således ud fra skrift, stavemåde og citater; alligevel „gammelt“ iflg.
H. K. Rask SA III *28).

46 hæftede bl. (bl. 2, 3, 20, 21, 26–29, 46 af lidt mindre format).
Bl. 9/10 synes bortskåret 3, 39/40 2 blade. Bl. 1, 2^v, 5^r, 7^r, 10^v, 11^v,
17^v, 18^v, 23^v–25, 29^v, 33^v, 39, 41^r, 44, 45^v ubeskr. Brækkede blade.
Enkelte marginalia.

Bl. 3, 18^r, 20–45^r: Sproglære (bl. 22–23^r: *Udtalen*; bl. 40–45^r: *Hol-
landsk Afledning*). – Bl. 4–5, 19, 46: Spredte lexikalske optegnelser. –
Bl. 6–17^r: Alfabetisk ordsamling. – Resten sproglære.

Breve I 108.6.

- 78 Ny kgl. saml. 4° 149 c³⁶. Rasks Optegnelser om det *Vælske* eller *Kymriske* *RM 82*
Sprogs *Grammatik* og *Etymologie*. (Titel m. fr. h.) 1810–13 (hovedsage-
ligt tidligt i denne periode) + en passim indarbejdet version af de
samme emner fra årene nærmest efter 1823.

39 hæftede bl. Bl. 7/8 synes 2 blade bortskårne. Bl. 1, 2^v, 3^r, 6^v, 8^v–10,
11^v, 12^v, 13, (12–13 uopsk.) 14^v, 15 (14–15 uopsk.), 17^v–19, 23^v, 24^r
(23–24 uopsk.), 30^r, 32^v–34, 35^v, 38–39 ubeskr.

Brækkede blade.

De ældre partier er hovedsagelig forarb. t. Bb 24 (delvis verbal over-
ensstemmelse). Indeholder i spredt uorden fremstilling af lydlære,
bøjning og afledning, lexikale sammenligninger m. andre sprog samt
„Bogstavovergange“; desuden ordforklaring til en text (beg. af
Genesis).

- 79 Ny kgl. saml. 4° 149 c³⁷. Rasks Optegnelser om det *Gaeliske* eller *Høj-* *RM 83*
Skotske samt *Ersiske* eller *Irske* Sprogs *Grammatik* og *Etymologie*. (Titel m.
fr. h.) Dels 1810–13 (sål. m. sikkerhed bl. 7^r, 9–10, 12–13^r, 15, 17–18,
32^v), dels efter 1824 (sål. m. sikkerhed bl. 2^r, 11, 14^r, 21^r, 32–37);
bl. 8^r stammer fra første halvdel af 1806.

39 hæftede bl. (bl. 9–10 lille 8°). Bl. 6/7 synes 2 blade, bl. 20/21 og
bl. 35/36 1 blad bortskåret. Bl. 1, 2^v, 3^v–6 (bl. 3–4, 5–6 uopsk.), 8^v,

9^v, 13^v, 14^v, 16^v, 19^v, 20, 22^v-24, 26^v, 31^v, 35^r, 38-39 ubeskr. Brækkede blade. I slutningen tilføjelser m. rødt blæk.

Bl. 3^r: Indledning. - Bl. 7^r: *Erse*. Ordsammenligninger m. andre sprog. - Bl. 8-10, 15: Bibliografi. - Bl. 11: 1. *Skrivningen*. - Bl. 12: *Ersk eller Irlandsk og Bjærgskotsk. Om Udtalen*. - Bl. 13-14^r: Bogstavovergange. - Bl. 16^r: Gloser. - Bl. 17-18: *Gaelisk*. Om det grammatiske system. - Bl. 19^r: Artikel og possessiver. - Bl. 21^r: Forholdet mellem keltisk, skytisk og semitisk. - Bl. 21^v-22^r: Citater fra E. Davies, *Celtic Researches*, særlig om slægtskab med semitisk. - Bl. 25-30^r: *Gælisk af Robert Mac Farlan's Gailic & English vocabulary. Edinb. 1795*. Ordsammenligninger m. andre sprog. - Bl. 30^v-31^r: *Tallene af A. Stewart's Gramar*. - Bl. 32-35: Etymologier. - Bl. 37 + 36: *Gælisk Aftledning*.

Kun i meget ringe grad benyttet t. Bb 24 (nævnes kan bl. 30^v-31^r).

80 Ny kgl. saml. 4° 149 c³⁸. Optegnelser til Italiensk ved R. Rask. (Titel *RM 84* m. fr. h.) Bl. 25 fransk. Perioden 1820-32 (bl. 28 dog perioden 1806-10 eller måske tidligere).

32 hæftede bl. (bl. 3-8, 27-31 er af forskellige meget mindre formater). Bl. 2/3 synes 1 blad, bl. 9/10 2 blade bortskåret. Bl. 3-4, 7-8 uopskåret, beskrevet på langs. Bl. 15 pagin. 67-68; bl. 29 pagin. 7-8. Bl. 1, 2^v, 3^v, 4, 8^v, 9^v, 10^v, 11^v, 13^r, 21^v, 24, 27^v, 31, 32^r ubeskr.

Brækkede blade.

Delvis forarb. t. Bb 101 („rimeligvis brugt“ SA III *29).

Bl. 3-8: Overvejende bibliografiske optegnelser vedr. engelsk. - Bl. 9-13^r: Notater vedr. italiensk lydlære. - Bl. 14: *Sjældnere sp[anske] Aftledninger*. - Bl. 15: Manuskript t. fortsættelse af Bb 101 (§§ 163-66). - Bl. 16-22: Notater om afledning i it. - Bl. 23: It. præpositioner og it. sammensætninger. - Bl. 25: It. litteratur. - Bl. 26: It. ordfølning. - Bl. 27^r: Nogle it. vendinger. - Bl. 28: Forarb. t. Bb 101 §§ 50-60. - Bl. 29-30: Afskårne dele af manusk. t. Bb 101. - Bl. 32^v: Påbegyndt oversættelse af fr. text (Rome conquit). It. pronominer.

81 Ny kgl. saml. 4° 149 c³⁹. Rasks *Optegnelser om gammel Spansk* m. m. *RM 85* (Titel m. fr. h.) Efter 1823.

22 hæftede bl. Bl. 6-7 synes 2 bl., bl. 18/19 1 blad bortskåret. Bl. 1, 2^v, 3^v, 4^v, 6^v, 7^v, 9-10, 11^v, 12^v-14 (bl. 13-14 uopsk.), 15^v-18, 19^v, 21-22^r (uopsk.) ubeskr. Tospaltet.

Blandede optegnelser (især bibliografi og excerpter vedr. litteratur) til oldspansk, oldprovençalsk og oldfransk.

- 82** Ny kgl. saml. 4° 149 c⁴⁰. Udkast til en Portugisisk Sproglære ved *RM 86*
R. Rask. (Titel m. fr. h.) Bl. 62–75 1810 eller tidligere; bl. 3–4, 76^v–
77 ml. sept. 1816 og apr. 1819; bl. 9–16, 23–27, 38–56, 58–61 1810–23;
resten efter 1823.

77 hæftede bl. Bl. 8/9 synes 3 blade bortskårne; bl. 56/57 er 1 blad bortskåret, ligeså bl. 68/69; bl. 70/71 synes 1 blad bortskåret. Af bl. 68 er nederste halvdel bortskåret. Bl. 1, 2^v, 3^v, 7–8 (uopsk.), 10^r, 13, 17^v, 20–22 (bl. 21–22 uopsk.), 29^v, 36^v, 37, 39^r, 40^v, 46^v, 47^v, 51^r, 55, 56^r, 57^v, 58^v, 59^r, 68^v, 73^v, 75^v, 76^r, 77^v ubeskr. Bl. 49–54 tospaltet; bl. 74–75^r trespaltet på brækkede blade. En del marginalia.

Bl. 17 er titelblad: *Portugisisk Sproglære*. Bl. 18–19 er manuskriptets begyndelse. Udarbejdet manuskript iøvrr. kun bl. 28–36^r (§§ 171 ff.: Stedordene), 62–73^r og bl. 5–6. Bl. 56^v er bibliografi. Bl. 57^r omhandler portug. på Ceylon og Koromandelkysten. Ordlistor bl. 39–54 (alfabetisk), 74–75^r. – Jfr. Sletsjøe i *Revue Romane* III 1 (1968).

Breve I 108.7.

- 83** Ny kgl. saml. 4° 149 c⁴¹. *Rasks Bemærkninger og Optegnelser over RM 87*
Russisk og flere Slaviske Sprog. (Titel m. fr. h.) Bl. 92 tysk. Egenh. undt. bl. 55–56, 95 og tildels 98–103. Bl. 92, 94, 96–103 på tysk. Hovedsagelig 1819; ældre er med sikkerhed kun bl. 53 (1810), bl. 8, 54 og til dels 32^v–46^r (senest 1813), bl. 7, 9 (13/11–19/11, 1816 iflg. M 167, cf. SA I *78) samt bl. 90 og 94 (ca. 1817); yngre end 1819 er bl. 48–52^r (efter 1823) samt bl. 10–29^r, 52^v og 63–88.

107 hæftede bl. (bl. 8, 92, 95–96, 98 af mindre format). Af bl. 3 er de nederste to trediedele, af bl. 4 øverste højre hjørne afrevet. Bl. 6/7 synes 2 blade bortskårne. Bl. 1, 2^v, 5^v, 17, 21^r, 22, 31^v, 33, 34^r, 45, 47^v, 48^v–49^v (bl. 48–49 ufuldst. opsk.), 50^v–53 (bl. 50–51, 52–53 uopsk.), 57^v, 58^r, 62^v–64^r (bl. 63–64 uopsk.), 67–68, 71^r, 74, 76^r, 78, 80, 81^v, 82^r, 84^v–87^r, 93^v, 94^v, 98^v ubeskr. Bl. 6^v, 14^v, 104^v–106^v omvendt beskrevne. Bl. 55–56, 97 er beskrevne fra højre ind til midten. Enkelte marginalia.

Bl. 54 er en følgeseddel på en bestilling. Bl. 59 og 107 er blade af en regnskabsbog for 1806.

De ældre partier er til dels forarb. t. Bb 24. Bl. 3: Oldslavisk (Fader-
vor m. m.). – Bl. 4: Græsk transskription af oldslavisk. – Bl. 5–6: Russisk
derivation. – Bl. 7 + 9: Afhandling om græsk transkription af russisk. –
Bl. 8^r: Slægtskab mellem keltisk og germansk, græsk og sanskrit. –
Bl. 8^v: Udkast t. Bb 24 kap. III 2. – Bl. 10: *blandede Bemærkninger om
Russ. om Tonefaldet*. – Bl. 11–29^r: *Blandede Bemærkninger om Russisken*.
Grammatik. – Bl. 30^r: Alm. sammenligninger ml. slavisk og germansk.
– Bl. 30^v: Ordsammenligninger ml. slav. og andre sprog. – Bl. 32^v–
46^r: Omfattende indo-eur. ordsammenligninger m. udgangspunkt i
russ. – Bl. 48: Om russ. skønlitt. forfattere. – Bl. 50^r: Russ. substantiv-
paradigmer. – Bl. 54: Ordsammenligninger ml. litauisk og isl., græsk
og tysk. – Bl. 55: Slav. paradigmer. – Bl. 56–57: Optegnelser af Rasks
russiske lærer. Verber på *-lju*. – Bl. 59: Russ. derivation. Russ.-polske
lydkorrespondenser. – Bl. 60: Russ. konjugation. – Bl. 61–62^r: *Den
slaviske Sprogklasse*. Alm. extern oversigt. – Bl. 64^v: *Albanisk*. – Bl. 65–90:
Slavonisken: Almindeligt, tekstprøver, bøjningssystem. – Bl. 91: Russ.
verbalformer. – Bl. 92–96: Udkast til del af anmeldelse omhandlende
baltisks genet. stilling. – Bl. 93^r: Oldslaviske tekstprøver. – Bl. 94^r:
Excerpt af en slavisk-tysk lexikalsk kilde. – Bl. 95: Bemrkn. af Rasks
russ. lærer. – Bl. 97: Litauiske substantivparadigmer. – Bl. 98^r: Rus-
sisk verbalparadigme. – Bl. 99–104^r: Optegnelser af Rasks russiske læ-
rer, med tilføjelser af Rask. – Bl. 104^v–06^r: Russ. text m. oversætt. –
Bl. 105^v: Russ. talord.

Breve I 419.20 f.

- 84 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁴². Wie man Russisch mit Griechischen Buch- *RM 88*
staben schreiben kann, nebst einem Versuch über die Pasigraphie, von
Er. Chr. Rask. (Titel m. f. h.) (tysk) April 1818–maj 1819 (cf. SA I
*78).

17 hæftede bl. pagin. 1–28. Blyantsmarginalia på tysk med fremmed
hånd.

Bl 3^r bærer titlen: *Wie man Russisch mit Griechischen Buchstaben schreiben
kann, nebst einigen Gedanken über die Pasigraphie. Ein Versuch von Erasmus
Chr. Rask, Professor und zweitem Bibliothekar an der Universitets-Bibliothek
zu Kopenhagen, Mitglied der Königl. Dänischen. der Scandinav. und der Is-
länd. Litterären Gesellschaft.*

Fuldstændigt udarbejdet manuskript. P. 22–28 (bl 14^v–17^v: *Von der Pasigraphie*).

Breve I 199.21.

Omtalt i Rasks dagbog (M 167) under 13–20/11 1816 og 3/1 og okt. 1818 (U.a.).

- 85 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁴³. *Rasks Udkast-Optegnelser til en Litthauisk Sprog- lære*. (Titel m. fr. h.) Fra 1810 til efter 1823. RM 89

40 hæftede bl. Bl. 1, 2^v, 5^v, 7^v, 11, 13^v–15, (14–15 uopsk.), 17, 19, 22^v, 23, 24^v–27 (24–25, 26–27 uopsk.), 31–34^r, 36^v, 37^v, 38^r, 39 ubeskr. Enkelte marginalia.

Omhandler tillige delvis lettisk (sproget i Letland). Nogle sammenligninger med andre sprog.

- 86 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁴⁴. Enkelte Optegnelser til et Tysk og Krainisk- vindisk-servisk Ordregister ved R. Rask. RM 90

8 hæftede bl. Bl. 1, 2^v, 4^r, 5^r, 7^v, 8^r ubeskr.

Omhandler jugoslavisk. Omfatter 10 ord.

- 87 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁴⁵. Albanske samt Shkipetarske Ordsamlinger, optegnede af Rask. (Titel m. fr. h.) Forsk. perioder fra 1810, i hvert fald til efter 1827. („Ældre“ iflg. SA III *29.) RM 91

14 hæftede bl. Bl. 1, 2^v, 14 ubeskr. For største delen tospaltet.

Bl. 3–6: *De albanske Ord af den sammenlignende Ordbog*. – Bl. 7–13: *Shkipetarisk af I. A. E. Schmidts Neugriechischer Dolmetscher Lpz. 1822. 76. Sr. 8.*

Nogle sammenligninger med andre sprog.

- 88 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁴⁶. *Rasks Udkast-Optegnelser til en Finsk Sproglære*. (Titel m. fr. h.) Perioden 1810–23, hovedsagelig 1818. RM 92

54 hæftede bl. (bl. 5–12), 40–42 af mindre format). Bl. 1, 2^v, 3^r, 9–10, 11^v, 12^r, 14^v, 17, 27^v, 49^v, 50^v, 52^v–54 ubeskr. Bl. 15–16 beskr. på langs. Bl. 41^v omvendt beskrevet. Enkelte marginalia.

Bl. 39–41 er forarb. t. Bb 24.

Bl. 4^r–38: *Om Kjændestavelsens Forvandlinger*. Heri overhovedet udførlig formlære. Heri indlagt 5 bl. *Bemærkninger om den finske Sproglære*, endende med en (overstregtet) oversigt over finske og estiske dialekter. – Bl. 40–44^r: Ordsammenligninger med andre sprog. Substantivparadigmer

(overstregede). – Bl. 44^v–46: *Uddrag af Resensionen over Strahlmanns Finniske Sprachlehre i Bladet Mnemosyne Abo 1819 Jan. No. 8.* – Bl. 46–49: Derivation; dagligsprog vendinger; en text (Brännvins sång) på finsk og svensk. – Bl. 51–52: *Ord, som felas hos Juslén.*
„temmelig fuldstændig“ SA III *29.

Breve: 984.

- 89 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁴⁷. *Rasks Lappiske Ordsamling.* (Titel m. fr. h.) RM 93
32 hæftede bl. Bl. 1, 5^v–8, 10–11, 12^v, 13^r, 14, 15^r, 16^r, 20^v, 21^v, 23, 24^v,
25^v, 27, 29, 30^v, 32^v ubeskr. Brækkede blade.
- 90 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁴⁸. *Rasks Uddrag eller Optegnelser af en Lappisk Bibel-Oversættelse.* (Titel m. fr. h.) RM 94
46 hæftede bl. Bl. 1, 14^v–44, 45^v–46 ubeskr. De beskrevne blade paginerede. Enkelte marginalia.
- 91 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁴⁹. *Bemærkninger om de Kaukasiske Sprog ved R. Rask.* (Titel m. fr. h.) Beg. af 1819. RM 95
20 hæftede bl. Bl. 8/9 synes 2 blade, bl. 16/17 1 blad bortskåret.
Bl. 1, 2^v, 5, 6^v, 8^r, 20^r ubeskr. Tospaltet.
Forarb. t. Bb 205 h.
Bl. 3: Klassifikationssystem for verdens sprog. – Bl. 4^r: *Bemærkninger om de kaukasiske Sprog.* Ordsammenligninger m. forsk. andre sprog. – Bl. 4^v–7: Ordsammenligninger ml. altajsk, uralsk og eskimoisk. – Bl. 8^v: Ordsammenligninger ml. uralsk, indisk-arisk og dravidisk. – Bl. 9–19: Excerpter af Steven (disse med originale tilføjelser) og af Lehrberg. – Bl. 20^v: Bibliografisk notits (Güldenstädt).
- 92 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁵⁰. *Dugorisk og Ossetisk udskrevet af Statsraad Fr. Adelungs Samlinger Petersborg Juni 1818 af R. Rask.* (Titel m. fr. h.) RM 96
12 hæftede bl. Bl. 1, 2^v, 12^v, ubeskr. Enkelte marginalia.
Bl. 3–7: *Dugorisk og Ossetisk udskrevet af Statsraad Fr. Adelungs Samlinger Petersborg Juni 1818.* af R. Rask. – Bl. 8–9: 5) *Ossetisk De Bakmeisterske Sprogprøver.* – Bl. 10–12: *Egne Samlinger af ousiske Ord.* Hertil ogs. bl. 9.
- 93 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁵¹. *Rasks Optegnelser angaaende det Georgiske Sprog.* (Titel m. fr. h.) Bl. 13–32^r latin. 1820–23, snarest beg. af 1820. RM 97

34 hæftede bl. Bl. 8/9 er 1 blad bortskåret. Bl. 1, 2^v, 6^v, 7, 8^v, 11–12, 16^v, 24^r, 31–32 (uopsk.), 33^v–34 ubeskr. Bl. 1–8 tospaltet. Bl. 11–33 brækkede.

Bl. 3–6^r: Alfabet og paradigmer. – Bl. 8^r: Titel på en indfødt oldgeorgisk grammatik. – Bl. 9–10: Fonetik. – Bl. 13–32^r: Alfabetisk ord samling. Til slut alfabetet.

- 94 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁵². *Rasks Optegnelser om det Armeniske Sprog.* (Ti- RM 98 tel m. fr. h.) Bl. 5^v 1818–19 (cf. UA III 158 f.); bl. 6^v–10^v 1817–19; bl. 3–4 1820–23; bl. 12–28^r senere end 1819; bl. 39^r sen.

35 hæftede bl. Bl. 4/5 og bl. 11/12 er 1 blad bortskåret. Bl. 1, 2^v, 5^r, 9^v, 10^r, 11^r, 13^v–15 (14–15 uopsk.), 19, 22^v, 23, 25^v, 26, 28^v, 29, 30^v–33 (30–31, 32–33 uopsk.), 34^v–35 ubeskr.

Bl. 5 er beskrevet på langs.

Brækkede blade.

Bl. 3–4: Alfabet og paradigmer. – Bl. 6^r: *Bogstavovergange.* – Bl. 7^r–10^v: *Armeniske Ord, som ere beslægtede med andre Sprog.* – Bl. 11^v: Excerpt af Malcolm, *History of Persia.* – Bl. 12–28^r: Oversigt over sproglæren. – Bl. 30^r: Forhold til semitisk. – Bl. 34^r: Alfabet.

- 95 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁵³. *Index Latino-armenus. Autore R. Rask.* (Ti- RM 99 tel m. fr. h.) Latin.

30 hæftede bl. Bl. 8^v, 17^r, 18^v, 19^v, 22^v, 23^r, 27^v, 28^r, 30 ubeskr.

Brækkede blade.

Overskr. bl. 2^r: *Index Dictionarii Armeni-Latini Lutetiæ Parisiorum 1633.* „begyndt“ SA III *30.

- 96 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁵⁴. *Samlinger til den zendiske Sproglære ved* RM 100 R. Rask. (Egenhændig titel m. undt. af de 3 sidste ord). 1820–21 (cf. UA III 200–202) (og i ringe omfang efter 1823).

27 hæftede bl. Bl. 7/8 synes 3, bl. 21/22 2 blade bortskårne. Bl. 1, 2^v, 6^v, 7, 11, 12^v, 14^v, 16, 18, 21, 22^r (21–22 uopsk.), 24, 25^v–27 ubeskr. Tospaltet.

Materiale t. Bb 91 & Bb 203.

- 97 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁵⁵. *Samlinger til en Zendisk Ordbog m. m. ved* RM 101 R. Rask. (Titel m. fr. h.) For største delen latin. Bl. 43 m. fr. h. 1820–21 (cf. UA III 200–202).

45 hæftede bl. (bl. 43–45 in fol.). Bl. 7/8 synes 4 blade bortskårne.

Bl. 19/20 er 1 blad bortskåret. Bl. 29/30 synes 1, bl. 37/38 2 blade bortskåret.

Bl. 1, 2^v, 5^v, 6, 7^v, 8, 9^v, 12^r, 13^r, 15^v, 17, 20, 22^r, 40^v, 42, 43^v, 44^r, 45^v ubeskr. For største delen tospaltet. Nogle tilføjelser m. rødt blæk [især sammenligninger m. andre indoeurop. sprog].

Materiale t. Bb 91 & Bb 203. Bl. 3–24: *Zendisk Ordsamling*; m. fr. h. er under overskriften tilføjet: *ved R. Rask*. Alfabetisk opstilling efter den bl. 3^v angivne bogstavorden. – Bl. 25–43^r: *Den zendiske Ordsamling af Anquetil du Perrons Zendavesta*; efter overskriften et citat af Hor. Ep. 1,19 og m. fr. h. tilføjelsen: *ved R. Rask*. Afskrift med originale tilføjelser. Bl. 44–45^r: Sanskrit-ordsamling.

- 98 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁵⁶. *Rasks Bevis for Zendavestas eller Zendsprogets Ægthed* – i en paa engelsk affattet Skrivelse. m. m. (Titel m. fr. h.) (eng.) Afsluttet 11/10 1821 (cf. UA II 201). Manuskriptkoncept (cf. UA II 127) t. Bb 203. Udg. UA II 128–198.

16 hæftede og pagin. bl. 20 × 25,2 cm. Bl. 1, 2^v, 15^v, 16 ubeskr. Enkelte marginalia.

„fuldstændig“ SA III *30.

- 99 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁵⁷. Afskrifter henhørende til *Zendavesta* ved R. Rask. (Titel m. fr. h.) 1820–21 (cf. UA III 200–202.)

42 hæftede bl. Bl. 7/8 er 1 blad bortskåret. Bl. 1, 2^v, 17–19, (18–19 uopsk.) 25^v–27, (26–27 uopsk.) 28^v–31, (28–29, 30–31 uopsk.) 33–36 (34–35 uopsk.), 41^v ubeskr. Brækkede blade.

- 100 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁵⁸. Samlinger til den pehlvise Sproglære ved R. Rask. (Egenhændig titel m. undt. af de 3 sidste ord.) 1820–21 (cf. UA III 200–202.)

19 hæftede bl. (bl. 7–8 af mindre format). Bl. 1, 2^v, 3^v, 8^v, 10^r, 11^v–14^r, 15^v–18, 19^v ubeskr.

Bl. 3: *En forbedret zend. Bogstav. Anquetils zendiske Bogstavække* (tryk). – Bl. 19^r: *Sanskritiske Ord, hvis eg. Grund-Form [o: etymologi] er mig ubekjendt*.

- 101 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁵⁹. *Den pehlvise Ordsamling af Anquetil du Perrons Zend-avestá*. ved R. Rask. (Egenhændig titel m. undt. af l. 4 og 5). 1820–21 (cf. UA III 200–202.)

19 hæftede bl. Bl. 1, 2^v, 19^r ubeskr. Brækkede blade.

Afskrift.

- 102** Ny kgl. saml. 4° 149 c⁶⁰. Optegnelser til en Dansk-Persisk Ordbog ved *RM* 106 R. Rask. (Titel m. fr. h.) 1820–21 (cf. UA III 200–202).
66 hæftede bl. Bl. 4/5 synes 3 blade, blad 62/63 1 blad bortskåret. Bl. 1, 2^v, 4^v, 8, 21^v, 30^r, 32^v, 46^r, 47^v, 49^v, 50, 52, 58, 62^r, 63^r ubeskr. Tospaltet på brækkede blade. Angrebet noget af fugtighed.
Bl. 3^r–50: Dansk-persisk ordsamling. – Bl. 51–66^v: Persisk-dansk ordsamling.
- 103** Ny kgl. saml. 4° 149 c⁶¹. Udkast til en Sanskritisk Sproglære ved R. *RM* 107 Rask. (Titel m. fr. h.) Efterår 1818 og senere (senest 1823).
116 hæftede bl. + 1 folieret bl. Bl. 99/100 og bl. 107/108 er 1 blad bortskåret. Bl. 1^v, 6^r, 11, 15^v, 16, 20–21, 23^v, 25^v, 27, 28^v, 36^v, 41^v–43, 45^v, 53^r, 56, 57^r, 59^v, 60^r, 61^v, 62^r, 64, 68, 69^v, 70^v, 72^v, 74^v, 77^v, 78, 81^v, 82^v, 84^v, 85, 90^v–93, 95, 96^v, 97^v, 98, 99^v, 100^v–102, 103^v, 104^v, 106, 107^v, 108, 109^v, 110^r ubeskr. Bl. 114^v er omvendt beskrevet. Bl. 112–114^r er gennemstreget på langs.
Adskillige marginalia.
Overskr. bl. 2^r: *Sanskrit med lat. Bogst.* Bl. 2 + 115 er omslag; bl. 2^v og 115 er beskrevne med et uvedkommende, blyantsgennemstreget, egenhændigt manuskriptparti.
Bl. 7–17: *Den latinske Bogstavække anvendt på Sanskrit.* – Bl. 18–27^r: *Bogstavforandring formedelst Ordenes Sammenstilling.* – Bl. 31–42^r: *Navneordene.* – Bl. 45–49: *Nutidens handlende Tillægsform.* – Bl. 52–73^r: *Gjerningsordene.* – Bl. 76–78^r: *Den fremsættende Maade (modus directus).* – Bl. 80–81: *Gjern. hvis Rod sluttet paa Selvlyd.* – Bl. 82–86^r: *Om Ordføjningen.* – Bl. 88–92^r: *Afledelsen.* – Bl. 96–113: *Sanskrit Etymologi.* – Bl. 113–114: *Afledninger i Sanskrit Forstavelser.*
„temmelig udført“ SA III *30.
Breve I 349.1 353.21 355.9 380.3.
- 104** Ny kgl. saml. 4° 149 c⁶². Bibliotheca Samscrdamica eller Optegnelser *RM* 108 vedkommende den Sanskritiske Literatur ved R. Rask. (Titel m. fr. h. dog ordene *Bibliotheca Samscrdamica* egenh.) Perioden 1820–23.
17 hæftede bl. Bl. 12/13 synes 5 blade bortskårne. Bl. 1, 3^v, 7, 8^r, 12, 13^v, 17^v ubeskr. Tospaltet.
Bibliografi over litteratur om og på sanskrit. „ufuldstændigt“ SA III *30.

- 105** Ny kgl. saml. 4° 149 c⁶³. Samlinger til en Sanskritisk-Dansk Ordbog *RM* 109 ved R. Rask. 1te Hefte. (Titel m. fr. h.)
 37 hæftede bl. Bl. 7/8 synes 3 blade bortskårne. Bl. 1, 2^v, 5^v, 6^v, 7, 9^v, 11^v, 12^v, 16^v, 17, 18^v, 19, 20^v, 23^v, 24^v, 30^v, 31^v, 32^r, 37^v ubeskr. Tospaltet på brækkede blade.
 Fortsat i Nks 4° 149 c⁶⁴.
- 106** Ny kgl. saml. 4° 149 c⁶⁴. Samlinger (eller *Rasks* Udkast-Optegnelser) *RM* 110 til en Sanskrit-Dansk *Ordbog*. 2det Hefte. (Titel m. fr. h.)
 39 hæftede bl. Bl. 8/9 synes 1 blad bortskåret. Bl. 1^v, 10^v, 12^v, 13^v, 14, 16^r, 19–20, 21^v, 22^v, 24^r, 27^v, 28^v, 30^r, 32^r, 33, 34^v ubeskr. Tospaltet på brækkede blade.
 Fortsættelse af 105.
- 107** Ny kgl. saml. 4° 149 c⁶⁵. *Rasks Samlinger* til en *Sanskrit-Dansk Ordbog*. *RM* 111 *3de Hefte*. (Titel m. fr. h.)
 113 hæftede bl. 15,5 × 21 cm + indlagt seddel. Bl. 8/9 og bl. 108/109 synes 1 blad bortskåret. Bl. 1^v, 5, 6^r, 7^v, 8^r, 12^v, 14^v, 15, 16^v, 17^v, 19^v, 21^v, 26, 32^v, 33^v, 34^v, 37–38, 41–42, 43^v, 45^v, 46, 49, 50^r, 51^v, 52^v, 56^r, 60^v, 62–64 (uopsk.), 70, 71^v, 72, 73^v, 74^v, 75^v, 76^v, 79^v, 82, 83, 84, 85^v, 88, 94^r, 95^r, 98^r, 99^r, 102^v, 103^r, 104, 107^r, 108, 109^v–112^r, 113^v ubeskr. Tospaltet på brækkede blade.
 Pali-dansk ordsamling (cf. SA III *31).
- 108** Ny kgl. saml. 4° 149 c⁶⁶. *Rasks Alfabetsk Ordsamling af Sanskrit*. (Titel *RM* 112 m. fr. h.) Latin, engelsk, dansk (overvejende latin.) Før 1824.
 29 hæftede bl. Bl. 6/7 synes 3 blade, bl. 23/24 1 blad bortskåret. Bl. 1, 2^v, 3^v, 6^v, 7^v, 9^v, 10^v, 11^v, 12^v, 13^v, 14^v, 15, 17^v, 18^v, 20^v, 21^v, 22^v, 23^v, 27^v–29 ubeskr. Brækkede blade.
 Sanskrit anført med grantham alfabetet og latinsk transskription. Bl. 3^r tegnforklaring og nogle henvisninger til et ikke angivet værk.
- 109** Ny kgl. saml. 4° 149 c⁶⁷. *Rasks* Udkast-Optegnelser til en *Dansk-Sanskrit Ordbog*. (Titel m. fr. h.) Slutn. af 1823, dog bl. 20^r før 1816.
 20 hæftede bl. Bl. 9/10 synes 3 blade, bl. 13/14 1 blad bortskåret. Bl. 1, 2^v, 3^r, 6^r, 17^r, 19^v ubeskr. (Tospaltet.)
 Alfabetisk orden. Sanskrit kun i latinsk transskription. Bl. 3^v + 20^v:

Brudstykker af manuskript til en afh. om nyindisk. Bl. 20^r: Brudstykke om sprogene i Iran og Indien (forarb. t. 159).

- 110 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁶⁸. Afskrifter af flere Stykker af Sanskritiske *RM 114* Skrifter ved R. Rask. (Titel m. fr. h.) Bl. 5 ff. efter 1823; bl. 21 ml. 1817 og 1820; bl. 3 1810 eller ældre.
43 hæftede bl. Bl. 1, 2^v, 4^v, 5^v, 6^v-9^r, 11^v, 15^v-17, 20, 24, 25^v-28, 34^v, 36^v, 37^v, 38, 39^v-42, (39-40, 41-42 uopsk.) 43^v ubeskr. Bl. 43^r beskrevet omvendt og på langs. Enkelte marginalia.
Bl. 3-4^r: Sammenhængende optegnelser om sanskritgrammatik (nominer). - Bl. 5^r: Gengivelse af indholdet af Mahabharata. - Bl. 6-19, 22-43^r: Texter. - Bl. 21: *Fadervor paa Sanskrit*.
Breve I 349.3 353.21 355.9.
- 111 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁶⁹. Optegnelser til Hindostansk ved R. Rask. *RM 115* (Titel m. fr. h.) Perioden 1820-23. Bl. 41 bærer dateringen 1820.
42 hæftede bl. (bl. 17-18 af mindre format; bl. 10-13 paginerede). Bl. 4/5 er 1 blad bortskåret. Bl. 10/11 synes 3 blade, bl. 35/36 2 blade bortskårne. Bl. 1, 2^v, 8^v, 9, 10^v, 14^v, 17^v, 18^r, 25^v, 27, 30^v, 33, 34^r, 37, 42^r ubeskr. Bl. 19-20, 21-22 uopskårne, beskrevne på langs (udgøres af et folioark, der er sammenlagt efter beskrivningen). Bl. 25-42 har oprindeligt været et særskilt håndskrift, hvortil bl. 25 + 42 udgør omslaget.
Tospaltet. Enkelte marginalia.
Bl. 6 er et blad af en boghandlerkatalog.
Bl. 1-24: Bibliografi, karakteristik af sproglæren, textprøver i originalalfabet, skriftprøver. - Bl. 25-42: *Hindostansk*. Sproglære, til dels fuldst. udarbejdet.
- 112 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁷⁰. Optegnelser til Guzeratisk ved R. Rask. (Titel *RM 116* m. fr. h.) Perioden 1820-23.
7 hæftede bl. Efter bl. 7 synes 1 blad bortskåret. Bl. 1, 2^v, 4^v, 6^v, 7, ubeskr. Tospaltet. Enkelte marginalia.
Grammatisk oversigt.
- 113 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁷¹. Samlinger betræffende det Kanaræiske Sprog *RM 117* ved R. Rask. (Titel m. fr. h.) Bl. 3-12^r, 25 engelsk. Perioden 1820-23 (bl. a. senere end 1820).

34 hæftede bl. (bl. 7–8, 25–26 af mindre format). Bl. 11/12 synes 3 blade bortskårne. Bl. 1, 2^v, 3^v, 9^v, 12^v, 14^v, 15^v, 23, 24^v, 26^r, 27, 29^v, 30^v, 31^v, 32^v, 33^v, 34^v ubeskr. Bl. 28^v omvendt beskrevet. Bl. 7–8 uopsk. Overvejende tospaltet. Enkelte marginalia.

Overskr. bl. 3^r: *Kanaræisk*.

Bl. 3–12^r: Kanaresisk ordsamling i originalalf. m. transskr. – Bl. 13–26: Analyserede kanaresiske tekster, til dels i originalalfabet. – Bl. 28^r: Optegnelse om russisk akcent. – Bl. 28^v: Kanar. proprier. – Bl. 29–34^r: Bibliografi t. forsk. nyind. sprog.

- 114** Ny kgl. saml. 4° 149 c⁷². Optegnelser til Mahrattisk ved R. Rask. (Titel *RM 118* tel m. fr. h.) (overvejende sent indenfor) perioden 1820–23.

27 hæftede bl. (bl. 21, 23–26 af mindre format). Bl. 10/11 synes 3 blade bortskårne. Bl. 1, 2^v, 6, 7^r, 9^r, 10^r, 20^v, 22^v, 23^v, 25^v, 26^r, 27 ubeskr. Tospaltet. Bl. 11–20 brækkede.

Bl. 24–25 bærer på langs adressen: *R. Clarke Esq., Madras*.

Bl. 3–10: Oversigt over grammatikken. – Bl. 11–20^r: *Mahrattisk Ordfortegnelse*. Alfabetisk; ialt 12 ord. – Bl. 21: Skriftprøver. – Bl. 22^r–26^v: *Fadervor på Marattisk af de seramporiske Oversættelses-prøver*. Med analyse.

- 115** Ny kgl. saml. 4° 149 c⁷³. *Rasks Bemærkninger om det Tamuliske Sprog*. *RM 119* (Titel m. fr. h.) Efter 1819.

55 hæftede bl. Bl. 8/9 synes 3 blade, bl. 49/50 1 blad bortskåret. Bl. 46/47 er 1 blad bortskåret. Bl. 1, 2^v, 4^v, 5^v–8 (7–8 uopsk.), 11–13, 14^v, 15^r, 16^r, 18^v–20, 21^v–24, 31^v, 35–37, 39^v, 40, 42, 43^v, 44^r, 47^v, 49^v, 50^v, 52^v, 53 (52–53 uopsk.) ubeskr. Tospaltet.

Sammenhængende fremstilling („temmelig fuldstændigt“ SA III *31).

- 116** Ny kgl. saml. 4° 149 c⁷⁴. *Rasks Optegnelser om det Tamuliske Sprogs Lite-ratur*. (Titel m. fr. h.) Efter 1819.

31 hæftede bl. Bl. 5/6 synes 4 blade, Bl. 19/20 1 blad bortskåret. Bl. 1, 2^v, 6^r, 7^v, 8, 9^v, 10^r, 11, 13^v, 14, 20^v, 22^v, 23^v, 24^v, 25, 29^v–31^r ubeskr. Tospaltet. Enkelte marginalia.

Bl. 23^r: *Det tam. Fadervor af Ziegenbalgs N.T. Trankeb. 1714*.

- 117** Ny kgl. saml. 4° 149 c⁷⁵. Samlinger til Telugisk ved R. Rask. (Titel *RM 121* m. fr. h.) Bl. 7^r engelsk. Efter 1829.

37 hæftede bl. (bl. 29, 31–32 pagin.). Bl. 11/12 synes 2 blade, bl. 25/26 1 blad bortskåret. Bl. 1, 2^v, 3^v, 4^v, 5^v, 6^v, 7^v–11 (9–10 uopsk.), 15, 16^v, 17^v–29, 20^v, 21^v, 22^v, 23^v, 24, 25, 28–29, 31^r, 33^v, 34^v, 35^v–37 ubeskr. Tospaltet. Enkelte marginalia.

Bl. 7^r: *Telugu-text.* – Bl. 12^r: *Fadervor på Telugisk af N.T.* – Bl. 20^r: *Telungisk.* – Bl. 21^r: *Fadervor på Malayálma, meddelt i Håndskrift af en Bramin.* – Bl. 22–23^r: *Telugu-text.*

- 118** Ny kgl. saml. 4° 149 c⁷⁶. Optegnelser betræffende forskellige Indiske *RM 122* Sprog ved R. Rask. (Titel m. fr. h.) Perioden 1820–23.

20 hæftede bl. Bl. 6/6 synes 2 blade, bl. 10/11 og bl. 15/16 1 blad bortskåret. Bl. 1, 2^v, 17^v ubeskr. Tospaltet. En del marginalia.

Fadervor og verbum substantivum på en række nyind. sprog.

- 119** Ny kgl. saml. 4° 149 c⁷⁷. *Rasks Samlinger til en Pali-Grammatik.* (Titel *RM 123* m. fr. h.) Efter 1819.

68 hæftede bl. Bl. 2/3 og bl. 64/65 synes 1 blad, bl. 9/10 2 blade bortskåret. Bl. 8/9 og bl. 41/42 er 1 blad bortskåret. Bl. 1, 2^v, 8^v, 12^r, 14, 15^v, 17^v, 18^v, 24^v, 29^v, 33^r, 34, 35^v, 36^v, 37, 40^v, 42^v–44, 45^v, 49^v, 50^v, 54^v–56^r, 57^v–60, 61^v, 64, 66^v–68 (67–68 uopsk.) ubeskr. Tospaltet. Enkelte marginalia.

Breve II 56.15.

- 120** Ny kgl. saml. 4° 149 c⁷⁸. Optegnelser til en Elu-Sproglære ved R. Rask. *RM 124* (Titel m. fr. h.) Efter 1819. En afskrift ved N. L. Westergaard i prof. Dines Andersens eje.

41 hæftede bl. (bl. 28^r pagin.). Bl. 7/8 synes 2 blade bortskårne; ligeså bl. 35/36. Bl. 1, 2^v, 5^r, 7, 10–11, 13, 14^v, 15, 18^v, 19^v, 20, 21^v, 23, 25^r, 26^r, 27, 28^v, 29^v, 30^v, 34^v, 37^r, 38^v, 39, 40^v ubeskr. Tospaltet. Enkelte marginalia.

- 121** Ny kgl. saml. 4° 149 c^{79A}. Optegnelser til en Singalesisk Sproglære ved *RM 125* R. Rask. (Titel m. fr. h.) Ca. 1822. En afskrift ved N. L. Westergaard i prof. Dines Andersens eje.

35 hæftede bl. Bl. 10/11 synes 2 blade bortskårne; ligeså bl. 28/29. Bl. 1, 2^v, 10^r, 15^r, 19, 26^v–34 (29–30, 33–34 uopsk.) ubeskr. Tospaltet.

Overskr. bl. 3^r: *Singalesisk Sproglære.*

Bl. a. udkast t. Bb 44.

(Ny kgl. saml. 4° 149 c^{79b}: Engelsk håndskrift om singhalesisk konjugation (15 blade), har intet af Rasks hånd.)

- 122 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁸⁰. Optegnelse af Singalesiske Stammeord ved *RM* 126 R. Rask, med flere Samlinger vedkommende det Singalesiske Sprog. (Titel m. fr. h.) Bl. 81–121 engelsk. Bl. 97^v–121 fr. h. Perioden 1820–23.

122 hæftede bl. (bl. 97 af noget mindre format). Bl. 6/7 synes 1 blad, bl. 89/90 2 blade bortskåret. Bl. 1, 2^v, 4^v, 7^v–10, 11^v, 12^v, 14^v–16^r, 18^r, 21^v, 22, 24^v, 25^v, 26, 28^v, 31^v, 32 (31–32 uopsk.), 36, 37^v, 40^v, 41^v, 42^v, 44^r, 45–46, 47^v–50 (47–48, 49–50 uopsk.), 54, 55^v, 56^v–58, 62, 64^v, 65^v, 66^v, 69^v, 70^r, 71^v, 72^r, 74, 75^r, 80^r, 81^v, 82, 95^v, 95^r, 96^v, 97^r, 122 ubeskr. Bl. 96^r omvendt beskrevet. Tospaltet. Enkelte marginalia.

Bl. 3–8^r: *Singalesiske Bøger. 1. Sprogsager.* – Bl. 11–80^v: *Singalesiske Stammeord.* – Bl. 81–97^r: Cingalese. – Bl. 97^v–121: *A Collection of Animate & Inanimate Nouns in the Cingalese Language 1822.*

- 123 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁸¹. *Rasks* Optegnelser om *Skrifter i Pali og Singalesisk*, med adskillige Uddrag af samme. (Titel m. fr. h.) Perioden 1820–23. *RM* 127

94 bl. 17 × 21 cm (bl. 71 og 86 dog af mindre format) + 10 bl. i forsk. format [med alfabetet o. lgn.] + 1 bl. beskr. på den ene side + 9 sammenhængende pagin. bl. 11 × 17 cm [med udskriften Avidureni-dánaik]. Bl. 73/74, bl. 88/89 og bl. 89/90 er bortskåret 1 blad. Bl. 1^v, 3^r, 9^r, 11^r, 12, 13^v–17^r, 18^r, 19^r, 20–21, 22^v–25, 26^v–29, 30^v, 31^v, 32, 34–37^r, 38, 45–46, 48–49, 51–52, 55^v, 56^r, 59^v, 60^r, 61^v, 62^v, 63, 68^v, 71^v, 92^v, 93 ubeskr. Bl. 55 beskr. på langs; bl. 94 ligeså og overstreget. Enkelte marginalia.

„temmelig udført“ SA III *32.

- 124 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁸². *Rasks Prøver af Cingalesisk.* (Titel m. fr. h.) *RM* 128 Bærer dateringen 1820.

20 hæftede bl. (bl. 5–6 af forskelligt mindre format). Bl. 8/9 er 3 blade bortskårne. Bl. 1, 2^v, 6, 11^v, 12, 18–20 ubeskr. (bl. 19–20 uopsk.) Bl. 3–4, 7–8, 13–16 brækkede. Enkelte marginalia.

Overskr. bl. 2^r: *Prøver af Singalesisk. Af det Ny Testament, den ny Oversættelse 4to Colombo 1817. 8^v 1820. – Matth. 5. 43.*

- 125 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁸³. Translation of the Cinghalese Book called *RM* 129 Rajavah, a History of Ceylon, compiled from the Historiographic Records of the Kingdom, communicated by Sir Alexander Johnston, Knt., late Chief Justice of that Island. (Titel m. fr. h.) Engelsk. Bl. 3–47 ikke egenh. Perioden 1820–23.
53 hæftede bl. (Bl. 22–25 af forsk. mindre format). Bl. 19/20 er 2, bl. 48/49 1 blad bortskåret. Bl. 1, 2^v, 22^v, 24^v, 25^v, 47^v, 49^v, 52^v, 53 ubeskr.
Bl. 4–47 er oprindeligt et særskilt hefte; indeholder en delvis afskrift med fr. h. af 98. – Bl. 49–53: *Et Brudstykke eller en enkelt Sang af en Singalesisk Lægebog handlende om Pulsen med engelsk Oversættelse ved R. Rask* (Titel m. fr. h.)
- 126 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁸⁴. Indo-roman Orthography by R. Rask. (Her- *RM* 130 hos adskillige løse Optegnelser af samme Art.) (Titel m. fr. h.) Bl. 2^r–22 engelsk. Perioden 1820–23.
40 hæftede bl., for størstedelen pagin. Bl. 6/7, 34/35, 36/37 og 38/39 er 1 blad bortskåret. Bl. 1, 2^v, 24^r, 25^r, 26^r, 30^v, 34^r, 36^r, 38^v ubeskr. Adskillige marginalia.
Bl. 2^r–22 et fuldt udarbejdet manuskript (cf. SA III *32). – Bl. 23–40: *Den latinske Skrifts Anvendelse til Tamulisk*.
Afhandlingen er trykt i Ceylon Literary Register II, 1887, p. 111–112, 119–120, 125–128 (udg. af Royal Asiatic Society, Ceylon Branch), jfr. Ove K. Nordstrand i Fund og Forskning i Det kgl. Biblioteks Samlinger VIII, 1961 (U. a.).
Breve II 60.26 66.29 70.17.
- 127 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁸⁵. *Rasks Optegnelser* om det *Malaiske* Sprog. (Titel *RM* 131 m. fr. h.) Ca. 1805 („ældre“ SA III *32; cf. UA III 159).
10 hæftede bl. Bl. 6/7 synes 3 blade bortskårne. Bl. 1, 2^v, 9^v, 10^r ubeskr. Brækkede blade.
Fuldt udarbejdet manuskript (cf. SA III *32).
- 128 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁸⁶. *Alphabetisk Ordsamling* fra *Magindano* (en af *RM* 132 de Philippinske Øer). (Titel m. fr. h.) Ca. 1805 (cf. UA III 159).
11 hæftede bl. (bl. 6 noget smallere og længere). Bl. 10/11 er 1 blad bortskåret. Af bl. 5 er størstedelen bortskåret. Bl. 1, 2^v, 3, 6^v, 9^v, 11 ubeskr. Brækkede blade.
Overskr. bl. 4^r: *En Ordsamling af Sproget på Magindano*.

- 129** Ny kgl. saml. 4° 149 c⁸⁷. *Rask om Sydhavets Øboers Sprog* hvorhos en *RM* 133 *Tahitisk Ordsamling* med Tydsk Forklaring. (Titel m. fr. h.) Til dels tysk. Ca. 1805 („tidlig“ SA III *32; cf. UA III 159).
13 hæftede bl. (bl. 6–9 af lidt mindre format). Bl. 12/13 er 1 blad bortskåret. Bl. 1, 2^v, 8^v–10^r, 13 ubeskr. Tospaltet. Enkelte marginalia.
Overskr. bl. 3^r: *De östlige Sydsöboere*.
- 130** Ny kgl. saml. 4° 149 c „⁸⁴“ dvs. ⁸⁸ (cf. SA III *32, *36). Udsigt over *RM* 134 den semittiske Sprogklasse af R. Rask (aftrykt i 2 Del S. 394 fgg). (Titel m. fr. h., navnet dog vistnok egenhændigt; ordene efter navnet med H. K. Rasks hånd.) Inden april 1810, dog enkelte marginalia yngre (således med sikkerhed ud fra skrift og retskrivning; alligevel daterer H. K. Rask SA III *36 håndskriftet i dets helhed til 1813; i håndskriftet er der, utvivlsomt af fr. h., foretaget enkelte rettelser af *a* til *ä* og af *ö* til *ø*, åbenbart til brug for trykningen i 1836). Udg. Bb 208f.
10 hæftede og paginerede bl. Bl. 1^v, 10 ubeskr. En del marginalia.
„fuldst. Afhandl.“ SA III *32.
- 131** Ny kgl. saml. 4° 149 c⁸⁹. *Rasks Udkast-Optegnelser* til en *Hebraisk Sprog-* *RM* 135 *lære*. Forsk. perioder, bl.a. perioden 1805–10.
55 hæftede bl. Bl. 6/7 synes 2 blade, bl. 37/38 1 blad bortskåret. Af bl. 10 er halvdelen bortskåret på langs. Bl. 1, 2^v, 7^v, 8^r, 10^r, 12^v, 14^v, 18, 21, 24^v–27 (24–25, 26–27 uopsk.), 28^v, 29^r, 30^v, 31, 32^v, 33^v, 36–37, 38^v, 39^v, 40^v, 41, 42^v, 43^v, 46, 47, 48^v, 49^v, 50^v–55 (50–51, 52–53 uopsk.) ubeskr. Bl. 10^v beskr. på langs. Tospaltet. Enkelte marginalia.
Breve: 1031 II 179.21.
- 132** Ny kgl. saml. 4° 149 c⁹⁰. Dansk-hebraisk Ordregister. Hovedsagelig *RM* 136 efter 1823.
16 hæftede bl. Bl. 12^r ubeskr. Brækkede blade.
- 133** Ny kgl. saml. 4° 149 c⁹¹. *Rasks Optegnelser af Syriske Ord*. (Titel m. *RM* 137 fr. h.)
30 hæftede bl. Bl. 6/7 synes 2 blade bortskårne. Bl. 1, 2^v, 4^v, 5^v, 6^r, 7^v, 8^v–10, 11^v, 13^v, 14^v, 15^v, 17^v, 18^r, 19, 20^v, 22^v, 23^v, 24^r, 26^r, 27^v, 29^v, 30^r ubeskr. Brækkede blade.

- 134 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁹². *Rasks Optegnelser angaaende det Arabiske Sprog*.
42 hæftede bl. (bl. 23 noget længere og smallere). Bl. 4/5 synes 2 blade, bl. 40/41 1 blad bortskåret. Bl. 1, 2^v, 3^v, 4^v, 7^v, 8^v, 9^v, 10, 13^r, 17^v, 20^v-22, 23^v, 24^v, 26^v, 28, 29^v, 30^r, 32^v-34, 39^v, 40, 42^r ubeskr. Tospaltet. Enkelte marginalia.
Breve II 179.21.
- 135 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁹³. Dansk-arabisk Ordregister. RM 139
65 hæftede bl. Bl. 1, 3^v, 10^v, 46^v, 48^v, 49^v, 56^r, 65^v ubeskr. Brækkede blade.
„Ufuldført“ SA III *32.
- 136 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁹⁴. *Brudstykker af Koranen fordanskede af Rask*. RM 140
(Titel m. fr. h.) Efter 1823.
8 hæftede bl. Bl. 4/5 synes 2 blade, bl. 6/7 1 blad bortskåret. Bl. 1, 2^v, 8 ubeskr. Tospaltet. Enkelte marginalia.
Bl. 3-5: 12. *Hovedstykke om Josef givet i Mekka, indbefattende 111 Vers. I Guds, den barmhjertige Forbarmers Navn.* – Bl. 6-7: 64. *Hovedstykke om Skuffelsen, givet i Mekka, og indeholdende 18 Vers. I Guds den barmhjertige Forbarmers Navn.*
- 137 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁹⁵. Rask: *Arabo-Roman Orthography*. (Titel m. fr. RM 141
h.) Engelsk.
20 hæftede og delvis pagin. bl. Bl. 1, 2^v, 3^v, 12^v, 15^r, 17^v-19, 20^v ubeskr. En del marginalia.
Overskr. bl. 3^r: *The Arabico-roman Orthography*.
Fuldt udarbejdet manuskript (cf. SA III *32).
Breve 863 878 II 232-233 234.15 236.1.
- 138 Ny kgl. saml. 4° 149 c⁹⁶. *Vocabolario Maltese-italiano*. Italiensk. RM 142
62 hæftede bl. 11 × 17,3 cm. Bl. 1^r, 2, 3^v, 5^r, 6-7, 8^v, 9^v, 11, 12^v, 13^r, 14^v, 15^r, 17^v-18, 19^v, 20^v, 21^v-22, 23^v-24^r, 27^v, 28, 30^r, 31^v-32, 33^v-34^r, 35^v, 36^v, 37^v, 38^v, 39^r, 40^v, 41^r, 42^v, 43, 45^r, 46^v, 47, 49^r, 50^v, 51^v, 52^v, 53^v, 54, 55^v-58, 59^v, 60, 61^v, 62 ubeskr. Brækkede blade.
Omfatter 86 ord.
Bl. 1^v: Alfabetet.

- 139** Ny kgl. saml. 4° 149 c⁹⁷. *Rask: de Literis Æthiopicis.* (Titel m. fr. h.) *RM* 143 Latin.
 14 hæftede bl. Bl. 5/6 og bl. 11/12 synes 1 blad bortskåret. Bl. 1, 2^v, 13^v, 14^v ubeskr. Adskillige marginalia.
 Fuldt udarbejdet manuskript (cf. SA III *33).
- 140** Ny kgl. saml. 4° 149 c⁹⁸. Optegnelser til Jakutisk og Samojedisk samt *RM* 144 čuvašisk ved R. Rask. (Titel m. fr. h.) 1818–19.
 19 hæftede bl. (bl. 11–13 og 15–19 paginerede). Bl. 10/11 synes 2 blade bortskårne; bl. 14/15 ligeså. Bl. 1, 2^v, 4^v, 9–10, 14, 19^v ubeskr. Tospaltet.
 Bl. 3–8: Jakutisk og samojedisk. – Bl. 11–12: *Čuvašisk (af en trykt Bog)*.
 – Bl. 13–19^r: *De Bakmeisterske Sprogprøver: af Adelungs Haandskr.*
- 141** Ny kgl. saml. 4° 149 c⁹⁹. Tatarisk Ordregister ved R. Rask. (Titel m. *RM* 145 fr. h.) Latin.
 70 hæftede bl. Bl. 64/65 indskudt 4 blade af mindre format; bl. 69/69 indskudt 2 blade af større format. Bl. 1, 2^v, 8^v, 9^r, 13^v, 14^r, 17^v, 18^v, 19^r, 20, 23, 24^r, 25^v, 26, 27^v, 28^r, 29^v, 32^r, 33^v, 35^v, 37^r, 38^r, 39^r, 40^r, 42^v, 46^r, 48^r, 49^v, 50, 51^v, 52^r, 57^v, 58^r, 61^v, 62^r, 64^r, 66^v, 70^v ubeskr. Brækkede blade.
 Overskr. bl. 3^r: *Vocabularium Tataricum*.
 „begyndt“ SA III *33.
- 142** Ny kgl. saml. 4° 149c¹⁰⁰. *Rasks Optegnelser om det Kalmukkiske Sprog.* *RM* 146 (Titel m. fr. h.) 1818–19.
 18 hæftede bl. Bl. 12/13 synes 3 blade bortskårne. Bl. 1, 2^v, 6^v, 12^v, 17–18 (uopsk.) ubeskr. Bl. 3^v–4^r, 15–16 beskr. på langs. Bl. 5–12 brækkede. Bl. 7–12 tospaltet.
 Overskr. bl. 5^r: *Kalmukkisk*. – Bl. 15^r: Fader Vor.
- 143** Ny kgl. saml. 4° 149 c¹⁰¹. *Rasks Optegnelser om det Mandssuiske og RM* 147 *det Mongolske Sprog.*
 16 hæftede bl. (bl. 3–4 af lidt større format) (bl. 5–14 folierede). Bl. 4/5 synes 2 blade, bl. 12/13 1 blad bortskåret. Bl. 1, 2^v, 3^r, 4^v, 10^r, 14^r, 15^v, 16 (15–16 uopsk.) ubeskr. (Tospaltet.) En del marginalia.
 Overskr. bl. 5^r: *Mandsuisk*.
 Bl. 7^r: *traduction de Afan. Lar. Leontiew.*

- 144 Ny kgl. saml. 4° 149 c¹⁰². Rasks *Optegnelser* om det *Chinesiske* og flere *RM 148*
asiatiske Sprog fra Chinas Nabolande. (Titel m. fr. h.)
10 hæftede bl. Bl. 1, 2^v, 3^v-6 (5-6 uopsk.), 9^v, 10 (9-10 uopsk.)
ubeskr. Brækkede blade.
- 145 Ny kgl. saml. 4° 149 c¹⁰³. Optegnelser betræffende det Aleutiske Sprog, *RM 149*
samt dets Overensstemmelse med Grönlandsk, ved R. Rask. (Titel
m. fr. h.) Ml. jul og nytår 1818 (cf. UA III 258). Beskr. Bb 229
p. 215 (W. Thalbitzer). Delvis udg. UA II 351-60. Bearb. Bb 229.
Cf. UA II 352-53, III 259-60.
16 hæftede bl. (bl. 7-8 af mindre format). Om bladenes oprindelige
orden formodning Bb 229 p. 216. Bl. 1, 2^v, 8^v, 9^r, 11^v, 13^v, 14^v-16
ubeskr. Bl. 7 beskrevet på langs. Bl. 8 på tysk. Enkelte marginalia.
Afskrifter efter ældre forfattere („i Adelungs Eje“ samt „de Back-
meisterske Sprogprøver“) samt originale optegnelser. Cf. N. M. Peter-
sen SA I 30 (for „Jakutisk“ læs „Alevtisk“). Bl. 7^r indeholder tillige
optegnelser om latinsk grammatik. Bl. 8^r omhandler grønlandsk.
Breve I 441.12.
- 146 Ny kgl. saml. 4° 149 c¹⁰⁴. Rasks Etymologiske Optegnelser af forskjel- *RM 150*
lige Sprog. (Titel m. fr. h.) Forsk. perioder (cf. UA III 1).
40 hæftede bl. Bl. 7/8 synes 2 blade bortskårne; bl. 29/30 ligeså.
Bl. 1, 2^v, 3^v, 9^v, 10^v, 15^v, 16, 17^v, 18^v, 19^v, 20, 22^v, 24^v, 25, 28^v, 29^v,
30^v, 31, 38 ubeskr. Brækkede blade. Beskadiget af fugtighed.
Overskr. bl. 3^r: *Etymologiske Sager*.
- 147 Ny kgl. saml. 4° 149 c¹⁰⁵. Latinsk-Russisk-Tamulisk-Telungisk-Kana- *RM 151*
resisk-Singalesisk Ordregister ved R. Rask. (Titel m. fr. h.)
14 hæftede bl. (bl. 14 af mindre format). Bl. 5^v-13 pagin. 2-18. Bl. 8/9
synes 3 blade bortskårne. Bl. 1, 2^v, 3^v ubeskr.
Bl. 4-13: Trykt russisk *Vocabulaire* (med hvert ord nummereret),
hvori Rask har tilføjet ord fra de i titlen anførte sprog.
- 148 Ny kgl. saml. 4° 149 c¹⁰⁶. En Tavle over Grantham-Alphabetet til-
ligemed forskellige løse etymologiske og andre Optegnelser, Afskrifter
m. m. R. K. Rask. (Omslagstitel).
Indeholder:

- 1° På et lille stk. papir 3 linjer på arabisk, ikke skrevet med Rasks hånd; vedhæftet omslaget.
- 2° Håndskrevet skema over Grandham Alphabet (ikke Rasks hånd) med påskrift: to Professor Rask with Mr. Clarke's compliments.
- 3° Noter til Marci Evang. kap. 1–19 med arabiske og . . . . gloser; enkelte sider skrevet på stemplet papir (1822).
- 4° Getspeki Arnviðar hofgoða. Islandsk notat; oktavark, hvoraf 1. side er beskrevet. Indlagt: 2 notater om islandsk.
- 5° 2 kvartark, hvoraf siderne 1, 3, 5 og 7 er beskrevet med . . . . . gloser.
- 6° Litteraturen om de gotiske Sprogs Udledelse af de lærde og: Litteraturen om de gotiske Sprogs Udledelse af det persiske og indiske. Diverse bogtitler.
- 7° Skema over verbalbøjningen af . . . . . verber.
- 8° Noter til Matt. 6,9–15 med . . . . . gloser oversat til latin.
- 9° 1. Mos. B. Overskrift (overskrift-titel) og v. 1–13. Samling af . . . . . gloser.
- 10° Translation of a Letter in the Maldive Language dated Hijerat 1235, skrevet med Rasks hånd, oversat af A. Coomavasamy, Chief Maldivian Interpreter to Govt. Chief Secretary Office 16th Nob. 1819.
- 11° Noter til Aischylos' Agamemnon.
- 12° Et oktavark, hvoraf 1. side er beskrevet med gloser og litteraturhenvisninger.
- 13°. Arabiske ord, 6 sider i folio, ikke Rasks hånd.
- 14°. Hebraisk tekst, 1 bl., ikke Rasks hånd.
- 15°. Afskrift (med Rasks hånd) af Asiatic Journal & Monthly Register No. LXIV. For April 1821 vol. XI. Heri indlagt trykt subscriptionsindbydelse på A Dictionary of the English and Tamil Language ved Vesperry-missionen, dateret 16. aug. 1820.
- 16°. 2 oktavark, hvoraf siderne 1–4 og 7 er beskrevet af Rask. Side 1: græske gloser, s. 2: bogtitler og arabiske gloser, s. 3: lappiske og grønlandske gloser, s. 4: notat om De evropæiske ell. sarmatiske Raser, s. 7: Urimelige Ordforklaringer eller Udviklinger (3 eksempler).
- 17°. Afskrift (med Rasks hånd) af et oldengelsk digt. 1 ark i stor oktav, alle 4 sider beskrevet i 2 spalter. Indlagt et bl. med bogtitler og oldengelske gloser.

- 149 Ny kgl. saml. 4° 149 c¹⁰⁷. (Hører ikke til den ældste donation; cf. SA *RM* 153 III *33). Nogle Optegnelser betræffende det Islandske af R. Rask. (Titel m. fr. h.) Islandsk.
33 hæftede bl. (bl. 10–13, 19–21, 28–31 af meget mindre, bl. 28–29 af noget mindre format). Bl. 8/9 synes 2 blade bortskårne; bl. 27/28 ligeså. Bl. 1, 2^v, 3^v, 11^v–13, 19^v, 21^v–24^r, 30^v ubeskr. Bl. 20^v omvendt beskr. Tospaltet. Talrige marginalia.
(Ny kgl. saml. 4° 149 c¹⁰⁸: „Om det lapp. Sprog m. m.“ (SA III *35) er bortkommet, cf. UA II 286.)
- 150 Ny kgl. saml. 4° 149 c¹⁰⁹. (Hører ikke til den ældste donation: cf. SA *RM* 154 III *33.) Udkast til en Nordfrisisk Sproglære m. m. af R. Rask. (Titel m. fr. h.) 1824 og senere, i det væsentlige sent.
41 hæftede bl. Bl. 6/7 synes 2 blade, bl. 33/34 og bl. 37/38 1 blad bortskåret. Bl. 1, 2^v, 11^v, 12^r, 22^r, 26^r, 28, 30^v, 31, 32^v–37^r (34–35 uopsk.), 38^v, 39^v, 40^r, 41^v ubeskr. Dels tospaltet, dels brækkede blade. Enkelte marginalia.
Breve 581 II 118.6 157.13 238.13.
- 151 Ny kgl. saml. 4° 149 c¹¹⁰. (Hører ikke til den ældste donation; cf. SA *RM* 155 III *33–*34.) Dansk-Græsk Ordbog ved R. Rask. (Titel m. fr. h.) Bærer dateringen 11. Jan. 1823.
109 hæftede bl. Bl. 4/5 og bl. 105/106 synes 1 blad bortskåret. Bl. 7^r, 8^r, 24, 26, 27^r, 37, 38^r, 48^v, 51, 86 ubeskr. Brækkede blade.
„temmelig udført“ SA III *34.
- 152 Ny kgl. saml. 4° 149 c^{111–113}. (Hører ikke til den ældste donation, cf. *RM* 156 SA III *35–*36.) Samlinger til en græsk Grammatik 1 Hæfte ved R. –158 Rask. (Titel m. fr. h., navnet dog vistnok egenhændigt.)
Dateret af H. K. Rask SA III *40 til 1819. Skrift og skrivemåde viser med sikkerhed hen til perioden april 1810–april 1819 (i afsnittene bl. 24–40 og bl. 44–51 er der, utvivlsomt af fr. h., foretaget nogle rettelser af *α* til *å* og af *ö* til *ø* samt (bl. 44–51) af *kjö* til *kö*, åbenbart til brug for trykningen i 1836) m. undt. af bl. 187^v, hvis ældre parti stammer fra 1805 og yngre fra 1806–10, og af bl. 72–103^r, 108^v–110, 127, 128–134 passim, 139–41, 179–86 og 188–93 der alle er væsentlig yngre, hovedsagelig fra 1824 eller senere. Delvis udg. Bb 208 b (med indarbejdelse

af partier af Add. 627 h, 4°, og indbefattende partier, der ikke er bevarede i noget af disse håndskrifter). En tysk oversættelse af bl. 5 ff ligger i Add. 627 h, 4°, afsnit 4°.

193 hæftede bl. 17 × 22 cm. (bl. 63–64 af lidt mindre format). Bl. 10/11 er indskudt en seddel (kun beskr. på bagsiden). Ligeså bl. 147/148. Bl. 1, 2^v, 7^v, 9^r, 23, 41^v–43, 51^v, 54^v, 56, 57^v, 63^r, 64^v, 65, 71, 77^v, 78^v–80, 83^v, 98^v, 100^v, 101^r, 103^v, 107^r, 108^r, 109^r, 113^r, 118^v, 121^r, 122^r, 124^v–126, 132^v, 138, 139^v, 140^r, 142^v, 144^v, 145^v–147^r, 148^v, 149^v, 150^r, 151^v, 152^v–155 (uopskårne), 156^v, 159^v, 165^v, 168^r, 172, 178^r, 187^r, 188^v, 190^v, 191^r ubeskr. Bl. 6^r pagin. 23, bl. 24–41^r fuldst. pagin. 1–35, bl. 44–51 delvis pagin. 23–38, bl. 55^r pagin. 37, bl. 67^r pagin. 1, bl. 69^v pagin. 2, bl. 70^v pagin. 3, bl. 179–80 pagin. 1–4.

Adskillige marginalia.

3 oprindelige hefter sammenhæftede i 1.

1° Bl. 1–56: Hefte 1. Bl. 3–4: *Forholdsformernes Brug*. – Bl. 5–13^r: *Navneordene*. – Bl. 13^v–15: *Tillægsordene*. – Bl. 16^v: *Navneords og Till. Forbindelse*. – Bl. 18: *Artiklen*. – Bl. 20–22 + 19: *Stedordene*. – Bl. 24–40: Om skrifte tegn og udtale. – Bl. 41^r: *Den 42. Dav. Salme efter de 70 Fortolkere*. – Bl. 44–51^r: *Navneordene (ονοματτα)*. – Bl. 52–54^r: *Steordene [sic] (incl. talord)*. – Bl. 55: *Tillægsordene*.

Bl. 16/17 er blade af en regnskabsbog for 1809, bl. 21 er blad af en regnskabsbog for 1808.

2° Bl. 57–141: *2det Hæfte* (Titel m. fr. h.) Bl. 58–95: Konjugation. – Bl. 96–100: *Forholdsordene*. – Bl. 101–103^r: Konjunktioner. – Bl. 104–07: Præpositioner fortsat. – Bl. 108^v–109: Diverse. – Bl. 110: *Ordføjningslære*. – Bl. 111–18: *Om Tidsformernes betydning og Brug* (overhovedet verbalsyntax). – Bl. 119–21: *Bindeordene*. – Bl. 122^v: Adverbier. – Bl. 123–27: *Om Ordenes Følge*. – Bl. 128–34: *Bogstavlere* (incl. metrik). – Bl. 135: Syntaktiske bemærkninger. – Bl. 136: Bibliografi og udkast til fortale. – Bl. 137: Udtale m. v. – Bl. 139^r: *Fortale*. – Bl. 140^v–41: Bibliografiske og fonetiske optegnelser.

Bl. 135–36 er blade af en regnskabsbog for 1808.

3° Bl. 142–193: *Samlinger til en Græsk Grammatik 3die Hæfte ved R. Rask*. (Titel m. fr. h.)

Bl. 143–45^r: *Græske Talemaader og Egenheder*. – Bl. 147^v: Om græsk fortrin for latin. – Seddel: *Letforblandelige Ord*. – Bl. 149–51^r + 148^r:

Græske Synonymer. – Bl. 152^r: *Græske Ordsprog.* – Bl. 156–86: *Græsk Ord-dannelse.* – Bl. 187^v: Islandske glosser [ældre] og græske glosser [yngre] m. oversætt. – Bl. 188–93: Paradigmer.

Bl. 174–75 er blade af en regnskabsbog for 1808.

Breve I 59.13 f., 66.18 Br *487.

Jfr. Paul Diderichsen, R. Rask og den gram. Tradition, 1960.

- 153** Ny kgl. saml. 4° 149 c¹¹⁴. (Hører ikke til den ældste donation; cf. SA *RM* 159 III *33–*34.) Optegnelser om Ny-Græsk ved R. Rask. (Titel m. fr. h.) 19 hæftede bl. (bl. 5 af meget mindre, bl. 15 af noget mindre format); bl. 7/8 og 9/10 er indsat en seddel. Bl. 11/12 synes 3 blade bortskårne. Af bl. 5 er øverste og nederste trediedel bortskåret. Bl. 1, 2^v, 5^v, 7^v, 9–11, 15^v, 16^v–18, 19^v ubeskr. (Tospaltet.) Enkelte marginalia.
- 154** Ny kgl. saml. 4° 149 c¹¹⁵. (Hører ikke til den ældste donation; cf. SA *RM* 160 III *33–*34.) Samlinger til en lat. Sproglære ved R. Rask (Titel m. fr. h.) Forsk. perioder. Udg. Bb 208 c. 43 hæftede bl. (bl. 8–15 af lidt mindre, bl. 25 af meget mindre format). Bl. 8–15, 29–42^r paginerede. Bl. 7/8 synes 3 blade bortskårne. Bl. 1, 2^v, 5^v, 6^r, 28, 29^v, 37^v, 41^v–43 ubeskr. Tospaltet. Enkelte marginalia. Bl. 30–41^r udgør fortsættelsen af bl. 8–15. Breve I 60.5. Jfr. Paul Diderichsen, R. Rask og den gram. Tradition, 1960.
- 155** Ny kgl. saml. 4° 149 c¹¹⁶. (Hører ikke til den ældste donation; cf. SA *RM* 161 III *33–*34.) Dansk-italiensk Ordregister ved R. Rask. (Egenhændig titel m. undt. af l. 3.) Ca. 1826? 78 hæftede bl. Bl. 4/5 og bl. 76/77 synes 1 blad bortskåret. Bl. 2–3, 12, 38–39, 44–45, 63, 66, 68, 70–71 ubeskr. Brækkede blade.
- 156** Ny kgl. saml. 4° 149 c¹¹⁷. (Hører ikke til den ældste donation; cf. SA *RM* 162 III *33–*34.) Prof. R. Rasks Forelæsninger over den arabiske Grammatik. (Titel m. fr. h.) Ca. 1829; dog stammer bl. 44^r fra perioden 1806–10. 72 bl. (bl. 56 og 61 af mindre format). Bl. 1–43 pagin. 1–86. Bl. 62/63 og bl. 63/64 er 1 blad bortskåret. Bl. 2^v, 4, 5^r, 8^v, 12^v, 16^v, 17, 27^v, 31,

32^v, 38^v-40, 43, 46, 47^v, 49^v, 52^r, 54^r, 55^r, 56^r, 61^r, 63^r, 65^r, 67, 68^v-70, 71^v, 72 ubeskr. Tospaltet.

Bl. 9^r: *Første Afdeling. Bogstavlære*. Bl. 47^r: *Det arabiske Verbal-system*.

Breve 848 II 214.2.

- 157 Ny kgl. saml. 4° 149 c¹¹⁸. (Hører ikke til den ældste donation; cf. SA *RM* 163 III *33-*34.) Optegnelser til en Persisk Sproglære ved R. Rask. (Titel m. fr. h.) Bl. 22 og 42-45 engelsk. Perioden 1816-23.

117 hæftede bl. (bl. 31-32 af lidt mindre format). Bl. 11-14, 16-20, 39-40 paginerede. Bl. 6/7 synes 2 blade, bl. 113/114 1 blad bortskåret. Bl. 1, 2^v, 4-6 (5-6 uopsk.), 7^v-9^r, 14^v, 15^v, 21^r, 22^v-24, 26, 27^v, 28^v, 30^v, 31, 33, 35^r, 36^v, 38^v, 39^v, 41, 56^v, 57, 60^v-62 (61-62 uopsk.), 64^v, 65, 66^v, 79^v, 83, 86^v, 88^v, 89^r, 91^v, 93^v-95, 98^v-100, 104^r, 105^v, 113 ubeskr. Bl. 31-32, 67^r og 103^v-104^r beskr. på langs. Bl. 46-53, 68-90, 95, 100-116 brækkede. Bl. 47-53, 68-82, 84-89, 96 tospaltet. En del marginalia. Angrebet af fugtighed.

Bl. 29^r: *pers. Sprogbøger*. Bl. 38^r: *pers. Digterværker*.

Breve I 199.21 387.8 f. II 179.21.

- 158 Ny kgl. saml. 4° 149 c¹¹⁹. (Hører ikke til den ældste donation; cf. SA *RM* 164 III *33-*34.) Den Indiske Litteratur vedkommende ved R. Rask. (Titel m. fr. h.) Perioden 1816-23.

33 hæftede bl. (bl. 21-22, 26 af lidt større, bl. 23-25 af forskellige mindre formater); bl. 11-12 paginerede. Bl. 6/7 synes 2 blade, bl. 27/28 1 blad bortskåret. Bl. 1, 2^v, 3^v, 6^r, 7, 8^v, 9^r, 10^v, 15, 19^v, 20, 22^v, 23^v, 25^v, 26^v, 27, 32, 33^v ubeskr. Bl. 23-25 beskr. på langs. Tospaltet.

Bl. 28^r: *Niebuhrs Reise Tom. II. Pl. xxix. B. afskrevet af De Sacys Lettre à Millin sur les Inscriptions des monuments Persepolitains*.

Bl. 10^r er ud for en del bogtitler tilføjet R.

- 159 Ny kgl. saml. 4° 149 c¹²⁰. (Hører ikke til den ældste donation; cf. SA *RM* 165 III *33-*34.) *Udsigt over Den iraniske, indiske og malebariske Sprogklasse*. ved R. Rask. (De sidste 2 linier m. fr. h.) Ca. 1825 (cf. UA III 223). Cf. Bb 224 p. 134 (= 18). Udg. Bb 224, UA II 209-37. Cf. UA II 210.

14 hæftede bl. Bl. 1, 2^v ubeskr. Bl. 6/7 synes 2 blade bortskårne; bl. 10/11 synes 1 blad bortskåret. Tospaltet. En del marginalia.

Overskrift bl. 2^r: *Udsigt over Den iraniske, indiske og malebariske Sprog-*

klasse. – Bl. 3–6: *Den iraniske Sprogklasse*. – Bl. 7–12: *Den indiske (hindostanske) Sprogklasse*. – Bl. 13–14: *Karnatikiske eller dekkhaniske Den karnata-kaiske Sprogklasse* (in marg. ud for overskriftens første linie er tilføjet: *Malebariske*).

„fuldstændig“ SA III *34.

- 160** Ny kgl. saml. 4° 149 c¹²¹. (Hører ikke til den ældste donation; cf. SA *RM* 166 III *33–*34.) Optegnelser, betræffende den Indiske Mythologie, Archæologie m. m. ved R. Rask. (Titel m. fr. h.)

25 hæftede bl. (bl. 20 og 23 af lidt mindre format). Bl. 6/7 synes 2 blade bortskårne; bl. 20/21 ligeså. Bl. 1, 2^v, 4, 6^v, 14, 15^v, 23^v, 24, 25^v ubeskr. Bl. 3–10 brækkede. Bl. 11–23^r tospaltet. Enkelte marginalia.

- 161** Ny kgl. saml. 4° 149 c¹²². (Hører ikke til den ældste donation; cf. SA *RM* 167 III *33–*34.) Optegnelser til en Pasigraphie ved R. Rask. (Titel m. fr. h.)

43 hæftede bl. (bl. 27 af meget mindre format). Bl. 7–14 og 19–22 paginerede. Bl. 6/7 synes 2 blade bortskårne; bl. 36/37 ligeså. Bl. 1, 2^v, 8^v, 9, 14^v, 27^r, 30^v, 35^r, 39^r ubeskr. Bl. 24^r og 27^v beskr. på langs. Bl. 7–14, 19–23, 25–26, 28–43 brækkede. Bl. 3–6, 15–18 tospaltet. En del marginalia.

I det væsentlige udarbejdet manuskript vedr. international skrift og internationalt sprog (pasilali).

Bl. 19–22 danner fortsættelsen til bl. 7–14.

- 162** Ny kgl. saml. 4° 149 f. En forelæsning over sprogets filosofi. 1830?¹⁾ *RM* 168 (cf. SA III *48; cf. UA III 262 ad 375. 5–6). Bearb. Bb 208 n. Udg. UA II 373–78. Cf. UA II 374.

2 bl. 9 × 16 cm. Talrige marginalia.

Jfr. Marie Bjerrum, R. Rasks Afh. om det da. Sprog, 1959 (se registret under En Forelæsning etc.). Ligeledes Paul Diderichsen, R. Rask og den gram. Tradition, 1960. – Se desuden M 210 8° c.

- 163** Ny kgl. saml. 4° 2085 h. Personlige papirer.²⁾

Blandt de her beroende aktstykker: „Udnævnelser, officielle Skrivel-

¹⁾ Skal være 1831, jfr. Povl Skårup i Danske Studier 1960 p. 103 ff. (U. a.).

²⁾ Herunder Rasks brevbog, hvori han fra 1827 noterede sin korrespondance, en fortegnelse over bortskænkede bøger, regninger m. v. Derimod er de officielle skrivelser, diplomer, pas m. v. overflyttet til Ny kgl. saml. 4° 2063 (U. a.).

ser, Pas, Regninger fra Indien m. m.“ (Behrend, *Katalog* 1925 p. 106) findes også en del private notater med egen hånd (brudstykker af udregninger og regnskaber, vaskesedler o.lgn.), for størstedelen med blyant på små sedler. De stammer for størstedelen fra rejsen til Indien 1816–23.

164 Ny kgl. saml. 4° 2334 (VIII). Om Krakamaal.

165 Ny kgl. saml. 8° 203 d^I. Optegnelser om danske dialekter. 1805 eller tidligere, med suppleringer fra forsk. perioder (ogs. efter 1819). Delvis udg. i Rasmus Rask, *De fynske Bønders Sprog*, bearb. og udg. af Poul Andersen, Kh. 1938 (*Udvalg for Folkemaals Publikationer* ser. A no. 2) p. 1–91 (beskr. p. xvij–xxij).

89 bl. 9 × 16 cm, pagin. 1–19, 19 b, 20–33, 35–160, 165–168, 171–184. Bl. 80/81 er 2 blade, bl. 81/82 1 blad bortskåret. Bl. 5, 15^v, 17^r, 68^r, 77^r–78, 80^v ubeskr.

Bl. 1^r bærer påtegningen *Nummer 3*.

Bl. 1^v: *Rotvalsk Kjeltringsprog*. – Bl. 2–4 + 17: Forbemærkninger, bl. a. om dialekter i almindelighed og danske dialekter i særdeleshed. – Bl. 6–15^r: Udskrift af O. Grundtvigs samling af falsterske dialektord. – Bl. 16^v: Om stedsnavne paa *-um*. – Bl. 18–60: *Fynske Ord og Talemaader eller Haandværksudtryk og Almuesord (Fionismer) i Bogstav Orden samlede af R. C. Rasch*. Bl. 18^v: Forkortelsesliste; bl. 19^r: Forsk. bemærkninger, især om dialektens grammatik; bl. 19^v–60^r: Alfabetisk ordsamling; bl. 60^v: *Menneskenavne*. – Bl. 62–75^r: *usammenhængende Bemærkninger først over det danske Sprog til men siden især over den provinsielle Grammatik ved R. C. Rasch*. – Bl. 79: Brudstykke af fynsk tekstprøve. – Bl. 82^r: *Opløste Ord*. – Bl. 82^v: Ordsamling fra Lolland og Falster. – Bl. 83^r: Jysk. – Bl. 83^v: *Dansk Holsten (Slesvig)*. – Bl. 84^r: *Eenstyldige Ord*. – 84^v: *Exempler paa Mærkelige Forandringer af Bogstaverne i Ordene i den fynske Sprogart*. – Bl. 85^r: Overstregede notater. – Bl. 85^v–86: Samlinger til den fynske konjugation (det meste overstreget). – Bl. 87^r–88^r: *Talemaader*. – Bl. 88^v: *Kjøbenhavnse Ord*. – Bl. 89: *Norske Egenheder*.

Breve I 4.13.

Jfr. Marie Bjerrum, Rasmus Rasks Afh. om det da. Sprog, 1959.

- 166 Ny kgl. saml. 8° 203 d^{II}. Renselsesordbog i Dansken. Delvis udg. Rasmus Rask, *De fynske Bønders Sprog, bearb. og udg. af Poul Andersen*, Kh. 1938 (*Udvalg for Folkemaals Publikationer ser. A no. 2*) p. 92–94 (beskr. p. xxvij–xxix).
83 hæftede bl. 9 × 16 cm.
Omslagets inderside bærer påtegningen: *Nummer 5*.
Bibliografi + en kort „renselsesordbog“ + *Fortegnelse i Bogstavorden paa en Del gode danske Ord, som ei findes i de sædvanlige Ordbøger*.
Jfr. Marie Bjerrum, R. Rasks Afh. om det da. Sprog, 1959.
- 167 Ny kgl. saml. 8° 389^{ek}. Dagbog 1816–32.
2 hæfter.
- 168 Abrahamske manuskriptsaml. no. 9. Blandede optegnelser, især om lydlære. Fortrinsvis efter 1823.
40 bl. 9 × 16 cm. Bl. 1–19 pagin. 1–38; bl. 36–48 pagin. 55–79. Bl. 23^v, 24^v, 25^v, 26, 27^v ubeskr.
Bl. 1–2^r: Almenfonetiske tilføjelser t. Bb 24 UA I 61–62. – Bl. 2^r–4^v: *Løse Bemærkninger*. Om det nordiske, spec. danske vokalsystem og retskrivning; om dansk formlære; nogle lydligt ordnede ordsammenligninger ml. dansk og tysk; notater om græsk fonetik (bl. 4) m. henvisn. t. forsk. steder i Bb 24. – Bl. 4^v: Nogle retskrivningsprincipper i tilknytning t. Bb 92–93 p. 31. – Bl. 5–7: En bibliografi af stærkt blandet indhold. – Bl. 8–10: Indo-europæiske ordsammenligninger. – Bl. 11: Om islandsk omlyd. – Bl. 12^r: Græsk-latinske ordsammenligninger. – Bl. 12^v: Fortegnelse over islandske suffixer. – Bl. 13–14: Sammenligninger ml. germansk og semitisk, bl. a. tilknyttet Bb 24 UA I 77. – Bl. 15: *Scribenda*. – Bl. 16–20^v: Retskrivningsprincipper, særlig i forhold til det etymologiske grundlag. – Bl. 21^r–25: Usammenhængende notater. – Bl. 23^r: Om dansk retskrivning. – Bl. 28^r–33^r: Notater til en sammenlignende fremstilling af indo-eur. deklination. – Bl. 33^v–36^r: Spredt bibliografi. – Bl. 36^v–37^r: Forslag til erstatning af nogle fremmedord i dansk. – Bl. 37^v–46^r: Dansk og latinsk konjugation. – Bl. 38^v–39: Forslag t. danske lingvistiske termini. – Bl. 40^r: Forslag t. danske matematiske termini.
Jfr. Marie Bjerrum, R. Rasks Afh. om det da. Sprog, 1959.
- 169 Collin 4° 539^I (Abrahamson.) To opsatser om retskrivningen i Rasmus Nyerups udgaver af danske folkeviser. RM 169

- 170** Werlauff 29 Fol. no. 11 (Codices islandici). Den saakaldte Berg Abbeds *RM* 172
 Bog
 4 bl. 8°.
 Afskrift.
 Breve I 203.9.
- 171** Orientalske haandskriftsamling. Georgisk Sproglære. (Titel på bl. 2^v.) *RM* 171
 Georgisk.
 Cf. N. L. Westergaard, J. Olshausen, H. M. Hohlenberg & A. F. Mehren, *Codices Orientales Bibliothecæ Regiæ Hafniensis* III (ab A. F. Mehren), Kh. 1857, p. 82: *Codex Georgicus*.
 68 bl. pagin. 1–135. Bl. 1, 2^r, 24, 71 ubeskr.
 Afskrift af indfødt georgisk grammatik.
- 172** Fortegnelse over de af Rask hjembragte indiske haandskrifter. Engelsk. *RM* 174
 Cf. SA III *17. Udg. SA III *18–*24.
- 173** Se M 182 b.
- 174** 72,95. Robert Drummond, *Illustrations of the grammatical parts of the Guzerattee, Mahratta & English Languages*, Bombay 1808, 4°, med annotationer.
- 175** 72,782. *Soczinenija prinadleżaszczija k- Grammatikē Czuwaszskago Jazyka*, Pb. 1775, 4°, med annotationer.
 Cf. UA III 241 af 261.1 og UA II p. 244.
- 176** 72,1038. Jos. Giganov, *Grammatika tatarskago jazyka*, Pb. 1801, 4°, med annotationer.
 Cf. UA III p. 172.
- 177** 72,1038. Jos. Giganov, *Slova korenyja, nużnějšija k- svedēniju dl'a obučenija tatarskomu jazyku*, Pb. 1801, 4°, med annotationer.
 Cf. UA III p. 172.
- 178** 72,1039. *Soczinenija prinadleżaszczija k- Grammatikē Czeremiskago Jazyka*, Pb. 1775, 4°, med annotationer.
 Cf. UA II p. 244.

- 179** 72,1115. A. D. Campbell, *A Grammar of the Telooogo Language*, 2. udg. Madras 1820, 4°, med annotationer.
- 180** 166,34. Johann Christoph Adelung, *Mithridates oder allgemeine Sprachkunde*, fortges. v. Johann Severin Vater, Berlin 1806–17, 4 vol. 8°, med annotationer. Har tilhørt Vilh. Thomsen.
- 181** 167,1129. J. Strahlmann, *Finnische Sprachlehre*, Pb. 1816, 8°, med annotationer.
- 182 a** 167,1592. Louis M. Langlès, *Alphabet Mantchou*, 3. udg. Paris 1807, 8°, med annotationer.

Universitetsbiblioteket

(København)

- 182 b** 1772 Gern 925 fol. Edv. Lye, *Dictionarium Saxonico et Gothico-Latinum*. London 1772, 2 vol. fol., med annotationer.
Cf. SA III *51.
Talrige annotationer.

Universitetsbibliotekets arkiv

(København)

- 183** 1820–32. Catalogus Collectionis Mscrr. Zendicorum et Pehlvicorum, qvos in urbe Bombay mandatu Universitatis Hafniensis coemi. 1832. Manuskript til Bb 201 appendix 1. Udg. SA III *4–*9. (Bb 216ee).
Meget ringe reel forskel fra 185.
- 184** 1820–32. Catalogus Collectionis codicum Mscrr. in latis et pulcris foliis palmarum stylo eleganter exatorum, Palicorum et Singalensium, qvos ære meo comparatos attuli ex India, deinde Magnæ Regiæ Bibliothecæ Hafniensi tradidi. 1832. Manuskript til Bb 201 appendix 2. Udg. SA III *10–*17. (Bb 216 ff).
- 185** 1820–32. Catalogus manuscriptorum orientalium . . . . Hafniæ 1825. *RM* 173
Meget ringe reel forskel fra 183.

Det kgl. danske Videnskabernes Selskabs arkiv

(København)

186 Etymologicum Danicum. Latin.

Cf. SA III *51.

106 bl. 2 indlagte sedler (bl. 57/58 og bl. 105/106). Af bl. 41 og 93 er halvdelen bortskåret. Bl. 2^r, 6^v, 7^v, 8, 10^v, 14, 16^v, 18, 21^v, 22^v, 23^v, 24, 26^v, 28, 31^v, 32, 34, 36, 39^v, 40^v, 41, 43^v, 45, 47, 49, 52, 56^v, 60^v, 63, 67, 68^v, 69, 74^v, 75, 80^v, 81, 83, 85, 87, 89^v, 90^v, 93^r, 94^v, 96^v, 97-98, 100, 103^v, 104, 106 ubeskr.

Alfabetisk ordnet udkast. De enkelte artikler er meget udførlige og har nærmest form af afhandlinger.

Breve: 530 531 562 983 1085 I 237.25 248.5 II 118.9 148.9 220.30 257.11. Jfr. M 187.

Jfr. Marie Bjerrum, Rasmus Rasks Afh. om det da. Sprog, 1959.

187 Prot. Nr. 2816/1824, med følgeskrivelse af 5/3 1824 fra P. E. Müller til Videnskabernes selskab. Specimen Etymologici Danici. Bærer dateringen *Hafniæ in Febr. 1824. Erasmus Rask. Latin.*

4 bl.

Ordexempler fra *Arbejde til Guld*.

188 Reineke Foss ved Rasch. (Titel m. fr. h.) 1805 eller tidligere.¹⁾

14 bl., hvoraf bl. 1 + 14 udgør omslaget; bl. 1 er forsynet med Videnskabernes selskabs ordbogskommissions segl. Kun bl. 3, 7, 8 og 13 er beskrevne på begge sider. Brækkede blade.

Alfabetisk ordnet ordforklaring.

189 (Bidrag til Molbechs Dialect-Lexicon.²⁾) Afskrift af O. Grundtvigs samling af falsterske dialektord.

Benyttet af Poul Andersen i Rasmus Rask, *De fynske Bønders Sprog*, Kh. 1938 (*Udvalg for Folkemaals Publikationer* ser. A no. 2) (beskr. p. xxv-xxvij). Afskrift (dog med en lakune) Ny kgl. saml. 4° 812 e.

¹⁾ Skal være 1808-09 (se Djupedal i *Festskrift til Skautrup*, 1956, p. 388). (U. a.).

²⁾ Rasks afskrift var beregnet til brug for Videnskabernes Selskabs Ordbog, se Djupedal i *Festskrift til Skautrup*, 1956, p. 388. Om materialets anvendelse også i Molbechs dialektordbog se *De fynske Bønders Sprog* p. XXIII-XXIV (U. a.).

14 bl. pagin. 1-18, 27-35. Bl. 9/10 er 4 blade udtagne (iflg. påtegning m. fr. h. p. 27). Bl. 18^v ubeskr. En del marginalia.

Fuldstændig afskrift med originale tilføjelser, især om fynsk dialekt.

Nationalmuseet

(København)

- 190 1. afdelings bibliotek. R. Rask: Bemærkninger om Guldhorn-Indskriften, stiledt til Biskop P. E. Müller; samt et skrevet Blad om samme Gjenstand, som det synes fra en anden Haand. (Titel m. fr. h.) Bl. 8 beskr. m. fr. h. Januar 1812 (cf. Br 54).

9 hæftede bl. 10 × 16,8 cm. Bl. 1^v, 9 ubeskr.

Underskr. bl. 7^v R. Rask.

Breve I 103.14.

Bakkehuset

(København)

- 191 Ved Efterretningen om Prof. Frederik Græters Død.

1 bl.

Digt.

- 192 Udkast til redaktionel meddelelse i *Dagen* om snart udkommende oversættelser af arbejder af Rask. Tidligt i 1830.

1 bl. 22 × 26 cm.

Skrevet med en for dagspressen tilpasset retskrivning.

Omhandler Bb 179, 178, 207, 196 og 183 samt eng. oversætt. af Bb 24.

Dansk privateje

- 193 Franz Bopp *Über das Conjugationssystem der Sanskritsprache in Vergleichung mit jenem der griechischen, lateinischen, persischen und germanischen Sprache*, hrsg. v. K. J. Windischmann, Frankfurt a. M. 1816, 8°, med annota-

tioner. Har tidligere tilhørt C. J. Cosmos Bræstrup og derefter Villh. Thomsen, efter hvis død det iflg. testamentarisk bestemmelse skænkedes professor, dr. Otto Jespersen, Kh. Tilhører nu bibliotekar dr. Erik Dal, Kh.

Meget lille antal annotationer.

- 194 Jacob Rodde, *Russische Sprachlehre*, Riga 1778, 8°, med annotationer. Tilhørte tidligere professor, dr. Holger Pedersen, Kh.

Kungl. Svenska Vitterhets- Historie- och Antiquitets- Academiens bibliotek

(Stockholm)

- 195 Om J. Adlerbeths förslag vid Riksdag 1818 att till Sverige inkalla en lärd Isländare.

I et hæfte m. ovenstående titel findes indsat som bl. 16–20 et håndskrift af Rask. Svensk. Januar 1818.

4 bl. + konvolut. Enkelte marginalia.

Konvolutten v° og bl. 1^r påtegnet m. fr. h.: *Rasks hand*.

Konvolutten r° bærer adressen: *Till Den unga Baron Adlerbeth i Stockholm*. – Konvolutten v°: Erklæring om Rasks neutralitet i den omhandlede sag. – Bl. 1–8: Promemoria med argumenter for ansættelse af en islandsk litteratør i Sverige.

Cf. Statsutskottets Handlingar under Riks-Dagen 1817–18, no. 180: Adlerbeths Memorial om medel till införande af Isländska handskrifter m. m. (Riksarkivet, Sth.); – *Ridderskapets och adelns protokoll*, Sth., 1818 p. 623 f.

Breve I 286.5.

- 196 145/178 Anmärkning rörande 2^{dra} delen af Adjunkten Liljegrens Hjeltesagor. Svensk. Bærer dateringen *Tiflis i Georgien d. 5. Febr. 1820*. Manuskrift t. Bb 39. In v° en kort påtegning m. fr. h.

1 bl. ca. 21 × 25 cm.

Underskr. v°: *R. Rask*.

Preussische Staatsbibliothek

(Berlin)

- 197 Ms. Germ. 4° 962 (Jacob Grimms samlinger). Afsnit af den ældre edda. Marts 1811. Cf. *Altdänische Heldenlieder übers. v. W. Grimm*, Heidelberg 1811, p. xx, 545; *Lieder der älteren Edda hrsg. durch die Brüder Grimm I*, Berlin 1815.

108 bl.

Underskr. bl. 108v: *R. K. Rask*.

Text m. sideløbende dansk oversættelse. – Bl. 108v: Efterskrift (oversættelsen foretaget på få uger „til at lette sammenligningen med de tyske Niebelungensange og oplyse dem“). (Cf. Br I 52.27.)

Breve I 52.24 95.10 222.5,7.

Bibliothèque nationale

(Paris)

- 198 Fonds scand. 25. Islandsk-dansk ordsamling. 1808–12. Cf. Lauritz Nielsen, *Nordisk Tidsskrift for Bog- og Biblioteksvæsen XVIII*, 1931.

63 hæftede bl. 17,5 × 21,8 cm. Tospaltet.

På omslagets inderside egenh. signatur *R. K. Rask*.Bl. 1–61: Alfabetisk ordsamling M – P. Bl. 62: *Menneskenavne*.

Udgør fortsættelsen af M 3.

Ikke-egenhændige afskrifter af iøvrigt tabte papirer
fra Rasks hånd¹⁾

- (199) Ny kgl. saml. 4° 3268^{IV} (Breve fra R. Rask til Grimur Johnson). Heriblandt findes afskrift af et vers af Rask fra 1824 i Grímur Jonssons stambog.

---

¹⁾ Ang. afskrifter af bevarede papirer se ovenfor under disse.

Supplement til håndskriftkataloget

Det kgl. bibliotek

(København)

- 200** Add 8° 94 b. Anmeldelse af Den gamle ægyptiske Tidsregning efter Kilderne på ny bearbejdet af R. Rask. Kbh. 1827 [Bb 102]. Skrevet med Rasks hånd; synes på grund af rettelserne i teksten ikke at kunne være en afskrift. I marginen fransk oversættelse, ligeledes med Rasks hånd, af anmeldelsen. 4 oktavsider. Vedlagt et mindre ark med bogtitler og notater fra fransk værk om ægypternes tidsregning.
- 201** Add 634,4°. 1°. Diverse tryk: 1) Afbildning af hieroglyfer, kobberstukne, fra dansk værk (titel ikke angivet), format 36 × 26 cm; 2) på tyndt papir gengivelse af 3 runde smykker med indskrifter; ingen tekst iøvrigt; 3) et blad med kileskrift og 4) arabiske skrifttegn på et stort blad (42 × 34½ cm).
- 2°. Kvitteret regning til Rev. D. Schmid fra D. J. Daniel for forskellige bøger, dateret Calcutta 13. Nov. 22.
- 3°. 3 firesidede blade, 21 × 16 cm, med gloser på g og i.
- 4°. Brev 10. marts 1813 fra F. Carey til 'Dear B^r Marshman' om Burmasprog; 6 sammensyede firesidede ark, 28 × 21 cm; 2 forskellige hænder.
- 5°. 2 firesidede ark, stort format (41 × 28 cm) med burmanske skrifttegn.
- 6°. 3 firesidede ark, 20 × 15½ cm, med begyndelsen af et brev fra Rask til en unævnt ('Dear Sir!'), skrevet 'On board the Lady Raffles Oct^{br} 7th 1822'. I øverste venstre hjørne blæksnummeret: 16. 5½ side beskrevet samt 2 linjer på side 7. Omhandler bl.a. tamulisk.
- 7°. 2 firesidede ark, 24 × 18 cm, ikke skrevet af Rask. Bl. 1^r: For Mr. Rask / Professor of Languages &c &c. / J. Charu, Colombo 27th Febr. 1822. Bl. 2^r-4^v: bøjning af singalesiske [?] verber, skrevet på singalesisk.

8°. Et lille blad, $8\frac{1}{2} \times 15$ cm, på den ene side beskrevet med singalesisk skrift.

9°. Kvitteret regning til „Prof. E. Rask“ fra St. Andrew's Library, dateret Calcutta 9. Nov. 1822, for 5 bøger.

10°. 16 blade sammensyede til et lille hæfte (16×10 cm). Bl. 1^r (omslaget): et ord på singalesisk; bl. 2^r gloser (bl.a. månedernes navne, begyndende med april og sluttende med marts), bl. 2^v–5^v ubeskrevet, bl. 6^r en litteraturhenvi­sing til en jordbeskrivelse på sanskrit, bl. 6^v–10^v ubeskrevet, bl. 11^r tekst på singalesisk, bl. 11^v ubeskrevet, bl. 12^r–14^v notater på dansk om kong Veshantara, delt i punkter (1–18 og 1–19; henvisning til kapitler i et værk?), bl. 15^r et mytologisk notat.

11°. I et gråt omslag (med udskrift af Rask: Tabell. Overs. over den Pers. Historie) indlagt 5 firesidede ark, 21×17 cm. Bl. 1^r–^v forskellige oplysninger om Tiflis (antal kirker, huse, indbyggere m. m.); bl. 2^r–^v ubeskrevet; bl. 3^r optegnelser om Mellemasien (Khiva m.v.), 3 sider ubeskrevne; bl. 4^r Tabellarisk Oversigt over den persiske Historie, 4 tætskrevne sider med bred margin, hvori enkelte notater.

12°. Et ark, 31×19 cm, beskrevet (ikke af Rask) med franske gloser (med n) og udfør hver enkelt det arabiske ord (i arabisk skrift) og ud herfor i enkelte tilfælde med gotisk skrift (tysk?) udtalebetegnelse [?]. Gloser fra Nacelle til Nefle.

13°. Kvitteret regning til „Prof. Rasch“ fra St. Andrew's Library, dateret Calcutta 7. Nov. 1822. 7 bøger, deraf 4 grammatikker.

14°. 4 blade, 20×16 cm; af Rask pagineret 1–8; indlagt 2 upaginerede blade. Side 1 ff. om dévanágari med prøver på denne skriftform; s. 5 Kasibogstaver („som ogsaa faa Navn af de bramanske, *indostanske* eller vanaresiske (benaresiske?)“). Det ene af de indlagte løse blade beskrevet med gloser skrevet i dévanágari med udtale i parentes og derefter betydning på latin; det andet indlagte blad indeholder notat om ugedagens navne på sanskrit og pali (afskrift efter Asiatic Researches 1,5).

202 Ny kgl. saml. 2° 2016. Forskellige dokumenter vedrørende stiftelsen af det islandske litterære selskab. Heri: Rasks skrivelse (til unævnt) på islandsk, dat. Reykiavík 28. Febr. 1815 med indbydelse til dannelse af Hið íslenska bókmenntafjelag. 2¹/₂ folioside. (Jf. brevregistrant nr. 91 i Breve fra og til Rasmus Rask II.289).

- 203** Ny kgl. saml. 4° 149 d¹. Bb 12 [Vejledning til det Islandske eller gamle Nordiske Sprog. Af Rasmus Kristian Rask. Kbh. 1811] med annotationer. Annotationer s. vii, xii–xv, xviii–xix, 5, 8, 11, 13, 16–18, 23–24, 33–35, 37–39, 41, 43, 46, 49–50, 53–54, 57, 62, 71, 75–77, 82, 86, 89, 92, 100, 107, 111, 113, 117, 122–23, 125, 127–29, 135–38, 151–56, 158, 160–63, 165, 167–72, 174, 178, 180–81, 184, 186, 189, 192, 199, 205, 207, 209, 218–19, 234, 243–44, 254, 257, 270 og på smudstitel, sidste blad og bindets indersider. Desuden understregninger (med blæk og blyant), streger i marginen, ‘NB’ i marginen. – Jfr. M 19.
Jfr. Povl Skårup, Rasmus Rask og færøsk (Færoensia VI, 1964).
- 204** Ny kgl. saml. 4° 149 d². Bb 92 [Forsøg til en videnskabelig dansk Retsskrivningslære med Hensyn til Stamsproget og Nabosproget. Udarbejdet af R. Rask. Kbh. 1826 (Tidsskrift for Nordisk Oldkyndighed I Bind)] med annotationer. Annotationer forordet s. 14, afhandlingen s. 1, 7–9, 11–15, 17–19, 21–23, 28, 30, 33–35, 37, 41, 44, 57–60, 62, 64, 68, 70, 74–79, 81, 84–86, 92, 98, 103, 112, 115–16, 121, 123–25, 127–28, 130, 132, 141–42, 145, 148–49, 151–52, 154–55, 157, 160–62, 164–66, 170–72, 181–82, 184, 189, 193, 201–02, 205, 208–09, 216, 221, 223, 227, 237–41, 243, 247–48, 251–52, 255–56, 259, 261, 264, 270–72, 276–77, 282, 284–85, 289, 292, 294, 301, 303–04, 314, 317–18, 323, 335–37 samt på omslagets sidste sider. Desuden understregninger i teksten.
- 205** Ny kgl. saml. 4° 149 d³. Bb 179 [A Grammar of The Anglo-Saxon Tongue, with a praxis, by Erasmus Rask. A new Edition enlarged and improved by the author. Translated from the Danish by B. Thorpe. Copenhagen, 1830] med annotationer. Annotationer s. 3, 7, 11–13, 37, 48, 77, 83–84, 86, 90, 92, 95, 106, 108, 110, 113, 123–24, 127, 150 samt på smudstitel og bindets bageste inderside. Desuden enkelte blyantsunderstregninger i teksten og tal i marginen (se f.eks. s. ix, xii–xiv, xlv), der muligvis ikke skyldes Rask.
- 206** Ny kgl. saml. 4° 149 d⁴. Bb 101 [Italiænsk Formlære udarbejdet efter samme Plan som den spanske Sproglære af R. Rask. København 1827] med annotationer. Annotationer på bindets indersider, fortalen s. 9–10 samt på indskudte hvide blade og i marginen til s. 1–2, 4, 5–9, 10–15, 17–28, 31–33, 35–51, 54, 59, 62–63, 65–66, 71–72.

- 207** Ny kgl. saml. 4° 149 d⁵. Bb 49 [Spansk Sproglære efter en ny Plan udarbejdet af Prof. R. Rask, København 1824] med annotationer. Annotationer til fortalen s. 6–8 og 12 og til sproglæren s. 13–16, 20–24, 26, 28, 30–31, 34–38, 41–42, 44–45, 51–52, 57–59, 61, 64–65, 68, 71, 74, 78–79, 90, 94–95, 101, 105, 108–09, 113, 121, 125, 130, 141, 144, 146, 148–49, 158, 165–66, 189, 197, 207, 212, 221. Bagest i bogen er indbundet 16 hvide bl., hvoraf bl. 1–5, 11^r, 13^r, 14^{r-v} er beskrevne med tilføjelser til teksten. – Jfr. M 24.
- 208** Ny kgl. saml. 4° 149 d⁶. Indeholder: 1° Korrekturastryk af: A. Den singalesiske Bogstavläre. 4 sider, hvoraf kun de 2 første er paginerede. Rettelser med blæk på de første 3 sider; meddelelse til sætteren med blæk på engelsk om typernes størrelse. 2° Et blad, hvorpå under hinanden er skrevet: Singal, Telugu, Kamar, Malayál, Tamul. 3° Tryk: A. Den singalesiske Skriftläre. 16 sider uden omslag og titelblad, med indskudte hvide blade. Omslag og titelblad synes afrevet. Annotationer s. 5 og 8. (Der må have foreligget en yderligere korrektur foruden den under 1° nævnte, da s. 2 i trykket (3°) ikke er identisk med korrekturen. Jf. Bb 44.
- 209** Ny kgl. saml. 4° 149 d⁷. Bb 129 [Vejledning til Akra-Sproget på Kysten Ginea, med et Tillæg om Akvambuisk ved R. Rask. København 1828] med annotationer. Annotationer (væsentligst rettelse af trykfejl) s. 1, 7–8, 11, 15, 19, 21–22, 24–29, 31, 34–35, 39, 41–42, 45, 49–50, 52, 54–56, 59 og 63.
- 210** NkS 149 f 4°. 1°. Hæfte i papbind, 16 × 10 cm, 22 blade. På en påklæbet seddel udenpå omslaget er skrevet: Nr. 3. Gammel Latin ved R. Rask. Indlagt i hæftet en lille seddel med græske gloser, skrevet som det øvrige med Rasks hd. – Bl. 2^r bogtitel (Fragmentum legis romanæ in aversia tabula heracleensis parte, notis criticis & commentario illustravit G. Th. L. Marezoll Gottingæ 1816. (158 Sider 8.)). Bl. 1^v–5^r: afskrift af de romerske 12 tavlers love; bl. 5^v–6^v: Fragmentum legis romanæ in aversa Tabulæ Heracleensis parte. På latin; i marginen her til tilskrevet bemærkninger på dansk med rødt blæk. Bl. 7^r–9^v ubeskrevne; bl. 10^r bogtitler, bl. 10^v–19^r optegnelser af det gamle latinske sprog (det ældste latinske alfabet, navneordenes 5 bøjningsmåder, sted-

ord, talordene, Gjerningsordene, enkelte smaa Ord, bøjninger af Gjerningsordene, græske ord oversat til latin og omvendt, bl. 20^v Retskrivningsovergange; bl. 21^r–22^v Overgange fra Gr[æsk]).

2°. Notesbog, indb. med læderryg og -hjørner, 15¹/₂ × 10 cm, 45 blade, pagineret 1–85 (første og sidste bl. ikke pagineret). En del blade bagest i bogen er udrevet. På bindets inderside er øverst m. blæk skrevet: Rasch. – Bl. 2^r (s. 1) titel: Tillæg og Rettelser / til / Funkes Anthropologie / af / S.T. Hr. Lærer Schandorph / opskrevne / af R. C. Rasch Discipel i Odense / Cathedralskoles anden Klasse / Aar 1802 den 2^{den} Novbr. Bl. 2^v (s. 3): I. Det menneskelige Legems Beskaffenhed. Bl. 6, 15^v, 29^v, 44^v og 45 ubeskrevne. Bl. 14^r en meget omhyggeligt udført tegning af det menneskelige øre, bl. 20^r skitse af et hjærte, bl. 15^r skitse af øjeæblet. – Bl. 28^r (s. 53) ny titel: Fortsættelse / af / S.T. Hr. Lærer Brohm / opskreven / af J. G. Clod i anden Klasse / udskreven af / R. C. Rasch Discipel i / 3^{die} Klasse / begyndt at udskrive / Aar 1804. d. 23. Septbr. – Bl. 28^v (s. 54): II. Sundheds Lære.

3°. Tre løse blade, 24 × 18 cm, med kobberstukne gengivelser af mønter el. lign. med indskrifter. Af det ene tryk findes 2 eksemplarer. Ingen tekstforklaring eller påskrift.

4°. Et firesidet ark, 21 × 16¹/₂ cm, hvorpå af Rask på 1. side med sirlig skrift, øjensynlig beregnet på at skulle læses af andre, er gjort bemærkninger om lydtegn. („,“ betegner en kortere Udtale end den sædvanlige, – betegner en længere Udtale end den sædvanlige, ° betegner en svagere eller blødere, ~ en stærkere eller haardere end den sædvanlige. Et lidet Bogstav sat ovenover et andet betegner at der skal høres en Mellemlid mellem begge, men som dog kommer nærmest til den nedenstaaende. τ kunde betegne en mindre aaben Lyd end den sædvanlige c: een, som fremsiges med mindre aaben Mund. ρ kunde betegne en mere aaben Lyd end den sædvanlige, ρ: een som fremsiges med mere aaben Mund, og saaledes mere nærmer sig til a.“ Derefter anføres eksempler på brugen af disse lydtegn).

5°. To firesidede ark, format og papirsart som 4°, med kritiske bemærkninger til et dansk værk om retskrivning. Anført er sidetallet i værket og derefter, understreget, de ord i dette, hvortil der derefter knyttes ret kortfattede bemærkninger. Der findes bemærkninger til siderne 18, 19, 20, 21, 24 i værket, hvis titel ikke er anført.

6°. I et hvidt papirsomslag (af nyere dato) uden påskrift er indlagt følgende:

a. Manuskript af Rask, 11 beskrevne og sammensyede blade i format $21 \times 16\frac{1}{2}$ cm, dog er bl. 5 løst. På bl. 1^r øverst til højre er skrevet: Nr. 2. Overskrift: Om Retskrivningen. Trykt Paul Diderichsen. Rasmus Rask og den grammatiske Tradition (1960) p. 174 ff. Langs marginen i højre side er skrevet: Om danske Kunstord m. m., hvilket er understreget med rødt. På bl. 1-3, 6 og 11 er dele af teksten udstreget med lodrette blækstreger. Ms. ender bl. 11^v midt i en sætning og er altså et fragment. Synes at være ms. til et foredrag. – Bl. 3^v-5^r omhandler tonefald. Indenfor tonevægt sondres mellem tonløs og betonet; den sidste gruppe deles i lang (flæbende, frastødende og langsom) og i kort (rullende, tilstødende, rap). – Bl. 11^r er del af forord til et mindre værk, hvor det har været Rasks hensigt „at udbrede Kundskab til vore Fædres Sprog, som er den eneste sande Vej til al fornuftig nordisk Oldgranskning og Sproggranskning; eller i det mindste at gjøre opmærksom paa at det islandske Sprog ogsaa har en Grammatik . . .“ o.s.v. Nederst bl. 11^v, under en blækstreg, der skiller denne tekst fra den øvrige, læses: „Jeg skulde gjerne have overladt Hr. N. Fr. Sev. Grundtvig allene sin Maade at udøse sine Bitterheder mod andre og give Bidrag til sin egen Levnetsbeskrivelse imellem de ærværdige Sagn om Nordens Guder, og jeg skulde ikke have besmittet et videnskabeligt Værk med noget privat Hensyn aller mindst til Hr. Grundtvig; dersom jeg ikke havde funden mig udfordret paa saa mange Maader og ved saa mange Lejligheder [bl. 11^v] at jeg maa anse det for Pligt en Gang for alle at tage til Gienmæle . . .“ o.s.v. Trykt Paul Diderichsen, Rasmus Rask og den grammatiske Tradition (1960) p. 190 noten.

b. 2 firesidede ark, 21×17 cm, med brudstykke af ms. af Rask om forskellige grammatiske former (apposition, suffixer, verber, udråbsord m.v.); de sidste 3 sider ubeskrevne. Side 4 findes skrevet: Æt – Rase [rettet fra: Race] / Klasse / Stamme / Gren / Sprog / Sprogart. Dialect / Sprogkyndighed Linguistik = Lovkyndighed / Skriftvæsen, Bogvæsen Literatur Skriftrige / Sprogbedømmelse, Sprogdommekunst Kritik / Sprogdommer Kunstdommer Kritiker.

c. 1 firesidet ark, $21 \times 16\frac{1}{2}$ cm, side 1 og 4 beskrevet af Rask, resten ubeskrevet. I øverste højre hjørne på side 1 er med anden blækfarve,

men med Rasks hd. skrevet: 8/1. Overskrift s. 1: Encyclopædia Philologica / eller / Udsigt over Sprogvidenskaberne / og deres Skriftrige. Herunder anført en del emner indenfor sprogvidenskaben (bl.a. retskrivningslære, verselære, ordbog (forskellige arter nævnes), poetik, retorik, deklamation, alm. sproglære, etymologi, kritik, disputerkunst, sproghistorie, sprogfilosofi, stilistik, synonymik m.v.). Synes at have lighedspunkter med og måske være forarbejde til Udvalgte Afhandlinger II. 361 ff. Side 4 nogle definitioner: Grammat. Sproglæren beskriver de forhåndenværende Særsyn / Etymologi: Sprogforkl. anviser deres Oprindelse. Jf. Paul Diderichsen, Rasmus Rask og den grammatisk Tradition (1960) p. 91 note.

d. 1 blad, format og papirsort som c, beskrevet på hele 1ste side og halvdelen af 2den af Rask. Definitioner: Fortolkningskunsten, Sproggranskning. Jf. Diderichsen anf. st.

e. Indsyet i omslaget til universitetets lektionskatalog 1808 (Catalogvs praelectionvm in vniversitate regia Havniensi...per semestre aestivum MDCCC VIII), hvorpå er skrevet af Rask: 3. Om Runerne, findes 7 blade, hvoraf bl. 6^r og 7^r er ubeskrevne. Bladene er af Rask pagineret 4-6, 8-10, 14-16. Bl. 1^{r-v} og 2^r er ikke pagineret; pagineringen begynder først bl. 2^v (s. 4); bl. 4^r mangler sidetal (7); efter pagineringen mangler et blad (s. 11-12). Indeholder ms. til afhandling om runerne. Mange rettelser og tilføjelser, de sidste tildels i marginen.

f. 1 firesidet ark, samme format som foregående. I øverste venstre hjørne er skrevet: 2). Øverst i højre margin titel: *Om Sprogets Berigelse / ved gamle Ordformer Ord og Vendinger*. 3^{1/4} side beskrevet, alt med Rasks hånd. Trykt Paul Diderichsen: Rasmus Rask og den grammatisk Tradition (1960) p. 203 ff.

7°. I et omslag, hvorpå med fremmed hd. er skrevet: Oversigt over den skythiske Mske- og Sprogæt m. m. findes:

a. 2 firesidede ark, c. 21^{1/2} × 17 cm, hvoraf 6^{1/4} side er beskrevet af Rask. Overskrift s. 1: Oversigt over den skythiske Menneske- og Sprogæt [rettet fra: Forsøg til en Oversigt. . .]. Øverst i højre margin er skrevet at indsende til det Skandin. Selskab. – Synes at være ms. til et foredrag i selskabet. Trykt Paul Diderichsen, Rasmus Rask og den grammatisk Tradition (1960) p. 197 ff.

b. 2 firesidede ark, samme format og papirsort som forrige, hvoraf

$4\frac{1}{4}$ side er beskrevet af Rask. Overskrift s. 1: Den skythiske Rase, hvorefter følger en opregning af navnene på de forskellige stammer.

c. På 1 firesidet ark, samme format og papirsort som forrige, er af Rask opført 2 bogtitler (Bertuch u. Vaters Allgemeine Archiv für Ethnographie u. Lingvistik, Weimar 1808; New views of the origin of the tribes and nations of America by Benjamin Smith Barton. Philadelphia 1798).

8°. Rasks ms. til forelæsninger for begyndere i arabisk. Består af:

a. Et firesidet ark, $21 \times 16\frac{1}{2}$ cm, hvoraf kun s. 1–2 er beskrevet. Overskrift: *Indledning*. M.H.H!

b. 4 firesidede ark, samme format og papirsort som forrige, ialt 16 sider, hvoraf de 15 beskrevne. Overskrift: M.h.H. *Ars longa vita brevis*. (Citater synes senere indføjede). Pagineret af Rask 1–16. Omhandler det arabiske sprogs beskaffenhed og værd.

c. 1 firesidet ark, samme format og papirsort som forrige. Øverst s. 1 er i højre margin skrevet: aftrykt sidst i 2 Del. Der polemiseres i dette stykke mod Kbh.s Morgenpost, der havde sagt, at Rask kun gav sig af med det mekaniske i sproget og aldrig hævdede sig til sprogets filosofi. *Trykt* i Udvalgte Afhandlinger II 375 ff., jf. Samlede Afhandlinger II (1836) 500 ff. Se M 162.

9°. 2 firesidede ark, $21 \times 16\frac{1}{2}$ cm. Afskrift med Rasks hd. af The Edinburgh Review vol. 23th p. 230 seqv. (the Review of Beringtons Literature of the Middle Age) (for April–Sept. 1814). 5 beskrevne sider; på engelsk.

10°. På et enkelt lille blad ($17 \times 10\frac{1}{2}$ cm) er på den ene side skrevet: „I det mindste er det ingenlunde rimeligt, hvad Raynouard antager (se f. Ex. Journal des Savans Oct. 1818. p. 589) nl. at Fremt. og Eftert. i alle de romanske Sprog ere opkomne ved at føje Nuts. og Dats. Endelse af Hjælpeordet *he* til Nf. af Gjærningsordene. . .“ o.s.v.

11°. Et enkelt blad, $21 \times 16\frac{1}{2}$ cm. På den ene side i 12 punkter og derunder yderligere 5 punkter leksikografiske anvisninger, bl.a. bogstavernes plads i alfabetet (bogstaverne a, á; o, ó, u, ú, y og ý), ved substantiver skal køn angives og genitiv, adjektivernes 3 køn m. m. Ikke skrevet af Rask. Nederst er skrevet med blæk og fremmed hd.: Bestemmelser for Udarbejdelsen af R. Rasks håndskrevne Ordbog? På den anden side af bladet forskellige, tildels overstregede notater med Rasks hd.

12°. 2 små blade ($16\frac{1}{2} \times 9\frac{1}{2}$ cm), 3 sider, beskrevet af Rask, afskrift af vers. Begyndelse: Ikgihorta (ðat) seggen / ðat sik urhettun aenon mustin / Hiltibraht enti Haðubrant. Slutning: so imo seder chuning gap / Huneo truhtin, dat ik dir it nu / bi huldi gibu.

13°. Et firesidet ark ($20\frac{1}{2} \times 16$ cm), hvoraf $1\frac{1}{4}$ side beskrevet. På engelsk er med Rasks hånd anført, hvor mange rupees forskellige personer har modtaget for at afskrive bøger på sanskrit og telugu. Udateret.

14°. 2 firesidede ark, $21 \times 17\frac{1}{2}$ cm, beskrevet på de første 6 sider af Rask med afskrift af digt, begyndende med strofe 146: helag heriskepi / fon hebanwanga / fagar fole godes / endi filu sprakun / lofword manag og sluttende med strofe 223: fulgang im þo so gerno. Derefter en streg og et nyt digt (þat ger furdor skred / unt þat þat friðubarn godes / fjartig habela / dago endi nahto) indtil strofe 85 (éga numu folne) på bl. 3^v.

15°. Et firesidet ark, 19×10 cm, i øverste venstre hjørne betegnet: 2), om det angelsaksiske sprog. 3 sider beskrevet. Er udkast til en subskriptionsindbydelse til en angelsaksisk sproglære (bibl. nr. 23). Bl. 1^v som note læses: Uden en saadan Bog vil maaske ikke en Gang Hr Pastor Grundtvig være i Stand til at udføre den af ham lovede metriske Oversættelse af det angelsaks. Digt end sige give den nogen synderlig Grad af Fuldkommenhed. – På s. 4 blyantsnotater m. fremmed hd.; med Rasks hd. skrevet m. blæk: Christian Eskildsen i Petersborg Hof Juvelér.

16°. 8 blade ($20\frac{1}{2} \times 16\frac{1}{2}$ cm) om angelsaksisk. Teksten er de fleste steder overstreget med lodrette streger. Er et fragment.

17°. 6 sammensyede blade (17×11 cm), ubrugte blade af Rasks regnskabsbog for 1809, alle 12 sider tæt beskrevet. I øverste højre hjørne på første side skrevet: Nr 8. Islandsk tekst, synes at være en prædiken.

18°. 1 firesidet ark og 1 enkelt blad, ialt 5 sider, $21\frac{1}{2} \times 17$ cm, alle beskrevet af Rask, om oldfrisisk. S. 1–2 overstreget lodret med blæk.

19°. I et læg, hvorpå med fremmed hd. er skrevet: Samlinger til det Lappiske Sprog:

a. 15 blade, $21\frac{1}{2} \times 17$ cm, pagineret 1–30. *Trykt* Udv. Afhandlinger II (1932–33) 323–350 efter Samlede Afhandlinger II (1836) p. 330 ff.

b. 2 firesidede ark og 3 løse blade, samme format og papirsort som forrige, pagineret af Rask med blæk 1–13 (bl. 2^v (= s. 8) er ubeskrevet

og derfor ikke pagineret). Fadervor på lappisk i to forskellige oversættelser (1728 og 1776) og bemærkninger hertil.

c. 3 firesidede ark og 1 blad, samme format og papirsort som foregående, ikke pagineret eller indbyrdes sammenhængende. Lappiske gloser og bøjningsformer.

20°. I omslag, hvorpå er skrevet Nr 14 og *Finsk Grammatik* af R. Rask afskrevet af H. Rask og Haugsted, findes dele af afskrifter med 2 forskellige hænder, af Rasks ovenfor under 19° registrerede afhandling; endvidere „Afskrift af R. Rasks Samling til en finnisk Sproglære (Kongel. Håndskr. Nr 46). Udarbejdelsen er temmelig fuldstændig og rimeligvis efter hans Hjemkomst. H. K. Rask. April 1837“: 4 firesidede ark, pagineret 1–13 (bl. 1^{r-v} og 4^v upagineret); med anden hd. 17 blade, upaginerede, begyndende med „Anden Bøjning“ (af adjektiver). I omslaget findes videre 1 firesidet ark og 1 lille blad med Rasks egenhændige notater om finsk og lappisk.

21°. Omslag, hvorpå med Rasks hd. er skrevet: 1. Alfabetet med Samenligninger. 2 selve Indskriften (med de neden under værende Bemærkn.). 3. Andre lign. Indskr. hist og her fra samlede, og enkelte Runeindskrifter, der til Dels høre hid ell. kunne oplyse. 4. Den egtl. Forklaring. 5. Indvendingerne mod Kopps Forkl. – Heri forskellige optegnelser vedr. runer (danske og fremmede), indskriften på guldhornet m.v. Rasks indvendinger mod kommandør V. F. Kopps forklaring af indskriften på guldhornet i form af (underskrevet) koncept til brev på tysk til denne. Heri også: *Etwas über die Ethnographie und die Kenntnisse der Mineralien im ältesten Norden. Für Hr'n Hofrath Pantzner aufgesetzt von R. Rask.*

22°. Indpakket i papirsomslag (med påskrift af fremmed hd.: Prof. Rasks Lat. Tale) Rasks ms., 6 firesidede ark (21½ × 11 cm), pagineret af Rask 1–22, hvoraf 21¼ side er beskrevet af Rask. Latinsk tale ved universitetets reformationsfest. Er en renskrift; kun ganske få rettelser. Udenpå omslaget er noteret: Side 8.1–6 og i det andet hjørne: Nr. 15, hvilket dog senere er udstreget. Br *1014 *1016 1044 1045.

23°. Hæfte, bestående af 14 sammensyede blade, 20 × 16 cm, med titel på omslaget: *Tidsregning ved R. Rask.* På omslaget er i øverste venstre hjørne skrevet, men senere udstreget: N° 9; i højre hjørne skrevet og atter udstreget: N° 6. Bl. 2^{r-v} ubeskrevet; bl. 3^r om solens og månens

cyklus, den Dionysiske Periode, den Julianske Periode, Tidspunktet for Verdens Skabelse; bl. 3^v-4^r ubeskrevet, 4^v-5^v om tidsregningen i mosebøgerne, 6^r-14^v Oversigt over den gamle Histories Tidsregning (fra år 4004 f. Kr. (Verdens skabelse) til år 98 e. Kr. (St. Johannes på Pathmon Åbenbaring). Nogle sider er ubeskrevet.

24°. I omslag (hvorpå med fremmed hånd er skrevet: Jobst Sackmanns Leichen-Predigt auf seinen Küster) 4 firesidede ark, 21 × 16¹/₂ cm, beskrevet af Rask. Bl. 1^r: Dr. Pappes Lesefrüchte 1827 3tter Bd. 22. Stück. S. 327. Aus Jobst Sackmann's Leichenpredigt auf seinen Küster und Schulmeister. Afskrift. Tysk dialekt. Heri yderligere indlagt 1 firesidet ark hvoraf de 2 første sider er beskrevet af Rask med afskrift af Matthæus 5.43-6.15 i tysk dialekt.

25°. 3 firesidede ark + 1 blad (21¹/₂ × 17 cm) + 1 firesidet ark (17 × 11 cm) + 1 blad (21 × 13¹/₂ cm). Bl. 1^r overskrift: Grunde for Retskr. - Forslag.

26°. Indlagt i korrekturaftryk (s. 401-16 af Rasks Samlede Afhandlinger II (1836) ved H. K. Rask) forskellige optegnelser vedr. „Det Engelske Skriftrige“ (bogtitler, ordnet efter emner).

27°. I et blågråt papirsomslag indsyet 14 blade (21 × 17 cm) og indlagt 3 firesidede ark i samme format, 1 mindre blad (10¹/₂ × 17 cm) og 3 firesidede ark (21 × 17 cm) samt 1 firesidet ark i større format (26 × 21¹/₂ cm) med Rasks ms. til opposition ved forskellige disputatser. På latin.

28°. I gråt omslag (hvorpå med Rasks hd. er skrevet: Engelsk Sproglære og i øverste venstre hjørne: Nr. 5.1, i øverste højre hjørne skrevet, men atter udstreget: N. 6) 18 blade beskrevet af Rask. Teksten er de fleste steder overstreget med lodrette streger, nogle steder tillige med vandrette streger med rødkridt. Talrige rettelser og tilføjelser.

29°. I gråt omslag (hvorpå er skrevet: Nr 12) 5 blade med koncept til Rasks brev på latin til Michelantonio Vassalli i Malta, dateret Kbh. 23/8 1832. Talrige rettelser og overstregninger. Bl. 1^r af Rask skrevet: Kopi af Brevet til Michelantonio Vassalli i Malta. De manglende Bogstaver skulle blive leveret til første Korrektur. R.

30°. 1 firesidet ark, 21 × 18 cm, med regnskab vedr. køb af indiske håndskrifter, der af Rask er nummereret 1-33. 3 sider beskrevne. De her nævnte hss. er de samme som nævnes ndf. i nr. 31°.

31°. Overskrift: 1) Fortegnelse over den Samling af zendiske og pehlviske Håndskrifter som jeg indkøbte for Universitetet i Bombay 1820. 1 firesidet ark, $21\frac{1}{2} \times 18$ cm, alle 4 sider beskrevet. Omfatter: A. Zendiske Håndskrifter, B. Pehlviske Håndskrifter, ialt 33, de samme som nævnes i 30°. Langs marginen bl. 1^r har Rask skrevet: Da jeg frygter mange ville kjedes ved at læse Undersøgelsen, om Lydsystemer og Bogstaver, vil jeg her tilføje tvende fuldstændige Fortegnelser over mærkelige asiatiske Kodekser, som jeg hjembragde fra Ostindien og som nu tilhøre offentlige Stiftelser, men som hidtil ikke have været trykt fuldstændigen.

32°. Overskrift: 2) Fortegnelse på den Samling af Håndskrifter jeg har medbragt hjem fra Indien og afleveret til det store kongelige Bibliotek i København [udstreget: se Molbechs nordiske Tidsskrift 1]. 2 firesidede ark sammensyet. Omfatter A. Palisproget, B. Singalesisk. Af sidste blad, der er ubeskrevet, er øverste halvdel fraklippet.

33°. Fortegnelse over en Samling af zendiske og pehlviske Håndskrifter indkøbt i Bombay 1820, dateret Serampore (Frederiksnagor) 28/5 1821 og underskrevet: R. Rask. 1 firesidet ark, 25×19 cm, alle 4 sider beskrevet. Omfatter 33 numre (de samme, der er nævnt i 30° og 31°). Fortegnelsen findes i to ligelydende eksemplarer, begge underskrevet og dateret samme dag.

34°. 1 løst blad, pagineret 87. Med yngre hånd tilskrevet med blyant: Dette Blad laa før bl. „Autografer“ Ny Saml. 4° 2553 flyttet herhen Juni 1918. Tekst: No. som betegne et Mål sættes i Samstilling med den målte Gjenstands Navn; f. E. et Krus Øl, en Flaske Vin. . . Dog siger man en Miles Vej, en Markes Penge, en Rigsdalers Penge. – På den anden side af bladet nogle „Gammelheder“ (Dræbning, dagtinge, kærer, Drøvelser m. fl.).

- 211** Ny kgl. saml. 8° 140 m. Danske Anmærkninger af S: T: Hr. Doctor Bloch opskrevne ved R. C. Rasch. 91 paginerede bl. indb. i halvleder. Bl. 3/4 synes et bl. bortskåret. Bl. 1, 2v, 3r, 32v, 33r, 46r, 56r, 60r, 80r–91v ubeskr. S. 6: Indledning til Theorien af de skønne Videnskaber forelæste af Dr. Bloch fra Novbr. 1803 til April 1804 opskrevne af R. C. Rasch. Odense Aar 1803. S. 66: Indledning til Rhetorik i Særdeleshed. Odense d. 2. Mai Aar 1804, opskreven af R. C. Rasch. S. 77

kun titel: Rhetorik. S. 78: A. Theorie for prosaisk Foredrag i Almindelighed. S. 103: Første Kapitel. Om den fortrolige Skrivemaade, som findes a) i Breve, b) i Dialoger. a) Første Afdeling: Om Brevstilen. S. 108: b) Anden Afdeling: Dialogisk Skrivemaade. S. 112: Andet Kapitel: Om Læreforedraget (det dogmatiske eller didaktiske Foredrag). S. 120: Tredie Kapitel. Om det (historiske) fortællende Foredrag. S. 122: Første Afdeling om Charakteerskildringer. S. 125: Anden Afdeling om Levnetsbeskrivelser. S. 131: Tredie Afdeling om den opdigtede Fortælling. S. 149: Fjerde Kapitel om den oratoriske Skrivemaade.

- 212** Ny kgl. saml. 8° 148 b. Bb 102 [Den gamle ægyptiske Tidsregning, efter Kilderne på ny bearbejdet af R. Rask. København. 1827] med annotationer. Annotationer på bindets indersider, til fortalens s. 6, 10 og 11 samt til afhandlingens s. 5 (her tillige indlagt bl. med tilføjelser til s. 4 og 5), 6-7 (med 2 indlagte blade med bl.a. tilføjelser til s. 6), 8-10, 14, 26, 28, 35, 52, 54, 61-62, 78-80, 89, 91-92, 94, 101-04, 106-07, 111, 113-14.
- 213** Ny kgl. saml. 4° 150 b. Københavnsmanuskriptet af N. S. Fuglsang, Bidrag til Det almindelige Sprog-Slægtskab, samlede under et Ophold i Trankebar. Et betydeligt antal annotationer med Rasks hånd.
- 214** NkS 4° 2273 II. Heri: 3 firesidede ark, $21\frac{1}{2} \times 17$ cm, alle sider beskrevet af Rask med bemærkninger til N. M. Petersens prisskrift. Der anføres sidetal (begyndende med side 25, sluttende med side 395) fra skriftet og hertil ret kortfattede kritiske bemærkninger.
Øverst bl. 1^r noteret af N. M. Petersen: Bemærkninger af Rask til det indsendte Manuskript af Prisskriftet. Og dette er al den oplysning som af Rask er meddelt til nærværende skrift, nemlig til min Sprog-historie.
- 215** Werlauffs manuskripter nr. 6. I et omslag, hvorpå er skrevet: Geographia Scandinaviæ antiqvissima, findes et firesidet ark, $22\frac{1}{2} \times 18$ cm, hvoraf de 2 første sider er beskrevet af Rask med afskrift af en islandsk tekst. Begyndelse: Svá er kallat sem þrédeild sé jörð af navnum, hvorefter følger bemærkninger om Asíá, side 2 4 linjer om Affrica. Slutning: Evrópa heitir einn þriþje lutr jarðar &c. I marginen på side 1 et par glossar på latin.

- 216** Thott 1495, 4°. Edda id est poetica Islandica. Pars prior: fabulas continens. På islandsk (verso-siderne) og dansk (recto-siderne).
I dette håndskrift er mellem bl. 20 og 21 indlagt et lille firesidet ark (17 × 10¹/₂ cm), beskrevet af Rask på de første 2¹/₂ side med oversættelse til dansk af de 2 første kapitler af Gylfaginning („1. Hvorledes Gylfe blev bedraget. . . 2. Hvorledes Gylfe blev underrettet om meget.“). På side 2 to sproglige noter: om Refels (som Torfæus mener er Ravenna, men som Rask mener er Reval) og om betydningen af kongens navn Hár. – Meget sirligt skrevet; ingen rettelser. – Arket iøvrigt ubeskrevet.
- 217** 72,1113. John Philip Fabricius og John Chr. Breithaupt, A Malabar and English Dictionary, Vepery 1809, med annotationer.
- 218** 83,212. Sermons principally designed for Children. By a Lady. To which is added a Sermon by the Rev. George Burder. Translated into Singhalese by the Rev. Benjamin Clough, Colombo 1820, med annotationer.
- 219** 167,1076. John Callaway, A School Dictionary. Part I: Cingalese and English. Part II: English and Cingalese, Colombo 1821, med annotationer.
- 220** 167,1676. James Chater, A Grammar of the Cingalese Language, Colombo 1815, med annotationer.

Det kgl. danske Videnskabernes Selskabs arkiv

(København)

- 221** Rasks excerpter for Videnskabernes Selskabs Ordbog (se Djupedal i Festskrift til Skautrup, 1956, p. 383 ff.).
1° „Søevæsens Inventarii Ord – ordnede af Rask“ (påtegning af E. N. Viborg). 1808.
2° [Tyge Rothe:] Nordens Staets f[orfatning] 1. Del [og] 2. del. 1808.
3° M 188.
4° „Rasches Udtog af den Danske Ordbogs første Deel, 18. April 1809“ (påtegning af E. N. Viborg).

5° Ordlister til bogstaverne M (85 opslagsord) og R (45 opslagsord).
1808–10.

6° M 189.

Bøndernes Hus

(Oslo)

- 222 Optegnelse af Rask om norske runeindskrifter (3 blade): Tondbergsten, to klokker, Tind kirke, Dynnastenen, Oddernæsstenen, Vinjekavlen. Jfr. Norges innskifter med de yngre runer I 92.

Provinziale Bibliothek van Friesland

(Leeuwarden)

- 223 Udhængsark af frisisk Ordbog. Prøveblad af Outzens glossar, A–Frö, med antegnelser af J. H. Halbertsma, R. Rask og G. A. Wumkes.

Puškinskij Dom

(Leningrad)

- 224 Notat af Rask i P. von Köppens stambog. Jfr. Marie Bjerrum, R. Rasks Afh. om det da. Sprog p. 21.

Planlagte eller påbegyndte arbejder, hvortil manuskript ikke synes bevaret:

Nyt arbejde over den gamle poesi (til afløsning af Jón Ólafsson, Om Nordens gamle Digtekunst, 1786). Breve I 105.26.

Katalog over Klosterbiblioteket. Breve I 158.6.

Islandsk rejsebeskrivelse. Breve: 97 I 173.29 240.32.

Islandsk retskrivningslære. Breve: 1031 1054 II 270.3 (en begyndelse hertil foreligger i M 149, som dog vist er fra o. 1817).

Bibliotekskataloger, se Breve II 224.23-30.